Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
17 E
A 25

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

40.3.26.
40 E 26
40 E 27

Digitized by Google

M. 261.

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIA AVGVSTA VIRGO DEIPARA

IN SEPTEM LIBROS TRIBVTA;

Chronico & Notis ad calcem illuſtrata.

AVCTORE
FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
IN B. NICOLAI APVD
Atrebates Parœco.

Bibl. Coll. Soc. — Secr. Rom. Iesu

BIBLIOTECA ... ROMA VITTORIO EMANUELE

ATRIBATI,
EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.
cIↄ. Iↄc. IIX.
CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

IN FERREOLI LOCRII R. V.
MARIAM AVGVSTAM
Ad Lectorem Epigramma.

QVÆ priſca multis hactenus Mortalium
Ignota vidit, diuidens clarus diem,
Titan per Orbem, quà mari vaſto patet
Incluſa Tellus; hoc licet Volumine
Luſtrare, ſcripta Locrij docti ſtylo.
Antiqua narrat, non vt indomiti manu
Corruit Achillis Pergamum prorsùs ſolo:
Nec vt feroci vicerit, Mundi tremor,
Rex Macedo, Græciæ & Ducum belli decus,
Tot Regna ferro: Non vt inſigni ſubit
Vrbem cruentus, hoſtibus fuſis ouans,
Cæſar triumpho: Non ſuperba quot Deûm
Delubra & Aras Roma, vel Circos, Fora,
Arcus, Columnas, Porticus, Statuas tulit.
Decuit profanos iſta munia exequi.
Miſcet vetuſtis Locrius recentia,
Quæ ſanctiora Chriſtianis prædicent.
Virgo, coruſcum ſedis Ætheriæ Iubar,
Genitrix Tonantis, Domina Terrarum, Poli
Pelagique, Nereus quod vagus roſtris ſecat;
Liber hic, honore fulgeat quanto refert.
Quæras ſub Ortu Solis, aut ſub Cardine
Borealis Vrſæ, ſiue quà Phœbus calens,
Binos micanti torret Æthiopes face:
Quis tractus; aut quæ regio; quæ Mundi plaga,
Conſtructa geſſit, ac Parenti Virgini
Dicata Templa, Aras, vel Aſceteria,
Quæ non reponat, Sæculo, Ætate, Ordine
Diſtincta, noſtri magnus Auctoris labor.

ANT. VIGNON *Atreb. V. N.*
Alennij, &c. Dynaſta.

SVMMA PRIVILEGII
ARCHIDVCVM.

ALBERTI & ISABELLÆ *Claræ Eugeniæ, Archiducum Auſtriæ, &c. Priuilegio cautum eſt, ne quis* Ferreoli Locrij de Mariâ Auguſtâ Virgine Deiparâ *libros ſeptem, citrà voluntatem Roberti Maudhuy Typographi Atrebatenſis, intra Decennium vllo modo imprimat vel alibi impreſſos importet, diſtrahat, venaléſue habeat per omnes eorum ditionis fines; qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum & graui pœnâ mulctabitur: vt latiùs patet in litteris datis Bruxellæ* 16. *Septembris, Anno* 1687.

Signat.

A. LE COMTE.

ABSOLVTA EST HÆC PRIMA EDITIO XVIII. AVGVSTI. An. cIↃ. IↃC. IIX.

ELEN-

REVERENDISSIMO
ET CLARISSIMO
PRÆSVLI,
D. IOANNI RICHARDOTO
Epiſcopo Atrebatenſi.

DIV ſilui, Præſul Magne: & conteſtātibus omnibus, vni mihi haūt licuit teſtari vnà, quo me ſtudio & honore par ſit, Antiſtitem meum proſequi. Quà verò auſim, radiantis altùm dignitatis tuæ apice conſideratiùs inſpecto, in faſtigio illo rerum maximarum? Neque enim ſublimius, quàm quod dicitur Epiſcoporum: quod eò ſuſpiciendum magis, quò Virtutibus ornatius; Prudentiâ rectius; rerum vſu exercitatius. Quæ in te, quia in immenſum ſeſe efferunt; vocem quoque mihi, obducto velut clathro, penitùs intercluſerunt. Virtutes quæro? eas habes, quæ non fucatum aut adumbra-

† tum;

tum; ſed, quem format Apoſtolus, ipſum Pontificem decent. Prudentiam? Illa te fluctuantis Belgicæ Proretam ſæpiùs dixit, ſacrauitque; ſeu Sanctioris Conſilij Patribus, ab Philippo II. Hiſpaniarum & Indiarum Rege, accenſearis; ſeu ad Vrbis & Orbis Summum Caput, à Ser.^mis^ Principp. Noſtris ALBERTO & ISABELLA, Αὐτοκράτωρ πρεσβευτὴς πέμπηται.

In rebus gerundis dexteritatem, gratiamque? Illæ Optimatium, & ipſorum Principum oculos in te ſic amicos verterunt; vt hanc perantiquam & nobili.^mam^ Atrebatenſis Eccleſiæ Cathedram, in beneuolentiæ & fauoris auram atque arrham, vltrò tibi quàm deferre, nihil duxerint antiquius.

Nouerant etiam quantus à quanto (magnum illum Præſidem, Patrem tuum intelligo) immò à quantis eſſes. Mentem ſcilicet ſubit dulciſſima illa recordatio R.^mi^ D. Franciſci, Proauunculi tui, Epiſcopi etiam noſtri; quem Chryſoſtomum alterum Patria, (ſiue incenſas malorum faces, aut viuidos proborum agros, Sacri Eloquij flumine, hos rigaret foueretque; illas extingueret & deleret) & præſentem ſæpè experta, & abſentem ſæpiùs conqueſta eſt. Patre verò, ſapientiſſimo illo Belgarum Neſtore, quaſſata diù turbulentiſſimis Hæreſeon, Bellorum-

que

que procellis, Reipub. huius nauis, in hanc vſque diem, vſa & gauiſa niſi fuiſſet; triſti naufragio, in magno Eccleſiæ Chriſtianæ ſquallore & luctu, pridem inuerſa & immerſa iacuiſſet.

Tu itáque præclaris eorum virtutibus, domeſticis velut exemplis, excitatus.atque delectatus; inferioribus curis ijs, quæ animum aut corpus ſolùm mulcent, calcatis & oppreſſis, adeptam Prouinciam ſudore & ſplendore ſummo, in amore & honore omnium adornare non deſinis.

Quæ quia talia, ab auſo arcent; niſi commodùm erexiſſet animos hæc, quam tibi, Magne Præſul, offero & dico, ingenuo adfecta labore lucubratio, in compingendis Dei Matris corollis, toto quinquennío deſudata. Et verò ad quem iret, aut quo aſylo gauderet, quàm, ô Magne Præſul! tuo? Omnia iſta Magna Nomina nouit, ijſdem ſperans adhuc Maiora: In Diœceſi tuâ, quæ Mariam, Tutelarem Diuam habet, concepta eſt & nata: Præſulum, qui pares tecum honorum titulos tenuerunt, floribus ſertiſque in manus frontemúe cumulatiſſimè coniectis, tota ornata & incincta. Et tu hoc fac: nec tutare modò, quod etiam ij præſtitere: ſed in grandi illâ dignitate tuâ, honora, vt facis, granditer, floribus amoris, immò honoris;

memor effati huius: *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Illam tibi, Magne Præſul, det Maximus Deus olìm; poſtquàm hîc te diù Religioni, Patriæ, Nobis ſeruarit incolumen. Atrebati Kalend. Auguſt. CIↃ. IↃC. VIII.

R.^{mæ} P. T.

Obſeruantiſſimus,

F. LOCRIVS.

Digitized by Google

AD MARIAM AVGVSTAM
FERREOLI LOCRIJ
V. R.

I LIBER, I felix, atq; impia tela retunde,
  Dira Lemannigeni quæ iacit Hydra lacus.
AVGVSTÆ dic Sacra DEÆ, Tituloſq; perennes,
  Et quo ſit merito quæque ſacrata Dies.
In facies fucoſque omnes ſe vertit Erynnis,
  Vt perimat magnæ nomina magna DEÆ:
Tu terram, tractuſque maris, cœlumque pererra,
  Sitque DEÆ quantum Numen vbique doce.

AVB. MIRÆVS, Bruxell.
Canonicus & Scolarcha
Antuerp.

Digitized by Google

memor effati huius: *Qui elucidant me, vitam æternam habebunt.* Illam tibi, Magne Præſul, det Maximus Deus olìm; poſtquàm hîc te diù Religioni, Patriæ, Nobis ſeruarit incolumen. Atrebati Kalend. Auguſt. CIↃ. IↃC. VIII.

R.^{mæ} P. T.

Obſeruantiſſimus,

F. LOCRIVS.

Digitized by Google

AD MARIAM AVGVSTAM

FERREOLI LOCRIJ V. R.

I LIBER, I felix, atq; impia tela retunde,
Dira Lemannigeni quæ iacit Hydra lacus.
AVGVSTÆ *dic Sacra* DEÆ, *Tituloſq; perennes,*
Et quo ſit merito quæque ſacrata Dies.
In facies fucoſque omnes ſe vertit Erynnis,
Vt perimat magnæ nomina magna DEÆ:
Tu terram, tractuſque maris, cœlumque pererra,
Sitque DEÆ *quantum Numen vbique doce.*

AVB. MIRÆVS, Bruxell.
Canonicus & Scolarcha
Antuerp.

Digitized by Google

CLARISSIMI VIRI D. FRANCISCI MOSCHI, I. V. D. AD LECTOREM Epigramma.

AVGVSTA, *quæ ſermone pridèm Gallico*
Demulſit aureis candidas Mortalium:
Iàm voce perſonat Latinâ Auguſtior
Prouincias, Orbiſq́ꝫ Regna maximi.
Hic hic licet videre, quid Cultoribus
Olim ſuis Beata Virgo præſtitit;
Quanto & Clientes iam fauore mulceat
Per Regna, perq́ꝫ Ciuitates obuias.
Quot ſanctitatis Ordines Aſceticos
Euexit ad ſummum decus Mater pia?
Quæ Templa Nomini, atque Numini illius
Erecta ſolido fulgeant è marmore,
Volumen hoc recenſet, atque Imagines
Pulcherrimas, ſed nec ſilet Miracula,
Dieſq́ꝫ Feſtos dedicatos Virgini.
Vale & vide: Iàm paret Auguſtiſſima.
Hoc Locrius Vates & Orator bonus
Te, Chriſtiane Lector, auget munere:
Nec deſinit τὴν χεῖρα σὺν θεῷ κινεῖν,
Quò gloriam illuſtret Dei, atque Virginis.

IN D.

IN D. ET R. V. FERREOLI
LOCRIJ MARIAM AVGVSTAM,
Epigramma.

AVGVSTAS cantent alij, quarum alta ſuperbis
Intremuit quondam Roma ſupercilijs:
Auguſtas, quæ non rem latè auxere Quiritum,
Sed cum Cæſaribus rem minuêre ſuis.
Locrius AVGVSTAM cantat, quæ celſa ſerenis
Oblectat cœli ſydera luminibus:
AVGVSTAM quæ Chriſtigenûm latè auxit honorem,
Et Nati extendit Regna habitanda ſui.
Illis Roma olim pereuntia ſigna locauit,
Iam tum ſeruili degener obſequio.
Huic cunctus terræ, ventis à quatuor, Orbis
Se totum, æternùm, mente lubente dicat.

AND. HOIVS Græcarum Literarum Regius in Academia Duacenſi Profeſſor.

AD

AD LECTOREM

PHILIPPI MEYERI

EPIGRAMMA.

CALVINIANA dum tumultus Belgicos
Bis quadri-luſtri Marte nutrit Hæreſis,
Infeſta non tantùm bonis Mortalibus,
Sed, quæ Gigantum, ſiue Dæmonum æmula;
Fanis & Aris prorsùs æquatis ſolo,
Furore veſano laceſſit Cælites:
En LOCRIVS Monſtrum ſuis hoc machinis
Oppugnat alter Chriſtianus Hercules:
Nam voce viuâ, vel ſacro de Pegmate,
Facundus Orator refutat impias
Immanis Hydra, quas vomit calumnias:
Vel eruditus Scriptor exſerit ſtylum,
Dirique Monſtri perfodit præcordia.
Teſtatur hoc volumen in lucem datum,
Quo LOCRIVS, PARENTIS AVGVSTISSIMÆ
Magni Dei, tuetur æternum decus.

ELENCHVS AVCTORVM QVIBVS IN HOC MARIALI VSI SVMVS.

A.

ABdias.
Abraham Ortelius.
Ado Viennenſis.
Ægidius Corrozetius.
Aimonius.
Albertus Magnus.
Albumazar.
Alcadinus Siculus.
Alexander Alenſis.
Alexander ab Alexandro.
Alexis Epigrammatographus.
Alfonſus à Carthagena.
Alfonſus Villegas.
luarus Gommecius.
. Ambroſius.
mbroſius Leo.
mmianus Marcellinus.
ndreas Alciatus.
ndreas Cretenſis.
ndreas Hieroſolymitanus.
ndreas Reſendius.
ndreas Schottus.
gelita.
nales Bohemiæ.
nales Franciæ.
nſelmus.
S. Antoninus.
Antonius Auerouldus S. I.
Antonius Beuterus.
Antonius Philotheus.
Antonius Senenſis.
Antonius Solaerius.
Antonius Valtrinus.
Antonius Verdierius.
Arnoldus Pontacus.
Arnoldus Wionius.
S. Athanaſius.
Attilius Serranus.
Aubertus Miræus.
Auentinus.
S. Auguſtinus.
Auguſtinus Tolentinas.
Aurelius Caſsiodorus.

B.

BArtholomæus Caſſaneus.
Bartholomæus Saligniacus.
S. Baſilius.
V. Beda.
Bernardinus de Buſto.
Bernardinus Gomeſius.
S. Bernardus.
Bernardus Saccus.
Bertrandus Argentræus.

Digitized by Google

Biblia Sacra.
Blondus.
S. Bonauentura.
Breuiarium Atrebatenſe.
Breuiarium Cameracenſe.
Breuiarium Ciſtercienſe.
Breuiarium Præmonſtratenſe.
Breuiarium Romanum.
Breuiariũ Eccl. S. Petri Arienſis.
S. Bruno.
Bulla Leonis Papæ.
Burchardus.

C.

CÆſarius.
Cæſar Baronius.
Caietanus.
Campegius.
Carthuſius.
Caſſiodorus.
Cedrenus.
Celſus.
Centuria I. Martyrum Soc. Ieſu.
Chriſtianus Adrichomius.
Chriſtianus Maſſæus.
Chriſtophorus Brouuerus S. I.
Chronicon Bertinenſe MS.
Chronicon Cameracenſe & Atrebatenſe MS.
Chronicon Cluniacenſe.
Chronicon Hannoniæ.
Chronicon Lud. Breſimij MS.
Chronicon Caricampenſe MS.
Chronicon Sigeberti.
Chronicon Marchianenſe MS.
Chronicon Traiectenſe MS.
Chronographus Affligemenſis.
Chronolog. Præſulũ Toletanor.
Chronicon Euſebij.
Chronicon Martini Poloni.
Chronicon Genebrardi.
Chronicon Palmerij.
Chronicon Gerardi Mercatoris.
Chronicon Ioannis Carionis.
Chronic. Philippi Bergomatis.
Cicero.
S. Cyprianus.
S. Cyrillus.
Claudius Fauchetius.
Claudius Firminus.
Claudius Marius Aretius.
Claudius Roilletius.
Clemens Alexandrinus.
Codex.
Concilium Carthaginenſe.
Concilium Conſtantienſe.
Cõcilium Cõſtantinopolitanũ.
Concilium Lateranenſe.
Concilium Nicenum.
Concilium Tridentinum.
Conſtantinus Magnus.
Cornelius Ianſenius.
Crantzius.

D.

S. DAmaſus.
Damianus à Goez.
Daniel Niger.
Deſiderius Eraſmus Roterodamus.
Dio.
Diodorus.
S. Dionyſius Areopagita.
D. Dionyſius Carthuſianus.
Dorotheus.
Durandus.

S. Epi-

E.

S. EPiphanius.
Euagrius.
Euripides.
Euſebius.
Euthymius.
Eutropius.

F.

FOlengius.
Fortunatus.
Franciſcus Arias S. I.
Franciſcus Barrus.
Franciſcus Belforeſtus.
Franciſcus Bencius S. I.
Franciſcus Coſterus S. I.
Franciſcus Haræus.
Franciſcus Iuannez.
Franciſcus Lombardus.
Franciſcus Moſchus.
Franciſcus Panigarolius.
Franciſcus Petrarcha.
Franciſcus Ribera S. I.
Franciſcus Tarapha.
Froiſſardus.
S. Fulbertus.
S. Fulgentius.

G.

GAbriel Barrius Francica-
nus
abriel Biſciola, S. I.
aguinus.
alatinus.
ſpar Bruchſius.
ufredus Malaterra.
nealogia Regum Hiſpaniæ.
nebrardus.
orgius Coluenerius.
Georgius Maigretius.
Georgius Nicomedienſis.
S. Germanus Epiſcopus Con-
ſtantinopolitanus.
Geruinus Calenius.
Gigas.
Glicas.
Godſcalcus Hollen.
Gonſalus Arhotus.
Gotfridus.
Gratianus.
S. Gregorius Magnus.
S. Gregorius Nazianzenus.
S. Gregorius Nyſſenus.
S. Gregorius Thaumaturgus.
Gregorius Turonenſis.
Guilielmus Choulius.
Guilielmus Eſtius.
Guilielmus Eyſengrenius.
Guilielmus Gazæus.
Guilielmus Gemiticenſis.
Guilielmus Pariſienſis.
Guilielmus Pepinus.
Guilielmus Reginaldus.
Guilielmus Stuckius.
Guilielmus Tyrius.

H.

HAdrianus Barlandus.
Hadrianus Iunius.
Hadrianus Turnebus.
Hartmannus Scedelius.
Haymo.
Henricus Cuickius.
Henricus Huntindonienſis.
Henricus Mechlinienſis.
S. Hieronymus.
Hieronymus Blanca.

Digitized by Google

Hieronymus Bolſecius.
Hieronymus Ferrarienſis.
Hieronymus Gebuuilerus.
Hieronymus Paulus Barcinonenſis.
Hieronymus Platus.
Hieronymus Rauennas.

Hiſtoriæ Anglicæ Fragmentum.
Hiſtoria belli ſacri
Hiſtoria Cœnobij Croillandienſis.
Hiſtoria Ephemerica Gallica.
Hiſtoria Indica.
Hiſtor. Miraculorum N. D. Abbenbrouckanæ.
Hiſtor. Miraculorum N.D. Cãbronenſis.
Hiſtoria Montis-Serrati.
Hiſtoria Regum Aragoniæ.
Hiſtoria N.D. Zichemiēſis Gallica.
} Auctoribus Anonymis.

Hiſtoria Tripartita.
Horatius Poëta.
Horatius Turſelinus S. I.
Hugo Farſitus MS.

I.

Iacobus Boſius.
Iacobus Marchantius.
Iacobus Meyerus.
Iacobus Menoetius.
Iacobus Middendorpius.
Iacobus de Valentia.
Iacobus à Vitriaco.
Idiota.
S. Ignatius.
S. Illefonſus.
Illefonſus Gironius.
Ingulphus Abbas.
S. Innocentius.
Inſtitutiones Sodalitatis Corrigiatorum.
Ioannes Azorius S. I.
Ioannes Becanus.
Ioannes Belethus.
Ioannes Bertelius.
Ioannes Bonifacius S. I.
Ioannes Buſſemecherius.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Ioannes Cochlæus.
S. Ioannes Damaſcenus.
Ioannes Empolitanus.
Ioannes Gerſon.
Ioannes Gillemans.
Ioannes Gonçalez.
Ioannes Heſſelius.
Ioannes Iperius.
Ioannes Iunior.
Ioannes Iuuenis.
Ioannes Linocerus.
Ioannes Maſſeius S. I.
Ioannes Maldonatus S. I.
Ioannes Mariana S. I.
Ioannes Molanus.
Ioannes Nauclerus.
Ioannes Piſtorius.
Ioannes Quintinus Heduus.
Ioannes Roblius.

Ioan-

Ioannes Sauaron.
Ioannes Thaulerus.
Ioannes Tritthemius.
Ioannes de Turrecremata.
Ioannes Vaſæus.
Ioſephus Antiochenus.
Ioſephus Hiſtoricus.
Ioſephus Stephanus.
S. Irenæus.
S. Iſidorus.
Itinerarium Franciæ.
Iudocus Clichtouæus.
Iulianus Lignius.
Iulianus Pomerius.
Iulius Cæſar.
Iuſtinianus.
Iuſtus Lipſius.
S. Iuuenalis.
Iuuenalis Poëta.

L.

Lactantius.
Lampridius.
Laſpergius.
Laurentius Schraderus.
Laurentius Surius.
Leander.
Liber priuilegiorum Ordinis Prædicatorum.
Lucas Pinellus S. I.
Lucanus.
Lucius Faunus.
Lucretius.
Ludouicus Breſinius MS.
Ludouicus Granatenſis.
Ludouicus Guicciardinus.
Ludouicus Richeomius S. I.
Ludouicus Viues.
Lyranus.

M.

Macrobius.
Mantuanus.
Manuale Sodalitatis Beatæ. Virginis.
Marinæus Siculus.
Marſilius Ficinus.
Martialis.
Martinus Polonus.
Martyrologium Bedæ.
Martyrologium Benedictinum.
Martyrologium MS. Eccleſiæ S. Saluatoris in Sancti Pauli opido.
Martyrologium Romanum.
Martyrologium Vſuardi.
Matthæus Weſtmonaſterienſis.
Mauritius Hylaret.
Menologium Græcorum.
Metaphraſtes.
S. Methodius.
Michaël Carnotenſis quibuſdam Cortonenſis.
Michaël Merſpurgenſis.
Miſſale Nouiomenſe.
Monumenta Eccleſiæ Antuerpienſis.
Monumenta Eccleſiæ Atrebatenſis.
Monumenta Annuntiatarum Virg. Bethunienſis. } M.SS.
Monumenta Eccleſiæ S. Amati Duaci.

Monumenta Eccleſiæ Brugenſis.
Monumenta Eccleſiæ Cameracenſis.
Monumenta Eccleſiæ Portenſis.
Monumenta Monaſterij Blangiacenſis.
Monumenta Monaſterij Caricampenſis.
Monumenta Monaſterij Mareolenſis.
Monumenta Monaſt. Montis S. Eligij.
Monumenta Monaſterij Parcenſis.
} M.SS.
Monumenta Monaſterij S.Dioniſij in Francia.
Munſterus.

N.

Natalis Comes.
Nauarrus.
Nanclerus.
Nicephorus.
Nicetas Choniates.
Nicolaus Gazæus.
Nicolaus Salius.
Nicolaus Sanderus.

O.

Ordo Romanus de Diuin. Offic.
Oroſius.
Oſorius.
Ouidius.

P.

Paleonidores.
Palladius.
Palmerius.
Paulinus Bergomenſis.
Paulus Barcinonenſis.
Paulus Diaconus.
Paulus Merula.
Paulus de Rouado.
Pelbartus.
Petrus Auratus.
Petrus Bellonius.
Petrus Bonſonius.
Petrus Caniſius S. I.
S. Petrus Chryſologus.
Petrus Cratepolius.
Petrus Creſpetius.
Petrus Cluniacenſis.
Petrus Diuæus.
Petrus Galatinus.
Petrus Nannius.
Petrus de Natalibus
Petrus Oudergherſt.
Petrus Paludanus.
Petrus Perpinianus.
Petrus Picolominæus.
Petrus Venerabilis.
Philippus Bergomas.
Philippus Cominæus.
Philippus Meyerus.
Philippus Menzelius.
Pindarus.
Platina.
Plinius.
Plutarchus.
Polydorus Vergilius.
Prateolus.
Pratum Spirituale.
S. Proclus.
Procopius.

Digitized by Google

Ptolemæus Lucenſis.

R.

RAymundus Martianus.
Raphaël Volaterranus.
Reuelationes S. Brigittæ.
Reuelationes S. Elizabethæ Virginis.
Reuelationes S. Mechtildis.
Richardus Briſtous Vigornięſis.
Richardus Victorinus.
Robertus Bellarminus S. I.
Robertus Hauportius.
Robertus Viſeurius.
Rodericus Santius.
Rodericus Ximenius.
Rogerus de Houeden.
Ruffinus.
Rupertus.

S.

SAbellicus.
Scipio Mazella.
Seneca Philoſ.
Seraphinus Razius.
Seuerinus.
Sigebertus.
Sigonius.
Sixtus Senenſis.
Socrates Hiſtor. Eccl.
Solinus.
Sophronius.
Sozomenus.
Speculum Magnum Exempl.
Staniſlaus Hoſius.
Stephanus Forcatulus.
Suetonius.
Suidas.

T.

TAcitus.
Tertullianus.
Theodoricus de Alpodia.
Theodoritus.
Theodorus Eliotes.
Theodorus Lector.
Theognis.
Theophilactus.
S. Thomas Aquinas.
Thomas Bozius.
Thomas Cantipratanus.
Thomas Fazellus.
Thomas Waldenſis.
Thomas Walſingham.
Tilmannus Bredenbachius.
Timotheus.
Tritthemius.

V.

VAlerius Maximus.
Varro.
Vbertinus de Caſali.
Victruuius.
Vincentius Beluacenſis.
Virgilius.
Volaterranus.
Vſuardus.
Willielmus Malmesburienſis.

Z.

ZAcharias Lippeloo.
S. Zeno.
Zonaras.

FINIS.

APPROBATIONES.

HOc Mariæ Auguſtæ Virginis Deiparæ opus, à R. V. Ferreolo Locrio, in B. Nicolaj apud Atrebates Paræco, ſingulari methodo, ſummoq; labore comparatum, ad Maiorem Dei eiuſdemq; Beatiſſimæ Matris gloriam, & non mediocre Catholicæ Eccleſiæ ornamentum, meritò typis euulgabitur. Ità Cenſeo 2. Iunij 1607.

F. DE LA DIENNEE I. V. Licentiatus Cathedralis Eccleſiæ Atreb. Præpoſitus & Canonicus ac librorum Cenſor.

DOctè, & concinnè hoc opus à R. D. F. Locrio apud Atrebates D. Nicolaj Paræco conflatum, ac in ſeptem libros diſtinctum, magnam pio Lectori vtilitatem & Antiquitatum ſtudioſo haud paruam adferet voluptatem; Quare typis digniſſimum, Vrbano die ſacra 1607. iudicaui.

A. HERBY, Canonicus Atrebatenſis Librorumque Cenſor.

Digitized by Google

MARIA AVGVSTA
VIRGO DEIPARA
IN SEPTEM LIBROS TRIBVTA.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in D. Nicolai apud Atrebates Parœco.

LIBER PRIMVS;
In quo Virginis MARIÆ cultores variè recenſentur.

INGRESSIO PER APOSTROPHEN AD MARIAM DEIPARAM.

CAPVT PRIMVM.

IN nomine Patris & Filij & Sponſi tui, Dei, SACRO-SANCTA VIRGO MATER MARIA, Mirabilium tuorum Oceanum, fragili huius ingenioli, ſi quod eſt, cymbâ fretus, audaculè fortaſſe, ſed & fidenter ineo. Audaculè, inquam, ſi immenſitatem illam video, & me ſatis cognoſco. Sed, quidni etiam fidenter ô Virgo! quando TV deuiorum Pharus & Cynoſura, tenebricoſos ſplen-

 didâ

didâ luminis tui face recreas, & aurâ gratiarum deflante dirigis erroneos, atque à naufragio potenter eripis & ſaluas? Ecce, hebeſcentem huius mentem ſubitò irradias, & imbibendis ampliter artibus aperis. Illi amputatam potentium quorundam inuidiâ dexteram reddis & ſanas. Quæ tua munificentia hæc? Produco tanti fauoris teſtes: B. Rupertum Abbatem Tuitienſem; cuius tardum aliàs ingenium mirabili promptitudine locupletaſti: B. Albertum Ratiſponenſem Epiſcopum, quem iuuenem de Apoſtaſiâ cogitantem, quod in indagandis naturæ ſecretis, longo poſt ſocios interuallo niteretur, mirificè a propoſito deterruiſti; nec ad Philoſophiæ & ſequeſtriorum artium ſolummodò, verum etiam Theologiæ vtriuſque, theoricæ, aio, & practicę penitiſſima abdita, meditulliumq; ianuam pandiſti: S. Ioannem Damaſcenum, qui Leonis Iſaurici feritate dexteram deſtitutus, inde ſingulari beneficio, eâ ſibi per te repoſitâ, adfectus, epinicia tua tantoperè celebrauit: de quo non nullus ſic luſit:

Tritihemius Oratione in laudem Ruperti, & l. de Monaſt. Hirſaugienſi.

Molanus in Nat. SS. Belgii, 3. Maii.

Caniſius l. 5. Marial. c. 20.

Antonius Senenſis in vit. SS. Ord. Prædicat.

Surius 6. Maii. Haræus 4. Decembr. Martyro. Rom. 6. Maii. Vincent. Beluacen. p. 3 Speculi hiſtorial. Caniſ. ex Claudio Roilletio l. 5. Marial. c. 19. Idem a B. Virgine præſtitum S. Leoni Papæ; de quo Dionyſ. Carthuſ. ſerm. de Annuntiat. Virginis.

Dextra Damaſceno quæ quondam ſciſſa, Leonis
Procurante dolo, ſuppoſitâq; manu;
Chriſtiparæ auxilio ſic reddita ſana precanti,
Atque aptata ſuo, ſecta erat vnde loco;
Scriberet vt poſthàc citiùs meliuſque, magiſque
Vnum qui in triplici Numine Numen habet.

Antoninus 4. parte ſuæ Summæ tit. 13. c. 3. parag. 2.

Ergo, ô benigna! caliginoſum hoc quicquid eſt

Ioan. Nauclerus tom. 2. gener. 15. Antonius Auerouldus tom. 2. Catechiſ. hiſtor. tit. xi. c. 6. p. 7.

mentis,

mentis, fuga, cum veterno facilis; gelidum & exſangue pectus meum foue; innatum linguæ huius torporem excita; calami tarditatem inſtiga; exilitatem concinna; aſpredinem mitiga; adeoque lembulum iam nunc naturientem ſacris apparatibus adorna; cumque vt vt eat tempeſtas, protege præſidio tuo ſingulari.

Occurrunt Mariæ hoſtes in tres Claſſes tributi.

CAPVT 2.

AVdio, Hæreticis, Iudæis & Paganis inſtitutum meum haud placere, & vt aggredientem vident totis viribus obluctari. Et verò, illos huc vela flectere? moribus diſtinctiſſimos, Auroræ vnicum Vnionem, ſuauiſſimum ſuperni æternique Cæſaris epulum, facto pacto in prædam vocare? Fortaſſe. Primarum obliti irarum canes, viſo lepore, pariter currunt: &, atteſtante Beato Auguſtino; *Hæretici, Iudæi & Pagani vnitatem fecerunt contra vnitatem*. Cauſſa, illud Eccleſiaſtæ: *Funiculus triplex difficilè rumpitur*. Difficilè hic, credo: & vni iſtorum cedet inuictiſſima Imperatrix. Cui autem? Hæretico? Chryſoſtomus & Auguſtinus auctores, Hæreticum Ethnico prævalere; immò, ait Ambroſius, Iudæum & Sathanam inferiores eſſe, palmamue tradere. Noto verba: S. Ioannes Chryſoſtomus Homiliâ ad populum Antiochenum quinquageſimâ, ſic quoſ-

Auguſt. ſerm. 6 de verbis Domini.

Eccleſiaſtæ 4.

Chryſoſt. hom. 50. ad pop. Antioch.

ſic quoſdam Hæreticos increpat: *Quid igitur accedis, ſi Scripturis fidem non habes? ſi Chriſto non credis? nunquam talem Chriſtianum dixerim, ſed potius & gentilibus peiorem.*

Auguſt. l. 21. de Ciuit. Dei c. 25.

Sanctus Auguſtinus autem in Ciuitate Dei: *Intolerabile eſt* (inquit) *atque a ſana doctrina nimis deuium, vt multi, ac penè omnes qui Hæreſes impias condiderunt, exeuntes de catholicâ eccleſiâ, & facti ſunt Hæreſiarchæ, meliores habeant cauſſas, quam hi qui nunquam fuerunt catholici, &c.* & paulò poſt: *Cum peior vtique ſit deſertor Fidei, & ex deſertore oppugnator eius effectus, quam ille qui non deſerit quam nunquam tenuit.*

Ambroſ ſerm. 91. qui de inuentione corporũ SS. Geruaſii & Protaſii inſcribitur.

At S. Ambroſius altiùs ducit cothurnum, quum in hæc verba reſonat: *Tanta eſt incredulorum perfidia, vt tolerabilior ſit Diaboli confeſſio. Dicebat enim diabolus: Ieſu Fili Dei viui, quid veniſti ante tempus torquere nos? & cum hæc audirent Iudæi, ipſi tamen Dei Filium denegabant.* Magna infamia Iudæorum: at maior Hæreticorum; ex eodem Ambroſio audite:

Idem l. 3. de fide c. 3.

Deteſtandi Iudæi qui carnem Domini crucifixerunt; deteſtabiliores tamen eos arbitror, qui diuinitatem Chriſti cruci ſubditam crediderunt. Arguo ergo: Iudæus peior Diabolo; Hæreticus peior Iudæo; ergo Hæreticus longè peior diabolo. Veruntamen vt clariùs quiſnam maiore adultu in ſacram Virginem ingruerit, cognoſcamus; operæpretium erit, ſi, quæ eos furia fruſtrà dementarit, ſingillatim perſcrutemur.

Hæretici

Hæretici primorum quinq; Sæculorum.

CAPVT 3.

BLaſphema & ſacrilega *Ebionis* & *Cherinti* hæc vox anno octogeſimo fuit; Mariam à Ioſepho ante partum cognitam fuiſſe.

Caniſius in Præfatione, & variis locis ſuæ Marianæ.

Blaſphema & illa inſequentis Sæculi an. 140. vociferantibus *Cerdone* & *Marcione* efferatis nebulonibus: Subſtantiæ carnalis nihil in Chriſto quæras: nullam ille carnem habuit.

Quibus decem quaſi poſt annos ſuccenturiati *Valentinus* & *Apelles*, cæleſte corpus filio tribuêre.

Tertio deinde Sæculo, anno nempe 280. Pneumaticus ille *Manes*, *Cerdonis* & *Marcionis* aſſertioni eſt ſuffragatus.

Quem altero, eoque quarto, ſc. an. 380. *Apollinaris* dicentem excepit; & carneâ iſtâ, adeoque humanâ mole Chriſtum nudauit; hocque pacto quî ſacram Virginem pro verâ Dei Matre veneremur, anſam tollere eſt conatus.

Decennium intercurrit; & *Heluidius* noui dogmatis aſſertor, Virgineum illum florem à Chriſti partu Matri eripuit.

Auguſt. lib. de hæreſibus.

Eodem ferè tempore in Arabia *Collyridiani* delirantes, collyridem ſeu panem Mariæ quaſi Deæ (hoc nimis eſt) offerebant; inde, ſinguli de illo participabant.

Nic. Sanderus l. 7. de viſibili Monarchia.

Funeſta poſtmodùm ſuccenſa fax eſt impijſſimi

Neſtorij anno 430. quinto videlicet Sæculo; qui Deiparam pro *Theotoco* impudentiſſimè repulit; pro *Chriſtotoco* admiſit. Quid eſt hoc, niſi Ieſum hominem purum facere, negare Deum? Et illud eſt, ait Neſtorius, quod ſentio.

Quid porro *Eutyches* anno 440? Idipſum quod Apollinaris, & fantaſticum corpus Filio Deiparæ adſcripſit.

Quam Parthenometromachiam deteſtata vera Dei Eccleſia, Oecumenicum Concilium Chalcedonenſe, cogendum eſſe duxit, vt tot blaſphemiarum eluuionibus repagulum obijceret: quod ſi quis temerè tranſiliret anathematis fulmine feriretur. Id porrò peractum eſt ſub Leone 1. Papa, & Martiano Imp. an. 457. ſexcentis & triginta patribus euocatis.

Prateolus in prolegom. de vitt. hæret. vbi de concilijs.

Hæretici recentiores.

CAPVT 4.

QVis dubitet plures longè priſci iſtius æui in ſuperiore Nomenclaturâ potuiſſe cenſeri; Artemonem, Theodorum, Paulum Samoſatenum, Iouinianum, Teudionem, Pelagium, alioſque ſexcentos? Quorum duo poſteriores ex Galliâ Gotticâ in Hiſpanias B. Illefonſi temporibus irrumpentes, mox ab Epiſcopo ſingulari certamine ſuperati, turpiter emigrarunt. Quis, inquam, dubitet plures poſſe accenſeri? Sed quia ſine fructu eſſet, percurro id genus nequitiæ in ætate noſtrâ, & parentum; & ab Eraſ-

Platina in vita Agatonis primi Papæ.

Euſebius l. 5. c. 27. & l. 7. c. 23.

Ioan Vaſæus in Chron. Hiſp. ad an 662.

ab Eraſmo Roterodamo arceſſo negotium, non illo hæretico quidem, ſed neque ſatis Chriſtiano, adeóque, vocat aliquis, Semichriſtiano.

Quæ tua mens eſt, dic Eraſme, quando ſub laruato puerilium fabularum integuméto, Antonium tuum & Adolphum producis tali verborum petulantiâ laſciuientes: *Ibi vidiſſes miſeram rerum faciem. Nautæ canentes* SALVE REGINA, *implorabant Matrem Virginem, appellantes eam Stellam maris, Reginam cœli, Dominam mundi, Portum ſalutis, aliiſque multis titulis illi blandientes, quos nuſquam illi tribuunt ſacræ literæ.* Eſt hic aliquid? *Quid illi cum mari, quæ nunquam, opinor, nauigauit?* Sarcaſmum audis? *Olim Venus curam agebat Nautarum, quia nata credebatur ex mari. Ea quoniam deſiit curare, ſuffecta eſt huic Matri non Virgini Virgo-mater.* Propudioſe, intemeratæ Virgini illudis, eamque cum portentoſo iſto ſcorto conferre non exhorreſcis? Mitto impudentiſſimam, & mille Vulcanis digniſſimam illam Epiſtolam, quam à B. Virgine ad Glaucoplutum dictitatam inſolentiſſimè mentiris; illam, inquam, quæ Lutheri ſanie inſperſa, Sanctorum & in iis Virginis-Matris inuocationem ex aris, templis, focis exigit. Arrige aures; & quantus Lutheri parens exſtiteris, ſi neſcis, iam tandem recognoſce: adeoque ſicut olim iactatum, aut *Plato Philonizat*, aut *Philo Platonizat*: eſto bonus; & de vobis dicimus; aut *Eraſmus Lutherizat*, aut *Lutherus Eraſmizat*. Rara hæc nobilitas, cum nominum communione, opinionem rerum congermaneſcere.

Eraſmus in colloq. de Naufragio an. 1524. edit.

Eraſmus in colloq. de Peregrinatione.

Digitized by Google

neſcere. Audiamus itaque viciſſim quâ ſolertiâ *diſcipulus* hic, *immò iam magiſter, & totius ductor exercitus* (ſtylum nota Hieronymi ad Creſiphontem) *& contra Apoſtolum vas perditionis per Solæciſmorum, & non (vt ſui iactant) Syllogiſmorum ſpineta decurrens* de Auguſtâ Virgine *philoſophatur & diſputat.*

Hieronymus Epiſt. ad Creſiphontem.

De Mariæ inuocatione ſic Lutherus: *Si credis Chriſtum æquè in te, ac Mariâ habitare; non minus tibi quam illi procliue eſt vt me adiuues.* Et cauſſa eſt forteàn illa, quam alibi pangit: *Tam nos* (inquiens) *ſancti ſumus atque Maria & alij Diui quantumuis magni, ſi modo in Chriſtum credamus.* O profundam inſaniam! Quidnì ſic, argues, ſi illa nobiſcum peccati etiam particeps fuit? *Eòuſque errauit* (ait ille) *vt neſciret vbi Chriſtus quærendus.* Quidni etiam ſi alicuius meriti in illâ ne vnum quidem veſtigium fuit? *Propitios in te* (alloquitur Virginem Lutherus) *defixit oculos prædiues Deus, ac magnifica in te operatus eſt, quorum ne vno quidem vnquam digna fuiſti.* Qua errandi libidine ductus, eò alibi audaciæ prorupit, vt mundi Reginam *pauperculam, vilem, abiectam & infimi ordinis puellam* ſtylo ſignare non verecundaretur.

Caniſius in præfat. Marialis.

Ex Caniſio l. 4. c. 6.

Ex eod. l. 4. c. 7.

Hiſce ergo poſitis renaſcentis Hæreſæos principijs; quid mirum, ſi ijs peiores alij deinceps emerſerint, & fœtidis excreationum ſordibus iucundiſſimum pulcherrimumque B. Virginis vultum improbiſſimè deturparint? *E ſcillâ*, olim dictum, *non naſcitur roſa.* Addam: *Aetas parentum peior auis, tulit*

Ex Theognide.

Horat. l. 3. od. 6.

Nos ne-

Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Tales fuere in primis ſtomachabundi Anabaptiſtæ, qui anno 1520. in aciem flagitiorum laxis habenis euntes, non Luthero Parenti ſolummodò accinuere; verum & Neſtorij, & Manetis, & Valentini demortua iamdiu pſeudodidagmata ab inferis excitauere.

Illos excipiet *Caluinus* omnifariæ nequitiæ ſimulacrum, qui anno 1535. perſonam impudentiæ ſumens, & theatrali clangore ad Lemannum phaſmata ſua perſonans, originis & actionum culpas puriſſimæ integerrimæque Virgini aſſignandas eſſe edixit. In ſcænam inde prodeant Bucheri, Loſſij, Pomerani, Coruini, Memnonitæ, Stenbergeri, Sarcerij, Schenckij, Centuriatores & quotquot huic ſcedæ adſcripſit monſtrorum ætas fœta; quibus ſingulis pro quæſito brauio fuit,

Hanc Heroinam petulante ferire cachinno.

Iudæi. CAPVT 5.

IAm de Iudæis ſubijcienda quædam obueniunt, & illa certè pauca: verum quam atrocia? & quia talia, ideò illa pauca erunt.

Ioannes Mathias Tiberinus, referente Caniſio, eſt auctor, æternâ lege ſancitum apud Iudæos, vt qui electo Filiorum Abrahæ titulo gaudere voluerint; imprimis SS. Euchariſtiæ Sacramento, de- Caniſius l.2 c.7 Videatur Surius 24. Martii, in vita S. Simeonis pueri Tridentini.

inde ſacratiſſimæ Virgini cottidiè maledicant. Quid mirum, ſi Brunoni acquieſcamus? *Neque enim* (ſcribit ille) *matrem diligere poſſunt, qui tam iniquo odio filium proſequuntur*: adeòque etiam a pueris aperiuntur maledicentiæ huius rudimenta; immò de eâ iam tum, cum

Sermone de Annuntiat. B. Mariæ.

Mammarum potis eſt infans lallare minutum,
abs obſtetricante, ruſticula cantillatur.

Thalmud ordine 1. tract. 9. verſu 49. verbo Mehila.

Quæ porrò illa? Thlua; Sono; Thmea. Quid putidiſſimi profertis? Illanè Thlua, quæ miſericordiæ mater ſanctiſſima? Sono, quæ maternâ in aluo immunis fuit ab omni labe criminis? Thmea, puriſſimum illud SSS. Trinitatis triclinium, & Incarnati Verbi menſes nouem domicilium? Antitheſes poſui horridarum vocum; neque enim earum corticem effringere, ô Virgo! Virgineus ſinit pudor. Canat hîc triumphum Iudæus ex Hæretico, niſi interueniant ſpurciſſimi Albigenſes, qui in Gallijs anno 1207. ex eâdem promulſide haurientes, ebrij neſcio, an fatui, aut certè rabioſi, nec tertiam illam turpitudinis partem intactam reliquerunt, & B. Virginem non aliam quam pro famosâ muliere habuerunt.

Ethnici. CAPVT 6.

ECce quam moleſta & nefaria etiam pagani in ſanctiſſimam virginem contorſere tela; ac ij maximè, qui ſuprà vulgus conſpicui rerum potiebantur; quo-

tur; quorum tantò atrocior iniuria fuit, quantò auctoritas & potentia maior, & leui plebeculæ ad imitandum periculoſior, quæ in penſando de rebus, talibus ferè exemplis inducitur.

Primus itaque quod ſciam, Ethnicorum iſtâ in ſemitâ aurigatus eſt Iulianus Imperator, Apoſtata, Magus, Necromanticus, Idololatriæ ſingularis aſſertor circa annum Domini 360. Quid vero mercimonij? *Si Deus ex Deo ſecundum vos, Verbum eſt, & natus ex ſubſtantiâ Patris; quare vos Virginem Dei Genitricem eſſe creditis? Quomodo enim pareret Deum, Homo exiſtens ſicut nos?* Non nouit Magus duas in vno ſuppoſito naturas. Sublimius eſt iſtud quam à ſtolido & prophano comprehendi poſſit.

Poſtmodum, anno ſcilicet 719. Leo Iſaurus Imperator, Iconomachiæ arenam ingreſſus, publico ſanxit edicto, & Mariæ & cæterorum quotquot reperire eſſet Sanctorum Imagines, de medio tollerentur. Iudæorum, ſcio, quorundam delibutum philtro, id præſtitiſſe: ſed tamen præſtitit; nec mentem à furore, manum ab audaciâ reuocauit: etiamſi Beatus Gregorius 2. Pont. Max. & S. Germanus Patriarcha Cõſtantinopolitanus, duodecim Sapientibus, qui cum Magiſtro Oecumenico publicis ſumptibus alebantur, accitis, omnem mouerint lapidem, vt tantam immanitatem Imperator in Inſulas procul relegaret. Rob. Bellarminus l. 2. de Imag. c. 6. & Zonaras in vita Leonis.

Inde trigam inſtruxit Conſtantinus Copronymus; ſcelerati Patris ſceleratior Filius. Dic, Græ-

canici ſermonis perite; Quid Copros? Ariſtophani, ſtercus. Quid Coprones? Chryſoſtomo, Sterquilinarius; vnde Coprionas Scarabæos vocat Hippocrates, quod pilas prouoluant ſtercoreas. Id porrò nominis, ne neſciamus, Conſtantino affictum eſt, quod in ſignum futuræ prauitatis dum baptizaretur, ſacrum fontem alui ſolutione fœdauerit. Quis ergo ille fuit? Necromanticus. Quid inquam? Hæreticus Neſtorianus. Dic hoc apertè? *Conſtantinus Copronymus, Iudæus, Paganus, Veneficus, colluuies impietatis, monſtrum Africanum, dixit Chriſtum ex Maria Matre fuiſſe natum, quemadmodum ipſe Copronymus ex ſua Matre Maria natus erat.* Sic de portento iſto Guilielmus Reginaldus in ſuo Caluino-Turciſmo diſſertauit. Suidas verò, hâc longis ante temporibus methodo: *Mortalium omnium impuriſſimus præcipere eſt auſus, ne quis Mariæ interceſſionem imploraret: non enim, inquit, opitulari cuiquam poteſt. Et ne ea Dei Genitrix appellaretur ſanxit. Atque acceptis in manus auro refertis loculis, eiſque multitudini oſtenſis, quanti eos æſtimaret, interrogauit. Atque vbi illa, plurimi, dixiſſet: ex eiſdem loculis auro effuſo, rurſus, quanti illos faceret, quæſiuit. Et poſtquam populus, nihili, ſubintuliſſet: ad eundem, inquit, modum Maria (neque enim Dei Genitricis nomine, miſer eam eſt dignatus) quoad vſque Chriſtum geſtauit in vtero, honore digna fuit: eum vero vbi inixa eſt, nihil fœminis alijs dignitate præſtitit.* Inde exclamat ex verecundia hiſtoricus: *O audacem Saracenorum fidei & Iudaicæ ſententiæ blaſphemiam!* Hactenus Suidas. Nec ſatis id impietatis

Guil. Reginaldus l. 3. Caluino-Turciſmi, c. 13.

Habetur ad calcem Hiſtor. Eccleſiaſticæ Nicephori Pariſiis anno 1573. excuſæ.

tatis fuit, niſi inſequentibus annis par furor graſſaretur, accenſis Gentilium facibus per Imperatores Leonem quartum & quintum, Michaëlem Balbum, Theophilum & cæteros, vt quotquot Iconoclaſtas habuerit cæca Gentilitas, tot furioſos repererit Mariomaſtigas.

Blaſphemi in Deiparam diuinitus puniuntur.

CAPVT 7.

NOn mihi alia ratio in mentem venit refutandæ tam atrocis, tam perditæ impietatis, quam ex argumento, quod diſpono, duplici. Vnum erit diuinæ in nefarios iſtos vltionis, quam Græci Nemeſim ſiue Adraſtiam appellarunt: Alterum anteà negatæ; poſtmodum, neſcio quo ſeu naturæ, ſeu diuinæ prouidentiæ ſecreto, ab ipſiſmet hoſtibus profeſſæ veritatis. Etenim qui hiſtoriam teximus, quid neceſſe ijs immorari, quæ ad Scholaſticam diſciplinam deriuantur, iam à tot tamque grauibus Eccleſiæ Doctoribus neruoſiſſimè pertractatam, quorum diuinis viribus blaſphemiæ iſtæ munitiſſimè contritæ velut atomi in ventos euolarunt? Sit vnus omnium inſtar *R. P. Petrus Caniſius* Soc. Ieſu celeberrimus Theologus, virulentæ illius Hydræ Hercules, qui nobili ſplendidus victoriâ, glorioſum cecinit claſſico triumphum; & mihi ſæpenumerò, vt lucida lampas, præit inter caliginoſos hoſce vortices Mariæ maris. Ergò à duobus iſtis non re-

non recedo & hâc in arenâ nonnihil anchoram figo.

Atque vt primam Exegeſim ineam, principiò cogitationem ſubit admiranda illa ſupremi Monarchæ philantropia, cuius irretitus compede, *tanquam potens crapulatus a vino* ſic ad vindictam graditur, vt non niſi *ad veſperam fletus demoretur*: adeoque rectè aliquis, plumbei ei pedes non plumei, vt feriat? Quod haudquaquam effugit Romanum illum Paradigmatiſtam, quum diceret: *Lento gradu ad vindictam ſui diuina procedit ira.* Quanta eſt optimi Dei contentio cum peccatore, primo Prouerbiorum? Quam blandè, quam beneuolè, a rectitudinis tramite aberrantem inuitat, vt ſeſe ad vitæ melioris frugem recipiat? Quod niſi tandem fiat, magnoperè illud verendum eſt, quod Romanus ſubdit: *tarditatem ſupplicij grauitate compenſabit.* Quæ par ſententia cum illâ: *Ego quoque in interitu veſtro ridebo.* Quis ille interitus, Domine? *Ignis, & ſulphur, & ſpiritus procellarum pars calicis eorum.* Pars tãtum? tantum; & ea ſenſus; damni altera; vtraque æterna. Mariomaſtigum autem temporariam perluſtremus; quorum primi prodeant

Pſalm. 77.
Pſalm. 29.
Valerius Max. l. 1 Exemplorum c. 2.
Prouerb. 1.
Pſalm. 10.

Heretici. CAPVT 8.

MAnes, inſanus inquam ille Manes, & propterea rectè Manes, ſed & impudens, & Cubricus etiam appellatus, de rebus ſuis gerundis præclarè cogitaſſe ſibi videbatur, quando comparatis duodecim

decim Apoſtolis, Paracletum ſe eſſe conteſtans, Empedoclis & Pythagoræ antiquas de rerum principijs fabulas reuocans, arbitrij libertatem tollens, fatum aſſerens, vim baptiſmatis extinguens, & ſimilia mille aſſertionum monſtra parturiens, hocque pacto Perſarum, Indorum, & reliquorum Orientalium animos ſibi deuinciens; quantâ poterat mentis contentione, Sacram Virginem Dei veri veram matrem eſſe, homo vaniſſimus oppugnaret. Huc-vſque feliciter & ex voto ceſſit tibi, ô Manes. Sed agedum, qui Paracletus es, Perſarum Regis filius tenerrimus ad mortem infirmatur: tabeſcentis ex mœrore Parentis non miſereris? non iuuas? non recreas? Facio, ait Manes; & ſimul apprehenſum, vt ſanaret, filium, proh miraculum! parenti de ſucceſſu bono ſperanti, morte rigidum reddit. Quid præmij, facinore digni decernitur? Manes, Perſæ iuſſu, viuus excoriatur; iſtoque pacto ſacratiſſimam Dei Matrem conuicijs proſcindere tandem deſinit.

Niceph. l. 6. c 31. Socrates l. 1. c. 17. Euſeb. l. 7. c. 25. Hiſtor Eccl. Auguſt. l. de libero arbitrio & c 16. de Hæreſib. & l. 90 qq. Epiphan. Hæreſi 66. Prateolus l. 11. de vit. Hæret.

Neſtorius in eâdem Sacrilegiorum piſtrinâ compactus, ac ſimilium deliriorum in Beatam Virginem celebris cantator, palinodiâ triplici famigeratus; primò anathematis fulmine à Concilij Epheſini Patribus percutitur; inde in exilium à Theodoſio Imp. amandatur; Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ cathedrâ exauctoratus: Denique vermibus ſcatens, & maledicam illam linguam corroſus, miſerum cadauer relinquitur. An vero hæc B. Vir-

Niceph. l. 14. c. 31.

Euagrius l. 1. hiſt. eccl. c. 2. 3. 4. 5. 7.

Socrates l. 7. c. 29. 31. 32. 33.

ginis

ginis interuentu? Ex Cyriaco Abbate perdiſce. Is quum nonnulla à Neſtorio iam vitâ functo exarata ſcripta, libris ſuis immixta haberet nec ſe habere ſciret; apparuit Virgo increpans, quod ſibi hoſtem inter domus parietes contineret. Vnde palàm fit, non operarium modò, verùm etiam & opus Sacræ Virgini pariter diſplicuiſſe. Adeoque ſi id interire voluerit, quis ibit inficias voluiſſe & auctorem?

Pratum Spirituale c. 46.

Dicite, Catholici: Licet Hæreticorum libros aut quæuis eorum monumenta, inter domus latera continere?

Vide Concilia. Carthaginenſe 4 can. 16. Conſtantin. 2. coll 8. Nicænum 2. can 9. Conſtantienſe ſeſſ. 5. Nicephor. l. 8. c. 28 vbi Conſtantini Imp. epiſtola &c.

Quam pudenter ſuo etiam ordine vapulauit *Anatolius*, ſubreptitius CP^norum^ poſt S. Flauiani à ſe iugulati obitum Epiſcopus! quam probè diluta in S. Virginem iacta ab eo conuicia! quam horridus & teter illi carcer incolitur! quam feræ ferarum mandibulæ, quarum dentibus viuus in Amphitheatro diſcerpitur! quam eminenti patibulo ſublimatur, vnde à lupis nocturnis detractus, bellua in belluarum viſceribus ſepelitur! non exoticum fuerit Nicephori hic attexere verba: *Porrò Anatolius* (inquit) *beſtijs primum in Amphitheatro obiectus & alundè ab illis dilaniatus, in crucem poſteà eſt actus. Verùm ne ſic quidem impiorum flagitiorum pœnâ eſt defunctus. Siquidem execrandum eius corpus* (*quod nunquam hiſtorijs proditum eſt*) *lupi inde detractum deuorauerunt.*

Niceph. l. 18. c. 4. Baron. in Annal. Eccleſ. an. 580.

Sceleratiſſimos, & poſt hominum memoriam perditiſſimos *Albigenſes* videamus. Hi quo fictam ſanctimoniam ſuam apud rude vulgus venditarent,

Thom. Bozius l. 14. de ſign. Eccleſ. c 3.

aquarum

aquarum ambulones ſæpenumerò, ſeſe oſtentabant; nec ſine exemplo facti.

Quis enim neget S. Petrum Apoſtolum, Mariam Ægyptiacam, Ianicium Abbatem, Maurum Benedictini Ord. Aſcetam; & in ætate recentiore S. Iachyntum alioſque incolumes liquidum iſtud marmor veſtigijs calcaſſe? At ô Anomoioſin ſiue diſſimilitudinem! Hi diuino, iſti Sathanico innixi præſidio rem ſuam peragebant; adeoque iniectâ per presbiterum quendam aquis forte ſacrâ Hoſtiâ, ſubtraxit præſidium tenebrarum Rector, ac deluſores ſeu præſtigiatores iſti profundum petierunt & perierunt.

Matthæi 14. Ioannis 21. & Bernard. l. 2. de conſider. Bozius l. 15. c. 5. Marty. Rom. 15. Ian. Seuerinus in eius vita, & Canonizatione.

Quid *Lutherus*? cœnauerat helluo, & pancraticè: at noctu dæmone guttur comprimente,

Inuentus manè eſt Tartara adiſſe Luder.

Cochlæus in actis Lutheri.

Quid *Caluinus*? Anticè, poſticè putridus & pediculari ſanie horridus, ad deſtinata ſibi Inferorum ſubſellia properauit.

Hieron. Bolſecius in vita Caluini.

Quid *Zuinglius*? non viuum reddidit exercitus in Chriſtianos nequiter conuocatus.

Cochlæus vbi ſup. an. 1531.

Mitto cætera, & huius ætatis à B. Virgine Loretanâ, Montis-Serrati, Hallenſi, Cambronenſi, Tongrenſi, Zichemienſi, cæteris perpetrata.

Iudæi. CAPVT 9.

DE Iudæis venit dicendum; quorum quam deploranda vaſtitas ſit, declarant duo grauiſſimi

 auctores,

auctores, Tertullianus & S. Cyprianus.

Tertul in Apologetico c. 21. ex illo Baronius in Annal. ad an. 199.

Tertullianus in Apologetico: *Diſperſi* (inquit) *& palabundi* [Iudæi] *& cœli & ſoli ſui extorres vagantur per orbem, ſine Homine, ſine Deo rege; quibus nec aduenarum iure terram patriam ſaltem veſtigio ſalutare conceditur.*

Cyprianus l. de Idol. vanitate, & Genebrard l. 2. Chron.

Cyprianus verò lib. de Idolorum vanitate, iiſdem quaſi verbis: *Diſperſi* (ſcribit) *& palabundi cœli & ſoli ſui profugi, per hoſpitia aliena iactantur.* Quæ eorum ſtrages & calamitas eò luctuoſior, quod iuxtim extremæ duæ peſtes ſedeant CÆCITAS ET OBSTINATIO, æterni excidij incendijque paratiſſimæ adminiculæ & obſtetrices. Vaſtitatem dixi: ſubijcio ſpectacula.

Ex Ioſepho de Bello Iudaico & Antiquitate variis locis: Chronico Genebrardi: Supplemento Bergamatis: Annalibus Baronii, &c.

Anno circiter 42 trans Euphratem quinquaginta eorum millia cæduntur. Nouem poſt annis, edicto Claudij Imp. ex Vrbe pelluntur.

Adde alios ſeptem, ſcatet Ieroſolyma latronibus, ſicarijs, præſtigiatoribus, ſeditioſis: & quanquàm an. 69. Veſpaſianus à Nerone Imp. ex Achaiâ miſſus, vt tumultus ſedaret, eorum innumeros trucidarit; vix abijt annus, & atrociſſimè conflictantes, mutuis ſeſe laniatibus diſcerpunt.

Quid demum? an. 72. Aprilis 14. Titus Veſpaſiani F. Ieroſolymam obſidione vallat; 8. Septemb. expugnat; cæde, fame, peſte vndecies centena millia Iudæorum pereunt; nonaginta ſeptem millia in captiuitatem trahuntur, & ab illâ ipſâ die humeris inſedit grauiſſimum iugum perpetuæ ſeruitutis. Inde

Inde palabundi, & nuſquam ijs aliquid ſoli & cœli. Etènim anno 415. Alexandriâ extruduntur à B. Cyrillo Pontifice. Anno 1122. Saraceni Africâ & Hiſpaniâ eos excedere iubent. Anno 1190. Philippus Auguſtus Galliæ regnum ijs interdicit. Idipſum Philippus cognomento Pulcher etiam Galliarum Rex, anno 1295. illis ipſis renouat & ſancit: Ac ſæculo euoluto, vt æternum ſanctum ſit Carolus ſextus datâ lege mandat.

In Germaniâ anno 1348. quotquot eorum adſunt ignibus depaſcuntur. Toto denique Hiſpaniarum regno Ferdinandus & Iſabella anno 1492. profligant & exterminant, poſteaquàm annis ferè, ab Hadriani Imp. inductione 1354. varia in illo & flagitia tentaſſent & ſupplicia toleraſſent.

Eorum porrò Cæcitas quanta, & quam tetrum ignorantiæ velamen obductum oculis eorum ſit, ſatis ille nouerit qui Thalmudiſtarum Fabulas vel leuiter audierit; quas hic ſpargere nihili ducentes, ad Bibliothecam Sanctam Sixti Senenſis legere geſtientem remittimus. Earum partem expreſſit Thomas Bozius, Ludouicus Granatenſis & alij.

Sixt Senenſis l. 2. Bibl. Sanctæ lit. T.

Bozius l. 6. de ſig. eccl. c. 5.

Obſtinatio autem ſeu contumacia adeò eſt in propatulo; vt (quemadmodum aiebat Colonienſis quidam Canonicus ex Iudæo Chriſtianus, ad Iudaiſmum deindè in morte regreſſus) *Potius canem lepus inſequetur, quam Iudæus ad Chriſtum verè conuertatur.* Quæ quidèm venandi ratio, ad futuram acroamatis memoriam depicta diù Coloniæ viſa eſt, &

Lud. Granat. in Inſtit. Chriſt. ad Symbol. Apoſt.

Rel. G. Eſtii S. T. Doctoris & Profeſ Duaci.

 tot ante

tot ante ſæculis pro veriſſimâ ex geſtis Iudæorum rebus comprobata.

Ethnici. CAPVT 10.

TRium Ethnicorum modò produco ſupplicia; nec ampliùs. Sit primum *Iuliani* Apoſtatæ. Quid ille bonus? *Is ſpirans minarum & cædis in Diſcipulos Domini;*

Actor. 9.

Aeneid 6.

(quum pectus anhelum
Et rabie fera corda tument)

iacto diuinitùs iaculo transfoditur, & triduo poſt, necquicquam Oribaſio Lydio, cæteriſque Machaonibus ſuis medicantibus, miſerandam animam euomit. Cuius rei ſeries Iuliano Sabæ Monacho, item Didymo Alexandrino Philoſopho, in ſomnis demonſtrata eſt; Beato etiam Baſilio, qui S. Virginem B. Mercurio vidit imperantem, vti nefarium Iulianum in Perſas proficiſcentem lanceâ tranſadigat. Vidit & Libanius ſophiſta Antiochenus, familiaris ipſius Apoſtatæ; ſed percuſſus nequaquàm propterea melior, fluentem cauâ manu excipiens cruorem, quaſi Chriſtum vltorem intuitus, in aera ſparſit exclamans: *Viciſti Galilæe, viciſti.*

Niceph. l. 10. c. 35. Theod. l. 3. c. 18. 19. 20. Ruffinus l. 2. c. 36. Socrates l. 2. c. 18.

Diuerſas hac de re ſententias vide tom. 4. Annal. Eccl. Baronij an. 363.

Sed & Conſtantinum Copronymum non inferior manſit vltio, qui toto corpore feruidiſſimâ febri graſſante inflammatus & Elephantiaſi coopertus, frendens ac deſperans vociferabatur, Mariæ animaduerſione, cruciabili ardore ſeſe torqueri: inque eo dolore

Prateol l. 3. de vitiis Hæretic. Caniſius l. 5. c. 17. Bozius l. 9. c. 10.

dolore æternis immergendum ignibus ſpiritum exhalauit. Cuius deindè cadauer cum ſepultum eſſet, imperante ſeu iubente Michaele Theophili filio, exhumatur, & flammis iniectum in cineres reſoluitur.

Belforeſtus in vita Childerici 3. Franc. Regis.

Non te præteream Leo Armene, qui poſteaquàm matrem grauiter monentem audiſſes, exires è vitiorum tuorum volutabro & ſentinâ, ſe Dei Matrem in ſomnis vidiſſe, & audijſſe conquerentem quod ab effundendo ſeruorum ſuorum ſanguine non ceſſares; nihilo melior effectus à Michaele Traulo noctu interfectus, iuſtas improbitatis tuæ pœnas reportaſti.

Bozius L. 9. c. 10.

Ab ipſis-met hoſtibus Maria laudatur.

CAPVT II.

AT ô quanta vis veritatis! *Magna* (ait Romanus Philoſophus) *quæ contra omnium ingenia, calliditatem, ſolertiam, & contra fictas hominum inſidias facilè ſe per ſeipſam defendit.* Et quam ab erroris ſtatu eadem ſeiuncta! *Talis eſt* (Chriſoſtomi ſunt verba) *conditio falſitatis vel erroris, vt etiam nullo aſſiſtente, conſeneſcat ac defluat: talis autem è diuerſo veritatis ſtatus, vt multis impugnantibus ſuſcitetur & creſcat.* Quid quod eius oppreſſores habeamus ſubindè eiuſdem profeſſores? Cayphas ille Pontifex ad eructandas in Chriſtum blaſphemias totus accinctus prophetauit, ait Scriptura, veriſſimam hanc ſententiam pronuntians: *Vos*

Seneca in Epiſtolis.

Chryſoſtomus hom. 5. de laudibus Pauli.

Digitized by Google

Ioannis XI. *neſcitis quidquam, nec cogitatis quia expedit vobis vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* De quo proindè rectè Ambroſius: *Aliud dicere volebat, aliud ſignificabat.* Cui ſimilis in antiquâ lege Balaamus. Ille in Iſraelem maledictionis virus effundere paratus, quid profert? egregiam prorſus antilogiam: *Quam pulchra* (inquit) *tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Iſraël!* Adeò ſeſe ſemper per ſe effert, & palàm faciem oſtendit ſuam Filia illa temporis; quam nequiſſimi quique, ſpiritu vertiginis agitati, velint, nolint, excipiunt & fatentur: & quanquam mille Euripos ac Meandros Hecebolij permeent, iaciunt tamen interdũ anchoram in veritatis portu. Annon in deſcribendis non vt oportet circulis peritiſſimi hominum Hæretici? quorum (ait Concilium Lateranenſe) *tanta eſt inconſtantia, vt nec ſciant quid credant, aut quid confiteantur per inceſſabilem, creberrimam ſuorum dogmatum immutationem pariterque peremptionem.* Intereà tamen ipſiſſimæ veritatis argumenta, illius impulſu incitati ſeu coacti proferũt. Id etiam Iudæi; id Mahumetani; id Ethnici faciunt; vt in Sacratiſſimæ Virginis cauſſâ probatum imus.

Ambroſ. ſerm. 15. in pſal. 118.

Numerorum 23. & 24.

Cõcil Lateran. Conſult. 4.

Ab Hæretis. CAPVT 12.

B. Thomas in 3. ſentent. diſt. 4. q 2.

MAnichæi in S. Virgine aliquid ſuprà commune humanum genus eximium eſſe, atteſtante B. Thomâ Aquinate, ſunt profeſſi; eamque ad Angelicam maieſtatem ſublimarunt.

Neſtorij

Neſtorij hoc Apophtegma fuit : *Dicatur Maria Deipara, & offenſiones animorum ſedentur.* Socrates l. 7. c. 33.

Quam ſcitè Eraſmus linguæ petulantiam compreſſit, quandò hæc verba fudit : *Certâ fiduciâ, en ego pronus tuis aduoluor pedibus, illis quibus cælites etiam ipſi ſeſe ſubſternunt, præſentes tuo numini, ſupplices tendo manus. Succurre, quæſo, mea ſeruatrix, mea ſalus, meum vnicum certiſſimumq; perfugium, Maria; præfulge ſtella ſalutaris caliganti, dirige errantem, aſpira laboranti, confirma vacillantem, fulci nutantem, adſis periclitanti. Serua meum dulce decus animulam hanc, quæ ſeſe tibi, quanta eſt, nuncupat.* Egregium herclè oratorem & iam cœlo dignum, ſi animi affectus vitæque moderatio dictioni reſpondeant. Caniſius l. 5. c. 10.

Illum ſequatur diſcipulus; Lutherus, inquàm, Mimorum choragus, & de Mariâ ſanè profiteatur: *Nulla mulier tam ſancta eſt nec fuit, nec in poſterum erit, quæ fructum ventris ſui benedictum parit; quandò nulla citra voluptatem & peccatum concipit.* Iterum: *Dignum & iuſtum erat Mariæ perſonam ab Originali peccato præſeruari, de quâ Chriſtus ſumpturus erat carnem, quæ omnia peccata ſuperaret.* Næ tu Luthere, tam ſanctus nunc es quàm Maria? Tu tui oblitus es, & Lethæo mades. Caniſius l. 1. c. 3.

Proh! quam purum etiam Caluino labium! an vti Prophetæ Iſaiæ, calculo mundatum ignito? Faceſſant ſomnia; verum eſt quod ait: *Hodiè celebrari nequit allata nobis per Chriſtum benedictio; quin ſimul occurrat, quam honorificè Mariam ornauerit Deus, qui Vnigeniti Filij ſui Matrem eſſe voluit.*

Age heus

Digitized by Google

Age heus tu tuis vicibus, qui hactenùs furua Sathanici domicilij lampas fuiſti; nunc eſto lucida Occolampadi: *Quæ ſuprà omnes, quæ Regina eſt omnium, quam Deus præ omnibus honorauit, cui ſimilis non reperitur alia, quid non aſſecuta quod eminentiſſimam probet?*

Guil. Reginaldus l. 5. CT. c. 18.

A Bezâ verò reportabimus hunc tituli honorem: *Si vel per Chriſtum naſcentem corrumperetur Mariæ Matris integritas, non iam ille de Virgine naſceretur, cumque falsò (quod abſit) de Virgine natum tota confiteretur Eccleſia.*

In Bucero tandem de Hæreticis finio: *Pius animus de Mariâ vaſe tam ſancto atque electo, vt Chriſtum nobis pareret, non niſi ſanctiſſima cogitabit.*

A Iudæis. CAPVT 13.

IAm verò mutuemur vel modicum luminis etiam à reprobâ & perfidâ illâ Iudæâ. Nam ſpatiari per Prophetarum oracula quis aliquando finis? Fuerunt ij quidem Iudæi; at fideles & Dominicæ legis audientes. Hoc impræſentiarum volo; quì ſacratiſſima Virgo hominum ſceleratiſſimis ijs *Thluo*, quì *Sono*, quì *Thmea* reputetur; quam eorum non pauci B. Bonauenturâ aſſertore, tam eximiæ, tam honorandæ formoſitatis fuiſſe prædicauerunt, vt à nullo virorum voluptariè vnquam potuerit concupiſci?

S. Bonauentura in 3. ſent. diſt. 3. q. 2. a. 3.

Subiungo præclaras illas de Beatiſſ. Virgine aſſertiones, quas Sacrorum apud eos Interpretes (Rabbinos appellitant) in medium attulerunt: quales ſunt;

les ſunt; *Petram eſſe primariam, vnde Meßias abſcinderetur; primam generis humani creaturam; primam hominum à peccato prorſus immunem; Prophetiſſam; Prophetarum Dominam, ac Magiſtram.*

Enimuerò ſi tanta Philoſophorum olim apud ſuos ratio & auctoritas fuit, vt Pythagoræis in ſuſtinendo, ratiocinando, diffiniendo de rebus, ſufficeret vox ſola adeoque opinio differentis, quum dicerent αὐτὸς ἔφα: quidni identidem faciant Iudæi auditis eorum Oraculis, quos Magiſtrorum Noſtroſtrorum titulo concelebrant? Cicero l. 1. de natura Deorum.

Rabbi Heccados (Magiſter noſter ſanctus hic à Iudæis audit) Antonino Conſuli Romano monitor fuit, Meſſiæ Matrem ex tribu Iuda & progenie Dauid, patre *Iehoiakim* orituram, & *Maria* futurum ei nomen. In reſponſ. ad 7. petit. Antonini.

Alteram eius ſententiam ex Galatino ad verbum exſcribo: *Sicut abacus eſt armarium quod principes conficiunt, vt auri & argenti vaſcula in eo recondant, ſuamque gloriam & opes cunctis oſtendant: ita Regis Meßiæ Mater erit armarium, quod Deus ipſe conſtruxit, vt Meßias in eâ ſedeat, ad Maieſtatis ſuæ gloriam mortalibus omnibus monſtrandam.* Petrus Galatinus l. 7. de arcanis Catholicæ veritatis c. 4. 12. Caniſius l. 1. c. 2.

Eidem id Hieremiæ tribuit: *Creauit Dominus nouum ſuper terram; Fœmina circumdabit Virum.* Hierem. 31.

Rabbi Simeon autem eidem id Salomonis: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Cantic. 4.

Rabbi Berachias, id Iſaiæ: *Et aſcendet ſicut virgultum coram eo, & ſicut radix ex terrâ ſiccâ.* Iſaias 53.

Digitized by Google

Prouerb. 30. Rabbi Iodan id iterum Salomonis: *Tria ſunt difficilia mihi & quartum penitus ignoro; viam aquilæ in cœlo; viam colubri ſuper terram; viam nauis in medio Mari, & viam viri in Adoleſcentulâ.* Aliaque alij, Rabbi Moyſes Hadurſan; Rabbi Ioden; Rabbi Kimhi; Rabbi Humna, de quibus latè Caniſius in ſuo Mariali.

Caniſius l. 2. c. 6.

Ecce Magiſtros veſtros, Iudæi, ecce (vt vos verbo alloquar) veſtros Doctores, ecce legum veſtrarum interpretes; quid tergiuerſamini? Si quorum nomina libenter vſurpamus, & res præclarè geſtas laudibus extollimus; eorundem & doctrinam ambabus ſæpenumerò manibus excipiamus; quæ veſtra tandem tanta reluctatio eſt, vt qui cæteroquin non niſi ad Rabbinos, de quibus tantoperè gloriamini, vel in rebus minimis, tanquam ad certa præſidia & aſyla confugitis; mox vbi de integerrima Virgine aut eius Filio Redemptore noſtro aliquid ad laudem & gloriam auditis; toto diametro velut rabioſi, ab eorum ſententijs recedatis? Reſipiſcite Filij tenebrarum: corda ſaxea reſipiſcite.

A Mahumetanis. CAPVT 14.

ANtequàm de Ethnicis dicamus, operæ inutilis non erit Mahumetanos inuiſiſſe, ſed ſaltuatim, & quaſi per tranſennam; Turcas, inquam, Saracenos, Aethyopas, Agarenos, alios communi iſto nomine complexos, qui cum honore non raró de B. Virgine penſauerunt.

Siqui-

Siquidem S. Antonino teſte, eius, Imagines paſſim in Turcarum & Saracenorum templis videntur, honorantur, thure adolentur, & in eas blaſphemi digno ſupplicio coercentur.

Antoninus 3. parte ſuæ Summæ.
Pelbartus l. 11. p. 1. c. 12.

Grauiſſimas etiam de Maria, eorum Alcoranus habet voces: *Omnium mulierum* (ita enim loquitur) *optimæ Mariæ ab omnibus intactæ animam ſuam Deus inſufflauit, & illam, Filiumq́; ſuum manifeſtum gentibus miraculum poſuit.* & alibi; Mariam Matrem *fuiſſe omnibus viris & mulieribus ſplendidiorem, & mundiorem, atq́; puriorem, ſoli Deo perſeueranter ſtudentem.*

Alcorani Azoara 31.
Azoara 5.

Angelos etiam alibi introducit talibus ſermonibus eam affantes: *O Maria! Vtique Deus elegit te, & purificauit te; & vtique elegit te claram ſuper omnes mulieres ſæculorum.* aliàs: *O Maria! Deus annuntiat* VERBVM *ex ipſo; nomen eius Iſeben Mariam* (.1. Ieſus Filius Mariæ) *& erit honorabilis in hoc ſæculo atque in alio.*

Azoara 3. donatio 4.
Azoara 3. donatio 5.

Quin & Ebi Horayra Mahumetæ apprimè familiaris, in Appokari, aliter Mozlin, autentico apud Saracenos volumine, ab Achate ſuo ſe audiſſe aliquandò, aſſerit; *nullum de Filijs Adam naſci, quem non tangat Sathan, præter Mariam & Filium eius.* & rurſus: *Multi perfecti fuerunt ex hominibus: nulla verò fuit perfecta ex mulieribus, niſi Maria Mater Iſe,* 1. Ieſu. Veneror te, ô Virgo potentiſſima! quod tantum lumen è tam denſis tenebris excuſſeris. Iam ad Idololatras ſeu Paganos tranſeo.

Conſulãtur Lyranus ad finem noui teſtamenti cõtra quendam Iudæum, & G. Reginaldus l. 3. c. 13.

D 2 *Ab Ethni-*

Ab Ethnicis. CAPVT 15.

ILlos in tres Ordines tribuo; quorum vnus ſit Sibyllarum; alter Oraculorum; tertius Prodigiorum. Oraculorum, inquam, à Sibyllinis ſeiunctorum; quas quidem ijſcum ſæpè prophetaſſe, quis vel mediocriter melioribus tinctus diſciplinis neget? Sed ſecerno, quia ſecreta nonnulla; vtque ex ordine, quod facio, faciam. Vbi primùm mirari venit ſummam æterni Numinis Clementiam, an Prouidentiam? in magnalibus ſuis cæcutienti homulo detegendis; qui artificio non niſi pro varijs hominum conditionibus & naturis accommodo, progrediatur.

Ecce Perſarum Magos vagis Orbium cæleſtium conſtellationibus, planetis, ſignis, imaginibus, coluris, circulis; excentricis, concentricis & trepidationis motibus; aut elementi aërij multiformibus meteoris totos inhærentes, quì Optimus Deus in ſui notitiam trahit? STELLÆ IGNOTÆ apparentis inſpectu. Athenienſes & Philoſophorum turba, aut definiendo vt Socrates; aut diuidendo, vt Plato; aut ratiocinando, vt Ariſtoteles, cum intimâ rerum indagine, nunc Syllogiſmis, interdum Sophiſmatis diſceptantes, æuum ſuum tranſigebant. Quì Optimus Deus & ijs ſe producit? in ipſius naturæ contemplatione. Id dixit S.Paulus; *Inuiſibilia eiùs per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur.* De Iudæis etiam ſciſcitamur? Illi ipſi abs Prophetarum ore pendentes, eoſ-

Rom. 1.

tes, eoſdem habuerunt ſanctiſſimos Diuini Numinis præcones. Atqui Ethnicorum fides tota in Sibyllis, tota in Oraculis; & hoc etiam pacto Diuina Maieſtas ijs innotuit.

Ac proinde ſcitè vſurpatum à Clemente Alexandrino: *Quomodò Deus Iudæos ſaluos eſſe voluit dans eis Prophetas; ita etiam Græcorum ſpectatiſſimos, propriæ ſuæ linguæ exercitatos, prout poterant capere Dei beneficia, à vulgo ſecreuit. Præter Petri prædicationem, declarabit Paulus Apoſtolus dicens: Libros quoque Græcos ſumite, agnoſcite Sibyllam, quomodo vnum Deum ſignificet, & ea quæ ſunt futura. Hydaſpem ſumite & legite & inuenietis Dei Filium multò clariùs & apertiùs eſſe ſcriptum, vt quemadmodùm aduersùs Chriſtum, multi Reges inſtruerent aciem, qui eum habent odio, & eos qui nomen eius geſtant & eius fideles, & aduentum, & tolerantiam.* Hactenus Clemens. Clemens Alexandr. l. 6. Stromatum.

At verò ne nos fugiat, ipſam ſimul Dei Matrem & Sibyllis & Oraculis & Prodigijs clamantibus, ijsipſis innotuiſſe, id iam palam faciemus. De tribus iſtis vide Ioãnis Bonifacij hiſtoriã Virginalem l. 1. c. 2.

Sibyllæ. CAPVT 16.

Sibyllas magno in loco apud omnes ſemper fuiſſe, nemo eſt qui neſciat: ſed quis earum ſit numerus & quo tempore prophetarint, variè diſputatur. De Sibyllis vide Diodorum l. 5. c. 6. Solinũ in Polihiſtor. c. 8. Elianum in diuerſa hiſtor.

Varro decem enumerat, & totidem ex eo Lactantius. Alij plures afferunt; alij pauciores. Non nemo Sibyllam facit ſingularem. Nos pluralem Varron. l. de reb. diu. ad C. Cæſarem Pont. Max. Lactant. l. 1. diu. inſt.

Marſil. Ficinū l. de relig. Chriſt. c. 24.
Lud. Viuem in Cōment. c. 23. l. 18. S. Auſtini de ciuit. Dei.
Caniſium l. 2. c. 7. de corruptel. verbi Dei.
Virgiliū Ecloga 4. ad Pollionem.
Philip. Bergomatē l. 4. Supplem.
Genebrard. l. 2. Chron. Cōſtantinū Magnum l. 2. c. 8. Oration. ad congregat. Sanctorum.
Pelbartum varijs locis Stellarij.
Bozium l. 9. c. 6. de ſign. eccl.

cum pluribus numerum vendicemus.

Quidam non niſi poſt Moſem; quidam ante locutas, aut fortè locutam fuiſſe aſſerunt, Nurum nempè illam Noë Patriarchæ, quam Babilonicam appellitant.

Sed & in nominibus ſæpè variant, non ſine periculo erroris. Sit exemplo iſta Babilonica, quam quidam vocant Erythræam. Sed non in nominis communis, SIBYLLA, etymo; quod à Σιος, Aeolicis Deus; & βουλὴ, conſilium, vnde Sibylla, quaſi Dei conſilium, deriuari græcanici ſermonis interpretes volunt.

Cæterùm fixum ratumque præclara eloquia ſæpè eas dediſſe non ſine Numinis afflatu & affatu quod vbi viſum eſt, Virginum harum (ita S. Hieronymus vocat) pectora permeans, mirabilium ſuorum teſtimonio apud Gentiles aperiendo ſtabiliuit; vt ſcilicet inter horridas iſtas affectatæ Idololatriæ tenebras, lucidus emicaret ſubinde radius inquirendæ Deitatis. Nec incaſſum apud quoſdam melioris fortè genij aut naturæ; qualis ille Auguſtus à ſuâ Sibyllâ monitus; de quo poſteà ſuo loco erit ſermo.

Sed non ea omnium modeſtia fuit. Quam enim ſe torquet, & vt commentum ridet Romanorum ille facundus Orator, viſam à ſe Erithrææ Sibyllæ de Chriſto Rege Acroſtichidem, vt legere eſt in ſecundo de Diuinatione.

Cæterùm ſanior gentis eius mens prope ſemper fuit:

fuit: primùm in Priſco Tarquinio quinto Romanorum rege, qui quanquàm Hierophilæ Sibyllæ ſex libros priores prètio ſuos facere neglexerit; eius tamen beneficium fuit, quod viſis ijs ob contemtum aut repulſam cremari, tres reliquos pêſis nummis ſibi comparauerit. Nec prætereunda illa Romanorum benignitas & fauor, qui vndique terrarum libris ſcriptiſué earum diligentiſſimè conquiſitis, immò deperditis ijs ſex aliunde reſtitutis, ac in ſacrario recluſis, quindecim virorum iugem cuſtodiam adhibuerunt. Scribit etiam de Auguſto Imp. Suetonius, Sibyllinos libros habito delectu cōdidiſſe duobus forulis auratis, ſub Palatini Apollinis baſi. Fuit is Auguſtus qui Virgilio, ſicut & Conſtantinus Magnus Lactantio familiaribus ſuis, in iſta Sibyllinorum verſuum adyta viam patefecerunt; vnde factum vt non pauca inde eruta, à furioſorum quorundam maleuolentiâ, ſana ac ſalua ſeruarentur.

De his vide latius & variantes ſententias in commentarijs Lud. Viuis ad cap 23. l 18. Auguſt. de Ciuit. Dei.

Nunquid anno nati Saluatoris 399. ſub Arcadio & Honorio Impp. libros illos Sibyllarum incenſos prædicant Hiſtoriæ? An non idem factitatum ab Iuliano Imp? teſtis Ammianus Marcellinus. Quin ſub capitis pœna, iam ante, ſub Antonino Imp. & Teleſphoro Pont. Max. eorum lectio interdicta fuit, vt ex Iuſtini Apologetico ad Antoninum habemus, & in Annales nuper retulit Cæſar Baronius. Nihilominus non ea felicitate & ſucceſſu hoſtes obſtiterunt, quin quando volumus, in rem

noſtram

noſtram vti non poſſimus: & quidem de Marianâ tempus eſt vt videamus.

Earum Vaticinia. CAPVT 17.

1\. SIBYLLA PERSICA, Beroſſi & Erymanthidis (vt nonnulli volunt) filia; quæ circa Solonis & Cyri tempora floruit, aureâ veſte indui, ac candido velo cooperiri ſolita, ſic de Deipara vaticinata eſt:

> *Virgine Matre ſatus pullo reſidebit aſello*
> *Iucundus Princeps, vnus qui ferre ſalutem*
> *Ritè queat lapſis: tamen illis fortè diebus*
> *Multi multa ferent immenſi fata laboris.*
> *Solo ſed ſatis eſt oracula prodere verbo,*
> *Ille Deus caſtâ naſcetur virgine magnus.*

Antonius Verdier in ſua proſopographia. Lud. Viues vbi ſupra. Bergomas l. 4. ſupplem. Genebrardus in chron. &c. Ex vetuſtiſſ. codice & Ortodoxographis anni 1555.

2\. SIBYLLA LYBICA, cuius Euripides & Theognis vetuſtiſſimi poëtæ meminere, viridi ſemper ſerto incedens, circa annum mundi 2950. ſic prædixit:

> *Ecce dies veniet, quo æternus tempore Princeps*
> *Irradians ſata læta, viris ſua crimina tollet,*
> *Lumine clareſcet cuius Synagoga recenti:*
> *Sordida qui ſolus reſerabit labra reorum.*
> *Æquus erit cunctis; gremio Rex membra reclinat,*
> *Reginæ mundi, ſanctus per ſæcula viuus.*

Genebrard. & Bergom. vbi ſupra. Euripides in Lamiæ prologo. Lud. Viues vbi ſupra.

3\. SIBYLLA DELPHICA, cuius Chryſippus philoſophus antiquiſſimus, in illo, quem de Diuinatione ſcripſit, libro etiam meminit, vt quæ ante excidium Troianum, anno mundi 3945. maximo in pretio

pretio fuit, inſignis prorſus Vates, ac Oraculi Delphici interpres, ſic de Mariâ præcinuit:

Non tardè veniet, tacitâ ſed mente tenendum
Hoc opus, hoc memori ſemper qui corde reponet.
Huius pertentant cor gaudia magna Prophetæ
Eximij, qui Virgineâ conceptus ab aluo
Prodibit ſine contactu maris: omnia vincit
Hoc naturæ opera; at faciet qui cuncta gubernat.

SIBYLLA CIMMERIA (cius Ennius inter antiquiſſimos Poëtas nominandus memoratur) ex Cimmerio Campaniæ, Cumis vicino, opido oriunda taliter prædixit: 4.

In teneris annis facie præſignis honore,
Militiæ æternæ Regem ſacra Virgo cibabit
Lacte ſuo, per quem gaudebunt pectore ſummo
Omnia, & Eoo lucebit ſydus ab orbe
Mirificum, ſua dona Magi cum laude ferentes
Obijcient puero myrrham, aurum & thura Sabæa.

SIBYLLA SAMIA, ſiue SAMOTHRACIA, quibuſdam PYTHO, virgo pulcherrima, de qua Nicanor in rebus geſtis Alexandri Macedonis, & Eratoſtenes in antiquis annalibus Samiorum; ſic de Virgine Prophetauit: 5.

Phil Bergomas in ſupplem. chron. & Lud. Viues vbi ſup.

Ecce dies, nigras quæ tollet læta tenebras,
Mox veniet, ſoluens nodoſa volumina Vatum
Gentis Iudææ, referet vt carmina plebi.
Hunc poterunt clarum viuorum tangere Regem;
Humano quem Virgo ſinu inuiolata fouebit:
Annuit hoc cœlum; rutilantia ſydera monſtrant.

E SIBYL-

Digitized by Google

6. SIBYLLA CVMANA, quæ & AMALTHÆA & DEIPHOBE, à patre Deiphobo Glauci filio, nuncupata, in Baino ad Auerni lacum litore, inſigne Oraculum habuit, cuius particula hæc eſt:

Iam mea certa manent, & vera nouiſſima verba,
Vltima venturi quod erant Oracula Regis;
Qui toti veniens mundo cum pace placebit,
Vt voluit, noſtra veſtitus carne decenter
In cunctis humilis. Caſtam pro Matre Puellam
Deliget: hæc alias formâ præceſſerit omnes.

7. SIBYLLA HELLESPONTICA, ſeu TROIANA, de quâ plurima Heraclitus Philoſophus in ſcriptis refert, eodem tempore quo Perſica, in cæteris hoc vaticinium fudit:

Dum meditor quondam, vidi decorare Puellam,
Eximio caſtam quæ ſe ſeruaret honore,
Munere digna ſuo, & diuino Numine viſa
Quæ Sobolem multo pareret ſplendore micantem;
Progenies ſummi ſpecioſa & vera Tonantis,
Pacificâ mundum qui ſub ditione gubernet.

8. SIBYLLA PHRYGIA, ſparſis per humeros crinibus, veſteque rubeâ induta, Anchiſæ Troiano multorum euentuum monitrix, Ancyræ hoc modo locuta eſt:

Ipſa Deum vidi ſummum, punire volentem
Mundi homines ſtupidos, & pectora cæca rebellis.
Et quia ſic noſtram complerent crimina pellem,
Virginis in corpus voluit dimittere cœlo

Ipſe

Ipſe Deus Prolem, quam nunciat Angelus almæ
Matri, quæ miſeros contractâ ſorde lauaret.

SIBYLLA EVROPÆA, virgo facie admodum decora, aureâ veſte cottidianâ illuſtris, breue ſuum manibus prætendens, ſic de Virgine cecinit: 9.

Virginis æternum veniet de corpore VERBVM,
Purum, qui valles & montes tranſiet altos:
Ille volens etiam ſtellato miſſus Olympo.
Edetur mundo pauper, qui cuncta ſilenti
Rexerit imperio, ſic credo & mente fatebor,
Humano ſimul ac diuino ſemine gnatus.

SIBYLLA TIBVRTINA, ſeu TIBVRTIA, cuius ſimulacrum iuxta Auicenis fl. ripas, manu librum tenens repertum fertur, ita prædixit: 10.

Verax ipſe Deus dedit hæc mihi carmina fandi,
Carmine quod Sanctam potui monſtrare puellam,
Concipiet quæ Nazareis in finibus illum,
Quem ſub carne Deum Bethlemitica rura videbunt.
O nimiùm fœlix cœlo digniſſima Mater,
Quæ tantam ſacro lactabit ab vbere Prolem.

SIBYLLA AGRIPPINA, quo aut loco aut tempore vaticinata ſit, quibuſúe parẽtibus oriunda, nondum mihi conſtat: ſed tamen id eius habemus: 11.

Summus erit ſub carne ſatus chariſſimus atque
Virginis & veræ complebit viſcera ſanctum
VERBVM *conſilio ſine noxâ, ſpiritus almi:*
Deſpectus multis tamen ille, ſalutis amore
Arguet & noſtrâ commiſſa piacula culpâ;
Cuius honos conſtans, & gloria certa manebit.

Digitized by Google

12. SIBYLLA ERYTHRÆA, ſanctitate & doctrinâ apud Babilonios ſuos clariſſima, ac Appollodori Philoſophi ciuis, adeo dilucidè de Virgine & Chriſto nato ſcripſit, vt Euangelium potiùs quàm Vaticinium edidiſſe videatur. Graijs etiam Ilium profecturis vaticinata dicitur, perituram Troiam, & Homerum mendacia ſcripturum. Sed de Virgine hæc particula eſt:

Vide ſupplementū Chron. Phil. Bergomat & Genebrardum ad an. mundi. 2953.

Cerno Dei Matrem, qui ſe dimiſit ab alto
Vltima fœlices referent cum tempora Soles;
Hebræâ quem Virgo feret de ſtirpe decora,
In terris multum teneris paſſurus ab annis.
Magnus erit tamen hic diuino carmine Vates,
Virgine matre ſatus, prudenti tempore verax.

Hactenùs Sibyllæ.

Oracula. CAPVT 18.

SVccedant Oracula à Sibyllinis ex parte ſeiuncta; quorum falſa pleraque, pleraque amphiloga, quandò fraudis atque mendacij ipſe parens & architectus, ijs, diuini honoris ſitientiſſimus, ſeſe ingereret. Quid enim à tali artifice niſi illa? Quibus dementati mortales quæ vni & vero Deo officiorum genera debebantur, nefariè in Idola ſeu Dæmonum ſimulacra conuertebant. Quorum quàm varia ratio fuerit, ex ſequentibus intelligo.

Macrob. l. 1. c. 3. Virgil. l. 6. Aeneid.

Ex ſomnis interdùm ea eruebant, ait in Scipionis ſomnium Macrobius; & diſtinguebāt. Audi Poëtam:

Sunt

Sunt geminæ Somni portæ; quarum altera fertur
Cornea, quâ veris facilis datur exitus vmbris:
Altera candenti perfecta nitens Elephanto;
Sed falſa ad cœlum mittunt inſomnia Manes.

Ex Tripode aliàs: item ex lucis, & arbore quercu, vt Dodonæum; vndè non nemo:

Dodonamq; ferunt illum mox eſſe profectum,
Conſilium Iouis è quercu captaret vt altâ;

cui quidem ſua Numina ineſſe ſtulta putabat Gentilitas. Vnde & Druydæ Galli arboribus litabant, erroneâ iſtâ opinione ducti. Veruntamen non eâ lege efferatus eſt antiquus ille hoſtis, vt falleret ſemper & effrænis graſſaretur. Cohibitus eſt plerumque, & veritas errantibus audita; ſeu Veritatis ipſius vi & impulſu; ſeu Numinis aurâ imperante & dirigente. A nemine repudianda I. Lipſij hæc aſſertio eſt: *In Platone, Epicteto, Triſmegiſto, Arriano altas præclaraſq; voces reperio. Quid refert a quo eæ profuſæ ſi ab vno illo Spiritu Veritatis? Quem inſpiraſſe vbi libuit priſca illa etiam pectora, & oracula edidiſſe per homines vanos & prophanos nihil ambigo.* Et ſi aliubì; in Mariano certè Eucomio. I. Lipſius epiſt. 99. Centuriæ Prioris.

In Aſiâ minore. CAPVT 19.

ANno ab Orbe condito circiter 2998. Ahialone Zabulonitâ Iudæorum iudicia exercente, Cumanâ Sibyllâ Vaticinante, & Fauno Rege Latij habenas tractante, Cyzicum vetuſtiſſimum Aſiæ

Plinius l. 17. nat. hiſtor. c. 25

minoris opidum, poſt ficum è lauro natam (obſidionis futuræ prodigium Plinio eſt) Argonautis deditur. Conſulunt ij quid Dijs immortalibus reponant: Templum; & cui voueant, Delphicum prodit Oraculum:

Aſsiduâ virtute decus ſublime parate,
Atque vnum, ſic mando, Deum qui cuncta gubernat
Cæleſti reſidens ſolio colite atque timete.
Illius æternum atque ante omnia ſæcula Verbum
Neſcia Virgo viri quodam partu tenera edet;
Quæ velut igniferis impulſa ſagitta procellis,
Edomitum reddet diuino munere mundum:
Huius cui Mariæ nomen ſanctiſsima Mater
Agnoſcet templum proprium ſibi ritè dicatum.

Cedrenus in hiſtor.
Bozius l. 9. c. 6.

Audiunt Argonautæ, verùm quia idoneo carerent interprete, ſenſus intima non peruadunt; adeòque Magnæ Deorum, Dæmonum aio Matri, Rheæ Syluiæ, ſplendidam illam molem deuouentes turpiſſimè fœdauerũt. Verùm enimuerò anno à Chriſti natali, quaſi 474. Zeno Imperator, non paſſus, quæ ſua fuit pietas, ſacrilegum iſtud votum diutiùs perſtare, eliminatis atque proſtitutis ſimulacris, iſtâque Matre exauctoratâ, templum id Sacratiſſimæ Dei Matri *Mariæ* donandum cenſuit & donauit.

In Græciâ. CAPVT 20.

EAdem tempeſtate Iaſon Argonautarum Princeps, ipſe etiam Athenis templum, idque primum à

mum à fundamentis excitauit. Ambigis & tu quoque Iaſon de Dedicatione: age verò & ex Oraculo diſce: *Quæcunq; ad honeſtatem virtutemq; vos incitant, facite. Ego autem tres cupio; Deum vnum regnantem apud Superos, cuius* VERBVM *ab interitu alienum, conceptum in ſimplici Virgine, quod tanquam ignitus arcus percurrens mundi medium, omnes capiens, eos adducet donum Patri. Huius erit hæc ædes;* MARIA *autem erit nomen eius.* Quo quidem vaticinio geſtiebat inclytus Chriſti Martyr S. Procopius, quandò ſub Diocletiano Imperatore de ſuâ religione cum Flauiano Iudice conteſtans, coronam ſibi Martyrij contexebat, talibus hiſce verbis diſſerendo: *Si oraculis, Flauiane fidem habes, Dodonæi Iouis & Apollinis tum Pythij, tum Delphici & Ammonis, quibus tui ſimiles credunt, multa ex his omnibus promere mihi liceret; ſed breuitatis cauſsâ, duo Delphici Apollinis reſponſa teſtabor. Nam de humani generis Vindice & Liberatore Chriſto Ieſu, deq; eius Matre Virgine, ita Iaſoni nihil tale ſuſpicanti reſpondit. Cum enim Argonautarum Dux ille à Græcis Poëtis celebratus, de templo, quod Athenis in arce conſtructum eſſet, Apollinem Delphi conſuluerit in hunc modum; Prædic nobis Phœbe Vates, cuiuſnam erit hæc ædes, & cui ſit in poſterum ſeruitura; ſic ille reſpondit:* QVÆCVNQVE AD HONESTATEM ET VIRTVTEM, &c vti iam protuli; & ſubiungens: *Cum verò* (inquit) *quidam Battus nomine hunc eundem Apollinem de Deo percontatus eſſet, hoc accepit reſponſum:* VNVS MIHI, BATTE, VIM AFFERT VIR CÆLESTIS, CVM PASSVS SIT, DEVS EST, ET TAMEN NON IPSA.

Surius tom. 4. Iul. 8. ex Metaphraſte.

Ioan. Bonifacius l. 1 hiſtor. Virgin. c. 2.

IPSA PASSA EST DIVINITAS: VTRVMQVE ENIM SIMVL EST, DEVS ET IMMORTALIS A PATRE FERENS OMNIA, ET OMNIA MATRIS HABENS: EX PATRE QVIDEM HABENS VITAM, ET VIRES; EX MATRE AVTEM MORTALI CRVCEM, SEPVLCRVM, MOLESTAM ET GRAVEM CONTVMELIAM, CVIVS EX OCVLIS ALIQVANDO CALIDÆ FVNDEBANTVR LACRYMÆ, ET QVINQVE HOMINVM MILLIA SATIAVIT QVINQVE PANIBVS, CHRISTVS EST, MEVS DEVS, QVI EST IN CRVCE EXTENSVS, QVI MORTVVS, QVI È SEPVLCRO VENIT AD POLVM. *En Duo Apollinis Oracula, quibus Chriſtus agnoſcitur, & Sacroſancta Dei Mater explicatur, cui Athenienſe templum dicatum iri Apollo pronuntiat; veritas namque ſingulari Dei prouidentiâ etiam ab alienis præcogitata eſt, multoſq; ex gentili ſuperſtitione dominans ille in nobis Deus, veraces voluit Prophetas fieri, ad priſcorum impietatem domeſticis teſtimonijs refellendam.* Hactenus Procopius.

Nihilominùs detortis iterum in ſenſum præpoſterum oraculi verbis, Athenienſes templum iſtud Mineruæ, Sapientiæ, iactabant, Deæ, ſacrum eſſe voluerunt; quaſi vero illa *Verbi* ab interitu alieni parens, glorioſo *Mariæ* nomine vnquam cumulata ſit. Sed id etiam tribuamus inſidianti calcaneo Mulieris Serpenti.

In Ita-

Digitized by Google

In Italiâ. CAPVT 21.

CÆſar Octauianus Romanorum Imperator, præſciendi cupiditate ductus, quiſnam ſe denato, rerum ſummarum potiretur, anno regni ſui (ex Timotheo Hiſtoriographo exſcribit Pelbartus) ſuprà viceſimum quinto, Capitolium ſcandit; Deos interrogat de ſuccedaneo; nec fallit reſponſum: Pelbartus l. 5. p. 1. a 3. c. 11.

Puer æthereus ex Deo viuenti ſine tempore genitus, non multum poſt ex intemeratâ Virgine ſine maculâ naſciturus.

Quid facit bonus Imperator? Aram extẽplo ſtruit, appenſâ hâc epigraphe:

HÆC EST ARA FILII DEI VIVENTIS.

Cæſar Baronius paulò aliter ac fuſiùs hiſce verbis rem complectitur: Cum Auguſtus Apollinis ſtudioſiſſimus, vt qui crederetur Apolline genitus, quique in cœnâ illâ, quæ δωδεκάθεος vulgo dicebatur pro Apolline ornatus, ſolebat accumbere, cui & templum in palatio exſtruxerat, eidem ſacrificaſſet Hæcatombem, hæc tandem ab eo reſponſa, vt ferunt, elicuit: Baronius in apparatu ad annal. Eccleſ. Suetonius in Octau. c. 94. c. 70. c. 29.

Me Puer Hebræus Diuos Deus ipſe gubernans
Cedere ſede iubet, triſtemq́; redire ſub Orcum:
Aris ergo dehinc tacitus abſcedito noſtris.

Ad hæc addunt Auguſtum Romam reuerſum aram in Capitolio erexiſſe, hâc inſcriptione notatam:

ARA PRIMOGENITI DEI.

Hæc Nicephorus ac Suidas quibus cæteri fidem adhibuerunt. Putatur hic ille eſſe locus in Capi- Nicephorus l. 1 Hiſtor. eccl. c. 17.

Digitized by Google

Suidas in hiſt. verbo Auguſtus. Cedrenus in comp. hiſtor.

„ tolio è regione Rupis Tarpeiæ, vbi nobiliſſimum
„ templum antiquitùs erat Iouis Capitolini: ſed co-
„ proſtrato, eodem in loco erecta eſt Baſilica in me-
„ moriam Dei Genitricis Mariæ, atque dictâ ex cauſsâ
„ ARA COELI, nuncupata; vel quod aiunt Dei
„ genitricem *Mariam*, infantem in vlnis habentem,
„ monente Sibyllâ ſublimem in aëre ab eodem Au-
„ guſto illic eſſe conſpectam. Quod tamen ita velim
„ intelligant, qui ei rei maiorem fidem habendam pu-
„ tant, quam his quæ ex Græcis auctoribus recenſui-
„ mus: non quod Sibylla aliqua Auguſti tempori-
„ bus, quæ illum hæc docuerit, ſuperſtes fuerit: ſiqui-
„ dem Cumæa quæ nouiſſima omnium fuiſſe tradi-
„ tur, quinquageſima Olympiade (auctore Solino)
„ vixit temporibus Tarquinij Regis Romæ fuit: ſed
„ ſic accipiendum, vt ea ipſa Auguſtus à Sibyllâ .1.
„ Sibyllinis carminibus, quæ Sibyllæ nomine citari
„ à maioribus conſueuerunt, acceperit; non autem à
„ Sibyllâ quaſi adhuc viuente vate, quæ diximus ei
„ oſtenſa fuerint. Auguſtum namque multum fuiſſe
„ in cognoſcendis, ſcrutandis expurgandiſque carmi-
„ nibus Sibyllinis, quæ proximè diximus, ſatis ſuper-
„ que oſtendunt. Hactenus Baronius.

Solinus Poly. hiſt. c. 8.

Hartmannus Scedelius Nurenbergēſis Regiſtro de ætatibus mūdi, ætate 5. & Martinus Polonus l. 2. chron. Petrus Damianus Epiſt. 4. c. 12.

Ea porrò Baſilica à fratribus Ordinis beati Patris Franciſci hodiè incolitur.

Sed & vetuſtum illud oraculum eſt quod Petrus Damianus homo Italus à Romanis prædicari aſſerit: quum nempe Romulus Palatij fundamenta iaceret, vox ab ipſo telluris effoſſæ profundo talis erupit:

Certum

Certum eſt, & immobiliter fixum, quia niſi virgo pe-perit, domus iſta non corruet. vnde quam æternam autumabant, pariente Mariâ Virgine corruit.

Martinus Polonus l. 4. chronici.

Ioan Bonifacius l. 2. hiſtor. virgin c. 1.

Verùm enimuerò quod de *templo Pacis* Romæ poſito iactatur, ex Oraculi pollicito ſtaturum illud dum Virgo prolem daret, vnde perpetuò duraturum Romani arbitrabantur, concidiſſe autem fœlici illâ nocte quâ nouum iubar ex immaculato Virginis vtero mortalibus apparuit; & ſi a magnis viris approbatum, eiuſque Clemens Alexandrinus habeat argumentum; recens à Iac. Middendorpio Concordiæ titulo ex B. Auguſt. Ciuitate aſſumpto, reſumptum; ſunt tamen qui hiſce argumentis innixi reclament. Qui quæſo factum eſt, vt nondum exſtructum retrò lapſum ferretur? Etenim Suetonius, Plinius, Ioſephus antiqui auctores rerumque Romanorum ſcientes id ædificij referunt in Veſpaſiani Imp. ætatem. Suetonij ſigno verba, qui in Veſpaſiano ſic infit: *Fecit & noua opera, templum Pacis foro proximum.* In illo marmor ingens, Balſatem vocat Plinius, æternum ſui monumentum repoſuit: *Nunquam Balſates*, ſcribit ille, *maior repertus eſt quam in templo Pacis ab Imperatore Veſpaſiano Auguſto dicatus.* & alibi: *inter magnifica, Baſilicam Pauli, columnis è Phrygibus mirabilem, ferumq; Diui Auguſti, templum Pacis Diui Veſpaſiani Imperatoris Auguſti, pulcherrima opera quæ vnquam.*

Middendorp. l. 3. de Academijs.

B. Auguſt in l. 3. Ciuit. c. 25. & 26.

Suetonius in Veſpaſ. c. 9.

Plinius l. 36. nat. hiſt. c. 7.

Plinius l. 36. nat. hiſt. c. 15.

Inchoaſſe autem molis iſtiuſce ſtructuram Iu-

Ioſephus l. 7. de bello Iudaico c. 19.

dæis triumphatis, & rebus Imperij cõpoſitis, teſtatur Ioſephus libro de bello Iudæorum ſeptimo. Eius ſunt verba: *Poſt triumphos & firmam Imperij conſtitutionem, ſtatuit templum facere Paci: fecitq́; citò admodùm, & pulchrius meliuſq́; omni opinione perfecit. Magnus enim opibus &c.* Vnde Gabriel Biſciola Annalium Eccleſiaſticorum Cæſaris Baronij Epitomiſta: *Templum,* inquit, *Paci Æternæ à Veſpaſiano celeberrimè & auguſtiſſimè conditur & dedicatur, nullo maiorum exemplo, id ſibi à Ioſepho fortè oblatum ſumens, quod de Chriſto prædictum fuerat,* VOCABITVR NOMEN EIVS PRINCEPS PACIS, MVLTIPLICABITVR EIVS IMPERIVM ET PACIS NON ERIT FINIS. *Ornamenta & vaſa templi Hieroſolymitani in eo repoſita. Dio in Veſpaſ. Ioſepſ. l. 7. belli, c. 24. lapid. nummi.* Verùm de his fuſiùs Baronius principio tomi primi annalium, numeris 11. 12. 13. Eiuſdem ſententiæ ſunt Martinus Polonus; Lucius Faunus; Philippus Bergomas; Mauricius Hylaretus; I. Lipſius, &c.

Epitome annalium Baronii ad an. 77.

Iſaiæ c. 9.

Baronius tom. 1. annal. in principio. Mart. Polon. l. 4. chron. Lucius Faunus l. 2. Antiq Roman c 17. & 19. Bergomas l. 8. Supplementi. Hylaretus Homil. 21. in Ioelem Prophetã. Lipſius l. 3. de Magnitud. Romana c. 6. Gulielmus du Choul tract de religione priſcorum Romanorum.

In Ægypto. CAPVT 22.

OBſcuram Ægyptum quid prætereamus? cuius tenebris palpabilibus colluſtrandis poſtliminiò affuit Ieremias Magni Dei Propheta; qui Nabugodonoſoris tyranni efferatæ inſaniæ cedens, adiunctis aliquot extorribus Iudæis, apud Hierophantas, Myſtas Ægyptiorum, aliquantiſper, donec lapidaretur, deliteſcens, eoſque poſitis ſacratioris Philo-

Dorotheus in Synopſi. Epiphanius in vita Ieremiæ. Genebard. l. 2. chron.

Digitized by Google

Philoſophiæ incunabulis ſecretiore ſapientiâ imbuens, prædixit futurum Simulacrorum telluris huius exterminium, quo tempore Virgo pareret, puerum in præſepio reclinaret, & exilij ſedem Ægyptum depoſceret. Ipſa Prophetæ ad Hierophantas verba profert Epiphanius hoc modo: *Oportet olim cuncta Simulacra concidere, ſimulq; manufacta omnia præcipitari, vbi Ægyptum aſcendet cum ſuo Infante Virgo enixa, Deo ſimilis.* Nec præſagio abs Ægyptijs indormitum, qui ad poſterorum memoriam, Virginem ſtratis recumbētem adhæreſcente in præſepi puero, fabrefecerunt & adorarunt. Cuius à Ptolomæo rege cauſſam rogati poſteri, nihil niſi quod more maiorum id præſtare aſſueſſent, reſponderunt.

Caniſius l. 2. c. 17.
Pelbartus l. 8. p. 2. a. 3. c. 12.

In Chaldæâ & alibi. CAPVT 23.

NEminem Aſtronomiæ peritum fugit, duodecim Zodiaci Signorũ ſextum illud Virginis menſi Septembri principari, rectè ſacratiſſimâ Virgine ex Matris vtero prodeunte. Id Chaldæos docuit Albumazar præſtans Aſtrologus, talibus ferè verbis: *In primâ facie Virginis oritur in terrâ virgo munda, puella immaculata, corpore decora, vultu venuſta, habitu modeſta, crine prolixa.* Nec hic ſtitit; Virginem vocat, Iudææ incolam, pueri Ieſu Γαλακτοῦχον, Latinè dixeris Lactatricem, alijſque titulis, quamuis ritibus noſtris infenſus, mirè tamen proſequitur.

Albumazar l. 6 Introductorii maioris
Dionyſ. Carthuſian. l. 1. de Laudibus Virginis artic. 30.
Caniſius l. 2. c. 7.

Adijciam hic corollarij loco, etſi quaſi extra

vaticinij ſortem de Calicutij Chinarum alijſque Indiarum populis, apud quos quanquàm rerum cæleſtium ignaros, egregia tamen reperta ſunt de B. Virgine monumenta. Teſtis eſt Nauarrus *Calicutij* Mariæ Iconem & eſſe & honoribus eximijs affici, quam vel a Magis illis tribus, vel Magorum aſſeclis ibi relictam non nulli opinantur.

Nauarrus tract. de Orat. & horis Canonicis c. 21. num. 28.

Chinceum Chinarum eſt, è regione Philippínarum, iuxtà Sinus magni littus, opidum. In illo, Ioanne Goncalez ſcriptore, ciues & accolæ Imagini haudquaquam diſſimili ſuſcipiendæ non inferiores ſeſe præbent, etiamſi in delubro amplius centum præſentiâ profano, recluſæ.

Ioan Goncalez l. 2. hiſtor. Chinen. c. 1.

In India cis Gangem, orâ Comorinenſi, iuxtà Conlanum opidum exſtare templum Mariæ dicatum, Ioannes Empolitanus affirmat, quod illarum regionum Indigenæ ſummâ cum religione frequentabant, vel antequàm Luſitani terras illas ſubiugaſſent.

Thom. Bozius l. 9. c. 9.

Ioan. Empolitanus in ſuo Itinerario.

Ioannes Bonifacius l. 2. hiſt. Virgin. c. 1.

Iapones nondum fidei lumine colluſtrati mulierem puerum infantulum complexu tenentem ſolebant depingere, ad eamque tanquàm ad communem patronam in afflictis rebus confugere.

Hiſtor. Indica, & ex illa Ioan. Bonifacius ibidem.

Tantundem Bracmanes Indiæ Philoſophi; alijque de quibus vide Ioannem Bonifacium.

Ioan. Bonifac. l. 2. c. 1. & 16. in lib. fine.

Prodi-

Prodigia. CAPVT 24.

QVinario negotium expedio. Sit illud ex S.Thoma, Sigeberto, alijs primum. Anno Domini 796. (Genebrardo 782. Chronicum Traiectenſe MS. ponit anno 772.) Conſtantino Auguſto cum Eirene Matre Imperij ſummas obtinente, quum antiquiſſimum fortè cadauer remoto cippo detegeretur, viſum id laminam auream pectore portare, cui inſculptum eſſet præſtans iſtud effatum: CHRISTVS NASCETVR EX VIRGINE, ET EGO CREDO IN EVM. O SOL! SVB EIRENÆ ET CONSTANTINI TEMPORIBVS ITERVM ME VIDEBIS. Quod Academici illius Platonis fuiſſe, multorum eſt ſententia. Illum ſiquidem Petrus Caniſius, Spiritu Prophetiæ donatum, & Patribus qui iuxta fidem defuncti ſunt, non acceptis repromiſſionibus, ſed à longè eas aſpicientes & ſalutantes, accenſendum eſſe, ſcribere non dubitauit.

S. Thomas 22. q. 2. a. 7. ad 3. Caniſius l. 2. c 7 Gygas in florib temp. Paulus Diaconus l. 23. Genebrard. l. 3. Chronici. Pelbartus l. 5 p. 1. a. 2. c. 10. Chronic. Hannoniæ tom. 2. l. 13. Chronic. Traiectenſe MS. Sigebertus, Nauclerus, Volaterranus &c.

Alterum prodigium ſub Auguſto Cæſare contigit. Viſi nempe tres in Oriente ſoles multo lumine ſplendere, ac in vnum deinde coaleſcere; eodem crediderim tempore, quo triplex Chriſti natura, *Diuinitas*, *Anima*, *Corpus* in vnum & ſingulare ſuppoſitum in virgineo Mariæ triniclio compingeretur. Neque enim alias mirari neceſſe eſt, ſi meteorologica hic ſolum attendamus.

Pelbartus ibid. c. xi. ex hiſtor. Eccleſ.

Tertium ſit Pampinatoris Iudæi, qui anno Domini circiter 1220. viuentibus Honorio 3. Pont. Max. Fre-

Zonaras, & ex eo Caniſius vbi ſupra.

Max. Frederico 2. Imp. & Ferdinando Caſtellæ Rege, dum curandæ vineæ ſtudet, eccè ex humo codicem trilinguem éruit, in quo legebatur: FILIVS DEI NASCETVR EX VIRGINE MARIA, ET PRO SALVTE HOMINVM PATIETVR. Rodericus Santius in Hiſpanicâ ſuâ hiſtoriâ rem ita enarrat:

Rodericus Santius parte 3. Hiſtor. Hiſpan. c. 40.

„ Huius glorioſi Fernandi Regis tempore (vt ſcribit
„ Martinus Conſentinus) quoddam mirabile ad catho-
„ licæ noſtræ fidei defenſionem accidiſſe fertur. Nam
„ quum apud Toletum quidam Iudæus, gratiâ am-
„ pliandi vineam ſuam, rupem comminuiſſet, in me-
„ dio ſaxi concauitas reperta eſt, vbi liber erat folia
„ lignea habens, deſcriptus tribus linguis, Hebræis,
„ Græcis & Latinis: ſcriptura verò quaſi vnius Pſal-
„ terij videbatur. Hic liber de triplici mundo diſſere-
„ bat ab Adam vſque ad Antichriſtum. Principium
„ vero tertij libri incipiebat à Chriſto ſic exordiens:
„ IN TERTIO MVNDO FILIVS DEI NASCETVR
„ IN MVNDO EX VIRGINE MARIA, PATIE-
„ TVRQVE PRO HOMINVM SALVTE.

Quartum verò Martinus Polonus ſic breuiter
» perſtringet: Statim vt Virgo peperit, illa aurea Statua
» corruit in Romuliano palatio, quam Romulus po-
» ſuerat, dicens: *Non cadet donec Virgo pariat.*

Baronius in apparatu ad annal. Eccleſ. Euſebius in Chronico. Scedelius 5. ætate mundi. Eutropius l. 6. hiſtor. c. 20.

Ac tandem adſit quintum; illud nempè, quod quo tempore Chriſtus naſceretur, Romæ è tabernâ meritoriâ, Tranſtiberinâ regione, per totum diem, Oleum copioſum effluxerit; idque anno inſtituti Romæ Triumuiratus tertio, vt teſtis eſt Euſebius in

bius in Chronico. Atque hæc de Ethnicis, Mahumetanis, Iudæis, Hæreticis dicta ſunto.

Omnium Sæculorum Patres & Doctores B. Virginis Encomiaſtæ.

CAPVT 25.

AGe nunc anime; & ſeriò ſelectiſſimos laudum Virginearum flores, vndique ſæculorum, terrarum, hominum ſolerter elige, collige. Frendeant acceptâ noſtrorũ Sympathiâ Legiones, tenebrarum harum ſolium occupantes; neque neſciant Eccleſiæ Sanctæ, Catholicæ armamentario ea addeſſe, quæ ad ſingularem Deiparæ tutelam, immò decus & ornamentum, ad eorum verò perniciem in aciem exponi queant. Quod vt fiat, eccè per Sæculorum ſeriem primitùs excurro; & Patres, Doctoreſuè prælúdio committo.

Sæculo à Chriſto nato, primo, S. Iacobus Apoſtolus, Adelphotheos nominatus, in illâ Liturgiâ, quam Proclus Neſtoris generoſus Antagoniſta, quã Sexta Synodus Oecumenica & Patres Græci vt genuinam & autenticam exceperunt, nihil cunctatur Cherubinis & Seraphicis Ordinibus Virginem-Matrem anteferre, ſuper omnia benedictam prædicare, populum ad eius imploranda ſuffragia cohortari, ac denique hac eam voce compellare: *Tibi, ô plena gratiæ! vniuerſa creatura gratulatur, Angelorum cætus & hominum genus, quæ es templum ſanctificatum, Paradiſus ſpiritua-*

Sæculum 1.

Cyrillus in Epſt. can. 32 de conſecrat. diſt. 1. can. Iacobus.

ſpiritualis, Virginum gloria, ex quâ Deus carnem aſſumpſit, & puer factus eſt Deus noſter, qui eſt ante ſæcula. Tuum enim *vterum thronum fecit, vt tuum ventrem latiorem & ampliorem ipſis cœlis reddidit. Tibi, ô gloriâ plena! vniuerſa creatura gratulatur; gloria tibi.*

Sæculũ 2.

Irenæus l. 3. cõtra Hæreſes. c. 33.

Secundo, S. Irenæus Lugdunenſis in Galliâ Epiſcopus & Martyr, libro contra hæreſes tertio, antitheſin hanc non indecorè cogitauit: *Sicut Eua virum habens Adam, & Virgo adhuc exiſtens, inobediens & ſibi & vniuerſo generi humano cauſſa facta eſt mortis: ſic & Maria habens prædeſtinatum virum, tamen virgo, obaudiens & ſibi & vniuerſo generi humano cauſſa facta eſt ſalutis.*

Sæculũ 3.

Cyprianus l de Chriſti Natiuitate.

Tertio, S. Cyprianus Carthaginenſis in Africâ Epiſcopus, nil temerè hic panxit: *Non receſſerat à venerabili pectore Matris Spiritus Sanctus, ad verbum Gabrielis elapſus; poſſidebat domum ſuam, & templum quod ſibi conſecrauerat, adornabat; ſeruabat ſacrarium ſuum, & ſanctimoniæ thalamum honorabat.*

Sæculũ 4.

S. Athanaſius in Euangel. de Sanctiſſ. Deipara.

Quarto, S. Athanaſius Alexandrinus in Ægypto Epiſcopus, quid non etiam ad hanc laudem? *Iſta Eua noua Maria, Mater vitæ appellatur, variegataq; permanet ad primitias vitæ immortalis omnium viuentium. Dicimus eam igitur iterùm atque iterùm & ſemper & vndequaque beatiſſimam. Sicut igitur cum ad ipſum reſpicimus, Regem, Dominum & Deum appellamus; ita quoque quum ad eam oculos reijcimus, Reginam, Dominam & Dei Matrem eſſe animaduertimus.*

Sæculũ 5.

Quinto, S. Petrus Chryſologus, Rauennatium iuxtà Cornelij forum in Æmiliâ Archiepiſcopus,

aureo

aureo eloquio venerabūdus affatur: *Aue gratiâ plena, hæc eſt gratia, quæ dedit cælis gloriam, terris Deum, fidem gentibus, finem vitijs, vitæ ordinem, moribus diſciplinam: hanc gratiam detulit Angelus, accepit Virgo ſalutem reditura ſæculis.* Chryſologus ſermone 143.

Sexto, S.Fulgentius Ruſpenſis in Africâ Epiſcopus, dignas & Scripturæ ſacræ congruentes metaphoras vſurpabat, quum ſcriberet: *Facta eſt Maria feneſtra cœli, quia per ipſam Deus verum fudit ſæculis lumen: facta eſt Maria ſcala cæleſtis, quia per ipſam Deus deſcendit ad terras, vt per ipſam mereantur homines aſcendere ad cœlos: facta eſt Maria reſtauratio fœminarū, quæ per ipſam à ruinâ primæ maledictionis probantur ſubtractæ.* *Sæculū 6.* Fulgentius ſermone de laudibus Mariæ.

Septimo, Venerabilis Beda presbyter Anglicanus, Angelicâ melodiâ mortales ad B.Virginis cultum animabat, quandò loqueretur: *Seruiamus ſemper tali Reginæ Mariæ, quæ non derelinquit ſperantes in ſe. Qui cum diligat orationes ſanctorum Chriſtus, & exaudiat; multò magis Matrem ſuam exaudit pro peccatoribus orantem.* *Sæculū 7.* Beda homil. de S. Maria.

Octauo, S.Ioannes, Damaſcenus cognomento, à Syriæ Metropoli Damaſco, fœliciter ſibi manu per Virginem redditâ, fideliter profitetur: *Inuitup̄erabilem, Deipara, ſpem tuam habens, ſeruabor: defenſionem tuam poſsideas, per quam, pura, non timebo: perſequar inimicos meos & in fugam vertam; ſolam habens vt thoracem protectionem tuam, & omnipotens auxilium tuum. Et deprecor, clamans tibi, Domina ſalua me interceſsionibus tuis.* *Sæculū 8.* Ioan Damaſcenus in hymnis quibus Feſtum Annuntiationis celebratur.

Nono, Carolo Magno Imperante, Sanctiſſimus aliquis Doctor, Chriſtianâ Philoſophiâ egregiè *Sæculū 9.*

 imbutus,

imbutus, qui humilitatis cauſsâ nomen proprium ſupprimens, Idiotam, quanquàm a re id procul eſſet, expreſſit, Analogiam hanc poſteritati reliquit: *Cæteri ſancti iure quodam patrocinij, pro ſibi ſpecialiter commiſsis, plus poſſunt prodeſſe in curiâ Altiſsimi, quam pro alienis: Beatiſsima verò Virgo Maria, ſicut eſt omnium Regina, ſic & omnium patrona, & aduocata, & cura eſt illi de omnibus.* Et alibi id epinicij canit: *Tota pulchra es Virgo glorioſiſsima, non in parte, ſed in toto; & macula peccati, ſiue Mortalis, ſiue Venialis, ſiue Originalis non eſt in te.*

Idiota l. de laudibus Virginis. Bellarm. l. 4. de amiſſione gratiæ c. 5. Molan. in Biblioth. Theologica MS Caniſius l. 5. c. 29. Idiota in Contẽplatione Virginis c. 2.

Sæculũ 10. Decimo, S. Fulbertus Carnotẽſis in Gallijs Epiſcopus, vir vt rerum doctrinâ, ita pietatis famâ, addo & prophetiæ dono celeberrimus, his vocibus cum ſacratiſſimâ Virgine ſermocinabatur: *Quas tibi laudes fragilitas humani generis perſoluat, quæ ſolo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quaſcunq; exiles, quaſcunq; meritis tuis impares gratiarum actiones, & quum ſuſceperis vota, culpas noſtras orando excuſa. Accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excuſa quod timemus, quia nec potiorem meritis inuenimus, quàm te ad placandum iram Iudicis, quæ meruiſti eſſe Mater Redemptoris & Iudicis.*

Fulbertus ſerm. de Aſſumpt. Virg. reperitur apud S Auguſt. ſerm. 2 de Annuntiat. Dominica.

Sæculũ 11. Vndecimo, Euthymius Zagabonus natione Græcus, Alexio Imp. φιλοσ-κηιότατος, cuius adhortatu & ſubindè rogatu non pauca conſcripſit, poſt multa in B. Virginem pientiſſimè exarata, hunc ſubiecit epilogum: *Sub alis eius interceſsionis, ſine impedimento ex ore clamemus; ne aſsiduas noſtras preces repudies, ô intemerata! magnam enim vim habet, ô laudatiſsima! precatio*

Euthym. in Encom. Deiparæ, Die Dedicat. templi.

Matris

Matris, ad Filij conciliandam gratiam, vt credimus.

Duodecimo, quid non mellifluus ille Doctor S. Bernardus Abbas Clareuallenſis? quam ſublimia eius de ſacrâ Virgine theoremata? quam profunda? quam rara? *Virgo Regia* (Canonicis Lugdunenſibus dictitabat) *falſo non eget honore, veris cumulato honorum titulis, infulis dignitatum. Honora ſanè integritatem carnis, vitæ ſanctitatem. Mirare fœcunditatem in Virgine, prolem venerare diuinam. Extolle neſcientem vel in concipiendo concupiſcentiam, vel in pariendo dolorem. Prædica reuerendam Angelis, deſideratam gentibus, Patriarchis Prophetiſq; præcognitam, electam ex omnibus.* *Sæculũ* 12. Bernard. Epiſt. 174. ad Canonic. Lugdun.

Decimo tertio, S. Thomas Landulpho Comite Aquinate & Theodorâ Neapolitanâ nobiliſſimis parentibus, Aquino Hirpinorum in Samnitibus op. oriundus, Angelicus Doctor ex omnium conſcientiâ nominatus, & in Monaſterio Nouæ Foſſæ iuxta Tarracinum, Ordinis Prædicatorij Religioſus, non niſi Angelico prorſus modulo in virginis honores effunditur: *In omni periculo potes ſalutem obtinere ab ipsâ Virgine glorioſâ: in omni opere virtutis potes eam habere in adiutorium. Angelos excedit in plenitudine & gratiâ, nec ſolum illuminata eſt, ſed etiam illuminatrix, quæ propterea Soli & Lunæ comparatur, ac totius Trinitatis eſt nobile Triclinium, puritate Angelos ipſos excedens, & quæ ſola maledictionem ſuſtulit, & benedictionem apportauit, & ianuam Paradiſi aperuit.* *Sæculũ* 13. Thomas in opuſc. S. circa ſalutat. Angelicam.

Decimo, quarto Franciſcus Petrarcha Aretij Hetruriæ opidi natus, quanquam ille nec Patrum, *Sæculũ* 14.

nec Doctorum Eccleſiæ annumeratus, celeberrimus tamen Orator & Poëta; quem Benedictus 12. Pont. Max. an. ſalutis 1338. ætatis ſuæ 34. ad ſe vocatum, Laureâ Poëticâ in Capitolio, adſtante omni Romanâ Nobilitate donauit; laſſum forte tot Sæculorum intuitu lectorem, quaſi oblatâ muſti paterâ, recreabit:

Petrarcha in Pæan. B. Virgin.

Virgo decens, quam Sol veſtit, ſtellæque coronant,
Cuius forma fuit Summo tam grata Parenti,
Vt tua condiderit ſanctam intra viſcera lucem.
Tu clypeus miſeris firmus Mortalibus vna es,
Ictus Fortunæ contrà, mortiſq; cruentos.
Tu ſola ex omni numero turbaq; piarum
Deligeris, luctus Euæ quæ in gaudia vertas.

Sæculû 15. Decimo quinto D. Dionyſius Rickelius Carthuſianus, Doctor extaticus, an non Meditationum ſuarum Enthouſiaſticũ in magno Mari, vidit amabilem illam Stellam Mariam, & pro ſuâ pietate honorum titulos Antennis appendit! *Totis viribus* (exclamat) *laudemus ac veneremur, diligamus & reuereamur præſtantiſſimam Dei Matrem: cumque hoc ipſum egerimus, recognoſcamus nos nihil egiſſe condignum, nec beneficijs eius poſſe condignam rependere vicem, cum S. Auguſtino dicentes: Quid nos tantilli, quid actione puſilli in eius laudibus referemus! cum etiamſi omnium noſtrorũ ora verterentur in linguas, eam tamen laudare nullus ſufficeret.*

Carthuſianus l. 1. in præfat. de laud. Virg.

Sæculû 16. Decimo ſexto R. P. Petrus Caniſius Societatis Ieſu Theologus, quàm operoſus quàm laborioſus iſto in themate, quod de Mariâ Virgine Deiparâ libris

libris quinque complexum perfecit? Nec laborum piguit, quibus tædia nulla interuenere, miſericordiarum Matre animos & vires, quæ ſolita ſua clementia eſt, ſuggerente & firmante. Vnde beneficij in vicem, ad operis calcem ſic ponit: *A te verò auguſtiſſima Regina, eademq́ fidiſſima Mater Maria, quam ſine fructu piè nullus implorat, & cui Mortales omnes, beneficiorũ memoriâ ſempiternâ deuincti ſunt, etiam atq́ etiam reuerenter oro & obſecro, vt hoc qualecunq́ obſeruantiæ ergà te meæ teſtimoniũ, ratum & gratum habere velis, vtq́ oblati muneris exiguitatem, ſtudioſâ offerentis voluntate metiri, ac tuo præpotenti Filio comprobare digneris.* Caniſius l. 5. c. vlt.

Decimo ſeptimo hoc tandem Sæculo, R.P. Ioannes Bonifacius eiuſdem Societatis Theologus, in Virginali illâ ſuâ, quã nuper edidit, hiſtoriâ: *Chriſtus Ieſus*, inquit, *pro ſuâ Genitrice propugnat, quæ Dei vnicam Prolem intacto pudore generauit: Pater ipſe æternus ſuã cariſſimam Filiam tuetur atq́ defendit: ſponſam ſuam ſuumq́ue templũ auguſtiſſimũ Sanctus ille Spiritus, qui ab vtroq́ procedit, ſartum tectum conſeruare non deſinit, inq́ Virginis cœlo ipſo purioris nefarios conuiciatores ſeueritatis inaudita promit Exempla.* Hæc de ſæculis. *Sæculũ 17.* Bonifacius in præfat. l. 5. hiſtor. virg.

Omnium Nationum Patres & Doctores B. Virginis Encomiaſtæ; ac primùm Aſiatici.

CAPVT 26.

ÆTatibus ſat datum, per apertos telluris tractus iam nunc exſpatiemur; & Nationes & Nationum

tionum Doctores Scriptoreſuè, quâ decet reuerentiâ & cultu ſalutatum eamus. Quo in officio triplex ineundus trames, vnus qui in Aſiam, alter in Africam, tertius in Europam noſtram ducat: Aſiæ ſex Regiones; Africæ Duæ; nouem verò Europæ erunt; quæ cum luſtratis Sæculis, ſeptem ſuprà decem conſiſtunt.

1. *In Iudæa.* Pergo itaque in *Aſiam*; & *Iudæam* properus intro; illam, inquam, Iudæam, fœlicem olim & illibatæ Virginis natali, vitâ, morte ſacro-ſanctam; cuius Metropolis Hieroſolyma fouit & lubens meritò aliquandò S. Sophronium Epiſcopum ſuum audiuit tali melodiâ reſonantem: *Hæc eſt hortus concluſus, fons ſignatus, puteus aquarum viuentium, ad quam nulli potuerunt doli erumpere, nec præualuit fraus inimici, ſed permanſit ſancta mente & corpore, multis donorum priuilegijs ſublimata. Idcircò hanc imitamini moribus, ſequimini caſtitate, huius implorate præſidium.*

Sophronius ſerm. de Aſſumpt. Virg.

Sileo Iuuenalem & Timotheum, quorum alter Pontifex, alter Preſbyter Hieroſolymorum fuerunt, qui eodem ſenſu etiam ſuis temporibus ac vicibus panxere.

Iuuenal. apud Nicephorum l. 2. c. 23. Timothæus, orat. ſuper Nunc dimittis &c.

2. *In Syria.* Ex Iudæâ in *Syriam* currum trahamus, & aureum illud os S. Ioannis Chryſoſtomi, patriâ Antiocheni, quid de Mariâ eructet, recognoſcamus: *Magnum reuerà Virgo hæc mundi miraculum eſt. Ecquid enim in hâc rerum vniuerſitate queat hâc maius aut ſublimius inueniri? Sola hæc cœlum & terram amplitudine ſuperauit. Quidnam illâ ſanctius? Non Prophetæ, non Apoſtoli, non Marty-*

Ioan. Chryſoſt. ſerm. in Hypapante Domini.

Martyres, non Patriarchæ, non Patres, non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Cherubim, non Seraphim, non aliud deniq; quidpiam inter creatas res viſibiles aut inuiſibiles, vnâ hâc maius aut excellentius inueniri poteſt. 3.

Cretam inſulam, ἑκατόμπολιν Homero olim, à centum vrbibus appellatam, nunc verò Candiam reflexo tramite petamus. Vſa illa & gauiſa quandoque ſanctiſſimo Epiſcopo ſuo Andreâ (eius celebritas in menologio 4. nonas Iulij agitur) taliter differente: *Placa Dominum pro communi figmento: nam quandiu quidem verſabaris in terris, te habuit parua terræ portio. Ex quo autem tranſlata es è terrâ, te vniuerſus mundus continet commune propitiatorium.* *In Creta.* Andreas Cretenſis ſerm. de dormitione Mariæ. 4.

Etiam *Pontus* Prouinciarum Aſiæ Minoris vna inuitat monimenta ſua colluſtrari; in quibus, illud S. Gregorij, cognomento Thaumaturgi Neocæſarienſis Epiſcopi, legi & exſcripſi: *Mariam dici gratiâ plenam, quod in illâ Virgine totus gratiæ theſaurus reconderetur, quæ ſola ex omnibus generationibus ſancta corpore & ſpiritu fuerit, ſola ferens eum qui verbo portat omnia; & non ſolùm Angelus pulchritudinem ſanctæ Virginis, ſed & virtutes animi admiratur: & idcircò* κεχαριτωμένην *appellauit.* *In Ponto.* Gregor. Thaumat. Orat. de Annunt. Virg. 5.

Age verò Sanctiſſime Methodi, *Olympi Lyciæ*, poſteà *Tyri* inclyte Pontifex: da methodum illam tuam, quâ ſoles Virginis Matris beneuolentiam captare: *Benedicta tu celeberrima ac deſideratiſſima: tuum, Dei genitrix, nomen diuinis benedictionibus & gratijs omni eſt ex parte refertum. Tu fidelium fax; tu incircumſcripti* *In Lycia.* Method. orat. in Hypapante Domini.

circunſcriptio; tu ſpecioſiſſimi floris radix; tu Creatoris Mater; tu nutrix omnia nutrientis; tu cuncta continentis & comprehedentis comprehenſio; tu illius geſtatrix, qui verbo ſuo portat omnia.

6. *In Cappadocia.* *Cappadocia* Aſiæ ſupereſt, vel S. Baſilio Cæſarienſi Epiſcopo nobiliſſima; à quo inter plurima de Deiparâ Virgine ſplendidè prolata, id in numeratis habet: *Sanctiſſimæ & intemeratæ Dominatricis noſtræ & ſemper Virginis Mariæ cũ omnibus ſanctis memoriã celebrantes, nos ipſos inuicem atque omnem vitam noſtram Chriſto Deo cõmendemus.* Hic nonnihil ſub Virginearum gratiarum Conopæo quieſcamus.

S. Baſilius in Lyturgia.

Africani CAPVT 27.

EX Africâ facilis me expediero, & quod duæ tantum *Ægyptus* & *Lybia* regiones petendæ & totis animis ad Europam noſtram anhelet calamus.

7. *In Ægypto.* Itaque *Ægyptus* etiamſi Crocodilorum ſuorum toxico ſæpius infecta, & tenebrarum velis nubiloſa, gloriatur nihilominus S. Cyrillo Epiſcopo Alexandrino, Neſtorianæ petulantiæ ſub Valentino 3. Imp. iugulatore generoſiſſimo, & Mariani decoris lectiſſimo aſſertore: *Eximium*, inquit, *Vniuerſi terrarum Orbis decus & ornamentum, lampas inextinguibilis, Virginitatis corona, per quam cœlum exultat, lætantur Angeli, & Dæmones fugantur, per quam demum & gentes & infideles ad pœnitentiam adducuntur.*

Cyrillus homil. 6. contra Neſtorium.

8. *In Lybia.* *Lybiæ* verò totus Orbis deuinctiſſimus manet, ob illud

illud ſingulare & primarium Eccleſiæ lumen Beatum Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum, quem ex B. Monicæ Matris vtero editum, Hæreſeos terrorem, indefeſſum doctrinæ catholicæ tutorem educauit. De Mariâ autem Deiparâ ſic ille: *Probat virtutem Domini ordo naſcendi: concepit Virgo, virilis ignara conſortij. Impletur vterus, nullo humano pollutus amplexu. Vide miraculum Matris Dominici corporis: Virgo concepit; virgo grauida; virgo cum parturit; virgo poſt partum. Præclara ergo illa virginitas, & glorioſa fœcunditas.*

Auguſt. ſerm. 10. de Natiu. Domini.

Europæi. CAPVT 28.

AD *Europam* tandem meam venio; cuius vaſtiſſimas regiones continuo tractu permeans, paribus encomijs, in Mariæ decus audio ſingulas adſurgere. 9.

Conſtantinopolis, Bizantium antea nuncupata, præſtantiſſima *Thraciæ*, adeóque Orientalis Eccleſiæ Ciuitas, edicente S. Proclo Archipræſule, hanc Exemologeſin ad ſacras Virginis aras deponit: *Hæc ſpiritualis ſecundi Adami Paradiſus; hæc vnitarum in ſe naturarum officina; hæc ſalutaris reconciliationis paneg yris; hæc thalamus in quo Verbum humanam carnem ſibi deſponſauit; hæc animatus naturæ rubus, quem diuini-partus ignis non conſumpſit. Hæc verè lenis illa nubes quæ ſuper Cherubim ſedentem in corpore ſuo geſtauit; hæc vellus mundiſſimum cæleſti pluuiá madens, ex quâ paſtor ouem induit; hæc ancilla & Mater, virgo & cœlum; hæc ſola pons eſt per quem Deus*

In Thracia.

Ex S. Proclo citat Bozius l. 9. de ſig. eccl. c. 7.

ad hominem deſcendit. Inde perinſignem hanc allegoriam contextui adnectit : *Hæc admirandæ illius œconomia telæ, ex quâ & in quâ ineffabili modo quodam admirabilis illius vnionis tunica confecta, cuius quidem textor extitit Spiritus Sanctus; nextrix, virtus ex alto obumbrans; lana, vetuſta villoſaq; Adami pellis; ſubtegmen, impolluta Virginis Caro; radius textorius, immenſa geſtantis gratia; artifex, Verbum per auditum illapſum. Quis vidit, quis*
10. *audiuit talia?*

In Italia. *Italia* grauiſſimis ſanctiſſimiſque viris ſemper referta, S. Bonauenturam Cardinalem & Albanenſem Antiſtitem in reliquis effert, optimè de Deiparâ Mariâ ſentientem : *Maria*, ait ille Doctor, *eſt illuminatrix plurimorum per exempla lucidiſſimæ vitæ ſuæ. Ipſa eſt cuius vita inclyta cunctas illuſtrat Eccleſias. Ipſa eſt*
11. *cuius vita glorioſa lucem dedit ſæculo.*

Bonauent. in ſpeculo B. Virg.

Venetijs. *Venetiæ* etiamſi non Regio, nobiliſſimum tamen Europæ in Adriatico ſinu Emporium, habuit Laurentium Iuſtinianum Patriarcham. Is virgineo amore pectus inflammatus, quanto exultantis animi affectu concludit : *Nos igitur ad honorem huius Virginis, præcinamus in confeſſione, Deoq; noſtro pſallamus in cytharâ;*
12. *ipſum veneremur in Matre, & Matrem honoremus in Filio.*

Iuſtinian. ſerm. de Natiu. Mariæ.

In Hiſtria. *Hiſtria* nil ſecius per S. Hieronymum Stridonenſem, inculpatum S. Eccleſiæ Doctorem molitur, quum eo loquente plaudentes ad cœlum leuat manus : *Quod natura non habuit, vſus neſciuit, ignorauit ratio, mens non capit humana, pauet cœlum, ſtupet terra, creatura omnis etiam cæleſtis miratur : hoc totum eſt quod per Gabrie-*

Hierony. ſerm. de Aſſumpt. Virg.

Gabrielem Mariæ diuinitus nuntiatur. 13.

Germania non vaſta ſolum; ſed & locuples eſt, & magnis ferax viris; in ijs B. Alberto Magno Ratiſponenſi Epiſcopo; quo vitalem iſtum aërem trahente, quanta decoris acceſſio patriæ facta eſt? Integrum tunc tempeſtatis erat & nemine repugnante, hæc ab illo dici: *Celſior illa omnibus creaturis: ipſum Deum vteri ſui in gremio circundedit; per quod ſe & nos in æterni regni ſolio collocauit; & regem gloriæ, quem in ſe ſuſcepit, per totum mundum communicauit, collocauit, & tanquam familiariſſima mediatrix totum mundum ſibi reconciliauit.* 14.

In Germania.

Albertus in Euang. Miſſus eſt, c. 5.

Galliæ Magnum quondam ornamentum Gulielmus Epiſcopus Pariſiorum, vir doctrinâ & pietate ſpectabilis. Ille inter cætera à ſe ſapienter excogitata, id vnum certè fuit de Virgine Chriſti Parente: *An falsò & inaniter vocat te omnis Eccleſia Sanctorum, aduocatam ſuam & miſerorum refugium? Abſit à Matre Dei, quæ fontem pietatis toti mundo peperit, vt cuiquam miſerorum ſuæ miſericordiæ ſubuentionem vnquàm deneget.* 15.

In Francia.

Gulielmus Pariſienſis l. Rhetoricæ diuinæ c. 10.

Angliæ priſcum decus & ſinceram de rebus pietatis ſacratioribus profeſſionem, ex S. Anſelmo Cantuarienſi Archiepiſcopo recordabimur, ſi tantiſper auribus excipiamus ſupplicantem: *Pie Domine, parce ſeruo Matris tuæ: pia Domina, parce ſeruo Filij tui. O tu illa piè potens & potenter pia Maria, de qua fons eſt ortus miſericordiæ; ne contineas, precor, tam veram miſericordiam, vbi tàm veram agnoſcis miſeriam.* 16.

In Anglia.

Anſelmus in quadam oratione ad Virg.

Belgica verò noſtra in compingendis B. Virgini

In Belgica.

 corollis

ad hominem deſcendit. Inde perinſignem hanc allegoriam contextui adnectit : *Hæc admirandæ illius œconomia telæ, ex quâ & in quâ ineffabili modo quodam admirabilis illius vnionis tunica confecta, cuius quidem textor extitit Spiritus Sanctus; nextrix, virtus ex alto obumbrans; lana, vetuſta villoſaq́ Adami pellis; ſubtegmen, impolluta Virginis Caro; radius textorius, immenſa geſtantis gratia; artifex, Verbum per auditum illapſum. Quis vidit, quis*
10. *audiuit talia?*

In Italia. *Italia* grauiſſimis ſanctiſſimiſque viris ſemper referta, S. Bonauenturam Cardinalem & Albanenſem Antiſtitem in reliquis effert, optimè de Deiparâ Mariâ ſentientem : *Maria*, ait ille Doctor, *eſt illuminatrix plurimorum per exempla lucidiſsimæ vitæ ſuæ. Ipſa eſt cuius vita inclyta cunctas illuſtrat Eccleſias. Ipſa eſt*
11. *cuius vita glorioſa lucem dedit ſæculo.*

Bonauent. in ſpeculo B. Virg.

Venetijs. *Venetiæ* etiamſi non Regio, nobiliſſimum tamen Europæ in Adriatico ſinu Emporium, habuit Laurentium Iuſtinianum Patriarcham. Is virgineo amore pectus inflammatus, quanto exultantis animi affectu concludit : *Nos igitur ad honorem huius Virginis, præcinamus in confeſsione, Deoq́ noſtro pſallamus in cytharâ:*
12. *ipſum veneremur in Matre, & Matrem honoremus in Filio.*

Iuſtinian. ſerm. de Natiu. Mariæ.

In Hiſtria. *Hiſtria* nil ſecius per S. Hieronymum Stridonenſem, inculpatum S. Eccleſiæ Doctorem molitur, quum eo loquente plaudentes ad cœlum leuat manus : *Quod natura non habuit, vſus neſciuit, ignorauit ratio, mens non capit humana, pauet cœlum, ſtupet terra, creatura omnis etiam cæleſtis miratur : hoc totum eſt quod per Gabrie-*

Hierony. ſerm. de Aſſumpt. Virg.

Gabrielem Mariæ diuinitus nuntiatur. 13.

Germania non vaſta ſolum; ſed & locuples eſt, & magnis ferax viris; in ijs B. Alberto Magno Ratiſponenſi Epiſcopo; quo vitalem iſtum aërem trahente, quanta decoris acceſſio patriæ facta eſt? Integrum tunc tempeſtatis erat & nemine repugnante, hæc ab illo dici: *Celſior illa omnibus creaturis: ipſum Deum vteri ſui in gremio circundedit; per quod ſe & nos in æterni regni ſolio collocauit; & regem gloriæ, quem in ſe ſuſcepit, per totum mundum communicauit, collocauit, & tanquam familiariſſima mediatrix totum mundum ſibi reconciliauit.* 14.

In Germania.

Albertus in Euang. Miſſus eſt, c. 5.

Galliæ Magnum quondam ornamentum Gulielmus Epiſcopus Pariſiorum, vir doctrinâ & pietate ſpectabilis. Ille inter cætera à ſe ſapienter excogitata, id vnum certè fuit de Virgine Chriſti Parente: *An falsò & inaniter vocat te omnis Eccleſia Sanctorum, aduocatam ſuam & miſerorum refugium? Abſit à Matre Dei, quæ fontem pietatis toti mundo peperit, vt cuiquam miſerorum ſuæ miſericordiæ ſubuentionem vnquàm deneget.* 15.

In Francia.

Gulielmus Pariſienſis l. Rhetoricæ diuinæ c. 10.

Angliæ priſcum decus & ſinceram de rebus pietatis ſacratioribus profeſſionem, ex S. Anſelmo Cantuarienſi Archiepiſcopo recordabimur, ſi tantiſper auribus excipiamus ſupplicantem: *Pie Domine, parce ſeruo Matris tuæ: pia Domina, parce ſeruo Filij tui. O tu illa piè potens & potenter pia Maria, de qua fons eſt ortus miſericordiæ; ne contineas, precor, tam veram miſericordiam, vbi tàm veram agnoſcis miſeriam.* 16.

In Anglia.

Anſelmus in quadam oratione ad Virg.

Belgica verò noſtra in compingendis B. Virgini

In Belgica.

corollis perenniter ſtudioſa, quot retrò lapſis hiſce ſæculis habuit facundos Mariani nominis laudatores? At ne aſſentationis inſimuler, hos proferendo; imprudentiæ aut liuoris iſtos reticendo: ecce quem ſuperioris ætatis proferam, Thomam ſcilicet Cantipratanum, Eccleſiæ Cameracenſis Epiſcopum Suffraganeum, & ex agro Atrebatenſi oriundum; qui patriæ communis nomine proteſtabitur iſtâ voce: *Quid conor florentiſſima Virgo, pia Mater & Domina, quid conor proſequi virtutes tuas? ſi cuncta corporis mei membra, & omnes guttæ vitalis ſanguinis mei verterentur in linguas, potius tamen mihi laudis tuæ verba deficerent, quam exempla.*

Cantipratanus l. 2. de Apibus c.29. n.28.

17. *In Hiſpania.*

Hiſpania denique iſtas de Marianis Epithetis & laudibus, omnium & Sæculorum & Regionum, vnam in partem euntium ſententijs comprobatas aſſenſiones, per S. Illefonſum Archiepiſcopum Toletanum, quaſi ſigillo a nongentis quinquaginta ampliùs annis comparato claudat. Ait ergo: *In hác Virgine ſic iſtius Filij Dei, inenarrabilis generatio copulauit vtraq́ȝ, vt Virginem ſe habeat Mater, Matrem ſe habeat Virgo: vt Virginem habeat proles, vt Virginem demiretur puerperam coniux: integritas quoque conceptioni adhæreat; pudor conceptionem ſepiat; Virginitas conceptum claudat.*

Illefonſus l. de Virginitate Mariæ c. xi.

Summo-

Summorum Eccleſiæ Pontificum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.

CAPVT 29.

IIs ità enarratis quæ ad Sæculorum & Nationum ſeriem pertinere videbantur; iam exponendum venit quanta fuerit in Virginem eorum pietatis & amoris contentio, qui ſæculorum in decurſu, nationibus imperarunt. Quorum præmittentur ij, qui ſublimioribus, ſacratioribuſque apicibus conſpicui, non terrena modò iſta vſui publico & priuato diſpenſauerunt; ſed auctoritate diuinâ in terris ſtabiliti, ſpiritale animarum regimen peruaſerunt: quos nomine quàm Romanos Pontifices, aut Eccleſiæ Principes vix alio appellabo.

Illos porrò quis neſcit Virginis obſequio & laudi conſecratiſſimos fuiſſe? Id Templa, id Aſceteria, id Xenodochia varia, per ipſam præſertim Italiam ab ijs aut excitata aut conſecrata, ſenſus communis faciunt. Nec infimum huiuſce pietatis eſt teſtimonium, quod in Marianis Baſilicis, quàm alibi frequentiùs & lubentiùs Sacra peragerent. Teſtis illa quæ modò Mariæ Maioris, modò ad Præſepe, modò aliâ nomenclaturâ donata eſt. Vnde Romanæ Sedis oſoribus, idoneus locus viſus eſt (ſicut Oliuarum hortus Iudæ proditori) vt Pontifices aut inde raperent, aut inibi mactarent. Hoc in Martino primo elucet, ſed non niſi tentatam fruſtrà tragœdiam

præue-

Breuiarium Rom. xi Nouemb. Marcus Attilius Serranus l. de 7. Eccl. Rom.

præueniente miraculo. Quum enim ſpatarius ab Olympio Conſtantis Imp. Exarcho, ad Martinum in eâ baſilicâ ſacris operantem, interimendum miſſus, mandatum exſequi tentaret, ſubitò oculis illi profundâ cæcitate caligantibus, miniſterium detrectauit. Illud autem in Gregorio ſeptimo, quem iuge ſacrificiū inibi offerenté, Cincius turbulenti ingenij vir, ſicariorum & ſatellitum gregariorum manu fretus, inde exegit, & in munitiſſimâ ad Parionis regionem turri, Barbarico furore collocauit.

Platina in eius vita.

Quid quod æſtimata aliquando maxima illa pœna, ſi Pontificibus eo in loco ſacrificandi auctoritas ſubtraheretur? At in Eugenio primo factum id eſſe Pontificij referunt annales; factum, inquam, à Clero, P.Q.R. qui obdurato perſtiterunt animo, donec Petri Conſtantinopolitani literas, catholicæ puritatis parum redolentes, repudiaſſet.

Attilius ibidem.

Nec prætereundum, quod inaugurandi Pontifices eò inducerentur: *Acclamantibus omnibus* (ſcribit de Benedicto 3. Platina) *& electionem approbantibus, inuitus tandem Pontificium munus ſuſcipiens, in atrium Lateranenſe perducitur & in ſede Petri collocatur. Inde verò in equo albo ſedens, ad Eccleſiam S. Mariæ ad Præſepe ductus, ieiunijs triduo & orationibus vacauit.* Immo & educerentur. Eiuſdem Platinæ de Hadriano ſecundo ſunt verba: *Quem ab Eccleſia Sanctæ* Dei Genitricis *ad Præſepe, ad Lateranenſem Baſilicā nolentem detulere, ac ſtatim Pontificem crearunt.* Verùm enimuerò cōmunia illa Pōtificū ſunt: quid autem ſingulorū, aut ſaltem aliquorum?

Platina in Benedic. 3.

S. Cæ-

S. Cæleſtinus primus, gnauiter à Neſtorio per literas contendit, vt iactarum atrociter in D. Virginem blaſphemiarum petulantiam, ad ſanam rediens mentem, debitâ ſceleri pœnitentiâ compenſaret. Idem in S. Cælest.

Quem paulò poſt imitatus S. Leo Magnus, nulli labori pepercit, quo Eutychetis audaciam & in Mariam debacchandi libertatem frangeret, ſcriptionibus varijs miſſis ad Leonem Imp. Flauianũ CP.num Patriarcham, & Iulianum Coenſem Epiſcopum. Idem.

A S. Gregorio Magno vndique exſiliunt ſcintillæ ardentiſſimæ pietatis, ſeu eius lucubrationes perluſtremus, ſeu vitæ ſanctimoniam contemplemur, ſeu res præclarè geſtas audiamus. In quibus illud ſit ſatis: Quum in Sacro Paſchæ Feſto ſupplicationes Romæ, præſente Deiparæ Imagine, publicitùs circumageretur; quanto putatis feruore Angelis B. Virgini accinentibus *Regina cœli, &c.* illud ſubiunxit: *Ora pro nobis Deum*; vt meruerit præproperè & iram Dei per Matrem placare, & vrbem cõtagionis effrænè graſſantis lue purgare? Idem; & Ration. diuin. offic. Durandi, alijque paſſim.

Huius Gregorij Sanctitatem ſtudiosè æmulatus cognominis eius S. Gregorius tertius in arrham virginei amoris, auream eius imaginem faberrimè cælatam fieri curauit, & in baſilicâ ad Præſepe collocauit.

Sanctus deinde Leo, hoc nomine quartus, ille, inquam, Octauæ ad Aſſumptionem B. Virginis inſtitutor, donaria ex auro argentoué conflata, Marianæ Baſilicæ extra vrbem, ab alterâ S. Laurentij

vix remotæ plurima contulit.

I. Bonifacius l. 2. hiſtor. Virg c. 10.

Alia his conformia habet Ioannis Bonifacij hiſtoria Virginalis, ad quem remitto lectorem.

I. Lipſius in Diua Hallenſ.

Horatius Turſelinus in opere de Virgine Loretana variis locis.

At heus, quàm ſingularia ad Virginem Loretanam, Martinus 5. Calixtus 3. Pius 2. Paulus 2. Xiſtus 4. Innocentius 8. Iulius 2. (is Virgini Hallenſi in Hannoniâ Belgicæ prouinciâ, lampadem argenteam ſacrauit, cui inſcriptum, *Anno* VIIII. *Iulius Pont. Max.*) Leo 10. Clemens 7. Paulus 3. Iulius 3. Paulus 4. Pius 4. & 5. Gregorius 13. & Clemens 8. quaſi ex ordine Pontifices attulere? Exſtat de ijs luculentum Horatij Turſelini teſtimonium; percurrite: itemque aliorum alia, ad varia loca Virgini ſacra, paris pietatis officia, typis euulgata.

Imperatorum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.

CAPVT 30.

AD alteram nunc & politicam conuertor dignitatem, & ſub ipsâ purpurâ trabeâue, ignem hunc pietatis deliteſcentem perſcrutor. Nec mihi diu ambigendum eſt, quem Cæſarum primo loco ponam; non enim alium, quam Cõſtantinum illũm Magnum, primum (da Philippe Auguſte veniam) Chriſtiani nominis vindicem & aſſertorem. Is Elephantiaſi vtrâque deſtitutus, ſanus mente, ſanus corpore, quid non molitur optimus Imperator? Chriſtianos a tyrannidis iugo liberat, templis publicè

Digitized by Google

blicè extruendis Cæſareas leges promulgat, ac præit exemplo. Animabus ijs quæ fœlici & ſempiterno fruuntur æuo, altaria, altaribus icones, iconibus aulæa aſſignat. Templis preſbiteros, preſbiteris ſacerdotia, ſacerdotijs immunitates applicat. Hem, hem Conſtantine, Virginis-Matris obliuio te cœpit? Non cœpit. Iacebat in ruinis exciſum à Seuero Cæſare nobile Bizantium. Semper porrò? neque iſtud admittit Conſtantinus. Ruinoſum illud & cachinnabile cadauer, cuius rudera fortè ſolùm exſtarent, eius operâ & ſumptu, Vrbium Regina & Domina reſurgit. Quidni? Mariæ, Mundi Reginæ parabatur. Etenim coronide operi impoſitâ, & quartâ tributi parte, cum vectigalibus, quæ ſuperbiſſimo iſti vrbificio viritim colligebantur, populo remiſſis; totâ in plauſus reſolutâ Græciâ, Vrbium Maxima, Reginarum maximæ Sacro-ſanctæ Virgini Mariæ conſecratur. Zonaras l. 8. Annal. Nicephorus l. 8. hiſtor. Eccl. c. 26.

Quid Iuſtinianus Imperator? Ecce pium eius in Virginem affectum: *Hoc te precantes* (ſcribitur ità in Codice) *exoramus, ſanctæ & glorioſæ ſemper Virginis & Dei Genitricis Mariæ precibus, vt quicquid minus eſt Reipub. noſtræ, per nos indignos ſeruos ſuos reſtituat in ſuo nomine Deus.* Cod. l. 1. tit. 30.

Quid Carolus Magnus Imperator? Is Auaribus, nunc Hungaris (qui, Thaſſilone Vindelicorum Principe igniculos inſufflante, Cæſarem adorti fundere ſatagebant) funditùs octennali bello exciſis deletiſque, tria Deiparæ, cuius ſtudioſiſſimus erat, Ioan. Trithemius de orig. gentis & Principum Bauar. Molanus in Natt. SS. Belgij 28. Ianu.

templa exædificari, & nullo non ornamento cohoneſtari curat; Primum Sicambriæ, alterum Aquiſgrani, tertium Campidunæ opidi Rhetiorum: in quorum ſecundo, maieſtate loci & operis, cæteris auguſtiore, humanitatis vinculis liberatus, ſepelitur, addito hoc Cenotaphio:

Platina in vita Leon. 3. Papæ.

MAGNI CAROLI REGIS CHRISTIANISS. ROMANORVMQVE IMPERATORIS CORPVS, HOC SEPVLCRO CONDITVM IACET.

Crantzius l. 1. Metropolis, c. 10.

Quid Ludouicus Pius Caroli F. Imperator? Omni in loco, omniq́ue viâ, a iugi Imaginis Mariæ conſortio nunquam ſeparatur; adeò, vt per horrida ſyluarum, per aprica montium, per lubrica vallium & plana camporum, animi gratiâ, feram volantem inſequens, ſiſteret ſubinde ferum, & genibus humi recliuibus, coram Imagine ſacrâ pronus, ſe in vota preceſq́ue conijceret.

Crantzius ibid.

Quid Ludouicus Bauarus, Arnulphi F. Imperator? Ex Italiâ in Vindeliciam ſeu Bauariam redux, ſacram Mariæ Iconem brachijs continuè implexam ſecum ferens, in Etalenſi Aſceterio, quod denſo in nemore ipſe ſuis ſumptibus ad Virginis Aſſumptæ gloriam priùs excitarat, vt maximum amoris & pietatis ſuæ monumentum depoſuit.

Gotfridus in ſuo chronico.

Quid Henricus Caſtus Imperator? Virginem ſe Virgini ſacrauit, nec temerauit votum. Equidem Gotfrido Conradi Regis Grammateô notante, quanquàm vxoratus;

Coniuge

Coniuge Virgineâ Virgo permanſit & ille.

Opida Luſtrat? Ædes Mariæ viſere prima ſolicitudo eſt & cura; inque ijs nocte inſomni preces fundere. — Plura Caniſius l. 5. c. 28. & nos alibi.

Quid Ioannes Commenus Imperator? & ipſe Ludouici Pij exemplo indiuiduus Virgineæ Imaginis comes, ſingulari eius interuentu, de Scythis triumphat. Neque in gratijs reddundis tergiuerſatur. Siquidem Pazinacarum, ita vocant, Feſtum in Adiutricis honorem annuè celebrari mandat. Hinc tumultuantur Græci & in aciem collabuntur. Quid facias Commene? Eâdem operâ (eugè memorem gratiarum Reginam!) hoſtium vires debilitat, frangit, edomat. Mox triumphus Virgini decernitur; quadriga, equis iubas & reliquum crinium candidiſſimis, apparatur; Imperatoris Exarchi ſeu Palatini primarij, nudo capite, quadrigarios, ſed pedites, agunt; medio in curru S. Virginis Statua ſola, ſella triumphali ſublimata ſedet; comitatur Cæſar Virgineum triumphum, Crucem Dominicam geſtans, & is pedes. Nihil hâc in pompâ gentilium iocorum, nihil nugarum. Valeant iſta priſcorum: — Nicetas Choniates in chronologia ad annum Christi 1121. — Nicetas in Annalibus c. 4. & 5.

Feſta coronatus ludet conuicia miles,
Inter laurigeros cum comes ibit equos.
Fas audire iocos, leuioraq́ carmina, Cæſar, — Martial. l. 7.
Sit tibi, ſi luſus iſte triumphus amat.

Omnia ſacra hic, omnia diuina:

Fas audire preces, ſacrataq́ carmina Virgo,
Eſt tibi, non luſus iſte triumphus amat.

Iſtâ itaque pompâ & ritu tandem aduſque templum

peruenitur; in quo gratiarum actione ſolenniter perſolutâ, clamatur: *Ilicet.*

Caniſius l. 5. c. 27. Quid Henricus ſeptimus Imperator? Forenſes ſtrepitus & ciuilis quicquid negotij eſſet, Aſſumptæ Virginis ſolennitate proximante, miſſa faciens, Iuſtitium indicebat, ſolis ſpiritalibus exercitijs interiorem mentis ſedem aperiens.

Quid Fridericus tertius Auſtriacus Imperator? Idem illud feſtum ſingulari cultu celebrabat; eiuſque Profeſtum incredibili ciborum potuſque abſtinentiâ condiebat.

Quid Albertus ſecundus, Auſtriacus Imperator? Tanta in eo quum ergà Deum ipſum, tum Dei Matrem reluxit pietas, vt ad vtriuſque honorem non erubuerit (Cuſpiniani eſt Phraſis) ſimul cum Clero, ex templorum ſubſellijs, ſonorâ voce cantare.

Quid Carolus Quintus Auſtriacus Imperator? Germaniæ Proteſtantes, Lutheri Mariomaſtigis inſignes aſſeclas, eorumque tutelarem quaſi Deum Saxoniæ Regulum, cum Haſſiæ Lantgrauio (vt vocant) quam inſigniter inſecutus & aſſecutus eſt? Id verò ſingulare ſit quod ad ædem Hallenſem

Lipſius in Diua Hallenſ. c. 35. (I. Lipſij agnoſce calamum) *religionis cauſſâ ventitare ſolitus, donis etiam auxit. Statuam argenteam viri armati, genibus nixi, manibus in cœlum ſublatis, ſupplice habitu dedit, dicauitque. Idem ſcyphum grandem inauratum, operis antiqui. Idem militari forma chlamidem, villoſo ſerico, auro intextam, Inſignibus Imperij & Gentis Auſtriæ decora-*

decoratam: quid in eâ niſi ſuam Diuæ militiam & victorias, aut conſecrans, aut referens acceptas? Iam ad Reges & Principes.

Regum & Principum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.

CAPVT 31.

Regum primas teneat Clodouæus, primus in Gallijs Rex Chriſtianus; quòd Argentorati celebrem Virgini Eccleſiam aſſignarit; Eccleſiæ Rubiacum op. cum integrâ eius ditione adiunxerit. Thomas Bozius l. 9. de ſig. Eccl. c. 9.

Inde S. Stephanus Rex & Apoſtolus Hungarorum. Quid non ille, amore Virginis inflammatus? Se, Emericum Filium, Hungariæ ſeu Pannoniæ Regnum illi dicat ac vouet: Mariam in obtutu, quicquid patiatur, quicquid deſideret, ſemper habet. Patitur? audi precantem: *Regina cœli ac Diuûm Magna Parens, vnica Hungaricæ patrona Gentis, immortales tibi gratias ago, quod me, quem Regem eſſe voluiſti, milites tui hoc modo tractarunt colueruntq́. Si has abs hoſtibus iniurias accepiſſem, tuo auxilio vlciſcerer. Proindè hinc futuræ fœlicitatis auſpicia capto, neque irrita Filij tui verba ſcio fore: quum ſuis Apoſtolis ne minimum quidem è capite capillum periturum eſſe promiſit.* Caniſius l. 5. c. 25.

Huiuſmodi verò precaminis cauſſa, quod mendici, quibus eleemoſynas de more partiebatur, inter ſeſe fortè altercantes, in Regem tandem iras ſuas conuerterint, ac ei barbam auulſerint.

Subdi-

Subditorum ſalutem ſitit? iterum ad Virginem: *Si placet tibi* (inquit) *Domina mundi, tuæ partem hæreditatis ab inimicis deuaſtari, ac nouellam Chriſtianiſmi plantationem diſſipari; ne, quæſo, ſinas illud imputari diffidentiæ meæ, ſed potiùs diſpoſitioni voluntatis tuæ. Si quid commeruit culpa Paſtoris, ipſus luat: oues, quæſo, inſontes ne patiaris affligi*.

Petrus de Natalib. l. 9. Catal. c. 57. Baronius ad Martyr Rom. 5. Ian.

S. Eduardus Anglorum Rex, pueritiæ annos nondùm egreſſus, ac propter Danorum in Angliâ ſæuientium procellam, in Neuſtriam ductus, Beatam Dei Genitricem in tutelarem Diuam ſibi aſſumpſit: grandior effectus, cum Egicâ Godiui filiâ, coniuge illibatum virginalis pudicitiæ florem aſſeruauit. Obijt an. 1066.

Rogerius de Houeden in parte poster. Annal. Angl.

Henricus 2. etiam Angliæ Rex, ſingulis Sabbathis ab horâ 9. in diem Lunæ ſeu feriam ſecundam proximam, & ſingulis Mariæ vigilijs Iuſtitium Anglis imperauit.

Fragmentum antiq. Monaſt. S. Stephani Cadomenſis in Anglia.

Gulielmus cognomento Conqueſtor, eius ſoli itidem Rex; 5. Id. Septemb. an. 1087. Rhotomagi in hæc verba animam exhalauit: *Dominæ meæ S. Dei Genitrici Mariæ me commendo, vt ipſa ſanctis ſuis precibus me reconciliet chariſſimo Filio ſuo Domino noſtro Ieſu Chriſto.*

Thomas VValſingham in hiſtor. Angl. & in Hypodigmate Neuſtriæ ad an. 1366.

Eduardus 3. ibidem etiam Rex, Caleſiâ an. 1347. expugnatâ in patriam remigans, occurrente certiſſimo quaſi naufragio, eccè quo inclinet: *Sancta Maria Domina mea, quid eſt quod tendendo verſus Franciam fœlici aurâ potior, mare placatur & cuncta proſperè*

mihi

mihi ſuccedunt ; in redeundo verò verſùs Angliam, mihi eueniunt ſæua infortunia nimiſq́; aduerſa? Eiuſdem SacroSanctum Iuramentum erat in ſupremis regni negotijs, nec alio aſtringi volebat, quam iſto; PER SANCTAM MARIAM. Aduertite, ô Anglicani Principes, Maiorum veſtrorum in Mariam Deiparam pietatem & affectum.

S. Alfonſus Hiſpaniarum Rex, & hic iugis continentiæ cuſtos, S. Virgini, cui addictiſſimus erat, innumeras ædes ſacras condidit, in quibus templum Ouetenſe auguſtiſſimum; de quo fuſiùs alibi. Nec abſimiliter ei reſpondit Iacobus cognomento Expugnator, Aragonum Rex, cui ſe a pueris deuouerat; vt Bernardini Gomeſij hiſtoria variè teſtatur.

Ioannes Mariana l. 7. c. 12. de reb Hiſpan. Bozius l. 9. c. xi. & l. 20. c. 6. Bernardinus Gomeſius Archidiaconus Saguntinus l. 1. 3. 9. 10 11. 13. 14. 17. de reb. geſtis Iacobi 1. Aragon. Regis cognomento Expugnatoris.

Boleſlaüs verò Polonorum, & Venceſlaüs Bohemorum Reges, in Mariæ cultum nihil non etiam intulerunt.

Neque ſilendus Ludouicus XI. Gallorum Rex, cuius ardentiſſimum in Virginem ſtudium facile intelliges, ſeu meridiano tempore ad eius laudes per totum Regnum campanam pulſari imperet; ſeu Bononienſem cum opido Comitatum eidem conſecret; ſeu (opinante I. Lipſio) *crucem inauratam magni pretij & operis, figuris variegatam, & Falconem magnum argenteum inauratum donet.* Quod eius profectò obſequium & votum an profuerit, declarat hocce erutum ex Philippo Comminæo teſtimonium, quo aſſerit regem grauiter ægrotantem dixiſſe, ſperare

Gaguinus l. 10. de reb. Franc.

I. Lipſius in hiſtor. D Virg. Halleuſis c. 35.

Comminæus c. 136. chron.

ſe non niſi ipsâ Sabbathi feriâ S. Virgini ſacrâ, vitam cum morte commutaturum. Quam eius ſpem haud vanam fuiſſe probauit euentus, Augusti penultimâ, Sabbathi die, an. 1483.

Regibus ſuccedent aliquot Principes; ac imprimis S. Carolus, S. Canuti Regis & Protomartyris Danorum, filius, inclytus Flandriæ Marchio (ait Molanus) ſeu Comes & Martyr; qui quàm B. Virginis obſequio ſe manciparit, quum eius res geſtæ, tum mors ipſa declarauit.

Molan in Natal. SS. Belgii 2. Martij.

Dum namque, quod ei de more erat, Brugis ante altare Deiparæ Mariæ, in ſuperiore templi parte, precibus incumbit, à Burchardo Stratenſi cum coniuratorum turbâ, ob defenſam iuſtitiam crudeliter trucidatur. Latiùs de hoc alibi.

Lib. 2. c. 15.

Bozius l. 9. c. 9.

At verò Vtonis & Theodonis Bauarorum Principum pietatem mirificè commendat Oetingenſis Eccleſia, quam hodièque ſupereſſe Bozius atteſtatur.

Tritthemius de orig. gentis, Principumque Bauar.

Itidem de Ottone Tochauiæ Comite, & alio quodam cognomini, Comite Palatino in Witelſſbach; Conrado; alijſque Scheyrenſibus Comitibus; ob caſtrum Scheyrenſe, quod in Marianum cœnobium conuerterunt, & in commune Gentis ſuæ ſepulcrum elegerunt.

Finio in Sereniſſimis Principibus noſtris Alberto & Iſabella. Vidimus ipſi nos, hoc in opido Atrebatenſi, quis eos ſimilis zelus tangeret, quum anno 1600. Comites Arteſiæ inaugurarentur. Illorum

auribus

auribus appulerat fama, duo celebria B. Virginis Pignora hic ſeruari, & maximâ veneratione coli. Quid agunt pientiſſimi Principes? Die inaugurationem ſequente ſciſcitari, viſere, venerari. Quæ porrò illa? Sacra Virginis *Zona* (ita docuit antiquitas, & quæ in Reliquijs videbis, diplomata.) & ſacer *Cereus*, ipſis Deiparæ manibus nobis datus. Cuius Cerei partem, ex guttis collectam, globoque aureo recluſam, a Ciuibus magnâ alacritate accipiunt. Hæc apud nos. Quid alibi? *Albertus iam noſter, Auſtriacus* (ſcribit Lipſius) *& Iſabella Clara Eugenia eius vxor optimi atque optatiſſimi Principes, ſingulari vterque religione eam pietatem in hoc loco* Hallenſi *& Diuâ eminere etiam voluerunt. Sæpius adierunt; preces fuderunt. Et ille donum ſuſpendit, lampadem argenteam, pondere & opere inſignem, eiq́ vectigal annuum addidit, vt in æuum ante Effigiem ſacram luceret. Iſabella autem chlamydem ſacrauit auro & argento intertextam.* Hactenùs ille.

Lib. 5. c. 29.

I. Lipſius in Diua Hallenſ. c. 25.

Imperatricum, Reginarum, aliarumq́ Heröinarum, in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.

CAPVT 32.

HEroinis verò ipſis (deuotum fœmineum ſexum cantat, ad Virginis laudem, Eccleſia) intactis hactenùs (Iſabellam noſtram excipio) zelum Virgineum zelantibus, ſuum etiàm locum demus: primaque prodeat S. Helena Imperatrix glorioſiſſima; Magni Conſtantini Mater; ab Euſebijs, Theo-

Euſebius l. 3. de vita Conſtantini c. 41. 42. 43. 44. 45. 46. Theodoretus l. 1. hiſt. Eccl. c. 8. Nicephor. l. 8. c. 30. & 31.

doretis, Nicephoris mille panegyrum numeris decantata; tot Eccleſiarum, non in Subſolano illo ſolùm, ſed & Occiduo orbe, puta Colonienſis, quæ S. Gereoni, Sanctenſis in Cliuia, Bonnenſis ad Rhenum fl. fortè & Treuirenſis comparatrix. Plenæ ſunt hiſtoriæ templis etiàm ijs, quæ Chriſto Nato, Mariæ Matri, Ioſepho Sponſo in Oriente aſſignauit; quæ vel ex vno Euſebio collige.

S. Pulcheria a cunctis S. Synodi Chalcedonenſis Patribus, noua Helena fuit acclamata. Baron ad Martyrol. Rom. 10. Septemb.

Sancta Sànctam, Imperatrix Imperatricem, Pulcheria Helenam, immò Helena Helenam, aut Pulcheria, Pulcheriam (quid enim Helena niſi Pulcheria?) excipiat; Pulcheria, inquam, Arcadij Imp. Filia, Theodoſij Imper. Soror, Marciani Imp. coniux lectiſſima; quæ quàm mirè in Virginis obſequium propenderit, adſtruunt iſta: Etiamſi ad optimam adminiſtrationem Imperij Marcianum virum religioſiſſimum, ætate grandæuum ſibi maritum delegerit; tamen virginitatem, quam ab ineunte ætate ſpoponderat, illibatam ad obitum vſque conſeruauit. Quod multorum, quum Græcorum, tum Latinorum hiſtoricorum teſtimonijs probatum, vide in Baronij Notis ad Martyrologium Romanum; cuius in hâc aſſertione verba etiàm lubuit vſurpare. Deinde Matris-Virginis ſingula quæ corpus attigerant, aut vſui fuerant monumenta, vndequaque terrarum auidiſſimè conquiſiuit; quæ aſſecuta autem fuit, ſumptuoſiſſimis Baſilicis donauit. Tres earum profert Nicephorus: Primam in Chalcoprateio (latinè fabrorum Emporium dixeris) in quâ Deiparæ

Baron. in nott. ad Martyrol. 10. Septemb. Idem in Annal tom. 5. ad an. 431. 450. &c.

Nicephorus l. 14. c. 2. Glycas 4. parte Annal.

Deiparæ Zona:alteram τῶν ὁδηγῶν .1.Viæ Ducum,vbi eius Imago a B. Lucâ effigiata, Fuſus, & nonnullæ aliæ Redemptoris noſtri Faſciolæ : tertiam in Blachernis Bizātiorum ſuburbio;in eâ Virginis Tumulus & Faſciæ Sepulchrales recluſa.

S. Margareta,Belæ Regis & Mariæ Reginæ Hungarorum, filia incredibili ſanctimoniâ ac ardorē in Virginem noſtrā ſuâ etiam ætate refulſit : quippè in Dominicano Diœceſis Veſprimienſis, Inſulæ B.Mariæ ad Danubium fl. cœnobio Monaſticen profeſſa; etiàm quum nōdùm infantiam ipſam exceſſiſſet, vtpotè adhuc trimula, preces horarias beatiſſ. Virgini deuotiſſimè perſoluebat. Grandior autem, vt cætera eius ſileam , quoties Mariæ Virginis Imagini occurreret, in genua præcipitem agere ſeſe, ac Angelicum illud χαῖρε, proferre intermittebat nunquàm. Quin verò proximantibus eiuſdem Feſtis ſolennioribus; ſingulis octidui præcurrentis diebus , idipſum millies, ſtrato humi corpore peragebat.

Franciſc. Haræus in vitt. Sanct. 28 Ian. ex Garino S. T. D.

Sācta Bertilia inſignis etiam Virgo,& ex nobiliſſ. Francorum ſtemmate oriunda, quanquàm Guthlandum Maritum habuerit, intemeratam nihilominus caſtitatē ſeruauit, quod B.Virgini referre debet acceptum. Ita enim ex Molano diſco , qui taliter de illâ : *Quod meritis Beatæ Virginis tributum non ambigitur.* Nempè addictiſſima illi erat, & declarauit dono, vt ex Cameracenſi Chronico M S. ita colligo : *Eſt etiam in viro Maraculo, aliàs Mareolo,Monaſterium Canonicorum, vbi S.Bertilia quieſcit : quæ hoc ipſum ſuum prædium Sanctæ*

Molan. in Natt. 3. Ianuarij.

Chronicon Cameracēſe M S.

Lib. 2. c. 19. *Mariæ tradidit*. Quid verò per Sanctam Mariam intelligat, poſteà dicemus.

Id. ibid. 2. Apid. Non ſileam æternum Belgicæ noſtræ decus Genoueſam Palatinam, Ducis Brabantiæ filiam, & Sifridi Romani Imperij Palatini coniugem. Quam cum Maritus, improbitate Golonis militis, qui eam adulterij inſimulabat, circumuentus, cum prole in flumen præcipitem dari imperaſſet, in nemore à famulis, facinoris huius abſtinētibus, derelicta, mirabili vitæ ſanctimoniâ & in Deiparam fiduciâ reſplenduit. Nec deſeruit afflictam famulam benigniſſima Conſolatrix; cuius patrocinio, cerua turgidas filiolo cottidiè præbebat mammas. At ſex poſt annis & menſibus tribus, à venante Marito reperta, eum mandati pœnitentem eò compulit, vt tali in loco, quo repererat, ad Virginis honorem Eccleſiam conſtrueret; quæ celerrimè ædificata, nomen deinde Vrouwekircke reportauit.

Cæterùm de S. Elizabethâ Andreæ 2. Hungariæ Regis ex Gertrude coniuge filiâ, eiuſque Sorore Sophiâ, Henrici 2. Lotharingiæ ducis vxore, ac demum de Machtilde Henrici huius Sorore, quia alijs in locis earum honorifica mihi agenda mentio eſt, impreſentiarum agere deſino, ſimulque hunc librum claudo.

Libri primi finis.

INDEX CAPITVM HVIVS LIBRI PRIMI.

CAPVT I. *Ingreſſio per Apoſtrophen ad Mariam Deiparam. Paginâ.* 1.
Cap. 2. *Occurrunt Mariæ hoſtes in tres claſſes tributi.* 3.
Cap. 3. *Hæretici primorum quinq; Sæculorum.* 5.
Cap. 4. *Hæretici recentiores* 6.
Cap. 5. *Iudæi.* 9.
Cap. 6. *Ethnici.* 10.
Cap. 7. *Blaſphemi in Deiparam diuinitùs puniuntur.* 13.
Cap. 8. *Hæretici.* 14.
Cap. 9. *Iudæi.* 17.
Cap. 10. *Ethnici.* 20.
Cap. 11. *Ab ipſis-met hoſtibus Maria laudatur.* 21.
Cap. 12. *Ab Hæreticis.* 22.
Cap. 13. *A Iudæis.* 24.
Cap. 14. *A Mahumetanis.* 26.
Cap. 15. *Ab Ethnicis.* 28.
Cap. 16. *Sibyllæ.* 29.
Cap. 17. *Earum vaticinia.* 32.
Cap. 18. *Oracula.* 36.
Cap. 19. *In Aſiâ Minore.* 37.
Cap. 20. *In Græciâ.* 38.

Cap. 21. *In Italiâ.* 41.
Cap. 22. *In Ægypto.* 44.
Cap. 23. *In Chaldæâ & alibi.* 45.
Cap. 24. *Prodigia.* 47.
Cap. 25. *Omnium Sæculorum Patres & Doctores B. Virginis Encomiaſtæ.* 49.
Cap. 26. *Omnium Nationum Patres & Doctores B. Virginis Encomiaſtæ; ac primùm Aſiatici.* 55.
Cap. 27. *Africani.* 58.
Cap. 28. *Europæi.* 59.
Cap. 29. *Summorum Eccleſiæ Pontificum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.* 63.
Cap. 30. *Imperatorum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.* 66.
Cap. 31. *Regum & Principum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.* 71.
Cap. 32. *Imperatricum, Reginarum aliarumq; Heröinarum in B. Virginem ardens ſtudium & pietas.* 75.

FINIS.

ERRORES.

Paginâ 4. lineâ 23. adſultu. pag. 22. lin. 23. Hæreticis. pag. 46. lin. 12. centum Idolorum præſentiâ. pag. 47. lin. 24. triclinio. pag. 61. lin. 16. fudit.

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ

REGNA, PROVINCIÆ, OPIDA.

LIBER SECVNDVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in B. Nicolai apud Atrebates Parœco.

ATREBATI,
EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.
cIɔ. Iɔc. IIX.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

NOBILIBVS
ATQVE MAGNIFICIS
DD. MAIORI ET SENATORIBVS
Opidi Atrebatensis,

N. du Val; C. de Wignacourt; F. de Cardeuacque; R. Enlart; L. de Bertoul; L. le Sergeant; A. de Marconuille; A. du Cariœul; L. le Cambier; I. le Maire; I. le Marchant; A. Morant; T. de la Diennee; A. Bouchier; & A. de le Val P.

ECce rectâ ad Vos, hic ingenij noſtri fœtus, Magnæ Vrbis Magni Senatores; à Splendore veſtro, Prudentiâ, Virtute prouocatus: à Splendore quidem, quem vos Vrbi, hæc vobis, mutuis beneficijs, impertitis. Quò enim illius nomen, à militari gloriâ, multis retrò Sæculis, non increbuit, ex quo Romanorum acies per hoſce tractus effuſæ, Atrebatium viribus penè fractæ & acciſæ, etiam ſub Imperij periclitatione, fuerunt? Vt

Digitized by Google

interim omittam, eandem toti Flandriæ olim dominatam fuiſſe; antequàm contigiſſet abruncatio, ſeu deartuatio illa infeliciſſima, quæ tot diſſidiorum atque bellorum faces tectis noſtris iniecit. At verò præſens, quem videmus, ſplendor, totus veſter eſt INCLYTI SENATORES; ſeu in Legibus dicendis, aut Priuilegijs aſſerendis: addo, ſiuè vicijs coercendis, vel virtutibus exornandis, cum amore, honore & pace Ciuium cunctorum. Quæ veſtra laus, ſi non ſumma, quam dicam, nullam habeo. Etenim, ait Suada Romana, *Moderatoribus Reip. beata Ciuium vita propoſita eſt.* Et hoc quidem à vobis præclarè cogitatum; *Ille* namque (ſcribit Polybius) *Reip. ſtatus optabilis & firmus eſt, in quo & priuatim, ſanctè innoxièque viuitur; & publicè Iuſtitia & Clementia vigent.* Tollite has baſes, ſingula ruant eſt neceſſe. Et illud profectò à Prudentiâ veſtrâ, quæ Reip. huius Naui pro velo; comitibus virtutibus reliquis, quibus vtatur pro anchoris: adeóque his fulta præſidijs, legat perenniter portum tranquillitatis & pacis. Quî verò aliàs fiat? Quis nauim probè dirigat, ſine ferro quod affricuit Siderites? Qualis Poëtarum ille Cyclops, amiſſo oculo: tales Rerumpub. Rectores, quibus abeſt lumen iſtud frontis, PRVDENTIA. Quæ illa veſtra vt ſemper, tùm ma-

tùm maximè eluxit in turbulentis factioſorum quorundam motibus; quibus in altum euecta hæc nauis, euerſa declamabatur; niſi per vos, Prudentes Naucleri, procellis erepta & ſalua, auitæ ſecuritatis littori denuò appuliſſet. Cæterùm velo huic (Prudentiam ſemper intelligo) ſeruiebat pro malo, altera Diua, Constantia, quæ vos, & à vobis Cives, in Deum, Principem, Patriam probauit fidiſſimos. In Deum; cui datam ſemel fidem nunquàm abiuraſtis: quin veterem S. R. E. ritum, aſſertum iuiſtis iugiter; in degeneres & auerſos ſeueriter animaduerſum. In Principem; qui, quò de vobis triumpharet, materiem habuit nunquàm; quia à fideli obſequo nunquàm, vel minimùm, receſſiſtis. In Patriam; cuius res atque honores tuer ac promouere quàm maximè ſemper curauiſtis, non neſcij, non tam illam vobis, quam vos illi eſſe datos; *nec* (Sapiente Romano ſcribente) *Rempublicam veſtram eſſe, ſed vos Reipublicæ*. Audite etiam Vatem:

Tu Ciuem Patremq́ geras; tu conſule cunctis,
Non tibi: nec tua te moueant, ſed publica damna.

Sic vos cenſuiſtis & conſueſtis: *Omnium ſomnos* (iterum ille Sapiens) *veſtra vigilantia defendit; omnium otium veſter labor; omnium delicias veſtra induſtria; omnium vacationem veſtra occupatio.*

Hinc, vt concludam, Reip. veſtræ ille flos & ſplendor : quam ſtylo noſtro aliquantiſper ornatam, & Regnis, Prouincijs, Opidis Virgineæ clientelæ ſacris, coniunctam, Vobis dicatū & ſacratum imus, ORNATISSIMI SENATORES. Non erit, ſpero, munus ingratum; vt quod eius aperiat honores, à quâ VOS & RESPVBLICA ipſa pendetis : pro cuius Templis & Aris, indefeſſam operam nauaſtis ſemper; Vigiles ab iſto Lumine, quod vobis miſerans fauenſque illa Mater detulit; cuius Cerei Tutores & Patroni, quinque ampliùs ſæculis, fuiſtis & etiamnùm eſtis feliciter. Accipite itaque, MAGNIFICI SENATORES, hoc obſequij & adfectus in vos mei ſymbolum teſſeramque; auctoritatis veſtræ ſcuto protegite; & cum Deo, in illo ſplendore maximo perennate.

M. V.

Deuotiſſimus.

F. LOCRIVS.

IN LIBRVM SECVNDVM, AD LECTOREM Epigramma.

HOSTES *proteruos , ac Amicos Virginis*
Libro recenſet principe
Encomiaſtes Locrius : ſed altero,
Per Regna , per Prouincias,
Per Ciuitates , atque tractus diſſitos
Te , Lector , ardet ducere;
Prono quibus patrocinatur Numine.
Tanquam ſuis Clientibus,
Parens Tonantis. Ecquis hanc mortalium
Voto laciſſit irrito?

PH. M. A.

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ
VIRGINIS DEIPARÆ
REGNA, PROVINCIÆ, OPIDA.

LIBER SECVNDVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO

Paulinate, in D. Nicolai apud
Atrebates Parœco.

INGRESSIO.

CAPVT PRIMVM.

QVANDO de Regnis, Prouincijs, Opidis Marianæ clientelæ inſcriptis, tractationem paro; valdè vereor, ne principio ſtatim obtrudatur, fruſtrà me operam hanc operari; quum exploratiſſimum, adeoque certiſſimum ſit illud Nazianzeni; *Regina mundi, gaudium mortalibus*: & Ephremi; *Regina omnium, eademque optima*. Vnde inferant; Non ergò temerarium ſit circumſcribere conari incircumſcriptam? non turpe, aſſignare regna hæc, & velut ſubtrahere altera? aut dare illius

Greg. Nazianzenus carm. de Beata Virg.
Bozius l. 9 c. 11. ex Ephrem.

M curæ

curæ iſta; quaſi illa ei extra curam? Ego verò, veniam præfatus, inquam: Pone telum, ô lector; & tantiſper attende. Neque enim extra rationis orbitam curro, nec pecco; ſi, quæ potenti cuncta premit imperio, eam dixerim, his magis ab iſtis, indulgere; hæc regna, has prouincias, hæc opida, non ita iſta aut iſtas eius ductu aut beneuolentia ſubſiſtere, floreſcere, perennare. Addiſce vel ex eius Filio, Domino noſtro. Dictum de illo, & in Scripturâ: *Domini eſt terra & plenitudo eius orbis terrarum, & omnes qui habitant in eo.* Iterùm: *Attingit à fine vſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.* An propterea aut temerarium aut turpe quicquam in illâ aliâ erit: *Non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt cunctis obſecrationibus noſtris.* Vt corpore in humano, vna eademque anima vegetat, alit, fouet ſingula corporis membra, in officia dirigit & fines: non tamen ſingula, in æquè nobilia aut nobiles. Ita in iſto vaſto animali, Mundo,

Pſalm. 23. Sapient. 8. Deuteron. 4.

-- Cœlum ac terras, campoſque liquentes,
Lucentemque globum Lunæ, Titaniaque aſtra
Spiritus intus alit, totamque infuſa per artus
Mens agitat molem & magno ſe corpore miſcet.

Virgil. 6. Aeneid.

Sed tamen operatur in omnibus Deus, prout vult, non vno, vt poteſt, in ſingulis, modo. Etenim quod agat, foueat, dirigat, ex voluntate eſt, non debito. Sic de Reginâ dicimus; omnibus vult benè, adeſt, iuuat; ſed non æquè vult, adeſt, iuuat miſericors

Mater

Mater Maria. Felices, ô felix Virgo! quos tu principe ocello ſignaſti! quibus maximè optimè voluiſti, affuiſti, iuuiſti! Iſta me, ô Domina! benignitate, hanc antiquam Vrbem tuam ATREBATVM, BELGICAM, adſidentia circum Regna proſequere, rege, corrige; & quæ, quoſue in tuam ſingularem clientelam (quorum pars aliquantula, ita ſpero, cluimus) ſelegiſti olim, & cottidiè ſeligis, ne dimitte vnquam. Hæc verò illa ſunto.

Hiſpaniæ Regnum. CAPVT 2.

HIſpania nempè Mariæ cliens eſto, quia Virgo dixit eſſe; & quia dixit, eſto prima. Franciſcus Taraſa in Geneal. reg. Hiſp.

Viua inſit; denata probat: ſignemus vtrumque.

Quum namque B. Iacobo Apoſtolo Sanctiſſima Mater legationem ad Iberos ſignaſſet, quò gentem iſtam, Idololatriæ cœno craſsè indormientem, ad Chriſtianæ fidei ſplendorem, quâ poſſet induſtriâ prouocaret; & audiens ille, deſudatis ſummis laboribus, nouem modò animas, nec plures, lucro adiecisſet; adeóq; multa cum ſocijs, quos paucos ſecum habebat, ad Iberi fl. ripas quereretur: ecce ſubitò ex Paleſtinâ ad Hiſpanos Angelico famulitio Virgo transfertur, & Iacobum angore conſtrictum cernens, affatur, doloremque ponere iubet: quod ſuis ſudoribus obtinere non potuit, per diſcipulos aſſecuturum ſe, pollicetur; *Hoc ſuæ ſcilicet curæ deſpondiſſe Regnum.* Scio aliquos eſſe, eoſque viros magnos, qui

Beuterus l. 1. c. 2. & 3. Vaſæus in Chronic. Caniſius l. 5. c. 23. Bozius l. 9. c. 9. Arias l. de imit. Virg. c. 20. Villegas in floribus Sanctorũ. Sigonius in hiſt. Ital. Breuiar. Rom. 25. Iulii.

non integram huic fidem hiſtoriæ tribuant: verùm magni ſunt etiam viri & multi, qui mecum ſentiãt, remque vt verè geſtam accipiant; Beuterus, Vaſæus, Caniſius, Bozius, Franciſcus Arias, Alfonſus Villegas, Sigonius, alij, qui eodem omnes ſtylo poſuere. Vt omittam id Breuiarij Romani, contra quoſdam: *Iacobus peragratâ Hiſpaniâ, ibique prædicato Euangelio, rediјt Hieroſolymam.* Quin ijſdem auctoribus B. Apoſtolo ab eâdem imperatum, ſibi Cæſar-Auguſtæ (olim Salduba, hodie Saragoza dicitur) Citerioris Hiſpaniæ opidi ædem ſtrueret & ſacraret, quaſi propitiationis ſuæ ſiue præſidij domicilium ibi perpetuò fixuræ.

Quid verò eâ defunctâ? idipſum quod iam dixi: vt qui Principes ſuauioris aëris dulcedine capiuntur, quampluria ſubinde palatia ad eiuſmodi oras moliri ſolent: ita & hìc noſtræ Heroinæ, ſecreto eius affatu & inſtinctu innumeræ ampliſſimi operis Baſilicæ ſeu templa tributa ſunt;

Barcinone;
Burgis;
Compluti,
Cæſar-Auguſtæ;
Carcaſſone;
Eboræ;
Gemellinæ Cæciliæ, vulgò
Guadalupæ;
Hiſpali;
Legione;
in Monte-Serrato;
Martiæ;
Olianæ;
Oſcæ;
Oueti;
Toleti;
Tudæ;
in VVilbaſio portu; alibi.

de qui-

Digitized by Google

de quibus ſuo loco prolixiùs; vt ſileam Aſceteria l. 4.
non pauca; *S. Mariæ Regalis; Noſtræ Dominæ Roſcidæ-vallis; N. D. de Rubo; Canicenſe, Anagarenſe, Turrilacum, &c.* De iis l. 3.
Quo factum, vt infinita exinde prodierint miracula, potiſſimam quorum partem Iberorum ſingulari bono ceſſiſſe, quis neſciat? Certè à ſolo Monte-Serrato 382. exſtant hodiè, Gallorum Regi nuncupata. Quid magis iam dicemus, niſi eodem fauore Catholicam & Romanam fidem quammaximè in eâ Gente floreſcere & floruiſſe? Rectè ibi depoſita candida illa Veſtis, B. Illefonſo Tole- Vide l. 5.
tano Archiepiſcopo, ab ipsâ Virgine oblata; quâ velut operta Hiſpania, iuge ſacrificium apud ſe nunquam ſeneſcere pateretur. Rectè inibi B. Virginis à B. Lucâ, vt fertur, effigiata Imago, & à Gregorio Vide l. 4.
Pont. Max. ad Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum tranſmiſſa; quâ conſecutum, vt ipſius Virginis ex Ibericæ propaginis imaginatione pulchritudo, ex voluntate amor, ex mente memoria nunquam obliterarētur. Rectè & ibi Iaſpidea illa Columna, quam Vide l. 5.
Regno Diua Mater intulit; quamque ſtantem, & continuò prementis virginis pede firmatam, non Mahumetanorum, non Sarracenorum, non Maurorum, non quorumcumque deſperatiſſimæ colluuionis Barbarorum impetus deijciat ac proſternat; ſed æternùm ſibi ſecura perſtet, in catholicæ fidei perenne firmamentum. Exempla huius volumus? Eccum duo.

Anno 718. Pelagius (ſcribit Gabriel Biſciola)

Gabriel Biſciola in Annal. Baronii ex Roderici hiſtor. l.4. c. 2.

Idem l. de nobilit. Ecclеſ. quem nuper emiſi in lucem.

» Theodorici olim Spatarius, fugiens impetum Sarra-
» cenorum, cum magnâ parte militiæ Gothorum, in
» Aſturios ſe contulit montes, & ſpeluncâ ſe cum
» illis continebat. Quo à Sarracenis audito, exerci-
» tum in eum mouent, ſed primùm inſidijs appeten-
» dum putant, miſſo ad eum Oppâ Archiepiſc. To-
» letano, Vuitizæ Regis Filio, qui magnis pollicita-
» tionibus illi deditionem ſuadeat. Ad quem incre-
» pitum magno animo reſpondit, ſe ope & interceſ-
» ſione Beatiſſimæ Mariæ Virginis, ſperare cum illâ
» paruâ manu, gentem Gothorum, & fidem, reſtau-
» raturum, debellatâ illâ infinitâ multitudine Paga-
» norum. Deſperatâ deditione, portam ſpeluncæ ſa-
» gittarij & fundibularij impetere cœperunt; ſed
» Diuino Miraculo lapidibus & ſagittis ac iaculis re-
» tortis, maxima eſt eorum multitudo proſtrata. Ex
» quo reliqui perterrefacti abeuntes, inſequente Pe-
» lagio cum ſuis, pars trucidatur, Oppâ capto, pars
» in itinere per aſpera montium, & per exundatio-
» nem fluminum extinguuntur, &c.] & paulò poſt:
» [Porrò ſpelunca illa Dei Genitricis memoriæ dicata
» eſt, cuius quoque nomine nuncupari cœpta, dicta-
» que S.Maria de Couadongâ:] Hactenus Gabriel Biſ-
» ciola, in ſuâ Baronianâ Epitome.

Alterum eſt victoriæ, per Alfonſum Regem de Sarracenis & Mauris glorioſo miraculo relatæ, mõſtrato hoſtibus regio vexillo, effigie Deiparæ Filiolum Chriſtum brachio geſtantis mirificè decoro; ad cuius intuitum tota illa turba expaueſcens, terga

vertit

vertit & fuſa eſt: id fuſiùs vide explicatum in Gonſalo Arhoto; Ioanne Bonifacio; & Roderico Ximenio; qui id duobus locis tangit, l.8. de rebus Hiſpaniæ; & 7. in quo hiſtoriam preſſiùs tangit, his ferè verbis: Erat autem in vexillis Regum Imago B. Virginis Mariæ, quæ Toletanæ Prouinciæ & totius Hiſpaniæ ſemper Tutrix extitit, & Patrona. In cuius aduentu, acies illa mirabilis & turba innumerabilis, quæ hactenùs ſatis immobilis permanebat & rebellis noſtris obſtiterat, cæſa gladijs, fugata lanceis, victa ictibus terga dedit.

Gonſalus Arhotus Molinenſis de Bethanica nobilit. c.41. & 47. Ioan. Bonifac. l. 3. c. 13. Rodericus l 8. c. 10. & l. 7. c. 36.

Italia Regnum. CAPVT 3.

ITaliam video? Quid non ibi eximium? & ſi ſola illa Sacerrima Ædes eſſet, in quâ Maria nata, alita, ab Angelo ſalutata, myſterium redemptionis noſtræ inchoatum, alitus Saluator pariter & fotus; quod maius quæras, virgineæ dilectionis argumentum? Fœlix, iterùm fœlix Italia! Pignus hoc ad totius Orbis inuidiam glorioſiſſimè poſſideas. Angelicæ turmæ ex Paleſtinâ variè delatam, in gremium tandem tuum depoſuere. Annuit, voluit Maria. A tribus ampliùs ſæculis cuſtodiſti; cuſtodi porrò; & Sclauonum exemplo, ſtudioſiſſimè caue, ne auolet. Non fiet, quandiu tu Virginem, illâ te amabit; quem nexum ſempiternum opto. Adeóque nunquam te pigeat, tot illi vbique Templa, Monaſteria, Xenodochia conſecraſſe; immò & Vrbes dediſſe. Inter quas

Vide L. 4. quas eminet Regina iſta mundi, ROMA; quadraginta ſex eius ædibus honorata; *Neapolis* etiam; *Patauium*; *Florentia*; *Viterbium*; *Luceria*, quæ poſtmodùm expulſis feriâ Aſſumptæ Deiparæ ſacrâ Sarracenis, à Carolo 2. vtriuſque Siciliæ Rege, CITTA DI S. MARIA eſt cognominata; *S. Maria in Balneo* Flaminiæ ad Sapin fl. opidum, ita cognominatum ab Aquarum medicatarum tam potu quam lotione ad multas infirmitates ſalubrium. Item *Sena*, quæ ad hanc fidem, numiſmata ſua tali ornat elogio:

Paulus Merula p. 2. Coſmogr. l. 4.

Caniſius l. 4. c. 24.

SENA VETVS CIVITAS VIRGINIS.

Panormus; cuius Ciues abs Epidimiæ lue, Virginis Loretanæ, cui ſe commendarant, ope an. 1577. liberati, laminam argenteam, Vrbis, cui supereminerer Virgo, ſchemate decoratam obtulerunt, ſubiectâ eiuſmodi Epigraphe:

Horat. Turſelin l. 4. c. 30.

Fœlix Ciuitas Panormi Trinacriæ Metrop. B. Virgini Laurettanæ dicat, eius patrociniјs a morte liberata anno Sal. M. D. LXXVII.

Sed & *Ancona* peculiariter ei ſacra, & cæteræ ferè Prouinciarum; adeò vt vix locus in Italiâ ſit, in quo non exſtet celebre aliquod monumentum ſeu ſymbolum mutui illiuſce amoris. In Aſceterijs, Templis, Reliquijs multa recludemus. Et vt toti regno aliquid dem; ità ex Thomâ Bozio Eugubino, ex ſcribo: *Quod è tyrannide Gothorum fuerit erepta Italia, quod Ariani Hæretici ex illâ expulſi, Deiparæ debetur.*

Bozius l. 9. c. 10.

Hunga-

Hungaria Regnum. CAPVT 4.

HVngariam, quæ priſcorum ferè Pannoniam & Daciam continet, Mariæ ſacram fecit Stephanus Rex, Hungarorum non temerè prædicatus Apoſtolus. Cuius æternæ memoriæ admirandum prorſus & toto orbe prædicandum templum (libro id quarto delineabimus) in ipsâ vrbe & ſede regiâ, Albam vocamus, poſuit, non alio quam Virgineo nominè illuſtre. Habet in eo Rex Sepulchrum.

Surius tom. 4. ex Carthuitio. Haræus & Gazæus 20. Auguſti. Martyrolog. Rom. ead. die; vbi multa Baronii Notæ huc conducentia. Caniſius l. 5. c. 28. Manuale Sodalit. B. Virginis, p. 1. c. 2.

Quid porrò Regis ad exemplum Hungari? Mariam, ſupra cæterarum gentium fidem, patronam ſibi vendicare, baſilicas paſſim domi ſtruere, foris ornare, Mariam Dominam ſuam appellare, Imagines ſummo in loco habere, aureis nummis cudere, nihil non in Virginis honorem tentare & perficere. Gloriosè quidem illâ ipsâ ætate: at verò quam nunc temporis attrita & proculcata eſt deploranda Hungaria! Mahumetanis canibus, potiorem eius partem miſerè lancinantibus & diſcerpentibus pro libito; impuris Pſeudoprophetæ iſtius ritibus & ſpurcitijs fœdè ſupera infera commaculantibus. *Attendite, ò Chriſtiani Monarchæ! attendite; & inter vos ſeriò pacíſcentes, in ferox iſtud & immane Barbarorum genus, acies veſtras conuertite; Virgineum, ſed & Eccleſiæ priſcum decus reſtaurate.*

Græcia Regnum. CAPVT 5.

QVod Græciam, immò ipſum Orientis Imperium tutelæ Virgineæ reſignem, quum multa, tum maximè ipſius vrbis, oræ iſtius Metropolis maieſtas facit. Illa eſt Cōſtantinopolis toti olim Orienti dominata; quam Magnus Conſtantinus recurrentibus quinquennalibus ſuis (aliquid huius, libro primo præmonui) anno à Chriſto nato 330. Imperij ſui 25. VI. Nonas Maij, ſub Alexandro Patriarchâ, in ampliſſimo Patrum, qui ad Nicænam Synodum conuenerant Senatu, Sanctiſſimæ Virgini Dei Genitrici Mariæ conſecrauit. Nicephori verba operæpretium adducere: *Atque illi* [Patres] *ſtatim quod petierat* [Conſtantinus] *faciunt; Conſtantinopolim veniunt, Encenia & conſecrationis feſtum diem celebrant, incruento ſacrificio operantur, precibus votiſque vrbem abundè proſequuntur & firmant, eandemque Dei Genitrici dedicant, nouam Romam, imperantemque Conſtantinopolim cognominantes, Alexandro tum Bizanti Eccleſiam regente.*] Operæpretium inquam; nam habeo qui ipsâ primâ fronte obluctari videatur: is Euſebius eſt, qui in Conſtantini vitâ, actionem hanc tali ſtylo perſtringit: *Ciuitatem autem ipſius nomine nuncupatam, eximio ſplendore illuſtrare inſtituens, permultis templis, hoc eſt præclariſsimis Eccleſijs in honorem martyrum, illuſtriſsimiſque ædibus ſacris adornauit; quæ partim in ſuburbibus erant, partim in ipſa vrbe, quibus tum Martyrum celebrauit memorias, tum ipſam vrbem.*

Nicephor. l. 8. c. 26.

Euſebius l. 3. vitæ Conſtantini c. 47.

Quod Sanctis templa rectè conſecrentur

vrbem Martyrum Deo conſecrauit.] Quid hic dicam? vtrique dicatam eſſe; & Deo & Dei Matri? Fortaſſe non incongruè. Sed Baronium audio ſic paciſcentem: *Conſtantinopolis Deo conſecrata eſt, in memoriam Sanctiſſimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ: Deo autem omninò dicatam eſſe Euſebius tradit.*

vide Bellarminum l. 3 de cultu Sanctorum c. 4.

Baron. tom. 3. annal ad ann. Chriſti 330.

Eius porrò nuncupati voti dies, deinceps ſolennis annuè habitus eſt, vt hæc Imperatorum Sanctio teſtatur: *His adijcimus Natalitios dies vrbium Maximarum Romæ atque Conſtantinopolis, quibus debent iura deferre, quia & ab ipſis quoque nata ſunt.*] Et in Menologio: *Natalis dies nouæ Romæ Conſtantinopolis in Eccleſiâ publicè recitandus, deſcriptus reperitur.* Et hæc altera ſanctio Cæſarum in vrbem adfectum detegit: *Eos quos in hâc vrbe domos non habere cognoueris, annonis nouis, quo libet titulo acceptis, priuari tua magnitudo præcipiet, nec vllis emolumentis ciuicis adiuuari: neque enim fas eſt vt qui vrbis affectum domus indicio monſtrare neglexerint, eius commodis perfruantur.* Magnus ergo Magnæ Vrbis amor, quia illa Magnæ Reginæ ſacra.

Quì autem amori huic, à Virgine pariatum? Theodoſio magno rerum potiente, Arriani non paucas ipsâ in vrbe Eccleſias Catholicis eripuerant, ſibique arroganti ſacrilegio vendicabant. Eius queruntur fidei ſanioris greges & ad Deiparæ præſidium confugiunt. Quid tandem? *Diuina vis* (ſcribit Sozomenus) *manifeſtè hic apparens, tum per ſe, tum per ſomnium ſæpè multis, qui & morbis & varijs rerum caſibus affligebantur, opem tulit.* Ergo templa reddita; &

Sozom. l. 7. hiſtor. c. 5.

excuſſum iugum Arianorum. Quo autem mediante, attende: *Creditum autem eſt* (addit idem) *hanc eſſe ſacram Virginem Mariam Chriſti Matrem.*

Aliud. Anno circiter 625. Sarraceni arctiſſimâ obſidione vrbem circumuallarant; neque humanum diſſoluendis ijs videbatur ſatis eſſe auxilium. Corripit ciues pauor, vt fit; omnèque refugium in ſolâ Virgine collocatur. Ad eius itaque ædes communi ſuffragio & voto itur, curritur: Imago, D. Lucæ operâ expreſſa, tollitur; hebdomadatim feriâ quâque tertiâ publicè circumfertur. Eugè pientiſſimam Matrem! non abſtinent ſolùm à propoſito Sarraceni, ſed & miſerrimè pereunt.

Baron. tom. 7. annal. Vincent. l. 23. ſpec. c. 147 Caniſius l. 5. Marial. c. 23. & 27.

Ijdem Sarraceni an. 672. traijcientes in Thraciam, *Vrbem* aſſiduis prælijs expugnare tentant, & biennio, protegente eam Dei Genitrice, fruſtrà conſumpto, ſeſe aliò vertunt. At ô miſerandam ſtultitiam, ſeu incredibilem temeritatem! Anno 717. iterùm Sarraceni Arabibus adiuncti, Maſalmâ Zulcimino Duce *Vrbem*, cum immenſo exercitu & potenti claſſe per triennium obſident. Germanus tunc Patriarcham agebat; cumque aduocato populo, multis precibus Virginem fatigaſſet, vrbis ſuæ recordaretur, ſui Conſtantini recordaretur, deuotiſſimi populi recordaretur: ecce extempore hoſtes fame, frigore, peſtilentiâ conflictari; magnâ clade à Bulgaris affici; claſſem, immiſſis igniferis nauibus ab Imperatore conflagrare; duplicem aliam claſſem, vnam ex Ægypto, ex Africa alteram annonâ ob-

Baronius in Annal.

Idem.

nonâ obſidentibus alendis comparatâ tranſmiſſam, eodem artificio malè perire ; inde Barbaros turpiter recedere.

Et verò non vrbis modò aut Regni, ſed Orbis bono, id felicitatis accedat, quod quum anno 621. Heraclius Imperator exercitum moueret in Perſas, qui hoc ipſo anno Chalcedonem vſque proceſſerant, vniuerſum quaſi Imperium hauſturi ; adeò Deiparæ Imago, quam Imperator a ſe abeſſe nunquam ſinebat, hoſtium conatibus obſtitit, vt ſeu leuioribus, ſeu iuſtis prælijs manus conſererent, inferiores ſemper vel cæderent vel caderent. Idem.

Fac ô Clemens! vt qui eàm Vrbem tuam, Regnum, Imperium pudenter iam olim profanarunt, & tenent potenter, aliquandò tandem vel deſinant, vel ſimiliter pereant.

Germania Regnum. CAPVT 6.

ET ipſam *Germaniam* Mariæ ſacram facio : Oettinga ; Dittelbachium ; Spira ; Heremus Heluetiorum ; Aquiſgranum ; Cella Styriæ ; Argentoratum ; Alſatia ; Marieburgum ; Monaſterium, aliaque ampliſſima eius tractus loca perſuadent ; partim ſuâ ipſâ, partim templorum nuncupatione : De quibus poſtmodùm non pauca in aſceterijs & templis. Hic autem volo eſſe breuis ; adeóque tantùm quædam tango opida.

Argentoratum: Virginis Patrocinio ſanctum eſſe

excuſſum iugum Arianorum. Quo autem mediante, attende : *Creditum autem eſt* (addit idem) *hanc eſſe ſacram Virginem Mariam Chriſti Matrem.*

Baron. tom. 7. annal. Vincent. l. 23. ſpec. c. 147 Caniſius l. 5. Marial. c. 23. & 27.

Aliud. Anno circiter 625. Sarraceni arctiſſimâ obſidione vrbem circumuallarant ; neque humanum diſſoluendis ijs videbatur ſatis eſſe auxilium. Corripit ciues pauor, vt fit; omnèque refugium in ſolâ Virgine collocatur. Ad eius itaque ædes communi ſuffragio & voto itur, curritur : Imago, D. Lucæ operâ expreſſa, tollitur; hebdomadatim feriâ quâque tertiâ publicè circumfertur. Eugè pientiſſimam Matrem ! non abſtinent ſolùm à propoſito Sarraceni, ſed & miſerrimè pereunt.

Baronius in Annal.

Ijdem Sarraceni an. 672. traijcientes in Thraciam, *Vrbem* aſſiduis prælijs expugnare tentant, & biennio, protegente eam Dei Genitrice, fruſtrà conſumpto, ſeſe aliò vertunt. At ô miſerandam ſtultitiam, ſeu incredibilem temeritatem ! Anno 717. iterùm Sarraceni Arabibus adiuncti, Maſalmâ Zuleimino Duce *Vrbem*, cum immenſo exercitu & potenti claſſe per triennium obſident. Germanus tunc Patriarcham agebat; cumque aduocato populo, multis precibus Virginem fatigaſſet, vrbis ſuæ recordaretur, ſui Conſtantini recordaretur, deuotiſſimi populi recordaretur : ecce extempore hoſtes fame, frigore, peſtilentiâ conflictari; magnâ clade à Bulgaris affici; claſſem, immiſſis igniferis nauibus ab Imperatore conflagrare; duplicem aliam claſſem, vnam ex Ægypto, ex Africa alteram annonâ ob-

Idem.

nonâ obſidentibus alendis comparatâ tranſmiſſam, eodem artificio malè perire; inde Barbaros turpiter recedere.

Et verò non vrbis modò aut Regni, ſed Orbis bono, id felicitatis accedat, quod quum anno 621. Heraclius Imperator exercitum moueret in Perſas, qui hoc ipſo anno Chalcedonem vſque proceſſerant, vniuerſum quaſi Imperium hauſturi; adeò Deiparæ Imago, quam Imperator a ſe abeſſe nunquam ſinebat, hoſtium conatibus obſtitit, vt ſeu leuioribus, ſeu iuſtis prælijs manus conſererent, inferiores ſemper vel cæderent vel caderent. Idem.

Fac ô Clemens! vt qui eam Vrbem tuam, Regnum, Imperium pudenter iam olim profanarunt, & tenent potenter, aliquandò tandem vel deſinant, vel ſimiliter pereant.

Germania Regnum. CAPVT 6.

ET ipſam *Germaniam* Mariæ ſacram facio: Oettinga; Dittelbachium; Spira; Heremus Heluetiorum; Aquiſgranum; Cella Styriæ; Argentoratum; Alſatia; Marieburgum; Monaſterium, aliaque ampliſſima eius tractus loca perſuadent; partim ſuâ ipſâ, partim templorum nuncupatione: De quibus poſtmodùm non pauca in aſceterijs & templis. Hic autem volo eſſe breuis; adeóque tantùm quædam tango opida.

Argentoratum. Virginis Patrocinio ſanctum eſſe

 adducor.

adducor vt credam, vel ex ſolo Franciſci Coſteri teſtimonio. Ait enim ille: *Antuerpienſis porrò ciuitas originem & progreſſum Dei Matri debet: ſicut Argentinenſis Rempublicam ſuam Florentiſſimam.* Et ex eodem *Alſatiam* ſuperiorem & inferiorem: *Enimuero,* ait, *non paucæ olim Reſpubl. adeóque ditiones integræ huius ſacratiſſimæ Virginis patrocinio ſe commiſerunt, quod Alſatia tota, Hungaria & Belgica nobilis Prouincia teſtantur; quæ ſimul atque fidem ſuſceperunt, ſimul etiam Chriſti Matrem in ſingularem elegerunt regionis patronam.*

Coſterus in præfat. l. ſodalit. B. Virginis.

Quod vero de *Mariæburgo* Pruſſiæ opido iam dixi, nomen vix auditum, ſtatim Virginis eſſe indicat. Quid enim Mariæburgum, niſi Mariæ opidum? Cui votum iuere Teutones Pruſſiâ, Liuoniâque bello acquiſitis, vt alibi latiùs deducemus.

Bozius l. 9. c. 4.

Lib. 3.

De *Monaſterio* autem Weſtphaliæ opido pari calculo ponimus. Aſceterium primò illud ſolùm erat, quod poſtmodùm mœnibus ampliter cinctum, & nomen & patronam opido communicauit. Fundauit id Carolus Magnus in Weſtphalicæ regionis meditullio, Mymingrodo appellato & Lugdero Friſio Hildegrini Epiſcopi Halberſtadienſis Fratri creato Epiſcopo aſſignauit. Cui defuncto Hermannus datus ſucceſſor, cœnobium ipſum in titulum & honorem Virginis Mariæ conſecrauit. Quod exinde amplitudine ſuâ adeò excreuit, vt opidi antiquum nomen expunxerit, propriumque, dixi, conſignarit.

Ioan. Buſſemecherius in Weſtphaliæ deſcriptione.

Illud coronidis ſit loco, quod Bauari, Baſileenſes, Ar-

ſes, Argentini, Pruſſienſes ac Principes Palatini aureis nummis ſuis Mariæ effigiem apponant, cum his & ſimilibus in circulo epigraphis: *O Maria ora pro me*: *S. Maria ora pro nobis*.

Francia Regnum. Capvt 7.

VT Germaniam, ita & Franciam percurro; attentiùs diutiuſque alibi explorandam; cuius equidem lilia non temerè cum lilio conuallium *Maria* poſſem conferre; vt illa expuncto bufone, ſic iſta contrito ſerpentis capite glorioſa: Sed en quo me vertam. Annò 1356. Sept. 19. in conflictu Pictauienſi Ioannes Gallorum Rex ab Anglis tollitur, & carcere recludendus in Britanniam deducitur. Quo dimittit vota Regnum pro ſuâ & Regis ſalute? Solennis ſtatio Pariſijs ipſo Aſſumptæ Virginis Profeſto, anno 1357. ad Maiorem Ædem indicitur; cereus ad altiſſimæ turris, quam vrbs haberet, quantitatem dimenſus, qui diu noctuque ante Virginis ſtatuam arderet, rotæ circumflectitur. Ea quidem Maſſæi ſententia eſt: At Ægidius Corrozetius, non ad turris altitudinem cereum productum vult, verum ipſius opidi circuitum; cumque conſumpto alimento ardere deſijſſet, labentibus retrò annis iteratum, continuatumque fuiſſe. Ecce vt maximâ in cauſsâ ad cõmunem Patronam eodem pede concurſum. Quam proinde ſapienter Ioyeuſius Cardinalis Galliarum clientelam Deiparæ adiecit, quando in Æde

Chriſtianus Maſſæus l. 18. chron.

Cortozetius l. antiq. Pariſienſium.

Horatius Turſelinus l. 5 hiſt. Loret. c. 12.

in Æde Loretanâ, indictis quadraginta horarum precibus & ſacris ſolenniter peractis, ipſe Loretanus Pontifex non ſolùm id facti comprobatum ijt, verùm etiam luculentiſſimâ ad populum habitâ concione voluit publicitùs proteſtatum.

Quid autem ſi Lutetiam tantùm, Regni Dominam ſeu Metropolim appellamus? Quam Virginis eſſe, vix aliquid ſcit, qui neſcit. Solidum eius teſtimonium eſt Aimonij Monachi, qui libro tertio de geſtis Francorum, illam a fide acceptâ, templo Virgineo caruiſſe nunquam, affirmat. Quem Petrus Bonifacius libro ſecundo Faſtorum Pariſienſium preſſo veſtigio inſequens, illud Abbonis cuiuſdam allegat:

Aimo. l. 3. de geſtis Franc. c. 57.

Bonifacius l. 2. Faſt. Pariſ. c. 6.

Abbo l. 1. de obſeſſa a Normannis Lutetia.

Vrbs in honore micat celſæ ſacrata Mariæ.

Alibi de *Templis*. *Collegia* volo? Auguſtodunenſe ſacrum Mariæ fecit Petrus Atrebatium Pontifex an. 1341. adſtantibus Petro de Palude Patriarchâ Hieroſolymitano, Guidone Lugdunenſi Archiepiſcopo, & Ioanne S. Germani abbate; aliud Noſtræ Dominæ Rhotomagenſis; aliud N. Dominæ Atrebatenſis; aliud ab AVE MARIA nuncupatum.

Corrozetius vbi ſupra.

Pontes aut Pontium primùm Principemque? Lapideorum pontium ſanè Maior (ſcribit Paulus Merula) qui D. Virgini ſacratus, olim longitudinem habebat 70. paſſuum; latitudinem 18. Ordines 17. (ordo quiuis 30. tignis conſtabat) ædes vtrinque lateritias, pari magnitudine & altitudine, ſexaginta impoſitas gerens. Octogeſimo poſt anno ſub Ludouico

Merula parte 2. Coſmograph. l. 3.

Lege Stephanum Forcatulum l. 6. de Gall. Imperio & Philoſophia.

douico 12. quum mole ſuâ corruiſſet, refectus eſt «
ſummo artificio, ſex arcubus lapideis, domibus 68. «
æqualibus ſuperſtructis, pauimentoque lapidibus «
ſtrato, vt pontem eſſe multi neſciant. «

Cætera Lutetiæ mitto, & cum Franciſco Bencio concludo : *Vrbs hæc Dei Matris auxilio, quam patronam ſenſit ſemper in omnibus rebus, ſe ſtetiſſe gloriatur.*

Bencius in analibus ad an. 1587.
I. Bonifacius l. 3. hiſt. virg. c. 12.

Lugdunum verò quàm præſens Virginis auxilium ſibi deuinxit? Recens eius memoria eſt. An. 1581. peſtis grauiſſima ad funus quemque rapiebat; donec Virgini Loretanæ ciuitas vouit votum. Vix id factum, & conualeſcit. Teſtatum ab Antonio Valtrino ita habeo : *Ciuitas Lugdunenſis anno ſuperiore valde vexata peſtilentiâ eſt, neque morbus remiſit, priuſquam ciuitas votum B. Mariæ Lauretanæ publicè fecit, cuius damnata voti, vnum è noſtris miſit, qui illud diſſolueret.*

Antonius Valtrinus in annal. ad an 1582.
I. Bonifacius l. 2. c. 8.

Auguſtorito Pictonum op. tantundem demus. Fors fuit vt quidam Toparchæ familiaris, vrbem Anglorum facere proditoriè ſatageret. Loci clauium, quibus portæ reſerabantur, conſcius init, certus eas capeſſurus : præuenit Virgo & aufert, pietatis ciuium in ſe memorata; ac Toparchæ in manus defert. Præſtolatur interim, vt ſignata hora erat, hoſtis ingreſſum; ac vbi falſum ſe videt, recedit non ſine mutuâ quamplurium inuicem ſeſe appetentium nece. Sed & quam ſingulariè *Carnotenſibus* affuerit, in Reliquijs aperiemus.

Bouch. in annal. Aquitaniæ p. 3. c 6. & ex eo Georgius Maigretius l Inſtit. Sodal. Corrigiatorum c. 12.
Lib. 6.

Bononiam Ludouicus XI. in pietatis ſuæ teſtamentum Virgini ſolenniter pignerauit, corde puri

Belforeſtus in annal Franciæ.

O auri

auri oblato, pondere bis mille aureorum; ac ſancitâ lege vt qui in æuum futuri eſſent ſucceſſores, tantundem præſtarent, Mariamque eius tractus Dominam recognoſcerent; quæ ab anno circiter 1212. Signorum multitudine opidum ipſum per integrum ferè orbem gloriosè diffamauit.

Lud. Brezinius tom. 1. chron. MS.

Aliudpiam vis? Anſelmus Abbas 8. Gemblacenſis, id pridem: *Anno* 1129. *plaga ignis Diuini Carnotum, Pariſios, Sueſsionem, Cameracum, Atrebatum & alia multa loca mirabiliter peruadit, ſed mirabiliùs per Dei Genitricem extinguitur.*

Anſelm. in Appendice MS. ad chronic. Sigeberti.

Anglia Regnum. CAPVT. 8.

IN ordinem hunc veni etiam, ô Anglia! non ea quæ nunc es, ſed quæ olim fuiſti; quum celeberrimus liberrimuſque tuo in Regno Virginis cultus floreret, neque ex Calendario nomen vel expungeres, vel minuſculis notis ijſque nigris ſignares: Quandò ſacrum illud oleum tantoperè venditares, quod vngendis Regibus tuis ipſa ſacra Virgo D. Thomæ Archiepiſcopo tuo in exilium relegato, commiſit: Quando Arthuris tuis ſolenne erat, Deiparæ Imaginem in aciem ferre; & eius præſidio, paruâ manu ingentes hoſtium exercitus in fugam vertere & delere: Quando auſcultabunda tuis Anſelmis, Bedis, Edmundis, Alexandris Hallenſibus applaudebas, ſi quid de Virginis laudibus vel dicerent, vel ſcriptis commendarent: Quando in Annales

Nicol. Sanderus l. de Origin. Schiſmatis Anglic.

Thomas VValſingham hiſtor. Anglic in Henrico 4.

VVillielmus Malmesburienſis l. 1. c. 1. de geſt. reg. Angl.

Henricus Huntindonienſis l. 2. hiſt. Angl.

Digitized by Google

nales referebas illam Deiparæ benignitatem, quâ circa annum 13. Edelredi regis, *Londinum* tuum à Dacorum impetu mirabiliter ſoſpitata eſt. Cuius Henricus Huntindonieſis præclarus rerum tuarum ſcriptor ita meminit: *His tranſactis* AN LAF *&* SVAIN Dacorum Duces *Londoniam impetierunt cum nonaginta quatuor nauibus in Natiuitate S. Mariæ. Cuius glorioſæ Virginis auxilio, liberati ſunt Chriſtiani à Paganis. Vrbem namq́, aſſilientes, & flammis demoliri parantes, ineſtimatâ confuſione repulſi ſunt.* Quid templa, quid cœnobia eius nomini nuncupata recenſeam? Eorum ſolennis mentio alibi erit.

Idem Henricus l. 5.

Lib. 3. & 4.

Floruiſti certè, & honoris huiuſce incrementum ex ſeminibus legiſti, iactis in agris virtutum, in gymnaſijs, quæ etiam B. Virgini, ſed & Chriſto filio, alteri adoptiuo Ioanni, Petro Pontifici, Michaeli cuſtodi, Mariæ Magdalenæ cognomini, Bernardo mellitiſſimo eius cultori conſecranea habuiſti.

Middēdorpius l. 8. Academiarum pro 2. editione, alias l. 2.

Equidem anno circiter 1366. Gulielmus Wykham, Eduardo tertio Regi à conſilijs inde Vintonienſis Epiſcopus collegium, quod Nouum vocatur, in Oxonienſi Academiâ Virgini matri poſuit. Illam ſtatuerat Aluredus Rex anno 895. piâ Cantabrienſis æmulatione, quam Sigebertus etiam Rex an. 630. anteà in eundem titulum excitarat; in quâ Margareta Henrici ſeptimi pientiſſima mater Ioannis Fiſcerij Roffenſis Epiſcopi ſtimulis incitata, gymnaſia duo, Chriſto Seruatori vnum, alterum Ioanni Diſcipulo conſecrauit. Aliud ibidem Ieſu

Polydor. Vergil. l. 19. hiſtor. Angl.

Iac. Middendorp. ad calcem l 8. de Academijs.

Vergil. l 15. hiſtor.

Id l. 26.

dedit Ioãnes Alcocus XI. Elyenſis Epiſcopus; aliud Corporis Ieſu nomine in alterâ illâ Academiâ Ricardus Vintonienſis Epiſcopus decorauit. At Hugo Balſamus, Elyenſis Pontifex ſingulare Petro, Apoſtolici Senatus Principi dedit; Alterum Michaëli Archangelo Henricus ex Stantoniâ, vir equeſtris Ordinis, ſub Eduardo ſecundo aſſignauit: Oxonij alia duo, vnum Mariæ Magdalenæ, ab Henrico Cardinale, Vintonięſi Epiſcopo ſub Hẽrico ſexto; alterum B. Bernardo ab Henrico Chichelio Cãtuarienſi Antiſtite, ſub eodem rege conceſſa ſplenduerunt.

Idem l. 16. & l. 18.

Idem l. 25.

Vbi nunc illa? vbi nunc tu, ô Anglia! Reſipiſce, è cœno & tenebris emerge: Virginem-Matrem & in Matre Natum vel ex Nato Matrem verere reuerere; ac probum concipiens votum reminiſcere, te olim in Occidentis Eccleſiâ omnium primam, circa annum 1070. Conceptionis Mariæ feſtum ſacrum, magnâ tuâ cum laude celebraſſe.

Bozius l. 9. de ſign. Eccl. c. 8.

Belgica Regio. CAPVT 9.

ID autem aliquoties ex occaſione iam notatum; Belgicam, inquam, noſtram Marianis clientibus computari: at impræſentiarum ex inſtituto & profeſſo; quin debito, qui Belgæ ſumus. Abi liuor, ſi pluſculum ſcriptionis ab alijs videris. Id, opinor, nonnihil ad patriæ communis noſtræ gloriam facit, quod vel externi hominis teſtimonio, primum cis Alpes templum, nomine Virginis conſpicuum, iuxtim

iuxtim & quaſi in Belgicâ (nonnulli iſtud *Quaſi* tollunt, & Tungros cum Belgicis Molanus miſcet) habeamus. Illud, animaduertiſtis, Tungrenſe eſt, in Leodicenſi tractu, à D. Materno Petri Apoſtoli Diſcipulo conſtructum. De illo itaque ſic Bozius Congregationis Oratorij Romæ Preſbiter: *Sed & apud Tungros volunt priſci annales, à Materno Petri Diſcipulo, Eccleſiam de nomine Virginis conditam, quam primam dicunt infra Alpes Eccleſiam fuiſſe.* Quid audio? non Beatæ Virginis modò, ſed abſolutè primam. Ergo nulla alia quolibet titulo exſtabat, quandò iſta primò comparuit; ijs porrò apicibus, vt facta Cathedralis, Virginis titulum circumferret; ſicut & antiquiſſimæ Belgicæ Diœceſes, quæ vltrò Mariæ tutelam ſubierunt; Cameracenſis, Atrebatenſis, Tornacenſis, Vltraiectenſis; & noſtra, ex parte, Morinenſis. Alias aut antiquiores, aut æquè antiquas, perquire, non reperies, nec poſt pluria ſæcula. Nam quæ ab ijs deinceps inſtitutæ, Philippum 2. Hiſpaniarum Regem, auctorem dicunt ſuum; nec annum Milleſimum, quingenteſimum quinquageſimum tranſcendunt. Antiquiſſimæ igitur omnes iſtæ Patronam communem inclamarunt, & rem patriæ ſub eius vmbrâ promouere optarunt. Vndè ita comparatum, vt Virginis cultus quam-maximè fuerit per hanc regionem diffuſus; datis ei Cœnobijs, Aris, Templis; quorum amplius triginta miraculis illuſtria hodieque celebrātur; in quibus excellunt Hallenſe, Cameracenſe, Louanienſe, Tongrenſe Hannoniæ,

Molanus c. 1. Chronicæ recapitulationis SS. Belgij in fine Natt.

Thom. Bozius l. 9. c. 9.

noniæ, Cambronenſe, Chieruenſe, Loënſe, & nouiſſimè Zichemienſe, ac anno iſto & menſe, quibus hæc ſcribimus, Atrebatẽſe noſtrum. Nec miraculis ſolùm, quàm nos amet Diua ſignauit; ſed pignora etiam ſuis ipſa manibus detulit, quibus fruimur, quibus gloriamur, quibus alibi aſtruam fidem. Et mirandum ſi etiam Opida ceſſerimus? De ijs iam ſcribo ex ordine Prouinciarum.

Brabantia Prouincia. CAPVT 10.

BRabantia antiquiſſimus nobiliſſimuſque Belgicæ Ducatus, vndetriginta munitiſſimis opidis & duodeuigenti circiter municipijs incultus, plurima habet Mariani amoris igne calentia monumenta, Opida, aio, Monaſteria, Tẽpla. Nunc de opidis: quibus porro? tribus, non amplius; S. Imperij Marchionatus titulo decorâ, orbis Emporio *Antuerpiâ*: Cæleſtis Sophiæ Licio & Muſarum Parnaſſo *Louanio*: Ducum & omnigenæ nobilitatis Brabantiæ ſede *Bruxellâ*. Cætera ad tertium & quartum librum relegamus.

Antuerpia Opidum. CAPVT 11.

Franc. Coſterus in præfat. lib. Sodalit.

ANtuerpiam non primus facio Virginis clientem: Coſterum volo; *Antuerpienſis porrò Ciuitas*, ait, *originem ſuam & progreſſum Dei Matri debet*. Volo ciues, qui prophano quodam ante Senatus aulam ſtante

Coloſſo

Coloſſo humi proſtrato ac calcato, in eius locum Deiparæ, vt Diuæ tutelaris, effigiem ampliſſimâ ſtructurâ elaboratam, ſceptrum manu geſtantem, ad æternam Vrbis gloriam poſuerunt. Eius Franciſcus Bencius verbis hiſce meminit: Vrbs Antuer- «
pia ſub Mariæ Dei Matris patrocinio ferè nata olim, «
creuitque & extabat argumentum in prætoriæ do- «
mus pariete, collocata ipſius effigies è marmore. «
Quam auctu deinde rerum viriumque, nouâ ex- «
ſtructâ domo cum ſuſtuliſſent Architecti, aut obli- «
uione reliquerunt aut contemptu. Coloſſus pro eâ «
poſitus informi magnitudine, Gigantem appella- «
bant, anilem neſcio quam fabulam comminiſcen- «
tes. Ex eo omnia in peius ruere viſa huic vrbi. «
Nunc diuinâ tandem ope, reſtitutâ Antuerpiâ, col- «
legio noſtro ornatâ, honeſtâ demum piorum ſoda- «
litate, conſilium cœptum Deo aſpirante, appro- «
bante ſenatu, perturbato monſtro in priorem ſuam «
ſedem cœli Reginæ reſtituendæ. Eius ſtatua facta «
eſt ſodalium impensâ, pedum quatuordecim alti- «
tudine. Hæc cum die Annuntiationis regali coro- «
nâ ſceptroque inſignis, triumphali eſſet thensâ è «
templo noſtro educenda, viſum eſt increbreſcente «
pluuiâ cœlum inhorreſcere; exultare certatim gau- «
dio Hæretici, per confertam volitare multitudi- «
nem, quæ ad Pompam confluxerat, illicere plebem «
ad ſuperſtitiones, idololatriam Ieſuitarum damnari «
cœli voce iactantes; ſed non eſt ſemper, nec diu «
felix iniquitas: Vt omnem ſibi ignarum vulgus «
exemptum.

Digitized by Google

„ exemptum ſcrupulum putaret, eo ipſo temporis
„ veſtigio, quo efferebatur; ex turbido die cum ſere-
„ na lux & tranquilla rediiſſet, adſtructus eſt fauor
„ diuini numinis, & inſanus maledicentium furor
Fr. Bencius in annalibus. Io. Bonifacius l. 2. c. 14. obſtructus.] Hactenùs Bencius. Ecquid aliud eſt iſtud, quam ſi conclamarent Ciues:

VRBIS TE VOLVMVS DOMINAM
CANTARE, MARIA.

Solebant priſci illi Cæſares, opida, quæ ſuiſſima volebant eſſe, talibus oſtentis prædicare. De Conſtantino Magno legimus Simulacrum æreum magnitudine & artificio ſpectabile, ſuper porphyreticam colūnam in foro Bizantinorum dedicaſſe eique nomen ſuum impoſuiſſe, manu aureum malum portanti, additâ cruce & inſcriptione iſtâ: Baron. Annal. tom. 4.

TIBI CHRISTE DEVS VERBVM,
HANC COMMENDO.

At Mariæ ſceptrum vt Reginæ potentiſſimæ ab Antuerpienſibus conceſſum; de quo elegantiſſimis verſibus luſit Ioannes Bochius S. P. Q. A. à Secretis. Habet & Antuerpia prægrandem & operis prorsùs mirifici Baſilicam cathedralem, turri ſecti lapidis & quadrati ad quadringentos ſexaginta ſex pedes ſurſum eminente glorioſiſſimam; at magis Mariæ nomine, quod præfert, glorioſam; quæ anno 1533. tertio nonas Octobr. incendium paſſa, non minore magnificentiâ paulò poſt reſplenduit. Ex huius Eccleſiæ vetere quodam inſtrumento didici, (Id debeo amicitiæ doctiſſimi A. Miræi inibi Canonici) ante an-

Abraham Ortelius in Geograph.

Maffæus l. 20. chron.

ante annos octoginta ſupra quadringentos celebre Mariæ nomen apud eos fuiſſe, & templum extitiſſe; ad quod, expurgatâ per D. Norbertum Ianchelini Hæreſiarchæ erroribus vrbe, clerici ſeu Canonici Antuerpienſes, conſentiente Burchardo Cameracenatium Epiſcopo, ex D. Michaëlis æde, quam iam eidem Norberto Ordinis Præmonſtratenſis Auctori conceſſerant, ſeſe tranſtulerunt. Illud verò tale eſt: In nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, «

Monumenta Eccleſ. Antuerp. M.SS.

ego Hildolfus Præpoſitus S. Michaëlis in Antuer- «
piâ, tam futuris quam præſentibus in perpetuum, «
qualiter præfata Eccleſia noſtra ad vſus Canonico- «
rum Præmonſtratenſis Ordinis tranſierit, & quâ de «
cauſsâ aſſenſu Capituli noſtri, eis data fuerit, præ- «
ſentis ſcripti atteſtatione notificamus. Cum in die- «
bus noſtris quidam Hæreticus Ianchelinus nomi- «
ne, in partibus noſtris adueniſſet, vt venenoſo ſer- «
mone a fide & a Sacramentis Eccleſiæ plurimos «
auertiſſet; hâc de cauſsâ vt illa Hæreſis quæ prouin- «
ciam noſtram occupauerat, funditùs extingueretur; «
conſilio Domini Burchardi Epiſcopi & totius po- «
puli, & aſſenſu Capituli noſtri, Dominum Norber- «
tum virum noſtris temporibus ſpectabilis religio- «
nis, accerſiri curauimus, eique ac ſuis Fratribus re- «
gulam B. Auguſtini ſeruantibus, ſuamque inſtitu- «
tionem exequentibus, ſupradictam Eccleſiam cum «
capellis in eius cœmiterio fundatis, & tribus cur- «
tilibus, & iugero terræ eidem cœmiterio adiacen- «
tibus, cum quatuor præbendis per manus memorati «

Digitized by Google

» Epiſcopi tradidimus, circumſpectione vigiles, di-
» gnèque perpendentes, quod eorum ſaginaremur
» orationibus, & bonis ſpiritualibus, ſi eos ſuſtenta-
» remus beneficijs temporalibus. Nos vero prius nu-
» mero duodecim, numerum noſtrum in octo termi-
» namus præbendis, & cum his & Præpoſituræ no-
» ſtræ integritate ad Eccleſiam B. Mariæ in eadem vil-
» lâ tranſtulimus; cæteras verò quatuor præbendas,
» per omnia ei conſimiliter participantes, proprio
» noſtro arbitrio dedimus; excepto quod allodia &
» mancipia, quæ vſque ad hæc tempora Eccleſia illa
» poſſederat, in noſtros ſingulariter ſegregauimus.
» Baptiſmus vero celeberrimi temporis, videlicet
» Paſchæ & Pentecoſtes in Eccleſiâ illâ obſeruabitur:
» reliquo autem tempore Parochianus noſter bapti-
» zandis prouidebit. Infirmos autem viſitare & com-
» municare oleoque inungere, confeſſiones audire,
» mortuos ſepelire omnibus hæc ab eis quærentibus
» liberè concedimus. Vt autem tam præclaræ bene-
» ficentiæ fœdus inuiolatum inter nos & ipſos ſemper
» permaneat; hoc definitum eſt, vt quodcumque mu-
» nus infirmus & moriens parochianus ſiue in terrâ,
» ſiue in aliâ ſubſtantiâ, cuiuis Eccleſiæ aliquid ob-
» tulerit, vel pro ſe offerri inſtituerit, per medium
» diuidatur. Quod verò alienus ſanus vel infirmus
» aut parochianus incolumis dederit, Eccleſia cui
» datum fuerat abſque partitione poſſideat. Ipſæ verò
» Eccleſiæ ſedulæ in inuicem, iuges ſibi debebunt fra-
» ternæ charitatis orationes, in omnibus neceſſitati-
bus ſeſe

Illam tunc Antuerpienſes Clericos ſibi ædificaſſe tradit Molanus in Natt. 6. Iunij. Etiam Haræus in vitt SS. eadem die, quos conſule.

Digitized by Google

bus ſeſe ſupportantes. Pro commemoratione verò «
ſuæ libertatis, vtraque Eccleſia perſoluet Camera- «
cenſi Præſuli aureum nummum Antuerpienſis mo- «
netæ & ponderis, ſingulis annis in Feſto S. Lucæ. «
Vt autem hæc rata & inconuulſa permaneant, ſi- «
gilli noſtri, impreſſione & teſtium ſubſcriptione «
qui interfuerunt & hoc donum dederunt, annotari «
curauimus. Ego Hildolfus Præpoſitus S. Mariæ. «
Anſelmus Canonicus. Bernardus Canonicus. Gi- «
ſelbertus Porcus. Raduardus Canonicus. Ouo Ca- «
nonicus. Raduardus Scriptor. Ragerus Canonicus. «
Hildiluinus Parochianus. Actum autem eſt hoc «
anno Verbi incarnati 1124. Indictione 2. Epacta 3. «

Porro cum aliquot ſęculis id collegium ſub Prę-poſito conſtitiſſet; Pontificis cathedram excepit, faciente Paulo 4. Pont.Max. an. 1559. quam primus impleuit Fräciſcus Sonnius Syluæ-Ducis anteà Antiſtes; inde Leuinus Torrentius; ambo ab Auberto Miræo in Elogijs Belgicis celebrati; inde Guilliel-mus Grimbergius nunc Cameracenæ Eccleſiæ Archiepiſcopus, demùm acceſſit Reuerendiſſimus D. Ioannes Miræus, meus quondàm in literariâ paleſtrâ director ac formator; quem Principes, etiam (rarum hodiè exemplum) renitentem, Pontificiâ iſtâ dignitate exornarunt. Aliud audite de pietate in Virginem. Quotannis, die Recollectionis Feſtorum Deiparæ, Dominicâ poſt Aſſumptionem ſecundâ, Clerus; Dominicâ autem poſt idem Feſtum primâ, in Encenijs, Senatus ac Vrbis Primores ſa-

Aub. Miræus centur. 1. Elogior. Belgic. Decad. 1.

Relat. Aub. Miræi.

P 2 cram

cram Diuæ Virginis Statuam, magnâ cum pompâ & ſolenni ſupplicatione per vrbis compita circumferunt. Quid aliud olim Romæ à D. Gregorio? Quid Conſtantinopoli ſæpè? quid alibi? Et quam gratum Virgo Mater fixerit inibi domicilium, prodigio aperuit: Cum enim anno 1566. Iconomachi eccleſias paſſim vaſtarent; Cœnobium Franciſcanorum Antuerpiæ, ſimili furore debacchantes, ingreſſi, altaribus, ſtatuis, imaginibus ſacris excuſſis effractiſque, ad Deiparæ Iconem, amictam ſole, Lunam pedibus contingentem, exque laqueari dependulam conuertuntur: eamque totis moliminibus deturbare, atque humi proſternere adnitentes, quid aſſequuntur? Ridet inſenſatos Virgo, nec Statuam ſuam moueri, nedum deturbari patitur, rarâ victoriâ de Barbaris triumphantem. Vidiſtis hæc Ciues, & qui meliores, gratam memoriam, congruum erat, habuiſtis. Nuperum aliudpiam ſubijcio. Anno quo hæc ſcribimus, ſuperiore, ſc. 1603. Epidimiæ lues vrbem inuaſerat. Corripit ciues timor, vt fit; quos non deſerit in Diuam ſpes & amor. De Zichemo audierant; faciunt vota, & candelabra argentea duo, affabrè polita dono mittunt, inciſo tali Chronographico:

Tilmānus Bredenbachius l. 3. Coll. Sacrarum c. 23.

Hiſtoria Zichemenſis nuper gallice edita; c. 13.

SVſCIpe ſanCta Parens, *eXVoto AntVerpIa* MVnVs
qVod dat, *neV peſtIs CreſCat aCerba* LVes.

Louanium

Louanium Opidum. CAPVT 12.

LOuanium nobiliſſimum omnígenæ literaturæ Emporium, à Ioanne Brabantiæ Duce circa annum 1426. Academiæ honore & iuribus ornatum, peculiari etiam in Diuam affectu tangitur, toties, tamque ſuauiter ab eâ ſoſpitatum. Repetantur prodigia & ſigna ab anno 1442. Septemb. 25. in hanc vſque diem, ad eius in D. Petri vel Imaginem vel memoriam, perpetrata; quam mira quam multifaria illa ſunt! Eorum ſeries in MS. Codice digeſta cuiuis volenti ibi obuia eſt, nec illubens nuper perlegi. Eo oculorum aciem collimabat Iuſtus Lipſius, quum talibus Louanium ſuum affaretur:

Middendorpius l. 2. de Academijs. Maſſæus l. 19. chron.

Lipſius l. de Zichēienſi virgine c. 17.

Sed ades, ades Louanium, & tu claſſicum
Virginei honoris inſona mihi, & tubam.
Famæ ipſa ſedes, gloriæ domicilium,
Diffunde famam gloriamque Virginis.
Experta ſæpè numen eius es domi, &c.

Vndè quanquàm Sodalitates penes ciues multæ, nulla tamen ſupra Marianam; in quam optimi quique pientiſſimè nomina conferunt. Conferunt tantum? immò verò ſacellum pulcherrimum ſtatuerunt, quod magnâ alacritate & induſtriâ exornantes, ſolius Mariani ſodalitij eſſe voluerunt; nec id tantum: annuè totâ plaudente vrbe, diem Recollectionis feſtorum Mariæ ſacrum Septemb. Dominicâ primâ celebrant; tunc compitalitia feſta, ſeu encenia;

tunc ſupplicatio per Vrbem ſolennis & primaria. De quâ ita ad Vſuardum Molanus: Dominica die prima menſis Septembris, Louanij in Baſilica S.Petri Solennitas Recollectionis Feſtorum beatiſſimæ Virginis Mariæ, quæ cum totius vrbis letitiâ feſtiuè celebratur.] Eius cauſſam primariam collige ex Louanio Lipſij. Exſtat Gaudiorum iſtorum Virgineorum officium, piâ Collegij D. Petri induſtriâ concinnatum, à Romanâ ſede comprobatum, & operâ ſeu curâ Reuerendiſſimi D. Henrici Cuyckij Ruremundenſis Epiſcopi, typis Ioannis Maſij an. 1594. Louanij excuſum.

Molanus in Vſuardi Martyrol.

Lib. 1. c. 5.

Bruxella Opidum. CAPVT 13.

BRuxellam autem antiquam Ducum Brabantiæ ſedem Deiparæ etiam damus. Qui prohibeant? Duces? at totiſſimi, id acta probant, in Virginei amoris æquore demerguntur. Ciues? huic clientelæ omnis eorum militat affectio. Ecce qui Duces: Philippus Bonus cum Carolo audace Filio; Maximilianus; Philippus primus; Carolus quintus, Philippus ſecundus; & quid non Albertus iam noſter cum coniuge Iſabellâ? Panxit omnibus ijs Iuſtus Lipſius, ſed & nos ipſi in libro ſuperiore de aliquibus eorum tetigimus. Quid verò ciues? Societatem Grudijs parem ſtudioſè colunt; nec tantùm parœciale templum Mariæ inſcriptum, ſed aliud elegantiſſimum alteri cognomine, ſibi peculiare aperiunt,

I. Lipſius in hiſtoria Diuæ Hallenſis c. 35.

aperiunt, claudunt, quod Noſtræ Dominæ in Sabulo vulgus vocat; in quo Deiparæ Statua quam Beatrix Soetkens Antuerpiâ an. 1348. aduerſo flumine eò aſportarat, multis increbuit miraculis, donec Iconomachorum feritate, anno 1580. illam rapuit & contriuit. De iſto autem templo parœciali extat Godefridi I. cognomento Barbati (obijt an. 1140. cum annos 44. imperaſſet) Lotharingiæ ac Brabantiæ Ducis tale Diploma: Ego Godefridus Lotharingiæ Dux ab Eccleſiarum Doctoribus intelligens omnium hominum ſalutem ab eleemoſynarum largitione plurimum conſtare, Principibus verò huius ſæculi, vt pote qui ampliùs acceperunt à Deo, vt retribuant ei ad ipſum magis congruere: eò quòd eleemoſyna peccatum exſtinguat, & animam viuificet, & quia Prophetæ Danielis teſtimonio Rex quondàm ille eleemoſynis à peccatis redimi potuiſſet, ſi tam acquieuiſſet. Doctrinis horum & exemplis operam dedi, & quorundam fidelium meorum ſalubri vſus conſilio, quæ aure perceperam, opere adimplere curaui. Denique cauſsâ ſalutis animæ meæ patrumque meorum ac filiorum, allodium quoddam meum Bruxellæ opido adiacẽs, & capellam in eo, ad honorem Dominici Sepulchri, Dominiq́ue Genitricis Mariæ conſtructam, cum omnibus ſuis appenditijs Paruino abbati, ac Monachis S. Sepulchri Cameracenſis Eccleſiæ in eleemoſynam dedi, in tantùm videlicet liberè, vt nullus Clericorum ſiue Laicorum aut potentum illud omnino in-

Antiq. M. SS. Bibliot. Rubræ Vallis.

Auberti Miræi Origines cœnob. Belg. c. 38.

„ ninò in perpetuum violare præſumat, vt ſui iuris
„ aliquid ex eo vendicare queat: eâ tamen conſi-
„ deratione, vt ibidem Deo & eius Genitrici die no-
„ ctuque obſequia diuina impendantur, nec non &
„ obitus mei memoria in prælibatâ capituli Eccleſiâ,
„ à fratribus annaliter habeatur. Et vt hæc donatio
„ mea in æternum inconuulſa permaneat, ſigilli mei
„ impreſſione ac legitimorum teſtium ſubſcriptione
„ confirmo & corroboro. ¶ Signum Godefridi Ducis.
„ ¶ Signum filiorum eius Godefridi & Henrici.

Quotannis aliquot primores, Vrbis nomine, qui cum alijs vndecim partim opidis, partim municipijs, primâ Dominicâ Septembris (is ſtatus & ſolennis Mariæ dies eſt) Hallis Hannoniæ ſe ſiſtant, legunt ac dimittunt; *Quibus Eccleſiaſtæ & Magiſtratus Hallenſis obuij fiunt, comiter & honeſtè excipiunt, & ad ædem Statuamque ſacram venerandam deducunt.* Quid porrò ibi Bruxellenſes? chlamidem aut alia dona Diuæ offerunt. *In ſupplicationem deinde cum Statua per vrbem & ſuburbana defertur, illi comites ſunt, & ordine etiam humeros ſupponunt, piâ æmulatione ſacrum onus affectantes.* At verò non ad illam ſolummodò partem quæ extra opidum ſit, optimi ciues reſpexere; ad Zichemenſem etiam, quo vndequaque Beatiſſima Genitrix vrbem tuetur, oculos reflexerunt, præſidium implorauerunt, munera ſacrauerunt: Contagio Antuerpianæ ſimilis, eodem etiam anno aliquot opidanos abſtulerat. Ecce ſtatim ab ijs votum, ecce donum. Menſe Septembri coronam argenteam perinſignem,

I. Lipſius c. 3. 4. hiſt. virg. hall.

inſignem, auro inductam dicatum eunt, & animum cælaturâ iſtâ detegunt: REGINÆ COELORVM SS. DEI MATRI B. VIRGINI MARIÆ BRVXELLA MORBO AFFLICTA SVPPLEX OBTVLIT AN. 1603. Hiſtor. Mariæ Zichemienſ. c. 13.

Flandria Prouincia. CAPVT 14.

FLandria ampliſſimus & potentiſſimus Belgicæ Comitatus, nuſquam non Marianæ Maieſtatis & ſui in Diuam adfectus habet teſtamenta. Catalogum, ſi quis deſideret, non graue erit producere: Aldenardæ, Aldẽburgi, Aloſti, Aerdenburgi, Broili, Broucburgi, Brugæ, Caſſeti, Cominij, Curtraci, Dami, Darizeliæ, Dixmudæ, Duaci, Dunis, Flinis, Gandaui, Ipræ, Lilæ, Meeſſinæ, Neoporti, Oſtendæ, Popringæ, Rodemburgi, Sluſæ, Scarphouti, Tornaci, Teneramundæ, Truncinij, Waſiæ, Zoetendaliæ & ſi quæ alia locorum occurrant, exſtant ſacratiſſimæ Virginis Monaſteria, Templa, Memoriæ. Partem quorum potiorem ſingillatim deſcribemus, quando ad baſilicas, ſic poſcente ordine, conuertemur, ijs ſingularem, annexis Belgicæ noſtræ cæteris, librum locaturi. Nunc verò de aliquibus eorum, ſed paucis, numero ternario, vt in Brabantiâ iam præſtitum eſt, contenti ponimus.

Bruga Opidum. CAPVT 15.

BRuga Bruxellæ reſpondeat, Gentis aliquandò noſtræ delicium, Principum, Magnariorum. Quibus enim non illa aut voluptatibus immaduit, aut mercimonijs increbuit? Iacoborum Meyeri & Marchantij Flandriam inclamo, quæ probet non Belgicæ tantùm, ſed toti Europæ ad incredibile oblectamentum patuiſſe. Nec verò diffitendum eſt, quin plurimum de gloriâ ſuâ Deiparæ Virgini debeat ferre acceptum, ſi eius quaſi incunabula diſpiciamus. Etenim quum anno 621. Lidericus Hædus (aliàs de Buc) ab Clotario Rege, primus in Flandriâ Saltuarius eſſet conſtitutus, Brugæ in opidi formam à ſe erectæ, ſtatim D. Virginis Baſilicam adiecit, vt non mœnibus illa ſolùm; at ſimul Mariæ benignitate in hoſtem firmaretur. Illa autem eſt Baſilica, quam Balduinus Ferreus à Carolo Caluo Rege, Flandrorum primus Comes creatus, & ab eodem S. Donatiani corpore donatus, in patriam redux, priore ſtructurâ vt anguſtiore deſtructâ, in ampliorem anno circiter 850. transmutauit, & Diui Donatiani templum appellauit; quod deinde Canonicorum collegio auctum eſt per Arnulphum Magnum Flandriæ Comitem an. 940. At verò Rabodus ſeu Ratbodus pientiſſimus Neruiorum Epiſcopus, aliud celebre Collegiũ eâdem in vrbe Virgini-Matri aſſignandum etiam eſſe duxit, centum quinquaginta

Maſſæus l. 20. chron.
Breſinius tom. 1. chron. MS.

Iac. Mæyerus l. 2. Flandr. & tom. 10. Flandricarum rerum.

Iac. Marchantius l. 1. Flandriæ.

quaginta vno pôſt annis ſc. 1091. quod cum D. Donatiani de gloriâ & ſplendore contenderet. Neque enim optimo Pontifici ſatis erat, quod in D. Donatiani, iuge & magnificum altare, etiam in ſuperiore templi parte beatiſſima Virgo haberet, niſi ſpeciali & propriâ ſibi baſilicâ famigeraretur. Itaque enulgatum hoc à D. Rotbodo diploma, vt habent MSS. Eccleſiæ monumenta : Ratbodus minimus omnium

Ex monumentis MSS. Eccleſiæ Deiparæ Brugenſis.

Epiſcoporum Eccleſię Nouiomenſis ſeu Tornacen- «
ſis; notum eſſe volo generationi omnium filiorum, «
tàm præſentibus quàm omnibus qui ſuccedent in «
poſterum Eccleſiæ S. Mariæ quæ Brugis eſt, liber- «
tatis me huiuſmodi conceſſiſſe priuilegium. Bereul- «
fus ſiquidem & Gummarus, qui altare illud, ſub «
perſonatu diù habuerunt, & per Gualterum tunc «
temporis Archidiaconum, cæteroſque clericos in- «
fatigabili me precum inſtantiâ interpellauerant, «
quatenùs altare illud de manibus eorum liberè re- «
ciperem, ab omni ſæculari exactione liberè abſol- «
uerem, & de redditibus eiuſdem altaris, & alijs quæ «
ibi, ob remiſſionem peccatorum ſuorum, fideles «
vouerant, Canonicos ad ſeruiendum inibi ordina- «
rem : quorum beniuolæ petitioni aurem beniuolam «
accommodans prædictum S. Mariæ altare, ſicut pe- «
tierant, liberè recepi, Canonicis inibi cõſtituendis; «
canonicè * Prælatum ſuum eligendi poteſtatem cõ- «
ceſſi; cui Epiſcopus Canonicorum curam commen- «
daret ſpiritualem, prouidentiam quoque ſubſtantiæ «
temporalem. Et Prælatus ipſe ab Epiſcopo vtramq; «

* 1. Præpoſitum.

 ſuſcipiens

„ ſuſcipiens Prælationem, in vtrâque canonicam &
„ debitam Epiſcopo exhibeat ſubiectionem; ipſi quo-
„ que Prælato à canonicis & canonicè ab Epiſcopo
„ ſubſtituto, canonicè præbendas diſponendi facultas
„ permaneat, & vnoquoque anno, in feſtiuitate San-
„ ctorum Apoſtolorum Simonis & Iudæ, quinque
„ ſolidos Epiſcopo, pro reſpectu Eccleſiæ ſoluat.
„ Quia verò in Domino prædicta manet eccleſia, con-
„ fratrum noſtrorum conſilio, aliud quiddam ei ſub-
„ ſcripſi, malefactores ſc. Eccleſiæ illius canonicè ex-
„ communicandi eis, abſoluendique poteſtatem con-
„ ceſſi; eâ tamen conditione, vt ſi per miniſtros Epiſ-
„ copi excommunicatio confirmata fuerit, Epiſcopo
„ & miniſtris eius emendatio ſoluatur excommuni-
„ cationis. Vt autem hoc huius conceſſionis priuile-
„ gium a modò non poſſit diſſolui, chartam hanc ſub
„ teſtimonio ſacerdotum & clericorum ſigillo meo
„ iuſſi confirmari. S. Domini Ratbodi Epiſcopi. S.
„ Galteri Archidiaconi. S. Henrici Decani, &c. actum
„ Tornaci 4. Id. Iulij an. Dominicæ Incarnationis
„ 1091. Indictione 14. Regnante Rege Philippo an. 33.
„ Domino Ratbodo Epiſcopante an. 33. ego Guido
„ Cancellarius ſubſcripſi.]

Eadem monumenta MSS.

Hanc autem Deiparæ Eccleſiam Traiectenſes magnis moliminibus annixi ſunt ſibi vendicare; clientelæ Tornacenſium expertem, ſui eſſe Dominij cauſſantes. At accedente ſummorum Pontificum Alexandri, Lucij, aliorum auctoritate, diffinitum eam Tornacenſium eſſe, quam vſurpaſſent

Traiecten-

Traiectenſes, quum qui eam incolebant Dannorum incurſionibus cedentes, ad Bellouacos tranſfugiſſent. Porro templi huius fama longè latèque terrarum orbem peruagata effecit vt Moyſes Hieroſolymorum antiſtes de Vittâ S. Virginis, cum alijs SS. Philippi Apoſtoli & Blaſij reliquijs anno 1232. & Walterus Conſtantinopoli in Calchoprateio Præpoſitus de eiuſdem Deiparæ Zonâ, SS. Bartholomæi Apoſtoli, & Blaſij martyris brachia; Sanctorum item Laurentij & Stephani Protomartyris oſſa aliquot, anno 1230. lubentes in illud, additis quæ alibi referemus, diplomatibus, deportari curauerint. Cui ſæculo amplius anteeunte, ſanctiſſimus Princeps Carolus cognomento Bonus, aliquot ſacerdotijs à ſe aucto, magnum architecturæ ſplendorem adiunxerat. Ille inquam Carolus, qui anno 1126. in D. Donatiani ante B. Virginis altare ſupplex in vota procumbens, à coniuratâ Stratenſium manu, iuſtitiæ defenſæ cauſsâ, Deo gratiſſima victima, cum Galtero Locrio Progeuſta ſuo, immolatur. De quibus ſic Iac. Meyerus in Flandriâ: Sexto nonas Martias an. 1126. Carolus Bonus Comes Flandriæ, primâ luce quinque egenos nouis veſtiuit indumentis (id enim ſingulis faciebat diebus) religioneque plenus ad D. Donatiani templum, paucis comitatus ſe contulit; admonituſque vt ab inimicis ſibi caueret; Difficile eſt, inquit, vbique cauere; Deo protegente ſecuri agemus. Quod ſi pro iuſtitiâ ac veritate occumbere contingat, quid quæſo eâ morte glorioſius?

Iac. Meyerus l. 4. Flandriæ.

„ Hæc locutus aſcendit in ſuperiorem partem templi,
„ ad aram Virginis Matris, quo loco, ſacra vbi eſſet
„ operatus confeſſionę in pauimentum procubuit;
„ ſuoque more, clarâ voce orauit, quartum pœniten-
„ tialium recitans Pſalmum. Hic acceſſit latenter ad
„ eum Buchardus Stratenſis, ſumpto, vt quidam ſunt
„ auctores, mendici habitu, ſtrictoque ferro (hor-
„ reſco referens) frontem eius reuerendam tantâ vi
„ percuſſit, vt vnico ictu innocentiſſimi Principis ce-
„ rebrum in pauimentum profunderet; accurſanteſ-
„ que reliqui Parricidæ caput illud venerabile mul-
„ tis vulneribus confoderunt, amputato ferè & eius
„ dextro brachio mendicanti mulierculæ extento.]
„ & paulò pòſt: Galterus Locrenſis ab altari D. Do-
„ natiani retractus, pro foribus templi inhumaniter
„ trucidatur.] Quare & hic? Cauſſa fidelitatis eximiæ in Principem, addit Marchantius. Ergo Bruga altare ſacratiſſimæ Matris habet Principis ſui ſanguine purpuratum; habet templum famuli Deiparæ Miraculis decorum, quod anno tandem 1559. Paulus 4. Papa ad Pontificiam maieſtatem ſublimauit.

Iac. Marchantius l. 2. Flandriæ.

Non autem ſileatur quod Margareta Elſatia Balduini animoſi Hannoniæ Comitis coniux, triplex Sacerdotium luculenter inibi locarit ac in cadaueris ſui ſepulchretum elegerit; cuius filio Balduino procurante, Albertus Leodicenſium Epiſcopus Godefrido Notho, Cameracenſi canonico Fratri, Monaſterium Brugæ conſtructum & Mariæ nomini inſcriptum conceſſit.

Breſinius tom. 1. chron. MS. Flandriæ & Arteſiæ.

Chronicon Hannoniæ tom 3. l. 18. c. 65.

Duacum

Digitized by Google

Duacum Opidum. CAPVT. 16.

DVacum Cattuacorum ad Scarpum fl. meam in re litteraria parentem, & Academiæ Louanienſis filiam nunc inuiſo, & an ea Virgini-Matri etiam ſancta, ſimul inquiro. Ecce autem quid audiam de primo opidi templo. Arcanaldus (alijs Erchenaldus) Clodouæi 2. Francorum Regis Palatinus, Adalbaldi & Sigefridi (quorum hic ſanctam Bertam, ille S.Riſtrudem habuere coniuges) frater; D.Mauronti, Clotſendis, Euſebiæ, Adalſendis ex priore; S. Gertrudis, Deotilæ, Geſæ, Geſtæ, & Emmæ ex altero Patruus, templum hic erigit, annuo prouentu ditat, clericis ornat: cui vero dicat? ne dubita, Mariæ Matri. Chronicon Marchianenſe a quodam eius loci Monacho, hortatu Simonis Abb. 20. olim conſcriptum, & ex illo Aubertus Miræus, l. origin. cœnobiorum Belgic. Ord. S. Bened. ſic illius meminere: *Eo tempore Adalbaldus Dux, & Erchenaldus frater eius Maior natu reædificarunt Duacum caſtrum, & infra caſtrum ædificauerunt Eccleſiam Beatæ Dei Genitricis Mariæ, &c.* Quod eius nomen in D. Amati migrauit, quando eius corpus, Normannis ferro & igni Belgicam vorantibus, ex Broylenſi Monaſterio in illud trāſlatum fuit. De his ſic Iac. Meyerus in Flandriâ: Obijt Morandus anno 701. Amatus vero an. 690. cuius corpus vrentibus crudeliter Belgicam Normannis, ex Broylo Duacum fuit tranſlatum, condi-

Lodouicus Breſinius tom. 1. MS. chron. Flandriæ & Artefiæ.

Chronicon Marchianenſe MS.

Aub Miræus l. Originum cœnob. Belg. c. 3.

Chronicon Hānoniæ tom. 2. l. 13 ad an. 877.

Meyerus tom. 3. Flandric. rerum.

conditumque in æde Virginis Matris, dicta nunc D. Amati.] Ioannes autem Molanus de iſtâ tranſlatione ſic reliquit: Broyli apud Menapenſes, haud longè à B. Petri Eccleſiâ, S. Maurontus aliam Deiparæ ſtruxit Eccleſiam, ad quam diuinitùs monitus cum S. Baino Morinorum Epiſcopo B. Amati Reliquias tranſtulit. Poſteà a clero Minoris Villæ ſeu Meruillano, propter Normannorum incurſiones Duacum eſt tranſlatum in ſui iuris Eccleſiam. Anno denique 874. obtinuerunt Fratres Meruillani ſiuè Broylenſes, a Ioanne Epiſcopo Cameracenſi, Carolo Rege & Arnulpho Comite, vt cum omnibus priuilegijs & poſſeſſionibus Duaci remanerent.] Hactenus Molanus; quo eius teſtimonio etiam planum fit ſingularem huiuſce vrbis Patronum in ſacram Virginem inſigni pietate fuiſſe inflammatum, quod ei ſacram ædem ſtatuerit. Poſſident autem Amatenſes Canonici Togæ, Veli, Capillorũ, Lactis, Sepulcri Mariæ partem, quæ affectu intimo colit Duacenſis cum Clero populus, & ſeruat. Et verò etſi Baſilica hæc nomenclaturam variauerit, habet nihilominùs Ciuitas aliud parœciale templum cum ſepulcreto Noſtræ Dominæ titulo glorioſum, anno 1257. a fundamentis excitatum, ad quod in ſuis Encœnijs, Dominicâ Ioannis Baptiſtæ vigiliam præcurrente, cum vtroque Diuorum Petri & Amati collegio & aſceteriorum ſingulorum fratribus congreditur, Miſſarum ſolennia peragit, priuſquam mœniorum orbem perambulet; ac inibi ſtatâ Aſſumptio-

Molan. in Natt. 13. Sept.

Relat. D. Georgij Coluenerij Duaci S. T. Profeſſ.

ſumptionis Dominæ die argenteâ coronâ ornatur, qui ſplendidiore Metro Gallico propoſitum ſibi thema celebrauerit. Cæterum vt ad Amatenſes regrediar, Chronici Cameracenſis hìc antiquiſſimum illud appendo: *Apud Caſtellum Duuaicum Monaſterium eſt Canonicorum, vbi Corpora Sanctorum iacent Morantij atque videlicet Amati. Sciendum eſt autem, quod ante conſtitutionem huius Caſtelli, vſus telonei, quod nunc pro Theodorici Flandrenſium Comitis potentia, in ipſo Caſtello, mutato priſtino ritu, ſumitur, apud Lambras villam Sanctæ Dei Genitricis ſoluebatur. Erat enim Regius Fiſcus: ſed tempore Stephani Epiſcopi à Carolo Rege, Sanctæ Mariæ donatur habendus. Illo etiam tempore portus illuc habebatur. Poſtquam verò, incolatus huius Caſtelli cœperat, illic nauigij vſus deriuatur, & huic noſtræ Villæ, tantum dimidia portio telonei ſoluitur.* Hactenùs ibi; nunc ad recentiora. Chron Camer. MS. parte 2.

Frequẽtatur hìc nõ ſpernendũ octo Sacerdotum, ſub vno Præſide conuiuentiũ Seminariũ, quod non procul D. Petri Collegio, egregia nobiliſque Margareta Muleana, vulgò Mules, ad Deiparæ gloriam, ſpiritale verò ſuorum refrigerium à fundamentis excitauit redituque annali decorauit; in quo cottidiè quater Sacra Miſſæ Solennia peragantur. Monumenta eius loci MSS.

Quid autem? En ipſis Templi Apoſtolorũ Principi ſacri muris adhærens, modicum quidem, ſed perelegans, & ipſo Numine præſente, ſuſpiciendum Sacellum; in quo Auguſtiſſimæ Virginis Statua recluſa, varijs prodigijs ſigniſque, velut in alterâ Academiâ, reſplenduit; quorũ primum abs an. 1532. Rel. D. Coluenerii S.T. Profeſſ.

cæteris præluxit; & exinde id loci ſummo in honore habitum & cultum; vnde annua Canonicorum Supplicatio, Dominicâ quam Dedicationis templi Octaua includit, eamque altera vltimâ Auguſti Dominicâ ſubſequitur; velut & in B. Amati, vbi Recollectionis Feſtorum ſiue Gaudiorum B. Virginis Solennitas recolitur.

Sileo nuperum illud Seminarium, quod R. D. Matthias Boſſemius Academiæ Cãcell. eiuſdem nomini nuncupatum voluit, quodque S. T. Studioſis in æuum patere; (obijt pientiſſimus Doctor anno 1599.) Prætereo Aſceterium Benedictinarum Virginum, anno 1604. in Dionenſis Dynaſtæ ædibus conſtructum ac *Noſtræ Dominæ de Pace* nuncupatum; in quo reuocatâ ad priſtinum rigorem Ordinis Sancti Benedicti regulâ, Chriſto Domino militarent: & in ipsâ tandem Academiâ deſino.

Magna equidem laus, quod (vti in libello noſtro de *Eccleſiæ Nobilitate* poſuimus) à Philippo ſecundo Hiſpaniarum Rege, Muſarum Paleſtrâ iſtic ſtabilitâ., Sacratiſſimæ Virginis Sodalitas, à Romanâ & Pariſienſe prima eò euocata ſit; operam iſtanc nauantibus Reuerendis Societatis Ieſu Patribus, ac inde eam efflagitantibus reliquis Gymnaſijs; adeò vt iam nunc optimus quiſque Doctorum, Auditorum, Ciuium Sodalitij huius communionem quam maximè affectarit.

Franc. Coſterus in Præfat. l. Sodalit.

Terna-

Tornacum Opidum. CAPVT. 17.

TOrnacum, alijs Turnacum illuſtre ad Scaldim fl. Neruiorum op. nullam iniuriam accipit, quum Flandriæ vnitur (vide Marchantium:) magnam, ſi clientelæ Deiparæ ſubtrahatur; vt cuius antiquiſſimus Epiſcopatus illius (quis impugnet?) patrocinijs ab anno circiter 480. in hanc vſque diem per annos 1125. ſub octoginta Epiſcopis ſplendidiſſimè perſeuerauit, & Cathedra ipſa in Maiore D. Virginis Æde collocata; quam Chilpericus Galliæ Rex, ſub Craſmaro ſeu Traſmaro Pontifice, anno circiter 580. poſtquàm aliquot annos, in eâ ciuitate, ob impudicitiæ labem quâ inſperſus erat (Chronicon Hannoniæ ait ob morum ſeueritatem, adeò vt Gregorius Turonenſis alterum ætatis ſuæ Neronem eum vocauerit) exulaſſet, in ſolium reſtitutus à fundamentis extruxit, annexo non mediocri annui reditus cenſu: quem deindè Lodouicus cognomento Pius, Gallorum itidem Rex anno 840. mirificè auctum iuit, altaribus hiſce Vandelmaro Epiſcopo conceſſis; Corturiaco, Putthemo, Turholdo, Aldenardâ, Heynâ, Haltrâ, Niueliaco, Douſa, Cominio, Spirâ, Maldeghâ, Rodemburgo, Slipijs; quo frequentior numeroſiorque Sacerdos diuinis perſoluendis laudibus aggregaretur. Quod pium Regis inſtitutum, non ita perindè omnes excepeṙunt, quin retrò labentibus annis fuerit inter Epiſ-

Iac. Marchantius l. 1. Flandriæ tract. vlt.

Gulielmus Gazæus in Catal. Epiſc. Tornac.

Chronic. Hann. tom. 2. l. 9.

Lodou. Breſinius tom 1. Chron.

Molan in Natt. 20. Febr.

Tom. 2. l 9.

Iac. Mæyerus l. 2. Flandr.

R 2 copos

copos & Comites iurgiorum ſubindè incentiuum. Id inſtituto noſtro etiam peculiare ſit, quòd ducentis quinquaginta duobus pòſt annis, ſcilicet 1092. cum peſtis ignaria, quam ſacrum ſeu diuinũ ignem vocant, eâ in ciuitate (vti & anno 1129. Carnoti, Pariſijs, Sueſſione, Cameraci, Atrebati, alibi) graſſaretur, rectè a Ratbodo eâ tempeſtate Epiſcopo, ſancitum eſt, vt quotannis Supplicatio, Deiparæ compellandæ & honorandæ cauſsâ, ipſo Exaltationis S.Crucis Feſto die, ſolenniter perageretur; quam deinde trecentis & octo deuolutis annis, ſcilicet 1400. à Lodouico Pontifice, conſenſu totius Ciuitatis accedente, reſtitutam, hodieque admodùm celebrem audio & lego continuari. Iacobi Meyeri verba produco: Ludouicus (ait) Epiſcopus, maximam & celeberrimam conſenſu totius ciuitatis inſtituit Supplicationem, in quâ ipſe cum toto cathedralis Eccleſiæ Collegio, cum omnibus Paſtoribus Eccleſiarum, cum Abbâ & Cõuentu D.Nicolai, Auguſtinenſibus, Franciſcanis, Præfecto Ciuitatis, Senatu populoque Tornacenſi, quàm potuit religioſiſſimè ſacra circumibat loca.] Nec tunc fruſtrà, publico etiam ieiunio indicto; ſiquidem vix credas, quàm ſubitaria medicatio cælitus acceſſerit; in cuius memoriam etiam id adiunctum eſt, vt ſtatua Virginea pro templi veſtibulo ſublimis, quam hodieque Miraculorum Iconem nuncupant, ciues venerabundi ſuſpicerent.

Anſelmus Ab. Gembla. in append. MS. ad chron. Sigeberti.

Iac. Meyerus l. 3. Fland.

Ibid. l. 14. & Gazæus vbi ſupra.

Ex lib. Fabric. Eccl. B. Mar. Tornacenſis; item ex lib. Inſtit. Sodalitatis Corrigiatorum B. Mariæ c. 12. Auctore F. Georgio Maigret.

Arteſia.

Arteſia Prouincia. CAPVT 18.

ARteſiam, cuius Chronicon teximus, glorioſiſſimam & fœcundiſſimã Belgicæ Prouinciam, à D. Lodouico Gallorum Rege, Roberti noſtri Fratre, Comitatus titulo decoratam, in album Societatis huiuſce defero. Id maximè volunt ſingulares, eæque primæ noſtræ Diœceſes. Atrebatenſis vnâ, Morinenſis altera, & recentior illa, quæ aliquid ab iſtâ habet, Bononienſis; quarum nemo neſcit Virginem Matrem Patronam eſſe. Immò & D. Audomari non adeò eſt obſcurum, initijs paribus eluxiſſe. Quid verò inque exque opidis templa, aſceteria, reliquiæ Rigiaci, Sandomari, Bethuniæ, Ariæ, Lenſij, Sanpoli, non alio quam Mariæ Epitheto decantata? Alibi de illis; nunc trigam ſolùm, ſuperiorum Methodo non abſcedens, hìc compono.

Atrebatum Opidum. CAPVT 19.

ATrebatum, alij Rigiacum Atrebatium appellant, Arteſiæ, immo olim & Flandriæ ad Scarpam fl. Metropolis, Iulio Cæſari, & ante Cæſaris, Brennique Capitolini tempora, Anaxagoræ Saxonum Regi, Leonis 4. Belgarum Ducis ætate, annis quaſi centum, ante Verbum Incarnatum, ob loci maieſtatem (tunc Balduini montem tenebat) concupita, monumenta multifaria habet ſublimioris

Breſinius tom. 1. chron.

alicuius zeli & adlectus in Dei Matris tutelaris Deæ ſuæ obſequium propenſi & arrecti. Etenim ab ipſis naſcentis hic fidei rudimentis (vt de SS. Victorico & Fuſciano, qui ſub Diocletiano paſſi ſunt, hic ſileam) cũ S. Diogenes Natione Græcus, in iſto tractu an: 384. Epiſcopum ageret, non alijs exordijs vtendum eſſe is ſibi putauit, quàm ab ſuauiſſimâ Deiparæ clientelâ. Vnde & ei templum ſtruxit & ſacrauit, ad quos Fideles, qui perpauci tunc fortè aderant, cum Epiſcopo paſcuis cæleſtibus operaturi conuenirent. Quo quidem tempore, anno ſc. 389. Valentiniano Imp. Lupicino & Iouino Coſſ. (ſcribit Marcus Aurelius Caſſiodorus.) Populum annonæ penuriâ, ex terræ ſiccitate, miſerè tabeſcentem proſtratumque lannei illi flocci, quos Manna nominamus hodieque ſeruamus, pingui rore permixti, è cœlo in terram delapſi, mirâ ſegetum ſuppullulante copiâ recrearunt ac refecerunt. Verùm enimuero vbi efferata Vandalorum libido deſæuijt, ferro & igni obuia quæque immani barbarie depaſcens; pientiſſimus Pontifex in eâdem ſacrâ æde abs hoſte fortè repertus, glorioſo martyrio coronatus eſt; anno ſupra quadringenteſimum decimo; poſteaquam viginti totos annos promouendæ Eccleſiæ ſuæ omnem induſtriam operamque infatigabilis Athleta collocaſſet. Exindè ſacris omnibus excuſſis, extinctiſque Fidei Chriſtianæ documentis, Patria cloäcæ rituum fœdiſſimorum integro amplius ſæculo immerſa, penitus deturpata eſt, donec

G. Gazæus in catal. Epiſcop. Atreb. & Molanus in natt. 5. Febr.

Caſſiod. in chron. Hieronymus in Supple. chron. Euſebij. Idem in vita S. Seruatij MS. in monte S. Eligii Arteſiæ. Oroſius l. 7. hiſtor. & poſt multos Gazæus quos in hiſtoria S. Mannæ ex ordine allegat.

donec Apoſtolus ille noſter ſanctiſſimus Vedaſtus, à B. Remigio Rhemorum Archipræſule Epiſcopus an. 542. ſecundum Baronium creatus, ad Atrebatios miſſus, hic fortè per dumeta & vepres, reliquias priſcæ Religionis veſtigans, ſacrum Deiparæ altare labefactatum nonnihil reperit: reperto lætatur impensè; & monſtrante numine id factum arbitratûs; adiuuantibus Francorum Regibus, nouum ibi templum molitur, exædificatque, atque Clericis, quos Canonicos hodiè vocant, illuc intromiſſis non mediocriter locupletat. De quibus intereſt cum Ioanne Molano audire chronicon Atrebateñ: *In Eccleſia Deiparæ Virginis, quam auxiliantibus Regibus beatus Vedaſtus conſtruxit, cum B. Remigio Clericos, quos Canonicos poſteritas vocat, inſtituit: de quibus in teſtamento ſuo Remigius:* ECCLESIÆ ATREBATENSI, CVI DEO AVCTORE, VEDASTVM FRATREM MEVM CHARISSIMVM, EPISCOPVM CONSECRAVI, EX DONO IAM DICTI PRINCIPIS (Ludouici, quem de ſacro fonte ſuſcepi) VILLAS DVAS IN STIPENDIIS CLERICORVM DELEGAVI, ORTOS VIDELICET ET SABVCETVM. Sanctus verò Vindicianus, Cameracenatium & Atrebatium Epiſcopus, & ipſe Rex Theodoricus ex rebus proprijs anno circiter ſupra ſexcenteſimum nonageſimo, cenſum mirificè auxerunt, adiectis, ſcribit Molanus, quampluribus villis, Eccleſijs, terris, molendinis alijſque ſubſidijs. Cuius etiam pietatis ſtudioſa admodum fuit B. Virgo Bertilia, ex nobiliſſimâ

Gazæus vbi ſupra in catal.

Baron in martyr. Rom. 6 Febr vide neceſſario, obiit an. 570 ibid. alii aliter ſentiunt.

Molan. vbi ſup. Chronic. Camer ſeu Atrebatenſe MS. ad Gerard. I. Epiſcopum.

Molan. in natt. 11. Martii.

Regum Franciæ proſapiâ oriunda; de qua chroni-
Chron Camer. l. 2. & Molanus 3. Natal. con Cameracenſe ſic teſtatur: *Eſt etiam in vico Maraculo, aliàs Mareolo, Monaſterium Canonicorum, vbi S. Bertilia quieſcit: quæ hoc ipſum ſuum prædium Sanctæ Mariæ tradidit*: Sanctæ, inquam Mariæ Atrebatenſi: Guthlando nempè marito, quo cum illibatam pudicitiam coluerat, è viuis erepto, patrimoniorum opima quæque, Aſceterijs, Xenodochijs, alijſque egentioris fortunæ hominibus participauit; ſolo Mareolo (hinc quaſi mille paſſibus abeſt) vſibus ſuis reſeruato; quòd poſtmodùm in duas partes tribuit; quarum vnam eamque potiorem Pontificum Atrebatium voluit eſſe: alteram Eccleſiâ in B. Amandi honorem ſacrâ ornauit. Quo factum eſt, vt Epiſcopi Atrebatenſes, ibi ſæpè domicilium ſelegerint, adeoque Caſtrum eleganti operâ conſtruxerint; quod quidem multo pòſt ſumptu Petrus Ranchicurtus Pontifex, anno ferè 1490. a ruinâ quæ imminebat vendicauit. Eodem operam ſuam contulit Rudolphus Eccleſiæ Deiparæ Theſaurarius, de quo idem chronicon ad an. 1030. ſic fatur: *Veniamus nunc ad Atrebatenſe territorium: Monaſterium namque S. Mariæ, vbi quondam Pontificalis Cathedræ Principatus fuerat, quadraginta Canonicos habet. Illud verò modernis temporibus, Rodulphus ipſius Eccleſiæ theſaurarius, conſilio Domini Gerardi Epiſcopi, ampliauit.*

Monumenta MSS. Ferdin. Cardeuaquii Atrebatii.

Chronic. Camer.

Iac. Meyerus l. 2. Annal.

Porrò referunt annales, a reparatione priore bis illud ignibus conflagraſſe: primò impietate Normannorum, quando anno 883. in patriam effuſi inſignis

inſignis alicuius audaciæ nihil intactum ſinerent. Anno deinde 1030. quum è cœlo detonans fulgur, & baſilicam ipſam, & Canonicorum ædes miſerabili incendio deuoraret. Iterum ex eodem chronico iſtud elicui; ſed ſimul ex Breſinio: Ait iſtud; *Veluti in præſenti S. Mariæ Atrebatenſium manifeſtum eſt Eccleſiâ, quam tertio Calend. Aug. ignis adueniens de cœlo, totam combuſſit videntibus cunctis.* An non fortè hoc demus iratæ Diuæ ob fœdiſſimam mortem D. Thomæ Argentolij eius templi Præpoſiti, & moribus integerrimi, qui iuſtitiæ & libertatis Eccleſiaſticæ aſſertæ cauſsâ quadriennio ante, ſc. 1026. in ipſo Eccleſiæ gremio à ſicarijs crudeliter fuerat trucidatus? Quin verò non ita multis pòſt annis, quantam ſtragem exciuit Ignis ille diuinus, non in agro noſtro ſolùm, verum etiam Pariſijs, ª Sueſſione, Carnoti, Cameraci, Tornaci, pari forſan ſcelerum enormitate mortalibus ſacras Virginis Ædes conſpurcantibus? At non ſemper ſæuijt miſericors & benigniſſima Mater, ſi vulnus ipſa impreſſit præſtitit medicinam; quum ſc. anno 1095. ſedente Lamberto Pontifice, ſuis ipſa manibus, ſacrum Cereum, toto orbe cantatiſſimum, è cœlo delapſa nobis dedit, quem in Reliquijs latiùs celebrandum reſeruamus. Vnde Anſelmus Abbas 8. Gemblacenſis in Apendice MS. ad Chronicon Sigeberti Gemblacenſis hactenùs ineditâ, ſic loquitur ad an. 1129. *Atrebati in templo Matri-Virgini dicato, tot & tanti curati ſunt, vt omnis homo ad enarrandum elinguis fiat.* Hanc

S porrò

Chron. Hanoniæ tom. 2. l. 14.

Breſinius tom. 1. chron.

Chronicon Camerac. MS. Brezinius tom. 1. MS. chronicorum Flādriæ & Arteſiæ.

Liber obituum MS. Eccl. Cathedr. Atreb.

Anſelm. Abbas Gembl. in apēdice in chronic. Sigeberti.

ª Vide Hugonem Farſitū in præfatione miraculorū B. Virginis Laudunēſis MS. habet Georg Coluenerius Theol. Duaci Profeſſ.

Iac. Meyerus l. 4. ann. Flandr. & Gazæus in hiſtor. Sacri. Cerei Atreb.

Anſelm. Gemblacenſis.

porrò Sacro-ſanctæ Virginis in populum Atrebatem beneficentiam & fauorem, ſuis etiam temporibus Guilielmus Iſiacus Pontifex recognoſcens, anno 1286. ſanxit, vt hebdomadatim Virgineum officium ſub ſemiduplici Solennitate Diœceſis vniuerſa perſolueret: quod pientiſſimum eius inſtitutum, hactenùs inuiolatum, ſaltem Atrebati perſeuerat. Affuit deinde Ioannes Canardus memorabilis Antiſtes, qui Templo & Epiſcopio ſingulariè reparando ſudoris & æris plurimum inſumpſit. Is enim Principibus acceptiſſimus, quæ piè conceperat, non grauatè poterat exequi. Quod ſi geminas illas turres, quas cœlo iamnùm minantes mirantes cernimus, ad coronydem vtrimq; ſuam perduxiſſet, immortalis ſibi nominis commendationem; Baſilicæ, licet etiamnum toti inuidendæ orbi, miraculum indubiè comparaſſet. Eius autem cenotaphium ſic in templo habet:

Gazæus in catal. Epiſc. Atrebaten.

Hic iacet Dominus Ioannes Canardi, Epiſcopus Atrebatenſis, Conſiliarius Domini Regis, & Domini Ducis Burgundiæ, Arteſiæ & Burgundiæ Comitis &c. *qui obijt anno Domini* 1407. *menſis Octob. die ſeptima.*

Porrò templi Dedicatio quæ vltima fuit, à Petro Ranchicurto Pontifice, anno 1484. die Iulij ſeptimâ perſoluta eſt; eiuſque annua per vniuerſam diœceſim Feſtiuitas eſt ſolennis. At noſtrâ ætate anno ſc. 1572. conſternatis multorum animis, tectum ipſum cum minore campanili, templi medium inſidente ac mirâ nolarum harmoniâ ad incredibilem lætitiam

lætitiam reſono, ex operariorum incuriâ, qui iuxtà
ignem ſiuerant, viſum penitùs flammis depaſci. Cui
reſtaurando, à Matthæo Moullartio 74. Pontifice,
non curtâ manu legatum. Plura opidi ſuperſunt; at
ſuperſedeo ijs ad tempus, ſi tamen ex Iuſti Lipſi
Virgine Hallenſi, id notaro: Anno (inquit) 1492.
Vrbs Atrebatium tenebatur grandi præſidio: ciuium ‹‹
optimi, quod viribus non poterant, aſtu patrandum ‹‹
ſuſcipiunt: ſed trepidi & anxij, vt inter plures, ne
res emanaret, aut in euentu falleret, animos ad ‹‹
Deum & Diuam vertunt. Vouent huic, ſi adſpi-
raſſet, nudis pedibus Hallenſem eius ædem inui-
ſere; oblaturoſque è ferro & cerâ tabulas, rei geſtæ
monumentum. Ampliùs, egenis pecuniæ certum ‹‹
modum, eius honori clargituros: & denique aqua ‹‹
& pane vitam toleraturos, donec votorum iſtorum ‹‹
ſe liberaſſent. Factum & hoc & illud eſt: ciues & ‹‹
vrbs Principi ſuo (ſc. Maximiliano Imperatori) red- ‹‹
diti, & vota noſtræ Diuæ.] Magnam fiduciam, ma- ‹‹
gnum auxilium! mirum, Ioanne Griſardo, hu-
millimæ aliàs conditionis viro Gallum fallente,
acciente noſtros, non alio artificio quam ruſticâ
cantilenâ. Obque id facinoris in opidi Maiorem
aſſumitur; eius verò denati Epitaphium tale in
D. Ioannis legitur.

Eius vitam edidimus Orat funebri a nobis publicitus an. 1600. habita.

Iuſtus Lipſius c. 55. Hiſtor. Virginis Hallenſis.

An. 1492. 4. Nouemb.

Vide Gazæum in catal. Epiſc. Atrebatium in Petro Ranchicurtio.

Aſſeruit patriam nobis qui mole ſub ipſâ;
Confectum ſenio ſic cumulauit honor.
Expulit Atrebato Gallos, ſine cæde, ſuperbos;
Neſtora nec Graij ſic habuere ſuum.

Legitur Atrebati marmori inſculptum in D. Ioannis parœciali templo.

Carmine plus fecit, pugnâ quam mille cohortes;
Opida Principibus reſtituitque ſuis.
Vltima ſtat propiùs coniux non morte dirempta,
Perpetuus functos aſſociauit amor.
Corpora & oſſa iacent, viuat ſed fama perennis,
Griſardum & Bellam tu Deus adde polis.

Teriianna Morinorum Opidum.

CAPVT 20.

Meyerus l. 2. annal. Flandr.

Baron. in Martyrol. Roman. 27. Nouemb. Molan. in natt. eod. die.

TEriïannam Mediterraneam Morinorum, ad Liſam fl. vrbem, de quâ varia in veris, in fabulis, S. Maximus Regienſis in Galliâ Ciſalpinâ Epiſcopus, ac D. Proſperi ſucceſſor, aggreſſu ſimili Deiparæ facere auſpicatur. Is ex patriâ profugus in agrum Teriiannenſem appellens, cœpit quarto abs vrbe lapide, in pago Vimenſi, ædem exiguam ad Deiparæ gloriam exſtruere, ac omni conatu niti ſub talibus exordijs populi fauorem ſibi demereri, quo Eccleſiæ ſplendor, nonnihil eo in tractu abs Sanctorum Fuſciani, Victorici & Piatonis laboribus obnubilatus, ſeſe clariùs explicaret. De his Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij ita conteſtatur: *Aliquot annis ante huius templi ædificationem fuit oratorium constructum in honorem Virginis à B. Maximo Regienſi Epiſcopo & S. Proſperi ſucceſſore.* Cuius porrò templi? indubiè Virginei Morinorum, quod Lotharius ſecundus Gallorum Rex anno 605. ingenti ſumptu & exquiſitâ amplitudine inchoauit ac perfecit, &

ſacræ

ſacræ Virgini inſcripſit, vt ſub eius dexterâ roboraretur Diœceſis, cuius Pontificij catalogum Antimundus eſt exorſus. Huius nimirum pietati accedebat Rex, quem cum Clero, annali portorio cumulauit liberaliter. Qui verò factum arbitrabor, vt in annum centeſimum trigeſimum tertium poſt milleſimum fuerit templi Dedicatio dilata? Fortaſſe non fuit; cuius memoriam lambens ignis malè abſterſerit. Cæterum illud ſaltem conſtat, eo ipſo anno iam nunc poſito à D. Milone 30. Morinenſium Epiſcopo, magnâ omnium Ordinum ſacrorum, ſæcularium frequentiâ, Idibus Octobris præſtitum id eſſe; hodieque à Bononienſibus annuè cum Octauâ recoli: quem quidem ſacræ nuncupationis diem, triſtiſſima eiulatio inſecuta eſt, *ob non inuentum* (ſcribit Meyerus) *caput Diui Maximi, quod quinquaginta iam annos Bononienſes inſcijs Terüannicis detinuerunt*. At verò altero poſt anno ſcilicet 1134. Idus Octob. tertio, effuſâ in gaudia, vrbe, priſtinum in locum ſacrum pignus relatum eſt ac in Baſilicâ Deiparæ firmiore cuſtodiâ donatum. Sed nec id lætitiæ genus ſtabile fuit, quandò annis vix quatuor expletis feruida flãmarum vis ſacram ædem miſerabiliter occupauit & conſumpſit. Quid deinde? Iterum inſtauratur: & audite Lodouici Gallorum Regis, ſimulque Pont. Max. beneficentiam. Ait de iſto Meyerus; *Anno 1156. Ludouicus Francorum Rex, Terüannam mediterraneam Morinorum vrbem, cum comitatu opidoque vetuſto Alekinû, ac ſupremo imperio in Ardam, Lilerium & Hiſdinum, ad hæc alam ma-*

Lud. Breſinius tom. 1 chron.
Idem Brezinius tom 3. ex vetere MS. Eccleſiæ Morinenſis.
Belforeſtus in Coſmograph.

Iac. Meyerus l. 4. annal. Flandriæ.

Breuiarium Teruannenſe.

Idem ibid.

Brezinius tom. 1. chron.

Meyerus l. 5. annal. Fland.

S 3

alam magni, vt vocant, cate, in portu Ghinelt propria ac libera demiſit Eccleſiæ Morinorum. De Pontificibus verò Summis ſic idem ille: *Alexander & Adrianus Romani Pontifices, in Milonis Epiſcopi eiuſque ſucceſſorum poteſtatem tradiderunt omnia Monaſteria Collegiaque Sacerdotum Diœceſis Morinorum.* Obijt autem Milo anno circiter 1158. non ſine opinione Sanctitatis, vt quem & miraculis, interuentu Virginis claruiſſe apparet ex monumentis Abbatiæ S. Iudoci in Nemore, vulgo Dommartinenſis apud Arteſios.

Aub. Miræus tom. 1. annal. Eccleſiaſticor. Belgicæ.

Epiſtola Miſſa Abbati & Conuentui S. Iudoci in Nemore de. D. Milone.

a Fuit is 3. Abbas, inde Epiſcopus Nouiomenſis.

DIlectiſſimo Domino ſuo a Andreæ Dei gratiâ Abbati S. Iudoci, cunctiſque qui cum eo ſunt
„ Fratribus N. Seruus eorum & amicorum Salutem in
„ Domino. Rem præclaram & omni dignam memoriâ
„ cunctiſque Sanctæ Matris Eccleſiæ prædicandam
„ Filijs cœleſti dignatione nobis Teruanniæ nuper
„ oſtenſam veſtræ Sanctitati tacere non poſſum, ob
„ hanc ipſam cauſam teneriùs amplectens miraculum
„ quod B. recordationis Domini mei Milonis Epiſ-
„ copi, non tam precibus & meritis ſed & manibus
„ creditur accidiſſe. Erat ſanè mulier apud nos pau-
„ percula, nota ſatis, tanquam oſtiatim & pænè quo-
„ tidianum quærens victum, quæ per quatuor & am-
„ plius annos corporeo priuata lumine, cum omni
„ huius vitæ temporalis, præter paruulum filium quo
duce

duce vtebatur, careret ſolatio; nocte proximâ poſt «
Kalendas Aprilis, iacentem in cubiculo ſomnoque «
grauatam grandis & admiranda Dei reuiſit eam cle- «
mentia. Cum enim in quodam Eccleſiæ noſtræ « An 1163.
loco ſuper arcam, quæ in eo eſt, iacere ſibi videretur, «
aſtabat ei quædam quaſi *Virgo* ætate iuuencula, ſed «
ſtatura ſublimis, decora valdè & aſpectu gratiſſima «
veſtibuſque ornata candidiſſimis, quæ blando il- «
lam paululùm affata ſermone, ad ſepulcrum quod «
propinquum eſſe videbatur, manu apprehenſâ dedu- «
xit, & cum ſupereminenti lapidi eam impoſuiſſet, «
eſt, inquit, in hoc loco, Mulier. Quæ expergefacta «
dulci recordatione diu delectata viſionis, tandem «
aſſumpto paruulo duce Eccleſiam adiuit, cumque «
in quo iacuiſſe meminerat noctu, locum humique «
proſtrata ſupplex & humilis, nō minimum tempus «
in oratione peregit. Cum ad locum poſt orationem, «
in quo ſtare iuſſa fuerat, erat ante ſepulcrum Do- «
mini mei Epiſcopi, ſeſe duci poſtulaſſet & perducta «
flexiſque genibus lapidi ſuperincumbens preces «
ex intimo pectore fundens ad dominum, tandem «
orando fatigata obdormiuit. Eſt autem dum dor- «
miret, lapis ille cui pectore ſuperiacebet, viſus ei «
eleuari, ſeque Venerabilis quidam ſenex, ætate qui- «
dem confectus, ſed quadam vt ei videbatur, reue- «
rēda præditus maieſtate, exibat de tumulo; qui aſtan- «
te *Virgine* quæ mulieri primum apparuerat, vtraque «
manu faciem illius leuiſſimo tactu fouebat, ac de- «
inceps ſubtili & mundo accepto linteamine cali- «
gantes.

» gantes extorſit oculos. Excuſſo itaque ſomno in-
» opinato ſtupefacta gaudio, auctorem lætitiæ Deum
» ac Sanctam eius Genitricem, ſemel & iterum ac ſæ-
» pius inuocare cœpit, ſed ab ignorantibus, & illam
» delirare credentibus tacere coacta rurſus obdormi-
» uit. Poſt modicam autem moram cum in altari
» *B. Virginis* Miſſa celebraretur, illaque ab illo loco
» in quo ſanata fuerat compelleretur recedere; quid
» me (inquit) abigitis? ego ſum quidem paupercula
» quæ longo tempore orbata lumine iam per Dei gra-
» tiam, & S. Matris eius auxilium curata ſum & vi-
» deo. Exijt ergo ſermo iſte inter Fratres noſtros, qui
» ad officium Miſſæ celebrandum conuenerant, ſed
» & per totam ciuitatem celeriter in populum diffu-
» ſus eſt, omneſque cum ſtrepitu magno & immensâ
» lætitiâ, pleriſque lacrimas præ gaudio fundentibus,
» ad eccleſiam feſtinantes ad ſepulcrum Domini Epiſ-
» copi cum tanta frequentia tantaque ſunt animi de-
» uotione congregati, ac ſi eum reſurrexiſſe, ac in
» carne viuentem aſpecturi veniſſent; non nullis vero
» de fratribus noſtris temere fidem adhibere nolen-
» tibus cum in capitulo ſuper hoc deliberaturi con-
» ueniſſent, factaque de euentu rei diligenti inquiſi-
» tione, veritas certiſſimè deprehenſa fuiſſet, pulſatis
» ilico cunctis in teſtimonium lætitiæ campanis, in
» laudem Dei vnanimiter aſſurreximus, TE DEVM
» LAVDAMVS canentes, in ſublime gratiarum actio-
» nes referentes altiſſimo, magnificantes Deum aucto-
» rem Mundi, B. V. non prætermittentes præconium
quæ ſe

quæ ſe miniſtram operis præbuerat, nec illius meritum obliti prædicare qui clauſos diu oculos exterſerat dormientis. Nunc autem quia vos oportet noſtræ participes eſſe iocunditatis, rem ſicut geſta eſt tranſmittere vobis decreui, vt & vos glorificetis Dominum, qui fecit magnalia coram oculis noſtris, qui admirabili virtute ſua cæcos illuminauit oculos, cuius poteſtas & charitas vbique nunc & in perpetuum permanet per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Ceterùm quàm ipſa noua templi excellentia Wiſſoci cuiuſdam liberalitate, qui ad hoc quinquaginta nummûm aureorum millia numerauit, ab interitu vendicata, Mariæ accepta fuerit, miraculo etiam declaratur. Anno 1346, quum vrbe ab Anglis occupatâ, direptâ & in fauillas collapsâ, audacior aliquis eorum, comitibus aliquot caculis prædandi cupidine templum ingreſſus, fortè Deiparæ, ſublimi in pegmate ſtantis, coronam ſagittæ ictu deijcere conaretur, arcus in plurima fragmenta ſubito diſtributus, ſociorum non neminem percellit ac vulnerat. Mox abſtinent auſo, eius pœnitentes ſinguli, ac mixtim dònaria conferunt: Et verò ab ipſis etiam ciuibus honorem procatur. Altero prodigio, ſed ſuperioris ætatis declaro. Anno 862. recurrebat annuus Aſſumptionis Deiparæ dies. Inſtat ciuium aliquis eâ ipsâ luce, cōtemptis ferijs, interulam ſiue induſium acu ſibi parari. Obſtupeſcite; integrum apparet ſanguinolentis maculis inſperſum. Quid vos cæ-

Breſinius tom. 3. chron. fol. 663.

Meyerus l. 13. annal Flandr.

Idem l. 2. annal. Flandr.

vos cæteri ciues? Humfrido Epiſcopo rem defertis; & adiuncto ſacris Induſio, id Feſti præcipuum apud vos deinceps futurum, mandante Pontifice reportatis. Fuit ea ſc. vrbis gloria; quam multâ annorum ſeriè perennantem, anno tandem 1553. 12. Calend. Quintileis, Caroli Cæſaris Imperio, miles penitiſſimè extinxit. Vrbis exciſæ innuit Scriptura Sacra tale Chronographicum:

Deuteron 32. M.CC.LLLL LL.X.VVVV VVVV.III. *Cæſaris aquila prouocans ad volandum pullos ſuos, & ſuper eos volitans expandet alas.*

1. Machab. 3. M CCC.LLL L.XX.VVVV V.IIIIIII. Etiam iſtud: *Non in multitudine exercitus eſt victoria belli, ſed ex cœlo fortitudo eſt.*

Audomaropolis Opidum. CAPVT 21.

FAnum Audomari, florentiſſima ad Aa fl. Flandris contermina, & inſulis natantibus nobilis Oromanſacorum ciuitas; his nominibus, ſola ea ſuccurrunt, in ſocietatem hanc admittitur: Primùm, quòd in ipſis natalitij ſui crepundijs, templa, quæ prima portauit, non alio donata fuerint, quam Matris-Virginis nomine. Quorum antiquiſſimum in Sithiu loco lutoſo ab Clotario 2. Rege, anno 618. (alij volunt 605.) poſitum fuit, quod ſepeliente B. Bertino D. Audomari ſacrum cadauer excepit. Id autem cum paludes crebræ tellurem circumiacentem inundantes, vix idoneum ſepulturæ ſinerét, idem Bertinus abbas adiecit animum alteri, eminentiore in loco, ſub eiuſdem Virginis nomine exædifi-

exædificando. Nec ſucceſſu deuotiſſima voluntas caruit; datiſque fratribus, Canonici deinde audierunt, eiuſdem defuncti corpore ditauit; qui creberrimis miraculis inibi irradians, cauſſam dedit, cur Audomari iſtud plebs appellitans, Mariæ nomen, Diuâ ita permittente, ſuppreſſerit. De eo talibus verbis Molanus: *Cumq; in loco paludoſo ſitum, & ſepulturæ inidoneum eſſet; Beatus Bertinus in vertice montis aliam Baſilicam B. Mariæ conſtruxit cum cœmiterio, & ordinauit vt aliquot Monachi inibi Deo ſeruirent.* Illud ipſum porrò eſſe, quod nunc S. Audomari dicimus, idem Doctor in S. Erkembodonis Natali ſic teſtatur: *Eſtq;* (ſc. S. Erkembodo) *cum magnâ reuerentiâ ſepultus in Monaſterio S. Audomari, ſiue in Baſilicâ S. Mariæ, quam Audomarus pridem dedicauerat, in quâ nunc reſident cathedrales Canonici S. Audomari.* Quando verò Cathedrales? nam ex Monachis in Canonicos ſæculares ſeu collegiales numero 28. tranſijſſe, auctor Lodouicus Breſinius, quum ſcilicet anno ſupra milleſimum trigeſimo tertio id Monaſterij, cum tēplo ſuo ignibus exhauſtum penitus concidiſſet. Attamen chronico Bertinenſi magis accedam, in quo lego Fridogiſum D. Bertini Archimandritam, idipſum an. 830. aſſignatis Sacerdotijs præſtitiſſe. Cœpere verò vocari Canonici Cathedrales, quando exciſâ, iam dictum eſt, Terüannâ; curante Philippo 2. Hiſpaniarum Rege, Pontificia dignitas in Belgicâ numerum maiorem accepit. Qua quidem dignitate primus Audomaropoli donatus eſt D. Gerardus Hamericurtius,

[Ioannes Molan. in Natalib. Sanctorum Belgij 9. Sept.]

[Idem 12. Aprilis.]

[Breſinius tom. 1. chron.]

curtius, S.Bertini Abbas, pietate & prudentiâ commendabilis. Cæterùm iſta variata templi nomenclatura tantùm abeſt vt Virginem affecerit; quin miraculis frequẽtibus eſt teſtata, opidum iſtud curæ ſuæ præſidioq́ue ſubeſſe. Nouere n. ciues, quæ & quanta, in Oratorio, vulgò Sacellum noſtræ Dominæ Miraculorum nuncupant, maiore in foro, exſtructo frequẽter acciderint; quo in loco pars Capillorum Mariæ aſſeruatur, vt etiam in altero, iam Audomari; illorum non dubito, qui ſub Simone 45. Bertinenſium Antiſtite, cum eiuſdem Deiparæ Chirothecâ eò fuerant aſportati.

Chronic. Bertinenſe MS. in Simone Abba.

Cameracum Ducatus & Opidum.

CAPVT 22.

SAmarobrina, hodie Cameracum, celebre in limitibus Arteſiæ, Hannoniæ & Picardiæ ad Scaldim fl. opidum, Ducatus à Maximiliano Cæſare, & Metropolitanæ Eccleſiæ à Paulo 4. Pontifice titulis honoratum, catalogo iſti inſeratur neceſſum eſt. Teſtabuntur Hungari qualiter anno circiter 930. cum furibundo inſultu ſub Fulberto Epiſcopo, vrbem impeterent, interpellatâ Pontificis precibus Mariâ, inexpugnabilem hoſti, ciui illæſam ſeruauerit. Meminerat ſiquidem clementiſſima Virgo quam priſcus in iſto loco ſui cultus eſſet; iam tum ſcilicet quum D. Vedaſtus Euangelij ſemen eo in tractu ſpargeret. Etenim anno quaſi 524. eius honori erectum ibi

Chronicon Cameracen. MS. & Molan. in Natt. 2. Aprilis. Baronius in annal. ad an. 930.

Eccleſiæ Monumenta. MSS.

ctum ibi templum fuit: quod deinde D. Auberti ætate, Dagobertus Gallorum Rex ex intimo animi ſenſu quo in Virginem & Pontificem afficiebatur, vectigalibus lautiſſimè cumulauit. At ſeſqui-ſæculo ampliùs hinc euoluto, anno ſc. 882. Normannorum diritate prophanatum Dodilo 21. Pontifex magnâ induſtriâ ſplendori ſuo reddidit; ac anno 890. Calendis Auguſti dedicauit. Quem, tribus interiectis, ſecutus Inguelranus, eam Baſilicæ partem, quæ occiduæ plagæ obuerſa eſt, adhuc iacentem ac proſtratam, anno 960. releuauit. Eidem operæ ſeſe dedidit & quidem diligenter Gerardus hoc nomine primus Antiſtes. Id diſcamus ab ipſo Cameracen̄ chronico: Ex quo Domnus Gerardus
Epiſcopus (chronici verba ſunt) vrbem commiſſam “
primò intrauit, videns quidem tàm anguſta quàm “
vetuſta Monaſterij S. Mariæ ædificia, ac annoſorum “
parietum fiſſuram ſuſpectans, mox animum ad me- “
liorandum intendit, ſi fortè Deo præſtante tempus “
ei ſuppeteret opportunum. Sed quia, vt ſuprà retu- “
limus, tàm inteſtinis quàm extraneis ſeditionibus “
impeditus vſque ad annū Dominicæ Incarnationis “
i. XXIII. ſui vero præſulatus .... inchoare non “
potuit. Tunc verò diuinâ miſericordiâ fretus, ac “
multorum fidelium Dei, orationibus quibus fiderat “
roboratus, tam antiquas moles parietum demoliri “
præcepit. Quo facto, omni ſtudio accinctus, vt- “
pote ſapiens architectus, incœpto labori ſollicitus “
inſtat, & neceſſarijs ſumptibus prudenter expenſis, “

Relationi Iuliani ibid. Presbyteri, & antiquit. ſtudioſi. Fulbert. in lib. de vita & moribus S. Auberti Epiſcopi Cameracen

I. Bonifacius l. 2. c. 1. hiſt. virginalis.

Chronic. Hannoniæ tom. 2. l. 9.

Gazæus in catal. Epiſcoporū Camer.

Chronicon Camerac. l. 2.

„ ad reædificandum tantæ difficultatis opus anhelat.
„ Quippe timens, ne aut morte præuentus, aut qua-
„ libet alia cauſſa coactus, opus imperfectum relin-
„ quat. Ad hoc verò difficiliùs nihil eſſe, quod ſuum
„ deſiderium remoretur aduertit, quàm lenta aduectio
„ columnarum, quæ procul ab vrbe, ferè in trigeſi-
„ mo milliario cedebantur. Diuinam ergo clemen-
„ tiam deprecatus, vt ſibi propius ſolamen aliquod
„ præſtare dignetur; quadam ſiquidem die aſcenſo
„ equo, per noſtram viciniam in multis locis abdita
„ terræ ſcrutatur, tandemque Deo opitulante, qui
„ nunquam deeſt ſperantibus in ſe, in vico quem dixit
„ antiquitas Leſdem, qui quarto milliario ab vrbe
„ ſecedit, apertâ terrâ, iuxta votum lapides colum-
„ nares inuenit. Nec ſolùm ibi, ſed etiam propiùs, in
„ villâ videlicet Nigellâ fodiens, aliud genus bonorũ
„ lapidum ſe reperiſſe lætatur. Vndè Deo gratias red-
„ dens, totum ſe ſtudio pij laboris accinxit, ac ne
„ ampliùs demorer, operante diuinâ miſericordiâ,
„ opus immenſum ſeptennio, anno videlicet Domi-
„ nicæ incarnationis ı̄. xxx. reddidit conſummatum.
„ Exin verò quod conſequens erat, prout decuit
„ decimo quinto Calend. Nouemb. ſolenniter, & vt
„ dicam pluſquàm ſolenniter dedicauit.] Hactenus
Chronicon Camerac. l. 1. chronicon; in quo etiam licet animaduertere, quàm
miraculosè turris ipſa templi, a ruinâ, quam mini-
tabatur ope virginis, fuerit eodem tempore vendi-
Chron. Hannoniæ tom. 2. l. 14. cata. Deinde annis vndeniginti reuolutis; Henricus
Imperator vrbem ingreſſus, integrum opidi tem-
porale

porale Dominium D. Lieberto Pontifici & eiuſdem ſucceſſoribus perpetuò futuris aſſignauit, quâ etiam ferè ætate, Richildis præſtantiſſima Heroina Hannoniæ Comes, non ſpernendum annuum portorium eidem Epiſcopo comparauit. At, heu funera! iterum an. 1064. ignibus exeditur templi nouus iſte ſplendor; quem iterum per Gerardum hoc nomine ſecundum, ac vltimum vnitarum Cameracenæ & Atrebatię Diœceſeon Antiſtitem, anno 1076. reſtitutum; ecce iterumque anno 1148. ſimilis flamma peruolat, tantoque feruore graſſatur, vt Pontificis palatium, S. Sepulchri & D. Autberti aſceteria, magnamque opidi partem lachrymabiliter ſimul attingeret & deleret. Quid autem? collabaſcit cum tot funeribus, potentium munificentia, aut vulgi ipſius pia ſedulitas? imò potiùs, velut

Nititur in pondus palma, & conſurgit in arcum,
Quo magis & premitur, hoc mage tollit onus;

ſic ijs animus arrigitur, operique ſtrenuiſſimè inſudatur extempore, & quaſi è ſepulcro baſilica nobiliſſima renaſcitur, quàm hodieque videmus cum ſuperbiſſimâ politiſſimi lapidis turri, cuius ex eâdem materiè compoſita pyramis in miram altitudinem exſurgit. Quâ ferè tempeſtate, anno nempe 1195. Balduinus Hãnoniæ Comes, Decimas quas in Haurenſi villâ annuè legebat, teſtamento legauit. Odeion verò ſeu Chorum, anno 1251. glorioſè conſummatum, plurimùm promouit D. Elizabetha, Andreæ Hungarorum Regis filia, multo argenti auri-

rique

Lud. Breſinius tom. 1. chron. MS.

Chronic. Hannoniæ tom. 3. l. 15. c. 23.

Relat. Iuliani Lignij.

Gazæus in catal. Epiſcoporũ Cameracen.

Lud. Breſinius tom. 1. & Iul. Lignii relat.

Andreas Alciatus l. Emblemat.

Relat. Iuliani Lignii.

Chronic. Hãnoniæ vol. 3. l. 18. c. 70.

rique Pondere conceſſo; quanquàm laborem operis extimum ipſa haud viderit, vt quæ anno 1231. vitalem hanc auram cum æternitate commutauit. Quæ cum iſto pacto fuiſſent omnia ad vmbilicum deducta, protracta eſt nihilominùs ipſa Dedicatio in annum 1472. quo tempore tertio nonas Quintileis Petrus Ranchicurtius Atrebatium Pontifex, quod Ioannes Burgundus, opidi huius Epiſcopus, apud Principem tunc in aulâ fortè ageret, perinſignem iſtam ædem, Sacratiſſimæ Deiparæ denuò inſcripſit & dicauit. Cuius Dedicationis diem feſtum decorauit Ioannes Loſſus Canonicus, obtentis à Romano Pontifice indulgentijs ijs, quas per eius Octauam populus annuè conſequitur. Anſelmus Abbas Gemblacenſis etiam Baſilicæ huius, verbis talibus meminit: *Cameracus antiquiſſima & nobiliſſima ciuitas eſt, vbi templum habetur in honore ipſius Virginis; ditatum de Capillis & de beato Lacte eius. Ibi multi infirmi ſanati ſunt, quorum numerum nemo nouit niſi ſolus Deus.* Sanati ſcilicet ab iſto diuino igni, qui an. 1129. tot regiones & opida peruaſerat, vti iam aliquoties diximus. Coronidis loco & ſupremi honoris inſtar & diuini fauoris, ſacram Diuæ Imaginem memorandum hic cenſeo, quam D.Lucæ prototypum eſſe à Patribus piè creditum acceperunt. Viſitur in ipſa tēpli fornice ſupremâ, ſacello olim SSS. Trinitatis, nunc Noſtræ Dominæ nuncupato, paretque introeuntibus ad alam læuam, iuſſu D. Bruyllæi Archidiaconi auguſto tabernaculo, ſeu ſcenâ ſublimata; cuius

Anſelmus in appendice MS. ad chronicon Sigeberti.

cuius denati, & è regione Iconis ſacræ ſepulti, Epitaphium tale cernitur: *Hic antè ſub quadrato marmore, iacet vir Venerabilis Magiſter Furſæus du Bruylle, Decretorum Doctor, oriundus de Peronâ, quondam Valencenenſis, in hâc & Nouiomenſi Eccleſijs Archidiaconus & Canonicus; qui præſentem Imaginem glorioſæ Virginis, à S. Lucâ (vt piè creditur) depictam hic reponi ordinauit. Obijt anno* 1450. *Die* 17. *Decembris. Orate pro eo.* Fulget ea plurimis miraculis, quę à Iuliano Lignio eius loci preſbytero, in lucem producenda indies expectamus. Incredibile autem eſt quantus eò cõfluat vndique populus, pio Virginis amore excitatus, ac maximè per Aſſumptionis eius Octauam (Feſtum hoc ibi princeps eſt) Donariorum non abſtinens, nec pœnitens conceſſorum. Maſſæus in chronico meminit Lodouici XI. Gallorum Regis, qui mille ducentos aureos D. Virgini Cameracenſi pependit, ad coronam fabricandam, quæ vnà cum 12. lancibus argenteis, totidemque luminaribus, ſacellum egregio ſplendore, in annum vſque 1584. colluſtrauit.

Chriſtianus Maſſæus l. 19. chron. ad annum 1471.

Rel Iul Lignii.

Caſtellum Opidum. CAPVT 23.

CAſtellum pagus primùm ſeu villa: inde, faciente Ottone, mediocre in Cameraceſio opidum, cæteris adiungatur Virgini-matri nuncupatis. Cauſſam ſi quis inquirat, illa eſto, quod priſcum eius nomen fuit, CASTELLVM SANCTÆ MARIÆ: cui altera ſubdatur; quod à multis ſæculis in Epiſ-

coporum Cameracenſium poteſtatem abierit; vt
Chron Camer. MS. l. 1. innuit hoc Cæſareũ diploma. IN NOMINE SANCTÆ
„ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS, OTTO, ſuperna
„ fauente clementia, Romanorum Imperator Augu-
„ ſtus. Si locis diuino cultui mancipatis proprietates
„ ſublimare, atque honores augere ſtuduerimus, id
„ non ſolum laude humana prædicandum, verum
„ etiam mercede diuina remunerãdum ſcimus & vere
„ credimus. Vnde agnoſcat multitudo omnium fide-
„ lium noſtrorum, tam præſentium, quam & futuro-
„ rum, quod nos *Erluino* venerabili Epiſcopo, ob in-
„ teruentum Leonis Epiſcopi & cæterorum, dedimus
„ ius, fas atque licentiam faciendi, ſtatuendi, ac con-
„ ſtruendi mercatum cum moneta, teloneo, banno, &
„ totius publicæ rei miniſterijs, in quadam proprieta-
„ te Sanctæ Cameracenſis Eccleſiæ, in loco qui voca-
„ tur Caſtellum S. Mariæ, quod vocabatur antea Ven-
„ delgeas, quod ſitum eſt in pago Cameracenſi, ac
„ Comitatu Arnulfi Comitis, atque prædictum mer-
„ catum, monetam, teloneum, bannum, cum tota pu-
„ blica functione, in proprium concedimus Sanctæ
„ Cameracenſi Eccleſiæ, tali tenore, vt nullus Dux,
„ Marchio, ſiue Comes ſeu aliquis homo vllam pote-
„ ſtatem habeat ſuper memoratum mercatum; niſi
„ cum licentia Epiſcopi Erluini, ſuorumque ſuc-
„ ceſſorum. Vnde Imperiali iubemus atque ſtatui-
„ mus potentia, vt omnes homines iam dictum mer-
„ catum viſitantes, euntes, negotiantes atque com-
„ morantes eundo & redeundo talem obtineant pa-
cem, qua-

cem, qualem iuſtè detinent negotiatores in merca- «
to Cameracenſis ciuitatis. Igitur quicumque præ- «
dictum mercatum frangere ſeu violare tentaue- «
rit, componat talem noſtri iuris bannum, qualem «
prout lex exigit; qui ſoluere debent, qui illud Ca- «
meracenſe mercatum temerariè inquietauerint. Et «
vt hæc conceſſionis noſtræ auctoritas firmior per- «
maneat, hanc paginam manu propria roborantes, ſi- «
gillare iuſſimus. Signum Domini Ottonis Cæſaris «
inuicti. Heribertus Cancellarius, vice Willigeſi «
Archiepiſcopi recognouit. Data xj. Kalendas Maij «
Anno Dominicæ Incarnationis M. primo. Indictio- «
ne XIV. Anno 3. Ottonis Regum XVII. Imperij V. «
Actum Rauennæ fœliciter. Amen.] Eiuſdem me- Molan. in Natt. 13. Nouēbr. in S. Maxellende.
minit I. Molanus in Natt. Sanctorum Belgij.

Hannonia Prouincia. CAPVT 24.

HAnnonia Cameraceſio confinis, floridiſſimus Nobilitatis hortus, & comitatus titulo celebris, non ſinet ipſa huic calamum themati areſcere, tot aſceterijs, aſceteriorum templis, templorum Marianis Iconibus, Iconum prodigijs, prodigiorum multitudine fœcundiſſima. Hallum, Montes, Valencenæ, Tongri, Cambronum, Chieruæ, Lobium, Viſconia, Condatum, Antonium profitebuntur. Impræſentiarum tria tantummodò etiam hic prodeant opida, Hallum, Montes, Valencenæ.

Digitized by Google

Hallum Opidum. CAPVT 25.

HAllum facio primam : parcite Germanæ. Non vrbem hic tam video, quam Virginem, quæ affectus ſui præcipua iſtic Signa habet. Ea in finibus Hannoniæ, Brabantino agro proxima & Zennâ fl. irrigua, multoties diuinam B. Virginis opem experta eſt. Quid facio? Factum; idque a Cl. V. Iuſto Lipſio, qui & Vrbis & Virginis Hallenſis laudes ſcito ſtylo nuper euulgauit. Mirum, nullum præueniſſe; mihi gaudium, ſubſequi; at ſaltuatim & compendio. Ipſa itaque vrbs fœliciſſima ex pignore, quod ei Machtildis, Florentij 4. Hollandiæ & Zelandiæ Comitis, vxor ex dono ceſſit. Quod illud? Virginis Statua ſacra, ferè ſeſquipedalis, quæ è puro nec medicato ligno ab anno 1267. in hanc vſque diem perſeuerat, immunis ab omni exitiali peſte. Hanc templum, foro eminens, & eleganti certè opere conſtructum, poſſidet in Sacello donarijs ac tabulis votiuis ornatiſſimo, & ingredientibus ad alam ſiniſtram patente : quam Sophia, Elizabethæ Lodouici Thuringiæ Lantgrauij coniugis, filia ac Henrici 2. Brabantiæ Ducis vxor, Machtildi glori ſuæ, ſeu Henrici mariti ſorori, additis alijs duabus reliquerat : Iſta verò, huic opido. Quid cauſſæ? Adelheidis filia: quæ cum Ioanne Auennenſe Hannoniæ Comite in manum venerat; adeoque *eius ditionem* (ſcribit Lipſius) *ſacro hoc donario iuit auctum.*

Iuſtus Lipſius in hiſtor. D. Virginis Hallenſis.

Cap. 3. Diuæ Hallenſis.

Quis

Quis verò enumeret, quot illinc miracula, ab illâ ipsâ votiuæ imaginis die emanarint? Horum ſplendidiora aliquot, & non reuocandæ veritatis, numero quaſi quadraginta ipſemet Lipſius affert. Quorum, quæ ipſam vrbem ſpectant, iſta exſcribo. Anno 1489. quum ciuili & inteſtino bello, huic malo quaſi fato miſeri Belgæ deſtinati feruerent; nec perduellibus ipſi Hannonij, cum maiore melioréque Prouinciarum parte, autumarent ſubſcribendum: Philippus Cliuius partium aduerſarum Dux, ratus de re ſuâ maximè eſſe, ſi Hallum conſortio rebellium copularet; id, copioſo milite fretus, dolo primùm, indè viribus tentat. Quid agis inconſideratiſſime Cliui? Tutrix Diua, fortis ſicut caſtrorum acies ordinata propugnat; & verecundiâ ſuffuſum ad tuos te limites relegat. Inde & ipſo quaſi ſæculo, anno nempe 1580. 9. & 10. Iulij Oliuerius Tempelius, vir quanquam militiæ gnarus, & acer, rerum tamen peſſimarum ſatagens, par auſum, pari euentu terminauit, niſi quod hic, a conuicijs in Virginem abſtinendi duo reportarit documenta: vnum in Ioanne Zuuyckio comite, cui glans plumbea ex vrbe dimiſſa, naſum ferit & aufert, quod anteà palam iactaſſet. *Se ſuis manibus Hallenſi muliercula* (Dei parẽtem intelligebat) *naſum abſciſſurum*. Poſterius in Ioanne Ryſſelmanno, eiuſdem perfidiæ ſcurrâ immaniſſimo; cui, quod ſacratam ſe Statuam Bruxellam adducturum, atque ibi igne ſubiecto publicè crematurum ore impudentiſſimo profu-

Fran:. Coſter. reſp. aduerſus Sententiam Petri Panne. c. 9.

Anton. Auerouldus tom 1. Catechiſmi hiſtorialis cap. 3. tit. 22. p. 27.

diſſet; ictu tormenti & os, & mentum, & paulò poſt vita conciderunt. Quid ciues in gratiam? Lipſium volo qui afferat, efferat. Saltem hîc iſtud, Lector, habe; Hallum in ſingulari Diuæ clientelâ conquieſcere.

Montes Opidum. CAPVT 26.

MOntibus Hannoniæ ſpectabili firmiſſimoque opido, huiuſce generis do aliqua, ſed ea perpauca pro præſtantiâ loci, & meo (liberè dicam) in eum affectu. Tolera & faue. Diuæ Waldetrudis memoria cum æuo perennabit. Illa poſteaquàm a D. Autberto Cameracenſe Pontifice ſacrum velamen accepiſſet, Monaſteriolum in Caſtri-loco ſeu colle, opidi meditullium quaſi occupante conſtruxit; Cui vouit? Diuæ noſtræ. Docet Cameracenſe chronicon. In villâ Caſtri-loco duo quoque monaſteria habentur, vnum quidem puellarum, quod

Molan. in Natt. 9. Aprilis.

Chronicon Camerac. l. 2. Chronic. Hannoniæ tom. 2. l. 10. c. 13.

,, Sancta Waldetrudis coniux prælibati S. Vincentij,
,, atq; ſoror B. Aldegundis, ædificauit. Cum enim vir
,, ſuus B. Vincentius, relicto mundi naufragio, mo-
,, naſterij portum expetierit, ipſa quoque, diuinâ
,, clementiâ inſpirante, calcare ſæculum æſtimauit;
,, ſanctoque debriata ſpiritu, à B. Autberto confortata,
,, habitum ſancti velaminis ſumpſit. Deindè verò ex
,, ſuis dotalibus beneficijs & proprijs prædijs, ipſum
,, monaſterium in honore *S. Mariæ* ex ſententiâ &
,, auctoritate S. Autberti patroni ſui condidit: Vbi

etiam

Digitized by Google

etiam adſcitis non paucis familiaribus fœminis, „ puritatem vitæ laudabilis ducens, cæleſti ſponſo „ obuiam itura, lampadem lucernæ ſibi inextingui- „ bilis præparauit.] Sunt tamen qui à D. Sigeberto „ Auſtraſiæ, hodiè Lotharingiæ, Rege (qui anno 662. in viuis eſſe deſijt) fundatum fuiſſe aſſerant in Dagoberti Patris memoriam. Obijt fundatrix anno 650. & Mauſolæum eo in loco accepit. Cumque ſacrum cadauer miraculis inclareſceret, quid mirum ſi, vti alibi, fabricæ nomen communicarit? Ibi hodiè celeberrimum eſt Canonicarum Nobilium collegium, quarum Abbas, Hannoniæ Comes. Templum autem ipſum aliquoties flamma conſumpſit; vt annis 1070. & 1113. Splendorem verò præſentem accepit anno 1449. Illius Doxale (vt vocant) vnicè ſuſpicio, regiâ magnificentiâ intra odeium & nauem ex Pario lapide affabrè ſculptum & dolatum, cum aliquot prægrandibus eiuſdem marmoris integri ſeu continui Statuis exſurgens, quo excellentius nullibi eſſe putem. Gauiſi etiam olim fuere ciues, & etiamnùm lætantur, ex collegio Canonicorum Ordinis D. Auguſtini, ſub nomine Noſtræ Dominæ Valliſcholarium an. 1201. inſtituti. Eſt autem eiuſmodi nomenclatura ei tributa, à præcipuo Ordinis cœnobio, cui N. D. Valliſcholarium nomen eſt, quod in Lingonenſi Diœceſi non obſcuræ famæ olim fuit; exædificatum an. 1201. cuius Ordinis Monachi more Præmonſtratenſium officium perſoluunt, candidis induti.

Chronic. Hannoniæ tom. 2. l. xj & Molani Natales 1. Februarij.

Chronic. Hannoniæ tom. 3. l. 16. c. 54.

Franciſc. Barus Prior Aquiſcinct. tom 2. MSS. Monument.

Ibid.

Ipſi

Ipſi porro ciues annuam ſupplicationem B. Virginis honori an. 1349. decretam, ſolenniter recolunt; eos huic pietati Epidimiæ contagio inuitante, quùm iſta tempeſtate in eo tractu acerbè ſæuiret.

Rel. Iuliani Lignii Presbyteri.

Valencenæ Opidum. CAPVT 27.

VAlencenas adiungo; non amplitudinis, non murorum aut foſſarum incintus, non Tabudæ (ſic Ptolomæus olim dixit, hodiè Scaldis fl.) primùm hîc remigabilis, non denique priuilegiorum Regiorum aut Cæſareorum, quæ ſingula habet, intuitu; at ſolius beatiſſimæ Deiparæ, quam huic etiam vrbi propitiam reperio. Cui ianuam ſi non primam, at valdè patentem dedit Balduinus quartus cognomento Animoſus. Is ab interitu Balduini tertij, Hannoniæ Comitis, Patris rerum earundem potitus, animum adiecit, opibus in Virginis encomia profundendis. In illam pietas vrgebat, & recens Patris memoria. Quid tandem fit? hoc ipſum opidum Hallas ſeu Salas (vt vocant) habebat profano fortaſſis vſui deſtinatas; quas in meliorem conuertendas Comes arbitratus, eaſdem Sacerdotum voluit eſſe, quos poſteritas Canonicos Noſtræ Dominæ de Sala ſeu Aula (vt latiniùs dicatur) nominaret: ijſque quadraginta duos tritici modios aſſignauit, quos Tongrenſe opidum annuè penderet. Quod ſi fortè ſoluendo impar eſſet, Braynenſe ſuccenturiaret. Quæ Comitis munificentia, tertio ante

Lud. Breſinius tom. 1. chron. Flandr. & Arteſ. MS.

Chron. Hannoniæ tom. 3. l. 17. c. 62.

ante obitum anno rectè contigit, nempe milleſimo, centeſimo, nonageſimo ſecundo; ille enim anno 1195. Decembr. 16. vitæ periodum excepit. Diplomatis initium ita habet: *In nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, ſi pacta hominum & in poſterum calcari valeant aut diſſolui, plerumque ſolennis ſcripturæ munimento roborantur; tanto ea quæ cum Domino homines pacificantur, &c.* Chron. Hanno niæ tom. 3. l. 18. c.68. Id. tom. 3. l. 18. c. 52.

Hollandia, olim Batauia Catthorum ſedes, Prouincia.

CAPVT 28.

HOllandia, Hollandia (Comitatus etiam titulum habes, dedit Carolus Caluus Galliarum Rex an. 863.) quem tu hodie tramitem teris? *Reuertere, reuertere Sunamitis*, aio, Somniculoſa, *vt intueamur te.* Audio; *quid videbis in me niſi choros caſtrorum?* Quorum? inquam: illius quæ olim id dixit? Dolor intimum pectus meum fodit ac vulnerat, cum priſcos tuos honores luſtro, ſed quos referebas donanti. Nunc ſtertis; aut ſi mauis, ſpuis in iucundiſſimum optimæ Virginis vultum euocantis te è ſtrato; & choris etiam gaudes exoletiſſimorum hominum; quos triumphali gladio pridem Eccleſia Catholica & Romana iugulauit. Præbe, ſodes, aurem tantiſper, & veterum tuorum ſtemmatum aliquantulam ſaltem partem, breuibus digeſtam periodis, recognoſce.

X *Dordra-*

Dordracum Opidum. CAPVT 29.

Ioan. Buſſemecherius in Europa.

DOrdracum Diœceſeos Traiectenſis, Hollandiæ elegantiſſima metropolis (cohæſit olim Brabantiæ; at an. 1421. Inſula facta eſt, quatuor fluminum à continenti eam abrumpentium, concurſu) maiorem Eccleſiam habuit, ſanctiſſimæ Deiparæ nomen indutam. Illud B. Sura virgo & martyr olim inchoarat ac perfecerat. Parcite, ô, ſt! ſi nondum abraſiſtis, priſcum id profeſſionis veſtræ veteris monumentum. Ioannes Molanus ſic de iſtis:

Molan. in natt. 10. Febr.

„ Sura, templo, opido: Dordraci commemoratio „ S. Suræ Virginis & Martyris. Hæc vrbs eſt in Diœ„ ceſi Traiectenſi, Metropolis ciuitatum Hollandiæ, „ in qua Sanctiſſima Virgo, honeſtiſſimis parenti„ bus orta, Maioris Eccleſiæ fundatrix celebratur. „ Fertur enim ſingulari affectu venerata eſſe Imagi„ nem Deiparæ Virginis, ad arborem ſuper riuum „ Dordrecht pendentem; & quicquid lucrabatur, „ id pauperibus erogaſſe. Cum autem optaret Eccle„ ſiam ædificare, ab Angelo dedicit magnitudinem, „ & tribus operarijs, totidem denarijs, dictis *cop„ kens*, paruæ quantitatis, ſed magni valoris ſatiſ„ fecit. Ex quo quod pecunioſa putaretur, vitæ „ præſentis vſuram per latrones amiſit, eo in loco, „ vbi hodiè amœniſſimus fons febricitantibus me„ dicina emanat. En templum veſtrum Angelis architectis fabricatum, quod Martyris veſtræ ſanguis Deiparæ conſecrauit.

Graue-

Grauesanda & Harlemum Opida.

Capvt 30.

QVod Machtildis præſtantiſſima Heroina Hallis præſtitit; idipſum & duobus iſtis Graueſandæ & Harlemo veteribus opidis Batauorum. Tres nempe à Sophia Elizabetæ filia, B. Virginis Icones ſeu ſtatuas acceperat, quas ita diſtribuendas putauit, vt vnâ Hallis conceſsâ, alteram Graueſandæ Loſdunenſi cœnobio finitimæ, quod ipſa condiderat, inque eo vitam a morte Florentij mariti caſtè pieque egerat; tertiam Harlemo in Sacrario Carmelitarum ſeruandam aſſignarit. Ijs autem data templa fuiſſe, miraculis & populorum frequentiâ claruiſſe, Ioannes Gillemans in Sanctorum Nouali MS. non obſcurè declarat.

Iuſt. Lipſius in Virg. Hallenſi cap. 3.

Ioan. Gillemãs in Nouali Sanctorum MS. tom. 1.

Officioſam veterum Batauorum, licet in Flandriâ exhibitam Mariæ operam, hîc licet obiter intueri. Quum anno 1179. effuſus Oceanus Brugas vſque ſinum proferret; Hollandi cohibendæ eluuionis ſtudioſi, a Sluſâ Damum vſque ingentẽ alueum fodiunt regreſſuro mari opportunũ, ac ſimul Damum nondũ opidum, opidũ faciunt. Quibus auſpicijs omnia hæc? non alijs quam Sacroſanctæ Virginis, cui etiam in iſta Neopoli templum dicatum eunt. Adijciam: an. circiter 1533. Delphis huiuſce Comitatus opido, tres alias B. Virginis ſtatuas miraculis increbuiſſe, Tilmannus Bredembachius atteſtatur.

Lud. Breſinius tom. 1. chron.

Bredẽbachius l. 3. collat. ſacr. c. 24. & 25.

X 2 *Schieda-*

Schiedamum Opidum. CAPVT 31.

Dlues hoc, prodigioſa B. Virginis Imagine. Illam mercator aliquis Schiedamo Antuerpiam ad Nundinas nauigio transferre ſtatuerat, eâque naui impoſitâ, nautæ remigium parant. Non tu Berechyntia, ô Virgo Vîrginum! Ratem tamen nequicquam admotis contrà machinis ſtare iubes. Accurritur; mirantur omnes; voces & iudicia miſcentur ex rei nouæ ſpectaculo. Infit inter plures vnus & alter, nihil hic echeneidos ſeu remoræ eſſe; ſed fortè ſtatuam nolle opidò excedere, adeoque nauim ſiſtere; & cum mercatore de precio conueniunt, Imaginem tollunt, Scheidamum referunt. Et, ô facinus præclarum! inuentum! Nauis ſtatione liberatur. Applaudunt ciues Imagini, inque Dominici Præcurſoris æde collocant. Creſcente hinc cottidiè populi in eam ſtudio, ſolennitas inſtituitur, & Virginis laudes concurſu celebri perſoluuntur.

Ioan. Boniſacius l. 2. hiſtor. virg. c. 14. ex Ioan. Brugmano in vita Liduuinæ Virginis.

Traiectum ad Rhenum Prouincia & Opidum.

CAPVT 32.

TRaiectum, inſigne olim, antequam Hæreſeos labes irreperet, ad Rhenum in Batauis à Dagoberto Gallorum Rege, caſtri primò ſpecie, mercimoniorum cauſsâ anno 630. exædificatum; inde opidum,

opidum, immò & Belgicæ Prouinciam, Virginis Mariæ tribunal ſpectare, quæ ſubijcio, non incongruè declarant. Tranſeo eandem Deiparam B. Ratbodo huius vrbis Epiſcopo ægro, DD. Teclâ & Agnete ſociantibus anuo 917. apparuiſſe & ſolatio fuiſſe; de qua Chronicon Traiectenſe: Sancto Ratbodo Epiſcopo, B. Virgo Maria cum magno lumine, B. Agnete & Teclâ aſſociata, grauiter ægrotanti apparuit, & conſolata eſt his verbis, PRÆDILECTE FILI, NE FORMIDES ME PRÆSENTEM VIDERE, QVAM IN MAGNA DEVOTIONE SÆPE SALVTASTI ABSENTEM, SECVRVS ESTO, QVONIAM CONVALESCES, SED IN HAC TAMEN VITA NON DIV PERMANEBIS.] (Chronic. Traiectenſe MS. in principio.)

Sileo aſceterium iſtud, quod Aufridus Epiſcopus anno 1005. oculorum vſu priuatus, in Traiectenſi ditione, eidem Virgini comparauit; De quo poſt idem Chronicon, ſic Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij: Aufridus Epiſcopus (qui anno 1005. tanquam filius caſtigatus & dilectus a Deo, ſuorum oculorum lumen amiſit) venerabile collegium S. Benedicti, in Traiectenſi ditione, ſupra mõtem ſanctum, in honore S. Dei Genitricis Mariæ conſtruxit, in quo ſacræ Religionis habitum accepit, & ad perennem vitæ ſuæ terminũ deuotiſſimè perdurauit.] accidit id anno 1008. quinto nonas Maij. (Molan in natt. 3. Maij.)

Denique illud etiam prætereo, quod Oobaldus eiuſdem loci Pontifex, aliud ordinis etiam Benedictini monaſteriũ in Oosbrœcht, ad Virginis noſtræ (Chronic. Traiectenſe.)

gloriam comparauerit: produxiſſe id fuerit ſatis, quod Hadrianus Barlandus, in catalogo huius vrbis Antiſtitum habet. Sic ergo ille in Conrado Epiſ-

Barlandus in catal. Epiſc. Traiect.

„ copo: Is (vt reperio) inſtituit collegium Traiecti,
„ Canonicorum Deiparæ Virginis, haud multo poſt
„ interemptus à Friſio homine, cuius ſibi, neſcio
„ quomodo, inuidiam conflauerat.] Quod verò is neſcit ex altero MS. Chronico ſuppleo. Illud ita

Chron. Traiectenſe.

„ habet: In diebus illis [an. ſc. 1080.] voluit Epiſco-
„ pus Conradus ad .... memoriam no-
„ minis ſui ædificare nouam Eccleſiam, vbi canoni-
„ cos inſtitueret: ſed fundum adeò lutoſum fuit,
„ quod baſes paloriorum ſtabilire non potuerit. Fuit
„ in latomorum conſortio quidam Friſo, qui eandem
„ Eccleſiam, ſub pœnâ mortis ſuæ voluit & promiſit
„ fundare: verum .... immoderatum
„ ſalarium inde petijt. Sed Epiſcopus largis encenijs
„ a Filio dicti Friſonis arcanum illud didicit, & in-
„ choatam Eccleſiam ad honorem DEI GENITRICIS
„ magno opere condidit. Vnde Friſo ille magnum
„ odium contra Epiſcopum concepit. Vnde anno Do-
„ mini 1099. dum Epiſcopus poſt miſſarum ſolennia,
„ ſolus in oratorio oraret, & priuatas orationes cum
„ deuotione legeret, Friſo ille cultrum eduxit, & Re-
„ uerendum Epiſcopum inſtante Diabolo trucidauit.]
Sepultus is fuit in eâdem Baſilicâ, quæ 74. poſt annis, ſc. 1173. Godefrido cathedram moderante, DIVINO NVMINE, ob Chriſti Corpus ex duabus Eccleſijs, triennio antè furtim ablatum, concitato, præmiſſis

præmiſſis duabus eluuionibus, ipſo Aſcenſionis Dominicæ die feſto, vti aliquot ante horis, Cœnobij B. Pauli in ea vrbe Archimandrita pro concione prædixerat, infœlici latoque incendio, cum maiore vrbis regione ruinam accepit. At non extremam; niſi per vos hodiè fortaſſis, ô Bataui!

Traiectum ad Moſam Opidum.

CAPVT 33.

NE quis cognominia duo opida Deiparæ inſignibus veſtigijſque famoſa perperam confundat, ſubijciendũ iſtud ſtatim putaui, Leodico Eburonum æquè accedens ac Belgicæ. Id Noſtrates Superius appellant, Moſæ nempe ad Ortum adſidens; iſtud Inferius Rheni fluento ad Occaſum intumeſcẽs, quod Vltraiecti iam ferè nomen obtinuit, habetque ſuas iam laudes. Alteri id ſeruit, quod vetuſtiſſimum Deiparæ templum inibi videatur, in quo Hungris Leodicẽſium relictis, Epiſcopalis Eccleſia ſubſtitit, advſque B. Huberti tempora, qui inde cum S. Lamberti corpore eam ſedem Leodicum celeberrimum hodiè opidum an. 710. (alijs 713.) tranſtulit; Vbi in hæc vſque tẽpora perdurauit. Iſta verò Traiectenſis Eccleſia à Clodouæo Francorum Rege priuilegijs illuſtrata fuiſſe legitur, B. Lãberti ibi Epiſcopi cauſsâ, cuius prudẽtiâ & colloquijs Rex familiariter vtebatur. Ibi pars Veſtium, Induſij, Veli, Cinguli ad mediam ferè vlnam, Lactis Sanctiſſimæ Dei parentis.

Molan. in natt. 17. Sept.

Buſſemecherius in Geograph.

Relat. D. Rolandi Ronij in S. Petri Duaci Canonici qui an. 1597. vidit.

Mechli-

Mechliniæ Prouincia & Opidum.

CAPVT 34.

MEchlinia, Belgij Prouinciarum non poſtrema, & ſpectabile in Brabantis, ob ſupremi Status Belgici ſedem, ad Diliam fl. opidum, habet etiam ſuos titulos, quibus huic paginæ cum decoro inſeratur. In ijs tres occurrunt, Parœcia; Monaſteria, vnum virorum, aliud Virginum: Parœcia inquam Deiparæ, in quâ Nicolaus Euerardus ab ſupremâ Belgicæ Præfecturâ, ad communem mortalium delatus ſepulturam, diem Domini præſtolatur: virorum Monaſterium, eorum nempe qui in Noſtræ Dominæ de Hanſuvicca anno 1286. apud Mechlinienſem Inſulam ſtructo Monaſterio, ſub S. Auguſtini regulâ Valliſcholaribus aſſociantur: aliud virginum & Vallis, ſed alterius quam Scholarium, Liliorum nempè, B. Virgini Lilio conuallium, ad Præmonſtratenſium, vt iſti, regulam, anno 1231. nuncupatum. De quo in ſuo Chronico Præmõſtratenſi explicatius noſter Miræus.

A. Miræus decad. 5. Centur. Elogiorum Belgic.

Franc. Barrus tom. 2. Monument. MS. in hunc.

Miræus in chron. Præmonſtratenſi.

Namurcum Prouincia & Opidum.

CAPVT 35.

NAmurco Belgij Prouinciæ & opido, olim Marchionatus, at anno circiter 1200. Comitatus titulo, glorioſo; Pontifice, quatuor opidis vallo &

Buſſemecherius vbi ſupra.

vallo & aggere inſtructis, Abbatijs varijs, 80. circiter pagis, Moſa & Sabi ſeu Sambrio fluminibus famoſo, tribuendum id habeo ſolùm, quod templum cum Canonicorum collegio Deiparæ inſcriptum poſſideat; ac Viſitationis Mariæ feſtum, iubilatione compitalitiâ annuâ, feſtiuiſſimè celebret. Cui id Molani adtexam: S.Bertuinus, de Hibernia inſula veniẽs in ſaltum, qui vulgò appellatur Marlignia, condidit oratorium in villa Malonia ſuper Sambram, in honorem ſemper Virginis Mariæ: vbi diu Deo militans curſum ſuum fœliciter impleuit.] Diſtat locus Namurco op. vix ampliùs mille paſſibus.

Chron. Hanno-niæ tom. 3. l. 18. c. 44.

Relat.

Molan. in natt. 11. Nouemb.

Friſia Prouincia. CAPVT 36.

FRiſiam Prouinciam in Orientalem & occidentalem tributam; aliâ, ſc. Groningenſi inſeſſam, meminiſſe etiam non retracto. Anno 1163. Monaſterium horti B. Mariæ Ordinis Præmonſtratenſis, in pago Hallumenſi, ſeſquimilliari à Leouardia Friſiæ Occidentalis Metropoli, fundatur à B. Frederico eius loci Parœco, cuius poſteà primus Abbas fuit; obijtque anno 1175. Non. Martij. Cæterùm multiplicatis à Paulo 4. per Germaniam inferiorem Epiſcopatibus, plantatio Horti B. Mariæ ad nouum Epiſcopatum Leouardienſem tranſlata eſt, Præmonſtratanis in Canonicos ſæculares & Cathedrales commutatis; Quorum meminit

Miræus in chron. Præmonſtrat.

Petrus Cratepolius, de Epiſcopis Germaniæ.

Arnoldus VVionius Belga l. 3. Ligni vitæ.

Molan. in natt. 7. Martij. minit Molanus in Natalibus, ſubiungens quod ea fuerit dicti Friderici in Deiparam pietas, vt eius ope puerum mortuum ſuſcitarit ac baptiſmatis vndis abluerit: inque iſto Hallumenſi pago, ex eius recordatione mos inoleuerit, ſingulis anni, etiam quadrageſimæ Sabbathis Miſſam de Virgine cantare. Innuit & aliud de B. Ioſepho Canonico Sleinneldenſi, qui dum adhuc puer in Friſiâ peregrinus ageret, duplicem à B. Virgine conſolationem accepit, cum multorum Friſonum admiratione. Lege Molanum 7. Aprilis, & 13. Nouembris. Id. 7. April. & 13. Nouemb.

Inſulæ & portus. CAPVT 37.

Bozius l. 9. de ſign. Eccl. RECenſendis tandem opidis ſuperſedeo, S. Mariæ Pacis; Conceptionis S. Mariæ, in B. Dominici; Noſtræ Dominæ adiutricis, in Tercerâ; S. Mariæ de Caſopo, in Corfu ſeu Corcyrâ, Inſulis: Acræ Hiſtor. Ind. ſiue Iapygiè, Hiſpanis Capo di S. Maria, Mediterraneo Græciæ opido; De Aſſumptione in Plata, Americæ Prouincia, alijſque extra Belgicorum noſtrorum ordinem; & librum hunc finio, ſi de Bozius l. 9. c. 8. & 9. Mariâ Maris Stellâ & Dominâ duo tantùm legeritis; Inſulas & Portus: Illas quas Luſitani in Americâ, de nomine Virginis dixere; S. Mariæ Wadalupæ; Remediorũ; Montis-Serrati; Rotundæ, Maffeius l. 2. hiſtor. Ind. Antiquæ, cognomines alijs Europæis tam Hiſpaniæ quam Italiæ locis. Etiam & illas: Conceptionis Mariæ Virginis in India, paulò in[illegible]

torem; Aſſumptionis eiuſdem in Franciâ nouâ, olim Canadâ appellatâ, iuxta S. Laurentij ſinum; S. Mariæ de Tremiti, S. Mariæ Bouinæ; quarum illa in Adriatico ſinu, hæc in Oceano Britannico, inter Hiſpaniam Galliamque æquali ferè ſpatio, exſurgunt; & ſi quæ alibi. Hiſtoria Indica noua.

Portus autem tum in Iapponiâ vaſtiſſimo ad Orientem regno, vix procul à Ximambrâ opido, vbi Vocoxiuræ olim, nunc Mariæ Virginis adiutricis portus nomen habet: tum in Americâ ad Occidentem, cuius Hiſpaniola & Hiſpania noua regiones, hos portus de Conceptione, Natiuitate, Purificatione Noſtræ Dominæ ſimileſque frequentant: tum in Apuliâ ad Adriam; in Audaluſiâ iuxta Herculeum fretum; in Bæticâ, qui Meneſthæus; ad Lethes fl. oſtium qui Guadelete, vel Arabicè Bedalac; in Mellariâ qui Beſippo, omnes Hiſpanâ voce audientes, PVERTO DI S. MARIA. Euado, & terrâ marique vtcumque luſtratis ad ſacratiora pennam comparo. Maffeius l. 9. Epiſt. 5. Hiſtor. Indica noua. Iunius & Ortelius. Ioan. Mariana l. 1. de reb. Hiſpan. c 18. Paulus Merula Par. 2. Coſmogr. l. 2.

Finis Libri ſecundi.

Molan. in natt. 7. Martij. minit Molanus in Natalibus, ſubiungens quod ea fuerit dicti Friderici in Deiparam pietas, vt eius ope puerum mortuum ſuſcitarit ac baptiſmatis vndis abluerit: inque iſto Hallumenſi pago, ex eius recordatione mos inoleuerit, ſingulis anni, etiam quadrageſimæ Sabbathis Miſſam de Virgine cantare. Id. 7. April. & 13. Nouemb. Innuit & aliud de B. Ioſepho Canonico Sleinneldenſi, qui dum adhuc puer in Friſiâ peregrinus ageret, duplicem à B.Virgine conſolationem accepit, cum multorum Friſonum admiratione. Lege Molanum 7. Aprilis, & 13. Nouembris.

Inſulæ & portus. CAPVT 37.

RECenſendis tandem opidis ſuperſedeo, S. Mariæ Pacis; Conceptionis S.Mariæ, in B. Dominici; Bozius l. 9. de ſign. Eccl. Noſtræ Dominæ adiutricis, in Tercerâ; S. Mariæ de Caſopo, in Corfu ſeu Corcyrâ, Inſulis: Acræ Hiſtor. Ind. ſiue Iapygiè, Hiſpanis Capo di S. Maria, Mediterraneo Græciæ opido; De Aſſumptione in Plata, Americæ Prouincia, alijſque extra Belgicorum noſtrorum ordinem; & librum hunc finio, ſi de Bozius l. 9. c. 8. &. 9. Mariâ Maris Stellâ & Dominâ duo tantùm legeritis; Inſulas & Portus: Illas quas Luſitani in Americâ, de nomine Virginis dixere; S. Mariæ Wadalupæ; Remediorũ; Montis-Serrati; Rotundæ, Maffeius l. 2. hiſtor. Ind. Antiquæ, cognomines alijs Europæis tam Hiſpaniæ quam Italiæ locis. Etiam & illas: Conceptionis Mariæ Virginis in India, paulò infra Æquatorum;

torem ; Aſſumptionis eiuſdem in Franciâ nouâ, olim Canadâ appellatâ, iuxta S. Laurentij ſinum; S. Mariæ de Tremiti, S. Mariæ Bouinæ ; quarum illa in Adriatico ſinu, hæc in Oceano Britannico, inter Hiſpaniam Galliamque æquali ferè ſpatio, exſurgunt ; & ſi quæ alibi. Hiſtoria Indica noua.

Portus autem tum in Iapponiâ vaſtiſſimo ad Orientem regno, vix procul à Ximambrâ opido, vbi Vocoxiuræ olim, nunc Mariæ Virginis adiutricis portus nomen habet : tum in Americâ ad Occidentem, cuius Hiſpaniola & Hiſpania noua regiones, hos portus de Conceptione, Natiuitate, Purificatione Noſtræ Dominæ ſimileſque frequentant : tum in Apuliâ ad Adriam ; in Audaluſiâ iuxta Herculeum fretum ; in Bæticâ, qui Meneſthæus ; ad Lethes fl. oſtium qui Guadelete, vel Arabicè Bedalac ; in Mellariâ qui Beſippo, omnes Hiſpanâ voce audientes, PVERTO DI S. MARIA. Euado, & terrâ marique vtcumque luſtratis ad ſacratiora pennam comparo. Maffeius l. 5. Epiſt. 5. Hiſtor. Indica noua. Iunius & Ortelius. Ioan. Mariana l. 1. de reb. Hiſpan. c 12. Paulus Merula Par. 2. Coſmogr. l. 2.

Finis Libri ſecundi.

Digitized by Google

INDEX
CAPITVM HVIVS LIBRI
SECVNDI.

CAPVT PRIMVM. *Ingreſſio. Paginâ.* 89.
Cap. 2. *Hiſpania Regnum.* 91.
Cap. 3. *Italia Regnum.* 95.
Cap. 4. *Hungaria Regnum.* 97.
Cap. 5. *Græcia Regnum.* 98.
Cap. 6. *Germania Regnum.* 101.
Cap. 7. *Francia Regnum.* 103.
Cap. 8. *Anglia Regnum.* 106.
Cap. 9. *Belgica Regio.* 108.
Cap. 10. *Brabantia Prouincia.* 110.
Cap. 11. *Antuerpia Opidum.* 110.
Cap. 12. *Louaninm Opidum.* 117.
Cap. 13. *Bruxella Opidum.* 118.
Cap. 14. *Flandria Prouincia.* 121.
Cap. 15. *Bruga Opidum.* 122.
Cap. 16. *Duacum Opidum.* 127.
Cap. 17. *Tornacum Opidum.* 131.
Cap. 18. *Arteſia Prouincia.* 133.
Cap. 19. *Atrebatum Opidum.* 133.
Cap. 20. *Terüanna Morinorum Opidum.* 140.
Cap. 21. *Audomaropolis Opidum.* 146.

Cap.

Digitized by Google

Cap. 22. *Cameracum Ducatus & Opidum.* 148.
Cap. 23. *Caſtellum Opidum.* 153.
Cap. 24. *Hannonia Prouincia.* 155.
Cap. 25. *Hallum Opidum.* 156.
Cap. 26. *Montes Opidum.* 158.
Cap. 27. *Valencenæ Opidum.* 160.
Cap. 28. *Hollandia, olim Batauia Catthorum ſedes, Prouincia.* 161.
Cap. 29. *Dordracum Opidum.* 162.
Cap. 30. *Graueſanda & Harlemum Opida.* 163.
Cap. 31. *Schiedamum Opidum.* 164.
Cap. 32. *Traiectum ad Rhenum Prouincia & Opidum.* 164.
Cap. 33. *Traiectum ad Moſam Opidum.* 167.
Cap. 34. *Mechliniæ Prouincia & Opidum.* 168.
Cap. 35. *Namurcum Prouincia & Opidum.* 168.
Cap. 36. *Friſia Prouincia.* 169.
Cap. 37. *Inſulæ & Portus.* 170.

FINIS.

Digitized by Google

ERRORES.

Paginâ 119. *lineâ* 6. *feritas.* *pag.* 122. *lin.* 20. 870. *pag.* 127. *lin.* 21. *huius.* *pag.* 134. *lin.* 9. *quod.* *pag.* 139. *in margine*, *Relatione.* *pag.* 150. *lin.* 28. *vndeuiginti.* *pag.* 151. *lin.* 17. *altum.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Mechliniæ Prouincia & Opidum.

CAPVT 34.

MEchlinia, Belgij Prouinciarum non poſtrema, & ſpectabile in Brabantis, ob ſupremi Status Belgici ſedem, ad Diliam fl. opidum, habet etiam ſuos titulos, quibus huic paginæ cum decoro inſeratur. In ijs tres occurrunt, Parœcia; Monaſteria, vnum virorum, aliud Virginum: Parœcia inquam Deiparæ, in quâ Nicolaus Euerardus ab ſupremâ Belgicæ Præfecturâ, ad communem mortalium delatus ſepulturam, diem Domini præſtolatur: virorum Monaſterium, eorum nempe qui in Noſtræ Dominæ de Hanſuvicca anno 1286. apud Mechlinienſem Inſulam ſtructo Monaſterio, ſub S. Auguſtini regulâ Valliſcholaribus aſſociantur: aliud virginum & Vallis, ſed alterius quam Scholarium, Liliorum nempè, B. Virgini Lilio conuallium, ad Præmonſtratenſium, vt iſti, regulam, anno 1231. nuncupatum. De quo in ſuo Chronico Præmõſtratenſi explicatius noſter Miræus.

A. Miræus decad. 5. Centur. Elogiorum Belgic.

Franc. Barrus tom. 2. Monument. MS. in fine.

Miræus in chron. Præmonſtratenſi.

Namurcum Prouincia & Opidum.

CAPVT 35.

NAmurco Belgij Prouinciæ & opido, olim Marchionatus, at anno circiter 1200. Comitatus titulo, glorioſo; Pontifice, quatuor opidis vallo &

Buſſemecherius vbi ſupra.

vallo & aggere inſtructis, Abbatijs varijs, 80. circiter pagis, Moſa & Sabi ſeu Sambrio fluminibus famoſo, tribuendum id habeo ſolùm, quod templum cum Canonicorum collegio Deiparæ inſcriptum poſſideat; ac Viſitationis Mariæ feſtum, iubilatione compitalitiâ annuâ, feſtiuiſſimè celebret. Cui id Molani adtexam: S.Bertuinus, de Hibernia inſula veniés in ſaltum, qui vulgò appellatur Marlignia, condidit oratorium in villa Malonia ſuper Sambram, in honorem ſemper Virginis Mariæ: vbi diu Deo militans curſum ſuum fœliciter impleuit.] Diſtat locus Namurco op. vix ampliùs mille paſſibus.

Chron. Hanniæ tom. 3. l. 18. c.44.

Relat.

Molan. in natt. 11. Nouemb.

Friſia Prouincia. CAPVT 36.

FRiſiam Prouinciam in Orientalem & occidentalem tributam; aliâ, ſc. Groningenſi inſeſſam, meminiſſe etiam non retracto. Anno 1163. Monaſterium horti B. Mariæ Ordinis Præmonſtratenſis, in pago Hallumenſi, ſeſquimilliari à Leouardia Friſiæ Occidentalis Metropoli, fundatur à B. Frederico eius loci Parœco, cuius poſteà primus Abbas fuit; obijtque anno 1175. Non. Martij. Cæterùm multiplicatis à Paulo 4. per Germaniam inferiorem Epiſcopatibus, plantatio Horti B. Mariæ ad nouum Epiſcopatum Leouardienſem tranſlata eſt, Præmonſtratanis in Canonicos ſæculares & Cathedrales commutatis; Quorum meminit

Miræus in chron. Præmonſtrat.

Petrus Cratepolius, de Epiſcopis Germaniæ.

Arnoldus VVionius Belga l. 8. Ligni vitæ.

Molan. in natt. 7. Martij. minit Molanus in Natalibus, ſubiungens quod ea fuerit dicti Friderici in Deiparam pietas, vt eius ope puerum mortuum ſuſcitarit ac baptiſmatis vndis abluerit: inque iſto Hallumenſi pago, ex eius recordatione mos inoleuerit, ſingulis anni, etiam quadrageſimæ Sabbathis Miſſam de Virgine cantare. Innuit & aliud de B. Ioſepho Canonico Sleinneldenſi, qui dum adhuc puer in Friſiâ peregrinus ageret, duplicem à B. Virgine conſolationem accepit, cum multorum Friſonum admiratione. Lege Molanum 7. Aprilis, & 13. Nouembris.

Id. 7. April. & 13. Nouemb.

Inſulæ & portus. CAPVT 37.

Bozius l. 9. de ſign. Eccl.

RECenſendis tandem opidis ſuperſedeo, S. Mariæ Pacis; Conceptionis S. Mariæ, in B. Dominici; Noſtræ Dominæ adiutricis, in Tercerâ; S. Mariæ de Caſopo, in Corfu ſeu Corcyrâ, Inſulis: Acræ ſiue Iapygiè, Hiſpanis Capo di S. Maria, Mediterraneo Græciæ opido; De Aſſumptione in Plata, Americæ Prouincia, alijſque extra Belgicorum noſtrorum ordinem; & librum hunc finio, ſi de Mariâ Maris Stellâ & Dominâ duo tantùm legeritis; Inſulas & Portus: Illas quas Luſitani in Americâ, de nomine Virginis dixere; S. Mariæ Wadalupæ; Remediorũ; Montis-Serrati; Rotundæ, Antiquæ, cognomines alijs Europæis tam Hiſpaniæ quam Italiæ locis. Etiam & illas: Conceptionis Mariæ Virginis in India, paulò infra Æquatorum;

Hiſtor. Ind.

Bozius l. 9. c. 8. &. 9.

Maffeius l. 2. hiſtor. Ind.

torem ; Aſſumptionis eiuſdem in Franciâ nouâ, olim Canadâ appellatâ, iuxta S. Laurentij ſinum; S. Mariæ de Tremiti, S. Mariæ Bouinæ; quarum illa in Adriatico ſinu, hæc in Oceano Britannico, inter Hiſpaniam Galliamque æquali ferè ſpatio, exſurgunt; & ſi quæ alibi. Hiſtoria Indica noua.

Portus autem tum in Iapponiâ vaſtiſſimo ad Orientem regno, vix procul à Ximambrâ opido, vbi Vocoxiuræ olim, nunc Mariæ Virginis adiutricis portus nomen habet : tum in Americâ ad Occidentem, cuius Hiſpaniola & Hiſpania noua regiones, hos portus de Conceptione, Natiuitate, Purificatione Noſtræ Dominæ ſimileſque frequentant : tum in Apuliâ ad Adriam ; in Audaluſiâ iuxta Herculeum fretum ; in Bæticâ, qui Meneſthæus ; ad Lethes fl. oſtium qui Guadelete, vel Arabicè Bedalac; in Mellariâ qui Beſippo, omnes Hiſpanâ voce audientes, PVERTO DI S. MARIA. Euado, & terrâ marique vtcumque luſtratis ad ſacratiora pennam comparo. Maffeius l. 9. Epiſt. 5. Hiſtor. Indica noua. Iunius & Ortelius. Ioan. Mariana l. 1. de reb. Hiſpan. c 18. Paulus Merula Par. 2. Coſmogr. l. 2.

Finis Libri ſecundi.

Digitized by Google

INDEX CAPITVM HVIVS LIBRI SECVNDI.

CAPVT PRIMVM.	*Ingreſsio. Paginâ.*	89.
Cap. 2.	*Hiſpania Regnum.*	91.
Cap. 3.	*Italia Regnum.*	95.
Cap. 4.	*Hungaria Regnum.*	97.
Cap. 5.	*Græcia Regnum.*	98.
Cap. 6.	*Germania Regnum.*	101.
Cap. 7.	*Francia Regnum.*	103.
Cap. 8.	*Anglia Regnum.*	106.
Cap. 9.	*Belgica Regio.*	108.
Cap. 10.	*Brabantia Prouincia.*	110.
Cap. 11.	*Antuerpia Opidum.*	110.
Cap. 12.	*Louaninm Opidum.*	117.
Cap. 13.	*Bruxella Opidum.*	118.
Cap. 14.	*Flandria Prouincia.*	121.
Cap. 15.	*Bruga Opidum.*	122.
Cap. 16.	*Duacum Opidum.*	127.
Cap. 17.	*Tornacum Opidum.*	131.
Cap. 18.	*Arteſia Prouincia.*	133.
Cap. 19.	*Atrebatum Opidum.*	133.
Cap. 20.	*Terüanna Morinorum Opidum.*	140.
Cap. 21.	*Audomaropolis Opidum.*	146.

Digitized by Google

Cap. 22. *Cameracum Ducatus & Opidum.* 173
Cap. 23. *Caſtellum Opidum.* 148.
Cap. 24. *Hannonia Prouincia.* 153.
Cap. 25. *Hallum Opidum.* 155.
Cap. 26. *Montes Opidum.* 156.
Cap. 27. *Valencenæ Opidum.* 158.
Cap. 28. *Hollandia, olim Batauia Catthorum ſedes, Prouincia.* 160.
Cap. 29. *Dordracum Opidum.* 161.
Cap. 30. *Graueſanda & Harlemum Opida.* 162.
Cap. 31. *Schiedamum Opidum.* 163.
Cap. 32. *Traiectum ad Rhenum Prouincia & Opidum.* 164.
164.
Cap. 33. *Traiectum ad Moſam Opidum.* 167.
Cap. 34. *Mechliniæ Prouincia & Opidum.* 168.
Cap. 35. *Namurcum Prouincia & Opidum.* 168.
Cap. 36. *Friſia Prouincia.* 169.
Cap. 37. *Inſulæ & Portus.* 170.

FINIS.

ERRORES.

Paginâ 119. *lineâ* 6. *feritas.* *pag.* 122. *lin.* 20. 870. *pag.* 127. *lin.* 21. *huius.* *pag.* 134. *lin.* 9. *quod.* *pag.* 139. *in margine*, *Relatione.* *pag.* 150. *lin.* 28. *vndeuiginti.* *pag.* 151. *lin.* 17. *altum.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ

ORDINES, MONASTERIA, XENODOCHIA.

LIBER TERTIVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in B. Nicolai apud Atrebates Parœco.

ATREBATI,
EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.
clɔ. Iɔc. iix.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDO ATQVE AMPLISSIMO PRÆSVLI D. PHILIPPO CAVERELLIO *Abbati Vedaſtino.*

NISI tuam illam in omnes propenſionem, qui ad Sacrarum Literarum ſtudia labores ſuos conferunt, perſpectam pridem habuiſſem, Ampliſſime Præſul: valdè vererer iàm tertiò præclaros tuos conatus, quos cottidiè ad æternum Eccleſiæ Chriſtianæ decus & ornamentum attollis, meis hiſce ſermonibus interpellare. Verùm enimuerò quùm id tibi, vt omnes boni mecum iuxtà fatentur, à naturâ conceſſum ſit, itantes ad te rorum harum compotes aut candidatos, non modò benignè excipere; quin & vltrò te ijs reſerare

atque aperire : temeritati aut culpæ , ita ſpero, non mihi vertetur , ſi Patrocinij tui fores iterùm pulſans , nouum hunc laboris mei fœtum, Ampliſſimo Nomini tuo iuerim dicatum. Etenim dum ſuperbas illas moles monaſtico vſui, aut veteres inſtauras, aut nouas inſtituis ; atque iuuentuti noſtræ, adeoque ipſi Vrbi & Patriæ, quam-optimè conſultum vis, in illo ſplendore ædium maximarum: non tàm ea, quæ extùs patent , cogitas ; quàm ingenia , ſuis præmijs ornando , ſuaui velut incentiuo , ad ſtudiorum oblectamenta magis atque magis promouere. Vtinam multos , qui in eâdem dignitate tibi ſimiles , etiam magnificentiâ & munificentiâ ſimiles haberemus ! neque aliquos eorum (pleroſque nolo dicere) ſalutaremus tanquam Cupreſſos ; quæ proceræ quidem , cætera ſteriles & ἄκαρποι. A quorum inſtituti ratione , vt longiſſimè recedis ; ſic non deſinis effundere te in ſinum cunctorum ; & quanquàm effundas (ſiue id Oeconomicæ Prudentiæ tuæ,aut Parcimoniæ tribuendum ſit) ſupereſt tamen ſemper , quod dones; feracis adinſtar ſcaturiginis , quæ areſcere neſcit, etiamſi affatìm haurias ; quin melioreſcit & vndat magis. Sic tibi, Magnifice Præſul, à Superis datum, in iſto quo copioſiſſimè ſcaturis cenſu : & vt in

omnes

Digitized by Google

omnes, tum illos maximè, quibus pro Mecœnate viuere vis, eorumque bonos & pios auſus beneuolentiæ tuæ aurâ recreare. Et verò niſi præclara illa mens animo inſediſſet; tenebræ fortaſſeàn quùm alibi, tùm nobiliſſimo iſti, cui praees, loco offuſæ fuiſſent; neque tot Soles, ad exteros & in remota loca Virtutis & Sapientiæ radios vibraſſent; quò moderandis eorum Aſceterijs, noui Antiſtites hîc legerentur. Et eſt hæc, Præſul Ampliſſime, ſumma laus tua, quod ingenia, non vt ſibi ſolùm, verùm gradu tecum pares, alijs viuant, formare noueris. Ita ſenſim Nomen tuum abit in Gentes; & in poſterorum memoriâ ſtabit: non ſecùs atque eorum, qui in cæteris Monaſtices Ordinibus, & Ordinum ipſorum Monaſterijs, Antiſtites ſe, nec vanos, factis præclaris teſtati ſunt; ac non tàm ijs praeeſſe, quàm in ijs prodeſſe, primis in votis habuerunt. Atque illa ſunt (Ordines & Monaſteria intelligo) quæ, Ampliſſime Præſul, Fauoris tui & Patrocinij baſibus humilis appendo, non tantùm vt intuearis; verùm etiam tuearis, ab eorum intemperie atque inclementiâ, quibus pro brauio, ea incendere, exſcindere, in extremas Inſulas relegare. Nulli, quàm tibi, qui Ordinis tui forma, atque exemplar (fucum non

Digitized by Google

REVERENDO ATQVE
AMPLISSIMO
PRÆSVLI
D. PHILIPPO CAVERELLIO
Abbati Vedaſtino.

NISI tuam illam in omnes propenſionem, qui ad Sacrarum Literarum ſtudia labores ſuos conferunt, perſpectam pridem habuiſſem, Ampliſſime Præſul: valdè vererer iàm tertiò præclaros tuos conatus, quos cottidiè ad æternum Eccleſiæ Chriſtianæ decus & ornamentum attollis, meis hiſce ſermonibus interpellare. Verùm enimuerò quùm id tibi; vt omnes boni mecum iuxtà fatentur, à naturâ conceſſum ſit, itantes ad te rerum harum compotes aut candidatos, non modò benignè excipere; quin & vltrò te ijs reſerare

omnes, tum illos maximè, quibus pro Mecœnate viuere vis, eorumque bonos & pios auſus beneuolentiæ tuæ aurâ recreare. Et verò niſi præclara illa mens animo inſediſſet; tenebræ fortaſſeàn quùm alibi, tùm nobiliſſimo iſti, cui præes, loco offuſæ fuiſſent; neque tot Soles, ad exteros & in remota loca Virtutis & Sapientiæ radios vibraſſent; quò moderandis eorum Aſceterijs, noui Antiſtites hîc legerentur. Et eſt hæc, Præſul Ampliſſime, ſumma laus tua, quod ingenia, non vt ſibi ſolùm, verùm gradu tecum pares, alijs viuant, formare noueris. Ita ſenſim Nomen tuum abit in Gentes; & in poſterorum memoriâ ſtabit: non ſecùs atque eorum, qui in cæteris Monaſtices Ordinibus, & Ordinum ipſorum Monaſterijs, Antiſtites ſe, nec vanos, factis præclaris teſtati ſunt; ac non tàm ijs præeſſe, quàm in ijs prodeſſe, primis in votis habuerunt. Atque illa ſunt (Ordines & Monaſteria intelligo) quæ, Ampliſſime Præſul, Fauoris tui & Patrocinij baſibus humilis appendo, non tantùm vt intuearis; verùm etiam tuearis, ab eorum intemperie atque inclementiâ, quibus pro brauio, ea incendere, exſcindere, in extremas Inſulas relegare. Nulli, quàm tibi, qui Ordinis tui forma, atque exemplar (fucum non

 obduco)

obduco) atque adeò lampas es, magis debebantur; quia etiam nullus, quàm tu, qui tueri poſſit ac velit magis. Id præſens ætas clamat; clamabit altera; etiam æterna illa cæleſtis; quæ tibi, Antiſtes Magne, magnum virtutum tuarum præmium erit. Annuat ille SVMMVS: ita precor, ita voueo.

R. P. T.

Humilis Cliens,

F. LOCRIVS.

Digitized by Google

IN LIBRVM TERTIVM, AD LECTOREM Epigramma.

QVI *Chriſtianam Marte propugnant fidem,*
Sunt Militares Ordines.
Qui Chriſtianam voce propagant fidem,
Sunt Regulares Ordines.
Et exteris , & comparata languidis,
Sunt Sacra Diuerſoria ;
Quæ floruere , quæ vigent hoc temporis,
Magnæ dicata Virgini.
Quaſnam per oras ſint tot Aſceteria,
Labos reſoluet tertius.

PH. M.

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ

ORDINES, MONASTERIA, XENODOCHIA.

LIBER TERTIVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE, in D. Nicolai apud Atrebates Parœco.

Ingreſsio.

CAPVT PRIMVM.

SAT *Mundo, rebuſq; datum terreſtribus: aude,*
Penna, aliud; tibi Virgo præit: Cœleſtia pangens,
Ordinibus ſacris ipſa Aſceteria iunge.

Equidem tempus eſt vt poſteaquam Sacratiſſimam Deiparam ipſis Imperijs, Regnis, Prouincijs principantem, atque profusâ liberalitate ſibi illa deuincientem cognouimus; ſacratioribus etiam illis, penitioribuſque virtutum cæleſtium adytis, & iugibus quaſi domicilijs patrocinantem, atque ab arctiſſimo vitæ genere, ad æterna deducentem gaudia

AA videa-

videamus. Quidni verò Mariam, hanc ſollicitudinem etiam tangere prædicemus? vt quæ mortales inter mortalis & ipſa æuum trãſigens, ad extremum vſque vitæ terminum, non tam potentis Reginæ, quam Sanctimonialis religioſiſſimæ ſpecimen expreſſerit; ſolidiſſimũ ponens ſequacibus ſuis exemplum, qua ratione & methodo clauſtralis inſtitutio ornanda & coronanda ſit? Quippe trimula nullo præcepto, conſilio nullo aut exemplo trahente, in Salomonis templo, cæleſtibus exercitijs continuè operatura ſeſe recluſit. Vnde rectiſſimè Petrus Caniſius in ſuo Mariali ſic poſuit: *Puella in templo ita vixit ac floruit, vt quum aliarum virginum, tum Monialium noſtrarum exemplar pulcherrimum exſtiterit, quod illæ perpetuò intueantur. Ab hac nimirum Matre & Magiſtra virtutum, diſcunt inde a primis annis iugum Domini auidè complecti, ac ſuſtinere conſtanter.* Et id quidem in tenera illa ætate; quid verò grandior & quinquagenariâ maior? Demus fidem ſanctiſſimo viro Dionyſio Richellio Carthuſiano; qui eruditione, ſanctitate & reuelationibus in Carthuſiâ Ruræmundæ claruit. Is in primum Sententiarum Petri Lombardi Pariſienſium Epiſcopi librum ſcribens, aſſerit beatiſſimam Matrem Virginem, Hieroſolymis primum Chriſtianũ cœnobium poſuiſſe, & glorioſâ centum viginti virginum ſocietate ornauiſſe.

Franciſc. Moſchus parte 3. Hortuli mariani c. 8.

Caniſius l. 1. c. 12.

Molan. in Natal. SS. Belgij 12. Martii.

Dionyſ. Carthuſ in l. 1. ſententiarum diſt. 18. q. 2. Bergomas de claris mulierib. in B. Virg. Guliel. Eyſengrenius centenario 1. partis 7. diſtinct. 7. & part. 3. diſt. 6.

Meritò igitur Antiſtitæ huic integerrimæ deputatos *Ordines, Sæculares* primò, inde *Regulares* deguſtemus ad eorum deinde *Domicilia* ſeu *Cœnobia* properaturi.

Ordines

Ordines ſæculares B. Virgini ſacri : ac primùm Teutonicorum Militum.

CAPVT 2.

GEneroſiſſimum *Teutonicorum Militum Ordinem*, anno circiter (ſecundum Polydorum) 1191. aut fortè anno (Bergomatis & Marianæ opinio eſt) 1230. inchoatum, beatæque Virgini nuncupatum, primum in hâc claſſe facio; cuius equidem inſtitutio ita in hiſtorijs ferè narratur. Poſtquam inuictiſſimus Belga noſter Godefridus Bullonus ex Arteſiæ agro oriundus, delato in Orientem Occidentis exercitu numeroſiſſimo, Iudæam fœdis Turcarum ſacris omnigeniſque vitæ inſolentiſſimæ ſpurcitijs pollutam, nobiliſſimo clarus triumpho reſtituiſſet; eoque nomine Chriſtianum orbem, aliàs deſolatiſſimum, mirificè recreaſſet; multis vndique terrarum, eò religionis ac pietatis cauſsâ confluentibus, nonnulli Teutones, Danici (apud quoſdam) ſanguinis, è Bremenſi & Lubecenſi opidis exorti, ſimili deuotionis incenſi zelo, eòdem quoque ſeſe tranſtulerūt. Verum quum victus penuriâ, vt proſelytis & aduenis commune eſt, ſæpenumerò laborarent, nec excipiendis ijs & fouendis Xenodochia ſatis paterent; mentem incidit, virum ibi Teutonem agere & alere familiam, rerum humanarum longè affluentiſſimum. Illum adeunt, comprecantur, vti patriæ communis memor, & ſuorum miſerans, hoſpitium

Pol. Vergilius l. 7. de inuent. c. 5.
Bergomas l. 15. Supplem.
Ioannes Mariana l. 12. de reb. Hiſpan.

Bartholomæus Caſſanæus par. 9. catal. gloriæ mundi cōſid. 9.
Genebrard. lib. 4. chron.
Belforeſt. in annal. Franc. in Philip. Pulchro.
Bozius l. 9 c. 8. & l. 22. c 3.
Hartmannus Schedelius de Temporibus mundi ætat. 6. quem conſule.
Lud. Guicciardinus in Belgicæ geographia tit. Traiectum.

Digitized by Google

ijs extruere in animum induceret. Exorant, & extemplo Patriarchæ conſenſu accedente, amplum Xenodochium iuxta Acham cum Sacello, ſub B. Virginis auſpicijs exædificatur. Inde Teutonum frequens huc concurſus; qui loci appetentes, etiam Ordinis titulo inter ſe coaleſcere & inclareſcere voluerunt, illum *Sanctæ Mariæ Teutonicorum Militum* inſcribentes. Ordinem Cæleſtinus tertius Pont. Max. confirmauit & S. Auguſtini regulam præſcripſit; datâ lege & ſanctâ, vt in ſodalitium iſtud, non niſi Teutones ijque proſapiâ nobiles admitterentur; candidum habitum, atrâ cruce ſignatum portarent; Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica & Apoſtolorum Symbolo ducenties cottidie recitarent; in omnem euentum parati, pro ſecurâ Dominici Sepulcri cuſtodia, certare ſtrenuè, hoſtium impetus id affectantium nihil formidare; vitam, vbi neceſsè eſſet, glorioſè profundere.

Ibi aliquot annis ſub Magno, vt vocant, Magiſtro (quorum primus, Henricus Walpotus vocabatur) militarunt, & pro virili, rem cui deputati erant, peregerunt; donec tandem Deo Opt. Max. ſic permittente, & occultâ Prouidentiæ ſuæ regulâ ordinante, viribus inferiores Hoſti Barbaro & feroci cedere compulſi, in Ptolemaidem Syriæ vrbem ſeſe receperunt. Sed nec ibi certa & fixa manſio. Etenim à Saracenis etiam inde fugati, in Germaniã patriam appellunt. Quibus porrò auſpicijs? Pruſſiam gentilitijs Idolorum cultibus corruptiſſimam, Gregorio nono

nono Pontifice, Friderico Cæſare, datis aureâ bullâ literis, & Manſouitis Ducibus, (qui ſe eius terræ Dominos affirmabant) annuentibus; armorum vi integram ſubiugant; ac Ieſu Chriſto, diſiectis ſimulacris, faniſque purgatis apparant. Quumque domicilium ibi ſuum figere ſtatuiſſent; propter Viſtulæ fl. ripam, opidum ad Patronæ ſuæ gloriam fundauerunt, illud (ſuperiore libro meminimus) *Mariaburgum* nominantes. Inde Liuoniam eadem dexteritate Pruſſiæ adiecere, iuuante *Enſiferorum* Ordine, qui in eorum ſocietatem (Bremenſes etiam ij erant) coeuntes, nomen cum Teutonibus commune, priore relicto, exceperunt. Fructui erit Franciæ Annales nonnihil videre, in Carolo ſexto Rege. ORDO ENSIFERORVM.

Militum de Auis. CAPVT 3.

QVo tempore Teutonici, ad arcendos Barbaros, ſedem in Iudæâ collocarent; eodem Alfonſus Luſitaniæ Rex, ne turba nequiſſima Mauri, regnum inuaderent ſuum, conſulendum putauit. Tunc fortè milites aderant, quorum virtutis opinio nobilis ierat in vulgus. Hos arceſſit, ac Eboram ciuitatem ſtrenuè tueantur, mandat; eorum hanc fore, ſi inuictos ſe in hoſtes facto teſtarentur. Audiunt; labori non deſunt, non victoriæ; ſed neque Rex ipſe datæ fidei. Itaque eorum Ordo conſcribitur; Ferdinandus Monteirus Ordinis primus Magiſter nominatur. Quo patrocinio? Virginis Ciſtercienſis, cui

Arnold. VVionius l. 1. Ligni vitæ c. 73.

Andreas Reſendius l. de antiquit. Eboræ c. 16.

Ioannes Mariana l. 11. de reb. Hiſp. c. 6.

Digitized by Google

ſacram cum ſubiecto agro Vrbem perpetuò facit. Hinc illis nomen primum, EBORÆ MILITES. At vero vbi accreuere, populi pietate, temporariæ eorum facultates; ac Rex ipſe Auiſium Caſtrum anno 1181. Eboræ coniunxit, (tum Ferdinandus Yannez ſecundus Magiſter erat) poſito priore nomine, iſtud DE AVIS induerunt, cruce rubeâ, veſti additâ pro inſigni. Atque tenore iſto per annos *66.* durauerunt, donec anno 1213. Garſiæ de Aca, Militiæ Calatranenſis Magiſtri liberalitate, duplice cenſu, eoque ampliſſimo, quem Luſitania annuè penderet, donati, & formam Ordinis exceperunt, & veſtem candidam cruci rubeæ ſubiunxerunt. Ordinem miſſo diplomate confirmauit Innocentius 3. Pont. Max. anno ſupra milleſimũ centeſimo quarto.

Redemptionis captiuorum ſeu de Mercede.

CAPVT 4.

ORdinem S. Mariæ de Redẽptione Captiuorũ, ſiue, vt nõnulli vocant, de Mercede, Illuſtriſſimus Aragoniæ Rex Iacobus Victor ſeu Expugnator, cognomẽto Sanctus, non modico Chriſtianiſmi bono primus apparauit; anno vel, vt Bartholomæus Caſſanæus, in illo quem de Gloria mundi Catalogo conſcripſit, & Polydorus Vergilius volunt, 1212. Vel, vt Ioannes Vaſæus ponit, 1213. Vel, vt auctor Indicum rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum ſignat, 1218. Vel denique vt Genebrardus in chronologiam

Caſſanæus parte 9. Conſiderat. 9.
Vergilius lib. 7. de Inuent. rerum c. 5.
Vaſæus in chronico Hiſp. c. 18. & in Genealogia Regum Aragoniæ.
Auctor Indicum rerum Aragon. l. 1.

logiam refert, anno 1246. Vt vt ſit de tempore (quanquam tertia ſententia magis mihi arrideat, quia illa media, atque ipſe Iacobus anno primùm 1213. Aragonici Regni habenas capeſſerit, vt ipſe teſtatur Vaſæus) Barcinona inſtituendi ordinis locus fuit, curante Raymundo de Pennyâ Forti, Barcinonenſe, Ordinis B. Dominici Magiſtro generali; Fratribus Regula B. Benedicti præſtitutâ, vt liquidum facit hæc Profeſſionis eorum forma: *Ego Frater N. Miles Ordinis S. Mariæ de Mercede, facio profeſſionem, & promitto obedientiam, paupertatem, caſtitatem obſeruare Deo, viuere & comedere ſecundum regulam B. Benedicti, & in Saracenorum poteſtate ſi neceſſe fuerit, ad Redemptionem Chriſti fidelium detentus manebo.* Eorum nempe cura erat captiuos à Barbaris, penſo lytro libertati reſtituere. Indumenta à Teutonicorum vix abſimilia; candida nempe, cruce atri coloris ijs affixâ.

Genebrard. l. 4. Chron. Franciſcus Tarapha in Chronico de Regib. Hiſp. Bernardinus Gomecius l. 10. rerum geſtarum Iacobi primi Reg. Arag. Arnold. VVionius l. 1. ligni vitæ. c. 86.

Porro naſcentem ordinem Petrus Nolaſcus homo Gallus optimis legibus temperauit, ac Gregorius 9. Pont. Max. ratum habuit firmauitque anno 1230. extatque diploma datum Peruſij 16. Kalend. Februarij.

F. Georgius Maigretius l. Inſt. Sodal. Corrigiatorum c. 17.

Verùm penè effugerat, quod principio dicendum fuit; quid nempè potiſſimùm mouerit Iacobum Victorem ad iſtum ordinem excitandum. Cauſſam Ioannes Mariana hoc ſtylo prodit: *Iacobus Aragoniæ Rex, Ordinis D. Mariæ de Mercede præcipuus auctor eſſe creditur; voti reus, vt quidam ſcribunt, quod Muntione, dum captiui inſtar teneretur, Virgini-Matri nuncuparat;*

Ioan. Mariana lib. 12. c. 8 ad an. 1218.

cuparat, vſu edoctus quantum eſſet captiuitatis malum.

S. Mariæ Monteſæ. CAPVT 5.

ALterum & militum ſub eâdem tutelâ Ordinem Iacobus conſcripſit, cui a *S. Mariâ Monteſâ* Nomen, eâdem quâ alterum, tempeſtate. Iacobus

Pol. Vergil. l. 7. c. 5.

Rex Aragoniæ (ſcribit Polydorus) duos etiam mi-
„ litum Ordines circiter annum ſalutis 1212. inſtituit;
„ quorum alteros *Diuæ Mariæ de Redemptione Captiuorum*
„ ſiue *Mercede* appellauit, vtpote quibus de redimen-
„ dis captiuis cura eſſet: Habitum induunt album cum
„ nigrâ cruce. Alteros *Monteſiæ milites*, rubenti cru-
„ ce inſignes nuncupauit. Vtramque militiam Gre-
„ gorius nonus ſuâ auctoritate probauit.] Hactenus

Hieron. Blanca in Chronico Hiſp. ad annum 1291.

ille. Eiuſdem Ordinis meminit Hieronymus Blanca in ſuo de rebus Hiſpanicis commentario, nomenque Virginis exprimit inſcribens *S. Mariæ Monteſæ*; quem tamen miror Ordinis exordia in annum 1291. differre. Qui quæſo id a Iacobo tum demum præſtitum; quandoquidem conſtet illum anno circiter 1275. terrenum ſceptrum cum mortali vita poſuiſſe? Annos, inquies, duos ſupra ſexaginta Aragonici regni habenas tractauit. Quid inde? ſi anno, non

Ioan. Vaſæus in Chron. Hiſpan. c. 18.

vt Conſtantinus Phrygio inconſultò ſcripſit, quemque propterea Vaſæus refutauit, milleſimo duceenteſimo quadrageſimo ſecundo; verum à maiore iſto numero, vt Chronographorum claſſis conſtanter affirmat, circiter tertio decimo eaſdem acceperit?

Talis

Talis profecto calculorum diſſimilitudo, annorum 28. errorem facilè demonſtrat.

Annunciatorum. Caput 6.

HVic vero initium dedit Amedæus, cognomento Eques viridis, Allobrogum Dux an. 1356. eodem quaſi tempore, quo Ioannes 1. Gallorum & Edouardus Anglorum Reges, ille *Stellæ* die Epiphaniæ Domini, honorandorum *Chriſti*, *Mariæ* & *Magorum* cauſsâ; hic *Faſciæ*, ſeu (vt Polydorus loquitur) *Galterij* B. Gregorio inſcriptum, ſex & viginti equitibus creatis, *Ordines*, vario prorſus affectu ſtabilierunt. Is autem Amedæus beneuolentiæ in Aulicos ſuos ductu ſtimulatus, iſto pacto ijs gratulaturum ſe putauit, ſi quos maximè diligeret in ſplēdidum aliquem Ordinem referret. Itaque Torque ſingulis ex auro ſolido comparatâ, ac tribus hiſce voculis, *Fert*, *Fert*, *Fert* triplici vinculo amantium ritu innodato, applicitis inſcriptâ, & Annuntiationis Virgineæ Imagine ad pectus pendulâ, coruſcāte, Annunciatorum Ordinem ſub Deiparæ patrocinio excitauit. Iſtius verò vocis *Fert* tertiò repetitæ non alia ſignificatio eſt, quam ſingulorum apicum indicio, iſta: F. Fortitudo; E. Eius; R. Rhodum; T. tenuit: Idque idcirco adiecit, quod Amedæus Magnus, Allobrogum Comes, in profligandis an. 1310. ex ſupputo Allobrogis Chronographi, aut ſecundum Blondum, an. 1330. ex Rhodo inſula Mahumeta-

Belforeſtus in annal. Franc. ad Ludou. 11.

Blondus lib. 9. decad. 3.

BB humeta-

humetanis, non modicam operam Equitibus S. Ioannis Hieroſolymorum contuliſſet, adeoque anteceſſoris ſui nomen & glorioſum facinus memoriæ ſimul voluit conſecrare, ſed non alio quam Annunciationis Mariæ inſigni. In iſtam porrò ſocietatem relati tunc fuerunt quindecim celeberrimi Heroës; cuius caput ſeu Princeps ipſe Amedæus Allobrox, inde Amedæus cognominis, Geneuæ Comes; cæteros vide apud Belforeſtum in Ludouico vndecimo.

Bergomas l. 13. Supplem. chronic. ad annum 1308.

In gratiam Rhodiorum Militum, quod Rhodi Inſulæ meminerim, memorabile quidpiam adferam ex Philippo Bergomate, qui in Supplemento ſic
» infit: Aiunt dum Turci [an. 1480.] vltimo im-
» petu, Vrbis [Rhodiorum] mœnia conſcendiſſent,
» qui ad quadraginta hominum millia erant, eo in
» conflictu vexilla Domini Noſtri Ieſu Chriſti, &
» Beatiſſ. Virginis Mariæ ac D. Ioannis Baptiſtæ Chri-
» ſtianos erexiſſe & maximis clamoribus Domini au-
» xilium cum lachrymis imploraſſe, ſtatim candi-
» diſſima Virgo cum clypeo & haſta in manibus,
» Turcis apparuiſſe, nec non & homo vili obſitus
» veſte, ſed ſplendidiſſimo comitatu ſtipatus, qui
» præſidium Chriſtianis militibus afferebat. Quæ
» viſio tantum terroris Turcis incuſſit, vt vltra pro-
» gredi non potuerint. Milites autem poſtquam Tur-
» ci ſic ignominiosè diſceſſerunt, gratias Deo agen-
» tes, &c.]

Velleris

Velleris Aurei. CAPVT 7.

EST quidem B. Andreæ hic Ordo ſacer; ſed & D. Virgini ſimul nuncupatum eſſe, ſic confirmo. Primùm ab ipſo Ordinis Parente & Principe; cuius hoc eſt diploma: Philippus Dei gratia Dux Burgundiæ, Lothericij, Brabantiæ, Lemburgij, Comes Flandriæ, Arteſij, Burgundiæ, Palatinus de Namur, Marchiſius S. Imperij, Dominus Salinarum & Mechliniæ: notum facimus omnibus præſentibus & futuris, quod propter magnum & perfectum amorem quem habemus erga nobilem ſtatum, & ordinem dignitatis equeſtris, cuius honorem ardenti & ſingulari affectu exoptamus augere, per quem ordinem vera fides catholica, ſtatus noſtræ ſanctæ Matris Eccleſiæ & tranquillitas proſperitaſque Reipublicæ ſit (vt eſſe poteſt) defenſa, cuſtodita & conſeruata. Nos ad laudem & gloriam omnipotentis Creatoris & Redemptoris noſtri, *ad reuerentiam Matris eius glorioſæ Virginis*, & ad honorem Domini noſtri Sancti Andreæ glorioſi Apoſtoli & Martyris: Ad exaltationem fidei & Sanctæ Eccleſiæ, & excitationem virtutum & bonorum morum, Decimo die menſis Ianuarij anno Domini noſtri 1429. qui erat dies ſolemnizationis Matrimonij inter nos & noſtram chariſſimam & amantiſſimam coniugem Elizabeth, in opido noſtro Brugenſi, accepimus, creauimus & ordinauimus, & per has præſentes accipimus,

Iac. Meyerus l. 16. Annal. Flandriæ ad an. 1429.

Digitized by Google

» pimus, creamus & ordinamus Ordinem & Frater-
» nitatem dignitatis equeſtris & amicabilis Societa-
» tis, certi numeri equitum, quem volumus appellari
» *Ordinem Velleris aurei*, ſub forma, conditionibus, ſta-
» tutis, modis & articulis qui ſequuntur. Primo or-
» dinamus vt in Ordine antedicto ſint vnus & trigin-
» ta Equites viri, nobiles nomine & armis, & ſine
» reprehenſione, quorum nos tempore noſtro erimus
» Caput & Supremus, & poſt nos Succeſſores noſtri
» Duces Burgundiæ, &c. Datum in opido noſtro In-
» ſulenſi 27. die Nouemb. anno gratiæ 1431.] Cætera
vide fusè apud Meyerum enarrata.

Deinde quid aureum iſtud Vellus magis ſignet, quam Sacratiſſimam Dei parentem, priſcis ijs temporibus, vellere velut indice præmonſtratam? Non hic volo fabuloſum Iaſonis, de quo nata ſomniorum portenta chiliades replerent: at ſanctius iſtud, quod Gedeoni fortiſſimo viro, in ſignum Victoriæ de Madianitis hoſtibus reportandæ, diuinitùs conceſſum atque monſtratum eſt. De quo S. Bernardum audiamus diſſerentem: *Gedeonis vellus quod vtique de carne tonſum, ſed ſine vulnere carnis in area ponitur & nunc quidem lana, nunc vero area perfunditur, carnem illam de carne Virginis, abſque detrimento Virginitatis aſſumptam deſignat.* Audiamus & Ambroſium: *Rectè Maria velleri comparatur, de cuius fructu ſalutaria populis veſtimenta texuntur; vellus planè Maria eſt: ſiquidem de molli ſinu eius Agnus egreſſus eſt, qui & ipſe Matris Lanicinium, hoc eſt carnem geſtans, molli vellere cunctorum operit vulnera peccatorum.*

Vide Pindarum in Pythijs oda 4. ad Arceſilaū Cyrenæorum Regem cū Enarrationib. Io. Linoceri: Orphei Argonautica, cum præfatione Bernardi Bertrandi: Natal. Comitis Mythologiam l 6. c. 8. &c.

Iudicum ſexto.

S. Bernardus hom. 2. de B. Virgine.

S. Ambroſius ſerm. 13. de Natali Domini.

catorum. Audiamus denique & Giſelbertum : *Vellus iſtud ſacratiſſimæ Virginis corpus eſt, ſine omni carnis macula. Cum enim vellus ſit in corpore, corporis neſcit paſſionem: ſic rore Spiritus Sancti, vellus. i. corpus Virginale complutum, nullum carnalis vitij ſenſit contactum.* Eſt igitur ſacratiſſima Virgo Gedeonis vellus, quam Gedeones iſti noſtri, fortiſſimi Belgicæ Principes, appendenti ad Collyrium ſacra eius velut Icone, ſibi propitiam ac benignam ſemper inuitent, cuius memoria apud ipſos nunquam cõſeneſcat: eorum fortaſſis exemplo, qui magna cum affectatione & palàm, imagines aut ſigna circumferunt & cernunt rerum, quas in intimo mentis arcano, amoris claui pertinaciter recluſerunt. Tritthemius in Chron. Hirſaugienſi c. 14.

Ordines Regulares B. Virgini Sacri; ac in primis Ordo S. Benedicti.

CAPVT 8.

EXpreſſis & excurſis breuiter, ijs quæ Sæcularibus iſtis Ordinibus danda mihi primò videbantur; inſtituti noſtri ratio poſtulat, vt in ſacratius Monachorum penetrale calamum deinde committamus; ſimulque ab ipſa beatiſſimi Patris Benedicti familia ſeriem ordiamur: ordiamur, inquam, vel hiſce nominibus; quod 24. Pontifices Maximos genuerit; centum octoginta quatuor Romanæ Eccleſiæ Cardinales; 1164. Archiepiſcopos; Ter mille quingentos duodecim Epiſcopos, & hos omnes, Ioan. Tritthemius l. 1. de viris illuſtr. Ord. S. Bened. c. 5.

Bozius l. 6 c. 7. Azorius l. 12. inſtit. moral. c 21. Barth. Caſſanæus in catal. gloriæ mundi parte 4. conſider. 54. Geruinus Calenius Epiſt. dedicator. ad Abbatem Faldenſem Balthaſarum initio regulæ S. Bened. Folengius in Pſal. 102.

ante Concilium Conſtantienſe anno 1417. celebratum, produxerit: Quod Ioannis 22. Papæ ætate, huiuſce ordinis fuerint quindecies mille quingenti quinquaginta nouem Aſcetæ in Beatorum numerum relati: quod Pontificia decreta referant, vno eodemque tempore, Benedictini inſtituti ſupra ſeptem & triginta millia cœnobiorum fuiſſe, vt adnotat Folengius Benedictinus commentario in Pſal. 102. ad illa verba: *In conueniendo populos in vnum, &c.* & ex eo R.P. Io. Azorius in Inſtit. Moralibus: quod in Occidente (poſt Monachos qui ſub S. Auguſtini in Aphrica, Simpliciani in Italia, Martini in Gallijs, diſciplinâ vixerunt) S. Benedictus Ordinis huius caput & parens cæterorum ferè Ordinum ſimul fuerit auctor & inſtitutor; vtpotè Cluniacenſis, Camaldulenſis, Vallis-vmbroſæ, Vallis-Scholarium, Carthuſienſis, Ciſtercienſis, Grandimontenſis; Humiliatorum; Gulielmitarum; Syluestrinorum; Cæleſtinorum; Oliuetanorum, & ſi qui alij. Verum quam multi eorum Marianæ clientelæ nuncupati? Cluniacenſis, Ciſtercienſis, Carthuſienſis, Gulielmitarum, Oliuetanorum, Vallis-Scholarium; & ſæcularium horum duûm, Militum de Mercede & de Auis, qui omnes ex fœcundiſſimâ iſtâ ſcaturigine emanarunt; & hæc prima cauſſa eſto, cur in Benedictina familia ſacræ Virginis veſtigia perquiram. *Annon eſt Patris gloria, prolis honos?* Porrò alia ſuppetunt virgineæ in huncce ordinem dilectionis & fauoris argumenta.

Imple-

Implerat Matris vterum Sanctiſſimus Ildefonſus, nondum lucem, nondum legem ſubierat, apparet B. Virgo prægnanti, & quis futurus fœtus prænuntiat. Vt vero is Monachum induit, & inde Toletanam ſedem Pontifex impleuit, gemina apparitione Virginis in ſe affectum, dato etiam pignore ſatis ſuperque intellexit.

Rodericus Toletanus de reb. Hiſpan. lib. 2. cap. 22.

Intellexit & S. Ioſcio Bertiniani cœnobij in Arteſijs aſceta, & vt ille antequam vitalem hanc auram capeſceret, ſic iſte poſteaquam valere eandem iuſſiſſet, enatis ad aures, oculos, os roſis quinque aureum Mariæ nomen inſignitis.

Arnold. VVionius l. 3. & 5. Ligni vitæ.

Sanctus etiam Rupertus eâdem fauoris aurâ afflatum ſe probè intellexit, quando ingenij tarditate extinctâ, miram in diſcendo & de rebus iudicando promptitudinem eſt aſſecutus.

Accedat S. Leo quartus Pont. Max. cuius ad B. Virginem conuerſis precibus, teterrimus Baſiliſcus Romanos inficiens & interficiens, pientiſſimæ Matris interuentu de medio eſt ſublatus.

Platina in vita S. Leonis. vide infra lib. 6. cap. 11.

Denique intellexit S. Gregorius Magnus ipſo Reſurrectionis Dominicæ die, quum Angelis accinens ſubiunxit: ORA PRO NOBIS DEVM; atque eo ipſo tempore, contagio quæ grauiter hactenus graſſata fuerat, ab vrbe exulauit. Atqui omnes iſti, huic ſeſe familiæ manciparant.

Ordo

Ordo Cluniacenſis. CAPVT 9.

Chronic. Cluniacenſe.

HIc Ordo a Cluniacenſi Monaſterio, quod Gulielmus, cognomento Pius, Aquitaniæ Dux & Aluerniæ Comes, an.910. (alijs 894. vt Bergomati; alijs 826. vt Warino Matiſcenſi) in Burgundia, paterno fundo, magnificentiſſimis operibus exſtruxit, originem & nomen accepit. Quippe quum lautior temporalium rerum acceſſio, Benedictini Ordinis Monachos à priſtino Monaſtices rigore degeneres & laxos reddidiſſet, fors fuit vt virum ſanctiſſimum nomine Odonem, in Abbatem Cluniacenſem anno ſextodecimo ſupra nongenteſimum nominarent. Is ergo Prouinciam hanc nactus, quam potuit laborioſiſſimè effecit, vt inclinantem Ordinis ſui diſciplinam, a ruinâ, cui proxima erat, tempeſtiuè vendicaret. Ergo vt tempora ferebant, leges dedit aut reſtituit; quas qui amplexarentur a Cluniacenſi Monaſterio nomen induerent. Hinc innouati Ordinis origo: cuius reſtitutionem & incrementa an Deiparæ Virgini referenda ſint, Ordinis Breuiarium ſatis indicat, cuius medio rubrica iſta inſerta eſt: *Statutum eſt vt ab Octaua Purificationis B. Mariæ, vſque ad 4. feriam Cinerum; & ab Octaua Paſchæ vſque ad Rogationes; & ab Octaua Pentecoſtes, vſque ad Aduentum Domini, niſi feſtiuitas duodecim vel trium lectionum, ſeu euangelium proprium, vel Octaua occurrerint, celebretur in Sabbatho feſtum duodecim lectionum de intemerata & perpetua*

Bergomas l. 11. ſupplementi Chron. Genebrard l. 4. Chron.

Bergomas ibid.

Breuiariũ Cluniacenſe.

petua VIRGINE MARIA SINGVLARI SPE NOSTRA POST DOMINVM IESVM; *quatenus eius meritis & interceſsionibus, ab omnibus mereamur aduerſitatibus liberari, & gaudia ſupernæ Hieruſalem adipiſci.*

Eorum etiam peculiaris eſt Oratio quam ſingulis Sabbathis in Virginis honorem fundunt; cuius initium *Miſſus eſt Gabriel Angelus*; Habetur in Breuiarij principio. Recolunt item *Feſtum inuentionis Manticæ B. Virginis*, cuius officium idem quod Natiuitatis.

Ordo Ciſtercienſis. CAPVT 10.

CIſtercienſes B. Benedicti ipſiſſima propago, ſub vmbrâ alarum Virginearum militare cœperunt in ipſo ſui exordio, quod a Moliſmẽſi Benedictinorum aſceterio duxiſſe in hiſtorijs eſt. Cauſſa eadem quæ Cluniacenſium. Quam proinde libertatem B. Robertus, loci eius Abbas, pertæſus, inito cum aliquot ſodalibus qui comitarentur, conſilio, Ciſtercium, locum in Burgundiâ deſertum, expetere conſtituit, ſtrictiorem vitæ rationem in illo adorturus. Cumque, Deo præclarum eius inſtitutum propitiante, Walteri Cabilonenſis (eius Ciſtercium erat) & Hugonis Lingonenſis Pontificum, ac Odonis Burgundiæ Ducis fauorem, atque auctoritatem nactus fuiſſet, cœnobij fundamenta ſub Deiparæ auſpicijs, anno quaſi 1098. iacere aggreditur. Nempe non exciderat animo Matris Engardis vterum adhuc

Chronic. Hannoniæ tom. 3. l. 16. c. 44.

Arnold. VVionius l. 1. ligni vitæ c. 42.

Azorius l. 12. Inſtit. Moral. c. 21 & ſeq.

Hieronym. Platus l. 1. de bono ſtatus religionis c. 34.

gerentis viſio, qua Virginem, annulum aureum manu proferentem vidiſſet, ſicque ſe affantem audiſſet: *Engardi, filium quem geris, hoc mihi annulo deſponſari volo.* Vnde perperam nihil facturum ſe rebatur, ſi Ciſtercienſe iſtud, & quotquot deinceps ex eo emanarent, eidem patronæ ſacra faceret. Quod pietatis genus quam Deiparæ gratum fuerit, non alium ab ipsâ Virgine teſtem aduocabo. Equidem Cæſarius vir pietate, ſcientia & ipsâ antiquitate (ſcripſit enim ante annos ferè quadringentos) commendabilis, auctor eſt Beatiſſ. Virginem cuidam extatico Aſcetæ verba talia aliquando protuliſſe: *Ita mihi dilecti ac familiares ſunt hi, qui de Ordine Ciſtercienſi ſunt, vt eos ſub vlnis meis foueam.*

Cæſarius l. 7. c. vltimo. Cantipratanus lib. 2. cap. 10. p. 16.

Quis verò eius dubitet, ſi vnum Bernardum Ordinis huius, ſi non actorem, ſaltem auctorem, ducentorum amplius Monaſteriorum exſtructorem, conſtante mentis acie peruideamus? Bernardum B. Virginis Sacellanum? Bernardum B. Virginis Actuarium? Canticorum interpretem? iugem cultorem? Philoſophiæ huius Profeſſorem: *O homo! ſecurum habes acceſſum ad Deum, vbi mater ſtat pro te ante Filium, & Filius ante Patrem: Filius oſtendit Patri latus & vulnera; mater oſtendit Filio pectus & vbera. Non poterit eſſe repulſa, vbi tot concurrunt amoris inſignia?* Bernardum, qui puer, nocte ſolenni Natiuitatis Dominicæ, puerum Ieſum quaſi iterum ex vtero Matris Virginis naſcentem, ob oculos habuit, viditque?

Franciſcus Haræus in vitt. Sanct. 20. Auguſti.

Porrò

Porrò Monaſteriũ princeps, quod is conſtruxit, eſt iſtud Clareuallenſe, in valle Abſynthio ad vmbilicum vſque anno 1115. perductum; cuius templi Dedicatio tertium Idus Octobris incidit, ac ſolennis quotannis eſt; ſicut & cottidiana Officij Virginei in Ordine lectio.

Chronic. Hannoniæ eodem tom. & l. vt ſupra c. 56. Cæſar. l. 1. c. 1. vbi multa huc pertinentia. Arnold. VVionius in Martyrol. Benedict. 3. Idus Octob. Breuiarium Ciſterciensium.

Ordo Præmonſtratenſis. CAPVT II.

PRincipem hic & auctorem effert B. Norbertum, Archiepiſcopum Magdeburgenſem, nobiliſſimis parentibus natum *Sanctis*, quod opidum eſt ad Rhenum fl. in Ducatu Cliuenſi ſitum, a S. Victore alijſque 330. Sanctis Martyribus, Maximiani Imp. iuſſu iſtis in locis anno circiter 298. occiſis, ibidemque a S. Helena Conſtantini Magni Auguſti matre conditis ſic nuncupatum.

Aubert. Miræus in chron. Præmonſtrat.

Ordinis initium nonnulli ad annum 1116. referunt; In quibus R. P. Ioannes Azorius hiſce verbis: *Ordo Præmonſtratenſis ſub regula S. Auguſtini anno millesimo centeſimo decimo ſexto initium habuit, a Nortberto viro nobili Lotharingo; ſecundum aliquos, Paſchalis ſecundi; ſecundum alios Innocentij ſecundi auctoritate approbatus.* Plerique vero anno 1120. inſtitutionem contigiſſe aſſerunt; quo ſpectant verſus iſti Echoini ſeu Leonini, a multis retrò ſæculis, omnium ore decantati:

Azorius l. 12. Inſtit. Moral. c. 21.

Laur. Surius, & ex eo Hareus Teutonem faciunt in vitt. Sanct. 6. Iunij.

Miræus vbi ſupra.

Anno milleno, centeno, bis quoque deno,
In Præmonſtrato fundatur candidus Ordo.

Cuius Præmonſtrati etymon ſi quæras; id (vt mea

 fert

fert ſententia) à præmonſtrato per Angelum, quem ferrent, amictu deriuatum eſt. Nec ab hac opinione recedunt hi alij verſiculi, Ordinis Breuiario præfixi:

Breuiarium Præmonſtratenſe.

Quum Pater ad Superos animum Nortbertus haberet,
Et precibus peteret, quo ſe velaret amictu:
Angelus accelerat cœlo demiſſus ab alto,
Induit & tunicâ, niueo candore, micante.

Angelus nempè, ſed Deiparâ taliter prius innuente: nam Præmonſtratenſium curam ei ſingularem eſſe, vel Ordinis inſtituta, hiſce prorſus verbis, apertè proteſtabuntur. Exordium quippe eorum tale lego: *In nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, Patris, Filij & Spiritus Sancti; & ad laudem & gloriam glorioſiſſimæ Dei Genitricis Mariæ, cuius ſanctis auſpicijs & præmonſtratione noſter Ordo ſub habitu candido ſumpſiſſe creditur originem, Ac Beati Patris Noſtri Auguſtini, ſub cuius regulâ, idem Ordo dignoſcitur inſtitutus, ſtatuta & ordinationes ac moderationes fœliciter incipiunt & ſequuntur &c.*

Inſtituta Ord. Præmonſtr. vt legi in Parcenſis cœnob Bibliot. iuxta Louanium.

Ordo Carthuſienſis. CAPVT 12.

CArthuſianorum Ordo a S. Brunone Theologo Colonienſi & Canonico Rhemenſi anno 1085. ad B. Benedicti Regulam, ſtrictiſſimâ verùm ratione, compoſitus, iſtud habet quo ſe Virginis Mariæ eſſe, abundè teſtetur. Romæ Vrbani 2. Pont. Max. inuitatu, agente Brunone Patriarchâ; nouella plantatio in Carthuſiana eremo floreſcebat. Occaſionem abſentiæ huius nactus is, qui profectui olim

Surius in vita S. Brunonis. Hieronym Platus l. 1 de Bono Status Religionis c 34. Ioannes Bonifacius l. 2. hiſt. Virg. c. 7.

Ordini

Ordini huic acceſſuro inuidebat,vt optimis quibuſque, nequiſſimus Dæmon ſuadere conatur, faſtidiat aſperioris illiuſce vitæ genus, molliore æuum traducat, conſequendæ etiam beatitudinis idoneo & potente. Inſtat nequam & ſuum illud *Nequaquam moriemini* deblaterat.Euge Benigniſſimam Virginem! Petrum Apoſtolum delegas, qui ſecuros reddat nutantes; ijs te defuturam nunquam, ſi ſe tibi credant, aſſerentem; ac honori tuo cottidie preces horarias perſoluant. Factum id, & iſtud: adeoque rectè Molanus in Natalibus Sanctorum Bèlgij: Meminerint (inquit) imperitiores Carthuſianos Preſbiteros ſingulis noctibus officium Miſſæ, citra tamen celebrationem, de beata Maria dicere.] Sed quam ſanctè Laſpergius in breui Carthuſianorum ordinario pangit: *Perſoluto ſacro, & redditis debitis gratijs, rediens ad cellam, ad imaginem B. Mariæ (quæ cuſtos iuxta fores cellæ tuæ vigilat) pauliſper ſubſiſte; aut ſi feſtinatò intrandum eſt, dum claui reſeras oſtium, ora Matrem Dei, vt te adoptet, teneat, poſſideat in filium. Cellam ingreſſus primum ſit quod ante omnia facias, vt in oratorio ad orationem procidas, B. Mariam tuæ cellæ Patronam ac Dominam ſalutaturus. Dic ergo mente deuotâ, vnum* AVE MARIA &c. Tam pios clientes non feſellit clemens patrona: hiſtoriæ habentur; duas earum ſingulares lego: vnam quæ temporæ Guidonis quinti Carthuſiæ Prioris, cuius ſcriptor Petrus Venerabilis, Abbas Cluniacēſis; alterā in magno Speculo exemplorū ex quodam chronico Maioris Carthuſiæ deprōptam.Hem! hem!

Molan. in natt. 2. Maii.

Ordinariū breue Laſpergij MS. in quo de Ratione viuendi Carthuſianorum.

Petrus Venerabilis l. 2. miracul. c. 29.

Magnum Speculum exempl. diſtinc. 9. exemplo 114.

quid audio, & in viciniâ, & recens? Anno & menſe & hebdomade quibus nunc ſcribo, (ſcribo autem 12. Auguſti, an. 1606.) certa relatione didici, Dominicâ nouiſſimâ, quæ in 6. diem menſis huius cadit; & iterum 30. Iulij iam nunc elapſi, tres inſtituti Carthuſienſis, Virgines in Goſnaienſi aſceterio ad B. Mariæ Vallem, iuxta Bethuniam Arteſiæ op. (non tam ædificij exterioris apparatu, quam ſpiritali caſtimoniæ & pietatis ſplendore, nobili) Chriſto ſponſo militantes, graui atque diutino, deſperatoque Paralypſis malo diuexatas, ad B. Virginis Imaginem mirabiliter, conualuiſſe, & optimè nunc valere; quarum proinde nomina taceo.

Ex literis ad nos a ſacro iſto cœtu tranſmiſſis.

Ordo Gulielmitarum. CAPVT 13.

GVlielmitarum Ordo, a Gulielmo Vercellenſi, viro genere nobili, originem ſic ducit. Gulielmus, a loricâ ferreâ, quâ capite modo, pietatis ergo, vtebatur, Loricatus cognominatus, vbi ſuis ad B. Iacobi in Gallicia & Sanctum Domini Sepulcrum peregrinationibus, in Italiam regreſſus, terminum poſuiſſet; Virgilianum montem, in quo Ordinis ſui prima ſemina iaceret, petens, Oratorium ſeu Monaſterium (vtraque lego apud diuerſos nomina) Beatæ Dei Genitrici (vnde mons Virginis deinceps dictus eſt) exſtruxit. Quo quum multi Sanctitatis illius fama allecti aduentarent, ipſe ſub B. Benedicti regulâ, quam amplexarentur Fratres, Ordinem inſtituit

Arnold. VVionius l. 12. ligni vitæ c. 51.

Ioan. Azorius l. 12. Inſtit. Moral. c. 21.

inſtituit anno 1124. aut ſecundum aliquos 1120. Inſtitutum Alexander 3. confirmauit, confirmatum tota Italia excepit. Nunc Neapolitanum ſolum Regnum vigentem cum habet, hodieque 47. Ordinis Monaſteria dicuntur ſupereſſe, a Monachis circiter 500. inhabitata. De auctore ſic Martyrologium Romanum: *In territorio Guleti, prope Nuſcum S. Gulielmi Confeſſoris, Patris Eremitarum Montis-Virginis.* In quæ verba Baronius: habentur eius acta nuper edita a R.P. Felice Renda, Priore Monaſterij Montis-Virginis. Migrauit ex hac vita anno Domini 1142.

Martyro. Rom. 25. Iunij, & in illud Baronii notæ.

Ordo Valliſcholarium. CAPVT 14.

VAlliſcholarium vero inſtitutum, à Principe in Lingonenſi Diœceſi æde, B. Virgini anno 1201. ſacra, cæteris quaſi Ordinis eius Aſceterijs anſam præbuit, cur hiſce nomenclaturis, Patrocinij claris indicibus, donarentur.

Franciſcus Barus tom. 2 Monumentorum MSS.

Ac imprimis *Noſtræ Dominæ de Bona Valle*; & *Noſtræ Dominæ de Bello Rege*, cœnobia, quorum hoc an. 1217. illud 1214. conſtructa ſunt, in eâ Lingonenſium Diœceſi non obſcuro nomine celebrantur.

In Cathalaunenſi autem *Noſtra Domina de Sylua* anno 1216. & *Noſtra Domina de Spinoſa Valle* an. 1219;

In Trecenſi *Noſtra Domina de Inſula* an. 1222;

In Rhemenſi, *N. D. de Landanijs*, an. 1219;

In Leodicenſi *N.D. Leodicenſis* an. 1231;

In Namurcenſi *N. D. de Gerondiſarto*, ſeu *Geroul-diſarto*, an. 1222;

In Mechli-

In Mechlinienſi *N. D. de Banſuuicca* an. 1286.

In Biſuntinenſi *N. D. de Monte-Sciſſo* an. 1217.

In Tullenſi *N. D. de Dei Memoria* an. 1227; & alia alibi exædificata monaſteria, quum Ordinis huius Patronam; tum pium Monachorum in Virginem affectum pulchro teſtimonio manifeſtant.

Porrò Ordinis huius Aſcetæ, candidis, ritu Præmonſtratenſium induti, ſub B. Auguſtini regulâ, communi ſe voto aſtringunt. De ijs Iacobus Vitriacus agere videtur in hiſtoria ſua Occidentali.

Iac. a Vitriaco l. 2. hiſt. occid. c. 17.

Ordo Dominicanorum. CAPVT 15.

DOminicanorum Ordini cum Præmonſtratenſi communio iſta intercedit; quod ſicut hic, quæ veſtitus ratio in Ordine ſeruaretur, indicantem Mariam agnouit, ita etiam ille, quem exhibemus, Dominicanorum. Quum namque naſcente primitùs Ordine, extimo habitu linteo Fratres vterentur, Reginaldo Aurelianenſi Decano (necdum enim in B. Dominici familiam conceſſerat) grauiter ægrotanti Virgo apparens, ſignauit illud veſtium genus ponendum eſſe; aliud quod deinceps ſolenne & perpetuum foret (id ea monſtrabat) aſſumendum. Ergo a Fratribus aſſumptum in hanc vſque ætatem perennauit. Id poſt Antonium Senenſem, Marinæus Siculus, breui periodo ſic exponit: *Quo* (ſc. Ordine) *inſtituto, Diuinitus a glorioſiſſima Dei Genitrice Maria, etiam ipſius habitum Religionis aſſumpſit.* Sed multis ante tempo-

Anton. Senenſis in chronico Fratrum Prædicatorum, ad an. 1217. Marinæus Siculus l. 5. de Rebus Hiſpan.

temporibus S. Antoninus Florẽtinorum Archiepiſcopus, in ea Chronici ſui parte, quæ tertia eſt; vbi, tituli ſupra vigeſimum tertij capite tertio, rei ſeriem enarrare ſic orditur: *Sciendum primò, quod Beata Virgo Maria procurauit Ordinem Prædicatorum; habitum dedit; & ſe protectricem eius oſtendit multipliciter, &c.* Procurauit nempe, & ſe eius protectricem coram filio, Chriſto Domino, profeſſa eſt, viuente adhuc, & vidente ipſo Patre Dominico. Quum namque is Romæ, ſedente Honorio 3. Pont.Max. multis moliretur, vti ſub B. Auguſtini regulâ, cum collectis aliquot ſocijs, vitam ducere ſibi liceret; ecce illi, precibus ſedulò in B. Petri Baſilicâ, noctu incumbenti, viſio videtur. Chriſtus lanceas tres expedit, quibus inſoleſcens mortalium genus transfodiat. Videt, accurrit, infit Maria Mater: Quid tu, ô Nate? ne, ne huc te proferat iuſta tua ira. Scelerum abundè, ſcio, cernis & odis: At en (chlamydem ſimul aperit) Duo Mei, qui errantes mortales ad mentem ſaniorem impigrè reuocent. Quid non Matris cauſſa natus? audit, exaudit; atque Dominico & Franciſco (iſti Duo erant) expurgandi veteris fermenti negotium committit. Quæ quidem viſio paucis complexa, quam vera ſit, teſtabitur verbis ſuis idem Antoninus: *Huius viſionis* (inquit) *ſeriem & cognitionem, per Sanctum Franciſcum meruimus accipere; cui etiam Beatus Pater Dominicus, ante confirmationem Ordinis, patefecit.* Huic ſimilis viſio (teſtante cum Antonino, Petro de Natalibus Pontifice Eſquilino) cuidam

Antoninus par. 3. chronic. tit. 23. c. 3.

Antonin. ibid.

Hieronym Platus l. 1. de bono ſtatus Religionis c. 34.

Anton. vbi ſup. Pet. de Natalib. l. 7. catal. c. 22.

Ordinis Monacho, cuius ſilent nomen, facta eſt, vt ſub duobus ſaltem teſtibus ea firmaretur. Vnde Fratres Beatæ Virginis ſunt vocati. Plures apparitiones non deſunt; ſed neque crebra ad Ordinis gloriam prodigia variè varijs in locis per Virginem patrata, quæ ſingula quod inſtituti noſtri non ſit catalogo contexere; eorum ſitientem remitto ad Hieronymum Platum; Ioannem Bonifacium; & his vetuſtiores, Cæſarium, Cantipratanum, & Antoninum; quorum hic, multis talium recenſitis, ſic perorat: *Quantâ, Virgo excellentiſſima, Genitrix Chriſti digniſſima, Mater Noſtra Benigniſſima, charitatis laude proſequenda eſt; cui a maieſtate committitur, ſub cuius radijs protegimur, cuius manu benedicimur, cuius gratiæ rore perfundimur, cuius interuentu dilatamur, conſolamur & ſaluamur. Hæc eſt quæ Patrem noſtrum B. Dominicum, tanquam ſuum fideliſſimum, Filio obtulit; cui frequenter apparuit; dupliciter allocuta fuit; in extremis morienti affuit, ipſumque cum Filio in ſcalâ candidiſſimè ſubuectum, cum Angelis coronauit.*

Platus lib. 1. de bono Stat. Religionis c. 34. Bonifacius l. 4. hiſt. Virg. c. 14. Cæſarius l. 7. Cantipratanus lib. 2. cap. 10. p. 16. 17. 19. & c. 29. p. 13. Anton. vbi ſup.

Ordo Franciſcanorum. CAPVT 16.

IN B. Patris Franciſci familiam beneuolentiæ oculos Virginem conieciſſe, ſuperiore capite ex Antonino, Petro Eſquilino, & Hieronymo Plato probauimus. Nunc ab ipſo Capite & Patriarcha idipſum penitiùs cognoſcamus.

Habitu primo, fratres ſuos induit. Quo loco? In Vir-

In Virginis æde de Portiuncula, à ſe paulò antè nonnihil reſtaurata. Alfõſus à Carthagena c. 80. Anacephalæoſis Regũ Hiſp.

Oecumenicam Ordinis Synodum cogit, in qua de Obedientiæ voto, apud quinquies mille fratres ſummariè tractaretur. Quo loco? In Virginis æde de portiuncula. Bonauentura in vita B. Franciſci.

Aeger eſt, & vitæ metam cernit proximantem. Quo loco efflabit animam? In Virginis æde de Portiunculâ, ad quam iuſſit ſe prius deferri. Vide Ioan. Azorium lib. 12. Inſtit. Moral. c. 23.

Ecquid iſtud, niſi patētiſſimum fratribus datum documentum, vti monaſticen auſpicarentur, regerent, terminarent non aliter, quam ipſa quaſi Virgine ſemper præſente & fauente? Inhæſerat ſcilicet altùm eius memoriæ, viſio illa, Dominico ſodali ſuo facta; quâ ſub eodem Virginis amictu ſimul continerentur.

Vnde linguam aliquando ſuam in talia vota relaxabat: *Sancta Maria Virgo, non eſt tibi ſimilis nata in mundo in mulieribus: Filia & ancilla Altiſſimi Regis, Patris cæleſtis: Mater ſanctiſſima Domini noſtri Ieſu Chriſti: Sponſa Spiritus Sancti: Ora pro nobis cum Sancto Michaële Archangelo, & omnibus virtutibus cœlorum, & omnibus Sanctis, tuum Sanctiſſimum Filium dilectiſſimum Dominum noſtrum & Magiſtrum, Amen.* Addit Bonauentura, multis huc pertinentibus enarratis; *In ipſa poſt Chriſtum præcipuè fidens, eam ſui ac ſuorum aduocatam conſtituit, & ad honorem ipſius a feſto Apoſtolorum Petri & Pauli vſque ad Feſtum Aſſumptionis deuotiſſimè ieiunauit.* Quod quidem patrocinium Virginem acceptaſſe, ac non Ex Caniſio lib. 5. cap. 27. S. Bonauentura in vita S. Franciſci c. 9.

Miraculum inſigne Gul. Gazæus affert in vit. SS. vita S. Frāc. 4 Octob.

minus fideliter, quam fœliciter geſſiſſe, frequentia demonſtrant Miracula.

Ordo Carmelitarum. CAPVT 17.

CArmelitæ, qui ad Heliæ tempora (quanquam plurimi contrà ſentiant) originem ſuam producunt, quàm totiſſimi Deiparæ ſint, quum multa, tum id maximè probat, quod cum de inſtituto eorum approbando ageretur, Honorio 4. Pont. Max. Virginem adſtitiſſe de nocte ferunt, ac iuſſiſſe vt & inſtitutum & homines benignè complecteretur. Quippe iam ante in Carmelitici Montis decliui, Eremiticæ vitæ ſtudioſa Societas, ædem Deiparæ cōpararant, ac auſpiciorum ſuorum, & actionum Præſidem, atque adeò Arbitram ſelegerant.

Hieronym Platus l. 1. de bono ſtatus Religionis c. 34.

Ioſeph. Antiochenus in Speculo perfectæ militiæ, primitiuæ Eccleſiæ c. 12.

Qui altiùs eorum originem repetunt; ſic loquuntur. In primis Ioſephus Antiochenus: *Perfectorum* (inquit) *militum Chriſti, Apoſtolorum coadiutores ſurrexerunt, ſtrenuiſſimi viri ſolitarij, contemplationique dediti, Sanctorum Prophetarum Eliæ & Eliſæi ſequaces; qui de Monte Carmelo deſcendentes, per Galilæam, Samariam & Iudæam, fidem Chriſti cōſtātiſſimè ſparſerunt, quique in Mariæ Virginis honorem, in Montis Carmeli decliuio fabricantes Oratorium, Saluatoris Matri ſpecialiſſimè ſeruierunt.* Eiuſdem ſententiæ eſt Palconidores in tractatu de Antiquitate Carmelitarum; Ioānes Roblius, eodem argumento; Genebrardus in Chronico; Ioannes Bonifacius in Hiſtoria Virginali, qui ex Hieronymo Plato

Paleonidores l. 2 de antiq. Carmel c. 2. Ioan. Roblius eod. arg. Ioan. Bonifac. l. 2. Virg. hiſt. c. 1. & l. 4. c. 14.

Plato ad verbum eum ſequens, ſic ſcribit: Carmelitarum Inſtitutum, etſi annis demum mille ducentis, poſt Chriſtum natum, in Italiam illatum eſt, multò tamen antiquius fuiſſe aſſerunt viri grauiſſimi; quum memoriæ proditum ſit, anno ſalutis quadringenteſimo duodecimo, Ioannem Hieroſolymitanum Patriarcham, qui ex hoc ipſo ordine antea fuerat, eique præfuerat, Regulam ei condidiſſe, ex quo apparet, ipſum etiam vetuſtius eſſe. Certè non deſunt multi, inter quos Waldenſis vir grauis, qui exiſtiment iam tum ab Apoſtolorum tempore, inchoatum in Monte Carmelo, & argumento eſt nomen ipſum in Eccleſia, quæ Prima omnium Beatæ Virgini in terrarum orbe dicata ſit. Deinceps verò, numero & hominum & Domiciliorum per totam Palæſtinam multiplicato, irruentibus Saracenis diſperſum eſſe ac diſſipatum; ſed ijs rurſum eiectis, anno ſalutis humanæ milleſimo ferè & centeſimo refloruiſſe. Illud conſtat octoginta ferè annis poſt hanc inſtaurationem, Albertum Patriarcham item Hieroſolymitanum, hominem doctum & prudentem, datas ab Ioanne leges renouaſſe & vtiliter admodùm auxiſſe.] Non citra voluptatem quandam ſalutarem, muſæo ſuſurro admurmurantem Baptiſtam Mantuanum excipere erit, qui in ſua Parthenice Mariana:

Hieronym. Platus l. 2. de bono ſtatus religionis c. 2.

VValdenſis de Sacramẽtalibus titul. 9. c. 84.

Inter Cæſareas Arces, Tyrioſq; colonos,
Et vada Iordanis, frontem Carmelus in auras
Tollit & aſſiduos latices in vertice ſummo

Baptiſta Mantuanus l. 3. Parthenices Marianæ.

Parturiens, ſyluas ſalientibus irrigat vndis, &c.

& interiectis 24. verſibus:

Hinc noſtri venere Patres: habitacula montis
Culmen adhuc ſeruat toto apparentia Ponto;
Quæ noſtri poſuere Ataui; modo poßidet hoſtis
Barbarus; expulſæ ſolem petiere cadentem
Relliquiæ antiqui generis, Vatumque propago,
Quæ ferrugineos humeris cirundat amictus,
Veſte ſub albenti, nec ſumit ab arte colorem.
Huc igitur ſi quando quies, vacuumque negotj
Tempus erat; veniens [a] *curas lenibat, & ipſa*
Maieſtate loci largè oblectata redibat.
Propterea montana viri ſpelæa colentes
Audito illius fato, ſublime Sacellum
Apricis poſuere iugis primi, atque quotannis
Sacra inſtaurantes, Hymnos & thura ferebant.
Namque ipſi ſeſe mox vt vulgata ſalutis
Fama fuit, Chriſti magnis iunxere miniſtris
Fautores operis ſancti, ſocioſque laborum
Propterea iſtorum, longos ſeruata per annos
Poſteritas iungit Mariæ cum nomine, Montis
Nomina Carmeli, niueoque inſignis amictu,
Perpetuum ſeruat priſcæ pietatis honorem.

[a] B. Virgo.

Cæterùm qui ſecus ſentiunt, atque ab iſto antiquitatis gradu Carmelitarum Ordinem conātur deturbare (ea in acie militant Auctor hiſtoriæ belli ſacri; Antoninus Archiepiſcopus Florentinus; Bartholomæus Caſſanæus; Polydorus Vergilius; Ioannes Azorius) non altiùs eius inſtitutum, quam ad Godefri-

Hiſtor. belli Sacri l. 5. c. 3. Antoninus 3. parte hiſt. l. 20. c. 5. parag. 1. Caſſanæus 4. part. cat. glor. mūdi cōſid. 70. Vergil l. 7. de inuent rerum c. 5.

Godefridi, de receptâ Hieroſolymâ triumphantis, ætatem referunt. Cuius quidem triumphi buccinator in hæc verba tollit claſſicum: *Carmelus eſt mons in Syria, habitatione tam aliorum Prophetarum quam Heliæ & Heliſæi, nobilis. Hunc locum ſub Almerico Hieroſolymitano Patriarcha inſederant Anachoretæ, ac cum ſparſim circa montem habitarent, tandem coiuere ad fontem, qui Heliæ dicitur in cacumine montis, fanum & Monaſterium* (indubiè in Virginis honorem) *conſtruxerunt; vni qui honeſta præcipiebat, humiliter parendo; ſine tamen certo inſtituto, ſine peculiari cultu, ſiue Cæremonijs. Albertus poſtea Hieroſolymitanus, ſub Innocentio 3. Patriarcha & legatus, certas obſeruationis regulas illis præſcripſit, addidit & veſtitui normam: pallium ſc. varij coloris ex albo & canuſino circumlatum: Heliam huiuſmodi cultu ornatum inceſſiſſe, Baſilium ea viuendi formula vſum fuiſſe aſſerens.* Quæ pallij variegata ſpecies, quod noua & inſolens videretur, vtpote ex albo & rutilo contexti, Honorij quarti Pontificis decreto, in planè candidum, ferruginei amictus (dixit Mantuanus) velamen tranſmigrauit.

Azorius l. 12. inſtit. Moral. c. 23.

Ioan. Tritthemius in chronico; & Genebrardus lib. 4. chron.

Porrò noſtri inſtituti eſt, quod Carmelitæ, primi, quum in Paleſtina, tum in Italia ædis Virgineæ, nunc Loretanæ, cuſtodes adhibiti fuerint: Quod ijdem cottidiano officij penſo Marianum adnectant: ſacris operaturi, Antiphonam *Salue Regina, &c.* fini applicent (excipio quandò pro defunctis:) feſtis Virgini-Parenti votis plenarum, vt vocant, indulgentiarum (quæ Pont. Max. liberalitas eſt) theſauro gaudeant; & alia id genus.

Horat. Turſelinus l. 4. hiſtor. Loretanæ c 5.

At verò

At verò minimè prætereatur, quantum honoris incrementum à *Matre Tereſia Ieſu* recèns acceperit, quæ in Hiſpanijs, opido Auilâ (vbi & primum Monaſterium, in honorem Mariæ & Ioſephi ſponſi exædificatum, Carmelitarũ Ordinem, etiamſi Fœmina, ad antiquum rigorem & vigorem mirabili prorſus modo reuocauit, eius inſtituto varijs in locis approbato; Romæ, à Pio 5. Pont. Max. anno 1565. Iulij 17: Arcilaci, vulgò Alcalæ, Hiſpan. op. per R. P. Ioannem Cuennatem Carmelitam Summi Pont. Legatum, an. 1581: Mantuæ Carpentanorũ, an. 1588. 10. Octob. a Reuerendiſſimo Domino Cæſare Speciano, Nouarrenſi Epiſcopo, ac Sixti Quinti itidem Legato. Cuius quidem Ordinis ipſam reparatricem Tereſiam ſexaginta Monaſteria in Hiſpanijs excitaſſe, conſtanter Bozius aſſeuerat. Hanc hiſtoriam non minus piè quam copioſè & grauiter deſcripſit Franciſcus Ribera inſignis Soc. Ieſu Theologus.

Bozius l. 7. de ſign. Eccl c. 7. Francíſ Ribera in vita Matris Tereſiæ libris 6. comprehenſa.

Ordo ſeruorum Beatæ Mariæ.

CAPVT 18.

HOs, vel audito nomine, ſcimus Mariæ eſſe. Ordinem Philippus Tudertus, Ciuis Florentinus ac Medicinæ Doctor auſpicatus eſt, ſub Martino 4. Pont. Max. anno quaſi 1285. auſpicatus, inquam, ſed Diuino monitus Oraculo, quod ferijs Aſſumptioni Virgineæ ſacris inter orandum, fuiſſe auditum Hieronymus Platus teſtatur. Exactis inde annis ſeptem,

Polydor. Vergil. l. 7. de Inuentor. c. 4. Philip. Bergomas in Supplement. l. 13. Bozius l. 9. de ſign c. 8. Ioan. Azorius l 12. Inſtit. Moral. c. 23. Hieronym. Platus l. 1. de Bono

ſeptem, quùm quieti Fratres ceſſiſſent, ſingulis altùm dormientibus, miro circumfuſa lumine, & illuſtri Angelorum exercitu ſociata Virgo apparuit, monens, pullam tunicam in veſtitum, ac B. Auguſtini Regulam, dirigẽdo deinceps Ordini capeſſerẽt. Fratres viſionem manè conferunt, & quod imperatum fuerat, nullâ morâ faciunt. Ordinem Benedictus xj. ſeptemque inſequentes deinde Pontifices comprobarunt; priuilegijs ornauerunt, & Pius V. in Mendicantium numerum voluit accerſitum.

Status Religionis c. 34. Paulus Moriſ. l. 1. de Origin. Relig. c. 35. Anton. Auerouldus tom. 2. Catechiſmi hiſtorial. cap. 9. tit. 11. p. 3.

Ordo Oliuetanorum. CAPVT 19.

OLiueti Montis, iuxta Senam Italiæ op. Monachos, ſuperioribus adnumerandos eſſe, ita declaratur. Eorum Ordinem S. Bernardus Ptolomæus, Senator nobiliſſimus Senẽſis, & Artium egregius Doctor ac Profeſſor, quum vtriuſque oculi lumen, quo orbatus erat, Virginis ope recepiſſet; mundi oblectamentis ſibi interdictis, Montem Senæ proximum, ſublimioribus Aſcetarum cogitationibus idoneum, vnà cum̃ Ambroſio Picholomineo, & Patritio æquè nobiliſſimis Senatoribus (quos luculenta oratione in Senenſi Academia, vbi Philoſophiam publicè profitebatur, ad vitæ religioſæ ſtudium incenderat) comitibus, petiuit; ac de nomine Hieroſolymitani, Dominicis veſtigijs frequentati, Oliuetum Montem appellauit. Ibi inediæ, vigilijs, flagris, orationi vacare; corpus ſpiritus legibus

Arnold. VVionius lib. 1. ligni vitæ c. 67.

Hieronym. Platus l. 1 de bono Stat. Religionis c. 34. Anton. Auerouldus tom. 1. Catech. hiſtor. cap. 9. tit. 11. p. 3.

Azorius l. 12. inſtit. Moral. c. 21.

ſubigere; conuerſationem in cœlis habere. Quorum odor vitæ bonus latè, vt fit, effuſus plurimos, qui ad eos cottidiè vẽtitarent, in ſodalitium illexit. Non caruit Zoilis ſucceſſus, qui eos, vt rerum nouarum ſatagẽtes, apud Pontificem, Auennione tunc agentem, criminarentur. Oliuetanos ad ſe vocat Pontifex; vbi coràm, cauſſam agentibus ſuam, contumeliæ loco, beneuolẽtiæ & honoris affatim vltrò defertur. Inde ad Guidum Petromala Antiſtitem Aretinum, qui probatam eis regulam præſcribat, amandantur. Quibus iter agentibus, Aretino Præſuli Deipara apparens, habitum candidum, quem gerant; Benedicti regulam, quam ſequantur, profert, ac ſtrictè monet, vti ad ſe venientes Monachos, beneuolè excipiat, neque negligat ab æmulantium telo reddere ſecuros. Cuius rei monumentum Aretij, in SSS. Trinitatis tẽplo, fama eſt hodieque exſtare. Ordinem Gregorius XI. Pont. Max. an. 1371. approbauit, ac inde per multas Italiæ ciuitates radicis ſuæ propagines emiſit.

Ordo Hieronymianorum. CAPVT 20.

Platus, & VVionus, vbi ſup.

STate Hieronymiani, & a propoſito veſtro nequaquam recedite. Voluiſtis quidem olim, & in Ordinis veſtri incunabilis; quod duo aut tria, eaque perexigua, in Hiſpanijs Monaſteria haberetis; nec plura haberi poſſe ſperaretis. Ideoque ſtatueratis ad alium Ordinem tranſuolare, etiam itinere arrepto. Ecce

Ecce autem, occurrit Dei Mater; &,quæ vos (ſimul infit) corripit tergiuerſatio? regredimini ad veſtra; durate; non diu erit, quando propagatum latè ordinem hunc veſtrum comperietis. Confidite; tutabor ego ipſa vos, & gratiarum mearum rore fouebo. Dixit; & paretis; patronam firmatis, ac eius honori,cæteris veſtibus tunicam candidam adiungitis. Conuiuitis exinde magno cum decore; quem temporum lapſu labefactatum, Lupus Hiſpalenſis Præpoſitus veſter generalis, anno 1412. ſolerter ac ſplendidè redintegrauit.

Congregatio Frigionaria. CAPVT 21.

ANno, vt refert Volaterranus, redemptionis humanæ 1401. auctore Leone, cui cognomen de Carate, ciue Mediolanenſi, Canonico Regulari orta eſt apud Cœnobium S. Mariæ de Frigionaria; in Diœceſi Lucenſi, congregatio Canonicorum Regularium, quæ dicta eſt Congregatio Frigionaria; & poſtea iuſſu Eugenij 4. cuius auctoritate eſt approbata, vocata fuit Lateranenſis congregatio.

Raphaël Volaterranus l. 12. Comment. in Anthropologia.

Ordo Minimorum. CAPVT 22.

MInimi, Gallis Boni Homines appellati, à B. Franciſco de Paulâ Siculo (quem Leo Papa in catalogum Sanctorum retulit) conuocati, ſub Ieſu Mariæ auſpicijs, religionis ſacræ nomina dederunt

Genebrard. l. 4. chroniç.

anno 1470. Ordinem autem probatum ierunt Sixtus & Iulius Romani Pontifices.

Eius porrò auctor S.Franciſcus, quantus B.Virginis cultor fuerit, iam inde ab adoleſcentia præclarum ſpecimen exhibuit. Quum enim in B. Franciſci, Patris Seraphici, familia, quam anno ætatis ſuæ 13. ingreſſus fuerat, annum integrum peregiſſet; parentes, vt ſe ad Eccleſiam S.Franciſci de Aſſiſio & S.Mariæ de Angelis, deuotionis cauſſa, ducere vellent, enixè rogauit. Cuius pio deſiderio annuentes, itineris ſeſe comites præbent. Quâ tu præcipuè cauſſa, pientiſſime Adoleſcens? Scilicet iam tum animo ædem meditabaris, quam Dei Matri, in patriam regreſſus, a fundamentis excitares, patrocinio eius explorato, inſtituti tui Primitias oblaturus.

Bulla Canonizationis a Leone 10. ſcripta.

Haræus in vitt. Sanct. 2. April.

Ordo Annunciationis B. Virginis.

CAPVT 23.

A*Nnunciationis*, ſeu *Decem Bene-placitorum Virginis Mariæ*, vulgò *Annuntiatarum Virginum Ordinem*, Illuſtriſſima Heroina Ioanna, Sanctitate celebris, Filia Lodouici XI. Soror Caroli IIX. & Coniunx Lodouici XII. Galliæ Regum; a Marito varijs moleſtijs affecta, ac tandem thalami iure exauctorata, conſtanti & imperterrito animo, quod a pueris in voto habuerat, anno à Chriſti Natali, ſuprà Seſquimilleſimum, primo, inſtituit & fundauit. Quo in negotio auſpicando, quantis quùm ipſa, tum Gabriel Ma-

briel Maria Franciſcanus, Ioannæ a Confeſſionibus ſudauerint, & præclaros progreſſus, Pontificum Maximorum (Alexandri VI. Iulij II. & Leonis X.) fauore & munificentia conſecuti fuerint, Ordinis eius Chronicon, labore R. P. Nicol. Gazæi Franciſcani, nuper euulgatum, abundè detexerit.

Eorum porrò ſolennis, per totum Ordinem, memoria, recurrentibus vtriuſque anniuerſarijs; adeo vt perſolutâ Diuini Officij *Primâ*, vt vocant, de iſtâ in templo ſic legatur: *Obijt inclyta & meritis plena Ioanna Francia, Illuſtriſſima quondam Regis Filia & Soror alterius, videlicet Caroli Octaui, quæ viro ſoluta, caſtè viuens, mundo orbata, & Diuinis ac ſacris addicta, totius Ordinis Sacrorum Beneplacitorum Euangelicorum Fundatrix & Rectrix extitit pientiſſima. Cuius ſacrum pignus Byturicis honorificè ſepelitur Miraculis clarens: porrò nunc Beata, in cœlis laureata perpetuò cum Sanctis Deo fruitur. Die* 4. *Febr. defuncta, anno Domini milleſimo, quingenteſimo quarto.*

Nicolaus Gazæus in Chronico Ord Annunt. Gallic. an. 1607. Attrebati excuſo.

Eius loci erat Ducisſa, & ibi primum Ord. Monaſterium poſitum.

De illo verò, etiam ſimili modo & ritu: *Obijt Reuerendiſſimus Pater, quondam Generalis Commiſſarius Ciſmontanæ Familiæ, mirandis virtutibus ornatus, Frater Gabriel Maria, qui pro ſuis ingenuis naturæ dotibus & meritis, ſemper apud Heroes Imperij & Regij Sanguinis fuit apprimè exiſtimatus, præſertim ob ſummam ad Dei Genitricem deuotionem. Hic fuit Sacratiſſimi Ordinis Decem Bene-placitorum Virginis Mariæ Legiſlator primus, corrector ſincerus, amator & protector præcipuus; qui poſt celebria in Ordine acta, ad Dei Laudem, Eccleſiæ & Ordinis ædificationem, poſt conuentuum in partibus diuerſis conſtructionem, & Ordinis propaga-*

tionem, ipſe plenus bonis diebus, vocante Domino Rhutenis in pace quieſcit : an. Domini 1532. *Die* 27. *Auguſti.*

Ordo Societatis Ieſu. CAPVT 24.

AD Ordinis auctorem hîc etiam me recipio. Is (nemo neſcit) D. Ignatius Loyolà fuit, patriâ Hiſpanus, genere Nobilis; qui cum adhuc in paternâ domo ſæcularis ageret, ac de ſaniori genere vitæ inſtituendo, diu noctuque ſecum agitaret, ecce nocte concubiâ inſomnem beatiſſima Virgo adoritur, ſplendidiſſimo lumine circumamicta; ac quàm maximè optimè ipſi velit, non obſcuro argumento demonſtrat. Quæ tua hic mens, quæ ratio beatiſſime Ignati? non ardere Mariam; non procari gratiam; non adorare thalamum eius potes? Singula facis; terreſtria extremè faſtidis; feruidæ pietatis ignem parturiens; Mariam tibi patronam ſelegis; illi fuſo Caſtitatis Voto, te ſtringis & donas; ædem in Monte-Serrato editam inuiſis, vbi ſub alarum Virginearum vmbellâ, ſementem Ordinis tui diſtinguis & miſſioni cõparas. Qua autem die? Paranympho Gabriele, ad Virginem demiſſo, ſacrâ; illâ mundum exuis, induis Chriſtum. Perge ô prudentiſſime Pater : ac ſuauiſſimi illius aſpectus, quo te dignata Virgo fuit, iugiter memor, ſimul præuide, quanta propagines ex te olìm affluxuræ, virtutum incrementa ad extimas orbis oras different. Et verò idipſum animaduerterunt Patres, qui in ſacratiſſimũ conſor-

Maffeius lib. 1. vitæ Ignatij c. 2. & 3.

Hieronym. Platus lib. 1. de bono Stat. Religionis c. 34.

Anton. Auerouldus tom. 2. catech hiſt c. 9. tit. 11 p. 1.

Maffeius lib. 1. cap. 4.

conſortium tuum primi iuere; adeoque non niſi ſub eius patrocinio votum emiſerunt, atque eo ipſo die, quo Aſſumptionis eius annalis gratulatio celebraretur. Quinam illi? Petrus Faber Allobrox; Franciſcus Xauerius Cantaber; Iacobus Laynez Seguntinus; Alfonſus Salmeron Toletanus; Nicolaus Bobadilla Palentinus; Simon Rotericus Luſitanus; Claudius Iaius Gebennenſis; Ioannes Codurius Ebredunenſis; Paſchaſius Broetus Ambianenſis: Qui omnes in æde Pariſiorũ ſuburbanâ (mons Martyrum appellatur) ſacræ Virginis ſiſi clientelæ rem ingentem aggreſſi ſunt. Ac ne abeam; quantam, in extremis Orientis oris, mortaliũ copiam in Chriſti familiam acciuit Thaumaturgus ille Xauerius, Martyr generoſiſſimus? Thomas Bozius teſtis eſt, eum in Indis & Iaponijs, trecenta hominũ millia, ab impijs ritibus in Chriſtianorum coloniam tranſtuliſſe. Cuius porrò auſpicijs? Illum ipſum audi in Epiſtolâ ſuâ ad Socios, qui Goæ agerent: *Iaponem* (ait) *Deo aſpirante attigimus Auguſto menſe, die Aſſumptioni Mariæ Virginis ſacro*. Aſſumitur nempe negotium ipſo Aſſumptæ Deiparæ feſto. Nec ab ipſo ſolùm: etenim Ioannes Fernandus & Coſmus Turrianus, eiuſdem Societatis Patres, comitabãtur, vt in Hiſtorijs Indicis affert Maffeius. Quem Coſmum loquuntur Indicæ Epiſtolæ, non præſentiore artificio vſum, quo Vocoxiuræ Regem Chriſto donaret, quam ſi vbi habenda de Immortalitate animarum diſputatio eſſet, ea in quodam Oratorio, ad

Sacræ

Idem lib. 1. cap. 21.

Bozius lib. 6. de ſign. Eccl. cap. 3.

Lib. 1. Epiſtol. Indicarum.

Ioan. Maffeius. lib. 14. Hiſtor. Indic.

Lib. 3. Epiſtol. Indicarum.

ſacræ Virginis, filiolum Ieſum portantis effigiem ventilaretur. Quâ Rex viſâ ſummoperè delectatus, tandem eo venit, vt vitæ & profeſſionis priſtinæ pertæſiſſimus, nomen ſimul (id Xumitanda erat) cum improba religione poneret; Bartolomæi aſſumens, Chriſti ſe obſequio manciparet. An non & Gaſpar Vilela, factâ ſibi a Regulo Funaij, Iaponiæ opidi, poteſtate areæ coëmendæ, eodem ſe contulit, quando id loci ſacræ Matris æde onerauit honorauitque? tantumdem iterùm Armuziæ; vbi ſpecum ac delubrum ſolenni ritu expiatum, prælatâ ibi defixâ Cruce, Deiparæ Virgini dedicauit, cuius ope plurima patrauit in ea Gente Miracula. Sed & idem ille Meaci: vnde in Epiſtolâ alterâ ſuâ: *Meacum* (ſcribit) *reuertar, vt ſpero, ad feſtum diem agendum Natalis Reginæ Cæli Mariæ Virginis, cui ædem idcircò dicauimus, quod eo ipſo die, Meaci primum Sacra Miſſæ peracta ſunt.* Ipſe etiam Ludouicus Almeida ſpes ſuas omnes eò referens, nunquam (ipſo in Epiſtola ſua teſte) iter capiebat, charo effigiei Virgineæ comitatu deſtitutus.

Lib. 1. Epiſt. Indicarum.

Maffeius l. 14. hiſtor. Indic.

Lib. 3. Epiſt. Indicarum.

Lib. 4. Epiſt. Indicarum.

Lib. 2. Epiſt. Indicarum.

Conſaluum ijs adiungam, qui Monomotapæ Regem, primò ipſa Virginis Icone, inde eâdem veraciter apparente, miro prorsùs modo, vndis baptiſmatis tinxit. De quo Centuria prima Religioſorum Martyrum Societatis Ieſu ſic loquitur: *Conſaluus Silueria Luſitanus, generis nobilitate imprimis conſpicuus, Regem Monomotapæ baptiſmo cum Matre & trecentis proceribus luſtrauit, permotum aſpectu Deiparæ, quam ſecundum quietem quinque noctibus viderat quidem, ſed quod Chriſtia-*

Centuria 1. Martyrum Soc. Ieſu.

Digitized by Google

Chriſtianus non eſſet, eius ſermonem non intellexerat.

Quidni vero ſic faciant, ac Virgine lucidiſſimi inſtar iubaris præeunte, labores ſuos auſpicentur? Habent in Parente Loyola egregium præludium: habent in altero eiuſdem Societatis ſanctiſſimo patre, ac multis ſæpe reuelationibus diuinitus oſtenſis illuſtrato, terſiſſimum exemplar: vnde liqueat quibus amoris amplexibus benigniſſima Virgo ſacrum hoc, ſub Filij Ieſu nomine militãs ſodalitium conſtringat ac oſculetur. Is fuit R.P. Martinus Gutterus Hiſpanus, cui aliquando venuſta admodum facie rutilans Virgo apparuit; veſte præterea, cuius laciniæ longè lateque diffluerent, humeros amicta; ſub qua, vniuerſa Ieſu Societas viſa ſtare, amicabili Mariæ vultu multifariam recreata; vt quæ ipſo habitu, oculis, ſtatione quàm ſibi omnes chari eſſent, abundè teſtaretur.

Hieronym. Platus lib. 1. de bono Stat. Relig. c. 34.

Quem quidem Deiparæ affectum vniuerſa Societas & collegijs, (quorum nuper Iac. Middendorpius in catal. Prouinciarum Societatis, 245. cenſuit ad calcem l. 8. de Academijs) & ædibus, & templis, & ſtatuis, & ſcriptis, & ſodalitijs (Confraternitates vulgò vocant) alijſque ſymbolis cottidie recognoſcit. Atque hactenus de Ordinibus.

MONASTERIA B. VIRGINI NVNCVPATA. CAPVT 25.

ORdines & Ordinibus initiatos habemus: nunc iijſdem ædes ſub eodem titulo tribuamus.

Sed ô operis immenſitatem! Rectè aliquis; tot ſunt Mariana, quot Marianorum Ordinum cœnobia. Atqui eorum quum ſæcularium tum regularium tria ſupra viginti recenſuimus; in quibus Benedictino 37000. dedimus: Ciſtercienſi autem 1800. Abrahamus Ortelius aſſignat; Dominicanis 4143. Genebrardus aſſcribit; Franciſcanis, viuente adhuc eorum auctore, 60000. Sabellicus attribuit. Quis par ſit ſingulis enarrandis? Ergo illa tantum quæ datâ operâ Mariæ inſcripta ſunt, proferemus, & maximè quorum origines cognouimus.

Hoc. l. c. 7.

Ortelius in Theatro ad tab. Lotharingiæ. Genebrard. lib. 4 chron. Sabellicus Ennead. decad. 9. lib. 9.

HISPANIÆ HÆC PRÆDICANTVR, *ac in primis*

Monaſterium Montis-Serrati. CAPVT 26.

Caniſius lib. 5. cap. 25. Richeom. tract. de miraculis cap 35. Hiſtoria Montis-Serrati an. 1600. gallice excuſa. Vide plura 1. li 4. c. 25.

IN Lacetanis, alijs Laletanis, ſeu Gotholanis, vulgò Cataloniâ, Hiſpaniarum principatu, altiſſimè verticem attollit Mons-Serratus, Ioue ſereno etiam Balearibus Inſulis perſpicuus; Barcinone op. ſeptem, Pyrenæis duodecim lapidibus ſemotus; quem milliarium quatuor cyclus amplectitur. Præſtantiſſimus ille quidem, ac ſolo ſolidoque iaſpide conſtans. Hic Heremi tredecim, ſingillatim à ſe æqualibi ſpatio ſecretæ, ac Beatorum Hieronymi, Magdalenes, Onufrij, Ioannis, Catharinæ, Iacobi, Antonij, Saluatoris, Benedicti, Annæ, SSS. Trinitatis, S. Crucis, Dymæ nominibus diſtinctæ; quarum ali-

rum aliquibus per præcipitia iter, & aër ipſe denſior algidiorque. Eius medium habet nobile cœnobium, à Godefrido Peloio Barcinonenſe Comite anno fere 890. conſtructum, ac Benedictinis Virginibus aſſignatum. Quum verò prodigijs ad ſacram Virginis ſtatuam (de illâ quarto libro latiuſculè diſſeremus) creſcentibus, creſceret & populi deuotio & concurſus; centum tandem poſt annis ſc. an. 990. ſequioris ſexus aſſerendi cauſsâ, ne fortè impudicitiæ labes, inter tot Peregrinos, locum iniret; ſapienti ac prudenti conſilio Barcinonenſis Pontifex Virgines in vrbem aduocauit, ac Monachos eiuſdem Ordinis earum in locum ſurrogauit.

Occaſio autem exſtruendi monaſterij fuit eiuſmodi. Energumenam Comitis filiam F. Ioannes Guarinus ibi Anachoreta Dæmoni eripuerat, aſſeruerat libertati; quam impellente deinde hoſte, Virginei pudoris infecto flore maculauit. Quo te vertis, prouide exorciſta? Maculam maculæ addis, & ſtuprum homicidio, an parricidio? accumulas. Pœnitet inde; & Eccleſiæ adis Præſidem; ſeptennis, in luendi criminis pœnitudinem, Nabugodonozor nouus, beſtiæ ritu perpetuo pronus, quadrupes (manibus inſtar pedum vſus) graderis, & talis regrederis; patri facinus aperis; ſepulturæ locum aperis; ſepultam (miraculum!) viuam reperis. O vtrinque Patris, homicidæ gaudium! hinc filiæ iam non Virginis, tamen de caſtitate votum; quæ egredi loco non paſſa, obtinuit a patre, vt eo in loco Monaſte-

rium collocaret. Cui prima præfuit Antiſtita; & quam innocens anteceſſi facinoris eſſet, inſequentis Sanctimoniæ ſplendor detexit. Priuilegijs ædem auctum iuerunt Ioannes 22. Bonifacius 8. Benedictus 13. Nicolaus 5. Innocentius 8. Alexander 6. Iulius 2. Leo 10. Clemens 7. Paulus 3. alijque Romani Pontifices; Item Celtiberi (hodie Arragonenſes) Caſtellæque, in quibus Carolus 5. Cæſar, ac Philippus F. Principes.

Hiſtor. Montis-Serrati c. 9.

Monaſterium S. Mariæ Regalis.

CAPVT 27.

Rodericus Ximenius l. 7. de reb. Hiſpan. c. 33. Ioan. Mariana lib. 11. c 22. ad an. 1209.

MOnaſterium S. Mariæ Regalis nobili famâ circumfertur, ab Aldefonſo Fernandi Caſtellæ Regis (qui ÆRA 1280. viuere deſijt) filio & ſucceſſore ad Deiparæ gloriam circa annum 1209. non procul Burgis op. exædificatum, in quo Virgines ſub Ciſtercienſis Ordinis regula, Chriſto ſponſo piè inſeruiunt. Cui operi præſtando Regem Coniux Alienor precibus impulit; adeoque magnis reditibus quos annuè colligeret, annexis, immortalem ſui nominis commendationem poſteritati reliquit. Iuxtim Xenodochium ſedet Regum ſepulchris olim deſtinatum.

Hieron. Blanca Commentar. Aragonenſium rerum ad an. 1276.

Noſtra Domina de Roſcida valle.

CAPVT 28.

Sanctius

SAnctius Viſconum, ſiue Nauarræ Rex, ingens illud & ſumptuoſum Deiparæ attribuit in loco ROSCIDA VALLIS nuncupato; in quo ipſe mortalis vitæ anno 1234. 7. Id. Aprilis vinculis expeditus, Domini diem præſtolatur. Locum hunc Canonici diuinas laudes perpetuò concenturi, excolendum perceperunt. Ioan. Mariana lib. 12. c. 16.

Noſtra Domina de Rubo.

CAPVT 29.

VAſcus Eborenſis Pontifex, vt altiorem Deiparę gratiam iniret, ſecundo ab vrbe lapide, in amœniſſimo loco aſceterium erigere propoſuit, & votum abſoluit; quod annuo cenſu liberaliter exornatum, Noſtræ Dominæ de Rubo nuncupare placuit. De quo Iacobus Menœtius Luſitanus hac phraſi memoratur: *Vaſcus Epiſcopus Eborenſis, S. Hieronymi Monaſterium, ſub inuocatione Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ à Rubo nuncupatæ, in amœniſſimo loco, duobus paſſuum millibus à mœnibus* [Eborenſibus] *diſtante, erexit & magnis reditibus locupletauit.* Iacobus Menœtius in Cōmentario de Eborenſi municipio.

Monaſterium S. Mariæ de Mercede.

CAPVT 30.

INter Saguntum & Valentiam æquabili ferè ſpatio, ſexto puta ab vtraque, lapide arx quædam eminet, Eneſſa ſiue Cepolla à Sarracenis quum eam firmo

præſidio obtinerent nuncupata. Eam vt expugnauit Iacobus, Expugnator cognomento, Aragonum Rex, S. Mariæ Mercedis Ordine, templo, aſceterio mirificè, ad perpetuam triumphatorum hoſtium memoriam exornauit: quanquam ſint qui ædificij eius cauſſam aliam adducant: fuiſſe ſcilicet ex arce ab eis, qui noctu excubias agebant, conſpecta multa lumina accenſorum inſtar cereorum, quæ cælitus in eam partem, quæ fuerat ad templum erigendum deſignata, deſcendebant, ac ſeſe magno cum ſplendore in terram immittebant. Quibus Duci (Gomeſij vtar phraſi) & alijs cuſtodibus patefactis, dum opera excauandis templi fundamentis nauatur, ſonitus valdè tinniens auditus eſt, atque eouſque defoſſum, quo ad contactis parietibus, templum, vt apparebat, magnum, ſed terra obrutum fuit inuentum. In quo dum profundius excauatur, ligone æs ictum perſonuit. Vnde raſtris purgato loco, magnum quoddam tintinnabulum retectum eſt; quo elato, reperta quoque ſubtus marmorea quædam tabula, altitudine duorum cubitorum, latitudine vero ſeſquialtero, in qua inſculpta erat imago ſacræ Virginis Dei Matris, vlnis filiolum geſtantis. Qua tabula & tintinnabulo, alijſque annotatis veſtigijs, pro comperto eſt habitum, fuiſſe olim Gotthorum tempore, conſtructum ibi templum in honorem Virginis, eiuſque diuinum cultum frequentatum à Religioſis Benedictinis, qui eo tempore floruerunt. Poſtea vero Sarracenorum in vniuerſam Hiſpaniam irruptione,

irruptione, templum dirutum, atque a Religioſis Imaginem cum tintinnabulo in profundo templi relictam, delituiſſe quingentis & decem annis, vſque ad Iacobi tempora; qui imaginem in nouo ſupra vetus erecto templo, ad altare maius reponi curauit. Vbi & miraculis claret, & magna Vrbis, totiuſque Valentini regni, ab omnibus veneratione colitur. Bernardinus Gomeſius Archidiaconus Saguntinus l.10.de reb. geſtis Iacobi Aragon. Regis, cognomento Expugnatoris.

Noſtra Domina Gratiarum, Eboræ.

CAPVT 31.

ESt autem Ebora celebre Luſitaniæ opidum, in quo templum Noſtræ Dominæ Gratiarum vocatum, ac illi cohærens Auguſtiniani inſtituti Monaſterium; eo prorſus loco vbi Romanorum tẽpore forum ciuitatis fuiſſe, ex vetuſti cuiuſdam lapidis inſcriptione fit veriſſimillimum. Menœtius, vbi ſupra.

Tranſitio. CAPVT 32.

ALia Hiſpaniarum ſunt: *Canicenſe.* Alfonſi Regis Catholici, & Ormiſindæ cõiugis ſepulcretum: Ioan. Mariana lib 7. cap. 4. ad an: 757.
Anagarenſe, vbi Blanca Garciæ Nauarræ Regis filia, Sanctij autem tertij Caſtellæ Regis vxor, anno 1158. tumulata eſt, quum paulò ante Neſtarenſe Opidum Monaſterio ex dono ceſſiſſet. Palliarenſe ab Ar- Idem l. 11. c. 7.

ab Artaldo, alijs Arnaldo Palliarenſi Comite & Eiſſonze coniuge, ad Nochariam fl. in Vrgellitana Diœceſi, Deiparæ anno 1097. nuncupatur. Indicum rer. ab Aragon. Regib. geſtar l. 1.

Ripacurcienſe, cui Berengarius Bardaxinus in Ripacurcia terra vir præpotens atque primarius, poſſeſſiones nobiliſſimas atque ampliſſimas anno 1157. contulit, quæ in Bardaxina valle & ad S.Mauræ, ferro flammiſque latrocinantium & graſſantium hominum vendicari conſueuerant. Ex ijſdem indic. rerum ab Aragon. Regib. geſtar l. 1.

Garſienſe ex inſtituto S. Auguſtini, in quo, anno 1271. Ioanna Alfonſi Pictonum Comitis coniux, ius ſepulcri obtinuit. ib. l. 2.

Populetanum in Coſetanis non longè ab vrbe Tarracone interque ipſam ac Ilerdam ſitum, quod Raymundus egregius ſanè princeps ac Alfonſi 3. Aragonum Regis pater, magnificentiſſimè erexit: Alfonſus autem multis attributis prædijs locupletauit atque muneribus ampliſſimis exornauit. In quo non modò ipſe Alfonſus (obijt circa annum 1292.) ſed qui poſtea ſecuti ſunt Reges Aragonum, quo ad in regna Caſtellæ ſucceſſerunt, ferè omnes conſepulti fuerunt. Ex ijſdem Indicibus l. 1. & Bernardini Gomeſij Archidiaconi Saguntini hiſtoria l. 1. de rebus geſtis Iacobi primi Aragonum Regis, cognomento Expugnatoris.

B. Mariæ de Caſuas an. Chriſti 1278. Sub Petro 3. cognomento Magno, Aragon. Rege, ab illuſtri Heroina

roina Oria, Pallarienſi Comite, habito Stephani Oſcenſis Epiſcopi conſenſu, à fundamentis compoſitum. Hieronymus Blanca commentar.rerum Aragonenſium ad an. 1285.

Turrilacumenſe Franciſci Ximenij Archiepiſcopi Toletani liberalitate, vt ſolo in patrio, ſplendidè, ſumptuoſeque conditum; in quo is quieſcit, defunctus an. 1514. Aluarus Gomecius lib. 7. de rebus geſtis Ximerij.

Aquarum lupiarum; quod libro ſequenti reſeruamus; aliaque quamplurima; ſed ad Italiam conuertamur. Lib. 4. c. 23

ITALIÆ ALIQVOT PERSTRINGVNTVR. *ac primo Montis-Ferrati duo.*

CAPVT 33.

MOnti-Serrato Hiſpaniæ Mons-Ferratus Italiæ quaſi cognominis reſpondeat. Is auguſta regione in Longobardiæ regno explicatus, ac Marchionatus titulo ab anno 985. nobilis, duo in vertice Monaſteria habet; vnum S.Mariæ de Locedio, Ordinis Ciſtercienſis; alterum in Vezulano, Mariæ etiam nomine ſub D. Auguſtini regula famoſum: quæ vtraque, loci Principes ingenti opera ſumptuque condiderunt, addictis illi, iſti ſexies mille ducatis prouentus annui, ac intromiſſis Monachis qui communes preces ad Dei & Deiparæ gloriam pro eius ſalute & Eccleſiæ fœlici regimine funderent. Philip. Bergomas in Supplem. chron. ad an. 985.

Digitized by Google

Nonantulanum. CAPVT 34.

AGer Mutinenſis habet Nonantulam, hæc cœnobium à B. Anſelmo Foroiulienſi Duce compoſitum, de quo Arnoldus Wionius ad Martyrologium Benedictinum, his verbis: Ex Calendario „ & Chronico MS. Monachorum Nonantulani cœ„ nobij, huius (Anſelmum notat) Natalem habuimus, „ cuius vita grauiter ſatis conſcripta ibidem in Sa„ criſtia aſſeruatur. De eo agit Carolus Sigonius, de Regno Italiæ libro tertio ad annum 750. & 752. „ Fuit autem Anſelmus Dux Foroiulienſis XV. cuius „ Soror Giſeltrudis, Aiſtulphi Longobardorum Regis „ vxor fuiſſe ſcribitur in eius vita. Vitam Monacha„ lem eligens, ſeceſſit in præfatum Nonantulæ cœno„ bium, ab ipſo in honorem Sanctiſſimæ Virginis Ma„ tris & S. Benedicti an. 749. fundatum; in quo ſucce„ dente tempore, ob morum integritatem & vitæ ſan„ ctitatem Abbas electus, pater fuit 1144 Monacho„ rum, exceptis paruulis; obijtque eodem in cœnobio „ anno Chriſti 804. Regiminis ſui anno quinquageſi„ mo, die Veneris ſancto. &c.] Hactenus Martyrologij illuſtrator.

Arnold. VVionius lib. 3. ligni vitæ 3. Martij.

Sigonius lib. 3. de Regno Italiæ.

S. Mariæ de Porcilia, & aliquot alia.

CAPVT 35.

Adrianus Iunius.

PAtauium inclytâ Venetorum Academiâ celeberrimum, ab his Monaſterijs etiam nomen habet; ſci-

bet; ſcilicet *S. Mariæ de Porcilia*: cuius quidem primus Prior exſtitit S. Compagnus; vti eius epitaphium quod in eo templo legitur, demonſtrat. Eſt autem eiuſmodi:

Arnold. VVionius ibid. 8. Octobr.

Hac in capſa iacent oſſa vel corpus
Domini Compagni, primi Prioris S. Mariæ
De Porciliâ qui obijt anno 1264.

Eiuſdem vrbis etiam celebratur *ædes ſeruorum Mariæ*, quæ quando conſtructa ſit, indoctum vſurpo verbum, neſcio. Certum eſt tamen ante 117. annos ſtetiſſe, ex hoc quod ibi cernitur, Epitaphio:

Laurentinus Schraderus l. 1. monumentorum Ital.

PAVLO DE CASTRO AVO,
ANGELO PATRI COMITI PALATINO
I. V. DOCTORIBVS ET IN ORBE MONARCHIS
NICOLAVS DE CASTRO I. V. DOCT. CANONICVS
PADVANVS; APOSTOLIC. CVBICVLARIVS, ET
COMES PALATINVS FIERI FECIT
M. CCCC. LXXXIX.

Feruntur & iſta: Sancta Maria Regali valle, in Diœceſi Nolanâ, a Carolo Siciliæ Rege & Ludouici Gallorũ Regis Fratre, cõparata; & Ciſtercienſis Ordinis Monachis attributa: idque ob victoriam quam de Manfredo Frederici 2. Cæſaris filio, in Beneuenti planicie an. 1265. reportauit. S. Maria de Victoria, quam idem Carolus anno 1268. in Neapolitano territorio conſtruxit, Conradini, Conradi Alemaniæ Ducis, filij exercitu fuſo, ipſoque Conradino vbi fugeret, capto, ac paulò poſt capite mulctato. Ptolemæus

Schraderus vbi ſup.

mæus Lucenſis Dominicanus,in Genealogia Roberti Guiſcardi & ſucceſſorum ſuorum, aliorumque Regum Siciliæ. S.Mariæ in Ara cœli, Romæ: S.Mariæ de Portiuncula, Aſſiſij: S. Mariæ Angelorum, Gratiarum, Montis Ortonis, Papiæ: S. Mariæ ad Cacias per Rachiſium Longobardorum Regem, Inglorij anno 722. Succeſſorem, excellenti operâ fabricatum; multaque eiuſmodi per totam Italiam frequentiſſima.

Bernardus Saccus Ticinenſis hiſtoriæ lib. 10. cap. 7.

SICILIÆ ISTA PROFERIMVS.
ac primò, Sancta Mariæ à Noua luce.
CAPVT 36.

SIciliæ Mediterranei Maris Inſulæ, ab Italia ad Meridiem & Occaſum anguſti & æſtuoſi admodum æquoris interiectu abruptæ non pauca occurrunt: in quibus id primum ſeſe offert, quod extra *Catanæ* vrbis mœnia ad occidentem frequentatur. Eius porrò nomen eſt;

Sanctæ Mariæ a nouâ luce.

Thomas Fazellus Siculus l. 3. prioris decadis, de Rebus Siculis cap. 1.

Id Artalis Alagona, Miſtrettæ Comes & Siciliæ Proiuſtitiarius, vt vocant, à fundamentis erexit, & ampla dote inſignitum in Marianis computari voluit, dato nomine S. Mariæ à noua Luce, vt ex eius diplomate, dato Catanæ, Menſe Martio, anno 1378. patet. Carthuſienſes illud primùm habitauere; inde ad Benedictinos per Vrbanum Põtificem Max. tranſlatum eſt, vt eius diploma indicat, Datum Romæ 8. Calend. Febru. Pontificatus ſui anno 8.

Sanctæ

Sanctæ Mariæ ab Arcu.

CAPVT 37.

NEa, (Neetum Ptolemæo, hodiè Notum) vetuſta & ampla ſuper ſaxoſam & aſperam molem, Aſinari fl. fonti, Peninſulæ inſtar incubantem, edita ciuitas, nobilitatur cœnobio *S. Mariæ ab Arcu.* Illud Iſimbardus Morengia, & Cara eius coniux ſub Friderico Cæſare, Siciliæ tùm Rege anno Salutis 1212. fundauerunt, ac Ciſtercienſis Ordinis Monachis attribuerunt. Id. lib. 4. cap. 2.

N. D. de Itria; & de Spaſmo.

CAPVT 38.

SAcca, (olim Thermæ Diodoro, Pomponio Melæ & Plinio) ad Lybici Maris oram vetus opidum, à Friderico 2. Siciliæ Rege anno 1330. ampliatum; à Carolo 5. etiam Siciliæ Rege varijs munitionibus adauctum, duobus Aſceterijs non ita quidem vetuſtis honoratur; vno à Gulielmo Peralta Calatabellottæ Comite, eiuſque filio, ſub *B. Mariæ de Itria*, auſpicijs conſtructo, ac Ordinis S. Benedicti Aſcetis delegato: Altero per Franciſcum Fazellum, auctoris hîc mei Patruum, anno 1532. excitato; quod Beati Dominici Virginibus aſſignatum, Noſtræ Dominæ de Spaſmo nomen reportauit. Plin l. 4. c. 10. nat. hiſp. Fazellus lib. 6. cap. 3.

Sanctæ Mariæ a partu.

Capvt 39.

Arnold. VVionius l. 3. ligni vitæ 16. April.

SVb Marone monte ac gemellis collibus, iuxta Caſtellum bonum, frequentatur Monaſterium S. Mariæ à Partu, in quo S. Gulielmi Confeſſoris oſſa quieſcunt. Quidam vocant Monaſterium S. Mariæ de Burdunari. Fundauit Vla Ioannis Graſſæi, Partamiæ Domini, coniunx, circa annum 1190.

Panormus quinq; Cœnobijs, Mariæ Sacris, honorata.

Capvt 40.

Thomas Fazellus l. 8.

PAnormus Princeps Siciliæ ciuitas; quo quidem nomine prima fuerat producenda, varia huius generis habet, quorum ſaltem quinque vel ſex ſelegi; ac primum *S. Mariæ a Gructa de Panormo,* (vt vocant) Ordinis S. Baſilij, à Roberto Guiſcardo erectum. Cui ab Henrico 5. Imp. & Siciliæ Rege, & Conſtantiâ Imperatrice, fuit adiuncta Abbatia *S. Mariæ de Marſala*, cum iuribus ſuis, vt eorum reſcriptis Panormi datis 8. Calend. Maias, an. 1197. apertum eſt. Id verò anno 1552. Patribus Societatis Ieſu ceſſit.

Tertium eſt Virginum Dominicanarum *B. Mariæ a Pietate* nuncupatum, quod Franciſcus Patella Siciliæ Magiſter Portulanus, in ſuis ægregijs ædibus non ita pridem ordinauit.

Aliud

Digitized by Google

Aliud *B. Mariæ a Victoria*, in quo viri, Pij vocati, qui veſte alba amicti, & facie velatâ, in furcam, ſecurim, aut aliam id genus pœnam damnatis piè aſſiſtunt.

Non procul ab vrbe, dextrorsùm ad Montium latus, aliud eſt, idque ornatiſſimum ac religioſiſſimum, Fratrum Minorum obſeruantiam regularem ſectantium, a *Sancta Maria de Ieſu* appellatum, Matthei Agrigentini, concionatoris ſua tempeſtate illuſtris, opera, annis ab hinc fermè 130. excitatum.

S. Mariæ de Angelis.

CAPVT 41.

FOnti, cui Gabriel nomen, iuxta Panormum in elato nonnihil ad dexteram tumulo, Acuto monti ſubiecto templum adſurgit, cœnobio Ordinis B.Bernardi cohærente, inſigne; *D. Mariæ de Angelis* cognomento, à Manfredo Claromonte, Motycæ olim Comite, Aſſentiente Vrbano 6. Pontifice Max. in agro Baydæ (qui iuris erat Eccleſiæ Panormitanæ) ex cauſſa permutationis adepto, ædificatum, locupletiſſimeque ditatum, vt in publicis tabulis Nicolai Caſtroni anno 1388. menſe Aug. & in Archiuo magnæ Regiæ curiæ legitur. Id ab aliquot annis collapſum, Ioannes Partenio Catanenſis & Archipræſul Panormitanus, magno ſtudio reſtaurari curauit. Id. ibid.

S. Ma-

S. Mariæ Maniacis. CAPVT 42.

Id Fazellus lib. 10. c. 1. prior. decad.

RAntatio, inſigni & locuplete opido, Monti Ætnæ proximo, adſidet Monaſterium titulo *S. Mariæ Maniacis* Ordinis B. Benedicti, à Margaretâ Siciliæ Reginâ, Prioris Gulielmi vxore, & poſterioris Matre, ex Clementis Papæ conceſſu, eo loco, qui tunc temporis Maniacis dicebatur, anno 1182. exædificatum.

GERMANIÆ MONASTERIA MARIÆ SACRA ERVVNTVR. *Primò Coloniæ.*

CAPVT 43.

Arnold. VVionius lib. 3. ligni vitæ 5. Febr. Surius tom. 2. 22. April. Molan in natt. 4. Nouembr. Caniſius lib. 5. cap. 29.

GErmaniam adpropero; cuius Vrbium Regina Colonia Agrippina inclaruit Abbatia *S. Mariæ de Capitolio*; cui prima præfuit S. Adelheidis ſeu Alcidis, vt ex Surio Arnoldus Wionius in Benedictinorum Martyrologio adnotauit. Eiuſdem meminit Ioannes Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij. Fundauit Plectundis Pipini Regis coniux: de qua ſic Caniſius. Quid ego de Plectunde Pepini Regis coniuge nobiliſſima, dicam? quæ in honorem Deiparæ, Virginum nobilium collegium non modo Coloniæ inſtituit, ſed & amplis muneribus, ita dotauit, vt Regale Capitolium, in ſanctimonialium templum piè conuerſum reliquerit.] Hactenus Caniſius. Meminit & R. P. Laurentius Surius; & ex illo Zacharias Lippeloo tom. 4. vitæ Sanctorum, Oct. 31.

Oct. 31. Conius quidem Monaſterij ſtructuram refert in annum circiter ſeptingenteſimum.

Alteram Abbatiam S. Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus, Ottone Cæſare ſumptus ſubminiſtrante, ad Rhenum fl. olim erexit, Tuitienſem vocatam; de qua idem Molanus ad Vſuardum: *Eodem die* (ſc. 16. Martij) *Natale S. Heriberti Archiepiſcopi Colonienſis. Huius venerabile corpus in Monaſterio Tuitienſi ad Rhenum honorificè requieſcit, quod idem vir Sanctus in honore Sanctæ Dei Genitricis à fundamento erexit.*

Idem ad Vſuard. Martyrol. 16 Mart. Vide Hiſtor. Virgin. Ioan. Boniſac. l. 2. c. 2.

Id quidam, inter quos Ioannes Buſſemecherius, cum Diuitenſi Monumento a Fl. Val. Conſtantino ad alteram Coloniæ Agrippinæ ripam exſtructo, confundunt; ait ſiquidem ille: Ex altera ripa Coloniæ Agrip. Fl. Val. Conſtantinus erexit in terra Francorum Diuitenſe Monumentum, id quod docuit tabula quædam lapidea, quæ ibi aliquando fuit reperta, autore Ruperto Tuitienſi. Hodiè vulgus eruditorum locum iſtum Tuitium appellat. Marcellinus quoque meminit Diuitenſium Militum. Hoc Diuitenſe Monimentum poſterioribus ſæculis in vſum cœnobij Monachis Benedictinis ceſſit. Hodiè autem dirutum iacet.] Hactenus ille. Cæterum diſtincta illa fuerunt ſitu, formâ, tempore, fundatore. Tuitium autem, nomen à Tuiſcone, Germanorum olim Deo, deriuatum habet, hodiè Iudæorum habitatione infame.

Ioan. Buſſemecherius in Geograph. ad tab. Colon.

Tacitus in vita Rudolphi Agricolæ.

HH *Auguſtæ*

de qua Martyrologium Benedictinum verbis iſtis: Sancta Heduuigis Duciſſa Sileſiæ, Bertholdi Ducis Merauiæ, Carinthiæ & Hiſtriæ filia, Henrici Barbati Sileſiæ Ducis Vxor, & Ordinis Ciſtercienſis Sanctimonialis, poſt mariti obitum, vnà cum filia ſua Sanctâ Gertrude vitam Monaſticam profeſſa eſt in cœnobio Trebnicenſi, in honorem S. Mariæ & S. Bartholomæi Apoſtoli anno 1219. conſecrato; obijtque anno 1243.

Arnold. VVionius l. 3. ligni vitæ, ex Surio & Engelberto Monacho Ord. Ciſterc.

Hasburgenſium Comitum. CAPVT 46.

AN ſegniores Principum Noſtrorũ Ataui, priſci ij Haſburgenſeſq; Comites in Mariano cultu viluerunt? viguerunt; vel celeberrimo illo Monaſterio teſte, cui nomen AVE MARIS STELLA, ad Licoangi fl. ripam, vernaculâ voce Wettingen edito; cuius regiam ſtructuram à Wandelberganis & Rapoltzuuileranis Comitibus abſolutam, Wernherus Ottonis filius, Habſburgi Comes magnificis donarijs cumulauit, ac in commune gentis ſuæ ſepulcretum conſignauit. Vnde is in templi medio, ſuperbo Mauſolæo tumulatus, Habſburgenſes iſtos Principes, vti eius cœnobij Annales, & ſuſpẽſa illic Habſburgenſium Comitũ gentilitia inſignia teſtantur, ſui ſequaces habuit; Ioannes tres; Duos Gotfridos; Albertũ vnum; Rudolphos quinque; Hartmannum; Wernherum alterum; Henricum, ſingulos huius Comitatus titulo illuſtres.

Hieronymus Gebuuilerius lib. 2. Epitomes, de Origine & ſerie Comitum Habsburgenſium c. 20.

Digitized by Google

Auſtriæ. CAPVT 47.

Ioannes Bonifacius l. 2. hiſt. Virg. c. 16.

EX iſtorum porrò proſapiâ, Leopoldus Auſtriæ Marchio, cognomento Pius, oriundus, nihil remiſſiùs in ditione ſua patrandum arbitratus; octauo ab inclyta Viennenſi, vrbe, lapide, Danubij littus (Agnetis Germaniæ Imperatoris filiæ, coniugis flammeolum vento diuinitus raptum, & per tantum ſpatium deuolans, locum ambigenti ſignauerat) exquiſitæ pulchritudinis ædibus, Ottone Pontifice primum, Principis rogatu, lapidem iaciente, honorauit attributo Dei Parentis nomine. Quas ſæcularibus, clericis cum largo cenſu, principio donatas, poſt paulò, quod ij quam par eſſet incurioſius rem ſuam agerent, Auguſtinianis Monachis reſignauit; atque vt id fixum & ratum perpetuò foret, abs Innocentio 2. Pont. Max. Diplomata, quibus pleno ore Leopoldus laudatur, ac honoris ergo, B. Petri Filius appellatur, per nuntium impetrauit.

Weſtphaliæ. CAPVT 48.

Crantzius in ſua Metropoli l. 1. c. 10. & in Saxonia lib. 2. cap. 16. Thom. Bozius lib. 9. de ſignis eccl. c. 9. Munſterus l. 3. Coſmograp.

ACcedat Weſtphalia, vel celeberrimo Monaſterij ſui monumento. Id Carolus Magnus Cæſar, a fundamentis, in Virginis Mariæ gloriam, ad inſignem raramque amplitudinem euexit; quod deinde miraculis adeo reſplenduit, vt ad illud plurimi confluentes, vrbem celeberrimam in loco Mymingrode

grode vocato, condiderint, ac Monaſterium à Monaſterio, illam deinceps appellarint. Buſſemecherius rem hanc ita aſſequitur. Monaſterium tertia erat Epiſcopalis Eccleſia, quam erexit Carolus Magnus in meditullio regionis Mymingrode dicto, loco qui poſtea ab inſigni ibi fundato Monaſterio, Monaſterium fuit denominatum, ordinauitque ibi Epiſcopum Lugderum natione Friſium, Fratrem Hildegrini Epiſcopi Halberſtadienſis. Huius ſucceſſor Hermannus, dedicauit & conſecrauit Monaſterium & Eccleſiam trans aquas, in titulum & honorem Virginis Mariæ, quod breui Monaſterium ita excreuit, adeoque factum eſt celebre, vt nomen dederit Ciuitati & Epiſcopo.] Hactenus ille. Caniſius id Sanctimonialibus, quæ incolerent datum addit.

Buſſemecherius in chartis, ad deſcriptionem VVeſtphaliæ.

Caniſius lib. 5. cap. 29.

Bauariæ. CAPVT 49.

IVuauij Bauariæ op. illud eminet quod Beatus Rupertus Virginis decori aſſertum iuit; in quo ſacratæ Deo Virgines votiuæ pudicitiæ illibatum florem ſeruarent; quibus prima præfuit Erentruda, Ruperti neptis, magno rerum acceſſu à Theodeberto Principe attributo; vt poſt Surium, Franciſcus Haræus in B. Ruperti vita hoc pacto teſtatur: Quin etiam adduxit Erentrudam, neptem ſuam in ſuperiori Iuuauienſis vrbis caſtello, in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctiſſimæ Matris eius Mariæ, exſtructo Monaſterio, collectiſque virgini-

Laurent. Surius & Haræus in vitis Sanctorum, 27. Martij.

„ bus ipſam præficiens, nec non & ad preces quoque
„ Theoperti [alias Theodeberti] Principis, qui illi
„ Monaſterio plurimas attribuit poſſeſſiones, illarum
„ Virginum conuerſationem per omnia rectiſſimè in-
ſtituens.] Hactenus ille: Baronius verò in Annalibus, vult Erentrudam Ruperti, non neptem, ſed ſororem fuiſſe. Gabrielis Biſciolæ, Baronij E-

Baron. & Gabriel Biſciola ad an. 590.

„ pitomiſtæ adſunt verba: B. Rupertus dimiſſa Va-
„ gionenſi, vnde expulſus fuerat, Eccleſia, non ſine
„ cæleſtibus præuijs ſignis, ſede Salcburgenſi electa,
„ exſtructaque ibi Baſilica S.Petri, eiuſdem eſt nomi-
„ natus primus Epiſcopus. Sanctæ quoq; ſorori Eren-
„ trudæ Monaſterium, Ducis munificentia ædificauit
„ ſub nomine ſanctiſſimæ Virginis Mariæ Deiparæ.]
Hactenus Biſciola.

Theodeberti veſtigia Ludouicus quartus Imperator ſecutus, *Etalenſe* in eodem tractu condidit; de quo nos libro huius operis primo. Quid de Scheyrenſibus Comitibus, ex quibus complures Bauariæ Principes exſtiterunt, iam nunc dicam? Eorum ſcilicet tanta fuit pietas, vt præcipuum ſuum caſtrum *Scheyrenſe* in *Monaſterium*, quod hodieque apud Bauaros ſupereſt, conuerterint, ſuæque familiæ perpetuam illic elegerint ſepulturam; cedentes iuri omnes ſuo Conradi, Ottones, Arnoldi ac ſacratiſſimæ Deiparæ, cuius tutelæ locum concrediderant, reſignantes; omnes inquam, ſi Arnoldum vnum eximas; qui dùm, non Mariæ, at Dæmoni partem ſuam in hæc verba deuouet: *Vos Demum Diaboli accipite*

Lib. 1. cap. 30.

Tritthemius comment. de Origine gentis & Princip. Bauarorum.

Caniſius lib. 5. cap. 28.

cipite partem meam in ius veſtrum: chirothecam ſimul in aëra proijciens; ab iſtis amiculis ſuis in altum etiam abripitur, & in vicinum lacum præcipitatur. Quando iſta? anno 1124.

Saxoniæ. CAPVT 50.

SAnctus Burckardus, primus Herbipolenſis à Sancto Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino & Germaniæ Apoſtolo, Pontifex ordinatus, iuxta *Menium Saxoniæ Opidum*, in honorẽ Deiparæ Monaſteriũ inſtituit, certiſque prædijs ac prouentibus locupletauit.

Caniſius lib. 5. c. 29. Egiluuardus in vita S. Burckardi lib. 2. c. 4. & 8.

Alſatiæ Inferioris. CAPVT 51.

HEnricus ſecundus Imperator, qui Claudi, immò & Sancti cognomentum accepit, cuique libro primo laudes ſuas iam dedimus, alteram etiam hanc meretur, quod in *Argentinenſi Diœceſi* (ea Alſatiæ inferioris eſt) Monaſterium B. Virgini ſacrum, & Benedictinis aſſignatum, ruinamque ex vetuſtate minitans, & reparando fundauerit, & fundando reparauerit; quod à fluuio præterfluente *Schutteren* appellare placuit.

Tritthemius de Monaſt. Hirſaugienſi. Caniſius lib. 5. c 28.

Lotharingiæ. CAPVT 52.

M*Etis* Lotharingiæ nobiliſſimo ad Moſellam flopido, in Marianæ Præſentationis honorem ſtructum fuiſſe cœnobium, ac Cæleſtinus aſcetis compa-

Creſpetius in ſumma Eccl. ac Maria.

comparatum, auctor mihi Petrus Creſpetius Cæleſtinus; quo vero aut auctore, aut tempore, non indicat. Verba eius ſi quis velit, ea ſunto: *Poſtea autem* (à morte ſc. Philippi de Maſerijs, Regni Cypri, quo tempore Petrus Luſignanus regnum moderabatur, & Franciæ Carolus quintus Rex, Cancellarij) *ſub titulo prædictæ feſtiuitatis* (Præſentationis) *in honorem B. Virginis Mariæ, fundatum eſt Monaſterium noſtrum Metenſe, & illic cum Octauis ſolenniter quotannis celebratur.*

Wormatiæ. CAPVT 53.

Vide ſup. lib. 1. cap. 30.

Gul. Eiſengreinius in chronologia Spirenſi.

VVormatiæ etiam aliquid dandum, ſed tantum aliquid, vel expoſtulante inſigni Cæſare Ludouico Pio, qui paternarum virtutum (is Carolus Magnus fuit) per veſtigia ſolerter decurrens, etiam Monaſteriū Noſtræ Dominæ in *ſuburbio Wormatienſi* condidit, Gulielmo Eiſengreinio aſſerente.

Ruſſiæ. CAPVT 54.

Frater Seuerinus Theol Doctor lib. 1. vitæ S. Hyacinthi cap. 5.

ET Ruſſia Monaſterium habet, quod S. Hyacinthus, nuper à Clemente 8. Pont. Max. inter Diuos relatus, ad Dominicæ Noſtræ, quam feruentiſſimè diligebat, decus & gloriam & in ſui affectus aliquale ſymbolum, opere non ſpernendo perfecit; eoque Dominicanis conceſſo, ſepulturæ ibi locum ſibi ſelegit, hactenuſque retinuit.

FRANCIÆ ALIQVOT RECENSENTVR; *ac primò Dionyſiacum.*

CAPVT 55.

VNde magis ordiar, quam à Dionyſiaco illo toto orbe cantatiſſimo, & tam longâ Cenotaphiorum Regalium ſerie clariſſimo? Audio: B. Dioniſij & nomen & tutelam habet; admitto: ſed quid impedit de Mariâ id ipſum dicere, adeoque fateri, eius Patronam ſimul eſſe? Dimittet nempe ipſa, quod præſens ſacrauit? At ſacrauit, Chriſto filio cooperante; comitantibus Petro, Paulo, Dionyſio, tota denique Curia Cæleſti. Id diſertè aſſeuerant Benedictinum Martyrologium, & Dionyſiaca Monumenta, quæ vtraque Arnoldus Wionius attigit & calamo poſteris tranſmiſit.

Monumenta Monaſter. S. Dionyſij. Martyrolog. Benedict. 24. Februar. Arnold. VVionius l. 3. ligni vitæ.

Id anno 709. Childebertus 2. Galliarum Rex largis poſſeſſionibus honorauit, vt ex eius diplomate conſtat, cuius initium tale: *Childebertus Rex Francorum, vir illuſtris; Si aliquid ad loca Sanctorum vel Monaſterium, quæ pro opportunitate locis Sanctorum pertinent, præſtamus vel concedimus, hoc nobis ad laudem, vel ad æternam retributionem, in Dei nomine confidimus prouenire. Igitur cognoſcat magnitudo ſeu vtilitas veſtra, quod villa noſtra nuncupata Solemnio, quæ ponitur in pago Pſalmartuiſe ſuper fluuium Sanè, vna cum omne Meſſeto, vel adiacentes ſuas, &c.* Porrò Stephanus 2. Pont. Max. id ſub Pipino Rege anno 751. dedicauit.

Chronic. Hannoniæ tom. 2. lib. 12.

Poiſsiacenſe. CAPVT 56.

IN Diœceſi Carnutenſi ſeu Autricenſi, celebre eſt Poiſſiacenſe Monaſterium, à Conſtantia Roberti primi Gallorum Regis cõiuge, Gulielmi verò Arelatenſis Comitis filiâ, circa annum Domini milleſimum à fundamentis exædificatum, ac intromiſſis Auguſtiniani (alias Benedictini) Ordinis Monachis habitatum, quod Noſtræ Dominæ Poiſſiacenſis placuit appellare, & iuris eius facere. Quum verò lambente & expungente ſenſim optima quæque tempore, productio iſta parietum collabaſceret; Philippus 4. Rex, cognomento Pulcher nouis ædificijs ampliſſimè illuſtrauit, ac in Auguſtinianorum Monachorum locum; Virgines S. Dominici Regulam profeſſas, anno 1302. Dominicâ B. Ioannis Baptiſtæ Natale præeunte, ſurrogauit.

Belforeſtus in Annal. Franciæ ad Robertum primũ Regem. & Philippum Pulchrum.

Noſtræ Dominæ de Pratis.

CAPVT 57.

RHotomago, inclyto Normanniæ Emporio vix abieris, & ecce obuiam S. Mariæ à Pratis cœnobium, à Machtilde Balduini Lilani Flandrorum Comitis filia, & Gulielmi cognomento Conquæſtoris, Anglorum Regis (is Normanniam tunc occupabat) coniuge inchoatum, ab Henrico filio & Regni Hæredo, coronide ſua donatum, ac ampliter ditatum.

Eius

Eius ædificij ea cauſſa fuit; quod Balduinus Machtilde acriter vrgente, Maugerium Rhotomagenſem Epiſcopum temerario nimis auſu, ſedi ſuæ ſacræ cædere compuliſſet. Obijt is Henricus anno 1135. eiuſque viſcera in eodem cœnobio tumulata. Horum Willielmus Malmeſburienſis hiſtoriæ Nouellæ libro primo ſic meminit: *Reliquiæ interaneorum* [Henrici Regis] *in cœnobio S. Mariæ de Pratis iuxta vrbem humatæ; quod ipſe, vt audio, a Matre ſua inchoatum non paucis compendijs honorauerat.* Et de cauſſa ſic Polydorus Vergilius: *Cum Matrimonium inter ipſum regem* (Gulielmum) *& Mathildem Balduini Comitis Flandriæ filiam, eò minus ritè contractum eſſet, quia genere propinqui erant, Rhotomagenſis Archiepiſcopus, nomine Maugerius, illis ob eam rem, ſacris interdixiſſet, & hanc cenſuram Gulielmus ægre ferens, vrgente vxore, vt ſunt mulieres vindictæ ſemper auidiores, bonum Antiſtitem Archiepiſcopatu priuandum curaſſet; ac vt facinus culpa vacaret, prædicaſſet hominem ideo fuiſſe honore deiectum, quod ad res diuinas minus intentus foret. Poſtremo igitur vir & vxor dolore affecti, quod iuſtum Epiſcopum vel ſibi conſanguineum (fuit enim frater Roberti, Patris Gulielmi ex concubinâ) perperam damnaſſent, ad expiandam tantæ impietatis labem duo hæc cœnobia* [in Normannia, Cadomi, quorum alterum S. Mariæ de Patris fuit] *conſtruxerunt.* Eiuſdem Monaſterij pulchrè meminit Gulielmus Gemiticenſis libro ſexto de Ducibus Normannis; ad quem, lectorem relego.

VVillielmus Malmesburrienſis Anglicanus hiſtoriographus lib. 1. Hiſtor. Nouellæ ad annum 1135.

Pol. Vergilius lib 9. hiſtor. Anglic in Gulielmo Conquæſtore.

Gulielmus Gemiticenſis l. 6. de Ducibus Normanniæ c. 32.

Monaſterium Beccenſe. CAPVT 58.

SVperiori accedat aliud Normanniæ ſcilicet *Beccenſe*, cuius initia ad annum ferè 1035. referuntur. Id Herluinus Anſgodi, ex nobili Danorum, & Heloidis Morinēſium ſtirpibus oriundorum filius, adiuuante primùm Lanfranco Italo; deinde multa Francorum nobilitate, à fundamentis exſtruxit, ac Deiparæ nuncupauit. Cui cum per multos annos, Herberto Lexouienſi Pōtifice Abbas creatus, pientiſſimè præfuiſſet, Sæculo Vale dicens, ac inibi tumulatus, id Epitaphij reportauit:

Gulielmus Gemiticenſis l. 5. de Duc. Normannor. c. 9. & l. 6. c. 22. & 23. operæ pretium eſt caput hoc vltimum percurrere.

Hâc tegitur petrâ, qui quas circumſpicis ædes,
Cunctas condiderat Monachus ex Laico.
Ter poſt vndenos ac tres & quatuor annos,
Grammata neſcierat; poſtque peritus obit.
Quatuor vndecies tranſegit cœnobialis;
Annos ritè ſuos dimidiando dies.
Quando nouum Phœbus ſub Virgine protulit ortum;
Commigrando diem, clauſit & Hebdomadem.
Herluinus erat, ſi quis de nomine quærat,
Cui cum Sanctis det quicquid ei Deus eſt.

Tomerienſe. CAPVT 59.

CElebre admodum olim fuit Tomerienſe cœnobium, in territorio Narbonenſi ad Araurium fl. conſtitutum: cuius auctor præcipuus, an Sanctius Aragoniæ Rex exſtiterit, ex inſequente eius diplo-

diplomate nullo negotio percipitur. Eſt autem tale:

In nomine ſummi & æterni Dei Omnipotentis Patris & Filij & Spiritus Sancti. Notum ſit omnibus ſanctæ Eccleſiæ filijs præſentibus ſcilicet & futuris, quod ego Sanctius gratia omnipotentis Dei Rex Aragonenſium, nec non Pompelonenſium Regis Raimiri filius; qui fuit quondam: memor verborum Domini noſtri Ieſu Chriſti Nazareni, qui- "
bus ipſe dicit: Date eleemoſynam, & ecce omnia "
munda ſunt vobis: & quoniam eleemoſyna a morte "
animam liberat: & ſicut aqua extinguit ignem, ita "
eleemoſyna extinguit peccatum: facio donationem "
ex alodibus meis proprijs omnipotentiſſimo ac cle- "
mentiſſimo Deo, & almæ Genitrici Dei Mariæ, at- "
que glorioſiſſimo Martyri Pontio, nec non Tome- "
rienſi cœnobio, quod eſt ſitum in pago Narbonenſi "
ſuper fluuium Iauri, & Domno Abbati Frotardo, "
ſeu ſucceſſoribus eius & Monachis, moderno tem- "
pore degentibus, & in antea futuris. Igitur ego vo- "
lens præfatus Sanctius Rex placare in omnibus Di- "
uinitatem, ob immenſa beneficia a Deo conlata, "
quoniam debet felicitas hominis beneficijs reſpon- "
dere Creatoris, calore Spiritus Sancti ſuccenſus, of- "
fero amabile mihi pignus, ſcilicet Raimirum Filium "
meum, Deo & glorioſiſſimæ ſemper Virgini Mariæ, "
& glorioſo Martyri Pontio cœnobij preſcripti atq; "
Abbati præſcripto & Monachis ibidem degentibus "
in perpetuum; ea videlicet fideli deuotione, quate- "
nus ſit Monachus ſecundum regulam S. Benedicti "

Indicum rerum ab Aragon. Regib. geſtarum L. 1. ad an. 1093. ex Bibliotheca Ioan. Piſtorij S. T. Doct. Cathedralis Eccleſiæ Vratiſlauienſis Præpoſiti.

„ præſcripti cœnobij, & imploret Domini bonitatem
„ pro me & matre ſua cunctiſque propinquis ſuis.
„ Poſt hanc itaque donationem atq; oblationem cha-
„ riſſimi filij mei, in primis dono prælibatis ſanctis ac
„ præſcripto cœnobio Monaſterium S. Vrbicij de Ser-
„ rauol cum omnibus ſuis pertinentijs, & cum om-
„ nibus decimis ſuis, cum villis & manſis & palatijs
„ ſuis & poſſeſſionibus & cum omnibus hominibus
„ & miſchinis ſuis & poſteritate illorum; cum terris,
„ vineis, pratis, paſcuis, boſcis, ſyluis, garricis, arbo-
„ ribus fructiferis, molendinis, aquis, aquarumque
„ exitibus, & regreſſibus earum, viæ ductibus & re-
„ ductibus, earum, tam vrbanorũ quam ruſticorum,
„ montoſum ſiue decliuum, quicquid dici vel nomi-
„ nari Romano ore poteſt; omnia & in omnibus,
„ ſicut ego vnquam habui, vel tenui, vel habere de-
„ bui per qualeſcumque voces ſine vlla re. Similiter
„ dono illam Eccleſiam Apoſtolorum Chriſti Simo-
„ nis & Iudæ, de Caſtro, quod dicitur Lauatella, cum
„ omnibus Eccleſijs & Capellanis ſuis, quæ ibidem
„ fuerint cum decimis & primitijs ſuis & cœmeterijs,
„ ſimulque alodibus ſuis & pertinentijs ſuis. Simili
„ tenore dono omnes primicias & decimas & obla-
„ tiones, nec non alodia de ipſis Eccleſijs & villis quæ
„ ad prædictum caſtrum tranſmigrarunt, id eſt Mor-
„ raes, Baſtares, & Banizi, cum omnibus ſuis perti-
„ nentijs. Dono & Eccleſiam S. Cæciliæ cum deci-
„ mis & primicijs & cum oblationibus ſuis, ſiue cum
„ omni Eccleſiaſtico ſuo & cum cuncta medietate de
ſuo ter-

ſuo termino cum ſuis pertinentijs. Inſuper dono «
Deo & præſcriptis Sanctis ac cœnobio Tomerienſi «
illud caſtrum quod vocatur Villelas cum ſuo & «
allodijs ſuis cunctis ſiue affrontationibus, perti- «
nentijs liberum & ingenuum, cum Eccleſijs & Ca- «
pellanijs quæ ibidem fuerint, ſi Deus conceſſerit «
cum omni Eccleſiaſtico earum, ſine vlla reſerua- «
tione cum ſuis pertinentijs. Similiter dono ipſam «
pariam & tributum ac fabricam, quæ mihi ſoliti «
erant facere ipſi Iſmaëlitæ, cum omnibus ſeruitijs «
ſuis quæ debent facere. Dono etiam caſas in Iacca «
quæ fuerunt de Garſia Arcetz, qui fuit Marinus de «
prædicta Iacca, & ſunt in medio ſupradictæ ipſæ «
caſæ. Adhuc etiam dono ipſam Turrim cum ipſis «
caſis de Caſtro qui vocatur mons Aragonum, iuxta «
caſas filij mei Petri, & ante caſas caput Eccleſiæ «
cum ipſo alodio & molendino quod dedi prædictis «
Sanctis in campo qui vocatur Floren iuxta flumen «
inter Teirch & Chiluert. Dono etiam capellam Iu- «
dæ & Oſca ſi Deus eam mihi dederit vel filio meo. «
Sunt autem hæc omnia in territorio Oſcenſi. Adhuc «
etiam ego Sanctius præſcriptus Dei gratia Rex amo- «
re Chriſti prouocatus dono, *Sanctæ Mariæ & Sancto* «
Pontio, Tomerienſis cœnobij prælibati, & Mona- «
chis ibidem commanentibus, Eccleſias & capella- «
nias de caſtro quod vocatur Arguedas, quæ ibidem «
ſunt modo & in antea erunt, & in omni termino «
ſuo cum terminis & primicijs, ſimulque oblationi- «
bus ſuis & cum omnibus pertinentijs ſuis atque «
vniuer-

Digitized by Google

,, vniuerſis quæ ad prædictam Eccleſiam vel Capel-
,, laniam pertinent ſeu pertinere debent, vel aſpicere
,, videntur, totum ab integro ſine vlla reſeruatione.
,, Simili modo dono decimam de paria prædicti caſtri
,, & de termino ſuo, & decimam ac primiciam de Pu-
,, liera, nec non de omni termino ſuo. Similiter dono
,, ipſam decimam de illa paria de Caſtro, quod dicitur
,, Walterra & Quatreti & de omni termino ſuo cum
,, Eccleſijs & Capellanijs ſuis, quæ ibidem erunt, ſi
,, voluntas Dei fuerit, cum decimis & primicijs, ſi-
,, mulque oblationibus & pertinentijs ſuis cum omni
,, Eccleſiaſtico ſuo. Inſuper dono Deo & præſcriptis
,, Sanctis, illud caſtrum quod dicitur Morel iuxta
,, Iberum fluuium, cum ſuo termino & allodibus om-
,, nibus cunctiſque affrontationibus & vniuerſis ſuis
,, pertinẽtijs, vt ſit liberum & ingenuum cum Eccle-
,, ſijs & Capellanijs quæ ibidem fuerint, ſi Deus au-
,, xilium præbuerit cum omni Eccleſiaſtico ſuo &
,, cunctis ſuis pertinentijs. Dono etiam Eccleſiam &
,, Capellaniam de Tutela, ſi Deus omnipotens eam
,, mihi dederit, quæ ibidem ſunt aut erunt vel in omni
,, termino ſuo, vbicumque fuerint, intus aut foris,
,, vt proprium alodem *Sanctæ Mariæ & Sancto Pontio*,
,, cum omni Eccleſiaſtico ſuo vna cum omnibus per-
,, tinentijs ſuis. Sunt autem hæc ſuperius iam dicta
,, in termino de Tutela. Addo etiam & dono Eccle-
,, ſias & Capellanias de Caſtro quod vocatur Salo,
,, quod eſt iuxta Terragonam cum omni Eccliſiaſtico
,, ſuo & pertinentijs ſuis. Oues verò S. Pontij, cæteræ

beſtiæ

beſtiæ volo vt ſint liberæ & ingenuæ, ſcilicet ipſæ «
beſtiæ, quæ in præſcripto honore quem ego dono «
Sanctæ Mariæ & Sancto Pontio ob remedium animæ «
meæ & aliorum propinquorum meorum. Dono «
etiam Eccleſiam & Capellaniam de Tortoſa ciui- «
tate, ſi Deus omnipotens eam mihi dederit, ſcilicet «
ipſas Eccleſias quæ ibidem ſunt modo & in antea «
erunt, cum Capellania vel Capellanijs quæ ibidem «
ſunt aut erunt, cũ omni Eccleſiaſtico ſuo & cunctis «
ſuis pertinentijs. Hæc autem omnia dono Deo & «
præſcriptis Sanctis & prælibato cœnobio cum me- «
dietate Inſulæ quæ vocatur Aiaccca, cum ſuis om- «
nibus pertinẽtijs & appendicijs. Hæc autem omnia «
iam dicta ſuperius, ego Sanctius præfatus Rex vna «
cum cariſſimo filio meo Petro qui eſt Rex in Su- «
prarbio & in Ripacurcia & in Monteſono vno ani- «
mo vnaque bona voluntate atque conſenſu, nos «
ambo ſimul donamus, concedimus, atque confir- «
mamus Domino Deo & Almæ Genitrici Dei Ma- «
riæ, Sãctiſſimoque noſtro Pontio ac præſcripto cœ- «
nobio Tomerienſi & Monachis ibidem degentibus «
ad proprium alodem & honorem poſſidendum in «
perpetuum. Amen. Igitur hæc omnia &c.] ad Di- «
plomatis calcem ita habetur. [Facta iſta charta «
vel ſcripta V. Non. Maij Æra CIↃ. C. XXXI. in «
anno Dominicæ Incarnationis CIↃ. XC. III. regnan- «
te me Sanctio &c.]

Monaſterium Humilitatis Noſtræ Dominæ.

CAPVT 60.

ID Philippus Pulcher in vrbe Lutetia, anno ferè 1290. compoſuit, nomine *Humilitatis Noſtræ Dominæ*, vulgò *des Billettes* inſignitum. Occaſionem Aegidius Corrozetius & Petrus Bonfonius afferunt eiuſmodi: Perfidus quidam Iudæus emptam & acceptam à quadam muliercula Sacro-Sanctam Dominici Corporis Hoſtiam, cultello nefariè quum perfodiſſet, emanans ex ea plurimus ſanguis, aliaq; varia prodigia in lucem abeuntia, populum primò, inde Regem mirificè perculerunt. Vnde ſumpto, de ſcelerato iſto, ſupplicio; ædes eius diruere; aſceterium ibi collocare; Anachoretas ex Diœceſi Cabilonenſi aduocare, ac locum incolendum dare; vbi in hanc vſque diem perſeuerarunt.

Aegid. Corrozetius l. de antiquitt. Pariſienſ.
Bonſonius l. 2. eiuſdem argumenti, c. 14.

Noſtræ Dominæ Carthuſienſis.

CAPVT 61.

IVxtà eandem Pariſiorum vrbem, S. Ludouicus Rex, in antiquo Regum Franciæ palatio inſignem Carthuſianorum familiam (*Viridis Vallis* locus nomen habet) aggregauit, anno circiter 1259. verum non alijs quam Deiparæ auſpicijs; ſub cuius Imagine verſus iſti ad alteram Monaſterij portam leguntur:

Corrozetius vbi ſup.
Iudocus Clichtouæus tract. de Laudibus S. Ludouici cap. 12.

Hanc

Hanc, rogo, quiſquis ades non admireris Eremum;
Nec dicas hæc ſunt templa ſuperba nimis.
Regia ſunt etenim Viridis fundamina Vallis;
Francorum iecit quæ Lodoicus honos:
Rex primum inſtituit; Regum Rex auxit, & auget;
Seruabitque ſuam tempus in omne domum.

Kalenſe & Auenaienſe.

CAPVT 62.

KAlenſe Monaſterium ad Virginis honorem Bathildis Regina, in agro Pariſiaco ad Matronam fl. conſtruxit; in quo Chilpericus ſecundus & tertius (qui cognomento Fatuus vocatus eſt) Franciæ Reges, attonſi Monachos egerunt.

Arnold. VVionius lib 4. ligni vitæ, cap. 11. & 12. & in adiunctis.

Auenaienſe autem Berta Abbatiſſa, S. Gumberti viri potentiſſimi vxor, zelo parili inflammata, eidem Dei-Parenti lubentiſſimè comparauit. Id verò loci Araris & Rhodani vndis coeuntibus adſidet, vbi iam olim Auguſto Cæſari templum ſtulta Gentilitas, alicui velut Numini, collocarat; in quo Auguſtalium Sacerdotum collegium etiam habebatur, vti vetus hæc inſcriptio marmori impreſſa hodieque Lugduni demonſtrat:

IOVI O. M. Q. ADCINNIVS
VRBICI FIL. MARTINVS SEQ. SACERDOS
ROMÆ ET AVG. AD ARAM AD CONFLVENTES
ARARIS ET RHODANI FLAMEN II. VIR IN
CIVITATE SEQVANORVM.

Gulielmus du Choul tract. de Religione Priſcorum Romanorum, p. 247.

Digitized by Google

Noſtræ Dominæ de Victoria; & Portus Felicis.

CAPVT 63.

ISTorum prius, Philippus Auguſtus Rex condidit iuxta Siluanectum (Gallicè Senlis) recluſis in eo Auguſtiniani Ordinis Monachis, quos ex B. Victoris iuxta Pariſios acceſſiuerat, idque ob res feliciter contra Ottonem 4. Imper. Mariæ interuentu, circa annum milleſimum ducenteſimum decimum quartum geſtas; quod quidem multis poſt annis Ludouicus vndecimus, Lampadibus argenteis (vt Hallis eundem feciſſe iam dictum eſt) quæ iuge, ante B. Virginis Statuam lumen alerent, exornauit.

Belforeſtus in Annal. Franciæ ad Philip. Auguſt. Auctor Elenchi hiſtoriæ cottidianæ 4. Iunij, Pariſijs an. 1593. Gallicæ excuſæ.

Alterum autem anno 1190. iam ante Richardus Primus Anglorum Rex condiderat ac Boni Portus, ſeu Felicis nomen tribuerat. Obijt Richardus anno 1199.

Belforeſt. ibid. & Ludouicus Breſinius tom. 1. Chron. Flandriæ & Arteſiæ.

Syluiacenſe in agro Bononienſi.

CAPVT 64.

IN Bononienſi agro Monaſterium Syluiacum olim famoſum fuit; cuius initia hæc fuere: B. Wlmarus ex villa Syluiaco oriundus, cum opinio eius ſanctitatis in vulgus exiens increbreſceret, fugiendi honoris & famæ percupiens, in Menapiſci territorij horridam ſyluam ſeſe contulit. Nec ibi eius interim obſcureſcente nomine, quin potius indies

Surius tom. 4.

magis

magis atque magis clareſcente, natale ſolùm repetijt; *vbi* (ſcribit Ioannes Molanus) *in hæreditaria ſylua conſtruxit Eccleſiam in honorem Deiparæ Virginis & S. Petri Apoſtoli. Vbi etiam Ceaduálla Rex Occidentalium Saxonum anno 688. catechumenus eum inuiſit. Ex confluentium vero turba, Monaſticam adunauit congregationem vtriuſque ſexus, viros tamen ſemouens à fragili ſexu, cui neptem ſuam Bertanam præfecit.* Ioan. Molanus in natt. Sanct. Belg. 20. Iulii.

Alia nonnulla. CAPVT 65.

NOSTRÆ DOMINÆ ANGELORVM ad Ararim fl. aſceterium Carolus octauus Rex anno 1495. Franciſci Burgeſij Minoritæ ſermonibus perſuaſus conſtituit, & paris regulæ fratribus tradidit habitandum. altius repeto: Annales Franciæ.

Clotildis Regina, felix Clodouæi coniux, renaſcente in Gallijs fide & caput quaſi attollente, ſub iiſdem Deiparæ auſpicijs, CELLAS Virginum cœnobio honeſtauit. Ibidem.

De noſtra Domina Carmelitarum; de Campis; de Buſco; de Aue Maria; &c. Vide Petrum Bonfonium in antiquitatibus Pariſienſibus, varijs locis; & Corrozetium, libro eiuſdem argumenti. Petrus Bonfonius l. 2. antiquitt. Pariſienſium cap. 11. Id. lib. 1. cap 3. & 2. Id. l. 2. c. 12.

Tria Britanniæ Monaſteria tutelæ Virgineæ inſcripta.

CAPVT 66.

HAud procul Nannete Britanniæ Metropoli, Conſtantia Conani Comitis Filia, Britanniæ Ducissa

Duciſſa Villæ nouæ Monaſterium, Virgini Deiparæ, anno ſupra milleſimum ducenteſimo primo, donauit, eiuſque fidum præbet teſtimonium, hoc eiuſce largitionis diploma:

Bertrandus Argentræus lib. 4. Hiſtor. Britannicæ.

Ego Conſtantia Conani Comitis filia, Duciſſa Britanniæ, Comitiſſa Richemontenſis, Chriſti fi-
„ delibus tam præſentibus quam futuris notum volo:
„ Quod ego conſiderans remedium animæ noſtræ &
„ anteceſſorum meorum, pro emendatione malorum
„ operum quæ geſſeram, & pro ſalute & proſperitate
„ Arthuri Filij mei chariſſimi, quem ego modis om-
„ nibus exoro, vt hoc donum & ipſe confirmet, &
„ augeat, & defendat; quandam Abbatiam fundare
„ decreui, ad cuius ſitum & fundamentum, locum
„ elegi idoneum & honeſtum, qui dicitur Coctinaria,
„ vbi Fundaui ipſam Abbatiam in honorem *Dei &*
„ *Glorioſiſſimæ Matris eius & omnium Sanctorum* ſub Ordine
„ Ciſterciẽſi. Dedi autem & aſſignaui eidem Abbatiæ,
„ & Monachis ibidem Deo ſeruiẽtibus, centum libras
„ currentis monetæ, habendas & poſſidendas annua-
„ tim in perpetuum. Pro iſtis autem centum libris, ei
„ conceſſi & aſſignaui quicquid habebam in toto feu-
„ do Girardi & Leobini, & quicquid habebant &
„ de iure hæreditario habere debebant & omnia quæ
„ pertinent ad Conuentum inter *Loigne* & *Boloigne* ha-
„ bendum & poſſidendum pacificè, eis ad integram
„ pro ſeptuaginta libris; exceptis homagijs, quæ reti-
„ nui in manu meâ, & hæredum meorum; ſcilicet ad
„ ſeruitium meum, cum equis & armis faciendum
ſine ali-

ſine aliquâ iuriſdictione, quod poſſum ſuper mili- «
tes de cætero reclamare, ex prædictis libris capien- «
do centum ſolidos annuatim, cum Monachis S. Phi- «
liberti de Grandi-loco. Dedi etiam eis quicquid ha- «
bebam & de iure hæreditario habere debebam ſuper «
prædictum Dominium Sancti Philiberti; alias au- «
tem triginta libras, quæ remanent de prædictis cen- «
tum libris, capient in Firmâ Nanetenſi ad tres ter- «
minos; ſcilicet ad Natiuitatem S. Ioannis Baptiſtæ «
decem libras; ad Feſtum S. Nicolai decem libras; ad «
mediam Quadrageſimam decem libras. Inſuper dedi «
& aſſignaui decem libras, in Anglia ſcilicet, capien- «
das in Comitatu meo Richemodiæ annui reditus ad «
Nundinas S. Rodulphi. Dedi etiam eiſdem Mona- «
chis & in perpetuum conceſſi Cartecouuenſem de «
Cortinaria, ad laudandum & fundendum, ad vo- «
luntatem eorum, ad orationem faciendum circa ab- «
batiam integrè, & Cartitonum de Monte Borole «
integrè & culturam. Si autem terra illa prædicta «
de Monte Borole, non poterit ſufficere ad vſum «
quinque caricarum annuatim, in Lamenceria reſi- «
duum perficietur. Concedo item eis de Foreſtâ cirâ «
Nanetenſi tam de viridi quam de ſicco, ad omnes «
vſus ſuos neceſſarios abſque venditione & donatio- «
ne; & poſtquam ſuis omnibus animabus tam por- «
corum quam alijs, & fœnum ad vſum eorum, per «
totam dictam foreſtam meam ſufficienter & quo- «
cumque loco poterunt inuenire. Notandum etiam «
quod grangia de Villa noua cum aſſenſu totius Con- «
uentus.

„ uentus de Buzaio, integrè remanſit meæ abbatiæ in „ perpetuum; & pro recompenſatione illius grangiæ, „ dedi Monachis de Buzaio nemus Benedicti inte- „ grum ad grangiam faciendam, & paſturam in Fo- „ reſta ſufficienter tam pro eis quam cæteris ſuis ani- „ malibus; & molendinum ad pannos cum ſua porta „ & piſcatura in calceata ad Pilaum. Inſuper in re- „ compẽſatione dicti Molendini, Monachi de Buzaio „ dederunt noſtræ nouæ Abbatiæ de Villa-Noua cal- „ ceatem ad Caſtrum S. Herbaldi ad Molendinum fa- „ ciendum. Præterea dedi Monachis de Buzaio cen- „ tum ſolidos currentis monetæ ſuper Molendinum „ Pilaum annuatim percipiendos in capite ieiunij, „ donec eis liberentur, vel hæres meus inſulam de „ Boing. Factum eſt hoc anno ab Incarnatione Do- „ mini M. CC. I. teſtibus his &c.

Aliud eiuſdem tractus in Venetenſi Diœceſi celebratur, titulo *S. Mariæ ad Preces* Ciſtercienſis Ordinis, à Ioanne Britanniæ Duce anno Chriſti 1280. conſtructum; vt illic preces & vota fierent, pro animabus eorum, qui Britanniæ in conſpectu naufragium paterentur.

Argentræus in hiſtor. Britannica.

At vtroque longè antiquius eſt iſtud, quod Grallonus Britanniæ tum Rex, in *Landeuenec* compoſuit & Ordinis Benedicti Monachis incolendum conceſſit; in quo quum ipſe fato, ſepulcrum accepit & eiuſmodi cœnotaphium:

Hoc in Sarcophago iacet inclyta magna propago,
Grallonus Magnus Britonum Rex, mitis vt agnus;

Noſter

Noſter fundator, vitæ cæleſtis amator.
Illi propitia ſit ſemper VIRGO MARIA.
Obijt anno 405.

MONASTERIA ANGLIÆ, DEIPARÆ SACRA; *ac primùm Elymenſe.*

CAPVT 67.

HAbuiſtis & vos, ô Angli! huiuſce generis varia; quibus Elymenſe illud, multis nominibus celebrandum præeat; verùm non alio, quam hiſtorici cuiuſdam veſtri ſtylo. *Etheldreda* (alijs Ediltrudis, Egfredi Regis coniux, Annæque Orientalium Anglorum Regis, filia) *Aſſiduis precibus virum fatigare non ceſſabat, quo ſibi per eius voluntatem, coniugali vinculo ſolutæ, liceret priuatam & cælibem degere vitam: idque tandem impetrauit. Nam prudens Princeps non potuit non amare in vxore Virginitatem, quam certò ſciebat Chriſto dedicatam eſſe. Virgo libertatem nacta, contulit ſe ad Monacham Ebbem, Egfredi viri ſui amitam, quæ id temporis ſanctitate vitæ florebat; eratque Abbatiſſa, quam dicunt, Monacharum cœnobij, quod erat ad id loci, vbi memoria noſtra eſt pagus, in finibus Scotiæ, quem vocant Coldingham, ibique monacha facta eſt. Poſt hæc pia Virgo augendæ religionis cupida, ad ſuos Orientales Anglos redijt; ac quam primum in Inſula, quam* ELYM *nominant, cœnobium inſtaurauit, atque in eo Monacharum collegium inſtituit cui ipſa præfuit & demum mortua in Diuorum numerum adſcripta eſt. Cœnobium enim iſtud ab initio, auctore Diuo Auguſtino Archiepiſ-*

Polydor. Vergilius l. 4. hiſt. Anglic.

chiepiſcopo, ſumptibus Ethelberti Regis Cantiani conditum, ac Diuæ Virgini Mariæ, dedicatum tradunt, eoque loci collocatum Monachorum Ordinis Diui Benedicti collegium, circiter annum ſalutis humanæ ſexcenteſimum. O cultus virginei in ea gente priſcum decus! Sequitur. *Verum deinde cum Penda Merciorum Tyrannus in Orientalibus Anglis vaſtas ſolitudines feciſſet, cœnobium quoque illud euerſum eſt, quod, vt diximus, Etheldreda inſtaurauit. At poſtea circiter annum ſalutis* 870. *Dacis, Duce Agnero, in Anglos Orientales debacchantibus, & aras omnes & templa funeſtantibus, cœnobium rurſus complanatur; quod paucis pòſt annis, nonnulli boni patres presbyteri refecere; ſacerdotumque collegium in eo inſtituerunt. Hos poſtremò circiter annum ſalutis humanæ* 970. *Ethelnoldus Monachus Vintonienſis Epiſcopus, cum apud Edgarum Regem, tum apud Ioannem* 13. *Romanum Pontificem, inde deijciendos, atque ſuos Monachos introducendos curauit; qui etiam nunc locum habent.* Hactenus Polydorus.

Augenſe, Cirenceſtrienſe, Couentrenſe.

CAPVT 68.

Surius tom. 6. Nouemb. 15.

A*Vgenſe* olim fuit abs Mariæ Virginis titulo, & B. Laurentij Dublinenſis Archiepiſcopi tumulo longè glorioſiſſimum; anno ſcilicet 1170. ac ſedulâ pietate ab Anglis frequentatum.

Rogerus de Houeden, parte poſteriore Analium.

Cirenceſtrienſe Deiparæ nuncupatum fuit à Bartholomæo Oxonienſi Pontifice, decimo ſexto Calendas Nouembris, anno 1177. Cui ſolennitati

præſens

præſens Rex Henricus, hoc nomine ſecundus, amplos redditus applicauit.

Couentrenſe Leofridi Comitis ac Godiuæ coniugis inſigne eſt opus; de quo Rogeri annales in hæc verba: Anno 1057. Laudabilis Comes Leofricus, Leofuuini Ducis filius, in propriâ villâ quæ dicitur Bromleage 2. Calend. Septemb. in bona ſenectute deceſſit, & Couentro ſepultus eſt honorificè: quod Monaſterium inter cætera bona opera, quæ in ſua vita geſſit, ipſe & vxor illius *Dei* cultrix, & *Sanctæ Mariæ* ſemper amatrix deuota, Nobilis Comitiſſa Godiua de ſuo patrimonio à fundamentis conſtruxerunt, & id terris ſufficienter locupletauerunt; ornamentis varijs adeò ditauerunt, vt in nullo Monaſterio totius Angliæ, tanta copia auri, argenti, gemmarum, lapidumque præcioſorum inueniretur, quanta tunc temporis habebatur in illo.] Hactenus Rogerus.

Idem parte priore Annal.

Croylandienſe. CAPVT 69.

NOn ſingulare modo caput, ſed volumen id cœnobij poſtulat; cui quidem nauando operi induſtriam olim ſuam Ingulphus eius loci Abbas gnauiter collocauit: adeoque ab ipſo, mutuauero ſolùm Principis fundatoris diploma:

Ingulphi Abbatis hiſtoria cœnobii Croylandienſis.

ETHELBALDVS, diuina diſpenſatione Rex Merciorum, omnibus catholicæ fidei cultoribus ſalutem perpetuam. Regi Regum omnium & vniuer-

„ ſorum creatorum, magna cum exultatione gratias
„ ago, qui me vſque ad præſens, cunctis inuolutum
„ ſceleribus, patienter ſuſtinuit, miſericorditer at-
„ traxit, & ad ſui nominis agnitionem parumper ere-
„ xit. *Sed quid retribuam Domino pro omnibus quæ tribuit*
„ *mihi*; vt placeam coram eo in lumine viuentium;
„ cum ſine ipſo nihil habemus, nihil ſumus, nihil va-
„ lemus? Magna enim auiditate noſtræ ſalutis auctor,
„ & vniuerſorum largitor acceptat noſtra minima, vt
„ cauſſam habeat retribuendi maxima & infinita gau-
„ dia. Sectantes eius doctrinam per opera miſericor-
„ diæ, ſic conſolatur dicens: *Quod vni ex minimis meis*
„ *feciſtis, mihi feciſtis*. Hinc eſt quod cum dilecti Con-
„ feſſoris mei Guthlaci Anachoritæ deuoti inſtructus
„ fuiſſem conſilio, precibus pulſatus, gratanter in
„ hunc modum acquieui. ¶ Ad perpetuam ſecuri-
„ tatis memoriam, hoc chirographo patenti, trado &
„ concedo OMNIPOTENTI DEO, BEATÆ MARIÆ
„ ET S. BARTHOLOMÆO, de Dominicis meis
„ ad fundationem Monaſterij nigrorū Monachorum,
„ ſub Norma S. Benedicti, Deo famulantium, totam
„ inſulam Croylandiæ, ad ſedem Abbatiæ ſeparatam,
„ & ſeparabiliter obtinendam, quatuor aquis inter-
„ cluſam; videlicet cum aquâ quæ dicitur Schepishee,
„ verſus Orientem; & cum aquâ, quæ vocatur Nene
„ verſus Occidentem; & cum aquâ quæ vocatur Sou-
„ thee verſus Auſtrum; & cum aquâ vocatâ Aſenditz
„ verſus Aquilonem, vbi communis Seuuera eſt in-
„ ter Spaldeling & dictam Inſulam. Et continet dicta
Inſula

Inſula in longitudine quatuor leucas, & tres leucas in latitudine, cum Mariſcis adiacentibus verſus Occidentem ex oppoſito eiuſdem Inſulæ, ex vtraque parte quæ de Weland; cuius vna pars verſus Boream vocata Goggiond, continet duas leucas in longitudine à ponte de Croyland, vbi fit ingreſſus ad Inſulam vſque ad Aſpath, & vnam leucam in latitudine, ab aqua de Weland in Auſtrali parte, vſque ad Apenholt, verſus Boream iuxta ripam, & habet per totam longitudinem, æqualitatem latitudinis; & altera pars Mariſci in Auſtrali parte aquæ de Weland, continet in longitudine duas leucas à ponte de Croyland, vſque ad Southlake, iuxta ripam ex oppoſito de Aſpath, & habet in latitudine duas leucas ab aqua de Weland, vſque ad Fynſett iuxta aquam de Nene in Auſtrali parte eiuſdem Mariſci, cum ſeparali piſcaria in aquis de Weland & Nene, vſque ad ſupradictos vtriuſque Mariſci limites, & in aquis omnibus ſupradictam inſulam ambientibus. Vnde quendam Cœnobitam Eueshamenſem, probatæ Religionis virum, nomine Kenulphum, vt ſecum eiuſdem Ordinis Monachos probatos ibidem congregaret, Abbatem conſtitui, præbens eis de theſauro meo ad ædificationem Monaſterij eiuſdem, primo anno trecentas libras legalis monetæ, & per decem annos proximè ſequentes, quolibet anno centum libras, concedendo eiſdem licentiam, ad villam ædificandam ibidem, ſiue includendam, quantum ex ijs duobus Mariſcis, verſus Occidetem,

„ dictis Monachis pro ſe & ſuis placuerit. Quare
„ volo quod prædicti Monachi habeant iſta dona mea,
„ cum omnibus appendicijs libera & ſoluta ab omni
„ onere ſæculari in perpetuam eleemoſynam meam,
„ cum omni commodo, quod euenire, aut extorqueri
„ poterit infra dictos limites, tam ſubter terram quam
„ ſupra, cum communa paſturæ pro omni genere ani-
„ malium, omnibus ſeiſonis ibi, & hominibus ſuis,
„ ſiue tenentibus ſuis ſecum ibidem moram facienti-
„ bus ex vtraque parte aquæ de Weland ex vna parte,
„ vſque ad agrum de Medihamſted, & ex altera parte
„ vſque ad ædificia Spaldeling, cum omnibus liber-
„ tatibus & liberis conſuetudinibus, quas regia po-
„ teſtas liberius alicui Eccleſiæ in regno meo contu-
„ lerit temporibus retroactis. Et diſtrictè præcipio,
„ quod ſi quis contra hoc meæ auctoritatis teſtamen-
„ tum aliquod machinari impedimentum præſump-
„ ſerit, quò minus pacificè poſſideant aliqua per me
„ data & conceſſa, centum libras legalis Monetæ, the-
„ ſauro meo perſoluet, nec non dictis Monachis pro
„ damnis & expenſis dignè ſatisfaciet. Deprecor om-
„ nes poſteros meos mihi ad regnum ſuccedentes, vt
„ hanc pœnam & cenſuram meam, ita obſeruent in-
„ uiolatam, ſicut voluerint recipere debitæ iuſtitiæ
„ præmium, & euadere rapacitatis ſupplicium. Qui
„ verò iſtam eleemoſynam meam prouexerit & de-
„ fenſauerit, in ſorte electorum Dei remuneretur
„ æternaliter. Firmatum eſt hoc chirographum meum
„ in anno ab Incarnatione Domini DCCXVI. quod
& his

& his probabilibus teſtibus, ſanctæ Crucis indicio „ ſubnotatur. ✠ Ego Ethelbaldus Rex Merciorum „ gratuito conſenſu confirmaui. ✠ Ego Brithuualdus „ Dorobernenſis Archiepiſcopus ratificaui. ✠ „ Ego Winfridus Merciorum Epiſcopus approbaui, „ &c.] Hactenus diploma, multis aliorum nominibus ſubſignatum.

Eboracenſe, Dunelmenſe & Wittbienſe.

CAPVT 70.

ROgerus multoties iam nominatus & vetuſtus rerum Anglicanarum ſcriptor, teſtis eſt anno 1074. Alduuinum, Elfuuinum, Remifreidum, Prouinciæ Merciorum Monachos, diuinitus in Northimbriam miſſos, Eboracum aduentaſſe, vbi nobile Monaſterium in Beatæ Virginis honorem conſtruxerunt; cuius primus Abbas Stephanus, inde Richardus, inde Gunfridus, inde Seuerinus, alijque.

Regerus de Houeden parte priore Annal.

Ijdem deinde tres Monachi & Dunelmenſe & Wittbienſe conſtruere, ſubque eodem aſſerere patrocinio adorti ſunt. De quibus audiamus Rogerum dicentem: *Ex his tribus* [ſc. Monachis] *tria in regione Northimbrorum inſtaurata ſunt Monaſteria* : *vnum* EBORACI, IN HONOREM DEI GENITRICIS MARIÆ, *vbi factum nobile cœnobium. Primum habuit Abbatem Stephanum; ſecundum Richardum; tertium Gaufridum; quartum, qui & in præſenti, Seuerinum. Aliud* DVNELMI *apud Patris Cuthberti ſacrum corpus, & incor-*

incorruptum, in honore eiuſdem ſanctæ Mariæ Virginis. Tertium autem in loco qui quondam Streoneſhalf, id eſt, ſinus Phari; hodie Witeby, [al. Wittby, vel Withebiſtond] *appellatur, habet hodiè Benedictum Abbatem.*] Hactenus Rogerus. Id porrò circa annum Domini 1074. patratum eſt.

Cæterum Wittbienſis Aſceterij, altius mihi repetenda ſunt exordia. Id enim ab Oſuuio Merciorum Rege, cui anno, ſeptingenteſimo contigit denaſci, iam ante exædificatum fuerat; ſed vbi longo poſt tempore dirutum fuit, rectè dictum eſt, ab ijs Monachis fuiſſe inſtauratum. Rem hanc ſic atteſtatur Polydorus Vergilius: *Item optimus Rex* [Oſuuius Rex Egfridi ſucceſſoris parens] *condidit cœnobium, quod eſt ad Wittby pagum, ibique Monacharum collegium inſtituit, cui præfecit Congildam ſanctiſſimam mulierem, eique in diſciplinam dedit filiam nomine Edelfredam quæ Monacha facta eſt. Verum longo poſt tempore cœnobium iſtud a Barbaris dirutum, Monachi Benedictini inſtaurarunt habueruntque. Ex eo poſtea loco exſtiterunt Monachi præſtantiſſimi qui deinde cœnobium illud Magnificum Diuæ Virgini Mariæ dicatum, proximè mœnia Eboraci poſuerunt: quamuis ſint qui opus aſſignent Alano Richemondiæ Comiti; ſed illud haud ſcio, quam verè, &c.*] Hactenus ille.

Vide huius libri c. 62.

Polyd. Vergil. lib. 4. hiſtor. Angl.

Egneshamenſe. CAPVT 71.

EGneshamenſes Monachi non aliundè quam ex cœnobio *S. Mariæ de Stou* (latinè dixeris, loci S. Ma-

S.Mariæ) originem ducunt. Quum enim Remigius, an. 1061. Dorkeceſtrenſis Epiſcopus (viuebat tempore Alexandri Pont. Max. & Willielmi Regis Anglorum) Monachorum aſceterium *S. Mariæ de Stou*, ex nouo fabricaſſet, Robertus Bloetius Remigij antea Abbatis ſucceſſor, in Egnesham cum ſuis Aſcetis migrauit, & ibi de Virginis patrocinio ſecurus conſtitit. Id exemplo vno probabo. Notum eſt (ſcribit Malmeſburienſis) Monachos Egneshamenſes, Dominæ Noſtræ deuotos & ab ea dilectos. Cum præterito anno quidam eorum adoleſcens decumberet, conſpicatus eſt eam ſibi auxilio aduentantem, turbas dæmonum qui conuenerant, effugare. Quos ille digito præſentibus oſtendens, benedictæ Aquæ aſpergine rogabat abigi; illi ex vna parte propulſati, ſtatim alibi aderant. Veruntamen potenti Imperatrice adueniente, omnes euanuere. Tum ægrotus prorſus quaſi incolumis, canora voce reſponſorium incepit; GAVDE MARIA VIRGO. Quumque medium feciſſet; vi morbi, vel potius obliuionis vitiò, hæſit. ſed ab abſtante Monacho admonitus, memoriam recolligit. Itaque cum extremo verbo vltimũ exhalauit ſpiritũ.] ſic ille. Locum Leofricus Comes cũ Godiua coniuge, precioſis ditauerũt ornamentis.

Willielmus Malmesburienſis l. 4. de geſt. Pont. Anglorum in Dorkeceſtrenſibus.

Rogerus de Houeden parte priore Annal.

Glaſtonienſe. CAPVT 72.

HOc verò Monaſterium ab Anglorum Regibus Edmundis, Edgaris, Canutis affluentiſſimè

MM locuple-

Digitized by Google

locupletatum eſt. Quorum, ſi otiari aliquid lubet, ex aliquo diplomate accipe largitiones. Et quidem Edmundi eſt tale : In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, Ego Edmundus Rex Anglorum, cæterarumque gentium gubernator & rector, cum conſi-

VVillielmus Malmesburienſis lib. 2. de geſtis Angl. Reg. c. 7.

„ lio & conſenſu optimatum meorum, pro æternæ
„ retributionis ſpe, & relaxatione peccaminum meo-
„ rum, concedo *Eccleſiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ Gla-*
„ *ſtonienſis*, & venerabili viro Dunſtano, quem ibidem
„ Abbatem conſtitui, libertatem & poteſtatem, iura,
„ conſuetudines & omnes fores facturas omnium ter-
„ rarum ſuarum, id eſt, Burhgerihta, & Hundred ſe-
„ tena, Athas & Ordelas; & Infangetheofas, Ham-
„ ſocne, & Fridebrice, & Forſtel, & Tolltean, in omni
„ regno meo, & ſicut terræ ſuæ ſibi liberæ & ſolutæ
„ ab omni calumnia, ſicuti meæ mihi habentur. Sed
„ præcipuè ipſa villa *Glaſtoniæ, in quâ, celeberrima, vetuſta*
„ *Eccleſia Sanctæ Dei Genitricis ſita eſt*, præ cæteris ſit li-
„ berior, cum terminis ſuis. Abbati eiuſdem tantum-
„ modò poteſtas ſit tam in notis quam ignotis cauſſis,
„ in modicis & in magnis, & in his etiam quæ ſunt
„ ſuper & ſubter terram, in aridis & in riuis, in ſyluis
„ & in planis, & eandem auctoritatem puniendi &
„ dimittendi delinquentium in ea commiſſa habeat,
„ quam mea curia; quemadmodum mei Anteceſſores
„ conceſſerunt, & ſtatuendo confirmauerunt: *Vide-*
„ *licet Eduuardus pater meus, & Ethelfredus* (al. Elredus)
„ *pater eius, & Cenuuines, Ines, & Cuthredus & alij quam-*
plures qui locum illum honorantes glorioſum habuerunt.

Nota loci antiquitatem.

buerunt. Et ne quiſquis quam mortalium ſeu Epiſcopus, vel Dux, aut Princeps aut quilibet miniſtrorum eorum audeat eam omninò intrare, cauſſa placitandi vel capiendi, vel quicquam faciendi, quod contrarium fore poſſit inibi Deo ſeruientibus, Dei indictione prohibeo. &c.] Acta eſt præfata donatio, anno ab Incarnatione Domini Ieſu Chriſti 944. Indict. 2. ſcriptaque eſt literis aureis in libro Euangeliorum, quem eidem Eccleſiæ obtulit, eleganti opere compoſitum. « « « « « «

Edgari vero ratas patris Edmundi donationes habentis, id peculiare eſt quod lituum proprium ebore decentiſſimè formatum, auroque decoratum eidem Eccleſiæ in iuriſiurandi ſui arrham conceſſerit, ac ſuper Dei Genitricis altare depoſuerit. Ibidem c. 8.

Cnutonis autem ſeu Canuti diploma, cuius initium eſt, *Regnante in perpetuum Domino, &c.* vix aliud ab Edmundi diplomate, ſed nec minus habet. Datum id fuit an. 1032. Ibidem c. 11.

Radingenſe. CAPVT 73.

HEnricus Anglorum Rex, ac Andelizâ in vxorem acceptâ Godefridi Louanienſium Ducis gener, B. Mariæ Radingis Monaſterium ad Tamiſiæ fl. latus magnificè compoſuit; idque amplis poſſeſſionibus locupletans, effecit, vt omnium propè, ad Anglos commeantium, ibi diuerſorium eſſe poſſet. Ac propterea Monachos Cluniacenſes eò acciuit, qui

Gulielmus Gemiticenſis l. 6. de Ducibus Normanorum, c. 32. & 33.

Malmesburienſis lib. 2. de geſt pont Angl. tit de Monaſterijs.

qui præclaræ ſanctitatis exemplum, ac indefeſſæ hoſpitalitatis ſpecimen iam olim multoties ibi præbuerunt. Henricus per mortem mundo ereptus ibidem ſepulcrum habuit, cum eiuſmodi Epitaphio:

Geniticenſis. vbi ſup.

Quod modicum præſtent, quod opes magnum nihil exſtent,
Rex probat Henricus, Rex viuens, pacis amicus.
Exſtiterat ſiquidem præ cunctis ditior idem,
Occiduæ genti, quo prætulit ordo regendi.
At necis ad peſtes, quid gemmæ, pallia, veſtes;
Aes varium terræ, quid caſtra ſibi valuere?
Vilibus hinc æquam dans ſortem, pallida, nequam,
Protendendo pedem mors eius pulſat ad ædem.
Quo cum dira febris prima ſub nocte Decembris,
Mundum nudauit, mundo mala multiplicauit.
Quippe pater populi, pax & tutela pupilli,
Dum pius ipſe ruit, furit impius, opprimit, vrit.
Anglica lugeat hinc, Normannica lugeat illinc.
Occidis Henrice; tunc pax: nunc luctus vbique.

Obijt 4. Non. Decemb. an. 1135.

Theokesberienſe. CAPVT 64.

Malmesburienſi l. 4. de geſt. Pontt. Angl. tit. de Monaſteriis.

MOnaſterium hoc opus eſt cuiuſdam Roberti ex patre Hamone geniti; quis vero vterque fuerit, Malmesburienſis non affert. Apponam eius „ verba: Eſt & Monaſterium Theokeſberiæ, quod nouiter [viuebat Malmeſburienſis tẽpore Roberti, Henrici 1. Regis filij: cui hiſtor. de geſtis Regum „ Angl. dedicauit.] Robertus filius Hamonis, fauore ſuo pro-

ſuo prouexit. Nec facile memoratu quantum exaltauit, vbi & ædificiorum decor, & Monachorum charitas, aduentantium rapit oculos, & allicit animos. Fuerat illud primitùs apud Craneburnam; ſed Abbatis Giraldi prouiſione, pro vicini fluminis opportunitate, & Dominicarum rerum contiguo Theokeſberiam aptiùs locari viſum. Simul & viſebatur volũtati religioſæ nomen applaudere, quod Theokeſberia dicatur quaſi Theotocos Biria, id eſt, Dei Genitricis curia, vocabulo & Græco & Anglico compoſito.] Hactenus ille.

Wigornieſe. CAPVT 75.

ANgliâ abeo, Wigornienſi Aſceterio ſalutato; cuius incunabula ornauit S. Oſuualdus 17. Wigornienſis Epiſcopus (alijs Archiepiſcopus;) anno à Chriſto nato 960. conſecratus. Quum enim ſedes Epiſcopalis, honori B. Petri famularetur; alteram iuxtim in Dei Genitricis gloriam fecit & ſacrauit. Vbi recluſis Monachis, continuè verſans, ac officia ſacra, quam, alibi frequentius libentiuſq; peragens, tantam apud omnes nominis conuerſationiſque ſuæ commendationem peperit, vt populum clerumque ad facienda vitæ regularis vota ſæpenumero pellexerit. Vnde Malmeſburienſis: Vbi, inquit, dum Monachos poſuiſſet, libentius cum eis conuerſari, familiarius Diuina Officia exercere. Quod videns populus, qui benedictionibus tam religioſi Epiſ-

Malmeſburienſis l. 3 de geſt. Angl. Pontt.
Rogerus de Houeden parte priore Annal.
Ioan. Bonifacius l. 2. hiſtor. Virg. c. 2.

„ copi carere nefas immane duceret, omnis eo ac-
„ currere. Ita clerici in medio relicti, maluerunt
„ Monachorum veſtem ſuſcipere, quam ſibi diſpen-
„ dio, plebi ludibrio eſſe.] Atque hæc de Anglicanis Monaſterijs.

LEODIENSIS PRINCIPATVS TRIA MONASTERIA, MARIÆ SACRA.

CAPVT 76.

BElisienſe eius tractus Aſceterium B. Landrada Virgo, humanæ ſiue ſæcularis conuerſationis pertæſa, ſolitudinis vero amantiſſima, in horridæ iuxta Beliſiam op. Eremi meditullio, ſuis ipſa manibus, modici principiò ad inſtar tugurij fabricauit. Poſtea vero, ſcribit Molanus, vbi mirifici operis crux cælitùs dilapſa, in lapidem impreſſionem fecerat, Ec-

Molan. in natt. Sanctorum Belgij 8. Iulii.

„ cleſiam erexit, in *honorem Dei Genitricis Mariæ*, & a
„ Lamberto Epiſcopo conſecrationem, & reliquia-
„ rum impoſitionem ex voto impetrauit. Vbi dum
„ Sanctarum Virginum eſt præfecta collegio, etiam
„ Virginem Sanctam Amelbergam, doctrinâ, pietate,
„ & Chriſtianorum morum præceptis imbuit.]

Alterum ſit *Leſſlienſe*, vulgò Leſſienſe apud Dionantum opidum, quod primò Virgines Moniales, pòſt canonici ſæculares incoluerunt. Anno autem 1152. à Gerlando 3. Abbate Floreffienſi, Præmonſtratenſes Leſſliæ ſunt collocati; qui annis 48. Floreffienſibus ſubfuerunt. Anno vero 1200. Ioannes 5. Abbas

Ex Aub. Miræi Chronic. Præmonſtr.

Abbas Floreffienſis, proprium Leffienſibus Abbatem dedit, ſc. Werricum Canonicum Floreffienſem.

Tertium eſt *Villarenſe* Ordinis Ciſtercienſis, ad quod B. Julianæ Virginis Cornelienſis corpus, anno 1257. tertio poſt obitum die tranſlatum fuit. Vide Molanum. Molan. in natt. 5. April.

MONASTERIA MARIANA BELGICA; *ac primò in Brabantia.*

Floreſtenſe. CAPVT 77.

ID cœnobij ſolo dimidio milliari à Bruxella diſtat, olimque *S. Mariæ ad Lacum* vocabatur. Fundauit Gillebertus Balduini Aloſtani filius, operam hanc curante Fulgentio Affligemenſe Abbate, anno 1096. In quo Virginalis Sanctimonialium cœtus ſub B. Benedicti regula Domino militaret. De eius origine Chronographus Affligemenſis ita loquitur: Gillebertus Miles, hoc eſt equeſtris Ordinis (quod in omnibus, qui tali nomine prætitulantur, eſt intelligendum) filius Balduini Aloſtani, filij Rudolphi, tradidit Domino Fulgentio Abbati Haffligemienſi, allodium ſuum prope Aloſtum? vt ibidem Eccleſia & clauſtrum in honore *B. Mariæ Virginis* conſtrueretur; vbi ſub regula B. Benedicti Mater eius nomine Oda, cum filia ſua Lutgarde, Monachicam duceret vitam. Actum anno Domini Milleſimo nonageſimo ſexto, indictione quarta, eo ipſo anno, quo Occidentales pia conſpiratione Hieroſolymam, contra pa-

Aub. Miræus l. b 1. Origin. cœnob. Belgic. cap. 57.

Chronographus Affligemenſis.

Digitized by Google

„ tra paganos profecti ſunt, cum quibus & ille Gille-
„ bertus eſt profectus.
„ Poſt deceſſum autem ipſius Gilleberti, Domnus
„ Fulgentius loca prædicti Allodij peragrans, & ſi-
„ tum congregationi conſtruendæ aptum non inue-
„ niens, in Eccleſiam Foreſtenſem, ab Odone Came-
„ racenſi Epiſcopo ſibi traditam, eas trãſtulit. Actum
„ anno Domini Milleſimo centeſimo quinto, & con-
„ firmatum nobis à Calliſto Papa, anno eius primo,
„ anno Domini milleſimo centeſimo decimo nono; &
„ iterum ab Eugenio tertio, anno eius quarto, anno
„ Domini milleſimo centeſimo quadrageſimo ſepti-
mo.] Hactenus chronographus, &c.

Exſtat dicti Fulgentij diploma, quod cum alijs nonnullis huc ſpectantibus require ex Aub. Miræi Originibus cœnobiorum Belgicorum.

Cortebergenſe. CAPVT 78.

CORtebergenſe aſceterium, Bruxellam & Louanium hinc inde proſpectans, piæ cuipiam mulieri; Eremiticæ vitæ amanti, cui *Columba* ſeu *Duua Concluſa* nomen, initia ſua debere creditur; quo vero tempore neſcitur.

Cæterum diploma antiquiſſimum, quod hodiè adſeruant Moniales, datum eſt anno Chriſti 1105. in quo narratur Odonem Cameracenſem Epiſcopum; viſitationis ergò ad Montem Cortebergenſem veniſſe, in eoque Eccleſiam ſeu Baſilicam reperiſſe, quam

quam piæ Virgines *in honorem Dei, B. Virginis & S. Amandi* ibidem congregatæ incolerent; Templi verò dedicatio, quantum poſt nouiſſimas Iconoclaſtarum ſtrages, cognoſcere licuit, ex lapidea quadam templi à Caluinianis anno 1584. exuſti columna in annum Chriſti 1222. incidit, quo tempore Godefridus Fontanus, Condatenſis Dynaſtæ filius, Eccleſiam Cameracenſem moderabatur. Plura in eodem Miræo. Myræus ibid. cap. 56.

Parcenſe. Capvt 79.

EXcellit Parcenſe cœnobium, haud procul à muris opidi Louanienſis, & Godefrido Barbato Duce Lotharingiæ & Comite Louaniẽſi fundatum; qui feris ſyluestribus, animi cauſſa alendis deſtinatum locũ (latini viuarium, Belgæ Parcum nominant) in meliores vſus conuertens, Gualtero Abbati S. Martini Laudunenſis ad Monaſterium ibidem exædificandum anno 1129. tradidit. Eius Abbates Ducum Brabantiæ Archiſacellani nominantur, cuius hodie dignitatis titulum habet D. Ioannes Druſius vir non minus humanus, quam pius & eruditus. Ne te morer, Lector, quam Virginis id ſit loci, ipſa eius facies & tot Deiparæ icones tibi ex facili perſuadebunt; atque illa in primis, quæ in ædis ſacræ medio, ſex hinc, inde, Angelis magnificè ſtipata, ex ſumma fornice dependula, ingredienti cuique mira maieſtate occurrit.

Herentalenſe , & alia.

CAPVT 80.

Miræus in tabula Monaſt. Belgic. Ord. Præmonſtrat.

HErentalenſe opidum ſexto lapide ab Antuerpia remotum, Monaſterio Virgineo etiam gloriatur, quod vulgò *Hortum concluſum B. Mariæ* nuncupāt. Arnoldus Crayenhemius Toparcha in Grobbendonck & Eliſabetha Steinortia coniux an. 1411. ſpectabili pietate fundauerunt.

Tranſeo, *Helleſſemenſe, Nazarenum, Camerenſe, Binderenſe, Vallis-Floridæ, Maegdendalenſe*. i. vallis Virginum, *Raineyenſe*, & nonnulla eiuſmodi, quæ vel ex ſolis inſignibus quæ Mariæ inſculpta imagine circumferunt, quam habeant patronam ſatis ſuperque declarant: vti & illud *Fliderbecanum* à Godefrido primo, cognomine Barbato Lotharingiæ Duce, ac Comite Louanienſi an. 1125. fundatum, de quo latè Miræus in originibus cœnobiorum Belgicæ.

Myræus lib. 1. Origin. cœnob. Belgic. c. 50.

IN FLANDRIA.

Truncinienſe. CAPVT 81.

TRuncinium milliari vno à Gandauo nobiliſſimo, vel Caroli quinti Cæſaris Natali, opido ad Lizam fl. ſitum, Mariæ etiam aſceterio famigeratur, cuius initia, caſus, mutationes, a Ioanne Molano breuiter ita recenſentur: S. Baſinus Rex & Martyr, „ exſtitit fundator Eccleſiæ *Sanctæ Mariæ in Truncinio*, & duarum

Molan in natt. Sanctorum Belgij 14. Iulii & 20. Iunii.

& duarum capellarum ſanctorum Petri & Ioannis. «
Cum autem Baſinus *Beatæ MariæEccleſiam* cōtra Gen- «
tilium vaſtationem defenderet, grauiter in campo «
vici Meldeſveldt vulneratus martyr migrauit ad «
Chriſtum.] & paulò poſt : Cæterum *Deiparæ Eccle-* «
ſiam à Baſino conſtructam & propagatam Beatus «
Amandus Gandauenſium Apoſtolus collegio, aut, «
vt maiores loquebantur, Monaſterio clericorum «
decorauit. Quorum locus à Nordmannis dirutus «
eſt, anno 883. à Balduino autem Caluo reædificato- «
re, dictus eſt Altum Monaſterium in Truncinio. «
Sed Canonicis qui regularem & Monaſtico nomine «
dignam vitam abiecerant, ſucceſſerunt Canonici «
Præmonſtratenſes anno 1138.] Hactenus Molanus. «
Quorum quidem Præmonſtratenſium regimen primus ibi excepit quidam, Ioannes nomine, prout Meyerus annotauit; qui etiam meminit, triſtis alterius excidij quod in ætate altiore, ſcilicet an. 851. ab ijſdem Barbaris auſum, ſuſceptum & peractum eſt, igne & ferro Gandauenſi, Blandinienſi & Truncinienſi pariter deletis. Iac. Meyerus l. 2. Annal. Flandriæ.

Intromiſſi autem in illud Præmonſtratenſes fuere per Iuuanum Comitem Aloſtanum; quibus & alodium ſuum Burſt, Saleghem, Huſterlo, & decimas ſuas in Waſia & Torcungis anno 1144. liberali dextera dimiſit. Inde, anno 1182. Templum Truncinienſe conſecratum eſt, quo tempore Alardus Cameracenſem, Petrus Atrebatenſem & Euerardus Tornacenſem Eccleſias moderarentur. Idem Meyerus lib. 5. Idem lib. 6. Annal.

NN 2 *Meſſi-*

Meſſinenſe. CAPVT 82.

Iac Marchantius l. 1. Flandriæ.

Chronic Hannoniæ tom. 3. l. 15. c. 2.

Ludouic. Breſſinius tom. 1. chronic. Flandriæ & Arteſiæ.

Ioan. Iperius in MS. Chronico Bertinenſi.

MEſſina, alijs Meeſſena obſcureſcere nequit, propter Abbatiæ Benedictinæ fœmineæ ab Adela Roberti Gallorum regis filia, Balduino Lilano nupta, fundatæ anno 1055. largiſque prouentibus auctæ, nobilitatem, quam etiam opidi Dominatu, ſuoque domicilio & ſepulcro exornauit. Iperius in MS. Chronico Bertinenſi eius ſic meminit: Balduinus Inſulanus Inclytus Flādriæ Marchi-
„ ſus & Comes, poſtquam 32. annis potēter in Flādria
„ regnauerat, plenus honore & gloria, obijt & ſepul-
„ tus eſt in Eccleſia S. Petri Inſulenſis, anno Domini
„ 1067. poſt cuius obitum regalis illa vidua Athela,
„ tanto viro, ſed non diuitijs orbata, in Meſſinis ſan-
„ ctimonialium conſtruxit cœnobium, & deuotè li-
„ mina Apoſtolorum viſitans, a Papa Alexandro 2.
„ vidualem ſuſcepit habitum. Sicque reuerſa in Mo-
„ naſterio ſuo Meſſinenſi, humillimè vixit, & ple-
„ na pietatis operibus obijt, ibique ſepulta eſt.] Hactenus Iperius.

Cæterum Iacobus Meyerus, quem in chronico ſequimur, fundationem refert in annum ſexageſimum quintum ſupra milleſimum, aitque Balduinum & Adelam Comites multa bona Meſſinenſi Monaſterio attribuiſſe. Non igitur poſt mariti mortem primùm id Adela aggreſſa eſt.

Eorum porrò munificētiam Philippus Rex Galliæ ratas habuit; confirmauitq; an. 1066. Indictione 4.

Itemque

Itemque Drogo Morinorum tunc Epiſcopus Eccleſiæ ſolidam attribuit libertatem. Principiò ab ipſa Fundatrice Adela, triginta virgines fuerunt introductæ; quibus prima præfuit Friſildis; inde Natalia; inde Ogina Roberti Friſij Flandriæ Comitis filia; inde Aelis; Beatrix; Agnes; Elizabetha, &c.

Adelæ ibi mortuæ & ſepultæ anno 1079. tale legitur elogium:

Hæc qui ſcripta legis, iacet Adela filia Regis,
Hæc loca ſancta piè fundans IN HONORE MARIÆ.

Einhamenſe. CAPVT 83.

EInhamenſe Monaſterium, non procul Aldenarda inſigni Flandriæ opido, ad Scaldim fl. ſitum, incunabula ſua refert ad Godefridum Comitem Godefridi Ardenenſis filium, Lotharingiæ ducatu anno 1005. initiatum, eiuſque coniugem Mathildem; vti chronographus Cameracenſis his verbis teſtatur: Eſt locus ſuper Scaldim fluuiũ, quem dicunt Iham, vbi modernis temporibus honorabilis vir Comes Godefridus, & vxor ſua Mathildis, matrona videlicet memorabilis. Erat enim ſuum prædium ſuis vſibus opportunum, caſtro quidem munito nauigium; mercatum, teloneum, cæteraque negotia ſtatuerunt. Infra caſtrum vero Monaſterium *in honore ſanctæ Mariæ* deputatis canonicis fundauerunt, &c.]

Chronicon Sigeberti. Chronogr. Cameracenſis & Attrebaten.

Verum enimuero quum anno 1033. id loci penitus exciſum fuiſſet, Balduinus Pius ſeu Lilanus,

& Adela coniux integrum cœnobium anno 1063. inſtaurarũt. Id ita diſertè Sigeberti Chronicon teſtatur. Anno 1033. in diebus Ragineri Longi-Colli traditum eſt frauduléter caſtrum quod dicitur Eiham, & datum eſt Baldeuuino Barbato, qui caſtrum funditus deſtruxit. Anno 1063. cœnobium Einhamenſe à Baldeuuino Comite & Athela Comitiſſa conſtructnm eſt.] Hactenus Sigebertus. Ac proinde de ijs rectè Meyerus in Flandriæ Annalibus: Anno 1063. Conſtructum à Balduino Pio, Flandriæ Comite Monaſterium Einhamenſe, eique attributum Caſtellum Einham, eadem, qua ipſe ab Hermanno Montenſium Comite acceperat, libertate: permanente tamen eius loci patrocinio apud Comites Flandros, inſtitutus eſt ibi primus Abbas Walterus, ex cœnobio Diui Vedaſti accitus.]

Sigebertus in Chronico.

Iac. Meyerus l. 3. Annal.

Dunenſe & Sluſianum.

CAPVT 84.

DVnenſe cœnobium, tam excellens & ſplendidum eſt, vt Meyerus non vereatur in hæc verba iurare: Anno 1262. Conſecratum *Virgini Matri* nouum Dunenſis cœnobij templum, quo vix eſt aliud tota Flandria magnificentius, per Radulphum Morinorum, ac Ioannem Tornacenſium Epiſcopos, præſidente tum Abba Theodorico origine Brabantino.]

Meyerus lib. 9. Flandriæ.

Porrò Ioannes a Vuardo eius loci Monachus, Theolo-

Idem lib. 10.

Theologus, ac concionator diuini verbi non pœnitendus, circa an. 1293. dena capita ex reliquijs 11. millium Virginum Colonia Agrippina Dunas deportaſſe traditur.

Et illud à Meyero in Annales relatum, quod Lantbertus Vppenbrouc Abbas (obijt anno 1354.) primus indulſerit Monachis vt vinum biberent, eiſque ſingulas pintas cottidiè attribuit. Cuius ſucceſſor Galterus Stryc Capriacenſis, dictam vini portionem duplicauit. Hinc celebris & pergrata (Meyeri verba ſunt) eo in cœnobio, optimorum illorum Abbatum permanet memoria.] Idem lib. 11.

At *Sluſanum* Margareta Flandriæ Comes conſtruxit & B. Franciſci Fratribus Domicilium eſſe voluit; quæ anno 1279. viuis erepta, ſuam ibidem ſepulturam accepit. Sic de illa Maſſæus: Margareta Flandriæ Comes, Eccleſiam *Noſtræ Dominæ* in Darizele " & Zoetendale, Monaſteria quoque in Flinis, & in " Groeninghe, & aliorum, quorum fuit conuentus " Minorum in Sluſa, vbi & condita iacet.] Hactenus Maſſæus. At vos, ô Hollandi, Maſſæus in Chronico. Vide 1. lib. 4. cap. 28.

Parcite pulueribus, loculum ſeruate; domumque,
Si qua manet pietas, ne ſacer ignis edat.

IN ARTESIA.

Aquicinctinum. CAPVT 85.

A*Quicinctinum* ſub Gerardo ſecundo Cameracenſi Antiſtite, abs Galtero & Sohiro nobilibus Maſſæus l. 15. & 16. Chronico.

Duaceni

Duaceni opidi ciuibus anno Domini 1079. fundatum ac Benedictinis Monachis deſignatum, quorum primus Abbas dictus eſt Alardus. Id ita eſſe audiamus ex Sigeberti chronico MS.

Sigebertus in chronico MS. habetur Aquicincti.

Anno milleſimo ſeptuageſimo nono, inceptum eſt cœnobium ſancti Saluatoris, in inſula quæ dici-
„ tur Aquicinctus; à viris illuſtribus Sichero videli-
„ cet atque Waltero: qui Sicherus habebat vxorem
„ nomine Mathildem, nobilem quidem natalibus, ſed
„ nobiliorem moribus. Quæ cōiugem ſuum crebrius
„ monendo, ad hoc opus aggrediendum incitauit; ideò
„ maximè, quod ſanctum quendam Gordianum inibi
„ quondam eremiticam vitam duxiſſe ferebatur.
„ Vnde factum eſt, vt præfati viri hinc crebrò colloquentes, ſe mutuò hortarentur, & deliberãtes * An-
„ ſellum de Ribodimonte, nobiliſſimū virum adeunt,
„ & ab eo inſulam illam quæ eius erat iuris, depoſ-
„ cunt. At Anſellus, audita petitione eorum, gaui-
„ ſus eſt valdè, & ſine dilatione, gratis, quod peteba-
„ tur conceſſit. Itaque ex condicto pariter properan-
„ tes, Gerardum 2. Cameracenſis vrbis præſulem ag-
„ grediuntur, ad cuius diœceſim tunc locus ille per-
„ tinebat; quid animi gerant, pandunt, & quia eius
„ parochiani erant, vt voto eorum aſſentiat expoſ-
„ cunt. Quibus auditis venerandus Pontifex liben-
„ tiſſimè annuit, receptoque fundo de manu Anſelli, quem ab eo in beneficium tenebat, cum arundineto adiacente, eis tradidit. Quo accepto cœnobium illic conſtruere cœperunt, & de ſuis allodijs competenter

** quidam Anſelmum vocãt.*

Idem vretum ac Aubrecicurtum pagos adiunxit. G. Gazæus in catal. Epiſc. Camer.

petenter prout poterant, ditauerunt. Aggregantur "
ibi Deo deuoti viri, ſe cum facultatulis ſuis Chriſto "
deuouentes, eius grex puſillus eſſe geſtientes. Quo- "
rum curam memoratus Præſul gerens, duos ex Mo- "
nachis Haſnonienſis cœnobij, honeſtæ vitæ ad in- "
ſtituendos eos eis miſit, è quibus vni, Alardo no- "
mine curam commiſit, & Abbatem ordinauit.] & "
paulò poſt: Præfatus pontifex cernens eoſdem fra- "
tres haud ſegniter inſtare rebus cœptis, eandem Ec- "
cleſiam omnimodis, quantum perualuit, liberauit; "
propter quod baculum regiminis in manu ſua reti- "
nuit, vt ei daret quem ſibi congregatio canonicè "
eligeret. Præterea contulit eis quædam altaria, ſed "
& innumera impendit beneficia. Erat enim in Ec- "
cleſia Sanctæ Mariæ Cameracenſis, cui idem Gerar- "
dus præerat Epiſcopus, venerabilis Decanus nomi- "
ne Hugo, qui tam eundem Epiſcopum, quam alios "
fideles viros Cameracenſes, vtriuſque ordinis ani- "
mabat, vt liberales exiſterent præſcripto cœnobio. "
Ipſe quoque omnem penè ſubſtantiam ſuam illò "
cōuehebat, vnde Monaſteriū & habitacula fratrum, "
primitùs ædificauit.] Hactenus Sigebertus.

Anno verò à fundatione ſeptimo, Eccleſia ad honorem S. Saluatoris & intemeratæ ſemper Virgi- Maſſæus l. 13. chronici.
nis ab eodem Gerardo Pontifice conſecrata eſt,
prout Maſſæus in Chronico verbis hiſce prodit: "
Gerardus ſecundus dedicauit templum *Noſtræ Do-* "
minæ & Aquicinctum, quod Monaſterium duo viri "
nobiles, Galterus & Sohirus ciues Duacenſes con- "

Sigebertus in Cronico.

ſtruxerant.] Immò & Sigebertus, taliter: Anno „ 1086. conſecrata eſt Eccleſia huius Aquicinienſis „ cœnobij, in honore Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſ- „ demque genitricis S.Mariæ, à Domno Gerardo Ca- „ meracenſi Epiſcopo &c.]

Viginti autem & quatuor annis ab Eccleſiæ dedicatione, ſcilicet anno 1110. Cluniacenſis inſtituti reformatio, apud Aquicinctinos introducta eſt per Aluiſium Abbatem, Lamberto Bertinienſis cœnobij Antiſtite, conſilium operamque ſuam conferente, vti Iperius in chronico ſuo Bertinienſi. MS. teſtatur.

Iperius in chronico Bertinienſi.

Porrò, tribus, cum ſæculo, annis ab Eccleſiæ cõſtructione euolutis, anno nempe 1131. templi ædificium ſub Simone Decimo Abbate, renouatur excellentiore maioreque prorſus forma, cuius fundamenta prima iacit Balduinus Hannoniæ Comes, multis poſſeſſionibus Monaſterio attributis. *Primum lapidem* (ait Sigebertus) *in fundamento Balduinus Comes iſtius pagi, manibus ſuis cum cæmento poſuit.*]

Hãnoniæ chronicon tom. 3. l. 14. cap. 54. & Sigebertus in chronico.

At anno quaſi 1205. Simon Abbas Duodecimus, inceptam à Simone Abbate auunculo, Eccleſiam fœliciter conſummauit, duobuſque campanilibus, cum vndecim campanis ſtudioſius inſigniuit, ſubſellijſque ſacratius templi adytum exornauit; clauſtrum etiam, & varia cœnobij ædificia perfecit, primuſque vſum Mitræ & Annuli, ab Honorio tertio Pont. Max. ſibi ſucceſſoribuſque ſuis anno 1219. impetrauit; & meritò equidem (ſaluo Thomæ Cantipratani,

Hannon. chronicon & Sigebertus vbi ſupra.

tipratani, qui aliter longè cenſet, honore) vt ex dictis rebus ab ipſo præclarè geſtis, & ipſius Honorij literis, anno Pontificatus tertio. 11. Aprilis ad ipſum Simonem tranſmiſſis, liquidò conſtat; in quibus ita lego: *Ea propter dilectè in Domino Fili, tuis precibus eo fauorabilius annuentes, quo religionis obſeruantia & honeſtate vitæ nobis te reddis meritò cariorem, ad decus & decorem nobilis Aquicinctenſis Eccleſiæ cui præes, Mitræ & Annuli vſum tibi & ſucceſſoribus tuis, de noſtra concedimus gratia liberali. Nec non altaris & ſacerdotis ornamenta benedicendi, &c.*

Cantiprat. l. 1. de apibus cap. 6. p. 3.

Georgius Colvenerius in notis ad Cantipratanum.

Cæterùm noua iſta templi ſtructura Petrum Albanenſem Epiſcopum, Cardinalem, ac Summi Pontificis legatum habuit; à quo, Chriſto Saluatori ac eius dilectiſſimæ Matri-Virgini Mariæ, anno 1234. ſub Iacobo Bethunienſi, Abbate conſecraretur. Vide aliquid de benedictione Abbatũ huius cœnobij in Molani Natalibus.

Hannon. chronic. vbi ſupr.

Molan. in natt. 9. Octobr.

Blangiacenſe. CAPVT 86.

ID Marianorum in Belgica Aſceteriorum propè vetuſtiſſimum eſt, in Sanpolano comitatu, tertio ab vrbe lapide per S. Bertam nobiliſſimo genere natam, ac Sigifridi Comitis Põtiuenſis, Gallicè *Ponthieu* coniugem, abs anno 682. ſub Virginis Mariæ auſpicijs eleuatum. Habetur ibi S. Bertæ vita MS. in qua iſta taliter enarrantur: Defuncto Marito, & Blangiaci in villa ſua honorificè ſepulto, B. Berta

Hiſtoria MS. B. vitæ S. Bertæ quæ Blangiaci habetur.

„ totam ſpem ſuam Deo committens, ad omnipoten-
„ tis Dei ſeruitium ſe contulit, pretioſiſſimos appa-
„ ratus depoſuit, ac ſacro ſe ſanctimonialis habitus
„ velamine velare non deſtitit. Igitur diuinitùs admo-
„ nita, ſegaci animo cogitare cœpit qualiter in ſua
„ poſſeſſione potuiſſet cõſtruere *Eccleſiam in honore Do-*
„ *mini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſque Genitricis beatiſſimæ ſemper-*
„ *que Virginis Mariæ.*

„ Anno itaque incarnationis Domini noſtri Ieſu
„ Chriſti, ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo, in Blan-
„ giaco pijſſima Berta Monaſterium ædificare cœpit
„ in pago Taruanorum, in propria poſſeſſione, quod
„ Domino tribuente, cum ſummo honore, fine tenus
„ deductum eſt.] Hactenus ibi. Notandum autem dictum eſſe in pago Taruanorum; eo quod ante extremum Morinorũ excidium, locus hic eius Diœceſios eſſet; quanquam limitibus & ſolo diſtarent.

Aub. Miræus in Orig. cœnob. Belgic. lib. 1. c. 18.

Fuit itaque Blangiacenſe cœnobium principiò ſacrarum Virginum Domicilium, quod quidem à Normannis vaſtatum, Monachi Benedictini, Balduino Barbato Comite Flandriæ imperante, ſumtibus Herſendis piæ ac diuitis Matronæ, inſtaurarunt.

Caricampenſe. CAPVT 87.

VVlgatum eius nomen eſt *Noſtra Domina Caricampenſis.* Struxit Hugo Cãpauenenſis, Fani S. Pauli Comes, ac Beatricis Maritus, cuius in media Eccleſiæ naui Epitaphium hoc legitur:

Ex antiquis cœnobij monumentis.

HIC

HIC IACET BEATRIX VXOR HVGONIS COMITIS CAMPVS-AVENNÆ; ORATE PRO EA.

Factum autem iſtud anno 1141. ſcilicet anno 52. ab Ordinis Ciſtercienſis, ad cuius ibi regulam viuitur, inſtitutione. Vetuſtiſſimum chronicon MS. quod in cœnobij Bibliotheca aſſeruatur, temporis hiſce verbis meminit: *Anno ab incarnatione Domini milleſimo, centeſimo, quadrageſimo primo, Abbatia Caricampi facta eſt, quarto Idus Nouembris die Dominico.* Ex Chronico Caricampenſi MS.

Templi autem dedicatio, vti idem chronicon indicat, facta eſt anno 1262. Sic enim iterum habet: *Hoc anno* (ſc. 1262.) *dedicata eſt Eccleſia Caricampi, & in eadem tranſlatum eſt corpus Benedictæ Virginis de numero vndecim millium Virginum, cum multorum Sanctorũ Reliquijs.*

Mira eluxit in iſtanc domum quum Regum Franciæ tum Ducum Vendomiæ & Comitum Paulinatium pietas; adeo vt quampluribus eorum, ſepulcretum ibi commune habere, votiuum fuerit; Hugoni Campauenenſi Fundatori & Beatrici coniugi; Petro Lutzemburgenſi S. Pauli Comiti; Margaretæ Sabaudienſi, Lodouici Sabaudiæ Ducis filiæ, ac Regis Cypri, ex Annâ Matræ nepti; Mariæ Britannæ; alteri Petro Lutzemburgenſi Comiti de Conuerſan; Iacobo Lutzemburgenſi Riceburgi Regulo; Guidoni Caſtillono, & Machtildi coniugi Sanpolanis Comitibus, alijſque. Vnde hos verſus inter cœnobij monimenta lego: Ex monumentis antiq.

Clara domus multos claudit tellure ſepultos
Paulinos Comites, Vendomioſque Duces.
Et licet extremis patriæ ſita finibus exſtet,
Tuta tamen quouis ſemper ab hoſte fuit.
Numinis id pietas facit, & clementia Regum,
Pro quibus aſsiduas fundit agitque preces.

Claromariſcus. CAPVT 88.

Iac. Marchantius l. 1. Flandriæ in Caſteto. Petrus Oudegherſt in Flandria c. 73. Lud. Breſinius tom. 1. chron. MS.

IN agro Sandomari op. Claromariſcus eminet, S. Bernardi rogatu per Theodericum Alſatium ab Hieroſolymis reducem & Sibyllam cõiugem, anno Domini 1139. inchoatus atque Deiparæ ſacer, cui idem Bernardus primum Abbatem Goufridum dedit, Monachis ex Clareuallenſi Monaſterio euocatis. Obijt fundator 17. Ianuarij an. 1168. ac in Præpoſiturâ Watenenſi, non adeò inde remotâ, quieſcit.

Molan. in natt. 20. Auguſti.

Eius Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij ſic meminit: In Mariſco, Theodoricus & Sibylla Flan-
» driæ Comites, Monaſterium ædificarunt, quod B.
» Bernardo obtulerunt. Nominauit autem illud Cla-
» romariſcum, & ex Clara-valle primum abbatem
» præfecit Goufridum.] Hactenus Molanus.

Marchantius vbi ſupra.

Habet in conſpectu lacum prodigioſum, cui nimirum paruæ inſulæ, boum ouiumque paſcuæ, & arbuſtis conſitæ innatant. Qualem Plinius Iunior deſcribit, proſoceri ſui Fabati, nomine Vadimonis, in prædijs Amerinis: in quo, ſe pro miraculo vidiſſe ſcribit, innatare inſulas herbidas paſcuaſque & interdum

Digitized by Google

terdum iunctas copulataſque ire, interdum diſcordantibus ventis, digeſtas nonnunquam deſtitutas tranquillitate ſingulas fluitare. De nonnullis alijs ſimiliter natantibus ſcribunt Plinius in naturali hiſtoria, Celſus & Victruuius.

Plinius l 2 nat. hiſt. c. 95. Celſus l. 4 c. 5. Victruuius l. 8.

Ruſſeauillenſe. CAPVT 89.

EST iſtud in Comitatu Sanpolano, bellorum iniuriâ ſæpè attritum, in quo Monachi agunt, B. Auguſtini, olim Aroaſienſis Ordinis regulam profeſſi. Titulus communis eſt, *Sancta Maria in Nemore*, ab Sacello quod iuxtim ſedet, nemore accinctum, in quo Deiparæ Icuncula ſignis olim inclaruit. Id Monaſterium Crecquiani Heroes, in quibus primus eluxit, Ramelinus à fundamentis exædificarunt & poſſeſſionibus auxerunt. Quorum proinde inſignia ibi viſuntur & ſepulcra marmoreo opere exſurgentia. Sed quid in circuitu adſcriptum, ſeu ſculptum ſit, inter ipſius templi ruinas & aggeres altiuſculè prominentes, coràm ſollicitanti mihi legere haut licuit.

Annuntiatarum Virginum Bethuniæ.

CAPVT 90.

BEthunia mediocre illud quidem, ſed ſi cætera videas, fide in Deum & Principes, ædificiorum præſtantia, ciuium ſocietate, omnimodæ in hoſtes muni-

munitionis forma, templorum & cœnobiorum ſplendore elegans opidum, recentius, adeoque notius illud habet Annuntiatarum. Id illuſtriſſima Heroina Iſabella à Lutzemburgo inchoauit, & quaſi ad periodum, niſi ipſa vitæ excepiſſet, deduxit. Quum ergo opere nondum plenè completo, naturæ legem compleuiſſet, Franciſcus Melunæus Filius & hæres illuſtriſſimus, exempli Domeſtici non ſegnis æmulator, coeunte in vota illuſtriſſima Dominâ Lodouicâ Foixiâ coniuge, orſam maternæ pietatis telam ad extimum filum pertexerunt, ac lectis Virginibus duodecim ædem perpetuò inhabitãdam obtulerunt, Annuntiatis inquam, Virginibus in memoriã Dominicæ ad Mariam Annuntiationis. Quod perfectum eſt pridie Calend. Mart. an. 1519.

IN HANNONIA.

Monaſterium N. D. Bonæ ſpei.

CAPVT 91.

HAnnonia, non generoſæ nobilitatis modò, verùm etiam Sacrorum Aſceteriorũ feraciſſima, eorum plurimis gloriatur Virgini Deiparæ inſcriptis, in quibus computatur iſtud, quod præfixi, cœnobium Ordinis Præmonſtratenſis. Cuius exordia talia feruntur. In ſemente Ordo Præmonſtratenſis erat, inque illum optimus quiſque currebat: in ijs Gulielmus à Cruce, Reginaldi nobilis Dynaſtæ filius, nec

Chronic. Hanoniæ tom. 3. l.17.c.73.

lius, nec reluctantur parentes, quin eidem Ordini Ramellas atque Wellerellam lubentes volentes cōferunt. Iſta liberalitate nouella plantatio recreata, de nouo aſceterio agitat; Leſartiuſque exſtruendo illi decernitur. Verum quum vitæ Monaſticæ parum commodus videretur; in eo qui hodieque Bonæ Spei eſt agro apud Binchium opidum fundatur ac perficitur; primuſque Abbas Odo nomine Monachis præficitur. Locū verò Deiparæ ſacrauit Lietardus Cameracenſis Pontifex anno 1131.

De templi turri id fertur quod quum anno 1212. coronidem accepiſſet; 28. Decembris, qui Hebræis Infantibus dies eſt ſacer, anno 1272. retro lapſa ſit, nemine læſo. Vnde Monachorū vnus tunc protulit:

Turris noſtra ruit in natali puerorum,
Læſus nemo fuit, ſit Laus Domino Dominorum.

Camberonenſe. CAPVT 92.

CAmberonenſe autem initia ſua in annum 1148. refert; quoquidem anno, 9. Kal. Auguſti, iactus primus lapis fuit, cura, pietate & ſumptu nobilis viri Domini. Anſelmi, ex inclyta Traſegnienſium Heroum proſapia oriundi, Canonici Sonegiacenſis, ac Peronnæ Veromanduorum opidi Dynaſtæ. Cuius templum etſi diu apice ſuo donatum, non niſi ſæculo ferè euoluto donatur Deiparæ. Incidit enim nuncupatio hæc in annum 1240. ſi Chronographo Hannonienſi hic fidem demus. Ait enim id præſti- tum

Iac. Meyerus lib. 5. Annal. Flandr.

Chronic. Hanoniæ tom. 3. l. 17. c. 37.

PP

Digitized by Google

tum eoque anno à Gerardo Epiſcopo Cameracenſi, quum tamen nullus tunc temporis Gerardus Pontificia dignitate potiretur.

Hiſtor. miracul. B. Virg. Cambron. c. 2. an. 1606. Duaci Latinè edita. Robertus Hauportius eod. argumento.

Cæterum ibi Deiparæ Imago in hunc diem ab anno 1322. ſignis prodigijſque inclareſcit. Quorum primum tale fertur : Anno 1322. quidam genere Iudæus, baptizatus, & ſuſceptus à Comite Hanoniæ de ſacro fonte, Gulielmus nomine, paulò poſt
,, Curiæ Montenſis ſatelles effectus, opera ſuſcepto-
,, ris ſui Comitis (qui latentem perfidiam & proditio-
,, nem filiaſtri ſui ſcrutari non poterat) ſæpius ex of-
,, ficio Camberonam verſus ibat, exſecuturus ſibi
,, commiſſa : vnde & interdum ad locum illum fa-
,, miliariter diuertebat, ibique hoſpitabatur. Erat au-
,, tem ibi in ordinarij hoſpitij porticu effigies glorio-
,, ſiſſimæ Mariæ Virginis, geſtantis Ieſum infantulum
,, à Magis adoratum, impreſſa parieti argillaceo è
,, creta rubra : quæ quidem effigies hunc nebulonem,
,, qui tantum nomine tenus erat Chriſtianus, malè ha-
,, bebat; ita vt etiam de nocte, violenta odij impreſ-
,, ſione, ceu ſomnians deliraret, creſceretque illius
,, furor in Matrem Dei Sanctiſſimam, tanquam quæ
,, ad momenta penè ſingula ſomnum eius interrum-
,, peret. Quam ob cauſſam contigit die quodam vt
,, non contentus iniurijs, contumelijs & execrationi-
,, bus quas ſæpius ore infecto dirè euomuerat (vt
,, aliquid ad tantæ impietatis & blaſphemiæ cumu-
,, lum adijceret) eo deuenerit amentiæ, vt haſtam
,, ſuam in imaginem veneratione dignam quinquies
vibraret;

vibraret; è qua ſtatim cruor emanauit, &c.] vide plura in hiſtoria Cambronenſis Virginis, & apud R. P. Antonium Aueroultium Soc. Ieſu Religioſum in eius Catechiſmo hiſtoriali. Ant Aueroultd. Catech. Hiſtor. tom. 1. cap. 3. tit. 22. p. 4.

Cœnobio hodie præeſt. R. in Chriſto P. D. Robertus Oſtelart 33. Abbas ab anno 1573.

Dononienſe. Capvt 93.

ID ad Scaldim fl. a B. Aldeberto Auſtrouandiæ Comite & S. Regina coniuge nobiliſſimis iuxtà ac optimis principibus an. 754. fundatum eſt; quod poſtea Normannorum direptionibus vaſtatum Carolus cognomento Caluus Gallorum Rex ac Romanorum Imperator inſigni magnificentia, plurimis redditibus addictis reſtaurauit, vti innuit hoc eius diploma: In nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Carolus Dei miſericordia Imperator Auguſtus, omnibus Chriſtianis pax & ſalus. Præ timore & amore Dei, multa loca Sanctorum Deo propitiante alia noua conſtruximus, alia lapſa reparauimus. Quapropter ſciat omnis ſanctæ Dei Eccleſiæ fidelium tam præſentium quam futurorum induſtria, quoniam per chariſſimæ Sororis Noſtræ, Gillæ ſanctæ nomine, crebram admonitionem, ac per dilecti nepotis noſtri ſupplicem poſtulationem, quin inſuper & pro animæ noſtræ perpetua ſalute *Abbatiam Sanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ* nec non & venerandæ Virginis Sanctæ Ragenfredis, quam ex ſuis proprijs

Ioan. Molan. in natt. 8. Octob.

Chronic. Hanoniæ tom. 2. lib. 12.

PP 2 prædijs

„ prædijs ac vernaculis .... conſtruxit, ſitam „ ſuper Scaldis fluuij ripam, in .... qui nuncupatur *De nouum*, ad priſtinum reſtituere ſtatum „ decreuimus &c.] Fuit autem dicta Ragenfredis, alijs Rainfredis dictorum B. Aldeberti & S. Reginæ filia, primaque cœnobij Antiſtita, proptereaque etiam illi fundatio attribuitur. Id ex Chronico Cameracenſi MS. hauſi, in quo legitur: *Rurſus quoque in vico Deneng, B. Rainfredis ex ſui iuris rebus, cellam fundauit, & Sanctimonialibus conſtitutis, ipſa etiam Abbatiſſa regimonium duxit, &c.*] Vide de ea latius in Molano, & Aub. Miræo.

Chron. Camerac. MS.

Molan. in natt. 8. Octobr. Aub. Miræus l. 3 orig. cœnob. Belgic. c. 52.

Fontinellanum. CAPVT 94.

IOanna & Agnes Sorores Beginæ Hellini Alueti V. N. filiæ, id in agro Valentiano iuxta Scaldim an. 1212. exædificarant, cumque alijs Virginibus, in communem ſocietatem receptis nonnihil incoluerant. At quum plurium aliarum acceſſione, anguſtum magis ac magis indies redderetur, cædere loco viſum eſt, ampliorem que quempiam ſibi comparare. Itaque licentiâ anno Domini 1216. obtenta, liberalitate plurimorum conueniente, numeri maioris capacius aliud ſtatuerunt, inque eo Ciſtercienſem regulam, cum antea nullam certam ſequendam ſibi propoſuiſſent, exceperunt. Rerum geſtarum monumenta Chronicon Hannoniæ affert & nonnulla etiam diplomata; quorum vnum eſt Criſpinienſis

Chriſtian. Maſſæus lib. 17. chronici. Aub. Miræus epiſt. de Beginarum inſtit. ad Catharinā Sororem Beginam.

Chronic. Hannoniæ tom. 3. Lao. c. 7.

pinienſis Eccleſiæ, anno 1216. datum; cuius initium ita habet: *Vniuerſis Chriſti fidelibus, Eccleſia B. Landelini Criſpini ſalutem, &c.* Alterum eſt Abbatis Ciſtercienſis anno eod. conſcriptum; cuius etiam exordium eſt: *Frater Adam Abbas Ciſtercienſis dilectiſſimis in Chriſto Sororibus de* DOMO SANCTÆ MARIÆ *iuxta Valencianas, &c.* Tertium denique Ranulphi Ciſtercienſis etiam Abbatis anno 1228. exaratum ſic orditur: *Nouerint vniuerſi præſentes literas inſpecturi quod Hauuidis Abbatiſſa, & Moniales* B. MARIÆ DE FONTE *iuxta Valencenas, &c.*

Lobienſe. CAPVT 95.

BEatus Lãdelinus tẽporibus Dagoberti Francorũ Regis & B. Autberti Cameracenſium Epiſcopi in lucem editus, huius cœnobij eſt fundator; at Regum ingentib. operis ſubleuatus. Lobium (ſcribit in S. Amoluuino Molanus) locus regius, regia munificentia exſtructus, nulli committebatur, niſi primum ordinatus eſſet Epiſcopus, ſicut hoc competebat nouellæ fidei rudimentis. Quæ dignitas perdurauit in aliquot S. Vrſmari ſucceſſores.] Quod autem Deiparæ illud ſit ſacrum, teſtabitur iterum Molanus: Communi conſilio (ſcribit in B. Amalberga) beatiſſimum corpus Lobium delatum eſt cum Canticis & Hymnis; vbi ſub iugo regulæ S. Benedicti, Sanctitas & religio multum florebant. Abbas autem & fratres exceptum corpus decenter

Molan. in natt. 15. Iunii.

Idem 7. Febr.

Idem. 10 Iulij.

„ ſepelierunt, & in Eccleſia *Dei genitricis, &c.*] Id in primis celebre eſt propter Abbates vitæ ſanctimonia clariſſimos; Amoluuinum, Erminum, Vrſmarum, Theodulphum, Vlgiſum &c. addo & ob Hidulphum Ducem Lobienſium. De quibus varijs in locis Molanus.

Molan. 7. Febr 18 April. 25. Iunii. 4. Febr. 23. Iunii.

Malbodienſe. CAPVT 96.

ALdegundis multis viſionibus clara, Gualberto & Bertilia parentibus, ex Regali Francorum proſapiâ originem ducens, iſtud ad Sambram fl. extruxit, eoque in loco in quo nuptias fugiens latuerat, antequam à BB. Amando & Autberto ſacrum velâmen acciperet. Quo ſuſcepto illuc reuerſa, omni molimine id operata eſt ac turbam ſanctarum Virginum congregauit. Quibus (inquit „ Molanus) prædia ſua, poſſeſſioneſque tribuit pu„ blica donatione quæ habebat in pagis, ſiue terri„ torijs Haynoenſi, Laumenſi, Sueſſionẽſi, Lan„ dunenſi, Oſtrebanto, Brachbanto, Riboarienſi & alibi.] Hactenus Molanus ex Malbodienſis Eccleſiæ hiſtoria.

Molan in natt. 30. Ianuarii.

Et hoc Deiparæ eſt? Hucbaldus Elnonenſis (obijt is anno 930.) in Diuæ Aldegundis hiſtoria „ ſic teſtatur: Perfecto, abſolutoque Malbodienſi „ cœnobio, *templum quoque beatiſſimæ Dei Matris nomini* „ *collocauit*, vbi diuinas laudes preceſque votiuas quotidiè perſoluebant.]

Molanus 7. ſeptembr.

Claret

Claret dicta Aldegunde, Aldetrude eius Sorore, ac Madelberta, alijſque in Diuorum numerum relatis.

Maricolenſe. CAPVT 97.

ÆDificauit Beatus Humbertus, etiam, vt Aldegundis Malbodienſe, ad Sambram, Maricolenſe cœnobium. Ecce Ioannis Molani verba: *S.Humbertus ad iuris ſui loca* [ex Italia] *reuerſus, Maricolis ſecus Sambram, oratorium conſtruxit, & viros ſub habitu monaſticæ conuerſationis conſtituit. Exſtruxit haud procul & aliud cœnobium, in quo clericos triginta conſtituit. Cum autem vir Sanctus abiecto pallio ſuo, in ſylua ad vſum fratrum laboraret, & venatores ſenatoris cuiuſdam ceruum inſequerentur, is ad viri Dei pallium confugit, vbi nec canibus fas fuit feram attingere, nec venatoribus eam confodere, quam meritis Humberti donatam agnoſcebant. Vnde ſenator villam iuris ſui Liniacos quæ ſita eſt in pago Templutenſi, in vſum fratrum delegauit, inſcriptione priuilegij ſignatam & teſtamento roboratam.*] Hactenus Molanus penes quem longè adhuc plura, quæ hauſit ex Hiſtoria Eccleſiaſtica huius cœnobij. Molanus 25. Martii. Molanus vbi ſupra.

Deiparæ autem nuncupatum eſſe ita ex Cameracenſi chronico colligo: *Sanctus vir Dei Huntbertus ſanctitate conſpicuus & non modicè prædiatus, ex patria Laudunenſe decedens, in villam Marecliás locum ſuæ ſanctæ conuerſationis elegit, ibique de rebus proprijs & prædijs Monaſterium in veneratione* SANCTÆ DEI GENITRICIS, Chron. Camerac. MS.

& Sancto-

Digitized by Google

& Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli Apoſtolicâ auctoritate conſtruxit. & paulò poſt : *Hanc Abbatiam primus Otto Imperator, Henrici Regis filius, tempore Fulberti Epiſcopi, habendam tradidit* SANCTÆ DEI MATRIS *Eccleſiæ Cameracenſium*. Hactenus chronicon. Vide etiam de hoc Monaſterio Miræi Origines cœnob. Belgic. Illud Benedictini Ordinis Monachi hodiè incolunt.

Aub. Miræus in Orig. cœnob. Belgic. lib. 1. c. 13.

Refugium Noſtræ Dominæ.

CAPVT 98.

Chronic. Hannoniæ tom. 3. l. 21. c. 67.

IOanna Flandriæ & Hannoniæ Comes id à fundamentis iuxta Athum op. anno 1234. exædificauit, redditibus ditauit, Virginibus Ciſtercienſis Ordinis, quæ antea non procul Aldenardâ Flandriæ opido, exiguo domicilio continebantur, Epiſcoporum Cameracenſis & Tornacenſis, etiam Abbatum Ciſtercienſis, Clareuallenſis & Lætienſis conſenſu impetrato incolendum commiſit. Exſtat eius diploma eodem anno datum, quod ſic principio habet : *Ioanna Flandriæ ac Hannoniæ Comitiſſa, vniuerſis præſentes literas inſpecturis, Salutem in Domino. Præſentium teſtimonio notum facimus, &c.*

Quam eius largitionem Margareta etiam Flandriæ & Hannoniæ Comes, anno 1258. ratam habuit, vti ex eius diplomate claret, cuius initium : *Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, vniuerſis præſentes literas inſpecturis, Salutem. Noueritis nos literas fœlicis recordatio-*

cordationis Sororis noſtræ Ioannæ, quondam Comitiſſæ Flandriæ & Hannoniæ, &c.]

Obijt Ioanna an. 1244. Margareta vero an. 1279. Illa in Marketenſi iuxta Lilam; hæc in Flinenſi Monaſterijs ſepultæ iacent.

Spinæ Locus. CAPVT 99.

ANno Domini 1216. ſub Honorio Pont. Max. Gulielmo Rhemorum Archipræſule, Ioanne Cameracenſi Antiſtite, Philippo Galliarum Rege, & Ferrando cum coniuge Ioanna, Hannoniæ Comitatum occupante, Beatrix Lenſienſis virgo pientiſſima, id loci, quem dote, in matrimonij ſpem, à Parentibus accepta, paulò ante cum modico oratorio, ad Deiparæ gloriam conſtruxerat, mundi huius oblectamentis valere iuſſis, ſubiuit, perpetuum ſui ſacrificium Chriſto Domino oblatura. Auxerunt cum æde annonam varij Principes. In primis ipſa Hannoniæ Comes, cuius diplomatis habeo initium : *Ego Ioanna Comitiſſa Flandriæ & Hannoniæ notum eſſe volo tam præſentibus quam futuris, quod ego conceſsi in perpetuum eleemoſynam, &c. Datum Gandaui anno* 1217. *die diuæ Catharinæ ſacro.*] Aliud eiuſdem ſic orditur : *Ego Ioanna Flandriæ & Hannoniæ Comitiſſa, omnibus Chriſti fidelibus Salutem in Domino : Nouerint vniuerſi tam præſentes quam futuri, præſentem paginā inſpecturi, quod* ECCLESIÆ B. MARIÆ DESPINLIEV, *dono xx. lib. &c.*] Datum eodem anno menſe Iunio.

Idem Hannon. Chronic. l. 20. cap 34.

QQ Eiuſdem

Eiuſdem cœnobij eſt cædua illa in Aduaticis ſylua, quam veteres *Mouſſart* nominabant, Comitis cuiuſdam, Thomæ nomine, donatione.

Viconienſe. CAPVT 100.

HOc denique Hãnoniæ nobiliſſima coronis erit; de quo non nullus ita pangit: Viconia milliari vno à Valentianis Hannoniæ vrbe, loco amœniſſimo, ſyluas inter fontiumque ſcaturigines ſita, fundatur anno 1125. Eſt autem hoc Monaſterium, ædificiorum apparatu atque elegantia adeo illuſtre, vt ſi architecturæ leges ac præcepta ſpectes, non modò inter Belgica, ſed vniuerſa inter Orbis Chriſtiani cœnobia ferè palmam obtineat.

Chronic. Hãnoniæ tom. 3. l. 17. c. 72.

Quæro autem; quis eius auctor? Guido aliquis, reſpõdet Hannoniæ Chronicon, patria quidem Britannus, at in Belgicâ à patre Norberto monaſtica Præmonſtratenſium diſciplina delibutus.

Iac. Meyerus lib 5. Annal. Flandriæ.

Templum Aluiſius Atrebatium Pontifex anteà Aquicinctinus (vti diximus alibi) Antiſtes, anno 1139. ſacrauit & DEIPARÆ adſcripſit, Guidone ibi primo Præſule conſtituto. Ecce ipſiſſima Iacobi Meyeri verba: *Dedicatum eodem anno ab Aluiſo Atrebatium Epiſcopo templum* BEATÆ MARIÆ VISCONIENSIS.] Atque hactenus de Hannoniæ Monaſterijs; in quibus cenſendis alphabeticum ordinem ex cauſſa, vt & in hoc opere alibi, ſeruaui.

Namur-

Namurci. CAPVT 101.

BRONIENSE MONASTERIVM a Sancto Gerardo, ex nobiliſſima Auſtraſiorum familia oriundo (obijt an.959.) conſtructum, planum eſt in S.Virginis Mariæ patrocinio eſſe, ex diplomate à Stephano Pont. Max. anno 913. dato; cuius initium eſt:

In nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis & S. Mariæ " *ſemper Virginis*: Stephanus Sedis Apoſtolicæ ſummus " Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Fratribus ac filijs " noſtris per vniuerſum orbem terrarum in fide ca- " tholica degentibus: Notum cupimus eſſe omnibus " tam præſentibus quam futuris, qualiter filius ac " frater noſter, diuina annuente clementia Gerardus " Abbas nobis innotuit de Monaſterio Bronienſi, " quod in melius reformauit & reſtaurauit in honore " SANCTÆ DEI GENITRICIS SEMPER VIRGI- " NIS MARIÆ, &c.] cætera vide in Miræi Originibus cœnobiorum Belgicæ. Miræus lib. 1. cap. 28.

Id porrò Monaſterium Pius 4. Papa & Philippus 2. Hiſpan. Rex, Belgarũq; Princeps, Epiſcopatui Namurcenſi, recens tum inſtituto annexuerunt.

AVGVSTÆ ROMANDVORVM, VVLGÒ LVTZEMBVRGI.

CAPVT 102.

AVguſta Romanduorum Ptolomæo, vulgò Lutzemburgum, inclytum Belgicæ ad Alſatium Ioan. Buſſemecherij Geographia ad mappã Lutzemb.

fl. opidum, Comitatus olim, nunc vero Ducatus titulo decorum, inſigni Benedictinorum Monaſterio illuſtratum olim fuit, *Deiparæ nomini deuotum*, quod vulgus ob excellentiam *Munſter* appellabat, à Conrado Comite Lutzemburgenſi, anno 1083. à fundamentis ad coronidem continuatum ac perfectum, non ſine maximis temporalium rerum quas adiecit emolumentis. Obijt Conradus anno 1086. dum Hieroſolymis reuerteretur, inque dicto Monaſterio conditus iacet, ſimul cum coniuge Clementia. Bellis porrò ſæuientibus inter Carolum 5. Imper. & Franciſcum 1. Galliæ Regem cum id vaſtatum fuiſſet, poſt paulò eius loci monachis Xenodochium pauperum, Baſilicæ S. Ioannis Baptiſtæ contiguum, inque ipſa Lutzemburgenſi vrbe ſitum cœnobio nouo componendo Imperator donauit, quod hodiè ædificijs, ac diſciplina monaſtica eſt illuſtre. Qui plura eius volet, Ioannem Bertelium in hiſtoria Lutzemburgenſi nuper edita conſulat. Immò & Miræum noſtrum. Non modico etiam ſplendore idem Ducatus refulſit *ex Aurea valle*, voce patria *Orival*, cœnobio circa annum 1070. per quoſdam Monachos ex Calabria venientes, ſub Deiparæ auſpicijs inchoato; quod demum anno ferè 1130. Ciſterſienſibus acceſſit.

Gaſpar Bruchſius in chronologia Monaſteriorum Germaniæ; & Petrus Diuæus l. 2. rerum Belgicarum c. 42.

Ioannes Bertelius in hiſtoria Lutzemburgenſi.

Miræus vbi ſupra c. 44.

IN FRI-

IN FRISIA.

Hortus S. Mariæ, & Curia S. Mariæ.

CAPVT 103.

QVia prioris iam antè, libro nempè ſecundo, ſub finem memini, lubet hic ſolum adnotare quod habet Molanus in Natalibus, 14. Nouembris. B. Siardus, inquit, à B. Frederico, *Horti B. Mariæ* fundatore, pallium virtutum accepit, quod tanquam alter Helizæus immaculatum cuſtodiuit: allodium in Backefeen fundauit quod *Curiam B. Mariæ* nominauit: & 36. annis Abbas ſanctè præfuit, in laboribus, veſtitu, cibo, eo loco ſe habens, quo confratres, cum quibus communem vitam agebat, &c.]

Molan. in natt. 14. Nouemb.

IN HOLLANDIA.

Rhenoburgenſe. CAPVT 104.

ILluſtre iſtud cœnobium, à Burgo caſtroue Rheni fl. præterlabentis alueo olim contiguo, nomen induit; id quod loci facies & tumulus editior, qui in cœnobij hortis viſi ſolet, antiqui operis lateribus coctilibus obmunitus, abundè loquebantur. Situm habuit ſolo fertili, & tritici feraciſſimo, milliari vno à Lugduno Batauorum, in ſubſtructis vetuſtæ arcis fundamentis anno circiter 1132. ædificatum à Petronillâ Lotharij 2. Imper. ſorore, & Florentij

Miræus lib. 1. orig. c. 64 eodem ſtylo.

Digitized by Google

rentij eo nomine 2. Hollandiæ Comitis vidua, in honorem BEATÆ MARIÆ VIRGINIS & Sancti Laurentij Martyris. Obijt Florentius ſecundus Comes anno 1122. in cœnobio Edmondano conditus. Petronilla autem deſijt viuere an. 1144. in hoc ſuo Rhenoburgenſi cœnobio, a filio Theoderico, itidem Hollandiæ Comite, honorificè admodum ſepulta. Ipſum porrò Rhenoburgenſe cœnobium, nobiliſſimarum Virginum cœtu & magnificis olim ædificijs exornatum fuit: ſed calamitoſo ac ciuili hoc bello, Caluinianorum impia manu accenſum, in cineres totum concidit.

IN PROVINCIA AC DIŒCESI TRAIECTINA AD RHENVM, SEV VLTRAIECTINA.

Montis Sanctæ Mariæ cœnobium.

CAPVT 105.

Ioannes Becanus in hiſtor. Traiect. c. de Epiſc. 18. Molan. in natt. 3. Maii.

MOns iſte modò *Sanctus*, modò *Sancta Maria* appellatur. Sit teſtis Molanus, poſt Becanum clericum & hiſtoricum Traiectenſem. Molani adſunt verba: *In Monte Sancto* obitus Aufridi Epiſcopi. Hic inſpirante Deo multa prædia patrimonij ſui donauit ad vſum Sanctæ Traiectenſis Eccleſiæ in Comitatu Teiſterbantiæ. Qui dehinc anno 1005. tanquam filius caſtigatus & dilectus à Deo, ſuorum oculorum lumen amiſit: venerabile collegium ordinis B. Benedicti ſupra *Montem Sanctum* in honore

Sanctæ

Sanctæ Dei Genitricis Mariæ conſtruxit.] Hactenus Molanus.

Id Aub. Miræus varijs monumentis nuper illuſtrauit, ex alijs Auctoribus ſimul & Becano petitis; Ioanne Leidano Carmelita, Gulielmo Heda, Chronico Leodicenſi, & quodam Anonymo; adeoque ad eum te remitto.

Inſula Beatæ Mariæ.

CAPVT 106.

ANdreas, Kuyckenſis Comitis Filius, 25. Eccleſiæ Traiectenſis Pontifex ac Godeuualdi Friſij ſucceſſor, multis moliminibus ſatagens vti pacem inter Comitem Hollandiæ, & Hermannum Kuyckenſem, qui grauiter ad inuicem, ob Florentium Auum ab Hermanno occiſum inimicabantur, componeret, vidit ſe tandem, pacta pace, voti compotem; at Hypotheſi iſta Hermannum alligante; Monaſterium pro Manium Florentij requiete ſtrueret, & ritè prædijs dotaret. Chronicon MS. Epiſcoporum Traiectenſis eccleſiæ de iſta re verbis hiſce diſſerit:

Barlandus in catalogo Epiſcop. Traiect.

Chronic. MS. Epiſcop. Eccleſiæ Traiectenſis.

Andreas de Kuyc, vir electus, diſcretus, pius, pacificus, & honeſtus fuit. Hic Epiſcopus fecit pacem, licet cum difficultate inter Comitem Hollandiæ, & Hermannum de Kuyc, quod Auum ſuum occiderat in Hammert, ſub tali conditione, vt Hermannus pro anima Florentij Comitis Monaſterium conſtrueret, & decenter prædijs dotaret. Sicque fundauit Monaſterium

naſterium in Inſula BEATÆ MARIÆ VIRGINIS, *& adducti ſunt illuc Monachi Ordinis Præmonſtratenſis de Lauduno.*] Hactenus Chronicon. Obijt Andreas anno 1238. poſteaquam decem annos Traiectenſem Eccleſiam honeſtè gubernaſſet.

Oſtbroucanum. CAPVT 107.

DIſtat Monaſterium hoc milliari vno ab Vltraiecto. Godebaldus 24. Vltraiectenſis, ſiue Traiectenſis ad Rhenum Epiſcopus, exſtitit anno 1122. eius loci fundator, & ſexus vtriuſque Monachis, qui ſub B. Benedicti regula conuiuerent, attribuit. Quod quidem Monaſterium propter arctam vitæ Monaſticæ diſciplinam, S. Benedicti carcer vulgo vocabatur. Inque illo ipſe Fundator poſtquam annos quindecim Traiectenſem Eccleſiam rexiſſet, Monachum profeſſus, aduſque vitæ periodum ſeſe recluſit.

Cæterum anno 1138. Monachorum prædijs & Monialium ſeparatis, diuerſa quoque domicilia ſunt donata; quorum vtrumque Virginis Deiparæ fuiſſe Miræi teſtantur Origines; & quod penes me eſt antiquum Pontificum Traiectenſium chronicon MS. ſic loquitur: *Godebaldus* (Godeuuldum Barlandus vocat) *vir pius & manſuetus, prudens & religionis amator præcipuus, conſtruxit duo Monaſteria virorum & puellarum in Oesbroet ad honorem* B. VIRGINIS *& S. Laurentij, quod propter artam cuſtodiam diſciplinæ dicebatur carcer ſecundum*

Miræus vbi ſupra.

Hadrianus Barlandus in catalogo Epiſcop. Traiect.

Chronic. M S. Epiſc. Traiect. Cōceſſit vir R. Philip. Meyerus ex Bibl ſui Propatrui Iacobi.

cundum regulam S.Benedicti. & paulò poſt: *Anno* 1128. *Epiſcopus Godebaldus ægrotans in Oesbroet, habitum ſacræ religionis accepit, poſtquam Eccleſiam Traiectenſem annis* 15. *rexiſſet in pace, qui pridiè Idus Decembris defunctus eſt, ac in eodem Monaſterio honorificè ſepultus.*] Hactenus chronicon Traiectenſium Epiſcoporum. At Becanus 2. Idus Nouembris obijſſe tradit.

Ioan. Becanus in chronic Eccleſiæ Traiect. M S.

Hactenus de Monaſterijs; quibus non abs re ſit præſtantem aliquam Heremum, & aliquot Xenodochia ſubducere, & quaſi colligare.

HEREMVS HELVETIORVM.

CAPVT 108.

NOn abs re, inquam, ſit, primò Heremum, illam nempè, quæ Heluetiorum eſt Monaſterijs annexuiſſe, tot tantiſque olim declamatam miraculis: ſed quam necdum tot bellorum incendia ſtrageſque deiecerunt, quanquam à pluribus iam ſæculis perſiſtentem. Eam quippe S. Meinradus medijs in ſyluis, ferarũque receptaculis inchoauit; exinde Otto Cæſar Deiparæ Virgini ſacram voluit eſſe; id facere, diuinitus à Sanctis Vdalrico & Conrado prius edoctus. Henricus Glareanus Heluetius, hoc modulo de ea cecinit:

Petrus Caniſius lib. 5. Marianæ c.24.

Huic eſt ad læuam, quo vix eſt ſanctior vſquam
Orbe locus, frondens Mariæ Genitricis Heremus
Vix alibi inuenies tam mitia Numina Diuæ,
Propitiumque Deum, & præſentis numinis aras.

XENODOCHIA DEI MATRI INSCRIPTA.

Neapolitanum. CAPVT 109.

SEd neque operæ iactura eſt, in medium proferre aliquot Xenodochia ſub Deiparæ præſidio collocata: in quibus excellit nobile iſtud Neapolitanum, SANCTÆ MARIÆ NVNCIATÆ nuncupatum, cuius cenſus annuus ad ſeptendecim millia ducatorum exſurgit. Alit nutrices 700. pro expoſititijs. Ex virginibus, quarum communiter ſunt ducentæ, quotannis tres cum dote elocantur; pleræque cum adoleuerint alijs ſeruire coguntur, & conceduntur. Elionora Santonia Panormitana, hanc gratiam Virginibus impertiuit, vt indicat ſequens inſcriptio, ſupra Xenodochij portam, Marmori impreſſa: Si qua Virgo Sicula pauper, dotium indigens, connubio iungi cupiet, ad pium locum iſtum eiuſque gubernatores confugiat. Nam Elionora Santonia Panormitana, in ſuo vltimo teſtamento & codicillo, Romæ facto per manus Notarij Achillis Sumbicarij, ſub die 24. Ianuarij, 1577. mandauit poſt eius obitum ex cenſu proueniente ex quatuor mille ducatis, quos in montibus pecuniam Romæ tenebat, cumulus fiat aliorum quatuor mille, hoſpitalique DIVÆ ANNVNTIATÆ *Neapol.* conſignentur, & in arca propria ſeruentur, ex quibus partes tres in emptionem conuertan-

Laurent. Schraderus Halberſtadienſis Saxo, l. 2. Monumentorum Italiæ.

Iac. Middendorpius lib. 4. Academiarum.

uertantur aliorum cenſuum, conuertendorum ſin- «
gulis annis in dotem trium puellarum Sicularum, «
ſeu ex Sicilia oriundarum, vnicuique cenſum an- «
nuum integrum ducatorum mille, interuenientibus «
& eligentibus Mag. Petro Iacobo Tagliauia, Mi- «
chaële Angelo Ottone, & Ioanne Diomede Roſſo, «
ſeu eorum deſcendentibus, & in defectu, conſan- «
guineis; tam in emptionibus faciendis, quam in «
puellis nubendis. De reliquis vero mille, vel de «
cenſu ex ipſis proueniente, illuſtres gubernatores «
dicti Hoſpitalis D. Mariæ Annvntiatæ «
Neapolit. prout melius fuerit viſum, diſpo- «
nant; & vt omnibus, quorum intereſt ſcire, no- «
tum fiat, mandauit hæc omnia marmore inſcribi, «
anno 1580.]

Paulus Merula in Coſmographiâ ſuâ recens editâ, ita de eodem Xenodochio diſſerit: Neapoli Aπυροκομεῖον viſitur, Templo Annvntiatæ Virginis Mariæ iunctum, magnitudine & ſtructura, ampli opidi inſtar; in quo ſupra duo pauperum millia, omnis generis Ægroti, Debiles, Senes aluntur curanturque: pluſquam octingenti vtriuſque ſexus Orphani & Expoſitij in eodem ab infantia, & litteris imbuuntur, & varijs artibus pro cuiuſque genio & indole diligenter ad ætatis vſque maturitatem inſtituuntur. In reditibus habet xvii. mill. Ducat. Alit Nutrices ıↄcc. pro Expoſititijs. Ex Virginis, quæ plerumque cc. quotannis tres cum dote elocantur.] Hactenus Merula. Ex quibus planum

Merula parte 2. Coſmogr. l. 4. c. 25.

 eſt ter

eſt ter mille ſeptingentos homines iſto Xenodochio contineri, ab eoque ali & foueri.

Verum enimuerò quo abundè vnicuique ſit, non iſtis ſeptendecim ducatorum millibus ſumptus annuus terminatur; aliundè & quaſi duplum ei affluit bonorum quorũque pia largitione; adeo vt ad quinquaginta aureorum millia pro expenſis computum annum ingrediatur. Habeo fidum rei huius teſtem R. P. Ioannem Marianam Societatis Ieſu Relig. qui in ampla illa ſua recenſque edita de rebus Hiſpanicis hiſtoria hoc ſtylo ſcribit: Templa, Monaſteria, Xenodochia numeroſa præcipuaq; tota vrbe [Neapolitana] viſuntur magnifico ſingula ſtructuræ genere: in quibus quod ab Annunciata virgine nomen præfert pauperibus deſtinata domus, maximè celebratur, quippe indies corrogata ſtipe ſupra quinquaginta millia aureorum expenſa fert quotannis.] ſic Mariana l. 27. de reb. Hiſp. c. 1. ad an. 1503.

Faberianenſe & Florentinum.

CAPVT 110.

Laurent. Schraderus Halberſtadienſis vbi ſupra.

FAberianenſis Xenodochij, à Faberiana Picenæ Regionis vrbe, vocati, ſolus mihi titulus occurrit. Is talis eſt: *Anno gratiæ 1456. Calixto tertio Pont. Max. Martino Vrſino Archiepiſcopo Tarentino, agri Piceni Præſide primum inferente lapidem, Iacobo ex Minorum Ordine prædicante, ſub 12. Rectorum gubernatione, communi totius populi Faberianenſis conſenſu, ex tribus Hoſpitalibus,*

hoc vnum

hoc vnum ſub nomine B. MARIÆ IESV, *conſtructum.*

Quantum vero ſit illud Florentinum, hac breui periodo Paulus Merula expedit : *Inter Xenodochia* [Florentina] *quæ xxxvij. dicuntur numero, primi facile loci, quod* DIVÆ MARIÆ NOVÆ. Merula ibid.

Panormitanum. CAPVT III.

PAnormitani Siciliæ populi etiam Xenodochium ſuum efferunt, Teutonicis ſub Deiparæ auſpicijs præparatum ab Henrico ſexto Siciliæ rege, Teutonica ſtirpe exorto; vtpote Friderici primi Cæſaris, à Ruffa Barba cognominati, filio, mirificè auctum; vt cui in cæteris ædem SSS. Trinitatis in quarta vrbis Panormitanæ regione ſitam, à Matthæo Gulielmi Regis ſecundi Cancellario erectam, & ampliter Anno CIↃ. C. L. dotatam adiecerit.

Thomas Fazellus l. 8. prioris Decadis de rebus Siculis.

Venetorum. CAPVT IIII.

VEnetijs nobile Xenodochium habetur SANCTÆ MARIÆ CHARITATIS nomine, quod Alexander tertius Pont. Max. a rabie Federici profugus, pro munere receptæ Hoſpitalitatis, inexhauſto Indulgentiarum theſauro ditauit, anno CIↃ. C. LXXVII. Pontificium diploma ſic habet:

Laurent. Schraderus l. 3. Monum. Italiæ.

Alexander Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, di- «
lectis filijs Priori, & Fratribus SANCTÆ MARIÆ «
DE CHARITATE, ſalutem & Apoſtolicam Bene- «

„ dictionem. Cum pro commodo generalis Eccle-
„ ſiæ cuius curam & regimen, licet immeriti, geri-
„ mus, veniſſemus, Deo ducente, Venetias, ad pe-
„ titionem veſtram, pro officij noſtri debito, no-
„ nas Aprilis Eccleſiam veſtram, inuocata Spiritus
„ Sancti gratia, dedicauimus, & omnibus qui in
„ anniuerſario Dedicationis, vel tribus poſt, ean-
„ dem Eccleſiam contrito animo, deuotè & humi-
„ liter viſitauerint, de iniuncta ſibi pœnitentia 20.
„ Dies, confiſi de miſericordia Ieſu Chriſti, & Bea-
„ torum Apoſtolorum Petri & Pauli meritis, du-
„ ximus indulgendos. Nec igitur illud indulgen-
„ tiæ, quod viſitantibus Eccleſiam veſtram, an-
„ nuatim indulſimus, in poſterum è memoria ho-
„ minum elabatur, remiſſionem quam fecimus, au-
„ ctoritate Apoſtolica confirmamus, eamque ad per-
„ petuam memoriam futurorum in ſcriptis duxi-
„ mus redigendam. Datum Venetijs in Riuo alto,
„ 4. Calend. Iunij.]

Complutenſe.

CAPVT 113.

Aluarus Gomecius, lib. 8. de rebus geſtis Franc. Ximenii.

COmpluti nobiliſſimi Hiſpaniarum opidi Xenodochium eſt Theologorum à Franciſco Ximenio Archipræſule Toletano ſub Deiparæ titulo eleuatum, vt ibi pauperes ſtudioſi, ſi quando eos ægrotare contingeret, medicorum operâ & Academiæ ſumptu, aut ſaluti priſtinæ reſtituerentur, aut ſi

aut ſi morbo ſuccumberent, id ſolatij parentes reportarent, omnem diligentiam & curam curandis ijs fuiſſe impenſam.

Toletanum.

CAPVT 114.

NOn contentus pientiſſimus Ximenius iſta altera in Complutenſem Academiam beneficentia, etiam in Toletana Ciuitate perpetuum nominis ſui monumentum relinquere ſtuduit. Piam ſcilicet Sodalitatem B. MARIÆ CONCEPTIONI ſacram inſtituit, eamque Calend. Nouembr. anno 1506. ibidem promulgauit; cuius Sodalium officium ſeu partes perpetuis deinceps temporibus eſſent, tam priuatæ quam publicæ pauperum egeſtati prouidere, ac ſingulis annis, abs ipſis Calendis Nouembris in Aprileis, duos Sodales cum Sodalitatis viatore, ſub noctem concubiam mittere, qui omnes ciuitatis vicos, prælucente laterna, perambularent, & quos ex vagis & egenis hominibus, ſub dio pernoctantes compræhenderent, *eos in ædem Sodalitatis, quam ipſe parari curarat, extempore deducerent, ac neceſſaria ſuppeditarent.* Idem Gomecius ibid.

Balneum.

Balneum Puteolanorum.

CAPVT 115.

QVid Xenodochijs Balneo proximius? immo & Xenodochia Balneum, & Balnea Xenodochium ſubinde habent. Ergo productis quæ occurrerunt Xenodochijs, per Balneum Puteolanorum, quod Mariæ eſt, tertium hunc librum abſoluo.

Scipio Mazella tract. de Puteolis & Cumis. Puteolos antea quam bello Italiam Hannibal laceraret, Dicæarchiam, à iuſto imperio, quo eius Reſpubl. florebat, dictam, Scipio Mazella ſtylo celebrauit: Eorum porro Balnea, Ioannes Franciſcus Lombardus diſertè notauit. In quibus Balneum arculi, ſiue SANCTÆ MARIÆ (Binomium ſiquidem eſt) antecellens cæteris, quum ipſius Deiparæ nominis attributione; tum effectibus, quos ſingulariè & ſæpè operatur. Illos Dodecaſticho Alcadinus Poëta Siculus, tractatu de Balneis metricè conſcripto, ſic includit:

Ioan. Franciſcus Lombard. tractatu de Balneis Puteolanis c. 32.

Alcadinus Siculus tract. de Balneis.

Qui breue nomen habet, magnæ virtutis habetur
Arculus, à flammis quod calet, arcet Hepar.
Rheumatis, & Stomachi vitium de corpore tollit,
Liberat a multa frigiditate caput.
Hic ægris oculis medicamina fida miniſtrat,
Arculeæ cedit triſte papauer aquæ.
Et ſi fortè fugit vigilantia lumina ſomnus,
Arculus aduecto membra ſopore fouet.

Balnea

Balnea quod Trituli, quod Culmæ lympha miniſtrat.
Arculus in multis hoc operatur idem.
Quamuis inter aquas Trituli ſit gratior vnda;
Conſulo ne dubites hoc breuiore frui.

Porrò eiuſdem *S. Mariæ* Balnæi meminerunt Franciotus & Vgolinus; non minorem operam illum præſtare, quam Porrectæ aquas apud Bononiam, conteſtantes. Et vt abſoluam, is Franciſcus Lombardus de iſto Balneo in hæc verba definit. *Auream mediocritatem inducit.* At tu, ô *Beata!* auream fac meam hanc, qua huc vſque te duce ſum progreſſus, mediocritatem; eodemque perge afflatu me iuuare, & quicquid eſt id operis, ſua dare coronide.

Libri Tertij Finis.

Digitized by Google

INDEX
CAPITVM HVIVS
LIBRI TERTII.

CAPVT Primum. *Ingreſsio. Paginâ.* 185.
Cap. 2. ORDINES SECVLARES, B. VIRGINI SACRI: *ac primùm Teutonicorum Militum.* 187.
Cap. 3. *Militum de Auis.* 189.
Cap. 4. *Redemptionis Captiuorum, ſeu de Mercede.* 190.
Cap. 5. *S. Mariæ Monteſæ.* 192.
Cap. 6. *Annuntiatorum.* 193.
Cap. 7. *Velleris Aurei.* 195.
Cap. 8. ORDINES REGVLARES B. VIRGINI SACRI; *ac in primis Ordo S. Benedicti.* 197.
Cap. 9. *Ordo Cluniacenſis.* 200.
Cap. 10. *Ordo Ciſtercienſis.* 201.
Cap. 11. *Ordo Præmonſtratenſis.* 203.
Cap. 12. *Ordo Carthuſienſis.* 204.
Cap. 13. *Ordo Gulielmitarum.* 206.
Cap. 14. *Ordo Valliſcholarium.* 207.
Cap. 15. *Ordo Dominicanorum.* 208.
Cap. 16. *Ordo Franciſcanorum.* 210.
Cap. 17. *Ordo Carmelitarum.* 212.
Cap. 18. *Ordo Seruorum Beatæ Mariæ.* 216.
Cap. 19. *Ordo Oliuetanorum.* 217.

Cap.

Cap. 20. *Ordo Hieronymianorum.* 218.
Cap. 21. *Congregatio Frigionaria.* 219.
Cap. 22. *Ordo Minimorum.* 219.
Cap. 23. *Ordo Annuntiationis B. Virginis* 220.
Cap. 24. *Ordo Societatis Ieſu.* 222.
Cap. 25. MONASTERIA B. VIRGINI NVNCVPATA. 225.
Cap. 26. HISPANIÆ *Hæc prædicantur; ac in primis; Monaſterium Montis-Serrati.* 226.
Cap. 27. *Monaſterium S. Mariæ Regalis.* 228.
Cap. 28. *Noſtra Domina de Roſcidâ valle.* 228.
Cap. 29. *Noſtra Domina de Rubo.* 229.
Cap. 30. *Monaſterium S. Mariæ de Mercede.* 229.
Cap. 31. *Noſtra Domina Gratiarum Eboræ.* 231.
Cap. 32. *Tranſitio.* 231.
Cap. 33. ITALIÆ *aliquot perſtringuntur; ac primò Montis-Ferrati duo.* 233.
Cap. 34. *Nouantulanum.* 234.
Cap. 35. *S. Mariæ de Porciliâ, & aliquot alia.* 234.
Cap. 36. SICILIÆ *iſta proferimus; ac primò Sanctæ Mariæ a Nouâ Luce.* 236.
Cap. 27. *Sanctæ Mariæ ab Arcu.* 237.
Cap. 38. *N. D. de Itriâ, & de Spaſmo.* 237.
Cap. 39. *Sanctæ Mariæ à Partu.* 238.
Cap. 40. *Panormus quinque Cœnobijs Mariæ Sacris, honorata.* 238.
Cap. 41. *S. Mariæ de Angelis.* 239.
Cap. 42. *S. Mariæ Maniacis.* 240.
Cap. 43. GERMANIÆ *Monaſteria Mariæ ſacra eruuntur;*

tur ; primò Coloniæ. 240.
Cap. 44. *Auguſtæ Treuirorum.* 242.
Cap. 45. *Sileſiæ.* 242.
Cap. 46. *Habsburgenſium Comitum.* 243.
Cap. 47. *Auſtriæ.* 244.
Cap. 48. *Weſtphaliæ.* 244.
Cap. 49. *Bauariæ.* 245.
Cap. 50. *Saxoniæ.* 247.
Cap. 51. *Alſatiæ Inferioris.* 247.
Cap. 52. *Lotharingiæ.* 247.
Cap. 53. *Wormatiæ.* 248.
Cap. 54. *Ruſſiæ.* 248.
Cap. 55. FRANCIÆ *aliquot recenſentur ; ac primò Dionyſiacum.* 249.
Cap. 56. *Poiſſiacenſe.* 250.
Cap. 57. *Noſtræ Dominæ de Pratis.* 250.
Cap. 58. *Monaſterium Beccenſe.* 252.
Cap. 59. *Tomerienſe.* 257.
Cap. 60. *Monaſterium Humilitatis Noſtræ Dominæ.* 258.
Cap. 61. *Noſtræ Dominæ Carthuſienſis.* 258.
Cap. 62. *Kalenſe & Auenayenſe.* 259.
Cap. 63. *N. D. de Victoriâ & Portus Felicis.* 260.
Cap. 64. *Syluiacenſe in agro Bononienſi.* 260.
Cap. 65. *Alia nonnulla.* 261.
Cap. 66. *Tria* BRITANNIÆ *Monaſteria, tutelæ Virgineæ inſcripta.* 261.
Cap. 67. *Monaſteria* ANGLIÆ, *Deiparæ ſacra ; ac primum Elymenſe.* 266.
Cap. 68. *Augenſe, Cirenceſtrienſe, Couentrenſe.* 266.

Cap. 69.

Cap. 69. *Croylandienſe.* 267.
Cap. 70. *Eborenſe, Dunelmenſe, & Wittbienſe.* 271.
Cap. 71. *Egneshamenſe.* 272.
Cap. 72. *Glaſtonienſe.* 273.
Cap. 73. *Radingenſe.* 275.
Cap. 74. *Theokesberienſe.* 276.
Cap. 75. *Wigornienſe.* 277.
Cap. 76. LEODIENSIS PRINCIPATVS *tria Monaſteria, Mariæ ſacra.* 278.
Cap. 77. *Monaſteria Mariana* BELGICA, *ac primò in* BRABANTIA; *Floreſtenſe.* 279.
Cap. 78. *Cortebergenſe.* 280.
Cap. 79. *Parcenſe.* 281.
Cap. 80. *Herentalenſe & alia.* 282.
Cap. 81. *In* FLANDRIA; *Truncinienſe.* 282.
Cap. 82. *Meſsinenſe.* 284.
Cap. 83. *Einhamenſe.* 285.
Cap. 84. *Dunenſe & Sluſanum.* 286.
Cap. 85. *In* ARTESIA; *Aquicinctinum.* 287.
Cap. 86. *Blangiacenſe.* 291.
Cap. 87. *Caricampenſe.* 292.
Cap. 88. *Claromariſcus.* 294.
Cap. 89. *Ruſſeauillenſe.* 295.
Cap. 90. *Annuntiatarum Virginum Bethuniæ.* 295.
Cap. 91. *In* HANNONIA. *Monaſterium Noſtræ Dominæ Bonæ Spei.* 296.
Cap. 92. *Camberonenſe.* 297.
Cap. 93. *Dononienſe.* 299.
Cap. 94. *Fontinellanum.* 300.

Cap. 95. *Lobienſe* 301.
Cap. 96. *Malbodienſe.* 302.
Cap. 97. *Maricolenſe.* 303.
Cap. 98. *Refugium Noſtræ Dominæ.* 304.
Cap. 99. *Spinæ Locus.* 305.
Cap. 100. *Viconienſe.* 306.
Cap. 101. *Namurci.* 307.
Cap. 102. AVGVSTÆ ROMANDVORVM, VVLGÒ LVTZEMBVRGI. 307.
Cap. 103. IN FRISIA. *Hortus S. Mariæ, & Curià S. Mariæ.* 309.
Cap. 104. IN HOLLANDIA. *Rhenoburgenſe.* 309.
Cap. 105. IN PROVINCIA AC DIŒCESI TRAIECTINA AD RHENVM, SEV VLTRAIECTINA. *Montis Sanctæ Mariæ cœnobium.* 310.
Cap. 106. *Inſula Beatæ Mariæ.* 311.
Cap. 107. *Oſtbroucanum.* 312.
Cap. 108. HEREMVS HELVETIORVM. 313.
Cap. 109. XENODOCHIA DEI MATRI INSCRIPTA. *Neapolitanum.* 314.
Cap. 110. *Fabertanenſe & Florentinum.* 316.
Cap. 111. *Panormitanum.* 317.
Cap. 112. *Venetorum.* 317.
Cap. 113. *Complutenſe.* 218.
Cap. 114. *Toletanum.* 319.
Cap. 115. *Balneum Puteolanorum.* 320.

FINIS.

Digitized by Google

ERRORES.

Paginâ 190. *lineâ* 15. *ducenteſimo. pag.* 209. *lin.* 18. *audis. pag.*222. *lin.*27. *effluxuræ. pag.* 233. *lin.*1. *cuius. pag.*243. *lin.* 10. *Habsburgenſium. pag.* 247. *lin.* 29. *Cæleſtinis. pag.* 248. *lin.*18.54. & *lin.*21. *Dominæ. pag.*251. *lin.*25. *Pratis. pag.* 280. *lin.* 6. *Floreſtenſem.*

Digitized by Google

MARIÆ
AVGVSTÆ
VIRGINIS
DEIPARÆ
TEMPLA.

LIBER QVARTVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in B. Nicolai apud Atrebates Parœco.

ATREBATI,
EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.
cIɔ. Iɔc. IIX.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

AMPLISSIMIS
ET VENERABILIBVS
DD. PRÆPOSITO ET CANONICIS
Cathedralis Ecclesiæ
Atrebatenſis.

QVòd ad Vos, Amplissimi DD. hunc de Templis B. Virgini nuncupatis, librum adferam; multa ſuppetunt, quibus adducor, vt ita faciam. Primùm, Templi veſtri maieſtas & amplitudo. Dixero enìm fidenter; vix, ſi Architecturæ leges ſpectentur, vix, inquam, habet Europa vllum excellentius. Quàm, Deus bone! profundum! quàm protenſum & ſparſum! quot columnæ, hæ ſingulares, iſtæ gemellæ! quæ turres, quis fragor campanarum! quot Diuorum, quorum Reliquijs Sacris gaudetis, thecæ! quot tabulæ, veſtes, vaſa aurea, argentea! Quid dicam, quid non dicam? Terreſtre quoddam eſt Cœlũ iſta aula, quà ordine,

quà ornatu & ſplendore. Neque omnia hæc nupera. Cum cæteris Belgicæ Baſilicis de antiquitate rectè cõtenditis. Nec in Beatis Vedaſto aut Diogene Anteſignanis veſtris, figitis metam; quin ad S. Dionyſium Pont. Max. qui an. 272. denatus eſt, initia veſtra prorogatis. Et quibus ea auſpicijs? DEIPARÆ VIRGINIS, quæ in Patronam tunc aduocata, benigniſſima Mater; quæ multotiès vobis opitulata, etiam Templum hoc ſuum præſentiâ ſuâ honorare dignata eſt, & Pignore cælitùs allato exornare. Pontificis Lamberti temporum meminiſtis. Quid tunc? Ibì ſe ſtitit VIRGO; affata eſt; CEREVM depoſuit, afflictiſſimis Ciuibus præſens ſolatium; qui Rubi ad inſtar Moſaici, arderet, nullâ ſui iacturâ; quin aucturâ, etiam in hunc vſquè diem. Quid deindè? Ibì ſui ZONAM ab olim ſeruari, cum VELI & VESTIVM parte non contemſit. Ibì ſui Iconem Sacram, cui à FLORIBVS nomen, prodigijs inclareſcere voluit; & eorum oculati eſtis teſtes. Atque hæc quidèm ab illo & iſtâ.

VOS verò, AMPLISSIMI VIRI, hamo quodam beneuolétiæ & fauoris in obſequium veſtrum me allexiſtis, quandò iſtam, quâ fungor (vtinàm oneri par!) ſolicitudiné vltrò concrediḍiſtis: & tertium decimum Solis orbita penè diméſa eſt annum; ex quo

ex quo itâ cenſuiſtis & voluiſtis. Hîc porrò me adhuc ſilere, nequè deuinctiſſimum vobis, aliquo ſaltèm ſymbolo, palàm fateri, pulchrum ſcilicèt probi cordatique iudicabunt. Odi iſtos ventres ſeu gurgites, à quibus veſtigium nullum memoriæ. Accedit intimus veſter adfectus in hanc DIVAM; cuius Auguſtiſſimam illam Ædem, abs ruinâ, quam auſterus pluſculùm Auſter à biennio peperit, vendicantes, nulli parcentes ſumptui, magnificè inſtauraſtis. Quæ ſancta contentio, quàm DIVÆ grata, clamant hiſtoriæ: & hinc affatìm, ſi itâ lubet, audietis; ſimulque adfectus & obſequij mei, in vos arrecti, arrham hanc capietis; quam ſplendidiſſimo Nomini veſtro, AMPLISSIMI DD. inſcribo & ſacro. Eſte, vt Auctoris, ſic & illius Patroni beneuoli, amici; vel illius DIVÆ cauſsâ, quam meritò amatis. Saluete, Valete.

AMPL.mæ D. V.

Studioſiſſimus,

F. LOCRIVS.

IN LIBRVM QVARTVM,

AD LECTOREM

Epigramma.

L ABORE *paruo fas tibi percurrere,*
Ductore quarto Codice,
Delubra, Fana, Lector, ac Altaria
Tùm priſca, tùm recentia,
Ætate quauis excitata Virgini,
Tractus per Orbis quoſlibet
Quâ Sol meat: Seu quando ſurgit æquore,
Seu qaando ſerus occidit.

PH. M. A.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ TEMPLA.

Liber Qvartvs.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE, in S. Nicolai apud Atrebates Parœco.

Ingreſſio.

Capvt Primvm.

VENERABVNDVS templa ſubeo, & pronus ante tuas aras, ô Regina! me ſiſto. Da veniam audaciæ: tabellas, monumenta, ſyngrapha, vnde nomini tuo conſecranea illa geſtiunt eſſe, luſtrari permitte. Verum enimuerò, quanto in numero illa exſurgunt, ſi Aſiam, Africam, Europam, ac remotiores illas Indorum oras videam? Sim vanus, ſi quodque recognoſcam; temerarius, ſi audeam; vapulem, ſi fieri poſſe iactem. Nec equidem mirabilis tam numeroſa congeries. Nullum

Regnum, Regnorum Prouinciæ, Prouinciarum Opida Templis tuis carent. Nulla Templa Iconibus, Icones Aris, Aræ Sacris tuis expertes. Non ergo eorum diſpiciam ſingula; ſed quæ Tu, & tuus Filius (ô benigniſſima!) voletis, monſtrabitis.

TEMPLA, APOSTOLORVM TEMPORE B. VIRGINI ADSCRIPTA.

Quæritur quod fuerit primum.

An S. Petri? CAPVT 2.

A Primo Beatiſſimæ Deiparæ templo auſpicemur. Quarũque Regionum? Eſſent. *Tripoleos Antaradenſe; Iudææ Nazarenum; Syriæ Carmelitarum; Hiſpaniæ Cæſar-Auguſtanum; Italiæ Tranſtiberinum; Germaniæ inferioris, ſeu Belgicæ Tongrenſe; Galliarum Maſſilienſe.* Non verò impræſentiarum id volo. Quæro hoc: quod iſtorum omnium primum. Quadruplex ſententia.

Chriſtianus Adrichomius in deſcriptione Hieroſolymæ numero 10.

I. Nonnulli, in quibus Chriſtianus Adrichomius, Nazarenum illud Galilææ ab Apoſtolis in æde Virginea conſtitutum, tempore cæteris anteire volunt. Adrichomij, qui magnis auctoribus innititur, (puta Gulielmo Tyrio Metropolitano Archiepiſcopo, ac regni Hieroſolymitani Cancellario; Bernardino Breidenbachio, Moguntinæ Eccleſiæ Decano, & Bartholomæo à Saligniaco, Apoſtolicæ ſedis Protonotario, Equeſtris Ordinis Equiti aurato, ac vtriuſ-

Guliel. Tyrius Belli Sacri lib. 8 cap. 5. Breidenb. 12. Iulii Salignjacus tom. 7. c. 2. Baſ. d. 181.

ac vtriuſque iuris Profeſſori) ſigno verba : Domus «
B. Mariæ Virginis, in qua poſt filij Filij ſui mortem «
cum Ioanne Apoſtolo habitauit; vbi & eam anno «
poſt Chriſti Aſcenſionem decimo quarto mortis «
ſoluiſſe debitum, & in cœlum migraſſe, veterum «
traditiones & ſcripta habēt. Deinde *Domus hæc facta* «
eſt Eccleſia B. Mariæ totius Mundi Prima. Qua quidem «
per Romanos deſtructa, alia eodem in loco à Chri- «
ſtianis exſtructa fuit. Quam decoram fuiſſe, eius «
ruinæ hodiè etiam probant; ipſeque locus, ne vlla «
maculetur immunditie, ſtratis ordine lapidibus ad- «
huc cingitur.] Hactenus ille. «

Eiuſmodi verò reparatio B. Helenæ Magni Conſtantini Matri debetur; de qua Nicephorus agens ſic proſequirur : *Inde Orientem verſus deſcendens, Nazareth peruenit; & Salutationis Angelicæ domo reperta, Dei Genitrici peramœnum excitauit templum.*] Huc vſque Nicephorus. Cæterum, quid hodie illud ſit, tali ſtylo Bellonius aſſequitur : Sub veſperã in Nazareth per- uenimus exiguum pagum inter colles irriguos ſi- «
tum, Galileæ regione. Quicquid diei ſupererat, in «
Nazareth viſitando inſumpſimus, & locum in quo «
Angelus D. Virginem ſalutauit, vidimus, Sacellum videlicet exiguum in fornicem exſtructum, quo per gradus deſcendendum : nam ſubterraneum eſt, &c.]

Nicephor. l. 8. Eccl. hiſtor. cap. 30.

Petr. Bellonius l. 2. Obſeruationum ſuarum cap. 87.

Vide infrà in templo Loretano, huius Libri cap. 105.

II. Alij contra id primũ eſſe contendunt, quod Apoſtolorum Princeps B. Petrus Antaradi Tripoleos op. exſtruxit, in quo primis ipſe ſacris operatus ſit. Id grauiſſimus auctor Petrus Caniſius, poſt

Caniſius lib. 5. cap. 23.

Volaterranus l. 11. Geograph. Hadria. Iunius in ſua nomenclatura.

Raphaëlem Volaterranũ ſentit exſcribitque; cuius etiam produco ſtylum: Scribit ſanè Raphaël Vola-
„ terranus Antaradum, quæ antè Aradum Tripoleos
„ in Syria opidum, in inſula ſitum eſſe; hodiè autem
„ Tortoſa dicitur, ibique Sacellum exſtare, quod pri-
„ mus omnium Diuæ Genitrici Petrus Apoſtolorum
„ Princeps excitauerit, & in quo primum ipſe quoque
„ ſacrificarit.] Ita Caniſius.

Iac. à Vitriaco hiſtor. Orient. cap. 44.

Nec ipſe Iacobus à Vitriaco, anno 1244. denatus ab eadem ſententia abhorruiſſe viſus eſt, dum in ſua Orientali hiſtoria ſic pangeret: *Anteradenſis ciuitas ſic dicta, quaſi ante Arradum ſita; vulgari autem appellatione hodie dicitur Tortoſa; in qua Beatus Petrus Phœnicem circuiens cum a partibus Hieroſolymitanis tranſiret in Antiochiam, in honore B. Virginis Mariæ modicam fundauit Eccleſiolam, in qua etiam diuina celebrauit myſteria, quæ vſque hodie in magno habetur honore, & multorum populorum acceſſu frequentatur, eo quod Beata Virgo in illâ ſibi ab infantiâ primitiuæ Eccleſiæ conſecratâ, multa operatur miracula, & infirmis illuc venientibus grata confert ſubſidia ſanitatum. Dicitur autem à multis, quod inter omnes Beatæ Mariæ Eccleſias, iſta fuerit prima. Non ſolum autem a Chriſtianis, ſed etiam à Saracenis in magna habetur reuerentia, &c.*

Thom: VValdenſis l. de Sacramentalibus tit. 9. c. 84. Ioan. Bonifacius l 4. hiſtor. Virg. c. 14.

III. Altera eaque tertia ſententia eſt Thomæ Waldenſis & aliorum, qui (ſcribit Ioannes Bonifacius) exiſtiment iam tum ab Apoſtolorum tempore inchoatum in monte Carmelo; & argumento, eſt nomen ipſum in Eccleſia, quæ prima omnium Beatæ Virgini in terrarum orbe dedicata ſit.]

IV. Sin-

IV. Singulis refragatur Ioannes Vaſæus, qui de Cæſar Auguſtana Iacobi (de qua ſtatim dicturi ſumus) audacter ſic fatur: Atque hæc fuit prima Chriſtianorum, toto Orbe Eccleſia, vt eſt conſtans à multis retro ſæculis ac perpetua fama & memoria.] Idipſum Hieronymus Blanca Cæſar Auguſtanus in ſuo de rebus Aragonenſium commentario, diſertè aſſerit.

Vaſæus in chron. Hiſpan. ad an. 37.

Hieronymus Blanca Commentar. Rerum Aragon. ad an. 716.

Elige, ne certes, Lector; tibi id offero iuris.

B. Iacobus templum Deiparæ locat.

CAPVT 3.

ITa eſt, idque Cæſar Auguſtæ Hiſpaniarum; in quibus imperio Deipare ſanctiſſimus Apoſtolus exſtimulatus templum non ſegniter collocauit ac Mariæ nuncupauit; idque eo ipſo tempore, quo ex Solymis in Iberiam ſacrorum Geniorum famulitio tranſuecta, iaſpidea columna ſublimis, eum ſolatur, ſuumque vouet Ibericæ genti patrocinium vt in libro huius operis ſecundo prælibatum eſt. Iſta porrò columna ſacello recluſa effecit, vt is locus *Noſtra Domina de Columna*, exindè audierit, audiatque Caſtellana voce, *Nueſtra Sennora del Pilar*. Id porrò loci auctor Indicum rerũ ab Aragoniæ Regibus geſtarum, hac laude proſequitur: *Cæſar Auguſtæ ſatis conſtat reliquis ſacris ædibus, ſiue ſartis tectis, ſiue depopulatis, ſanctum & religioſum templum D. Mariæ Virgini dicatum, quod vulgus de Pilari nuncupat, miſeris illis temporibus* [ex

Petrus Antonius Beuterus l. 1. c. 2. & 3.

Vaſæus in chronic. Hiſpan.

Marinæus l. 5. de reb. Hiſp.

Caniſius lib. 5. cap. 23.

Fr. Arias l. de imit. Virg. c. 20.

Bozius lib. 9. de ſign. eccl. cap. 9.

Sigonius in hiſtor. Italica.

Villegas in Floribus Sanctorum.

Hieronymus Blanca Cæſar-Auguſtanus in Commentario rerum Aragonenſium, ad an. 1118. Indices rerum ab Aragon. regibus geſtarum.

Maurorum ſc. irruptione deuaſtationeque an. 889.] *ſanctitatis, religionis, & conſilij publici tanquam ſacram aram & perfugij portum noſtris fuiſſe. Vnde & Ellecæ & Seniori ac ſuperioribus poſterioribuſque Epiſcopis* [Cæſar Auguſtanis] *Eccleſiaſticoque cætui Sacro-Sancta ea ædes, ſedem ac domicilium præbuit; atque inde ampliſſimos & maximos honores eius Fani Antiſtitibus ſemper habitos, & vetuſtis tabulis, & memoria ſuperiorum temporum pro certo firmare poſſumus.* Indic. rer. ab Aragon. Regib. geſtarum l. 1. ad annum 889.

Nec recedit Hieronymus Blanca in ſuo Aragonenſium rerum Commentario ad an. 1118. ſubdens Gelaſij Papæ & Petri Libranæ Cæſar Auguſtani Epiſcopi Diplomata, quibus fideles ad templi per Sarracenos Mauroſque turpibus adfecti reſtitutionem animantur. Innituntur iſta auctoritati Beuteri, Vaſæi, Marinæi Siculi, Caniſij, Bozij, Ariæ, Sigonij, Alfonſi Villeg. Indicum rerum ab Aragoniæ Regibus geſtarum, Hieronymi Blancæ, aliorum.

Ioannes Apoſtolus Ædem quin Ædes Virgini-Matri donat.

CAPVT 4.

NEc temerè ita conijciam: nimirum, hoc eorum Triumuiratui tribuendum. Qui officio, obſequioque Domini pares, non etiam perſtent Dominæ? A Petro, à Iacobo templa habet, igitur & à Ioanne. Atque vt magis credam ex eo etiam adducor,

ducor, quod teſtibus Concilij Epheſini ad Clerum Cōſtantinopolitanum Patribus Virgo Comitem ſe, Epheſum vſque Apoſtolo dederit, vti ab eo poſita templa, præſentia ſua ac auctoritate conſecraret. An Matris obliuio υἱόθετον, ſeu Adoptiuum filium tunc cœpit? non voluit? non fecit? Quod ſi (teſte Abdia in Apoſtoli vita) ſuperſtiti adhuc ſibi Baſilicas inſcribi non prohibuerit; credendum, non magis id tituli & honoris Deiparæ voluiſſe? feciſſe? voluit, fecit, vel adſtipulante Caniſio.

In actis Concil. Epheſini Epiſt ad Clerum Conſtant.

Abdias in vita Ioan. Apoſt.

S. Lazarus, Martha, Magdalena tantundem faciunt.

CAPVT 5.

APoſtolorum iſtorum Triumuiratum alius ſequitur ſed Germanorum, Lazari ſcilicet, Marthæ & Magdalenæ, qui a Dominica Paſſione, in Maſſiliæ Phocenſium coloniæ portum ſeſe recipientes, Baſilicâ honorandum ſtatim putauerunt; quam deinde xvj. Kalend Ianu. præſentibus Maximino Aquarum, Trophimo Arelatenſium, & Eutropio Sanctonenſium Apoſtolis ſacro Mariæ nomini deuouerunt. Id autem hodieque exſtare Thomas Bozius in Eccleſiæ ſignis teſtatur. Quia verò Maſſiliæ hic memini ex occaſione ſubiungam ibi collem ad Auſtrum prominere, vulgò *le fort de noſtre Dame de la garde*, in quo varia opidi monimenta reſeruantur.

Bellouacenſis lib. 8. Speculi cap. 92.

Caniſius lib. 5. cap. 23.

Bozius l. 9. c. 9.

Paulus Merula parte 2. Coſmogr. l. 2.

Aſia tem-

Digitized by Google

Aſia Templis Marianis illuſtris, ac primùm eius Iudæa.

CAPVT 6.

AB antiquioribus iſtis adeoque primis Deiparæ templis, ad ea quæ ſuccedaneæ ſunt ætatis delabor; ac à Iudæa, Principe eius tractus, ordior. Aliquot iam recens produxi; altera hæc ſunto. In primis,

Hieruſalem.

Procopius de ædificijs Iuſtiniani Imper. orat. 5. Baron. in ſuis annal. eccl. ad an 530.

HIEROSOLYMITANVM à Iuſtiniano Imperatore anno circiter 530. celeberrimo opere perfectum: cuius quidem pulchritudo & gloria quanta fuerit, poſt Procopium Baronius in ſuis annalibus dilucidè voluenti declarabit. Quam operam idem Imperator quum alibi, tum in *Samaria*, S.Saba Abbate nonagenario impulſore; *Pegæ*; *Conſtantinopoli* fidi in Diuam adfectus indicio præſtitit. Quam ob cauſſam, pulchro vaticinio ab eodem Saba ei prædictum eſt, futurum, vt Carthaginem, Romam & quicquid denique Maiores in Infidelium manus ire ſiuerant, ille glorioſè iuxta ac fœliciter recuperaret: nec in euentu veritas fefellit.

Samaria.

Vide Iuſtin. codicem lib. 1. c. de officio Præfect.

Bethleem.

BETHLEEMITICVM ſequitur B.Helenæ opus; cuius quis locus, anceps opinio eſt. Nicephorus eum ſignat vbi agerent Paſtores, quum ijs abs Angelis indiceretur fœlix illud *Dei-hominis* nati nuntium. Adſunt eius verba, & de Helena: *Sanctis itidem Infantibus, & vbi Angelus Paſtoribus lætum attulit nuntium,*

Nicephorus l. 8. cap. 30.

nuntium, in eis ipſis locis, ſacras exſtruxit ædes, Infantibus videlicet ipſis, & D. Puerperæ.] At Euſebius, vult Antrum ipſum, in quo VERBVM temporario partu è Virginalibus clauſtris emerſit, id honoris habuiſſe. Audi aſſerentem: *Imperatrix Sanctiſsima* [Helena] *Deiparæ partum eximijs monimentis exornare, & ſacrum illud* ANTRVM *varijs cuiuſque generis inſignibus illuſtrare ſtuduit. Imperator autem* [Conſtantinus] *paulò poſt eundem locum ornamentis regalibus honorare, & monimentis ex auro & argento, varijſque aulæis matris ſuæ magnificentiam adaugere cœpit.* Euſebius lib. 3. de vita Conſtant. c. 42.

GETHSEMANI etiam altero honoratur, ab eadem Imperatrice comparato; & eius teſtis Nicephorus, qui ſic: *Excitauit quoque mirificum aliud templum in Gethſemani prædio Genitrici Dei, atque in ſacrario ipſo viuificum eius Sepulcrum firmiter incluſit. Quum vero decliuis is ſit locus, gradus marmoreos fieri curauit, viatores ex Sancta vrbe Orientalem plagam verſus ferentes.*] De illo alibi nos, in Reliquijs. *Gethſemani.* Nicephorus vbi ſupr. Lib. 5.

Meſopotamia. CAPVT 7.

EDeſſa Meſopotamiæ ad Orientem opidum, hodiè Orpha nuncupatum, Abagari Reguli olim ſedes, priſcis ijs temporibus Virginis templo gloriabatur, vbi Deiparæ imago frequentibus miraculis in famam ibat: in quibus fidelius firmiuſque templi eius marmor inſculptum hodièque habet, quod Diuæ Statua Alexium (prodigio cum B.Tho- Thom Bozius, lib. 9. cap. 9.

mæ Aquinatis Crucifixo perſimili) in illo affata ſit. Ea deinde Romam tranſlata honores ſibi debitos reportauit.

Syria. CAPVT 8.

ANtiochia, Syriæ toto Orbe cantatiſſimum, ad Orontem fl. opidum, non minoris elegantiæ fabricam, Virgineæ clientelæ nuncupatam iactauit; de qua Willielmus Malmeſburienſis hocce teſtimonium profert: Nec minus altera in honore S. Mariæ „ conſecrata, decore ſui oculos ſpectantium tenebat „ mirum in modum, vt cuius perſequebantur fidem, „ reuererentur ædem.] Hactenus ille. Quo vero illa auctore conſtituta? Iuſtiniano Imp. anno quaſi 542. de quo Baronij Epitomiſta: Antiochia, referunt, „ ab Imperatore Iuſtiniano reſtituitur; vbi etiam Dei Genitricis ingens templum dedicauit; cuius ſplen„ dorem & magnificentiam oratione æquare, impoſſi„ bile eſt.] Hactenus Gabriel Biſciola ex Baronio, & hic ex Procopio.

Malmesburienſis l. 4. de geſtis Reg. Angliæ fol. 78.

Procopius l. 2. de ædific. Iuſtin.

Baronius in annal. ad an. 542.

Media. CAPVT 9.

MEdia autem Caſpio mari obuerſa, vrbem nomine *Camarit* effert, hæc vero templum Virgini-Matri dicatum; de quo Bozius: In itinerario „ quodam Perſico, quod libris Haytonis Armeni at„ texitur, auctor deſcribit honorificentiſſimum Dei„ paræ templum in vrbe, vt putamus, *Mediæ* ad mare Caſpium.

Thom Bozius l19 de ſig. c. 9.

Caſpium ſitæ, ampliſſima, quam nunc Camarit «
vocant, conditamque volunt à Conſtantino Im- «
peratore.

India. CAPVT 10.

NIL moror, cũ Doctore Nauarro, aſſerere varijs honoribus, templis, ſtatuis & imaginibus, Sanctiſſimam Deiparam ab *Indis*, Gentiliſmi adhuc tenebras amantibus, habitam eſſe & cultam; *Calecutij* præſertim, ſed & in ora *Comorinenſi*, cis Gangem iuxta vrbem *Coulani*, vbi templum Mariæ nuncupatum, quod iſtius cœli Indigenæ, etiam antequam eorum in æquore, Luſitanorum

Nauarrus tract. de orat. & horis canonic. c. 21. num. 28.

Anchora fundaret naues & littora curuæ
Preſſerunt puppes,

Virg. Aeneid. 6.

magna reuerentia frequentabant. Quid mirum? Vt Athenienſes, antequam Paulus affaretur ac inſtrueret, *ignoto Deo* aram poſuerunt; ita iſti rerum fidei planè rudes & neſcij, ignotam, ſit fas dicere, Deam, nondum quæ illa eſſet, edocti, poſitis templis adorauerunt.

Sparſit deinde ad illas velut oras, quoſdam religionis noſtræ radios Iuſtinianus Imp. quandò anno circiter 529. apud Abſagos, Caucaſo abruptiſſimo altiſſimoque monti confines, templum Virgini fecit donauitque; in quo & Sacerdotes recluſit, ex quibus populus iſte Chriſtianam doctrinam imbiberet.

Euagrius lib. 4. hiſtor. c 21. Nicephor. lib. 17. c. 13. Baron. in Annal. eccl. ad an. 529.

At multis deindè retrò ſæculis, plenis velis firmiſque remigijs eò appulſum, quando Luſitanorum claſſis in iſta locorum remotiſſimorum vaſtitate ſeſe exonerauit, & ſacra ſacrorum Præconum tuba clangere cœpit, ſingulos eorum conatus Deipara dirigente ſimul atque promouente. Inde templa, quorum duo proferam, Cananorenſe vnum, Goenſe alterum.

Ac illud quidem in *Cananor* non procul Calicutio ad mare rubrum opido, Laurentius Almeida Franciſci filius (de quo multa in hiſtorijs Maffeius) ſtructura commendabili ſtabilit. Eius hæc cauſſa: Zamorinus magna cum Malabarium claſſe, paucis nauibus bello excipiendus erat. Terret Laurentium hoſtium multitudo, & nuncupando voto impellit, ſi Victor euadat, ſe templum Mariæ Virgini Victrici locaturum. Hinc ſpe cælitus refectus Barbaros adoritur ac fundit, tribus eorum millibus cæſis, ſex tantum è ſuorum numero deſideratis. Ergo ingenti parta præda, in vrbe Cananorenſi, cuius in conſpectu conflictatum fuerat, ſoluit vota, certum iam inde, deſperatis aliàs Luſitanorum rebus præſidium, ſeu fames, ſeu morbus, ſeu hoſtis laceſſat.

Maffeius lib. 3. hiſtor. Indicæ; vbi & prodigium insigne de locuſtis.

Goa vero itidem maritimum opidum, ab illo, quatuor amplius gradibus, Aquilonem verſus, remotum, altero nobilitatur, Alfonſi Albuquercij opere, memoriaque, quod ſibi extremo ſalutis diſcrimine in ſyrtes illapſo impactoque Diua auxiliata eſſet. Id à Patris vbi ſepulti funere auxit Alfonſus filius,

Maffeius l. 5. Ioan. Mariana lib. 30. de reb. Hiſp cap. 25. ad an. 1515.

filius, magniſque impenſis exornauit.

Chinæ. CAPVT II.

ETiam *Chinæ* Virgineo templo gloriantur, eoque multis iam retro ſæculis conſtituto, quum palpabiles adhuc Gētiliſmi ac Idololatriæ tenebræ gentis eius oculos obnuberent, ac vnius & veri Dei cultum in Solem, in Lunam, in Stellas profaniſſimè transferrent. Id porrò templi cancellis auro inductis circundabatur, ac per gradus ingreſſio erat. Inibi Sacellum CXI. Idolis infame; quibus immixtæ tres forma Auguſtiore ſtatuæ viſebantur; quarum vni corpus vnum, facies tres, attentè inuicem ſe contemplantes (veſtigium quanquam rude, SSS. Trinitatis;) Altera mulieris erat brachijs puerum baiulantis, & hæc Deiparæ: tertia viri cuiuſdam, eo planè ritu efformati, quo noſtri Apoſtolos effigiare conſuêrunt. Ioan.Goncalez l. 2. hiſt. Chinenſis c. 1.

Iaponiæ. CAPVT 12.

DEnique diſtinctiſſimum naſcentis Solis cubile Aſiaticis metam figat, in *Iaponijs* quietem habituris. In manus fortè & oculos, R. P. Balthaſaris Gagi epiſtola venerat, in qua quum legerem, *In Iapone Eccleſiæ numerantur nouem templo quæque ſuo inſtructæ, quorum templorum quinque circi[illegible] idolis antè dicata, nunc ſacris altaribus, & Ieſu Chriſti Mariæque Virginis Dei Matris imaginibus exornata, diuino cultui ſeruiunt;* Lib. 3. Epiſtol. Indic.

Digitized by Google

multam Deiparæ gratiam referendam duxi, quod ſua etiam benignitate, remotiſſimos illos terrarum ſeceſſus reparare, atq; adeò recreare cœpiſſet. Quin etiam nuper didici, in Iaponijs mulierem, filiolum complexu tenentem ſolere depingi, ad eamque velut ad communem patronam, in afflictis rebus confugere ſolitos eſſe.

Ioan. Boniſacius l. 2. hiſtor. Virg. c. 1.

Quid quod & Brachmanes illud ipſum factitant? teſtes Odoardus Barboſa, & Oſorius, Bozio allegante in Eccleſiæ Signis.

Bozius lib. 9. cap 9.

Africa Mariæ Templis ornata; Primùm eius Ægyptus.

CAPVT 13.

ITanè ÆGYPTE?

Opida tota Canem venerantur; nemo Mariam? Saltem cæde tria; *Hermopolim*, *Alcairum*, *Alexandriam*, ampliſſimas continentis tui vrbes, quas Virginalibus ædibus inſtructas eſſe, etſi tu obſcura, non eſt obſcurum.

HERMOPOLIS ab Hermete Triſmegiſto nomen mutuata, templo Mariæ increbuit, edito ob ſingularem memoriam Oſtétorum, quæ Maria cum Filio Ieſu & Ioſepho marito, Barbariem Herodis declinantibus, & Ægyptum in Aſylum capeſſentibus contigerunt. Etenim vix tellurem pede calcârànt, & ecce ſingula Idolorum ſimulacra corruere; idque ex Prophetæ Vaticinio: *Ecce Dominus* (inquit) *aſcendet ſuper nubem leuem, & veniet in Ægyptum, &* *quatien-*

Palladius in hiſtor. Lauſiaca. Sozom. hiſtor. eccl. l. 5. c. 20. Nicephor. lib. 10. cap. 31. Stephan Forcatulus lib. 1. de Imper. & Philoſophia Gallorum.

quatientur manufacta Ægypti à facie eius: vix Hermopolim ſubierant, & ecce arborem, Perſeam Nicephoro, Perſidem Sozomeno dictam, eductum ſublime cacumen deflectere, Creatoris præſentiam adorare.

ALCAIRVM, omnium hodiè ampliſſimum & populoſiſſimũ op. (paret Alexandrino Patriarchæ) peruetuſtum, haud dubiè, templum coluit, eoque in loco conſtitutum, quo Diua Virgo cum nato & marito, apud Aphrodiſum hoſpitem exules latuerant. Cuius hiſtoriæ auctorem, Caniſius Dauidem Chytræum allegat; quem, niſi tanto viro præeunte, producere formidarem. Stephanus Forcatulus, id loci Peluſium, hodiè Damiatam fuiſſe affirmat, l. 2. de Gall. Imper. & Philoſophia.

Caniſius lib. 5. Marial. c. 23. Chytræus in l. 2. Herodoti; & in orat. de ſtatu Eccleſiarum.

Tertium in agro *Alexandrino* abs Petro eius loci Epiſcopo & Martyre ſtructum, à Cæſare Baronio refertur, in tertio annalium tomo, vbi de Chriſtianis, ſacrum Martyris cadauer ad cœmeterium, quod ipſe Martyribus aſſignarat, deferẽtibus differens, ita proſequitur: Nauigantes retrò Pharum per locum, qui " dicitur Leucada, venerunt ad partem Occidẽtalem, " verſus locũ vbi erat Martyrum cœmeterium, apud " quod, ab eo pacis tempore, erecta fuerat Dei Geni- " tricis memoria.

Baronius tom. 3. Annal. ad an. 310.

Lybia. CAPVT 14.

QVum ſingulari Dei & Deiparæ beneficio, Iuſtinianus tota Africa Vãdalos excedere coëgiſſet, adeoque

adeoque Ariana Hæreſis vires ibi ſuas non parum attritas & collapſas perſentiſceret; adiecit animum Imperator Carthaginem Lybiæ, orbi per Annibalem perque Scipionem, Imperatorum par, non ignotam, nouo templo cohoneſtare, id Mariæ addicere, atque iſto pacto beneficij memorem ſe prædicare. Facit; ſimulque capit eum noua cupido non famam modò ſui à tēplo ibi relinquere, ſed innouato etiam vrbis nomine, quam Iuſtinianam (huius æmulam Romam, Nero Neronianam volebat) poſteritas appellaret, in hanc terrarum vniuerſitatem diffundere. Cuius zeli, an pietatis? magnificus teſtis Procopius, & ab illo Baronius.

Procopius de ædificijs Iuſtiniani.

Baronius in Annal. ad an. 534.

Æthiopia. CAPVT 15.

CAndax, alij Candaces, cuius Eunuchus in Actis à Philippo legitur baptiſmi vndis irroratus, expertè ſe operarum harum haud paſſa, apud mortales famam, apud Mariam commendationem ex templo demeruit, quod virgini Sacrum Sanctum eſſe voluit. Locus Auxumum opidum fuit, cuius oculatum teſtem ſe Franciſcus Aluareſius profitetur. Quid aio? tam priſcum tamdiu ſtetiſſe, aut etiamnum ſtare? Opinio iſta Æthiopum ſit. Nam de antiquitate ſunt qui dubitent: in ijs Thomas Bozius, qui in Eccleſiæ ſignis ſic loquitur: Nondum mihi ſatis eſt exploratum, an Candaces iſta fuerit illa, cuius Eunuchum Philippus Baptizauit, quamuis Æthiopes ita vo-

Bozius l.9.c.9.

ita voluit, vt Aluareſius ſcribit; an verò Candaces «
alia, quãdo, vt è Strabone habemus, cunctæ Æthio- «
pum Reginæ Candaces nominarentur.] Hactenus «
Bozius; & nos de Aſiaticis atque Africanis.

EVROPA MARIANIS TEMPLIS REFERTISSIMA; AC PRIMVM EIVS HISPANIA.

CAPVT 16.

QVis credat ſi de Aragoniæ regno atque altero audiat ſolum? Equidem Hieronymus Paulus Barcinonenſis, in ea quam de Aragoniæ Regibus conſcripſit ſerie, teſtatur Iacobum primum cognomento Expugnatorem, Petri 2. Filium, Regem, acceptam in teneris Remp. turbulentam, ea temperie prudentiaque moderatum fuiſſe; vt ſenex tranquillam, legibus armatam, trophæis ornatam, prouincijs auctam, delubris ad bis mille in Deiparæ Virginis honorem ædificatis illuſtratam anno 1276. reliquerit. Cui incunctanter ſuffragatus Bernardinus Gomeſius Archidiaconus Saguntinus; ad Diuinum, inquit, Chriſti nomen vbique propagandum adeo intentus [Iacobus fuit] vt tria nobiliſ-
ſima regna è Sarracenorum manibus eripuerit, & «
ad duo millia templa exædificari, eaque Chriſto «
eiuſque Matri & Virgini dicari curauerit.] Sit ter- «
tius eiuſdem rei teſtis Hieronymus Blanca Cæſar-Auguſtanus. Is in rerum Aragonenſium Commentario, eodem ſtylo ſubſcribens; delubra, ait, ad bis

Paulus Barcinon. in Catalogo Regum Aragoniæ.

Gomeſius l. 2. de reb. geſtis Iacobi. primi Aragon. Regis.

Blanca in Cõmentar. rerum Aragon. ad an. 1235.

„ mille in Deiparæ Virginis honorem cōſtruxiſſe per-
„ hibent, ac ſub eiuſdem Virginis nomine, cui ſe ſæ-
„ pius vouerat, ſacrum quem nunc vocamus Re-
„ demptionis Captiuorum Ordinem fundaſſe, &c.]
Aliquot itaque Hiſpaniarum templa Deiparæ inſcripta percurramus.

Templa Cæſar-Auguſtana.

CAPVT 17.

Lib. 2. cap. 2. & lib. 4. cap. 3.

TEmpla inſcripſi, non Templum. Nam de vno iam ſat cōſtat, quum ex hoc, tum altero libro. Id à Columna, cui Diua inſtitit DE PILARI, Hiſpanienſes vocitant. Habet verò ciuitas id genus alia quampluria, ipſis muris, quaſi in orbem aſſidentia, quæ pia ciuium ſedulitas magnis moliminibus, gratitudinis ergo compoſuit; quibus ſupereminet ingens illud Delubrum, vulgò DEL PORTILLO, ab admiranda ſignorum quæ ibi patrantur ſerie nuncupatum; cuius & iſtorum cauſſam, cōmunis namque eſt, qui noſſe volet, Hieronymus Blanca ſeriò declarabit. Scio, inquit, in eiuſdem Eccleſiæ tabu-

Blanca in Cōmētario rerum Aragon. ad an. 1134.

„ lis contineri, ſcilicet Mauris Cæſar-Auguſtam vr-
„ bem, quam noſtri iam obtinuerant, noctu clam in-
„ uadere contendentibus, quadamque muri parte ab
„ eis conquaſſatâ & dirutâ, *Sanctiſſimam Dei Genitricem*
„ *Mariam* cæleſti Angelorum agmine coaceruato ipſis
„ infidelibus reſtitiſſe, ac ne vrbis ſibi cariſſimæ poti-
„ rentur, illius ſe præbuiſſe propugnatricem ac murū.

Propterea

Propterea noſtros mœnium reparandorum negligentiores redditos, firmam ac ſaluam vrbem ipſam ſtatuentes quæ eiuſdem Virginis patrocinio muniretur: in ipſius vero muri direptionis loco, quo cæleſte ſignum apparuerat, ſacrum ibi templum conſtruxiſſe, tantæ rei conſecratum, quod nomine inde ſumpto ſub *B. Mariæ del Portillo* memoria, celebre noſtra hac ætate inuiſitur. Alia etiam ſacra delubra in eorundem mœnium continuatione ædificaſſe eidem ſanctiſſimæ Virgini dicata, nempè vt tota vrbe ipſius templis circundata & quaſi circumſcripta, celebre tantæ rei ac perpetuum ſignum exſtaret.] Hactenus Blanca. Verùm enimuerò, quum poſtmodum (quo caſu vel cauſsâ, me latet) in Barbarorum poteſtatem miſerè concidiſſet; exceptum affectatæ tyrannidis iugum, eodem eiuſdem del Portillo Virginis præſidio, excuſſit amica ciuitas; vti vetus quoddam Eccleſiæ huius, ab Hadriano Pont. Max. acceptum diploma exprimit. Eius ſunt verba: *Olim cum Chriſti fideles Ciuitatem Cæſar-Auguſtanam contra Mauros infideles, Catholicæ fidei hoſtes, qui tunc dictam ciuitatem occupabant, expugnarent: quædam Imago eiuſdem Beatæ Mariæ, miraculosè in Eccleſia ipſius Beatæ Mariæ del Portillo Cæſar-Auguſtanenſibus, eiſdem Chriſti fidelibus, dum bellum aduerſus eoſdem infideles gererent, apparuit. Cuius viſionis fauore & auxilio, præfati fideles victoriam, aduerſus eoſdem infideles conſecuti fuerunt. Ex tunc Omnipotens Deus, meritis & interceſsione eiuſdem Virginis Mariæ, crebra miracula in eadem Eccleſia operari indies dignatus eſt.*

Templum Toletanum.

CAPVT 18.

TOletanum Templum, cuius nuſquam non increbuit fama, peruetuſta initia habet; ſed quo ea tempore, nondum ſatis eſt exploratum. Dubitandi cauſſa princeps, à primo huius Eccleſiæ Principe pendet, D. Eugenio Archiepiſcopo Toletano; de quo antiquiſſimum Templi marmor parieti inſitum, taliter inſculptum legentibus offert:

Ioan. Mariana lib. 10. de reb. Hiſpan. c. vltimo.

HIC SITVS EST EVGENIVS MARTYR, PRIMVS ARCHIEPISCOPVS TOLETANVS.

Nec quenquam Hiſtoricorum ſciam, qui eâ opinione non ducatur. At verò quis ille Eugenius fuerit, ſunt qui varijs rationibus ſermocinentur. Martyrologium Romanum facit eum B. Dionyſij Areopagitæ Diſcipulum, ac Epiſcopum Toletanum appellat: cui in notis Baronius ſubſcribens plurium auctorum ſimiliter ſentientium teſtimonia adducit, vt Molani, Petri Eſquilini, Vaſæi, Marinæi Siculi: & ipſa Præſulum Toletanorum hiſtoria, Francofurti cum plurimis Hiſpanienſium rerum ſcriptoribus, tribus ingentibus tomis comprehenſis, præſente ſæculo excuſa, Eugenium anno Chriſti 68. creatum fuiſſe Epiſcopum affirmat; & communior ferè omnium eſt ſententia. Verum enimuerò ijs gnaui-

Martyrologiũ Rom. 15. Nou. Baron. in Notis. Molan. in Indiculo & in addit. ad Vſuardum. Petrus in Catal. l. 10. c. 62. Vaſæus in Chron. Hiſp. Marinæus l. 6. hiſtor. Hiſpan. Chronol. Præſul. Toletan.

gnauiter & animoſè obluctatur Andreas Reſendius Luſitanus, in prolixa illa Epiſtola, quam ad Bartholomæum Kebedium Preſbyterum Toletanũ Compluto an. 1570. Ianuarij 30. tranſmiſit; contenditque alium ab eo Eugenium fuiſſe; eum nempe qui circa Redemptoris noſtri an. 253. Decio & Grato Coſs. Romæ ex Preſbytero cum alijs ſex, Epiſcopus Ordinatus eſt, vnde in Gallias ad prædicandum miſſus, Hiſpanias etiam perluſtrarit, ſeminandi & in ea gente Euãgelij ſtudio prouocatus: ſeque quum rationibus varijs, tum Gregorij Turonenſis patrocinio tueri conatur; addens nulla ijs temporibus Templa Toleti viſa fuiſſe; cœpiſſe autem primum, quando funeſtiſſima Diocletiani Imp. tempeſtate tota Chriſti Eccleſia quateretur, aut fortè eâ penè ſopitâ, Chriſtianis animus, aliàs deiectus collapſuſque reuiuiſceret. Raſis etiam opinioni ſuæ adſtipulantis auctoritatem profert, verbis hiſce ſcribentis: *Diocletiani tempore Chriſtiani, qui Toleti in Hiſpania erant, Eccleſiam conſtruere cœperunt, quæ poſtmodum Regum dicta fuit.* Diocletiani verò procellam circa annum 290. ſæuijſſe chronica loquuntur. Quid hinc itaque concludam? Saltem à mille trecentis annis, Baſilicam, ſiue primam illam, ſiue alteram (priore fortè perſecutionum turbine diu antè diſſipatâ) Toletanorum operâ, regia in vrbe faſtigium attuliſſe.

Reſendius in quadam Epiſtola.

Illam porrò Mauri, anno 714. per totam Hiſpaniam inſolentiſſimè graſſantes, vrbe in deditionem

Ioan. Mariana l. 6. c. 24.

accepta, execrandis ſuis ritibus, miſerandum in modum conſpurcare non erubuerunt; illam, aio, quam ſacratiſſima Virgo ſexaginta quaſi ante annos, præſentia ſua, ſuo ſermone, Veſteque mundiſſima (de qua nos lib. 5. in Reliquijs) B. Illefonſo Antiſtiti oblatâ, dignata fuerat illuſtrare. Quæ eorum fœditas annis ſupra trecentos, ſexaginta & vno in ſacra æde dominata eſt; donec Alfonſus Sextus generoſiſſimus Princeps animos ſumens, Barbaros loco cædere armorum vi compulit. Quæ tunc cogitatio tua prima Victor Alfonſe? Fœces ſacris ædibus eliminare; Religionem reſtituere; vtque ritè fiat, Pontificem creare. Ergo quoſque Regni Primores, Antiſtites, Principes, Religioſos, qua pietate, qua prudentia ſpectabiles, Toletum conueniant, mandas. Qui regio edicto ſinguli audientes, magna frequentia, decimo quinto Calendas Ianuarias coëunt, ac vnanimi voce Bernardum virum integerrimum, Ordinem B. Benedicti profeſſum, in Toletanæ Cathedræ Pontificem eligunt. Decem inde menſibus euolutis, Toletanus, adſtantibus alijs cum Rege Præſulibus, templum Maximum, exterminatis Barbarorũ ſpurcitijs, Chriſtianis ceremonijs 8. Calend. Nouemb. conſecrat, *ac Diuæ Virginis clientelæ*, Sanctorum item Apoſtolorum Petri & Pauli, S. Crucis ac S. Stephani nuncupat. Quo quidem tempore Sacerdotes triginta, totidemque portionarios conſtitutos fuiſſe Ioannes Mariana atteſtatur. Et verò quanta inde incrementa loco & Pontifici obuenerint, eſſet præſen-

Aluarus Gomecius lib. 3. vitæ Franciſci Ximenij Archiepiſcop. Rodericus Ximenius Archiepiſc. Toletan. l. 2. de reb. Hiſpan c. 22. Ioan Mariana l. 4 c. 11. & l. 9. c. 16. Id. Rodericus l. 6. c. 24.

Ioan. Mariana l. 9. c. 18. Rodericus l. 6. c. 26.

Ioan. Mariana l. 10. c. 18.

Digitized by Google

præſentis quidem inſtituti recenſere; ſi, quod iuſtum volumen quærit, vno capite comprehendi poſſet. Itaque aliundè reſciatur; opes per Alfonſos, Ferdinandos alioſque Principes ad incredibilem ſummam conceſſas fuiſſe; quas Aluarus Gomecius Caſtrus Toletanus obiter delibans; *Paulatim*, infit, *ex Religioſorum Principum & piorum hominum liberalitate, ea ſacrorum redituum portio, quæ ſacris tectis curandis cedit, octies centena millia nummorum ſummam efficit.*]

Gomecius Caſtrus lib. 3. de reb geſtis Franciſci Ximenii Archiepiſc. Toletani.

Reſciatur & iſtud; Toletanum Archipræſulem, regni Caſtellæ Cancellarium eſſe; de quo Ioannes Mariana: *Alfonſus Caſtellæ Rex in extrema ætate* (obijt an. 1213.) *Toletanum Præſulem iure perpetuo legeque in omne tempus lata Regni Cancellarium eſſe confirmauit. Quo Magiſtratu ſuprema & maxima auctoritas ſecundum regiam olim continebatur.*] Etiam eundem Hiſpaniarum eſſe Primatem; Roderico id aſſerente: *Cindaſuindus Gotthorum Rex*, ſcribit ille, *à Romano Pontifice obtinuit priuilegium, vt ſecundum beneplacitum Pontificum Hiſpanorum, Primatiæ dignitas eſſet Toleti, ſicuti fuerat ab antiquo.*] Obijt Cinduaſuindus, alijs Cindaſuinthus, an. 649.

Ioan. Mariana l. 12. c. 3.

Rodericus vbi ſupra.

Et iſtud; Rodericum Pontificem ædificium Eccleſiæ Toletanæ innouare cœpiſſe, quo tempore Mauritius Burgenſium Epiſcopus Eccleſiam ſibi ædificaret; cuius lapis primus, Roderico teſte 20. Iulij anno 1222. poſitus eſt. Toletanæ Baſilicæ tectum eâ formâ, quâ nunc eſt, Ferdinandum auctorem iactare ſuum. Et vt finiam ſeptendecim Concilia hactenus inibi fuiſſe celebrata; Plurimos Præſulum in Diuorum.

Rodericus Santius. parte 4. Hiſp hiſtoriæ Alfonſ à Carthagena c. 83. Anacephalæoſis rerum Hiſpaniæ. Gomecius lib. 3. &c.

Diuorum numerum relatos; Reliquias Sanctorum innumeras adeſſe, & quæ ſimilia.

Templum Ouetanum.

CAPVT 19.

Ioan. Mariana l. 7. c. 6.

OVetum nobile in Aſturibus quondam opidum, à Froila, Hiſpaniarum Rege, circa annum 758. ædificatum, quatuor inter delubra, quæ Alfonſus ſecundus itidem Rex anno 803. ibi condidit; duo eminent, ſuis quæque titulis conſpicua; vnum S. Saluatoris, quod curante altero Alfonſo Rege, cognomento Magno, anno 876. in Metropolitanum eſt erectum; vel ob id nobiliſſimum, quod ſacram veſtem B. Illefonſo à Virgine donatam, ac anno 714. per Vrbanum Toletanum Pontificem, ex Vrbe ſua, aduentantibus Mauris, ad Aſtures delatam diutiſſimè, neſcio an hodiè, poſſederit. Alterum Deiparæ, ſtructurâ marmoreis columnis innixâ, auro argentoque variè ornatum, quod Regum Mauſolæa requietem ibi ſuam ſæpènumero deſignantium mirificè venuſtant: In quibus Alfonſi Caſti Fundatoris; Ranimiri; Ordonij; Alfonſi Magni, cum Semena coniuge, Garſiæ filij etiam Regis ac fortaſſe aliorum. Cuius Ranimiri quia mentio incidit, non prætereundum id fuit, quod ſecundo ab Oueto lapide ex belli manubijs, ædem alteram, Mariæ Virginis nomine in latere Naurantij Montis anno 846. ædificauerit, ſtructuræ genere, & totius

Rodericus Ximenius l. 4. c. 17. & 8. Ioan. Mariana lib. 7. cap. 18. & 12. Id Mariana lib. 6. cap. 24. Rodericus l. 4. c. 3. & 8.

Ioan. Mariana l. 7. c. 13. Rodericus lib. 4. c. 13.

& totius operis pulchritudine, præſtantioribus meritò accenſendam.

Templum Hiſpalenſe. Capvt 20.

Hiſpalis celebre Emporium Hiſpaniæ eſt, Bæticæ caput.; Maximum cuius & Cathedrale Templum Mariæ nomine inſignitum: cui ædificiorum amplitudine & maieſtate cætera vniuerſæ Hiſpaniæ ex facili cedunt. Paulus Merula hanc ei panegyrim in Coſmographia tribuit: Inter templa ſanè primas tenet illud, quod D. Mariæ conſecratum, quo nullum habet Chriſtianus Orbis excellentius ſiquis operis amplitudinem ſpectet & maieſtatem. Turrimque ſummæ altitudinis, editiſſimo operoſiſſimoque faſtigio admirabilem; vnde in vniuerſam vrbem campoſque latiſſimè lætiſſimeque circum iacentes iucundiſſimus eſt proſpectus. Cochleam intus habet, per quam eques commodè aſcendere poteſt. Qua ferè ſumma eſt, ambitur ab hac inſcriptione;

Ioan. Mariana l. 13. c. 7. ad an. 1246.

Paulus Merula parte 2 Coſmographiæ lib. 2.

Tvrris Fortissima Nomen Domini. In ſupremo apice, Fidei eſt ſtatua ærea, magnitudine hominem referés, verſatilis ventorum index.] Hactenus Merula.

Prouerb. 18.

Cæterum triginta aureorum millia Fabricæ aſſignata, quotannis percipit ex reditu: Epiſcopus quadruplum: Sacerdotijs numerus prouentuſque ex proportione reſpondent.

Mariana vbi ſupra.

Id Mariana lib. 4. c. 14. ad an. 303.

Vrbe egredienti ac ingredienti viam, qua Toletum itur, quamque vocant militarem, templum ſat amplum occurret, Mariæ Epitheto ornatum, omnibus circa populis Sanctum & reuerendum. Id prodigia obtinuerũt, ad vetuſtam Diuæ Iconem ibi frequentia. Quam iuxta, compaſcuus ager ac lucus eminens adſident, vlmis ſurſum capita tollentibus, genij loci ſacri indicibus. Quæ vero huius & eius exordia fuerint, necdum ſcio.

Templum Olyſſiponenſe.

CAPVT 21.

OLyſſipo, alias Iulia Fœlix, Luſitaniæ Emporium, huic etiam Ordini adſcribatur, vtpote cuius in portu ædicula Virginea, abs Henrico Principe olim condita, recens in miram excreuit amplitudinem, munificentia quum Emmanuelis 3. tum Ioannis Filij Regum Luſitanorum. Quam quidem non terſiore penicillo, quam Ioannis Maffeij delineauero. Patefacta (ſcribit) India & incognitæ ad eam diem nauigationis ratione vt cumque comperta, primum omnium Emmanuel Luſitaniæ Rex, toto regno ſupplicationes indixit; populi circa templa frequentes iere. Dein Mariæ Virginis, eius nauigationis Præſidi exſtructam olim ab Hẽrico Principe ædiculam in ipſo aditu portus Olyſſiponenſis, miram in amplitudinem extulit auxitque, in loco imprimis illuſtri, vt ab omnibus conſpici poſſet, ipſius

Maffeius lib. 2. hiſt. Indicæ. Idem Damianus a Goez in deſcriptione Olyſſiponis. Item Paulus Merula parte 2. Coſmogr l. 2.

ipſius Henrici militarem ſtatuam collocauit. Ad «
eius templi cuſtodiam, & cæremonias, & naualis «
præſertim turbæ ducumque animos ritè expiandos, «
eximia ſanctitate Monachos è Hieronymiana fami- «
lia acciuit.] Hactenus Maffeius. Cui magna acceſſio (dixi) facta fuit à Ioanne Emmanuelis Filio, vt tetraſtichon hoc, auctore Andrea Reſendio, ibidem cuiuis obuium palam teſtatur:

Vaſtâ mole ſacrum Diuinæ in littora Matri
Rex poſuit Regum Maximus Emmanuel.
Auxit opus hæres regni & pietatis: vterque
Structura certant, Religione pares.

Andreas Reſendius l. 1. Antiquitatum Luſitaniæ.

Is autem Reſendius in primo Antiquitatum Luſitanarum libro, ſcribit in ipſo promontorij cacumine quo in Oceanum præcipitatur, templum olim fuiſſe *Soli & Lunæ* ſacrum, cuius modò inter litorales arenas ruinæ tantum exſtant, & cippi aliquot inſcripti, ſuperſtitionis antiquæ indices: quorum vnus ſic habet:

SOLI ET LVNÆ CEST. ACIDIVS PERENNIS
LEG. AVG. PROPR. PROV.
LVSITANIÆ.

Soli & Lunæ Ceſtius Acidius perennis Legatus, Auguſtalis Proprætor Prouinciæ Luſitaniæ.

Vnde intelligimus quanto merito pars ea Deiparæ, Lunæ Sole amictæ tributa ſit; quam noctiluco iſti planetæ ſtulta gentilitas alicui velut numini addixerat.

Digitized by Google

Templum Legionenſe.

CAPVT 22.

AT vero Legioni, tempore Traiani Imp. an. 99. à ſeptimæ Legionis militibus conditæ, Caſtiliæ Metropoli par decus acceſſit, quum an. 918. Ordonius Rex debellatis Mauris, vrbem, in triumphantis morem repetens, Templum Virgini parenti aſſignauit ſacrauitque, Fruminio Legionenſi totius cæremoniæ Antiſtite, cooperantibus alijs vndecim Epiſcopis ex vniuerſa Prouincia euocatis. Auxit idem noui tẽpli maieſtatem; quum nullo maiorum exemplo, de manu eius Pontificis, Regni coronam capiti ſuo imponi curauit. Auxit, quum denatus ibidem ius ſepulturæ anno 923. accepit. Auxit denique, & etiamnum auget nobilis cæremonia, qua ſingulis annis, 12. Virgines Auguſti 15. ſolenniter B. Virgini offeruntur.

Ioan. Mariana l. 4. c. 5. & l. 7. c. vlt. Rodericus Ximenius l. 4. c. 21.

Marinæus Siculus l. 3. de reb. Hiſpaniæ.

Templum Guadalupanum.

CAPVT 23.

GVadalupi (Luporum flumen latinè dixeris, vnde Aquas Lupias non nullus vocitat) Luſitaniæ opidi, toto orbe nominatiſſimum eſt templum, & in templo Diuæ ſtatua, varijs miraculorum monumentis, quæ ſacræ ædis ambitu continentur, illuſtriſſima: Id Mariana hac periodo complectitur:

Marinæus Siculus l. 5. de reb. Hiſpan.

Ioan. Mariana l. 6. c. 1.

Fama

Fama ſine vllo certo auctore, vulgo inter Hiſpanos iactatur, Regis Legatos illam Virginis Matris ſculptilem ex ligno Imaginem, ad Leandrum attuliſſe, D.Gregorij (cui ſuum in Iob Commentarium etiam nuncupauit) donum: eſſeque illam quæ longo poſt tempore, in ſpecu quodam reperta, vna cum Fulgentij Aſtigitani corpore, præcipuâ totius Hiſpaniæ Religione colitur, ad Guadalupeum opidum templo dicato.] Quibus Marianæ verbis non abſimilia ſunt iſta Caniſij: Gregorius Magnus (inquit) ſapientiſſimus Eccleſiæ Doctor ſimul & Pontifex, habuit olim ſibi valdè coniunctum & familiarem optimum virum Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum; cui non ſolùm ſuos in Iob Commentarios dedicauit; ſed & Virginis Matris Imaginem dono miſit, eam videlicet, vt veteres tradunt Annales, quæ apud Hiſpanos ad Amnem Lupi etiamnum exſtat, & mirabili omnium gentium concurſu colitur, Deo etiam hunc cultum multis & ſtupendis miraculis identidem approbante.] Hactenus Caniſius. Addam hic obiter eundem Gregorium, alteram Diuæ Iconem Secundino, non vulgaris pietatis viro, etiam miſiſſe.

Caniſius lib. 5. cap. 22. Vide S. Gregorij l. 7 Regiſtri Epiſtola 52. & l. 9. Epiſtola 9.

Porrò templi Guadalupani cura Hieronymianis fratribus, qui iuxtim domicilium habent, concredita eſt. Signum aliquod eius quæris? Addam. Quum Ioannes 2. Caſtellæ Rex accepiſſet perfidos Sarracenos non parua terris ſuis intuliſſe damna; medendum in tempore ratus, Diuæ Guadalupanæ

Roder. Santius pag. 4 Hiſpan. hiſtor. c. 30.

auxilio ſortem ſuam committit; adeoque templum eius ingreſſus preces fundit, munera offert. Hinc hoſtem aggreditur, frangit, fugat; ſpolia ampla legit; Hueſtam, Ximenam, Vellem & plurima alia recuperat.

Alia aliquot Templa Deiparæ, in Hiſpanijs Sacra.

CAPVT 24.

Hieronymus Paulus Barcinonenſis in catalogo Epiſc. Barcinonenſium.

BARCINONE Hiſpaniæ Tarraconenſis vrbe, Virgineum eſt templum, ex qua Trodinus XI. Barcinonenſis Epiſcopus D. Eulaliæ corpus ad Eccleſiam Cathedralem tranſportauit.

Marinæus Siculus lib. 5. de reb. Hiſpan.

OLIANA in ripa Sicoris fl. opidũ famigeratur Caſtiluedrenſi æde, ſublimi in loco, ſub Diuæ auſpicijs poſita; ad quam (nota prodigium) ſingulis annis, menſe Martio, feria ſexta ex Inſula fluminis, tria lumina cærulei coloris aſcendunt, & eccleſiam per feneſtras ingreſſa, lampades accendunt, & ſubinde deſcendunt ad eum locum, vnde venerant, ibique ab inſpicientium oculis euaneſcunt. Id à populis eius tractus, viriſque fide dignis (ſcribit Marinæus) affirmatur.

Rodericus Santius parte 4. Hiſpan. hiſtor. cap. 5.

MVRTIA Mariano etiam templo nobilitatur, quod Alfonſus X. Caſtellæ Rex, cognomento Aſtrologus, iſta vrbe de Sarracenis recuperata, à fundamentis exſtruxit; ad quam, vbi obijſſet, cor ſuum deferri, ac vrbem in fidelitatis eximiæ Mnemoſynon ſep-

non ſeptem coronas armis & inſignibus appingere mandauit. Regnabat an. 1250.

OSCÆ Valentinæ Diœceſis op. templum vetuſtate & opere commendabile ſedet; quod à Mauris impijſſimi cultus factum domicilium, 16. Calend. Ianuar. anno 1096. expurgatum fuit, atque Chriſto Nazareno Deo Opt. Max. D. Mariæ Genitrici, Petro Apoſtolorum Principi, Ioanni Baptiſtæ & Ioanni Euangeliſtæ Diuis præſidibus, quorum in tutela populus, Ciuitaſque Oſcenſis eſſet, conſecratum; Berengario Tarraconenſi & Amato Burdigalenſi Archiepiſcopis, Petro Iaccetano, Fulcone Barcinonenſi, Petro Pompeiopolenſi, Sanctio Laſcarenſi Epiſcopis adſidentibus.

Indicum rerum ab Aragon regib. geſtarum lib. 1. Bernardin. Gomeſius lib. 14. rerum geſtar. Iacobi Expugnatoris Aragon. Regis.

TVDA inter amœniores Gallециæ ciuitates non poſtrema, templo Mariæ pariter gaudet quod ei Pelagius Correa, Ordinis D. Iacobi. Magiſter, ad Marianorum Montium radices circa an. 1270. exſtruxit, victoriæ de Mauris obtentæ monumentum: In quo ipſe vitâ functus non inglorio ſepulcro donatus eſt. Aliaque alibi talia.

Rodericus Toletanus lib. 3. cap. 15. Ioan. Mariana l. 13. c. 12.

Templum Montis-Serrati.

CAPVT 25.

ANno quaſi 890. Godefrido Peloio rerum Barcinonenſium potiente, opiliones aliquot, vt fit, Montis Serrati iugum cum gregibus forte perrantes, ecce inclinante Sabbathi die, ingentia lumina.

Hiſtoria Miraculorum Diuæ Montis-Serrati an. 1600. Lugduni excuſa, & Gallorum Regi nuncupata.

Marinæus Siculus l. 5. de reb. Hiſpan. & alij.

lumina è cœlo in antrum cominus hians collabentia ſtupidi conſpiciunt, moxque Angelicos concentus inde efflatos auribus excipiunt. Quid faciant? rem deferunt ad parentes, ad amicos, ad ignotos. Explorandi cuique libido: cōcurritur; & ipſe Caucaſus omnium ætatum, ſexuum, ordinum agminibus inhorreſcit. Quumque Sabbathi dies recurriſſet, ſeque Phœbus præcipitem in Oceanum dediſſet, ecce iterum arduus æther faculas agminatim in ſpecum eiaculatur; nihilque remiſſius ſacrorum Geniorum legio agitans,

Obloquitur ſeptem numeris diſcrimina vocum,
Iamque eadem digitis, iam pectine pulſat eburno.

Stupor inde ſingulos acriter ferit; neq; diutius Barcinonenſem Antiſtitem res latet, qui ſubitariâ ſimul cupidine correptus, ſcandit rupem, ſpectaculum & ipſe exploraturus. Die & horâ ſolitis iteratur prodigium. Stupes tu quoque Pontifex, & rectè; inque antrum (id muneris erat tui) etiam venis. Quid porrò inuenis? Deiparæ Statuam, quam turba Mortalium negligente, Angelicum famulitium honoraret. Non pateris, non differs; ſpemque metumque inter dubius, eam venerabundus excipiens, ſpeluncâ effers, & præeuntibus vexillis, tædis, cruce, reliquijs, clero multa prece cantuque per altum aëra ſtrepero donare templo tuo Cathedrali paras, & progrederis. Quouſque autem? donec ad iſtum vbi hodieque eſt locum pedem ponis. Tunc ſtare nec poſſe dimoueri magis.

Quam

Quam ſi dura ſilex, aut ſtet Marpeſia cautes.

Nouum prodigium; cuius nō alius interpres, quam ipſe Antiſtes, Statuam ſacram ibi ponit, ac celeberrimam Baſilicam componit. Quæ quanta deinceps ea fuerit, Montis huius Hiſtoria, nuper Gallorum Regi inſcripta, in qua octoginta duo ſupra trecenta, ad Diuæ huius implorationem, patrata prodigia referuntur, non obſcuro indice declarat.

At verò, vt tibi grater, ô Lector! Hieronymi Pauli Barcinonenſis calamum hic appendo. Serreſus (inquit) quem & Serratum vocant, mons eſt " finibus Leletanorum in Lacetanis; olim profanis " Deorum cultibus dicatus, de quo quædam haud in- " decenter enarrare lubet. Mons ipſe non modo in " Hiſpanijs, ſed vbiuis Prouinciarum, Latini Chri- " ſtianique nominis famâ pernotiſſimum eſt; ſitus & " Religio efficit. Diſtat a Barcinone circiter 30000. " paſſuum, tantundem mari remotus. Lambitur à " Septentrione Rubricato amne, vbi Palladium opi- " dum Oleſia patet 12000. paſſuum in inſulam ſedens, " & nulli contiguus, vt Soracte in Italia. Altitudo " eius ardua, & quam eminentes cliui cauleſque ex- " aſperant; memoroſis internis ornis & fraxinis & " huiuſmodi arboribus inſignitus eſt, ſalientibuſque " fontibus, medicinalium quoque herbarum feracior. " Aſpectus eius ampliſſimus, vt Pyrenæis in Occi- " dente Sole Balearibus terminetur. Et cum cernen- " tibus inacceſſibilem ſe oſtendat, benignum tamen " aditum circuitus tribuit: exterius autem præruptis "

Hieron. Paulus in deſcrip. Fluminum & Mōtium Hiſpan.

a exeſiſque

„ exeſiſque ſaxis ita vndique ingraduus, & in ſerræ
„ ſimilitudinem & ex ordine compoſitus eſt, vt pru-
„ denti opere naturam ipſam aut mundi huius Opifi-
„ cem, Montem ipſum neſcio quid ſacri Numinis
„ oſtentantem, ſuo celeberrimo cultui exſtruxiſſe cre-
„ damus. Religionis eius auxere initia, quod ſupre-
„ mæ Virgini ſacer ſit, ob vetuſtiſſimum eius ſimu-
„ lacrum, abditiſſimâ ſpeluncâ diuinitus adinuentum.
„ De quo ſi pro materia diceretur, grande eſſet pro-
„ fecto opus, & ideo relinquendum. Vltra montis
„ modum Ara Virgini exſtructa eſt, & Auguſtiſſi-
„ mum Templum. Via quoque aſcendentibus non
„ exigua, laborioſo accolarum cultu, regijſque ſump-
„ tibus coacta eſt. Deſperatum prima manu opus, mox
„ abſolutum. Cacumina præterea Montis Religioſis
„ habitantur viris, quos Eremitas appellant, ligneiſ-
„ que gradibus & exemtilibus ſcalis, & pendentia ſaxa
„ admotis, non ſine vaſtæ ſublimitatis terrore, ac
„ caſus etiam periculo adeuntur. Aſcendentibus ne
„ decidant remedium eſt curioſius ſcandere, & ne
„ ima deſpiciant. Templum quod diximus, cera, ar-
„ gentoque atque auro conflatis per orbem denarijs
„ onuſtum eſt. Cuius veterrimi tholi faſtigio miran-
„ dæ Virgineæ opis miſeris ægriſque mortalibus præ-
„ ſtitæ, teſtes appendent ſtatuæ & depictæ Imagines,
„ cathenæ, loricæ, clypei & roſtra carinis erepta, at-
„ que alia liberationis ac victoriæ monumenta. Quod
„ omnium maximum eſt, reuiuiſcentium hominum
„ funebria veſtimenta, ſuperatæ naturæ mirificentiſ-
ſimum

ſimum ſpectaculũ. Soluuntur vota ſexto Idus Sept. «
numeroſa populorum vſq; ad internecionem preſ- «
ſura.] Hactenus ille; & nos de Hiſpania.

ITALIA

Templis Virgineis refertiſsima.

CAPVT 26.

ITaliæ fines & dulcia carpimus arua*; cuius Vrbs nulla Templi Virginei expers, vel Bozij Eugubini calculo : *In Italia* (ait) *nulla Vrbs abſque aliquo Deiparæ Templo Miraculis illuſtri conſpicitur.*] Etiam miraculis? addit ille : in quibus excellunt quæ habent Roma, Loretum , Neapolis , Patauium , Ferraria , Bononia, Florentia, Sena , Luca, Viterbium, Rauenna, Mediolanum , Genna, Aſſiſium , Venetia. Horum aliqua cenſeamus, ac primùm Orbis Dominam ineamus. Ea eſt

Roma. CAPVT 27.

QVis credat Diuorum templa hic ſupra 300. numerari, & eorũ Deiparæ ſex ſupra quadraginta ſacra eſſe? vt fides adſit, ecce horum ſeriem.

Ioan. Schraderus l.2 monument. Italiæ. Paulus Merula parte 2. Coſmogr. l.4.

Sancta Maria de Anima.
Sancta Maria in Ara cœli, olim Iouis Feretrij.
Sancta Maria Auentina, olim Bonæ Deæ.
Sancta Maria de Cacabarijs in regione Pineæ.

SANCTA MARIA

In Campo ſancto, in valle Vaticani.
In Candeloro reg. S. Angeli.
In Capella trans Tiberim.
In Capitolio, olim Apollinis Capitolini.
De Carmini, iuxta Pontem Ælium.
De Cœlis in vico Flaminio.
De Conceptione in Monte Cælio, à Leone X. Pont. Max. à fundamentis reſtituta, & laqueari aureo exornata.

Iac. Middendorpius l. 3. de Acad.

De Conſolatione ſub Rupe Tarpeïa.
In Coſmedim in Velabro, olim herculis, in Arâ Maximâ.
In cripta picta, olim Veneris Victricis.
De Curte infra Capitolium.
In Dominica in Cœlio.
In Equirio, olim Iſidis in Circo Flaminio.
De febribus in Vaticano, olim Martis.

SANCTA MARIA

Ad Fontem Olei.
De Gratia intra Capitol. & Palatinũ, olim Veſtæ.
Grottapenta in regione Parionis.
In Horto trans Tiberim.
De Inferno in foro Romano, olim Iouis Statoris
In Inſula.
In Iulia regione Harenulæ.
De Loretto Piſtorum.
Maior in Eſquilino.
Supra Mineruam, olim Mineruæ.
De Miraculis.
In Monte Iordano.

Monte-

SANCTA MARIA

- Monteronis in regione D. Euſtachij.
- In Monte-Serrato poſt campum Floræ.
- Monticaeli in regione Harenulæ.
- Nauicella in Cœlio.
- Noua in fine fori Romani, olim Solis & Lunæ.
- De Pace.
- De Palmâ in viâ Appiâ.
- In Pallara prope Veliam.
- In Porticu in regione Ripæ, olim Saturni & Opis.
- De Populo ſub Colle Hortulorum.
- De Portugallo in fine Suburræ.
- In Poſterula in regione Pontis.
- In Publicolis prope Palat. DD. de Cruce.
- Rotunda, olim Pantheon.
- De Virginibus prope porticum Antonini.
- Vallicella in regione Parionis.

Ijs ita ſingillatim recenſitis, congruum eſt quædam ad ſtrictiorem recognitionis limam euocare; ea nempe quæ in Vrbe ſupra cætera audiunt & coluntur. Sit itaque & meritò omnium Princeps

MARIA MAIOR.

CAPVT 28.

ILlam Sanctus Liberius Pont. Max. à Ioanne Patricio Romano, eiuſque coniuge nobilitate clariſſimis, in Monte Eſquilino exædificatam, an. 367. Deiparæ ſacram fecit. Ædificij & nomenclaturæ hæc (Marcus Attilius Serranus l. de 7. vrbis Eccleſiis.)

a 3 cauſſa

Romanũ Breuiariũ & Martyrologiũ cum Baronii notis. Ioan. Bonifacius l. 2. hiſtor. Virgin. c. 1. Baron. in annal ad annum 367. Petrus de Natal. in catal. l. 9. c. 21.

cauſſa fuit. Quum par iſtud coniugum, prolis expertium, ambigerent, quemnam ſtatuerent facultatum ſuarum, quas peramplas habebant, hæredem; precibus ad Deiparam contendere cœperunt ſibi diuinitus id indicari. Audit Virgo Clementiſſima; ac Nonis Auguſti, quo tempore maximi in Vrbe calores, Eſquilinam rupem niue operit, aitque vtrique in ſomnijs, ac ſimul ipſi Pontifici, ibi ædem ſibi comparent, vbi expanſam niuem candere compererint. A ſomno ſurgitur; viſa conferuntur; locus inquiritur, reperitur. Tunc lætitiarum affatim; ædis amplitudinem ſignare; fundamina iacere; muris, baſibus, columnis onerare, tectum inducere, templo tandem coronidem dare. Vnde mox *Baſilica Liberij*, mox *Mariæ ad Niues* ex prodigio nomen attributum. Quod Baſilica Liberij, ecce Fauſtinum & Marcellinum (coætanei fuerunt) qui dicant: *Plebs Fidelis, cui concurrens Presbiteros illos ſeptem detentos eruit, & ad Baſilicam Liberij ſine mora perduxit.* Quod S. Mariæ ad Niues, affero Romanum Martyrologium, vbi legas: *Romæ in Eſquilijs dedicatio Baſilicæ S. Mariæ ad Niues.*]

M. Attilius vbi ſupra.

Martyro. Rom. 5. Auguſti.

At verò ijs in nomenclaturis non ſtetit. Quum enim S. Xiſtus 3. qui anno 432. ſedem Pontificiam Romæ occupabat, labantem illam præcipitiumque minitantem, mira liberalitate reſtituiſſet, immo ampliaſſet, aureiſque Statuis (ea ipſa tempeſtate Epheſinum Concilium Neſtorij blaſphemas in Virginem voces exploſerat) magnificentiſſimè decoraſſet,

Ioan. Bonifacius l. 2. c. 5.

raſſet, *Xiſti Baſilica* cœpit appellari. Signo meum teſtem : *Hactenus* (ſcribit Baronius) *exſtant ferè integræ ſacræ illæ hiſtoriæ, muſiuo operæ contextæ, atque ſuper maiorem arcum, eodem opere exornatum, eiuſmodi inſcriptio perſeuerat:* Baron. in Martyrol. Rom. 5. Auguſti.

XISTVS PLEBI DEI.

à Xiſto Xiſtinana Baſilica dicta reperitur apud Ioannem Diaconum in vita S. Gregorij Papæ l.4.c.68.] Hactenus Baronius. Et ipſe Attilius; à nonnullis (inquit) dicitur Baſilica Xiſti; inter quos Venerabilis Beda ſcribit : *Xiſtus Romæ Epiſcopus fecit Baſilicam S. Mariæ Matris Domini, quæ ab antiquis Liberij cognominabatur.* Quæ Bedæ verba etiam in libro de Romanis Pontificibus in Xiſto 3. (quibuſdam Sixto) legi Baronius teſtatur. Attilius vbi ſupra.

Deinde autem *Sancta Maria ad Præſepe* fuit appellata, quod ſacratiſſimum illud Domini Præſepe recepiſſet: ac tandem ob præſtantiam *S. Maria Maior*, quod nomen hodieque tenet in titulum accepit. Vtriuſque nominis Hadrianus primus Pont. Max. ſolidus teſtis erit: *Beatus Xiſtus Papa* (ſcribit) *Baſilicam Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cognomento Maiorem, quæ ad Præſepe dicitur, tam in Metallis aureis quam in diuerſis Hiſtorijs, ſacriſque decorauit Imaginibus.*] Obtulit & altare argenteum puriſſimum, penſans libras trecentas. Vide Baronii annal ad an. 440.

Templi longitudo 312. latitudo 112. pedes habent. Pauimentum exquiſitè variegatis ac diſcoloribus teſſelis diſcriminatum; inaurata laquearia; Schraderus l. 2. Monumentorũ Italiæ.

princi-

principis altaris tabula Porphyretica. Ibi B. Virginis Imago à S. Luca effigiata, quæ Gregorij Magni tempore, tam inſigni prodigio (de quo nos alibi) inclaruit, honorificè aſſeruatur. Ibidem eodem Pontifice ſacra Miſſarum ſolennia peragente, quum forte, *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum* ſonora voce protuliſſet; auditi Angeli Symphoniacorum vicem excipientes, qui reſponderent; *Et cum ſpiritu tuo.* In cuius rei memoriam, quoties ibi Romanus Pontifex ſacris operatur, ijſdem verbis auditis, à Clero reſponſi nihil datur. Non tacendum illud eſt, quod ſæpe olim experimento probatum, accenſos Aſſumptionis Virgineæ Profeſto cereos, 24. horas ardere, nec vlla ſui parte conſummari ſeu minui.

Attilius vbi ſupra.

Petrus Cluniacenſis l. 2. c. 30. Caniſius lib. 5. cap. 24. Bartol. Caſſanæus in Catal. glor. mundi par. 12. conſider. 62.

At ne intentus tantum veteribus, recentiora prætermittam; eadem Baſilica hac noſtra ætate, longè auguſtior ac illuſtrior reddita eſt à Sixto 5. Pont. Rom. tum ob nobiliſſima illic Monumenta excitata, ac præſertim magnificentiſſimum ſacellum, quo Sacro-Sancti Domini Præſepe cõtinetur. Illuc Pij 5. Pont. Max. corpus ab eodem Pontifice tranſlatum, cuius ibi effigies talibus hinc inde Elogijs ſociatur.

Baronius vbi ſupra.

Daniel Niger Polonus in tabula quadam Rom. an. 1600. excuſa. Schraderus vbi ſupra.

Ad dexteram legitur:

Solymum Turcarum Tyrannum, multis inſolentem victorijs, ingenti parata claſſe, Cyproque expugnata, Chriſtianis extrema minitantem, Pius Quintus, fœdere cum Philippo 2. Hiſpan. Rege ac Republ. Veneta inito, M. Anton. Columnam Pontificiæ claſſi præficiens, ad Echinadas, hoſtibus XXX. *mill. cæſis,* X. *millibus in poteſtatem redactis, Triremibus* CLXXX. *captis;*

captis ; xj. demerſis, mille Chriſtianis a ſeruitute liberatis precibus & armis deuicit.

Ad ſiniſtram autem:

Galliam Carolo ix. Rege, perduellium, Hæreticorumque nefarijs armis vexatam, vt de regno déque religione actum videretur, Pius V. Sfortiæ Comitis S. Floræ ductu, miſsis equitum peditumque auxiliaribus copijs, periculo exemit, hoſtibuſque deletis victoriam reportauit, Regi regnum cum religione reſtituit, ſigna de hoſtibus capta ad Lateranenſem Baſilicam ſuſpendit.

Subtùs verò:

Pio V. Pont. Max. ex Ordine Prædicat. Sixt. V. PP. Max. ex Ordin. Minor. grati animi monument. poſuit.

Quæ quidem lubentius affero, quod priorem de Turca immaniter ferociente reportam victoriam, non alij, quam Diuæ Pontifex tulerit acceptam.

Templum Tranſtiberinum, ſeu ad Fontem Olei.

CAPVT 29.

ROmæ in Tranſtiberina taberna quam meritoriam vocitabant, ſub Octauiani Cæſaris Imperio, Olei Fontem naſcente Chriſto manaſſe, non vnus auctor aſſerit; Euſebius, Paulus Oroſius, Martinus Polonus, Philippus Bergomas, Gilbertus Genebrardus, Cæſar Baronius, Thomas Bozius, Ioannes Bonifacius, ita eſſe eodem ſtylo conteſtantur. Erat autem locus, vbi publica obſonia, coctæque

Euſeb. in Chronico ad annum mundi 5160.

Oroſius l. 6 ſuæ hiſt. c. 19.

Mart. Polonus l. 2. chron. an. Chriſti 1.

Bergomas l. 8. Supplem. an. 1.

Genebrard. lib. 2. Chronic. an. mundi 4090.

Digitized by Google

Baron in Apparatu ad Annales, & in Annalibus ad annum Christi 224.

Bozius l. 2. de ſign c. 6. Bonifacius lib. 2 hiſtor. Virgin. c 1.

Raphaël Volaterranus l. 11. Geographiæ.

carnes publico vſui venum expoſita comedebantur. Et hæc in Caliſti primi Pont. Max. tempora, anno ſcilicet 224. Tunc enim quanquam obnitentibus popinarijs, ac vociferantibus locum eſſe ſuum, Alexandro Cæſare annuente, Pontifex in prodigij & Diuæ memoriam, Baſilicam fundauit, auxit, perfecit; quæ etiamnum exſtat, venerandâ antiquitate nobilis, quamque Volaterranus in Marianis ſecundam eſſe ſcripto teſtatum reliquit. Vnde libro de Rom. Pontt. in Caliſto legere eſt: *Hic fecit Eccleſiam S. Mariæ trans Tiberim.*

Lampridius in vita Alexandri Seueri.

Damaſus in vitt. Pontt. Platina in vita Caliſti. Arnold Pontacus in chronol. Polydor. Vergil. l. 5 c. 6 & l. 8 c. 1. Inuent. rerum.

Hanc Alexandri Cæſaris quanquam alias Ethnici pietatem his verbis Lampridius perſtrinxit: *Cum Chriſtiani locum quendam, qui publicus fuerat, occupaſſent; contra, popinarij dicerent ſibi eum deberi, reſcripſit Alexander melius eſſe, vt quomodocumque illic Deus colatur, quam vt popinarijs detur.*] Eiuſdem templi etiam meminere Damaſus, Platina, Pontacus, & Polydorus Vergilius.

Sancta Maria Rotunda.

CAPVT 30.

Dio l. 53. hiſt. Vide Stephanū Forcatulum l. 1. de Gallorum Imper & Philoſophia.

PRimò Pantheon ex antiquiſſima conſtitutione & dicatione fanum id vocabatur; & cauſſas ex Dione haurio: *Pantheon*, ait, *ſic fortaſſe dicitur, quia plures Deorum imagines, in ſimulacris Veneris & Martis complecteretur; vel vt ego cenſeo, a formâ illâ deuexæ rotunditatis, & quia cælum referret.*] Prior explicatio

pluribus

pluribus placita etſi non ipſi Dioni. Vide Iuſti Lipſij Magnitudinem Romanam. Inde verò *Sanctæ Mariæ ad Martyres*, à noua nuncupatione; ac *S. Mariæ Rotundæ* à ſtructuræ figura, commune quaſi promiſcuumque nomen mutuauit.

Lipſius l. 3. de Magnit. Rom. cap. 6.

Quæritur 1. Quis primus poſuit: 2. quæ ædificij forma: 3. Cui vel quibus Dijs ea primitùs inſtructa: 4. quando & à quo Mariæ, Martyribus & reliquis deinde Sanctorum attributa: 5. Cur non aliorum templorum, quæ Ethnici Idolis ſuis pariter poſuerant, exemplo, fuerit & hoc radicitùs deletum, aliudque eius loco reſtitutum. Singulis graues Auctores reſpondent & quidem

Primo: omnium ſententia, id Auguſti tempore à Marco Agrippa genero, tertiùm Conſule, ſtructum eſſe an. ab. V. C. 727. (Inſcriptio Frontiſpicij indicat

Baron. in annal ad an. 607. & in Martyrol. Rom 1. Nou.

M. AGRIPPA L. F. CONS. TERTIVM FECIT.) Inde Biennio poſt (Dionis & Lipſi ſenſus eſt) perfectum & dicatum. Exuſtum autem fuit magno illo incendio ſub Tito, cum & Capitolium tertiò arſit. Reddidit ſplendori ſuo Domitianus; de quo, ſcribit Lipſius, capiendus Caſſiodorus in Conſulatu eius ix. *Inſigniſſima Romæ facta ſunt, Forum Traiani, Thermæ Traiani, Meta ſudans & Pantheon.*] Sed nec diu poſt, Traiani anno 13. (quod in Euſebij Chronico eſt) fulmine ictum conflagrauit; & ab Hadriano reſtitutum, Spartianus dixit in eius vita.] Hactenus Lipſius.

Lipſius vbi ſupra.
Idem habet Euſebius in chron. ad annum Domini 93. Domitiani 10.
Euſebius ad an. Domini 113.
Matth. VVeſtmonaſterienſis in Floribus hiſtoriarum id refert ad an. 109.

De huius templi initijs & præſtantia pulchrè Guliclmus Choulius libro de Religione veterum Romanorum, vbi & nummum æreum habes, Auctoris & Fani indicem.

Guliel. Choulius l. de relig. veterum Roman.

II. *Inter pauca operum* id Plinio eſt. Schraderus ita depingit: Eſt ex ſolido lapide Tiburtino, æquali quum altitudine tum latitudine. Tectum eſt plumbeum & circulare, & vnicum foramen habet quod lucem præbet. Porticus ingens; valuæ & trabes aheneæ: altare ſummum ianuæ reſpondet. In pariete caput Matris dearum cernitur. Teſtudo per quam ad tectum aſcenditur habet gradus 150. ad foramen tecti alij gradus plumbei 40.]

Plinius lib. 36. nat. hiſt. c. 5. & cap. 15. idem l. 34. cap. 3. de eod. agit.

Laurent. Schrader. l. 2. monument. Italiæ.

Eſt ſcilicet latitudo altitudini par; pedum vtraque centum quadraginta quatuor. Tectum tegulis argenteis nonnulli; at Lipſius æreis inauratis vult ſplenduiſſe, quarum prægrandes aliquot in fornice repertæ. In porticu ſedecim columnæ æreæ prægrandes olim ſteterunt, nunc tredecim modo cernuntur. Amiſit de ſpecie quod rudera locum ſuſtulerunt, & gradibus nunc in templum deſcenditur quum antea aſcenderetur.

I. Lipſius vbi ſupra.
Guliel. Choulius vbi ſup.

III. Quidam Cybelli deorum Matri dicatum volunt: at Plinius qui propiùs hæc ſpectauit *Pantheon* (ſcribit) *Ioui Vltori ab Agrippâ factum*: compreſſo nimirum bello ciuili, Marco Antonio & Cleopatra ad Actiacum ſuperatis; adeoque in Victoriæ gratiam, quod vſitatiſſimum apud Romanos fuiſſe, in multis, Cornelius Tacitus teſtatur. Ergo præcipuus ſeu præ-

Baron. in Martyrol. Rom. 1. Nouemb. & in Annal. ad an. 607.
Plinius lib. 36. cap 5.

Tacitus lib. 3. & 15.

ſeu præſes ibi Deus Iupiter comitibus Marte, Venere, Iulio Cæſare, quos Agrippa poſuit; inde effuſa omnigenorum Deorum multitudine; eoque nomine haud malè Pantheon.

Dio vbi ſupr.

Lipſius vbi ſupra.

IV. Anno IↃ.CVII. Bonifacius Pont. Max. à Phoca Imp. obtinuit, vt Deorum Simulacris è fano exploſis, ac putidis Idololatriæ fœcibus abſterſis, id Deiparæ Martyrumque omnium nominibus nobilius inclareſceret, ac fidelibus Chriſti gregibus, quos antea locum aut non ſubire ſineret, aut, ſubeuntes feriret dæmon, exinanita eius poteſtate, liberum deinceps pateret. Cæterum CC.XX. annis expletis, Gregorius Pontifex, non Mariæ & Martyrum tantum, verum etiam omniũ omninò Sanctorũ tutelæ patrocinioque idem delubrum nuncupauit.

Alfonſus a Carthagena c. 27. Anacephalæoſis rerum Hiſp. Genebrard. lib. 3. chronic. ad an 608. Beda l. 2. hiſtor. Angl. c. 4. & de ſex ætatib. in Phoca Imp. Ado Viennenſis in Chronic. an. 604. Roger. de Houeden parte poſteriore Annal. Baron. in Martyrol. Rom. 13. Maij.

V. Quorſum id in multis, intactum, non dirutum, non exciſum? Cur magis Serapidis Alexandriæ; Marnæ Gazæ; Iouis Apameæ; Cæleſtis Carthaginis; Capitolini Romæ; Dianæ Epheſi, & alia alibi aliorum? Dic Cæſar Baroni: Dum prædicta [excidia] Romæ, temporibus Hieronymi, aduerſus Idolorum ædes agerentur, Honorius Imp. lege ſancita, eiuſmodi impetum Chriſtianorum compeſcuit, hæc reſcribens: *Sicut ſacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta ſeruari.* Puto diuina diſpenſatione factum, vt inter tot Idolorum Fana proſtrata, & in Anathema obliuionis euerſa, Pantheon velut inſigne quoddam ac perenne trophæum de expugnatis hoſtibus permaneret; cæde-

Baron. vbi ſup. vide Theodoretum lib. 8. de Græcarum affectionum curationibus. S. Greg. Epiſt. 71. l. 9. Ioan. Bonifacium l. 2 hiſtor. Virgin. c. 1.

Guliel. Choulius l. de relig. veterum Roman.

De huius templi initijs & præſtantia pulchrè Gulielmus Choulius libro de Religione veterum Romanorum, vbi & nummum æreum habes, Auctoris & Fani indicem.

Plinius lib. 36. nat. hiſt. c. 5. & cap. 15. idem l. 34. cap. 3. de eod. agit.

Laurent. Schrader. l. 2. monument. Italiæ.

II. *Inter pauca operum* id Plinio eſt. Schraderus ita depingit: Eſt ex ſolido lapide Tiburtino, æquali quum altitudine tum latitudine. Tectum eſt plumbeum & circulare, & vnicum foramen habet quod lucem præbet. Porticus ingens; valuæ & trabes aheneæ: altare ſummum ianuæ reſpondet. In pariete caput Matris dearum cernitur. Teſtudo per quam ad tectum aſcenditur habet gradus 150. ad foramen tecti alij gradus plumbei 40.]

I. Lipſius vbi ſupra.
Guliel. Choulius vbi ſup.

Eſt ſcilicet latitudo altitudini par; pedum vtraque centum quadraginta quatuor. Tectum tegulis argenteis nonnulli; at Lipſius æreis inauratis vult ſplenduiſſe, quarum prægrandes aliquot in fornice repertæ. In porticu ſedecim columnæ æreæ prægrandes olim ſteterunt, nunc tredecim modo cernuntur. Amiſit de ſpecie quod rudera locum ſuſtulerunt, & gradibus nunc in templum deſcenditur quum antea aſcenderetur.

Baron. in Martyrol. Rom. 1. Nouemb. & in Annal. ad an. 607.
Plinius lib. 36. cap. 5.

Tacitus lib. 3. c. 15.

III. Quidam Cybelli deorum Matri dicatum volunt: at Plinius qui propiùs hæc ſpectauit *Pantheon* (ſcribit) *Ioui Vltori ab Agrippâ factum*: compreſſo nimirum bello ciuili, Marco Antonio & Cleopatra ad Actiacum ſuperatis; adeoque in Victoriæ gratiam, quod vſitatiſſimum apud Romanos fuiſſe, in multis, Cornelius Tacitus teſtatur. Ergo præcipuus ſeu præ-

ſeu præſes ibi Deus Iupiter comitibus Marte, Venere, Iulio Cæſare, quos Agrippa poſuit; inde effuſa omnigenorum Deorum multitudine; eoque nomine haud malè Pantheon.

Dio vbi ſupr.
Lipſius vbi ſupra.

IV. Anno IↃ.CVII. Bonifacius Pont.Max. à Phoca Imp. obtinuit, vt Deorum Simulacris è fano exploſis, ac putidis Idololatriæ fœcibus abſterſis, id Deiparæ Martyrumque omnium nominibus nobilius inclareſceret, ac fidelibus Chriſti gregibus, quos antea locum aut non ſubire ſineret, aut, ſubeuntes feriret dæmon, exinanita eius poteſtate, liberum deinceps pateret. Cæterum CC.XX. annis expletis, Gregorius Pontifex, non Mariæ & Martyrum tantum, verum etiam omniũ omninò Sanctorũ tutelæ patrocinioque idem delubrum nuncupauit.

Alfonſus a Carthagena c. 27. Anacephalæoſis rerum Hiſp. Genebrard. lib. 3. chronic. ad an 608. Beda l. 2. hiſtor. Angl. c. 4. & de ſex ætatib. in Phoca Imp. Ado Viennenſis in Chronic. an. 604. Roger. de Houeden parte poſteriore Annal. Baron. in Martyrol. Rom. 13. Maij.

V. Quorſum id in multis, intactum, non dirutum, non exciſum? Cur magis Serapidis Alexandriæ; Marnæ Gazæ; Iouis Apameæ; Cæleſtis Carthaginis; Capitolini Romæ; Dianæ Epheſi, & alia alibi aliorum? Dic Cæſar Baroni: Dum prædicta [excidia] Romæ, temporibus Hieronymi, aduerſus Idolorum ædes agerentur, Honorius Imp. lege ſancita, eiuſmodi impetum Chriſtianorum compeſcuit, hæc reſcribens: *Sicut ſacrificia prohibemus, ita volumus publicorum operum ornamenta ſeruari.* Puto diuina diſpenſatione factum, vt inter tot Idolorum Fana proſtrata, & in Anathema obliuionis euerſa, Pantheon velut inſigne quoddam ac perenne trophæum de expugnatis hoſtibus permaneret, cæde-

Baron. vbi ſup. vide Theodoretum lib. 8. de Græcarum affectionum curationibus. S. Greg. Epiſt. 71. l. 9. Ioan. Bonifacium l. 2 hiſtor. Virgin. c. 1.

„ retque triumpho omnium Martyrum, qui omnes
„ Gentilium Deos Chriſti Cruce ſubegerant.]

Sancta Maria de Populo.

CAPVT 31.

Canisius lib. 5. cap. 24.

EIus id ſolum ex Caniſio habeo, quod Romani populi voto & ſumptibus, religioni peculiariter exſtructa & conſeruata, ad gratiaſque pro acceptis beneficijs agendas deſtinata, præſtantis illius Reipubl. Ciuibus, Virginis cultui ſemper addictiſſimis, in magno pretio eſſe conſueuit.

Schraderus l. 2. Monument. Italiæ.

Sita eſt ſub colle Hortulorum, cuius Monaſterium (ſcribit Schraderus) Pius 4. Pont. Max. deiecit, eamque partem Campi Martij, quæ mœnibus incluſa eſt, firmiori vallo muniuit. Ibi ad quoddam Sacellum talis viſitur inſcriptio:

Dominus Ruuere Card. S. Clementis, Capellam Mariæ Virgini Genitrici Dei ac Hieron. dic.

Itemque quamplurima clariſſimorum virorum cenotaphia; in quibus Hermolai Barbari iſtud legas.

Barbariem Hermoleos Latio qui depulit omnem,
Barbarus, heic ſitus eſt, vtraque lingua gemit.
Vrbs Venetum vitam, mortem dedit inclyta Roma:
Non potuit naſci clarius, atque mori.

Obijt an. CIↃ. CCCC. XCIIII. Maij XXI.
Vix. an. XLI.

Sancta

Sancta Maria de Anima.

CAPVT 32.

ID Germanorum eſt & elegans in Regione Parionis; cuius fores marmoreæ & altaria cum Statua Deiparæ Virginis & ſequenti inſcriptione pulcherrima:

Schraderus l. 2. mon. Ital.

Virginitas, Partus diſcordes tempore longo,
Virginis in gremio fœdera pacis habent.

In eo multa Belgarum corpora quieſcunt: Hadriani VI. Pont. Max. Paulli Mildelburgij; Henrici Grauij (de quibus Miræus in Elogijs Belgicis;) Wilhelmi Enckenuuortij; cuius memoriæ id cenotaphij datum:

Miræus Decad. 1. Elog Belgic.

Schraderus vbi ſupra.

WILHELMO ENCKENVVORTIO «
Brabantino, S.R.E. Preſbytero Cardinali, pluri- «
bus Romanæ Reip. Magiſtratib. & Germaniæ pro- «
curatione integerr. functo, ab Hadriano VI. Pont. «
Max. cuius item res adminiſtrauerat, libellis dandis «
& Eccleſ. Dertuſenſ. Præfectus, & in Card. Colle- «
gium claro beneuolentiæ indicio, tranſlatis in eum «
priſtinæ ſuæ dignitatis inſignibus ſolus cooptatus: «
Deinde etiam à Clemente 7. Eccleſ. Traiectenſi honeſtatus eſt, Carolo 5. Imp. libentiſſ. cum ab illo coronam Imperij accipientem inunxit; quique beneficiorum memor Hadriani cadauer è Petri Baſilica *in hanc ædem, cuius conſtruendæ & ornandæ adiutor fuit*, ſepulcro poſito transferri curauit, in egenos & in

omnes

omnes homines beneficentiſſ. Ioan. Dominicus Tranenſ. Antonius Sanſeuerinus Card. & P. Voeſtrius Epiſc. Aquen. Andr. Caſtillo ſcriptor Apoſtolicus ex teſtamento poſ. Vixit an. LXX. obijt mortem anno CIƆ. IƆ. XXXIV. Ergo

Hadrianus VI. Pont. Max. Ædis huius ſacræ fundator.

Epitaphia alia ibidem videre eſt, Alexandri Iunij, Ioannis Pauij Antuerpienſium; Ottonis Wactendunck Geldri, & aliorum quæ in monumenta ſua Schraderus retulit.

Templum Mediolanenſe.

CAPVT 33.

Philip. Bergomas l. 14. Suplem. Chronic. an. 1388.

IOannes Galeatius Mediolanenſium Dux, ſua in vrbe Templum maius ſeu Cathedrale ea elegantia & forma ſumptuque anno 1388. ad Deiparæ gloriam perpetuumque futuro decus inſtaurauit, vt inter Chriſtianorũ templa principatum tenere meritò prædicetur. Martinus V. Pontifex anno 1400. ex Concilio Conſtantienſi redux, 17. Calend. Nouemb. ſacrauit ac Deiparæ nuncupauit, ſacris abs ipſo Pont. ſolenniter peractis. Laurentius Schraderus paucis Baſilicam taliter depingit:

Schraderus l. 4. monum. Ital.

" Ædes Cathe-
" dralis, vulgò dicta *Domus*, quæ immenſo ſumptu
" atque admirabili arte facta, cum paucis totius Orbis
" templis, ſiue magnitudinem & artificium, ſiue pre-
" tia marmorum & opera ſpectes, conferri poteſt.
" Eſt n. foris & intus niueo marmore ad tectũ vſque
incru-

incruſtata, atque Statuis marmoreis Sanctorum & “
Patriarcharum veteris & noui teſtamenti hiſtorijs, “
quales etiam viſæ in Certoſa Ticinenſi mirâ arte “
elaboratis, vndique ornata. Organum præterea in “
quod 4. aureorum millia impenſa. Supra altare ſum- “
mum, in fornice, Clauus oſtenditur, quo Chriſtus “
Saluator generis humani, Cruci affixus eſt, a Theo- “
doſio Imp. Mediolanenſibus dono datus, & hic re- “
ligioſe poſitus & cultus.] Ibidem in Epiſtylijs hoc “
tetraſtichon legitur:

Virgo Dei Genitrix quem totus non capit Orbis.
In tua ſe clauſit viſcera factus homo.
Vera fides Geniti purgauit crimina Mundi,
Et tibi Virginitas inuiolata manet.

Senenſe. CAPVT 34.

QVàm mirificum & illud ſit, quod *Senam, vrbem* Laurent. Schra-
Mariæ veterem inſidet, eiuſdem Schraderi peni- der. l. 2. monu- ment. Italiæ.
cillo collineabo. Summum templum, ait, B. Virgini “
dedicatum, ex nigro alboque marmore in editiore “
loco ſitum, longum ped. CCC. XXX. lat. C. LXXXIII. “
ſuſtentatum pilis XXVI. lithoſtratum ex marmore “
variorum colorum, in quo iuxta ſummum altare “
IV. Virtutes, & in earum medio Miſericordia, in re- “
liquo Veteris Nouique Teſtamenti hiſtoriæ, ſeptem “
ætates hominum, decem Sibyllæ * cum aliquot Phi- * poſitæ fuerũt an. 1482.
loſophis, tectorium cærulei coloris cum inauratis “
ſtellulis: in feneſtris ſunt Sanctorum Imagines ex “

Digitized by Google

„ vitio verſicolore. In fornice templi circùm circà
„ capita omnium Pontt. Romanorum ex marmore; &
„ XII. pilis Apoſtolorum. Altare expolitum maculis,
„ & varij generis marmore diſtinctum. Præterea al-
„ taria XXI. ipſi inſerta muro Sacellorum modo. Sug-
„ geſtus maior ex marmore IX. columnellis, quarum
„ pars dimidia Leonibus, altera ſola media baſi, ſu-
„ ſtentatur; in quo octo puellæ exſculptæ ſunt. Eſt
„ & alter impoſitus columnellis ſeptem, in quo qua-
„ tuor Euangeliſtæ & S. Paulus, &c.] & paulò poſt;
quod operæ pretium annotare viſum eſt: [Hoſpi-
„ tale eſt è regione templi, in quod omnes omnium
„ nationum infirmi & peregrini recipiuntur, & di-
„ ſtincta ſunt loca virorum, vbi lecti C. XXXVI. & mu-
„ lierum, vbi lecti ſunt C. XXXIII. In altiore parte alia
„ conclauia eorum, qui ſacra faciunt, & pauperum
„ infirmitati ſeruiunt, numero XLVI. &c. hoc tam præ-
„ clarum & omni admiratione dignum opus, inchoa-
„ tum a quodam Sutore aiunt; auctumque multorum
„ poſtea ſanctiſſimorum hominum collatione & libe-
„ ralitate, adeo vt ipſius reditus ad 80000. Ducatorum
„ aſcendere fama ſit. &c.] Hactenus Schraderus.

Porro B. Virginis Senenſis ſigna prodigiaque an. 1594. velut renaſci cæperunt, vt hæc Petri Picolominei, ex nobiliſſima in Senenſibus familia, oriundi (Pius 2. nondum Pontifex Æneas Syluius Picolomineus vocabatur) inſcriptio quam Antuerpiæ apud Virgines Facuntinas Ord. S. Auguſtini, is poſuit, recens demonſtrat:

Petrus Picolomineus Senenſis.

B Platina de vitt. Pontificum in Pio. 2.

Virgini

Virgini Deiparæ de Prouenzano, cuius meritis ſuffragantibus, in Senarum vrbe Sacratiſſimæ eiuſdem Virginis patrocinio ſpecialiter munita, ab anno ſalutiferæ Incarnationis CIↃ. IↃ. X. C. IIII. Deo mirabiliter operante, innumera poſtulantibus præſtantur beneficia, Petrus Picolomineus Senenſis, ex voto humillimè dicauit.

Diua potens, cœlo quæ terras deſpicis alto,
In mea nunc clemens vota preceſque veni.
Luxiſti, luceſque ſolo noua Stella Senenſi,
Sentiat hos radios Scaldis & Vrbis aqua.
Nempe tuum ſic Numen humus, Pontuſque loquentur;
Inque nouas ibit nomen Ephemeridas.
Hac Picolomineus tabula teſtatur amorem,
Quem toto ſculptum pectore, Diua, gerit.
Antuerpiæ an. CIↃ. IↃ. X. CVII.

Ioannes Vgurgerius ciuium omnium primus ob beneficia in Remp. collata ius ſepulcri in ſumma æde obtinuit an. CIↃ. CC. LX.

Florentiæ tria Templa Deiparæ Sacra.

CAPVT 35.

VVlgo Fiorenza, vel ob Florentem fortunam, vel Florida incolarum ingenia ſic appellata, ad Arnum fl. ciuitas elegans aç potens; vt quæ an. 1339. nonaginta hominum millia recenſuit, & in bellum Mediolanenſe decies centena ſexaginta ſex aureorum millia in ſex menſibus expendit; tria præcipua

Schraderus l. 1. Paulus Merula parte 2. Coſmogr. l. 4.

 in pluri-

in pluribus Deiparæ monumentis templa iactat:

Huius meminit Hartmãnus Scedelius Norẽbergenſ. regiſtro de ætatib. mundi ætat. 5. Schraderus vbi ſupra.

Primum Cathedrale, cognomento *S. Mariæ Floridæ* idque magnificentiſſimum, & inter tria Heturiæ nominatum, ac Philippi Brunelleſci ſeu Brunalitij Florentini, Architecti induſtria anno 1365. aut circiter conſummatum.

Merula vbi ſupra. Schraderus

Alterum idque ſummum *B. Mariæ Reparatæ* appellatur; quod ob regiam eius & ciuitatis magnificentiam, Eugenius Papa 4. VIII. Calend. Apríleis, an. CIↃ. CCCC. XXXVI. exquiſitâ pompâ dedicauit. Eius quippe cauſſa, pons ligneus egregio ornatu apparatus, eductuſque in altum, & ab Eccleſia S. Mariæ Nouellæ, vbi Pontifex agebat, ad hanc vſque Eccleſiam productus eſt, ituris Pontifici Maximo, Cardinalibus, Epiſcopis cæteriſque proceribus, qui aliâ, ob incredibilem populi concurſum, non poterant, viam præbiturus. Hic Oecumenicum Concilium an. 1431. eod. Eugenio Præſide contra Græcos coactum eſt, ac tandem iiſdem Romanæ Eccleſiæ conſentientibus VI. Iulij concluſum.

Huius & Caniſius memoratur l. 5. c. 24. Schraderus.

Tertium eſt *S. Mariæ Annuntiatæ*, in quo ad Aræ ſiniſtram, ingredientibus talis inſcriptio occurrit:

Guiliel. Card. Rotomacenſ. cum Supremi in terris Nuncij munere fungeretur, Legati ratus officium, & innumeris miraculis, locique religione motus, hanc Annuntiatæ Aram ſumma cum celebritate ac ſolenni pompa ſacrauit anno CIↃ. CCCC. LII. VIII. *Calend. Ianuar.*

In teſtudine autem hæc altera:

Franciſcus Gonzaga ſecundus Marchio Mantuæ, Virgini Ge-

gini Genitrici, religionis cauſſa, poſuit anno ſal. CIↃ. CCCC. LXXVII.

Ipſa ædes multis priuilegijs dotata eſt; ſuntque in ea Pontificum, Regum, Principum atque omnis generis mortalium Imagines in tholis ſuſpenſæ. Item inſignia varia ac donaria ex auro, argento, cera, pannis, adeo vt ipſam compleant.

Templa Neapolitana.

CAPVT 36.

HIc S. *Mariæ Maioris* Baſilica, Pomponij Epiſcopi Neapol. opus. Indicat ſcriptura quæ ad altare maius: Schraderus l. 2.

Baſilicam hanc Pomponius Epiſcop. Neapolit.
Famulus Ieſu Chriſti Domini fecit.

In ea iacet Maria Borbonia, Roberti Imperat. Conſtantinop. & Tarentinorum Principis coniunx, anno 1350. denata. Ioannes Iuuenis l. 7. de antiquit. & varia Tarentinorum Fortuna c. 3.

Item *S. Mariæ Oliueti*; in cuius intimo Sacello duæ regiæ ſtatuæ, Ferdinandi ſc. & Caroli, cum coronis regijs & ſceptris. Schrader. ibid.

Eſt & *S. Mariæ Montis Virginis*, cum ſacello quopiam, quod vetuſtate collapſum Architectus Ferdinandi Regis, à Muſicis inſtrumentis, anno 1519. ſua pecunia à fundamentis reſtituit, formamque in meliorem redegit. I. Iuuenis ibid. Schrader. ibid.

Digitized by Google

Templum Viterbienſe.

CAPVT 37.

Schraderus. EFfert Viterbium Ædem *S. Mariæ ad Gradus*; quam a D. Raynaldo Cardinale conſtructam, Alexander 4. Pont. Max. an. 1258. Deiparæ propriam eſſe voluit præſtititque, additis ſub tali diplomate Indulgentijs:

„ Alexander Epiſcopus Seruus ſeruorum Dei; dilectis Filijs Priori & Conuentui Fratrum Ord. Prædicatorum Eccleſiæ S. Mariæ ad gradus Viterbienſ. ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem. Splendor paternæ gloriæ, qui ſua mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fidelium, de clementiſſima ipſius maieſtate ſperantium, tunc præcipuè benigno fauore proſequitur cum deuota ipſorum humilitas Sanctorum precibus & meritis adiuuatur. Cum itaque dignum ſit, quod *veneranda veſtra Eccleſia, quæ per nos ad honorem Dei & B. Mariæ Virginis proprijs fuit manibus dedicata*, frequenter exemplo à fidelibus honoretur, & eis ibidem, pro ipſorum deuotionis merito proueniat aſſecutio beneficij ſpecialis: nos de omnipotentis Dei, Mariæ & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui ad Eccleſiam ipſam in anniuerſario die Dedicationis eiuſdem & 15. diebus immediatè ſequentibus cauſſa deuotionis acceſſerint, annuatim vnum annum & tres quadragenas de

genas de iniunctis ſibi pœnitentijs miſericorditer «
relaxamus. Datæ Viterbij 14. Calend. Iunij, Pon- «
tificat. noſtri an. 4.] «

Anno vero 1397. procurante D. Chriſtophoro de Gaietanis, Bonifacius 9. Papa ſtatuit vt qui in feſto Annuntiationis Dominicæ ritè præparati Baſilicam ſubirent, ac preces funderent, plenam peccatorum remiſſionem conſequerentur.

Eadem in vrbe alia Eccleſia eſt SSS. Trinitatis, quam idem Alexander anno eodem, Indict.4. Non. Ianuar. Die Dominica ſacrauit, ac Fratrum Heremitarum Ord.S.Auguſtini faciens in Marianis computauit, datis trium annorum & ter 40. dierum Indulgentijs, alijſque vt inſcriptio, quæ maiorem portam afficit, adſtantibus monſtrat.

Nolanum. CAPVT 38.

NOla Campaniæ in Orientali receſſu patens, atque à medio Veſuuio monte clauſa, Gauranoſque colles proſpectans Ciuitas, olim in fama fuit ob templum à S. Paulino eius vrbis Epiſcopo (obijt an. 431.) exſtructum, ac Dominedio (.i. Domino Deo) dicatum. Cuius ipſe Paulinus teſtis in Epiſtola, quam ad Seuerum Sulpicium miſiſſe fertur, in qua legitur: *Baſilica igitur illa* [Nolana] *quæ ad Dominedium noſtrum communem Patronum, in nomine Domini Chriſti Dei iam dedicata celebratur, &c.*] Verum multis euolutis inde ſæculis, tempore ſc.Raymundi Viſini,

Baron. in Martyrolog. Rom. 22 Iunij.

Ambroſius Leo lib. 2. de Nola, c. 11. & 14.

Digitized by Google

Vrſini, Salerni Nolæque Principis, nomen cum ædificio commutauit, ac Leone Ambroſij Leonis patruo, operæ Præfecto perfecta Baſilica Marianum nomen vſurpauit.

Francicanum & Melitanum.

CAPVT 39.

FRancica Calabriæ non ſpernendum opidum, ſingulari à muris lapide, Diuæ ædem ex voto oppigneratam frequētat, quam Fernādus Ritura Francicanus Preſbiter magno labore condidit, iuxta quod compoſito mediocri cœnobio, ſpiritali ſe militiæ mancipans, vitam in eo cum morte commutauit, nono Calend. Iulij an. 1516.

Gabriel Barrius Francicanus l. 2. de antiquit. & ſitu Calabriæ.

Melita Inſula, ſexaginta millibus mari ſatis periculoſo ab Sicilia, Africam verſus abiuncta, inter alios quos habet colles, illo potiſſimum delectatur, in quo ſtat Sacellum D. Virgini ſacrum.

Frater Ioannes Quintinus Heduus in deſcriptione Melitæ Inſulæ.

Italiæ plura non affero; niſi quod ſupremi inſtar honoris & glorioſiſſimæ coronidis loco, Loretani encomium hic appendo.

TEMPLI LORETANI INITIA.

CAPVT 40.

ID Virginis ædem paternam eſſe, in qua nata, alita, fota *Virgo*, ac *Verbum* abbreuiatum eſt, iam ante notauimus. Quì verò vel quandò factum, vt ex Galilæa

Lib. 2. c. 2.

Galilæa Paleſtinæ eò deuolarit ? Quæ eius hodiè maieſtas, opes, fama ? Rem ab exordio repeto.

In Nazareth Galilææ op. ſita ædes Virginis erat; quam ab eius morte & Aſſumptione ſacro vſui Apoſtoli comparantes, ſacellum ſeu oratorium fecere. Expletis inde ducentis ſexaginta circiter annis B. Helena magni Conſtantini Mater, templo celeberrimo eandem circundedit; Nicephoro taliter atteſtante : *Inde Orientem verſus* [Helena] *deſcendens, Nazareth peruenit; & Salutationis Angelicæ domo reperta, Dei Genitrici peramœnum excitauit templum.* Caput in dies arrigebat, in locum ſedula Chriſtianorum pietas, ad vſque Coſdroæ Perſarum Regis tempora; quo rerum potiente & patiente Fortuna, Iudæa Agarenorum triſtiſſimum ſubijt iugum : inde immaniſſimorum Turcarum anno quaſi 1050. etiam leges excepit. Quò factum, vt pro pietate impietas laxis frænis inceſſeret; virgineus vileſceret cultus. Non tulit Virgo; ſpretâque Aſiâ, Europam noſtram, eo donandam dono duxit eſſe, quo rarius non habet orbis. Ergo anno 1291. ſeptimo Id. Maij, Vigilia noctis 2. Nicolao 4. Pont. Max. Eccleſiam moderante, ſacra Ædes in Illyriam, Cæleſtium Geniorum operâ deportatur; ac iuxta Flumen opidum deponitur. Luge Iudæa; Euge Dalmatia, etſi non diu. Etenim annis tribus & menſibus nouem actis; dico, anno 1294. Bonifacio 8. ſedente, triſti Illyricorum ſorte in Italiam (Gibellinorum tragædiæ tum illam perſonabant) eodem famulatu defertur,

B. Hieronymus in locis Hebraicis.
Beda de locis Sanctis.
Nicephor. lib. 8. cap. 30.

d ac Mar-

Digitized by Google

ac Marcam Anconitanam occupat. Veruntamen iſtic variat loca. Primò namque ſedem legit iuxta Recanatenſem ſaltum; inde octo poſt menſes, ad Germanorum collem tranſmigrat; ac tandem firmiorem fixura pedem, Loretano in iugo an. 1295. ſeſe locat.

Stuporis materia hæc, non tamen erroris. An non Domini vox: *Si habueritis fidem, ſicut granum ſinapis; dicetis monti huic; tranſi hinc illuc; & tranſibit & nihil impoßibile erit vobis?* An non & iſta: *Quicumque dixerit huic monti, tollere & mittere in mare, & non hæſitauerit in corde ſuo, ſed crediderit, quia quodcumque dixerit; fiat ? fiet ei?*

Matth. 17.

Marci 11.

Non Plinium volo qui taliter loquatur: Non » minus mirum oſtentum, & noſtra cognouit ætas » anno Neronis Principis ſupremo, ſicut in rebus eius » expoſuimus, pratis oleiſque intercedente via pu- » blica, in contrarias ſedes tranſgreſſis, in agro Mar- » rucino, prædijs Vectij Marcelli Equitis Romani, res » Neronis procurantis.] Non volo cætera Ethnicorũ. *Vnum pro cunctis famæ loquatur opus;* Magni illius Gregorij, cognomento Thaumaturgi, cuius id omnium linguis celebratur, quod montem qui ſtatuendæ Eccleſiæ impedimento erat, oratione aliò tranſtulerit.

Plinius lib. 2. natur hiſtor. cap. 83.

Martialis l. 1.

Breuiar. Rom. in Gregor. Nyſſeno.

Alias quæris Angelorum miniſterio factas metaſtaſes? Ecce Habacum Prophetam ex Paleſtina Babilonem, & rurſus hinc illuc capillis vectum: Ecce Philippum Apoſtolum Eunucho Candacis

Danielis 14.

Actorum Apoſtol. c. 8.

Reginæ

Reginæ vndis Baptiſmatis tincto in Azotum repens delatum. Quid mirando moremur credere talia? Si quis teſtes velit; legat Blondum; Baptiſtam Mantuanum; Hieronymum Angelitam; Laurentium Schraderum; Paullum Merulam; Leandrum Albertum; Petrum Caniſium; Cæſarem Baronium; Thomam Bozium; Ludouicum Richcomium; Horatium Turſelinum; Ioannem Bonifacium; Franciſcum Bencium, grauiſſimos, (quorum pars bona Societatis IESV) auctores. Iam loci ſpeciem videamus.

Blōdus l. 1. Italiæ, regione 5. Mātuanus carmine de Virg. Loretana. Angelit. in hiſt. Loretana. Schraderus l. 3. monum. Italiæ. Merula parte 2. Coſmogr. l. 4. Leand. in hiſt. Ital. region. 13. Caniſ. l. 5 c. 25. Baronius tom. 1. Annal. Bozius l. 3. de ſign. c vlt. Richeom. tract. de mirac c. 3. Turſelinus l. 1. hiſtor. Loret. Boniſa. l. 2. hiſt. Virg. c 4. Bencius lib. 1. carminum.

Loretani Templi progreſſus.

CAPVT 41.

LOretum eſt Piceni ad Muſionem fl. opidum, ſecundo abs Adriatico mari lapide abiunctum; in cuius porta, Schraderi teſtimonio, id legitur: Schraderus. l. 3.

Iuſſu Leonis Decimi Florentini Pont. Max. qui ſecuritati proſpexit, templum hoc Iulianus Rodulphus Florentinus, S. Ioannis Hieroſolymitani M. V. Campanus, prior aggere, foſſa, muro & propugnaculis muniri curauit, anno Salutis CIↃ. IↃ. XVI.

At in porticus ædis ſacræ frontiſpicio fas videre:

CHRISTIANE HOSPES, QVI PIETATIS VOTIVA CAVSSA HVC VENISTI:

Sacram Loretanam domum vides, Diuinis myſterijs & Miraculorum gloria toto terrarum orbe venerabilem. Hic San-

Ex monument. MsS. Lud Therij Atreb. I.V. Doctor.

 ctiſſima

ctiſſima Dei Genitrix Maria in lucem edita; hic ab Angelo ſalutata; hic æternum Dei Verbum Caro factum eſt. Hanc Angeli primum è Paleſtina in Illyricum aduexere ad Terſactum opidum an. 1291. Nicolao IV. Summo Pont. Triennio poſt, initio Pontificatus Bonifacij IIX. in Picenum tranſlata prope Ricenetum vrbem, in huius collis nemore, eadem Angelorum opera collocata eſt, vbi loco intra anni ſpatium ter commutato, hic poſtremo ſedem diuinitus fixit, anno ab hinc trecenteſimo, &c.]

Horatius Turſelinus varijs locis.

Templo Paulus Pont. Max. ſua fundamina ac incrementa dedit; perfecit Robureus Cardinalis Xiſti 4. nepos. Iulius autem Secũdus, Turri & pari ingentium Campanarum ornauit: quibus alteram Leo X. appendit librarum viginti millium.

Id Carmelitarum cuſtodelæ principio donatum; inde Patribus Societatis IESV commiſſum, Leo Põtifex collegio Sacerdotum (Canonicos vulgò dicimus) honorauit. Sixtus 5. verò fecit Cathedrale, vti hæc ſcriptio marmori ibi inſculpta præfert:

Vide Horatii Turſelini lib. 3. 12. & 21. nec falles operam.

Sixtus V. ſummus Pontifex, Picenus, Eccleſiam hanc ex Collegiata, Cathedralem conſtituit, 15. Calend. Apr. An. 1586. Pont. an. 1.

Templo Virgineum Domicilium ſiue Sacellum includitur, totum ex marmore, forma quadrangula, varijs in eo ſculptis hiſtorijs, longum pedes 40. largum quaſi 20. In altaris edito marmore diſticha hæc parent:

Turſelinus lib. 1. cap. 1.

Illotus timeat quicumque intrare Sacellum,
In terris nullum Sanctius orbis habet.

Nullus

Nullus in orbe locus prælucet ſanctior iſto,
Quaque cadit Titan, quaque reſurgit aquis. Schraderus.
Sanctius æde quid hac in ſancta Principe Petro
Verbum vbi conceptum nataque Virgo parens.
Templa alibi poſuere Patres; ſed ſanctius iſtud
Angelicæ turmæ, Virgo, Deuſque locant.

Porrò eius ornatum, opes, miracula, qui doceat, lautum habes auctorem Horatium Turſelinum, ad quem te, Lector, remitto.

SICILIÆ TEMPLA QVÆDAM AFFERVNTVR, AC PRIMÒ *Panormitanum.*

CAPVT 42.

PAnormus Siciliæ Metropolis, Regumque ſedes, Templo maximo & Cathedrali B. Virgini ſacro non modicè illuſtratur. Id Gualterius Panormitanus Archiepiſcopus anno Domini 1185. Gulielmi 2. Regis an. 19. à fundamentis erexit. Id palàm Dodecaſtichon, in templi abſide inciſum, faciet: Thomas Fazellus l. 8. prioris Decadis de reb. Siculis.

Si ter quinque minus numerent de mille ducentis;
Inuenient annos Rex piè Chriſte tuos.
Dum tibi conſtructam Præſul Gualterius aulam
Obtulit officij poſt tria luſtra ſui.
Aurea florebant Vilelmi regna ſecundi,
Quo tantum tanto ſub Duce fulſit opus.
Sit tibi laus perpes, ſit gloria Chriſte perennis;
Sit decus, & templi ſit tibi cura tui.

Tu quoque florigeræ Mater pulcherrima turbæ
Perpetuus ſacræ Virginitatis apex;
Reſpice proſtrati lachrymas & vota Clientis;
Æternis penſes hæc ſua dona bonis.

Gaufred. Mal. Monachus Benedict. l. 2. rerum geſt. a Roberto Viſcardo Calabriæ Duce &c. c. 45.

Neſcio itaque vnde Gaufredus Malaterra hauſerit, id anno Dominicæ Incarnationis 1071. Sarracenorum exſacris cum fœdum eſſet, purgatum fuiſſe, atque ſplendori, antiqui Archiepiſcopatus ſui digno reſtitutum; niſi fortean, vt aliorum ſæpè, eius ſtructura deinde à fundamentis inſtaurata ſit, priore deletâ.

Aut certè, quod veriſimilius crediderim, de vetere illa ædicula loquitur *S. Mariæ Incoronatæ* nuncupata, quæ iuxta baſilicam iſtam hodieque viſitur; in qua priſcos Siciliæ Reges vngi, ac regiâ inſigniri coronâ in more erat, iam olim à Rogerio Rogerij Siciliæ Comitis Fil. accepto; qui anno Salutis 1129. cum Siciliam, Appuliam, Calabriam & magnam Lybicæ oræ partem poſſideret, ſe indignum ratus tantum Imperij ſub anguſto Ducatus & Comitatus titulo continere; primus omnium Siciliæ, Appuliæ & Capuæ Rex appellari, atque hoc ipſo loco B. Virginis nomini dicato ſacrari voluit; ſuâque in eâ vrbe atq; futurorũ Siciliæ Regũ ſedem conſtituit, edixitq;, vt poſteri Siciliæ Reges in eâ Virginis æde, & nõ alibi Regio Diademate inueſtirẽtur, vt ex eius Diplomate dato Panormi, an. 1129. die 15. Maij conſtat. Cui obſecuti eius in Regnũ ſucceſſores Gulielmus 1. & 2. Tancredus, Henricus 6. &c.

Celebra-

Celebratur ibidem & aliud *S. Mariæ ab Admirato* nominatum, Porphyrite ac muſiuo opere multiſque alijs operis illuſtre, à Georgio Antiocheno Rogerij Comitis primùm, & deinde Rogerij Fil. Regis Admirato exſtructum, magnâ ſupplectile eâque aureâ ad rem ſacram peragundam donatum, ac octo inſuper Sacerdotijs exornatum. Porro eius ſacra vaſa omnia Fridericus 2. Cæſar ad ſumptus belli ſuſtentãdos abſtulit; pro quorum reſtitutione Scupellum opidulum templo dedit, vt monſtrant eius tabellæ Panormi 15. Aug. 1220. expeditæ.

Thom. Fazellus vbi ſup & lib. 8. poſter. Decadis.

Eidem plures poſt annos, Goffredo Marturana, & Aloyſia eius vxore facientibus, Monaſterium Benedictinorum adiunctum eſt; & variatâ nomẽclaturâ, Marturanum appellatum. Adſunt alia Deiparæ loca vel in vrbe, vel circunſtantia; vt S. Maria ab alto Fonte; S. Maria de Parco; S. Maria à Portu Saluo; S. Maria à miraculis; S. Maria a Cathena, &c. de quibus Fazellus.

Thom. Fazellus l 8 de reb. Siculis.

Montis Regalis.

CAPVT 43.

MOns Regalis inſigne opidum, quarto ferè lapide Panormo ſeiunctum, Virgineo etiam templo gloriatur, quod Gulielmus Rex, cognomento Bonus, nullis parcens ſumptibus nobili ſtructurâ fabricauit. Cuius pars quæ à medio ad altare vſque ſurgit, albo marmore, Porphyrite, ac Lacædemonio,

Cla. Marius Aretius in Chorographia Siciliæ.

monio, guttiſque aureis & lineamentis ad diuerſarum rerum imagines, quum ſtructa ſit, non vlli in toto fortaſſis orbe comparandum a non nemine æſtimatur.

Agrigentinum & Camerinenſe.

CAPVT 44.

Thom. Fazellus decad. poſter. l.6.c.1.

AGrigentum, clariſſimum olim multis nominibus opidum, vel ob id illuſtrius habetur, quod templum hodieque videat *D. Mariæ à Monte Serrato* inſcriptum; eoque in colle, vbi infame olim Vulcani delubrum, obque id Vulcanio priſcis vocato.

Id. l. 5. c. 3.

Camerina celebris olim ciuitas, nunc verò in fundamentis ſtertens, ædem in ſui vertice Deiparæ ſacram habet, etiamnum claram; cuius potiſſimum cauſſa Id. Aug. confluentis populi frequentia, ſolennes nundinæ peraguntur.

Tyndarenſe & Segeſtanum.

CAPVT 45.

Id l. 9. c. 7. & Cl. Marius Aretius in Chorographia Siciliæ.

TYndaris, Tyndarium Ptolemæo, vrbs vetuſtiſſima, a Laconibus condita, hodie nil niſi funus & fauilla, id relictæ laudis modo habet, quod in editiore ſui loco ædes ſacra Diuæ Mariæ, a Tyndaro, cognominata, Magno Siculorum concurſu quotannis adeatur, ac 6. Id. Septembr. nundinis honoretur.

Segeſta

Digitized by Google

Segeſta multi olim nominis, nunc deleta ciuitas, nil niſi fanum quod monſtret, habet, priſci operis monumentum, quadratis ex lapidibus teſtudinatum ac propè integrum, quod in Mariæ cultum iam olim tranſijt. Fazellus lib. 7. cap. 4.

Erycium, Claromontenſe & S. Mariæ a Grutta.

CAPVT 46.

ERyx mons Poëtis & Hiſtoricis haud ignotus, non procul Drepano op. & Lilybæo promontorio Id. l. 7. c. 3. ſitus, longè latèque famigeratur ob templum *D. Mariæ Annuntiatæ* nominatum, cui proxima Carmelitarum familia, in Siculis nominatiſſima. Huic cognomine aliud iuxta Æthnam, multis prodigijs ſui famam, per orbem diffundit. Antonius Philotheus, in Topographia Aethnæ.

Claromons in arduis & petroſis collibus à Manfredo Claromontano conditum opidum, Gulfis olim, ſed loco paulò inferiori nominatum, & vt alia multa, bello attritum, etiam templo & Virginis Statua ſignis hodièque clara, memoriam commendationemque ſui, ſaltem vel inde retinet. Fazellus decad. pr. l. 10. c. 2.

Poſt Pelorum promontorium, Meſſanam verſus, non procul Phæthicini fl. oſtio ædiculà eſt, B. Virginis, cognomento à Grutta, cui proximum olim Dianæ delubrum ſtetit, hodie penitus dirutum. Id. decad. poſter. l. 2. c. 1.

Templa Graciæ.

CAPVT 47.

LEuo anchoram & in Græciam vela verto, cuius non alias inuiſam, quam ab ipſis Cæſaribus Moles comparatas; Conſtantino, Leone, Iuſtiniano, Iuſtino; etiam Helenâ & Pulcheriâ pari Heroinarũ.

Quippe Conſtantinus Magnus vrbem ſuam Virginis-Matris patrocinio non ſolùm commendauit, ſed & cantatiſſimam toto orbe Baſilicam conſecrauit; ad quam adductæ primùm columnæ ſublimes & vaſtæ, & ſedecim pedes in circuitu ſingulæ complexæ, quum in altum leuari, ſuiſque locis reponi nullis hominum viribus poſſent; Sacra virgo Architecto per viſum ſeſe ſtitit, præbuitque conſilium de aptandis Machinis, ſuſpendendis cochleis, & extendendis funibus, vt ſublatæ columnæ ſuis locis collocarentur. Expergefactus Architectus acceptis monitis paruit, breuique tempore, quod antea fruſtra ſæpe multi tentarant, columnas ingentes erexit, ſtupentibus omnibus, paucorum opera demum eſſe perfectum, quod ne multi quidem antea ſummis laboribus præſtare potuiſſent.

Baron. in Annal. ad an. 226.

Zonaras lib. 3. Annal.
Gregor. Turonenſis l. de Gloria Martyrum cap. 8.
Caniſ. l. 5. c. 24.
Ioan. Bonifacius l. 2. hiſtor. virg. c. 1.

Conſtantino centum quinquaginta poſt annos ſuccenturiatus Leo Imperator eadem pietate animum ornauit, duabus Baſilicis Deiparæ attributis, vnâ ad mare extra vrbem, in quâ ſacrâ eius Veſtis ſeruaretur: alterâ iuxta Auream portam, cui Fontis

nomen,

nomen, Diuæ Imperio condita; loco vbi denſæ & frequentes cupreſſi, pratum, etiam teneris refertum floribus, toris commodum, nec minus paſcuis vtile. Ibi fons vbertim & pellucidè proflués, quum loco ipſi gratiam ingentem & amœnitatem præbuit olim, tum pulchrum eum & conſpicuum reddidit. Diuina prætereà gratia aquæ ipſi indita, ad miraculorum edẽdorum prouentum, efficacem eam præſtitit. Templum vero ita deſcribit Nicephorus: Structura ita comparata eſt, vt non minus ædificij ſubter terram ſit, quam ſuper terram emineat. Nam ex ipſius terræ fundamentis excitata eſt, & in quadrangulum ita coagmentata, vt eam formam ædi ſacræ præſtet, qua aliquatenus longitudo latitudinem ſuperet, & longitudini quæ aſſis rationem habeat, latitudo quadrantis proportione reſpondeat, ſed ædificij muri ſub terra nihil habent varietatis: quamprimum autem ſupra terram eminent, ſtatim variant. Nam in quatuor porticus conformantur; quarum duæ, contra Orientem altera, & Occidentem Solem altera, in vacuum aërem ſublimes feruntur: alteræ duæ vtrimque proximis ſuffultæ parietibus coniunguntur, eiſque incumbunt. E ſuperiore parte ſtructura quædam apſidum & arcuum molliter ædem ipſam attollens circumit, & porticibus quibuſdam æquis inter ſe ſpatijs diſtantibus fulcitur, quæ ſpatia velut intercolumnia luminis immittendi gratia inſtituta ſunt, per quæ lux immenſa in fontem influit, & ſplendoris abundantia

Nicephor. l. 15. cap. 25. & 26. vbi fusè de iſto templo ad Fontem.

Baron. Annal. ad an. 457. Caniſius lib. 5. cap. 23.

» lumine multo locum omnem illuſtrat. Super his
» tholus in ſublime eminet cum teſtudine rotunda &
» alta, paulatim ſeſe deorſum verſum incuruante &
» aliquantulum in ſublime euadente: cuius tam pro-
» lixa eſt pulchritudo, vt cœlo relucenti, & igni ar-
» denti ſimilis videatur. Superiorem ſacri adyti par-
» tem, aliud ſupra fontem ipſum ædificium terminat,
» firma porticu exornatum, vt formæ pulchritudi-
» nem, longitudine altero tanto latitudinem ſuperan-
» te adimpleat. Gradus etiam quoſdam architectus,
» viginti quinque opinor, ex vtraque parte aptiſſimè
» conſtruxit, qui facilem ad fontem ipſum deſcenſum
» præbeant: cancellis marmoreis additis, qui & pul-
» chritudinem aliquam operi afferant, & deſcenden-
» tes, ne lubrico humoris labantur, manducant. Gra-
» dus alij directè accliues ſunt, alij verò aliquantu-
» lum incurui. Teſtudo ſumma ſeu potius vertex
» ipſe templi, auro puro prolixè exornatus eſt: atque
» is luce per frequentia ſpecularia immiſſa, & mar-
» moris, quo parietes incruſtati ſunt, fulgore vibrato,
» veluti coruſcans templum omne tanquam fulgure
» illuſtrat. Fons in medio ferè templo eſt, parum
» enim id abeſt. Latitudo eius bis ſenum pedum, vn-
» dam habet iugem, frigidam & pellucidam. Structu-
» ra marmorea quadrangulari continetur, cuius la-
» brum aquantibus percommodum eſt, &c.] Hacte-
nus & plura Nicephorus.

Non defuerunt alij Principes, qui præclaris ædi-
ficiorum acceſſionibus, ſecundum illud Leonis tem-
plum

Digitized by Google

plum exornauerint; in quibus non poſtremus Iuſtinianus, in Maria colenda tam ſedulus, vt maximum & venuſtiſſimum ei domicilium fabricarit. De quo alij ſque poſt Zonaram, Euagrium & Procopium; Caniſium & Briſtoüm conſule.

Procopius l. 5. de ædificiis Iuſtiniani. Zonaras tomo 8. Annal. Euagr. l. 4. c. 21. Caniſ. l. 5. c. 23. Briſtoüs tom. 2. Motiuor Anti-Hæret. Mot. 21.

Quid vero Iuſtinus ille Iunior? idipſum quod dixi, & quidem Conſtantinopoli, eoque loco, quem Iudæorum Synagoga ſordidè polluerat. At ritè expiatum Virginea Baſilica nobilitauit.

Ioan. Bonifac. vbi ſup. ex Cedreno.

Sed & quid Auguſtæ illæ? etiam & hæ, auguſtè. B. Helena Magni Conſtantini felix parens, adhortationibus ipſa ſuis ac impenſis, non parum filij ſui ſtudia promouit. Identidem Pulcheria, vti libro operis huius primo poſuimus.

CAPPADOCIÆ.

CAPVT 48.

HAnc celebro vel ob templum in quo Magnus ille Baſilius ante Diuæ Iconem precibus incumbens, S. Mercurium vidit, putidum Iuliani pectus ex Deiparæ Imperio, iaculo ferientem. Quod tum in Virginis templo eſſet, ecce Bozium: Si hac parte verum eſt quod in vita Baſilij Amphilocio « attributa, narratur, in Cappadocia inſignis erat illa « Deiparæ ædes, in quam populus Cæſareæ conuenit, « cum diuinitus Sancto viro eſt patefactum, cæleſti « telo Iulianum transfixum.] Quod vero ante Vir- « ginis Iconem ſupplex, Baronij Epitomiſta rem ex-

Bozius l. 9. de ſig. Eccl. c. 9.

pediet : D. Baſilius orans ad B. Mariæ imaginem, ſimulque S. Martyris Mercurialis, vt impius Iulianus Apoſtata tolleretur, vidit Martyrem ad modicum tempus obſcurum, non multo autem poſt haſtam cruentam tenentem, ex qua re dedicit quid eſſet euenturum.]

> Gabriel Biſciola in Epitome Annal. Baron. ad an. 363.

Ex occaſione nonnihil hîc hæreo; quod Mercurialem is dixerit, ego Mercurium. Non enim eiuſdem nomina ſunt, at diuerſorum. Mercurialis namque Epiſcopus Foroliuienſis fuit, vt inſcriptio hæc in lamina plumbea, quam Antonius Iannotus eiuſdem ſedis Pontifex an. 1576. iuxta corpus poſitam reperit, ſculpta probat: *Hic requieſcit corpus B. Mercurialis Epiſcopi Liuienſis: obijt anno* CLVI. *prid. Calend. Maij.* Nec eum Martyrem fuiſſe meminit Martyrologium Romanum. Mercurius vero & Cappadox, & Miles, & Martyr fuit, vt idem Martyrologium atteſtatur; quem Virginei mandati exſecutorem non Modo Bozius & Baronius; ſed & Nicephorus priſcus & grauis ſcriptor conſtanter aſſeuerant. Nec abs re ſit Analogiam hanc adnotaſſe; quod Cappadox in Cappadocem; Milles in Militem egerit, quodque Mercurius in Iulianum qui Mercurij, Eloquentiæ apud Ethnicos Dei, formâ oblectabatur. Quod poſtremum Sozomenus verbis his adnotauit: Dedit operam [Iulianus] vt in publicis Imaginibus, iuxta ipſum Iupiter depingeretur, velut è cœlo apparens, coronam & purpuram, quæ ſunt Imperij inſignia ipſe præbens; Mars item & Mercurius in eum intuentes

> Baron. in Martyrol. Rom. 23. Maii.

> Bozius l. 9. de ſign. c. 10 Baron. in Martyrol. Rom. 25. Nouembr. Nicephor. lib. 10. cap. 35.

> Sozomen. lib. 5. cap. 16.

tuentes,& tanquam obtutu oculorum teſtificantes, quod vir eſſet tum in dicendi arte, tum in re militari ſpectatus.] Sic ille.

GERMANIA, TEMPLA DEIPARÆ SACRA HABET, *Aquiſgrani & Coloniæ.*

CAPVT 49.

AQuiſgranum nobiliſſimum & in primis Imperialium Germaniæ, cis Rhenum fl. opidum, gaudet clariſſimo Deiparæ domicilio, quod rotunda figura Carolus Magnus ei adſtruxit. Antiquitus nomen Capellæ tenuit: Audi Molanum: *Habuit etiam prædicta Eccleſia nomen Capellæ. Nam in Annalibus Ludouici legitur Aquiſgrani terræ-motum, ipſam ſanctæ Genitricis Dei Baſilicam, quam Capellam vocant, ex parte non modica denudaſſe. Quo etiam pertinet quod Carolus in teſtamenti ſui Breuiario diuidi noluerit, quæ ad Capellam, id eſt, Eccleſiaſticum miniſterium, pertinerent. Quæ autem liquidò conſtabat Capellæ non eſſe collata, iuſtæ æſtimationis pretio emi, & haberi permiſit.* Molan in Natal. Sanctorum Belgii 28. Ianu.

Immo & Monaſterium S. Mariæ à Maioribus audiuit, eo quod viginti clerici à S. Carolo Magno inſtituti, regulariter & canonicè in ea vixerint, ſub obedientia, in communi, intra clauſtrum, ſimul manducantes & dormientes, iuxta decreta Concilij Moguntiacenſis ſub Carolo Magno celebrati. Sed hoc ſuaue iugum ſibi, vt Maguntini, & plerique alij, excuſſerunt ſub Othone 3. & Nodgero Epiſcopo ſuo. Qui regulares clericos viginti, conuerterunt in viginti octo

Canoni-

Digitized by Google

Canonicos proprietarios, quoniam id temporum illorum malitiam exigere iudicabant.

Cæterum is Carolus multa loco iſti priuilegia, multas facultates, ac ex Italia aſportatas marmoreas columnas, ex Paleſtina Sanctorum reliquias, ex Perſide tranſmiſſa donaria attribuit. Nec ſilendum eſt, quod olim ibi Cæſares inaugurarentur: quod terrarum vndique ab antiquis ijs temporibus in noſtram vſque ætatem, deuotionis ergo, ad ſacram illam ædem quotannis peregrinetur: quod ſeptem concilia in ea celebrata fuiſſe memorentur.

Genebrard. lib. 4. Chron.

Quieſcit Imperator in hoc ſuo templo, vti libro primo notauimus.

Lib. 1. cap. 30.

At *Colonia* opidum ad Rhenum fl. longè celeberrimum, altero honeſtatur, anno 1426. Mariæ ſtemmate auctorato; de quo ſic Middendorpius: Additur præterea (inquit) quod cum hactenus Iudæi celebrem Coloniæ Synagogam habuiſſent; anno Domini 1423. perpetuò decreto fuerunt eiecti, & Synagoga ad honorem Mariæ Virginis an. 1426. conſecrata; quod Sacellum hodiè Hieroſolyma vocatur, apud vicum Iudæorum.] Hactenus ille.

Iac. Middendorpius lib. 5. Academiarum.

Aureati & Erfordiæ.

CAPVT 50.

AVreatum ad Almonum ſiue Altimulam fl. ſitum opidum, quod ab Hunnis interceptum ac funditùs deletum, quadringentis ferè poſt annis S. Boni-

Arnold. VVionius lib. 3. ligni vitæ 7. Iulij.

S. Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus muris ac foſſis redintegrans, Archyſtadium ab exciſis quercubus, quaſi opidum exciſarũ quercuum appellauit; in quam rem exſtat eiuſmodi Diſtichon;

Vrbs quæ Auri quondam titulos & nomen habebas,
Iam ſacræ Quercus nomina ſacra geris:

etiam Deiparæ domicilio ſupercilium extulit, quod is Pontifex ſacrum faciens, Cathedræ apice donauit, S. Willibaldo Nepote Pontifice inibi creato.

Quantum operæ Bonifacius Aureati poſuerat, tãtum deinde Erfordiæ, Thuringiæ Metropolis collocauit. Siquidem cum Thuringos ab Idolorum cultu ad Chriſtianam fidem pertraxiſſet, Virgini Parenti ædem & in ea vrbe condidit, & Cathedra ornauit; quæ non multo poſt tempore migrauit Moguntiam.

Hartmannus Scedelius Regiſtri de ætatibus mundi, ætate 6. vbi & de Lubecẽſi, Vlmenſi, Cracouienſi, &c.

Martyrio coronatur Pontifex an. 754. alijs 755. ac in Fuldenſi Monaſterio, quod ipſe etiam ſtruxerat, ſepelitur.

Herbipoli. CAPVT 51.

HErbipolim Orientalis Franciæ, ſeu Franconiæ Metropolim non vulgariter illuſtrat cathedralis Eccleſia abs Hetano Duce, Gotzberti filio, à fundamentis excitata Diuæque conceſſa. Quum enim id opidi non aliud Numen quam Dianæ admitteret, adfuit poſtliminio B. Kilianus Scotus, tutelari Diuo noſtro Vedaſto familiaritate coniunctus, qui ea di-

Idem Hartmãnus Scedelius Nurenbergenſis ætat. 6.

cendi gratia apud Gotzbertum valuit, vt repudiatis gentilium Simulacris, ſacra vnda perfuſus, ſe ſuoſque in Chriſti familiam admitti poſtularet. Quod vbi factum, ac Gotzbertus diem ſuum obijſſet, Hetanus animum adiecit, templo Deiparæ non vulgari fabrica conſtruendo. Id hodiè, cum Franconiæ Ducatu, Herbipolitani Pontifices, lingua vernacula Wirtzipurgéſes, alijs Wurceburgenſes dicti, ſummo iure poſſident; quorum in temporalibus ea poteſtas eſt, vt diuinis operantes gladium in altari nudum ob oculos habeant. Epiſcopion autem Arx arte & natura munita in monte, quem Noſtræ Dominæ dicunt, iuxta vrbem eminens præbet, ſpectatu digniſſima.

Argentorati. CAPVT 52.

Ioan. Buſſemecherius in geographicis tab. Alſatiæ inferioris.

ARgentoratum, vulgò *Strasbourg*, olim mediocris, hodie verò eminentiſſima, atque inter liberas prima ciuitas, redditur illuſtrior ex templo Mariano, quod Clodouæus Gallorum Rex, ſalutari lauacro recens mundatus religiosè fundauit. Huicque, ſi Bozio credamus, Rubiacum cum tota eius ditione tribuit; at verò Caniſius & ex eo Bonifacius donarium hoc Dagoberti Regis proprium eſſe aſſerunt. Neque pietati præmium defuit. Siquidem mulieroſum & parum in caſtitate conſtantem, à purgantis flammæ diriſſimis pœnis, eiuſmodi liberalitas vendicauit. Ibi turris elegãtiſſima 574. pedes

Bozius l. 9. de ſign. c 9
Caniſius lib. 5. cap. 23.
Ioan. Bonifacius l. 2. c. 1.

Buſſemecherius vbi ſupra.

Geome-

Geometricos in altum educta conſpicitur.

Addit Stephanus Forcatulus eodem in loco fanum prius ſtetiſſe Apollini ſacrum. Eius verba ſic habent: Hîc [Argentorati] Apollini ædes dicata, & ſignum de marmore Coloſſæum XXVI. cubitorum. Coma & pubes tenuis aurea, & ſenſus animi ab artifice expreſſi, ſpectantes ſentire cogebant ſerpentem ab Apolline confici argenteo arcu, quem dextra intenſum ferebat. Vnde & Argentorati appellatio defluxiſſe credebatur. Sanè ab Homero in Hymnis Apollo, & alibi Argentiarcus Rex vocatur. Huiuſmodi delubrũ Clodouæus quintus Francorum Rex, eiecto numine amoribus illicitis infamato, Virgini Mariæ veri Solis Genitrici conſecrauit.] Hactenus Forcatulus. Forcatulus lib. 5. de Gall. Imp. & Philoſophia.

Argentoratum ad Occidentem, Tabernam vrbem reſpicit, ad Calendarij ſimilitudinem 52. turribus; & muro, in 365. mœnia diſcriminato incinctum; in qua Argentinẽſis Præſulis domicilium & Curia. Illam à Iulio Cæſare conditam fuiſſe quorundam ſententia eſt. Vide Buſſemecherium.

Baſileæ & Moguntiæ.

CAPVT 53.

BAſilea ad Rhenum in Heluetijs eſt; quæ quanquam ab antiqua pietate longè degenerauerit, & florem illum fidei marceſcere turpiter admiſerit, non inficias tamen ibit vetuſtiſſimum adeoque pri- Scedelius ibid.

marium Deiparæ templum habuiſſe. Id Henricus 2. cognomento Niger, anno 1039. Imperium adeptus, poſuerat, nil laboris remittens, quin viuus Sede Pontificia ornatum & inuiſeret & honoraret.

Moguntia in finibus Haſſiæ, Lantgrauiatus titulo claræ, ad Rheni oſtium ſita, & Francofurto ſeu Helenopoli milliaribus ſex diſſita, aſſimili gaudet monumento, quod Sigefridus Archiepiſcopus ex Paleſtina in patriam regreſſus, in amoris mnemoſynon Deiparæ comparauit.

Caniſius lib. 5. cap. 29.

Immo quicquid ibi templorum, communiter ad Deiparæ Virginis ſiue Noſtræ Dominæ appellari R. P. Chriſtophorus Brouuerus, Societatis IESV Preſbyter, affirmat in notis, quas ad Venantij Honorij Fortunati opera an. 1603. euulgauit. l. 2. c. 12.

BAVARIÆ ALIQVOT DANTVR.

CAPVT 54.

MONACHIVM, priſcis CAMBODVNVM, in primis Germaniæ Superioris, Ducatus Bauariæ ad Iſaram fl. opidum, quum in annum Chriſti 1270. vna tantum parœcia, eaque B. Petro Apoſtolo nuncupata frueretur, creſcente cum frequentia ciuium vrbis gloria, Conradus Friſingenſis Eccleſiæ Antiſtes alterâ Baſilicâ ornauit, Deiparæ ſacrâ clientelæ. Inde Ludouici 4. Romanorum Imperatoris & Boiariæ Ducis, larga munificentia locupletata eſt; qui humanis exutus, ante ſummum altare ſepul-

Caniſius in Epiſtola Dedicatoria Marialis.

Sceclelius ibid.

ſepulcrum habuit, eius Coronâ & Epitaphio ante Lutheranas tragœdias nobiliter exornatum.

RATISPONA, alijs Quadrata, alijs Tiberina quibuſdam Reginopolis, Imbripolis, Hietoſpolis, Monachio 14. milliaribus diſtincta, ad Danubium fl. ciuitas, Theodone Regulo curante, ſed Rutperti Bauarorum Apoſtoli ſuaſionibus prius illecto, templum Mariæ, auguſtâ ſpecie erectum reportauit. Cui nihilominus cædere neſcit

Auentinus l. 3. Annal. Boiorum. Crantzius l. 2. Saxoniæ c. 16. & 23. Bozius Boniſacius vbi ſup.

OTTINGA Oeno fl. proxima. Faciunt Ædes & Miracula; illa à Regulo etiam ſuo erecta; iſta in remotas orbis oras iam olim emanantia.

Caniſ. l. 5. c. 24.

AVGVSTA VINDELICORVM, ad Iſaram fl. Cathedrale aliquod perinſigne olim vidit; ſed vidit. At nunc quid eius exſtet, inter priſcæ vrbis ruinas & rudera tantum reſtantia?

Scedelius 5. ætete mundi.

Auentinus alterius verbis hiſce meminit. *Oritur Apſus fl. in Superiori Boiaria, in initio pagi, quem Hallerthenu incola vocat, qua Aquilonem Fauoniumque ſpectat, iuxta templum eiuſdem cognominis, inſigne Deipara Virgine, & perquam celebre accolis.*

Auentinus lib. 7 de rebus Bauariæ.

Etiam HVNGARIÆ *princeps vnum.*

CAPVT 55.

ALba Regalis, vrbium Vngariæ regina, Templum pariter Virginale à B. Stephano (ante monuimus) ſtructum habuit; &, proh Deum! quale? Eius cælati parietes & ſtratum marmore pauimentum,

Hartuus in vita S. Stephani 20. Auguſt. Boniſac l. 2 hiſtor. Virg. c. 8.

magno intuentium ſtupore viſebantur: ſacræ ſupellectilis palliorum & veſtium Attalicâ telâ paratarum abundantia in exceſſu erat: tabulæ altarium aureæ precioſis lapidibus gemmiſque diſtinctæ. Sacroſanctæ Euchariſtiæ tabernaculum exſtabat artificio incomparabili. Aderat Chriſti cum Apoſtolis cænantis menſa omnium in ſe oculos ex facili trahens ac aſſerens. Proximo in conclaui vaſa aurea, argentea, chryſtallina, onychina innumera ſeruabantur. Quis proſequatur reliqua? Beatam Vrbem! beatũ Regnum! quando operas has & opes Turcicus turbo nondum diſſiparat. Memorare tãdem aliquando, ô Regni Domina! & miſerare.

Alia Bohemiæ, Saxoniæ, Cliuiæ.

CAPVT 56.

Annales Bohemi. Nicolaus Salius Pragenſis in ſua hiſtor.

PRaga *Bohemiæ* op. templo celebratur (Tainenſe vulgò vocitant) quod ei Ludmilla Borinoij Bohemiæ Ducis coniunx ad Diuæ gloriam contulit.

Ioannes Gillemans tom 2. Noualis Sãctorum MSS.

Saxonia Virginis Iconem habet, & hæc Sacellum an. 1417. iuxta opidum Hãnofer in Miſnenſi Diœceſi prodigijs naſcentibus exſtructum, quæ id temporis Statua ſacra frequens operabatur.

Arnold VVionius lib. 1. ligni vitæ 1. Martij.

Cliuiam pridem illuſtrauit Werdenſis Baſilica, quam ad eiuſdem gloriam S. Suuitbertus ex Comitibus Mortigalliæ oriundus an. 711. fundauit, in qua & primus Pontifex fuit ordinatus.

POLO-

Digitized by Google

POLONIÆ.

CAPVT 57.

CEſtochouiæ ſeu in Claro Monte Poloniæ op. inclaruit pridem illud, hodieque in fama eſt, quod Imaginis B. Virginis à B. Lucà, vt fertur, effigiatæ pro domicilio fuit; vnde & prodigia emanarunt. Imaginem Leo Dux Ruſſiæ à Leone Imperatore donum acceperat; quã deinde Duci Stochrenſi honoris & amoris pignus tradidit. Hic magna reuerentia exceptam templo iſto recluſit.

Staniſlaus Kriſtanouuicius Polonus I. V. Doctor, ex vetere MS. Herbipolenſis Eccleſiæ.

FRANCIÆ TEMPLA ERVVNTVR.

CAPVT 58.

QVid magis nunc agam, quam Cõuallium Lilio, Liliorum Templa pandere & facere ſacra? non ago de ijs, quæ aſceterijs adnexa; ijs ante datum eſt: ſed quæ abs ijs ſecreta quibus tamen altera ſubinde immiſceantur. Quorum aliquam eccum partem:

Vide l. 2.

Ambianenſe.	*Biturigenſe.*	*Clariacenſe.*
Andegauenſe.	*Boni deſiderij.*	*Compendienſe.*
Anicienſe.	*Bononienſe.*	*Clarimontanum.*
Auenienſenſe.	*Burdegalenſe.*	*Dolanum.*
Aurelianenſe.	*Campenſe.*	*Ebroicenſe.*
Auſcienſe.	*Carnotenſe.*	*Gemeticenſe.*
Baiocenſe.	*Caſſellenſe.*	*Latienſe.*

Laudu-

Ioan. Boniſacius l. 2. hiſtor. Virg.

quæ innumeris opem poſtliminio ſæpe contulit, vbi de recuperandâ humanitus ſanitate non fruſtra deſperabatur.

Templum Anicienſe.

CAPVT 61.

Hadrianus Iunius in Nomencl.

Annal. Franciæ in Ludou. 11.

Campegius lib. de Sanctis Galliæ locis.

ANicium Aruerniæ opidum eſt, quod *de Puteo* vſus obtinuit vocari: Ibi templum Virginis, clarum profecto miraculis, Regumque peregrinatiunculis vel Belforeſto ſcriptore: in quibus quum aliorum, tum Ludouici XI. meminit: Loci vero Symphorianus Campegius, libello de Sanctis Galliarum locis, ab annis 67. Pariſijs edito. Aitque ibi Præputium Dominicum, ac Aaronis Mitram ſeu Infulam ſollicitè ſeruari, magnaque in veneratione haberi.

Aurelianenſe. CAPVT 62.

Annal. Franciæ in Roberto 1. Rege.

AVrelia, priſci Genabum, templo *Noſtræ Dominæ Bonorum*, vt vocant, *Nuntiorum* gloriatur, quod Robertus Hugonis Capetij Fil. vbi, patre fatis erepto, ſceptra Gallica an. 996. capeſſiſſet, ſedulâ pietate ſtatui curauit.

Hugo Farſitus l. MS. de Mirac. B. Virgin. parte 5.

Iuxta id opidi, municipium olim fuit, Auenon nuncupatum, in quo celebris Diuæ memoria, ex priſco templo, & potiſſimum Deiparæ Icone à quingẽtis quinquaginta amplius annis, multa prodigiorum ſerie coruſcãte: Hugo Farſitus Canonicus Laudunenſis

dunenſis (viuebat an. 1130.) hiſtoriam ſic orditur: *Omnis cœtus Fidelium, &c.* & duabus interiectis lineis: *quoddam municipium Aurelianenſi proximum ciuitati, quod Auenon nuncupatur. In hoc opido celebris S. Dei Genitricis memoria habetur, quia in honore ipſius, Ciues Eccleſiam ædificauerunt, in qua reuerendam eius Imaginem decenter collocauerant, &c.*] Hactenus Farſitus.

Auaricenſe. CAPVT 63.

AVaricum, maximum munitiſſimumque Celticæ, in finibus Biturigum, atque agri fertiliſſimi opidum (*Bourges* hodiè patrium eſt eius nomen) Caldifurnenſis Diuæ famâ, extimas Orbis metas attigit. Quid iſtic eſt? inquies. Anno quaſi 546. Childeberto Clodouæi filio regnante, contigit puerum Iudæo patre natum, cum Catholicæ Fidei parentum, prole Euchariſticam menſam, Dies Paſchæ erat, adire, Sacrumque Cibum ſumere. Factum Patrem nequam non latuit, & ſimul Furno, acribus ignium flammis inſtructo Filium inijcit, eoque obſtructo abit. Poſt paullò, Chriſtiani locum reſerantes, puellum (proh Mariæ pietatem!) flammis illæſum comperiunt. Stupentes ſciſcitantur, quo cuſtode illæſus permanſiſſet; illâ, reſpondet, quæ in Chriſtianorum templo, filiolum brachijs implexum baiulat. Tunc mirari omnes, inde lætari ac ad facti memoriam, Baſilicam eo in loco fabricare, adeoque *Noſtræ Dominæ Caldifurnenſis* (gallicè *du Fourchaud*) appellare.

Iulius Cæſar l. 7. de Bello Gallico.

Raymũd. Marcianus in indice ad Cæſaris libb.

Annales Franciæ in Childeberto.

N. D. Bcnonienſis, & *Boni Deſiderij*.

CAPVT 64.

Lib. 2. cap. 7.

Relat. Iuliani Lignii Presbyt. Camerac.

Molan in natt. 26. Iulii.

Auctor Elenchi hiſtoriæ Ephemericæ, Gallice recens Pariſiis editæ.

Ductarium itinerum Franciæ.

B*Ononiam* aliubi attigimus; eius autem templo Virgini ſacro, id damus. Exſtruxit Clotarius 2. Gallorum Rex; cui anno 630. denaſci contigit. Qumque ſub Collegij Sacerdotum titulo nouem amplius ſæculis perenaſſet, Terüannâ Morinorum, expugnante Carolo V. Cæſare, ſupremo ſui interitu collapsâ, Cathedrale factum eſt, cum Audomaropolitano & Iprenſe; Morinorum Epiſcopatu in tres illos anno 1559. diſtributo. Eius viſendi & honorandi S. Iorius, Montis Sina Epiſcopus, Bethuniæ Arteſiorum op. viuis ereptus, quam fuerit appetens, Ioannes Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij clarè indicat. Inter Reges Galliæ vero, poſt Ludouicum vndecimum, de quo ſupra diximus, Henricus 2. eius ſtudioſiſſimus fuit, vt cui Statuam Deiparæ Argenteam, cum prægrandibus quatuor eiuſdem metalli lampadibus, faberrimè conflatis cælatiſque, pia deuotione contulerit.

Noſtræ Dominæ Boni Deſiderij meminit Ductarium itinerum Franciæ, Gallicè anno 1563. auctore Anonymo excuſum.

Burdegalenſe. CAPVT 65.

BVrdegala, Auſonij Poëtæ patria, & Senatorum conſeſſu clara, ad Garumnæ oſtium ciuitas, ſuam

hic etiam

hic etiam partem ſibi vendicat. Leontius ſc. 13. eius vrbis Antiſtes in animũ induxerat Diœceſim ſuam Mariæ ædibus conluſtrare.

An, & qua felicitate perfecerit ex Honorio Fortunato, elegantiſſimo pientiſſimoque Pictauorum Epiſcopo cognoſcamus. Is in medio quaſi, ad Leontium Epigrammate taliter eum alloquitur: Fortunatus lib. 1. cap. 15. De Leontio Epiſcopo.

Tertius a decimo tu verbi Antiſtes haberis,
Sed primus meritis enumerandus eris.
Templa vetuſta Dei reuocaſti in culmine priſco
Poſtque ſuum lapſum nunc meliora placent.
Flore iuuentutis ſenio fugiente coruſcant,
Et tibi læta fauent, quæ renouata virent.
Vt tu plus ageres, incendia tecta cremarunt,
Et nunc laude ſua pulchrius illa micant.
Nullaque flammicremæ ſenſerunt damna ruinæ,
Quæ modò poſt ignes lumine plena nitent.
Credo quod ex ſeſe voluiſſet & ipſa cremari,
Vt labor ille tuus hæc meliora daret.
Poſt cineres conſumpta ſuos, tenueſque fauillas,
Sic ſolet & Phœnix ſe renouare ſenex.
Inſtaurata etiam ſacri eſt baptiſmatis aula,
Quo maculas veteres fons lauat vnus aquis.
Ecce beata Sacræ fundaſti templa Mariæ,
Nox vbi victa fugit ſemper habendo diem.
Lumine plena micans imitata eſt aula Mariam,
Illa vtero lucem clauſit, & iſta diem, &c.

Noſtræ Dominæ de Campis.

CAPVT 66.

Franciæ Annal. in Roberto 1.

MOenibus Pariſiorum haud procul, Ædes Noſtræ Dominæ de Campis frequenti populo hodieque inuiſitur. Communis & certus ſcriptorum eſt ſenſus, Robertum 1. Gallorum Regem illam poſuiſſe; quāquam velint nonnulli, Dionyſium Franciæ Apoſtolum prima eius fundamina locaſſe, diruto Mercurij Fano, famoſo Gentilium ſuperſtitionis aſylo. Cæterum (aiunt ijdem) elegantiore illam forma Robertus donauit; adiecto Prioratu, in cuius cœmiterio, propter Virginis Imaginem, tetraſtichon tale, quadrato lapidi inciſum legitur:

Aegidius Corrozetius l. antiquitt. Pariſienſium.

Siſte, Viator, iter: Mariam reuerenter honora,
Nam fuit hæc ſaxo primum depicta minori,
Quod medium ſpectas: at ſculptam primitus Ædes
Et Baſilica tenet tanto de nomine dicta.

Petrus Bonfonius l. 1. Faſtorum Lutetiæ cap. 3.

Illam Longæ-Villæ Duciſſa, recèns, id eſt an. 1603. pretio cum appenditijs emptam, lamellis cæruleis retectam, monaſterioque auctam, Carmelitici inſtituti Virginibus incolendam tradidit.

Carnotenſe & Compendienſe.

CAPVT. 67.

Paulus Merula p. 2. Coſmogr. l. 3. c. 11. & 12.

CArnotum Belſiæ veteribus notiſſima ciuitas, hodieque florentiſſima (in cuius olim agro locus an-

eus annuis Druidum, Franciæ, dum gentilis viueret, Sacrificulorum Comitijs erat dicatus, exſtantque in huius tractus ſaltibus antiqua Druidum horum Palatij veſtigia) Caroli Calui Regis liberalitate affecta, etiam templum efferet ſuum, circa annum 870. exædificatum. Id ex Franciæ Annalibus ita dixerim. Cæterum Willielmus Malmeſburiēſis illam pietatem ſeu ædificij molem Fulberto Carnotenſi Epiſcopo, Cnutonis, aliàs Canuti Anglorum Regis pijs largitionibus non mediocricer adiuto (Florebat anno 1010.) refert acceptam: Putem ego renouatam. Si placet interim, eius verba audiamus.

Belforeſtus in Annal. Franciæ ad Carolum Caluum.
Vide eius Epitaphium in Antiquitt. Bonfonij l. 1. c 13.
VVillielmus Malmesburienſis lib. 2. de geſtis Regum Anglorum cap. 11.

« Cnuto, aliàs Canutus, Anglorum Rex, Edelnothi Cantuarienſis Archiepiſcopi monitu, ad tranſmarinas Eccleſias pecunias mittens, maximè Carnotum ditauit, vbi tunc florebat Fulbertus Epiſcopus, in Sanctitate & Philoſophia nominatiſſimus. Qui inter cætera induſtriæ ſuæ documeuta, Eccleſiæ DOMINÆ NOSTRÆ SANCTÆ MARIÆ, cuius fundamenta iecerat, ſummam manum, mirifico effectu impoſuit. Quam etiam pro poſſe honorificare ſtudens, muſicis modulationibus crebrò extulit. Quanto enim amore in honorem Virginis anhelauerit, poterit conijcere, qui audierit cantus cæleſtia vota ſonantes. Exſtat inter cætera opuſcula eius, Epiſtolarum volumen; in quarum vna gratias agit Cnutoni magnificentiſſimo Regi, quod largitatis ſuæ viſcera, in expenſas Eccleſiæ Carnotenſis effuderit.]. Verum enimuerò quam Fulberti pietati

fuerit

fuerit a Diuá pariatum, quis non intelligat; ſi Epiſcopum ægrum ab ea inuiſum, recreatum, fotum, & lacte mammis expreſſo ſanatum fuiſſe audiat? Porrò in templi crypta Puteus oſtenditur, SANCTORVM FORTIVM dictus: in quem, quum Carnutes Chriſto nomen primitus dediſſent, Magnus Chriſtianorum numerus, ab Quirino Galliæ Proconſule dicitur præcipitatus.

Malmesburienſis l. 2. de reb. geſt. Reg. Angl.

Merula vbi ſupra.

Habet Carnotenſis Eccleſia 72. Canonicos; quid iſtud niſi exemplar diſcipulorum Domini? habet ſeptem Archidiaconos, & hi inſtar totidem candelabrorum à Ioãne in Apocalypſi viſorum; qui, Pontificis oculi, viſus aciem non ſopiant, ſed peruigilent. Habet Diuæ Induſium ſacrum, miraculis clariſſimum, de quo in Reliquijs.

Campegius libello de locis Sanctis Galliæ.

Lib. 5.

COMPENDII (Carolopolim quidam vocant, ab Carolo Caluo qui Pomeria eius ſcribitur produxiſſe & munijſſe) Principum olim ſedis, altera Eccleſia ſub Deiparæ nomenclatura eiuſdem Caroli ætate frequentabatur; nunc D. Cornelij audit.

Belleforeſt. in Annal. Franciæ in Ludouico Balbo.

Merula vbi ſupra.

Clariacenſe. CAPVT 68.

CLariacum Belſiæ inferioris op. tribus abs Aureliæ muris, Ligeri fl. interfluente, millibus remotum, pridem Diuæ templo, peregrinationibus vndique terrarum, famoſo inclaruit: quod cladem abs Anglis circa an. 1428. pepeſſum, præſentem magnificentiam à Ludouico XI. Rege, anno ferè 1480. accepit,

Merula vbi ſupra.

Belforeſtus in Annal. ad Carolum 7. & Ludou. 11.

Digitized by Google

accepit, & cum illo famam, frequentiamque retinuit. Quieſcit inibi Ludouicus; inſtituto partim ſuis, partim Tonneri Comitis facultatibus, Canonicorum decem Collegio; Quorum cenſus annuus in agro quum Aurelianenſi, tum Normannorum colligitur. Claudius Campegius eius meminit, & ſtupendi alicuius prodigij; prægrandi cereo ſeſe in orbem agente & rotante, nullis operam miniſtrantibus; quum vota ad hanc Diuam à periclitantibus in mari fiunt, Numinis propitij indice.

Campegius libello de locis Sanctis Galliæ.

Claromontanum. Capvt 69.

PRiſcis *Gergouia*, hodiè Claromontem indigetant, celebre Aruerniæ opidum, templo Cathedrali, cui *Noſtræ Dominæ à Portu* nomen, abs olim gloriatur. Fundamenta, coronidemque poſuit S. Auitus, decimus octauus eius loci Epiſcopus, diemque obijt ſuum anno 594. Septembris 20. Id pro loci antiquitate. Variante verò Fortunâ; an. quaſi 853. Sacram ædem Normanni, pari vt cæteras furore, ignibus damnauerunt. Quo non irrumpat effrænis iniquitas? Cæterum an. 966. S. Sigonius eiuſdem Sedis quadrageſimus Pontifex (eorum triginta, in Diuûm numerum relatis excellit Diœceſis) nouis operibus ſplendori priſtino conciliauit.

Ioan. Sauaron libro originum opidi Claromontenſis; ex l. vetere MS. eius Eccleſiæ.

Laudunenſe. Capvt 70.

LAudunum quibuſdam Alauna, ab Matrobio Prætore in colle conditum, Epiſcopis qui inter

Merula parte 2. l. 3. c. 20.

magno intuentium ſtupore viſebantur: ſacræ ſupellectilis palliorum & veſtium Attalicâ telâ paratarum abundantia in exceſſu erat: tabulæ altarium aureæ precioſis lapidibus gemmiſque diſtinctæ. Sacroſanctæ Euchariſtiæ tabernaculum exſtabat artificio incomparabili. Aderat Chriſti cum Apoſtolis cænantis menſa omnium in ſe oculos ex facili trahens ac aſſerens. Proximo in conclaui vaſa aurea, argentea, chryſtallina, onychina innumera ſeruabantur. Quis proſequatur reliqua? Beatam Vrbem! beatũ Regnum! quando operas has & opes Turcicus turbo nondum diſſiparat. Memorare tãdem aliquando, ô Regni Domina! & miſerare.

Alia Bohemiæ, Saxoniæ, Cliuiæ.

CAPVT 56.

Annales Bohemi. Nicolaus Salius Pragenſis in ſua hiſtor.

PRaga *Bohemiæ* op. templo celebratur (Tainenſe vulgò vocitant) quod ei Ludmilla Borinoij Bohemiæ Ducis coniunx ad Diuæ gloriam contulit.

Ioannes Gillemans tom 2. Noualis Sãctorum MSS.

Saxonia Virginis Iconem habet, & hæc Sacellum an. 1417. iuxta opidum Hãnofer in Miſnenſi Diœceſi prodigijs naſcentibus exſtructum, quæ id temporis Statua ſacra frequens operabatur.

Arnold VVionius lib 3. ligni vitæ 1. Martij.

Cliuiam pridem illuſtrauit Werdenſis Baſilica, quam ad eiuſdem gloriam S. Suuitbertus ex Comitibus Mortigalliæ oriundus an. 711. fundauit, in qua & primus Pontifex fuit ordinatus.

POLO-

POLONIÆ.

CAPVT 57.

CEſtochouiæ ſeu in Claro Monte Poloniæ op. inclaruit pridem illud, hodieque in fama eſt, quod Imaginis B. Virginis à B. Luca, vt fertur, effigiatæ pro domicilio fuit; vnde & prodigia emanarunt. Imaginem Leo Dux Ruſſiæ à Leone Imperatore donum acceperat; quã deinde Duci Stochrenſi honoris & amoris pignus tradidit. Hic magna reuerentia exceptam templo iſto recluſit.

Staniſlaus Kriſtanouuicius Polonus I. V. Doctor, ex vetere MS. Herbipolenſis Eccleſiæ.

FRANCIÆ TEMPLA ERVVNTVR.

CAPVT 58.

QVid magis nunc agam, quam Cõuallium Lilio, Liliorum Templa pandere & facere ſacra? non ago de ijs, quæ aſceterijs adnexa; ijs ante datum eſt: ſed quæ abs ijs ſecreta quibus tamen altera ſubinde immiſceantur. Quorum aliquam eccum partem:

Vide l. 2.

Ambianenſe.	*Biturigenſe.*	*Clariacenſe.*
Andegauenſe.	*Boni deſiderij.*	*Compendienſe.*
Anicienſe.	*Bononienſe.*	*Clarimontanum.*
Auenienſenſe.	*Burdegalenſe.*	*Dolanum.*
Aurelianenſe.	*Campenſe.*	*Ebroicenſe.*
Auſcienſe.	*Carnotenſe.*	*Gemeticenſe.*
Baiocenſe.	*Caſſellenſe.*	*Lætienſe.*

Laudu-

Laudunenſe.
Liſlæ-Barbæ.
Moliſnenſe.
Nannetenſe.
Nouiodunenſe; aliјs Nouiomenſe.
Pariſienſe.
N. D. de Plantis.
Portenſe; ſeu N. D. a Portu.
Poſſiacenſe.
Rhotomagenſe.
Rupis Amatoris.
Salinenſe.
De Saltu.
De Spina.
Stampenſe.
Sueſſionenſe.
Toloſanum.
Vallis-Floridæ.

Singula ferè prodigijs ſignisque illuſtria; quorum aliquot, breuiter ſtylo perſtringenda.

Ambianenſe. CAPVT 59.

Petrus Diuæus in Antiquitatibus Belgicæ cap. 6.

AMbianum Picardiæ ad Somonam fl. Metropolis, quæque olim Conſtantino, Conſtantio, Iuliano, Valentiniano, Gratiano, Theodoſio Imperatoribus domicilium præbuit, templo Virgineo longè omnium pulcherrimo nobilitatur, multis retrò ſæculis ſede Pontificia exornato; vt cuius primus Epiſcopus S. Firminus, in Diocletiani Imperatoris funeſtiſſima perſecutione, ſub Rictiouaro Præſide, Martyrij Lauream ſit aſſecutus. Exornatur & longa Pontificum ad noſtram vſque ætatem deducta ſerie, quorum Franciſcus Belforeſtius 63. recenſet, inter eos autem vltimum Ioannem Crequium. Exornatur quod eorum non pauci reſplendeant Sanctorum Catalogo adſcripti, dictus Firminus, Firminus 2. Eulogius, Firminus 3. Honoratus, Saluius Martyr, Godefridus 34. Epiſcopus, qui an. 1013. è viuis abſceſſit, alij. Exornatur maximis precio-

Belleforeſt. in Coſmograph. Paulus Merula p. 2. Coſmogr. l. 3. c. 20.

Martyrol. Romanum & Baronii notæ.

Conſule notas Baron. in Martyrol. Rom. ad 25. Septemb.

Digitized by Google

precioſiſſimiſque tabulis, varijs hinc inde iconibus inſignitis, & infinitâ ſupellectile aurea, argentea, byſſina. Exornatur quampluriuni Sanctorum Reliquijs, in quibus eminet B. Ioannis Baptiſtæ, præcurſoris Chriſti, Caput, illuc à Walone Picquignẽſi in Picardia Canonico, anno 1206.17. Decemb. Conſtantinopoli allatum, incredibili totius Orbis concurſu venerabile. Scio Cæſarem Baronium in notis ad Martyrologium Romanum ab hac ſentẽtia prorſum recedere, adſtruere alteram: nihilominus Robertus Viſeurius S. T. Doctor, ac eius loci Canonicus & Eccleſiaſtes, multis id rationibus nuper ſtabilitum iuit libello in lucem euulgato, ad quem Lectorem meum relego.

Baron. in Martyrol Rom. 29. Auguſti.

Robertus Viſeurius l. de vita & morte S. Ioannis Baptiſtæ.

Andegauum duobus Diuæ templis famoſum.

CAPVT 60.

NVlli non innotuit Andegauum, Ducatus ab an. 1350. Academiæ verò 1389. titulis celeberrimum. Cuius honoribus altius tollendis non modico adiumento fuit, duplex Baſilica, ad Diuæ honorem in eius territorio, iam olim conſtituta; quarum vna Salmurienſibus muris vix diſſita, *Noſtræ Dominæ Argillerenſis* nomen habet: Altera Commonienſis eſt pagi, in edita rupe abs D. Maurilio Andegauẽſium Epiſcopo, Theodoſij & Honorij Impp. temporibus, excifis Deorum ſimulacris, fugatiſque Gentilitiæ fatuitatis monumentis, affabrè cõſtructa,

Ortelius in Theatro mundi.

Relat. Lud. Therij Atreb. I.V Doct. Gal. *Argilliers.*

Fortunatus in vita S. Maurilii.

Baron in Martyrolog Rom. 13. Septemb.

Ioan. Bonifacius l. 2. hiſtor. Virg.

quæ innumeris opem poſtliminio ſæpe contulit, vbi de recuperandâ humanitus ſanitate non fruſtra deſperabatur.

Templum Anicienſe.

CAPVT 61.

Hadrianus Iunius in Nomencl.

Annal. Franciæ in Ludou. 11.

Campegius lib. de Sanctis Galliæ locis.

ANicium Aruerniæ opidum eſt, quod *de Puteo* vſus obtinuit vocari: Ibi templum Virginis, clarum profectò miraculis, Regumque peregrinatiunculis vel Belforeſto ſcriptore: in quibus quum aliorum, tum Ludouici XI. meminit: Loci vero Symphorianus Campegius, libello de Sanctis Galliarum locis, ab annis 67. Pariſijs edito. Aitque ibi Præputium Dominicum, ac Aaronis Mitram ſeu Infulam ſollicitè ſeruari, magnaque in veneratione haberi.

Aurelianenſe. CAPVT 62.

Annal. Franciæ in Roberto 1. Rege.

AVrelia, priſci Genabum, templo *Noſtræ Dominæ Bonorum*, vt vocant, *Nuntiorum* gloriatur, quod Robertus Hugonis Capetij Fil. vbi, patre fatis erepto, ſceptra Gallica an. 996. capeſſiſſet, ſedulâ pietate ſtatui curauit.

Hugo Farſitus l. MS. de Mirac. B. Virgin. parte 5.

Iuxta id opidi, municipium olim fuit, Auenon nuncupatum, in quo celebris Diuæ memoria, ex priſco templo, & potiſſimum Deiparæ Icone à quingẽtis quinquaginta amplius annis, multa prodigiorum ſerie coruſcãte. Hugo Farſitus Canonicus Laudunenſis

dunenſis (viuebat an. 1130.) hiſtoriam ſic orditur: *Omnis cætus Fidelium, &c.* & duabus interiectis lineis: *quoddam municipium Aurelianenſi proximum ciuitati, quod Auenon nuncupatur. In hoc opido celebris S. Dei Genitricis memoria habetur, quia in honore ipſius, Ciues Eccleſiam ædificauerunt, in qua reuerendam eius Imaginem decenter collocauerant, &c.*] Hactenus Farſitus.

Auaricenſe. CAPVT 63.

AVaricum, maximum munitiſſimumque Celticæ, in finibus Biturigum, atque agri fertiliſſimi opidum (*Bourges* hodiè patrium eſt eius nomen) Caldifurnenſis Diuæ famâ, extimas Orbis metas attigit. Quid iſtic eſt? inquies. Anno quaſi 546. Childeberto Clodouæi filio regnante, contigit puerum Iudæo patre natum, cum Catholicæ Fidei parentum, prole Euchariſticam menſam, Dies Paſchæ erat, adire, Sacrumque Cibum ſumere. Factum Patrem nequam non latuit, & ſimul Furno, acribus ignium flammis inſtructo Filium inijcit, eoque obſtructo abit. Poſt paullò, Chriſtiani locum reſerantes, puellum (proh Mariæ pietatem!) flammis illæſum comperiunt. Stupentes ſciſcitantur, quo cuſtode illæſus permanſiſſet; illâ, reſpondet, quæ in Chriſtianorum templo, filiolum brachijs implexum baiulat. Tunc mirari omnes, inde lætari ac ad facti memoriam, Baſilicam eo in loco fabricare, adeoque *Noſtræ Dominæ Caldifurnenſis* (gallicè *du Fourchaud*) appellare.

Iulius Cæſar l. 7. de Bello Gallico.

Raymũd. Martianus in indice ad Cæſaris libb.

Annales Franciæ in Childeberto.

g 2 *N. D. Bo-*

N. D. Benonienſis, & *Boni Deſiderij*.

CAPVT 64.

Lib. 2. cap 7.

B*Ononiam* aliubi attigimus; eius autem templo Virgini ſacro, id damus. Exſtruxit Clotarius 2. Gallorum Rex; cui anno 630. denaſci contigit. Quumque ſub Collegij Sacerdotum titulo nouem amplius ſæculis perênaſſet, Terüannâ Morinorum, expugnante Carolo V. Cæſare, ſupremo ſui interitu collapsâ, Cathedrale factum eſt, cum Audomaropolitano & Iprenſe; Morinorum Epiſcopatu in tres illos anno 1559. diſtributo. Eius viſendi & honorandi S. Iorius, Montis Sina Epiſcopus, Bethuniæ Arteſiorum op. viuis ereptus, quam fuerit appetens, Ioannes Molanus in Natalibus Sanctorum Belgij clarè indicat. Inter Reges Galliæ vero, poſt Ludouicum vndecimum, de quo ſupra diximus, Henricus 2. eius ſtudioſiſſimus fuit, vt cui Statuam Deiparæ Argenteam, cum prægrandibus quatuor eiuſdem metalli lampadibus, faberrimè conflatis cælatiſque, pia deuotione contulerit.

Relat. Iuliani Lignii Presbyt. Camerac.

Molan in natt. 26. Iulii.

Auctor Elenchi hiſtoriæ Ephemericæ, Gallice recens Pariſiis editæ.

Noſtræ Dominæ Boni Deſiderij meminit Ductarium itinerum Franciæ, Gallicè anno 1563. auctore Anonymo excuſum.

Ductarium itinerum Franciæ.

Burdegalenſe. CAPVT 65.

BVrdegala, Auſonij Poëtæ patria, & Senatorum conſeſſu clara, ad Garumnæ oſtium ciuitas, ſuam hic etiam

hic etiam partem ſibi vendicat. Leontius ſc.13. eius vrbis Antiſtes in animũ induxerat Diœceſim ſuam Mariæ ædibus conluſtrare.

An, & qua felicitate perfecerit ex Honorio Fortunato, elegantiſſimo pientiſſimoque Pictauorum Epiſcopo cognoſcamus. Is in medio quaſi, ad Leontium Epigrammate taliter eum alloquitur:

Fortunatus lib. 1. cap. 15. De Leontio Epiſcopo.

Tertius a decimo tu verbi Antiſtes haberis,
Sed primus meritis enumerandus eris.
Templa vetuſta Dei reuocaſti in culmine priſco
Poſtque ſuum lapſum nunc meliora placent.
Flore iuuentutis ſenio fugiente coruſcant,
Et tibi læta fauent, quæ renouata virent.
Vt tu plus ageres, incendia tecta cremarunt,
Et nunc laude ſua pulchrius illa micant.
Nullaque flammicremæ ſenſerunt damna ruinæ,
Quæ modo poſt ignes lumine plena nitent.
Credo quod ex ſeſe voluiſſet & ipſa cremari,
Vt labor ille tuus hæc meliora daret.
Poſt cineres conſumpta ſuos, tenueſque fauillas,
Sic ſolet & Phœnix ſe renouare ſenex.
Inſtaurata etiam ſacri eſt baptiſmatis aula,
Quo maculas veteres fons lauat vnus aquis.
Ecce beata Sacræ fundaſti templa Mariæ,
Nox vbi victa fugit ſemper habendo diem.
Lumine plena micans imitata eſt aula Mariam,
Illa vtero lucem clauſit, & iſta diem, &c.

Noſtræ Dominæ de Campis.

CAPVT 66.

Franciæ Annal. in Roberto 1.

MOenibus Pariſiorum haud procul, Ædes Noſtræ Dominæ de Campis frequenti populo hodieque inuiſitur. Communis & certus ſcriptorum eſt ſenſus, Robertum 1. Gallorum Regem illam poſuiſſe; quãquam velint nonnulli, Dionyſium Franciæ Apoſtolum prima eius fundamina locaſſe, diruto Mercurij Fano, famoſo Gentilium ſuperſtitionis aſylo. Cæterum (aiunt ijdem) elegantiore illam forma Robertus donauit; adiecto Prioratu, in cuius cœmiterio, propter Virginis Imaginem, tetraſtichon tale, quadrato lapidi inciſum legitur:

Aegidius Corrozetius l. antiquitt. Pariſienſium.

Siſte, Viator, iter: Mariam reuerenter honora,
Nam fuit hæc ſaxo primum depicta minori,
Quod medium ſpectas: at ſculptam primitus Ædes
Et Baſilica tenet tanto de nomine dicta.

Petrus Bonfonius l. 1. Faſtorum Lutetiæ cap. 3.

Illam Longæ-Villæ Duciſſa, recẽs, id eſt an. 1603. pretio cum appenditijs emptam, lamellis cæruleis retectam, monaſterioque auctam, Carmelitici inſtituti Virginibus incolendam tradidit.

Carnotenſe & Compendienſe.

CAPVT. 67.

Paulus Merula p. 2. Coſmogr. l. 3. c. 11. & 12.

CArnotum Belſiæ veteribus notiſſima ciuitas, hodieque florentiſſima (in cuius olim agro locus an-

cus annuis Druidum, Franciæ, dum gentilis viueret, Sacrificulorum Comitijs erat dicatus, exſtantque in huius tractus ſaltibus antiqua Druidum horum Palatij veſtigia) Caroli Calui Regis liberalitate affecta, etiam templum effert ſuum, circa annum 870. exædificatum. Id ex Franciæ Annalibus ita dixerim. Cæterum Willielmus Malmeſburiẽſis illam pietatem ſeu ædificij molem Fulberto Carnotenſi Epiſcopo, Cnutonis, aliàs Canuti Anglorum Regis pijs largitionibus non mediocricer adiuto (Florebat anno 1010.) refert acceptam: Putem ego renouatam. Si placet interim, eius verba audiamus.

Belforeſtus in Annal. Franciæ ad Carolum Caluum. Vide eius Epitaphium in Antiquitt. Bonfonij l. 1. c 13. VVillielmus Malmesburienſis lib. 2. de geſtis Regum Anglorum cap. 11.

« Cnuto, aliàs Canutus, Anglorum Rex, Edelnothi « Cantuarienſis Archiepiſcopi monitu, ad tranſmari- « nas Eccleſias pecunias mittens, maximè Carnotum « ditauit, vbi tunc florebat Fulbertus Epiſcopus, in « Sanctitate & Philoſophia nominatiſſimus. Qui in- « ter cætera induſtriæ ſuæ documeuta, Eccleſiæ Do- « MINÆ NOSTRÆ SANCTÆ MARIÆ, cuius fun- « damenta iecerat, ſummam manum, mirifico effectu « impoſuit. Quam etiam pro poſſe honorificare ſtu- « dens, muſicis modulationibus crebrò extulit. « Quanto enim amore in honorem Virginis anhela- « uerit, poterit conijcere, qui audierit cantus cæleſtia « vota ſonantes. Exſtat inter cætera opuſcula eius, « Epiſtolarum volumen; in quarum vna gratias agit « Cnutoni magnificentiſſimo Regi, quod largitatis « ſuæ viſcera, in expenſas Eccleſiæ Carnotenſis effu- « derit.]. Verum enimuerò quam Fulberti pietati

fuerit

fuerit a Diuà pariatum, quis non intelligat; ſi Epiſcopum ægrum ab ea inuiſum, recreatum, fotum, & lacte mammis expreſſo ſanatum fuiſſe audiat? Porrò in templi crypta Puteus oſtenditur, SANCTORVM FORTIVM dictus: in quem, quum Carnutes Chriſto nomen primitus dediſſent, Magnus Chriſtianorum numerus, ab Quirino Galliæ Proconſule dicitur præcipitatus.

Malmesburienſis l. 3. de reb. geſt. Reg. Angl.

Merula vbi ſupra.

Habet Carnotenſis Eccleſia 72. Canonicos; quid iſtud niſi exemplar diſcipulorum Domini? habet ſeptem Archidiaconos, & hi inſtar totidem candelabrorum à Ioãne in Apocalypſi viſorum; qui, Pontificis oculi, viſus aciem non ſopiant, ſed peruigilent. Habet Diuæ Induſium ſacrum, miraculis clariſſimum, de quo in Reliquijs.

Campegius libello de locis Sanctis Galliæ.

Lib. 5.

COMPENDII (Carolopolim quidam vocant, ab Carolo Caluo qui Pomeria eius ſcribitur produxiſſe & munijſſe) Principum olim ſedis, altera Eccleſia ſub Deiparæ nomenclatura eiuſdem Caroli ætate frequentabatur; nunc D. Cornelij audit.

Belleforeſt. in Annal. Franciæ in Ludouico Balbo.

Merula vbi ſupra.

Clariacenſe. CAPVT 68.

CLariacum Belſiæ inferioris op. tribus abs Aureliæ muris, Ligeri fl. interfluente, millibus remotum, pridem Diuæ templo, peregrinationibus vndique terrarum, famoſo inclaruit: quod cladem abs Anglis circa an. 1428. pepeſſum, præſentem magnificentiam à Ludouico XI. Rege, anno ferè 1480. accepit,

Merula vbi ſupra.

Belforeſtus in Annal. ad Carolum 7. & Ludou. 11.

accepit, & cum illo famam, frequentiamque retinuit. Quieſcit inibi Ludouicus; inſtituto partim ſuis, partim Tonneri Comitis facultatibus, Canonicorum decem Collegio; Quorum cenſus annuus in agro quum Aurelianenſi, tum Normannorum colligitur. Claudius Campegius eius meminit, & ſtupendi alicuius prodigij; prægrandi cereo ſeſe in orbem agente & rotante, nullis operam miniſtrantibus; quum vota ad hanc Diuam à periclitantibus in mari fiunt, Numinis propitij indice.

Campegius libello de locis Sanctis Galliæ.

Claromontanum. CAPVT 69.

PRiſcis *Gergouia*, hodiè Claromontem indigetant, celebre Aruerniæ opidum, templo Cathedrali, cui *Noſtra Domina à Portu* nomen, abs olim gloriatur. Fundamenta, coronidemque poſuit S. Auitus, decimus octauus eius loci Epiſcopus, diemque obijt ſuum anno 594. Septembris 20. Id pro loci antiquitate. Variante verò Fortunâ; an. quaſi 853. Sacram ædem Normanni, pari vt cæteras furore, ignibus damnauerunt. Quo non irrumpat effrænis iniquitas? Cæterum an. 966. S. Sigonius eiuſdem Sedis quadrageſimus Pontifex (eorum triginta, in Diuûm numerum relatis excellit Diœceſis) nouis operibus ſplendori priſtino conciliauit.

Ioan. Sauaron libro originum opidi Claromontenſis; ex l. vetere MS. eius Eccleſiæ.

Laudunenſe. CAPVT 70.

LAudunum quibuſdam Alauna, ab Matrobio Prætore in colle conditum, Epiſcopis qui inter

Merula parte 2. l. 3. c. 20.

Duces & Franciæ Pares cenſentur, iam olim etiam in temporalibus ſubditum, Baſilicâ, non in poſtremis, ſi cauſſas ad limam exactè reuoces, putandâ

Viuebat an. 545.

honeſtatur, vel B. Remigij tempeſtate culta, quam coluit ipſe, boniſque auxit; Ratio, quod ibi nutritus atque educatus fuiſſet, vti Hincmarus ſucceſſor in hiſtoria notauit. Quid quod Cathedralem fecerit, Genebaldo Pontifice conſecrato? In honore quingentis amplius annis ſtetit; inde memorandam

Annal. Franciæ in Ludou. 6.

perpeſſa cladem, anno circiter 1110. Audiendus Hugo Farſitus eius temporis ſcriptor, qui in hiſto-

Hugo Farſitus in Præfatione l. MS. Miraculorum Feretri B. Mariæ Laudunenſis.

ria MS. Miraculorum *Feretri B. Mariæ Laudunenſis*; *Laudunenſem*, inquit, *Eccleſiam certum eſt inter præcipuas Regni Francorum Eccleſias antiquitùs fuiſſe celebrem; quam B. Remigius Remorum Archiepiſcopus, ſicut in eius vita legitur, ex proprijs redditibus locupletauit, nobiliſſimumque ac ſtrenuum virum Sanctum Genebaldum Epiſcopum primum in ea conſecrauit. Cumque ab eius tempore ad noſtram vſque ætatem per quingentos ferè ac eo ampliùs annos in magna pro-*

Nota auctoris ætatem.

ſperitate floruiſſet, ecce in diebus Ludouici Regis Francorum, qui fuit filius Philippi Regis, pater autem Ludouici Iunioris, duram iuſti iudicis Regis Regum experta eſt animaduerſionem. &c.] Animaduerſionis incentiuum hoc addit: *Quidam nobilis Princeps & Caſtellanus Laudunenſis, nomine Girardus de Ciriſiaco, dum in eâdem Sanctæ Dei Genitricis Eccleſia, genibus flexis ſuppliciter oraret, ab inimicis ſuis, qui eum alibi aggredi non audebant, doloſè circumuentus, ac ab oratione ſurgens, diuerſis gladiorum plagis ibidem eſt interfectus. Cuius ſanguine pauimentum Eccleſiæ reſperſum, cum multotiens*

multotiens aqua ſuperfuſa non poſſet ad plenum ablui, &c.] Quæ porrò animaduerſio? Dicat idem: *Poſt modicum tempus Deo permittente, Diabolo ſtimulante, ſeditione ſubitò a Ciuibus concitata, Dominus Waldricus eiuſdem vrbis Epiſcopus in domo ſua, cum quibuſdam è militibus ſuis crudeliter occiditur. Præfata S. Mariæ Eccleſia, cum alijs propinquioribus decem Eccleſijs, Domus quoque adiacentes Epiſcopi atque Canonicorum multorumque ciuium igne ſuppoſito concremantur, &c.*] Cæterum diu in fauillis templum non ſtertuit. Siquidem Bartholomæus vacanti cathedræ anno 1113. per Radulphum Remorum Archipræſulem datus Antiſtes, ingenti ſtudio, indefeſſaque operâ ac induſtriâ, miraculis innumeris ad circumductum feretrum coruſcantibus, in priſtinam retulit dignitatem. De quibus miraculis latè agunt Hugo Farſitus & Vincentius Bellouacenſis. Id obiter ex hiſtoria Anglicana adiecero, quod an. 1395. Imago Crucifixi cum ſtigmatibus ſanguinolentis per mediā horam ſuper eius turrim ſeu campanile apparuerit.

Hugo Farſitus vbi ſupra. Vincent. Bellouacenſis parte 4. ſpec. hiſtor. lib. 27. Thom. VValſingham in hiſt. Angl Richardo 2. Rege.

N. D. Exhilaratricis, vulgò de Lætitia.

CAPVT 71.

INcredibili perfundor voluptate, vbi & materiem & calamum promoues ô Virgo Auguſtiſſima! Tot per Regna, Opida, Aſceteria, Templa tua ſpatiari, neque ſatiari tamen vnquam aut vſquam. Læta vbique, vbique ſplendida, & in tenebris.

Primus Epæi, ſecundus Marchoini Dynaſtæ erant; tertius titulo Dominij carebat.

Meminiſti enim quam mirificè affeceris tres illos Germanos, patria Laudunenſes, ſanguine nobiles, Ordine S. Ioannis Hieroſolymitani Equites; qui in Ægyptum anno 1134. appellentes, Sultani edicto, carceris horrores obſcuros Cairi perpeſſi ſunt. Miſerata eorum es, vt ſoles in talibus, Solemque lumine æmulata, ac Sacrorum Geniorum agmine circumcincta, tui Statuam, tuiſmet manibus eorum in manus clementer depoſuiſti; quam ab ijſdem in Gallias deportatam, ac templo donatam multifarijs prodigijs increbreſcere voluiſti, relicto Lætitiæ nomine, quod iugi hilaritudine eos compleas, qui iſta limina tua ſubeunt & gratiam implorant.

Iacobus Boſius in hiſtoria N. D. Exhilaratricis.

Exſtat hiſtoria Trecis Gallicè, Duaci Latinè an. 1605. excuſa; vtrobique à S.T.DD. approbata. Eius auctor eſt F. Iacobus Boſius, Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani Procurator Generalis.

Nannetenſe. CAPVT 72.

Paulus Merula par. 2. Coſmograph. lib. 3. cap. 20.

N*Annetes*, interdùm *Namnetes*, Britanniæ ad Ligerim fl. in Oceani Aquitanici conſpectu Metropolis, abs anno circiter 565. Cheriberto Gallicanarum & Alano cognomine Bono Britannarum rerum potientibus, Cathedrale templum à S. Felice eius tractus Pontifice, amplâ & mirabili ſtructurâ decorum accepit. Venantius Fortunatus Pictonum Epiſcopus, ipſi Felici coætaneus, & S. Radegundi, Clotarij Regis coniugi familiaris, florido iſto Poëti-

Vide Fortunati opera l. 3. carminum c. 1. 2. 3. 4. & ſeqq.

Poëtices lepore ornauit:

Vertice ſublimi patet Aulæ forma triformis,
Nomine Apoſtolico Sanctificata Deo.
Quantùm inter ſanctos meritum ſupereminet illis,
Celſius hæc tantum culmina culmen habent.
In medio turritus apex ſuper ardua tendit,
Quadratumque leuans criſta rotundat opus.
Altius vt ſtupeas arce aſcendente per arcus,
Inſtar montis agens ædis acumen habet.
Illic expoſitos fucis animantibus artus;
Viuere picturas arte reſtante putes.
Sol vagus vt dederit per ſtannea tecta colorem,
Lactea lux reſilit, cum rubor inde ferit.
Ire redire vides, radio criſpante, figuras;
Atque lacunar agit, quod maris vnda ſolet.
Fulgorem Aſtrorum meditantur tecta metallo,
Et ſplendore ſuo culmina ſydus habent.
Luna coronato quoties radiauerit ortu,
Alterum ab æde ſacrâ ſurgit ad aſtra iubar.
Si noctem inſpiciat, hanc prætereundo viator,
Et terras ſtellas credet habere ſuas.
Tota capit radios patulis oculata feneſtris,
Et quod mireris hic foris, intus habes.
Tempore quo redeunt tenebræ, mihi dicere fas ſit,
Mundus habet noctem, detinet aula diem.
Dextera pars templi meritis præfulget Hilari,
Compare Martino conſociante gradum.
Gallia ſic proprios dum fundit honore Patronos
Quos hic terra tegit lumina mundus habet.

Chriſtophorũ Brouuerũ Soc. Ieſu Presbyt. in Fortunati vita cap. 6.

Biſciolæ Baronianam Epitomen ad an. 566 & 574.

Habentur l. 3. carm. c. 5.

Altera Ferreoli pars eſt, qui vulnere ferri
Munere Martyrij gemma ſuperba nitet.
Obtulit hic Felix, vt ſit magis ipſe Sacerdos,
Chriſte, tuum templum, qui tibi templa dedit.

Hactenus Fortunatus.

Bertrandus Argentræus Rhedonum in Britannia Præſes l. 1. & 2. Hiſtoriæ Britannicæ.

Fr. Belforeſtus in Annal. Franciæ ad Ludouicum 4. Regem.

Verum enimuero quum aliquot poſt ſæculis an. ſcilicet 937. ſuperbum iſtud opus Normannorum colluuionibus quaſſatum diſſectumque corruiſſet; mox alter Alanus etiam ibi Princeps, Barbetorte dictus, nihil cunctandum ratus, Barbaros loco ſoloque excedere cogit, ipſa Virgine, quam præſentem ſenſit, manum animumque firmante atque protegente. Vnde gratitudinis in vicem templum inſtaurat & opitulatrici Diuæ nuncupat, quum hactenus ſub Apoſtolorum Petri & Pauli, vti Fortunati indicat verſus, nomenclaturâ ſubſtitiſſet; ac demum coronidis loco larga rerum temporalium affluentiâ, quum peragundis ſacris, tum Sacerdotibus fouendis locupletat.

Nouiomenſe & Poſsiacenſe.

CAPVT 73.

Chronic. Hanoniæ tom. 3. l. 17. c. 75.

NOuiomum (Merulæ Nouiomagus, meliùs Nouiodunum) inter Sueſſonas & Ambianos collocatum, Antiquitatis notis, quarum non paucas præfert, & ſede Epiſcopali nobile, cuius Præſules Comites ſe Nouiomenſes & Franciæ Pares ſcribunt; templo altero cohoneſtatur, quod Harduinus 37. Epiſco-

Epiſcopus anno 998. Dei Matri conſecrauit. Id ſedente Innocentio 2. Pont. Max. (ſedere cœpit anno 1130. deſijt an. 1144.) cum tota quaſi vrbe igni fortuito conflagrauit: at piorum ſedulitas reſtituit.

Poßiacum, non ignobile ad Sequanam, octauo lapide à Pariſienſibus remotum opidum, quum multa, tum hæc commendant, quod ibi Arx Regibus quondam in delicijs; quod Reginæ eò ſe conferre ſolerent, anteaquam D. Germani Arx eſſet, Partum edituræ; quod ibidem Regum Liberi educarentur, vt poſtea Blaëſis & Ambaxiæ; quod Ludouicus IX. Poſſiacenſem ſe cognominarit, quia Poſſiaci eſſet baptizatus; ſed & id in primis, quod ampliſſimam Baſilicam mõſtret à Roberto Rege à ſexcentis prope annis ædificatam. Obijt enim Robertus an. 1030. Merula vbi ſupra. Gaguinus l. 5. Hiſt. Franc.

Pariſienſe, cum Sacello Regio.

CAPVT 74.

VErum hæc tantum alias inter caput extulit vrbes;
Quantum lenta ſolent inter viburna cupreßi.
Ecquæ Pariſios tanta eſt mihi cauſſa ferendi?
Conijce; Virgineo verum mage ſacra decori,
Cui ſimilem huic cœlo arrectam vix noueris, Ædes.
Eius Mauritium fors Inſula fronte tegebat,
Auguſto Imperij frænum moderante Philippo;
Quum iacta abs alijs fundamina, Præſule Regem
Pelliciente bonis ſermonibus, oppidò in altum
Exſurgunt, toti miracula dantia Regno.

Iacta;

Iacta, inquam, fuerunt abs alijs ante Philippi Auguſti tempora molis huius fundamenta: immo & ædes, licet ſtructura diſpar, cognominis tamen, quinque retrò ſæculis viſa & frequens fuit. Etenim ſi Aimonio, veteri & fido rerum Gallicanarũ ſcriptori, fidem tribuamus, Ragnemodi Pariſienſis Epiſcopi ætate, Fredegundis Regina, à fato Chilperici Mariti, in Virgineam Baſilicam ſe conferens, donarijs varijs affecit. Profero verba Aimonij: *Interea Fredegundis Regina, marito viduata, ad Baſilicam Parrhiſiacæ vrbis in honore S. Mariæ dicatam, cum theſauris, quos ſecum habebat, ſe conferens, à Ragnemodo ſuſcipitur Epiſcopo.*] At Ragnemodus Epiſcopus numero viceſimus & B. Germani, qui an. 578. eſſe deſijt in viuis, ſucceſſor fuit: Quare Childeberti (Chilpericum nepotem ex Clotario fratre retulit) tempeſtate, non grauate Claudio Fauchetio Præſidi ſubſcripſerim templum maximum Virgini Pariſijs eſſe datum. Et fortè iuuet Venantij Honorij Fortunati Epigramma, cuius inſcriptio eſt, DE ECCLESIA PARISIACA: illud autem eiuſmodi:

Aimonius l. 3. de geſtis Francorum c. 57.

Baron. in Notis ad Martyrolog. Rom. 28. Maij.

Claud Fauchetius l. 3. antiquitt. Franciæ.

Honorius Fortunatus l. 2. carminum c. 11.

Si Salomoniaci memoretur machina templi,
Arte licet par ſit, pulchrior iſta fide.
Nam quæcumque illic veteris velamine legis
Clauſa fuere prius, hinc reſerata patent.
Floruit illa quidem vario intertexta metallo,
Clarius hæc Chriſti ſanguine tincta nitet.
Illam aurum, lapides, ornarunt cedrina ligna,
Hic venerabilior de Cruce fulget honor.

Conſtitit

Conſtitit illa vetus, ruituro ſtructa talento,
Hæc pretio mundi ſtat ſolidata domus.
Splendida Marmoreis attollitur aula columnis,
Et quia pura manet, gratia maior ineſt.
Prima capit radios vitreis oculata feneſtris,
Artificiſque manu clauſit in arce diem;
Curſibus Auroræ vaga lux laquearia complet,
Atque ſuis radijs & ſine ſole micat.
HÆC PRIVS EGREGIO REX CHILDEBERTVS AMORE
DONA SVO POPVLO NON MORITVRA DEDIT.
Totus in affectu Diuini cultus adhærens,
Eccleſiæque iuges amplificauit opes.
Melchiſedech noſter meritò, Rex atque Sacerdos,
Compleuit Laicus Relligionis opus.
Publica iura recens, & celſa palatia ſeruans,
Vnica Pontificum gloria, norma fuit.
Hinc abiens, illic meritorum viuit honore,
Hic quoque geſtorum laude perennis erit.

Sunt tamen qui Fortunatum loqui æſtiment de templo altero, quod is Childebertus B. Vincentio Martyri Cæſar-Auguſtano, opere marmoreo ſtatuit, & S. Crucis Reliquijs ornauit, in quibus R. P. Chriſtophorus Brouuerus Societatis IESV Presbyter, in ſuis ad Fortunatum notis; & rationes habet ex Gregorio Turonenſi & aliunde petitas; audiamus dicentem: Expertæ virtutis Tunica ſiue Stola B. Vincentij Cæſar-Auguſtæ colebatur: huius magno miraculo Childebertum Hiſpaniæ hoſtiliter incumbentem

Chriſtophorus Brouuerus in notis ad c. 11. l. 2. carminum Fortunati.

Gregorius Turonenſis lib. 3. cap. 29.

„ bentem ciues à mœnibus ſuis reiecerant. Eius ita-
„ que *facti religione permotus Rex* (verba ſunt Adonis in Chronicis) *pace compoſita in munere Stolam Beatiſſimi Vincentij Martyris à Cæſar-Auguſtanis accepit. Pariſios reuerſus, Eccleſia in veneratione Martyris ibi conſtructa, eandem ipſam Stolam in eadem Eccleſia repoſuit:*] Hactenus Brouuerus; cui tamen minimè adſtipulans allegatus Fauchetius, Fortunatum de Virginis Baſilica loqui contendit. Cæterum quicquid illud demum ſit, ſaltem ex Aimonio vti ſupra docuimus, conſtat Ragnemodi Præſulis, & Childeberti Regis ætate Ædem Mariæ ſacram Pariſijs exſtitiſſe, in qua (addit Aimonius) Theodoricus Childeberti, ex Chilperico Pronepos ab Ragnemodo ſacris vndis ablutus eſt.

Ado in Chronicis.

Aimonius l. 3. Corrozetius in antiquitt. Pariſienſ.

At vero ſtructuram longè Auguſtiorem Philippus Auguſtus ſuis temporibus aggreſſus eſt; quam à Mauritio Pariſienſi Epiſcopo Mariæ nuncupatam fuiſſe, eiuſmodi inſcriptio, quæ ibidem in Epiſcopali Sacello legitur, ſatis indicat:

Petrus Bonfonius l. 2. antiq. Pariſienſ. c 6.

HÆC BASILICA CONSECRATA EST A DOMINO MAVRITIO PARISIENSI EPISCOPO IN HONORE B. MARIÆ, BEATORVM MARTYRVM DIONISII, VINCENTII, MAVRITII ET OMNIVM SANCTORVM.

Idque anno 1191. Qui vero conſonat altera hæc quæ inibi etiam ad Auſtralem portam habetur:

ANNO

Anno Domini 1257. Mense Febrvario, hoc fvit incoeptvm Christi Genitricis Kalensi Latomo, vivente Ioanne Magistro.

Paulus Merula in ſua Coſmographia vtramque cōciliare ſic nititur : Templa [Lutetiæ Pariſiorum] numeraui 69. vniuerſim : inter ea Auguſtiſſimum, Cathedrale D.Virginis; quod iactis ab Philippo Auguſto anno CIↃ.CXCI. ſub Mauritio Pariſiorum Epiſcopo, fundamentis; ſeriò ædificari cœptum anno 1257. Menſe Februario, Kalenſi Latomò, regnante D.Ludouico, ex Galliæ Miraculis præcipuum.] Hactenus Merula. Inde ſtructuræ præſtantiam pari tenore proſequitur: Columnis 120.ſuſtinetur. Longitudo paſſuum 174. Latitudo 60. Altitudo 100. Chorus lapide cinctus, hiſtorijs ex veteri nouoque teſtamento inſculptis, quas anno 1351. abſolutas loquitur inſcriptio: in ambitu habet Sacella 45. ferreis clathris munita. Vniuerſim portæ XI. in fronte tres biforæ, Statuis 28. Regum inſignes. Ad latera turres viſuntur ſeu moles potius campanariæ altitudine 34. cubitorum. *Campana Maxima, cui à Maria Virgine cognomen, viginti viros flagitat pulſanda*; ſonitus ſereno cœlo per ſeptem leucas auditur.] ſic ille.

Merula Coſmogr. p. 2. lib. 3. c. 21.

Aliud Pariſijs nobile monumentum Deiparæ ſacrum cernitur, Regium nempe Sacellum à B. Ludouico Rege ſingulari artificio conſtructum, eiuſmodi inſcriptione appoſita:

Bonfonius lib. 2 antiquitt Pariſienſ. c 10. Iudocus Clichtouæus tract. de Laudibus B. Lud. c. 11.

Digitized by Google

ANNO DOMINI CIↃ. CC. XLVIII. VII. KAL. MAII DEDICATA EST ECCLESIA ISTA A VENERABILI PATRE PHILIPPO BITVRICENSI ARCHIEPISCOPO, IN HONORE GLORIOSISSIMÆ VIRGINIS DEI GENITRICIS MARIÆ.

Rotomagenſe. CAPVT 75.

Merula vbi ſupra c. 30.

ROtomagum, exquiſitum Normanniæ, ab Romo neſcio quo Rege; vel Roto Idolo, vt varijs variè fabulari ſuaue eſt, dictum opidum; fluuijs adſidens, ad meridiem quidem Sequanæ maximarum nauium capaci; ad Orientem minoribus Rubeco & Aubettæ; veterem baſilicam, ſed oppidò inſignem valdè effert: quam Robertus (Rhollo antequam Chriſtianorum conſors eſſet vocabatur) Normannorum Dux, anno quaſi 913. fundauit, & poſſeſſionibus ditauit: Quumque anno ab fundatione 4. viuere deſijſſet, ibi ſepulcretum accepit, iuncto tali Epitaphio:

Belforeſtus in Carolo Simplici.

Gulielmus Gemiticenſis l. 2. de Ducib. Norman. c. 18.

Dux Normannorum, cunctorum norma bonorum,
Rhollo ferus, fortis, quem gens Normannica mortis
Inuocat articulo, hoc iacet in tumulo.
Ipſi prouideat tua ſic clementia Chriſte,
Vt ſemper videat cum cœtibus Angelicis te.

Belforeſtus in Franciæ Annalibus, Philippo Auguſto.

Canonicorum iſtic collegium, quod Richardus primus Anglorum Rex quadringentis vini modijs (ita Franciæ Annales, at Ludouicus Breſinius trecentos modò

modò enumerat) iuit locupletatum; atque idoneum quietis ſupremæ locum ibi cordi ſuo; alibi corporis reliquo attribuit: Vbi & Canonicorum ſubſellia primas in cæteris Galliarum facile tenent; ac B. Gulielmi corpus honorificè aſſeruatur. Paulus Merula de Templo iſto exactè ſic ſcribit: Primarium templum, quod D. Virgini ſacrum artis abſolutiſſimæ, tres habet turres, quarum quæ media S. Romani Rotomagenſium Archiepiſcopi vocitatur: Secundæ nomen inditum Butyraceæ; ædificatam enim ferunt ſtipibus è populo corrogatis, ad obtinendum quadragenarij ieiunij tempore, butyri vſum. Eius Canonici egregijs ab Francorum Regibus donati ſunt priuilegijs, tum alijs; tum quod ſingulis annis, Aſcenſionis Chriſti die, vinculis eximere poſſint hominem facinoroſum damnationi proximum, certoque ſupplicio iam-iam deſtinandum, &c.] & paulò poſt idem: In turri Butyracea Campana ſpectatur, cuius pondus librarum triginta ſex millium, linguâ ſextingentas decem pendente. Nomen illi *Georgius Amboſius*, ab Archiepiſcopo qui an. CIϽ. IϽI. Ciuitati donauit. Latitudo decem eſt pedum; altitudo totidem comprehenſis anſis. Circuitus triginta ſex eſt pedum, continens hos verſus:

Illa ego ſum quamuis ſonitu veneranda tonanti,
Prima eſt auctori gloria danda meo.
Namque ter & denis cum ternis millibus æris
Obtulit hæc vero dona dicata Deo.
Scilicet Amboſius, qui ſancta Georgius arma

Breſinius tom. 1. Ms. Chronici Flandr. & Arteſiæ.
Polydor. Vergilius l. 14. hiſtor. Anglic.
Arnol. VVionius lib. 3. ligni vitæ 17. Decemb.
Merula vbi ſupra.

Digitized by Google

ANNO DOMINI CIↃ. CC. XLVIII. VII. KAL. MAII DEDICATA EST ECCLESIA ISTA A VENERABILI PATRE PHILIPPO BITVRICENSI ARCHIEPISCOPO, IN HONORE GLORIOSISSIMÆ VIRGINIS DEI GENITRICIS MARIÆ.

Rotomagenſe. CAPVT 75.

Merula vbi ſupra c. 30.

ROtomagum, exquiſitum Normanniæ, ab Romo neſcio quo Rege; vel Roto Idolo, vt varijs variè fabulari ſuaue eſt, dictum opidum; fluuijs adſidens, ad meridiem quidem Sequanæ maximarum nauium capaci; ad Orientem minoribus Rubeco & Aubettæ; veterem baſilicam, ſed oppidò inſignem valdè effert: quam Robertus (Rhollo antequam Chriſtianorum conſors eſſet vocabatur) Normannorum Dux, anno quaſi 913. fundauit, & poſſeſſionibus ditauit: Quumque anno ab fundatione 4. viuere deſijſſet, ibi ſepulcretum accepit, iuncto tali Epitaphio:

Belforeſtus in Carolo Simplici.

Gulielmus Gemiticenſis l. 2. de Ducib. Norman. c. 18.

Dux Normannorum, cunctorum norma bonorum,
Rhollo ferus, fortis, quem gens Normannica mortis
Inuocat articulo, hoc iacet in tumulo.
Ipſi prouideat tua ſic clementia Chriſte,
Vt ſemper videat cum cœtibus Angelicis te.

Canonicorum iſtic collegium, quod Richardus primus Anglorum Rex quadringentis vini modijs (ita Franciæ Annales, at Ludouicus Breſinius trecentos modò

Belforeſtus in Franciæ Annalibus, Philippo Auguſto.

Digitized by Google

modò enumerat) iuit locupletatum; atque idoneum quietis ſupremæ locum ibi cordi ſuo; alibi corporis reliquo attribuit: Vbi & Canonicorum ſubſellia primas in cæteris Galliarum facile tenent; ac B. Gulielmi corpus honorificè aſſeruatur. Paulus Merula de Templo iſto exactè ſic ſcribit: Primarium templum, quod D. Virgini ſacrum artis abſolutiſſimæ, tres habet turres, quarum quæ media S. Romani Rotomagenſium Archiepiſcopi vocitatur: Secundæ nomen inditum Butyraceæ; ædificatam enim ferunt ſtipibus è populo corrogatis, ad obtinendum quadragenarij ieiunij tempore, butyri vſum. Eius Canonici egregijs ab Francorum Regibus donati ſunt priuilegijs, tum alijs; tum quod ſingulis annis, Aſcenſionis Chriſti die, vinculis eximere poſſint hominem facinoroſum damnationi proximum, certoque ſupplicio iam-iam deſtinandum, &c.] & paulò poſt idem: In turri Butyracea Campana ſpectatur, cuius pondus librarum triginta ſex millium, linguâ ſextingentas decem pendente. Nomen illi *Georgius Amboſius*, ab Archiepiſcopo qui an. CIↃ. IↃI. Ciuitati donauit. Latitudo decem eſt pedum; altitudo totidem comprehenſis anſis. Circuitus triginta ſex eſt pedum, continens hos verſus:

Illa ego ſum quamuis ſonitu veneranda tonanti,
Prima eſt auctori gloria danda meo:
Namque ter & denis cum ternis millibus æris
Obtulit hæc vero dona dicata Deo.
Scilicet Amboſius, qui ſancta Georgius arma

Breſinius tom. 1. MS. Chronici Flandr. & Arteſiæ.
Polydor. Vergilius l. 14. hiſtor. Anglic.
Arnol. VVionius lib. 3. ligni vitæ 17. Decemb.
Merula vbi ſupra.

 Cuncta-

Cunctaque Francigenis tractat habenda viris.
Rotomagum tanto fœlix Antiſtite gaudet,
Quum ſit Cardinei gloria ſumma chori.

Vas omnium, quæ in Gallijs, vaſtiſſimum.] Hactenus Merula.

Rupes Amatoris ſeu Adamatoris vulgò Rochamador.

CAPVT 76.

COllem hunc & in colle ædem Mariæ votam vicus Caturcenſis habet, Gaſconibus olim frequentatiſſimam, prodigijs frequentiſſimam; quorum prima anno ferè 1140. contigerunt: quo tempore Hugo Farſitus in viuis, eorum 127. ſtylo delineauit. Quibus producendis accingens ſeſe, principiò ſic fatur: *Scripturus miracula Beatæ Dei Genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ Rupis Amatoris, Paracliti Spiritus ſancti deploro auxilium, &c.*] & paulò poſt: *Elegit* (inquit) *imò prælegit Eccleſiam Rupis Amatoris in pago ſitam Caturcenſi, quam frequentibus venuſtat ſignis, coruſcat miraculis. Hanc effert præconijs; illuſtrem præ cæteris ferè totius Orbis reddit Eccleſijs. O res miranda ſatis ſatiſque ſtupenda! Quis non miretur, aſperitatem loci ſitumque conſiderans tanto Numine, tantoque lumine venuſtatam? Operatur Virgo pia, Maris ſtella pro velle, & ſupplicum ſupplici ſupplicatione. &c.*] Ibi campana quæ prodigio olim mirabili famigerabatur, quod Claudius Campegius in locis Sanctis Galliæ adnotauit.

Hugo Farſitus l. MS. de Miraculis B. Virg. Rupis Amatoris.

Cl. Campegius l. de locis Sanctis Galliæ.

Rogerus

Rogerus de Houeden Scriptor Anglus eiuſdem loci meminit, aitque Henricum hoc nomine ſecundum Anglorum Regem, vbi ab infirmitate Diuæ ope conualuiſſet, eo ſe contuliſſe ac ſoluiſſe vota anno circiter 1170. Cuius Natus & Cognominis, auſu inſolente Patri inimicans, cum belli gerundi neruus deficeret audax eam ipſam eccleſiam appetijt, D. Adamatoris feretrum decorticauit, theſauros Eccleſiæ aſportauit: at Numen morte ſcelus vendicauit.

Roger. de Houeden parte 2. Annalium.

Noſtræ Dominæ Sueſſionenſis.

CAPVT 77.

CElebritas Sueſſionenſis templi nulla commendatione eget, vt quæ longè lateque increbuerit Miraculis ad Subtalare Virgineum. Quorum idem Farſitus amplius quadraginta enumerat ſuis temporibus audita, viſa, anno 1128. naſci incohantia. Templi Anſelmus Abbas Gemblacenſis in MS. Appendice ad Chronicon Sigeberti, verbis talibus meminit: *Locus ille antiquiſsimus & nobiliſsimus Subtalare Sanctæ Virginis Matris apud ſe continet.*].

Hugo Farſitus l. MS. Miraculorum B. Virgin. Sueſſion.

Anſel Abbas Gemblac. in appendice MS. ad Chronic. Sigeberti.

Alia curſim eruuntur.

CAPVT 78.

AVENIONENSE & DOLANVM, ambo cathedralia & maieſtate ſua in primis admiranda:

Merulá Coſmographiæ p. 2. l. 1.

A.v.s.

AVSCIENSE in Viſconia ad Gerſum fl. rupis faſtigio eminens:

Gulielmus Gemeticenſis l. 6. de Ducib. Norman. c. 17.

BAIOCENSE, cui Odo Epiſcopus in denati Rudolphi fratris locum ſurrogatus, increméta noua addidit, Clericorum auxit numerum, ac plurimis ornamentis ſplendidiſſimè decorauit:

Id. l. 6. c 32.

EBROICENSE, cuius ſtructuram cum Henricus Anglorum Rex, ac Godefridi Louanienſium Ducis gener pia quadam (vt ſic dicam) crudelitate deieciſſet, eo ſtatim ædificio reſtituit, vt omnibus Neuſtriæ Eccleſijs pulchritudine ſua antecellat:

Thomas de VValſingham in Ypodigmate Neuſtriæ.

GEMETICENSE, vulgo *S. Mariæ in Gemetico*, à Gulielmo Anglorum Rege, anno Domini 1067. Calendis Iulij in Normannia, per Mauritium Rotomagenſem Archiepiſcopum alioſque quatuor Pontifices Virgini-Matri conſecratum. Fuit autem Gemeticenſe hoc templum à Ludouico Gallorum Rege, exceptis turribus prorſus dirutum, iacuitque in vſque Roberti Archiepiſcopi tempora, qui ſtrenuo id labore tandem reparauit:

Gemiticenſis vbi ſup. c. 6.

Merula vbi ſupra.

SALINENSE Salinæ vrbis nominatiſſimæ, à ſalſis fontibus ſic vocatæ:

Ibidem.

TOLOSANVM vulgò *de la d'Aurade*, Ioui olim ſacrum ſecundum Merulam: at Forcatulus; cumprimum (inquit) illuxit & inualuit ſplendor Chriſtianæ Pietatis, Toloſani Proceres tectorio inaurato ſpecioſum Fanum, antea Palladi dedicatum, Mariæ Virgini conſultiſſimè tranſcripſerunt: tum quia Pallas virgo ex Iouis parentis celebro nata fingatur,

Stephan. Forcatulus l. 1. de Gallorum Imperio & Philoſophia.

Idem l. 2.

ſingatur, tum quia conſilio & opibus abundè for- «
tunet mortales, & Maria Virginitatem naturæ ob- «
ſtupendam retinuit, & in Dei Opt. Max. mente ante «
Solem & tempora verſabatur, & auream nobis æta- «
tem prorſus reduxit, ac partu mirifico miſeros æ- «
groſque proſperauit. Eſt autem Ædes Aurata ſatis «
opaca, & ſancto quodam honore venerabilis; quia «
Mineruæ, Marti, Herculi Dijs ſerijs, ſolitum erat «
templa Doricè conſtrui & ſine delicijs propter vir- «
tutem, &c.] Hactenus Stephanus Forcatulus l. 1. de «
Gallorum Imperio & Philoſophia, vbi & Pantheo Romano antiquiorem eſſe aſſerit.

LISLÆ-BARBÆ; VALLIS-FLORIDÆ; CASSELLENSE; N. D. DE PLANTIS; &c. Campegius.

ANGLIÆ TEMPLA PROFERVNTVR; *ac primò Londinenſe.*

CAPVT 79.

IN ipſa vrbe Regia Londino, ante funeſtas hæreſeon faces, abs Henrico 8. Rege primitus accenſas, Ædes Noſtræ Dominæ ad Arcus latè prædicabatur: de qua produnt hiſtoriæ, quod quum anno Salutis 1071. 16. Calend. Nouembris, diſcordia ventorum inter ſe pugnâtium, ab Euro-Auſtro exſurgés, ac Londinum impetens, ſexcentas amplius domos effregiſſet, nec ipſi templo pepercit. Eius namque tectum ſimili furore corripiens in altum euexit. Ferebantur tigna cum trabibus per inane, ſpectaculo à longè

VVillelm Malmesbur. l. 4. de reb. geſt. Regũ Angl. in VVillelmo 2.

Huius Baſilicæ etiam meminit Thom. VValſingham hiſtor. Angl. in Richardo 2.

à longè viſentibus, timori propè ſtantibus ne obruerentur. Quorum tignorum quatuor, ſex & viginti pedes longa, tanta vi in humum impacta ſunt, vt vix quatuor pedes exſtarent. Notabili viſu quomodo ſtratæ publicæ duritiem perruperint, eo ibi ordine poſita, quo in tecto manu artificis fuerant collocata, quo ad, ob impedimenta tranſeuntium, ad planitiem terræ ſunt deſecta, quod aliter erui nequirent.

Vide ea apud Malmesburienſem vbi ſupra.

Aliaque per hocce Regnum memoranda ijs temporibus euenerunt, excitatæ ad vindictam diuinitatis indicia; vt & in Francia, Belgicaque alibi notauimus.

Lincolnienſe. CAPVT 80.

Idem Malmeſburienſis lib. 4. de reb. geſtis Pontificum Angliæ.

LIncolnia, quibuſdam Lindocolnia, ampliſſimum Emporium, Virgineam itidem Baſilicam ſpectauit à Remigio Dorkeceſtrenſi & Lincolnienſi Epiſcopo, circa annum Domini 1080. exædificatam; quam is Pontifex amplo Sacerdotum numero impletam, Dorkeceſtrenſi relicta, ſede Epiſcopali honorandam perpetuò deinceps quum ſtatuiſſet (heu ſortem mortalium!) pridiè dedicationis quam meditabatur, & quaſi operabatur;

Cede loco, Mors clamat, & id iam deſine munus.

Rogerus de Houeden parte poſteriore Annalium Angl.

At Robertus Bloëtius in defuncti locum ſublimatus, id muneris ſtatim obiuit.

Aliam ibidem ſubire licuit, à D. Hugone Carthuſiano

thuſiano, inde Lincolnienſi, multis poſt Remigium Annis (obijt namque an. 1207.) Epiſcopo, erectam ac Deiparæ ſacram; in quam Fundatoris corpus ſanctum 8. Calend. Decemb. eiuſdem anni tralatum, ſepulcrum ſolenne recepit.

Walſinghamenſe. CAPVT 81.

NOn obſcuræ olim laudis & nominis fuit Sancta Maria iuxta Walſingham ab Eduardo 1. Anglorum Rege multifariam honorata, ex cauſſa quam Thomas Walſingham in Anglicana ſua hiſtoria tali ſtylo affert: *Cum adhuc* (inquit) *adoleſcens* [Rex] *eſſet, & cum quodam milite in camera teſtudinatâ ludo ſcaccarij occuparetur; ſubitò, nulla occaſione præſtitâ, inter ludendum ſurgens, diſceſſit: & ecce lapis immenſæ magnitudinis qui ſedentem conquaſſaſſet, cecidit in eundem locum quo ſederat. Propter quod miraculum Beatam Mariam apud Walſingham propenſius honorabat. Ei vero attribuebat quod periculum illud euaſit.*] Hactenus Thomas. Thom. VValſingham hiſtor. Anglicana in Eduardo 1.

Aliud incerti ſitus.

CAPVT 82.

EA ipſa, ſic conijcio, ætate, qua Henricus 2. audacem ſe B. Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi perſecutorem facto oſtendiſſet (Martyrij Lauream optimus Antiſtes anno 1171. Vergilio teſte accepit) D. Laurentius B. Virginis Dublinenſis in Polyd. Vergil. lib. 13. hiſtor. Anglic.

Hybernia Archiepiſcopus, quum, ſtatu rerum ſuarum ita poſtulante, tunc forte in Anglia verſaretur;. Diuæ impulſus monito, Baſilicam nuper à quodam diuite, ſuam ad vſque coronidem, promotam volenti Diuæ apparatu nobili conſecrauit, cuius rei ſeriem non abs re ſit ex Laurentio Surio recognoſcere : Idem Laurentius (ſcribit iſte) cum Angliam

Surius in vitis Sanctorum 14. Nouembris.

» propter Eccleſiæ ſuæ negotia reuiſiſſet, iiſque con-
» fectis opportunum ventorum flatum & idoneam
» tempeſtatem diu in portu moratus exſpectaret, cui-
» dam ſolitario qui ſe in Virginale Templum, à quo-
» dam pio diuite recens exſtructum abdiderat, noctu
» Dei ſe Mater oſtendit, quærens quid cauſſæ eſſet,
» quare ſuum illud nouum Domicilium tam diu ma-
» neret indedicatum. Ad hæc bonus ille, noui & re-
» centis incola templi, reſpondit, proprium Epiſco-
» pum longum iam tẽpus à ſuæ diœceſis terris abeſſe.
» Ego vero, inquit Diuina Mater, meam Domum ab
» iſto dedicari nolo. Ecce adeſt Laurentius Dubli-
» nenſis Antiſtes, cuius ego præſtolabar aduentum;
» conſecret ille Templum meum, neque enim prius
» in ſuam Hyberniam reuerſuro proſper ventus affla-
» bit, quam meæ ſit obſecutus voluntati. Anachore-
» ta templi Fundatori viſionem exponit, ille Lauren-
» tio, in ſuum caſtellum comiter inuitato, quæ ſolita-
» rius & vidiſſet & audiſſet explicauit. Laurentius
» Diœceſano inconſulto Epiſcopo, ne templum hoſ-
» pes & aduena dedicaret, quantum potuit recuſauit,
» ſed tamen Dei ſecutus voluntatem, quæ humana

lege ſu-

lege ſuperior eſt, Beatiſſimæ Dei Matris baſilicam «
magna cæremonia conſecrauit; quumque peracto «
altaris ſacrificio, cibum apud diuitem templi aucto- «
rem, parcè frugaliterque ſuo more cepiſſet, cõſcen- «
ſa naue, proſperè rediuit ad ſuos. Illo ex die Vir- «
ginale in Britannia templum miraculis innumeris «
inclaruit.] Hactenus Surius.

In HYBERNIA.

CAPVT 83.

QVod is Laurentius Anglis exterus præſtitit, idipſum & ſuis etiam Hybernis. Id ipſum, inquam, ſed ſolennius: etenim non conſecrationem modò, verum etiam ſtructuram molis cõpleuit incredibili opera opibuſque; vti ipſe ſuos panſis in Angliam velis periclitantes ſic affando teſtatur: Ibidem.
Confidite, nemo periturus eſt veſtrûm; tantum «
donis & muneribus, vt Deus placetur iratus, ef- «
ficite. Quale autem & quantum illud ſit templum «
quod ad præpotentis Dei, eiuſque Sanctiſſimæ Ma- «
tris laudem & gloriam Dublinæ à nobis exſtrui «
ceptum ſit, vos minimè ignorare arbitror, &c.] «
Hoc idem Sæculum habet, quod illud Anglicanum; duodecimum nempe, quum circa annum 1170. templum vtrumque ſurrexerit.

Templa BELGICÆ.

CAPVT 84.

BElgica templa Deiparæ nuncupata varijs locis ac libro maximè ſecundo notauimus, & eorum pluria ornauimus, quod commendandis opidis non parum adiumenti ſecum afferre viderentur. Ea ſunt

Antuerpienſe;	*Dordracenſe;*	*Tornacenſe;*
Atrebatenſe;	*Duacenſe;*	*Traiectenſe ad Moſam;*
Audomarenſe;	*Hallenſe;*	*Traiectenſe ad Rhenum;*
Brugenſe;	*Louanienſe;*	*Valencenenſe.*
Bruxellenſe;	*Machlinienſe;*	
Cameracenſe;	*Morinenſe;*	

aliaque obſcurionis fortaſſe nominis, quæ proprijs titulis opidorum ex facili reperies. Impræſentiarum vero ijs, quæ hactenus illibata ſunt, eandem operam collocemus; ſed lege qua rerum, qua verborum ad Laconiſmum aduocata. Hæc ab illis inſuper famam habent:

Ærdemburgenſe;	*Arienſe;*	*Curtracenſe;*
Aldemburgenſe;	*Burburgenſe;*	*Dixmudanum;*
Aldenardenſe;	*Caſletenſe;*	*Gandauenſe;*
Aloſtenſe;	*Cherſelerenſe;*	*Halſenberghenſe;*
Antonienſe;	*Cheruienſe;*	*Iprenſe;*
Ardentiũ Atrebati;	*Cominenſe;*	*Lakenſe;*
Arembergenſe;	*Condatenſe;*	*Loenſe;*

Lokren-

Lokrenſe;
In Nemore iuxta Atreb.
Nieuportanum;
Popringanum;
Rodemburgenſe;
Sampolanum;
Sluſanum;
Scarphoutanum;
Scheutenſe;
Tungrenſe Eburonum;
Tungrenſe Aduaticorum;
Teneramūdanum;
Waſienſe;
Viluordienſe;
Zichemienſe.

Eorum præcipua attingamus.

Templum Ærdemburgenſe, & Aldemburgenſe.

CAPVT 85.

ÆRdemburgus olim Metropolis Mercurialis Flandrorum, Templum B. Virginis-Matris oſtendit, totius Flandriæ (ſcribit Meyerus) pulcherrimū; in quo collegium Canonicorum à Michaële Epiſcopo Tornacenſi anno 1295. coactum.

Marchantius l. 1. Flandriæ. Iac. Meyerus l. 13. Flandriæ. Id. l. 10. Fl.

Huic altera quaſi cognominis, Aldemburgus ſeu Audemburgus appellata, primæ olim notæ etiam in Flandris, non procul Oſtendâ, ciuitas Cœmiterio Virgineo celebratur, cui tantus abs an. 1056. honos eſt habitus, vt ſola Nobilium cadauera ibi ſepulturæ iura capeſſerēt; alij omnes, qui obſcuri eſſent generis, ad D. Petri humarentur. Cœmiterio Virginis templum adſidet abs anno 1081. varijs miraculis glorioſum.

Id. l. 1. Fl. Aub. Mireus l. 1. Originū cœnobiorum Belgicæ c. 29. Rel. Aub. Miræi.

Aldenardenſe. CAPVT 86.

ALdenarda vetuſtiſſimū etiam Flandriæ opidum; quod circa annum 489. temporum, bellorumque in-

Marchantius vbi ſupra.

Meyerus lib. 4. Flandriæ.

que iniurijs attritum, Gotthi contra Gandauenſes à Vandalis occupatos munierunt; templo itidem Mariano gaudet, anno 1110. à Roberto & Clementia Principibus condito, ab Odone Cameracenatium Epiſcopo Virgini-Matri dedicato, Mathilde Iunioris Arnulphi Aldenardenſis Filiâ, & Leberto quodam cum coniuge Sigillinde aream præbentibus. Addo:

Meyerus l. 16. Flandriæ.

Ioan. Gillemãs lib. 1. MS. Noualis Sanctorum.

Non procul inde abeas, adeaſque Noſtram Dominam de Ceraſo; cuius prodigia ſplendidiora ſupra nonaginta numerantur: quorum primum anno 1455. contigit circa Maij 15. Non citra voluptatem, immo emolumentum fiet, ſi conſulas *Nouale Sanctorum MS. Ioannis Gillemans* Canonici regularis, Ordinis S. Auguſtini, Capituli Windeſimenſis, in Rubra-Valle iuxta Bruxellam, reconditum.

Aloſtanum. CAPVT 87.

Gillemans ibidem.

ALoſtum, Imperialis Flandriæ (in tria membra, illa ſcinditur) Caput; ab Æde *Noſtræ Dominæ Leenſis*, quæ iuxtim ſedet, etiam nomen habet; vt cuius Statua ab an. 1414. ſolenniter templo donata, Miraculis non modicè inclaruerit.

Antonianum. CAPVT 88.

Ludou. Brezinius tom. 1. MS. Chronic. Fland. & Arteſ.

SVccedit *Antonium* Lignienſis Principis Dominio, domicilioque nobile, in Hannonia Aduaticorum opidum: cuius templum lecto Canonicorum Collegio decorum, ac Diuæ inſcriptum eſt. Id Liderici

tertij

tertij Flandrorum Saltuarij ætate, abs Carolo Martello (obijt Martellus anno 741.) in Gerardum Ruſcionẽſem Neruiorũ Dynaſtam, vxorij fundi cauſſa, belligerante, cum ſacris alijs pleriſque locis, flammis contaminatum, in priſtinum deinde ſplendorem ſeſe recepit, perennatque.

Noſtræ Dominæ Ardentium.

CAPVT 89.

HÆc Atrebatum Noſtrum Cereo, Pyramide, Sacello impensè luſtrat, Miraculis, Societate, Pompâ perilluſtris; addo, Indulgentijs à Clemente octauo Pont. Max. anno 1597. indultis. De Cereo ita in fama & fide eſt, eum, ſedente Lamberto Atrebatiũ Antiſtite, Diuam Igne Sacro laborãtibus opitulaturam, ſummo in templo, ex ſummo Chori fornicè, anno 1095. quibuſdam 1105. in Itierij Brabantini & Petri Normanni Paulinatis, adinuicem Fratricidij cauſsâ altercantium, manus detuliſſe, ac inde miro auxilio Atrebatibus fuiſſe; aquâ guttatim ſtillantis ceræ attactu ſacrâ, potatis. Cui prodigio acceſſit & illud, quod licet ſæpiculè à quingentis iam annis Cereus accendatur, nihil interim ſui pereat, immo accreſcat, compoſitis ex cera defluente alijs cõpluribus cereis, & ſi velimus, componendis. Sacrum hoc pignus Pyramis ingenioſiſſimè in minoris fori meditullio fabrefacta iugiter aſſeruat; Extus petra eminet, in qua taliter ſculptum legimus.

Vide ſupra lib. 2. c. 19. & infrà l. 5. c. 42. & l. 6. c. 19.

ANNO DOMINICÆ INCARNATIONIS CIↃ. CC. XV. PYRAMIS ERECTA EST IN FVNDO SANCTI VEDASTI PER CONSENSVM ABBATIS ET CAPITVLI:

SINE QVORVM ASSENSV, NEC ALTARE HIC POTEST ERIGI, NEC DIVINA CELEBRARI, NEC ALIVD FIERI.

Iuxta quam, modicum, non tamen inelegans ſtat ſacellum, ad quod cottidianus ciuium accurſus, Virginis in pignore honorandæ cõpellandæque aculeo ſtimulatorum. Plura eius non addimus, Reliquias ſacras & Feſtorum ſeriem præſtolantes.

Aërienſe. CAPVT 90.

AEria elegantiſſima atque fortiſſima ad Liſam fl. Arteſiæ ciuitas, excellẽtis ſtructuræ templo inſignitur, Sacelli Virginei (N. D. de Capella vulgatum eſt nomen) Epicleſin ideò ſortito, quod modicum Sacellum, Diuæ itidem nuncupatum antea eſſet; illuc ex ſuburbijs, quod opidi foſſas, quam eius in hoſtem muniendi cõditio pateretur, propinquius attingeret, anno Domini 1521. tranſlatum. Anno verò 1543. Carolus Cæſar, multis Toparchæ & Ciuium poſtulationibus illectus, parœcialem ibi eccleſiam exſtruendi, adeoque ex ea, quæ D. Petri ſola erat (in qua cum Præpoſito nobile Canonicorum col-

Ex monument. Eccl. & vrb. archiuis.

rum collegium à Balduino Lilano Flandriæ Comite, anno 1055. coactum) duas faciundi, ciuſque in geminas parœcias partiundi ius dedit. Illic Paulus Præuotius Paulinas etiamnum Parœcus & Chriſtianitatis Decanus, ampliando exornandoque Eccleſiæ choro egregiam operam anno 1602. impendit.

R. D. Hieronymus de France Hieronymi Arteſiæ Præſid. F. ac Patre denato, etiam Præſid. Fr. ea hodie dignitate refulget.

Broucburgenſe, ſeu Burburgenſe.

CAPVT 91.

AT Broucburgum iterum in Flandris cenſemus, Benedictinâ, non nego, familiâ abs an. 1099. per Clementiam Flandriæ vſufructuariam foris donatâ, celebrem quidem; veruntamen Statuâ ſacrâ B. Virginis, Puerperæ more, parœciali in templo decumbentis, anno 1383. nominandum miraculum operante, celebriorem. Res ita ſe habet: Eo ipſo, quem dixi, anno (luctuoſus Broucburgenſibus, vrbe à Gallis, Ludouico Malenſi adhærentibus, captâ & vaſtatâ, is fuit) Septembris 26. contigit nefarium quendam Britonem, gladio Iconem ſacram pectus ferire. Proh animaduertricem Diuam! largus cruor exit ab ictu; fato extemporario cadit luſor & læſor ſacrorum. Inde ſtupor; inde fama; inde veneratio: annon & prodigiorum aliorum ſequela?

Marchantius l. 1. Flandriæ.

Froiſſardus lib. 2. cap. 145. R. P. Anton. Auerould Catech. hiſt. tom. 1. c. 3. p. 7. ex Archiuis Eccl. Burburgenſis.

Cherſelerenſe. CAPVT 92.

NOn amplius quam quingentis ab Aldenardæ Flandriæ op. paſſibus Cherſelerenſis Virginis Ædes, magnâ populi frequentiâ, inuiſitur; ideò, quod ab anno ſaltem 1457. in hanc vſque diem perennent Prodigia, ad Diuæ eius ſeu Iconem, ſeu Memoriā patrari ſolita. Incendium duobus pòſt annis, ſc. 1459. perpeſſa eſt. At vt fidelibus illius reſtituendæ ſtudium non defuit, ita nec Virgini, id Signis recognoſcendi continuus amor.

Liber Miraculorum B. Virg. editus a quodam D. Petri apud Gandauenſes Abbate.

Cheruianum. CAPVT 93.

CHeruia Hannoniæ vrbecula eſt, abs Atho op. ſingulari ferè lapide ſeiuncta; famoſa interim quum ob vetuſtatē (etenim abs annis amplius quingentis Dynaſtarum Cheruienſium titulus princeps, & ſedes erat) tum ob Diuæ ædiculam, quam Ida Cheruienſis illuſtris Heroina, anno circiter 1130. exædificauit. Illam iuxta fonticulus viſebatur, cui proxima S. Virginis Imago Sambuco affixa, quæ haurientibus aquam cottidiè venerabilis admodum erat. Quo factum, vt benignitatis ſuæ teſtamenta exinde ibidem exſurgere miſericordiarum Domina voluerit.

Hiſtor. miraculorum N. D. Chieruenſis primo a Roberto Hauportio Gallicè, inde ab VValrādo Caoultio Duacenſi Presbyt latinè edita.

Primum, quod ſciam, in an. 1326. incidit, quandò quidam eius loci ciuis, Huardus Picquauetius nomine, eius ope, podagrâ, quâ miſerè torquebatur ſolutus

ſolutus eſt. Quumque eodem anno, ciuis alter Pariſienſis, paralyſi ſeuerè conſtrictus, inde Diuino monitu eo ductus, etiam ſanus redderetur, beneficij haud quaquam immemor, cogitare cœpit Statuam ſacram nouo domicilio donandam eſſe, & donauit, annexis vtriuſque ædiculæ muris. Porrò quæ ab eo tempore ad eius memoriam & cultum emerſerint, ex eius hiſtoria recens Duaci edita ex facili diſces, in qua duo ſupra ſexaginta Miracula recenſentur.

Condatenſe. CAPVT 94.

NOn, niſi iniuriâ, ſiluero Condatum Aduaticorum itidem opidum, & Hannonis fluento irriguum; in quo a nongentis aut circiter annis ſacrum Deiparæ domicilium fuit. Etenim gentis eius Chronicon teſtatur, Carolum Martellum (eſſe deſijt anno 741.) Gerardo Ruſcionenſi Neruiorum Toparchæ, Liderici tertij Pleumoſiorum Saltuarij ſocero, Sororio autem ſuo hoſtiliter incurſantem, Condatenſe ſimulque Antonienſe, vti antè diximus, templa Deiparæ nuncupata, incendio deuorantem, ſequioris famæ monumenta reliquiſſe. Illi, vt Martyrologia Brabantiæ ferunt, Aſceterium olim ſociatum, de quo Ioannes Molanus in Natalibus: *S. Waſnulphus ductu Angelico ad Monaſterium Dei Genitricis Mariæ, Condatum nomine perueniens, ibi vſq; ad obitum Domino ſeruiuit:*] Et illud Virginum: audi Chronicon Camera-

Chronic Hannoniæ tom. 2. lib. 11.

Iac. Meyerus l. 1. Annal. Flandriæ.

Ludouic. Breſinius tom. 1. Ms. Chronici Flandriæ & Arteſiæ.

Molan. in natt. SS. Belgii 1. Octob.

Chronicon Cameracenſe MS. lib. 2.

cenſe: *Apud villam quoque Condatum, olim regalis & diues in bonore S. Mariæ Abbatia fuerat puellarum: nunc autem eſt Monaſterium præ inopia paucorum Canonicorum.*] Hactenus Chronicon, circa an. 1030. ſcriptum ac Gerardo I. Cameracenſi Epiſcopo inſcriptum.

Inopiæ, de qua id loquitur, vnam cauſſam nunc habes, Caroli Martelli audaciam: ſubiungo alteram; interim rerum viciſſitudines agnoſce.

Chronic. Hannoniæ tom. 2. lib. 14.

Iac. Meyerus l. 2. Annal. Flandriæ.

Proſtratum id & abiectum, Reignerus illuſtris Hannoniæ Comes, anno circiter 895. magna alacritate ac impenſa redintegrauerat: vix factum; eccum Rhollo ferociſſimus Danorum, iiſdem pariter flammis deuouet ac ſacrat. Dixi, vix factum: etenim is Rhollo, Meyero teſtante, an. 917. extinctus eſt. Quando autem, vel quorum opera reſtitutum id fuerit, necdum ſcio; ſcio tamen, vti ex Cameracenſi Chronico libauimus, in Sacerdotum Collegium tranſiiſſe; cui ornando non modicam operam collocauit Arnulphus Hannoniæ Comes, quando ſub D. Lietberto Cameracenatium Antiſtite, (obijt anno 1076.) ſacerdotia tredecim ex rebus proprijs aſſignauit, dato Tullinenſi opido, eique annexis quouis titulo rebus in æuum poſſidendis. Nec ignauius fecere Arnulphi ſucceſſores, varijque quum Hannoniæ, tum Brabantiæ Heroes, Balleolanus, Lenſenſis, &c. ipſe etiam Manaſſes Cameracẽſis Antiſtes altare Heriginenſe (ita loquitur Chronicon) cum decimis attribuit: quo factum vt prioribus tredecim, alia ſacerdotia duodecim annexa ſint.

Hannon Chronicon tom. 3. l. 1. c. 27.

Sedebat an. 1095.

Curtra-

Digitized by Google

Curtracenſe. CAPVT 95.

LIzæ interfluentis commeatu Curtracum traijcitur; eſtque in nominandis Flandriæ locis celebre opidum. Inſidet Canonicorum cum templo Collegium, à Balduino Conſtantinopolitano Cæſare ac Flandriæ Comite (obijt anno 1205.) ad Deiparæ decus conſtitutum, aut potius inchoatum. Etenim hoc ſtylo Marchantius: Collegium (pangit) habet Canonicorum, memoriæ Virginis-Matris ſacrum, ſub Balduino Conſtantinopolitano inchoatum.] Et Iacobus Meyerus: Eundem [Balduinum] Auctorem maxima ex parte fuiſſe inuenio Sodalitij Sacerdotum Beatæ Mariæ Curtracenſis.] Hactenus Meyerus; cuius Pronepos Philippus Meyerus, Balduini res bello præclarè geſtas, verſu elegiaco ſplendidè celebrauit.

Marchantius l. 1. Flandriæ. Iac. Meyerus l. 7. Annal. Flandriæ ad annum 1205.

Phil. Meyerus in Elogijs Principum Belgij.

Loënſe. CAPVT 96.

LIllam Flandriæ Gallicanæ caput non mediocri luſtro afficit modicum quidem, at diues & prodigijs ad ſacram Diuæ Statuam increbreſcens Sacellum, vno lapide ab Vrbe remotum; cui abs Abbatiâ iuxtim ſitâ Epitheton Loënſe datum; quò cottidiè agminatim vndique locorum, hominum accurſus. Clareſcere cœpit an. 1581. quando Iacobus à Buſco Lillanus, Aprilis 23. Apoplexia per Diuam valere iuſſa, ſanitati reſtitutus fuit. Ac poſt paulò, Maij nempe

Monumēta Sacelli MSS.

nempe 20. Varennæ Domina, ac Breukani Dynaſtæ Germana, eiuſdem fauore fuit ſimilis morbi liberata. Quot verò exinde & quam diſparium? Octoginta ſex cenſere, ſi pro inſtituto eſſet, nil morarer; verum ſuccedat

Locrenſe. CAPVT 97.

Bredembachius lib. 3. Collationum Sacrarum cap. 22.

ID, verum alieno ſtylo, Belgicis attexo. Circa annum Domini 1577. (ſcribit Tilmannus Bre-
„ dembachius) cum paſſim in toto penè Belgio, Ico-
„ nomachi in Templa & Imagines irruere cepiſſent;
„ contigit in celebri quodam pago Lokerem appella-
„ to, quatuor milliaribus à Gandauo, diſſito, quen-
„ dam D. Virginis Deiparæ Statuam inuadere ac de-
„ moliri; cumque magno labore Imaginem tandem
„ luxaſſet, decidens illa ſui ipſius caſu, vindictam in-
„ flixit Iconomacho. Nam caſus ipſe Imaginis, nutu
„ diuino ſic accidit, vt Puellus ille Chriſtus Domi-
„ nus, quem Virgo-Mater vlnis geſtabat, quantum-
„ cumque antea blandulus, nunc vltrici manu (quam
„ arte ſculptoris protenſam habebat) recta in caput
„ ipſamque maxillam Iconomachi impingeret, can-
„ demque velut armillâ quadam acutâ perforaret;
„ ſicut de Leuiatham apud Iobum legimus cap. 40.]
Hactenus ille.

Noſtra

Noſtræ Dominæ de Nemore.

CAPVT 98.

IVxta Noſtram Atrebatum ædicula eſt, quam mei Ciues & exteri in veneratione & cultu valdè habent, Noſtræ Dominæ de Nemore ſeu Buſco nomenclaturâ donatam. Subeſt Vedaſtino Archimandritæ; prodigia vbi olim crebra nomen ei fecere, quorum primum, quod ſciam, fuit id, quod in Ioanne Paludano Loënſi (is Flandriæ inter Furnam & Dixmudam, æquabili ferè ſpatio, pagus interiacet) ferunt contigiſſe; eſtque eiuſmodi: Quum iſte homo nauci, impiâ temeritate, an temeraria impietate? anno 1478. eò fortè appellens, Equum inducere non ſecus ac in ſtabulum ſatageret, Diuâ extemplò ſentiente, nec ſacrum ſibi locum nefariè profanari ſuſtinente; collo diuinitus fracto, debitas impudentiæ ſuæ pœnas reportauit. Alterum:

Anno 1497. Ioannes Courchellanus in Brayenſi ad Somonam fl. villa, commiſſo piaculo, in carcerem compingitur, ſtrictiſque compedibus irretitur. Is Diuæ huius memor, auxilium implorat; Soluitur; Carcer ſponte aperitur, ac ipſe eò veniens reddit vota. Adſunt alia, quorum aliquanta pars in veſtibulo ſacræ ædis effigiata paret.

Neoportanum. CAPVT 99.

Marchantius l. 1. Flandriæ.

NEoportus, quaſi Nouum Opidum, vult Marchantius, in Flandrico etiam tractu, ab Anglorum & Gandauenſium direptione incendioque, ſollerter iucundaque ſpecie reſtitutum; eadem tempeſtate, anno ſc. 1385. Parœciale templum Diuæ inſcriptum, Philippi Audacis Burgundiæ Ducis & Flandriæ Comitis liberali ſollicitatione acquiſiuit: de quibus Iacobus Meyerus teſtatum ſic reliquit: *Apud Neoportum ab Anglis crematum, ex templo Diui Laurentij quod Curiale erat* [Philippus Audax an. 1385.] *arcem excitauit, opidumque nouis foſsis, & muro ſaxeo circumdedit, nouumque tunc creditum ibi templum, ac Virgini Deiparæ dicatum; remanente turri D. Laurentij, quæ etiam nunc in arce exſtat, &c.*

Meyerus l. 14. Flandriæ.

Popringenſe, Rodenburgenſe, Sluſanum.

CAPVT 100.

TRia iſta apud Flandros non obſcuræ laudis loca, templis Marianis explicatius ſplendeſcunt: & quidem

POPRINGA ſeu Poperinga, Abbatiæ Bertinicæ, ex donatione Balduini Securiculæ Flandriæ Comitis, dominio ſubiecta, ac Lanificio textrinâque pannorum laneorum celebris; in qua Parœcialis ædes, anno Domini 1290. exædificata & per Iacobum Morinorum Epiſcopum Diuæ nuncupata, vti hiſce

hiſce verbis Flandrorum Chronographus affirmat: Eodem anno apud Popringam creſcente populo, cum Curia templumque D. Bertini non ſufficeret, ſuperadditæ duæ parœciales Eccleſiæ, Deiparæ Virginis ac D. Ioannis Baptiſtæ, per Nicolaum Quartum, Iacobum Epiſcopum Morinorum, ac Galterum Abbam D. Bertini.]

Iac. Meyerus l. 10. Annal. Flandriæ ad annum 1290.

RODENBVRGIVM alterum habet, idque ea ferè ætate anno ſc. 1273. in cultu & fama acceptum, quod tunc multifaria ad Deiparæ ſtatuam miracula naſcerentur. Dicat iterum Meyerus: Apud Rodenburgium Miracula in honorem Deiparæ Virginis edi cœpta.]

Meyerus lib. 9. Flandriæ ad an. 1273.

Sed & SLVSA Oceano Britannico obiecta ciuitas, Nauium receptui percommoda, Virginali etiam templo gaudet; de quo in hiſtorias relatum, quod quum anno 1393. primo Kalend. Iunias Ludouicus Epiſcopus Tornacenſis in eo ſacerdotes creaturus eſſet, manè ante octauam ſubitus & vaſtus ignis, magna ciuium conſternatione potiorem parœciæ partem abſorbſerit. Anno autem 1412. Menſe Septembri templum ipſum cælitus fulgure percuſſum, luctuoſo incendio exhauſtum eſt; ſed inde ciuium pietate reſtitutum. Iacobum Marchantium audire hîc lubet: Templum hic curiale præcipuum anno 1412. menſe Septembri funditus ex fulgure conflagrauit. Sed & Iac. Meyerum: Quinto Id. Septemb. arſit Dominicum B. Mariæ Sluſenſis fulmine tactum, vt quidam tradit.]

Meyerus l. 14. Flandriæ ad an. 1393.

Marchantius l. 1. Flandriæ.

I. Meyerus lib. 15. Annal Flandriæ ad annum 1412.

Tungrenſe Eburonum.

CAPVT 101.

Ioan. Buſſemecherius in ſua Europa ad tabulam Leodicen.

TVngri ciuitas olim maxima & Metropolitana, à Leodico & Traiecto ad Moſam, æquis trium milliarium interſtitijs diſcriminata, à B. Materno, D. Petri Apoſtoli diſcipulo, Epiſcopalem dignitatem accepit, æde ad id comparatâ, quam ipſe Maternus Virgini-Matri nuncupauit. Sedere in illâ Pontifices in B. Seruatij eiuſdem Eccleſiæ Pontificis ætatem; qui Vandalorum Hunnorumque diram perſecutionem præuidens, ad Traiectenſes migrauit. Quid agis, pientiſſime Pontifex?. Tempeſtatem odoratus ouiculas negligis ac dimittis? Verum audio Molanum, qui breuiculâ iſtâ Apologiâ virum ſanctiſſimum, ab omni calumniæ maculâ vendicet: Idem vir ſanctiſſimus (ait) cum rumor eſſet Vandalos & Hunnos in Gallias velle prorumpere, ieiunijs & vigilijs vacans, & crebro lachrymarum imbre perfuſus Dominum precabatur, ne vnquam gentem hanc incredulam, in Gallias venire permitteret. Sed ſentiens per Spiritum pro delictis populi, hoc ſibi non concedi, Romam experijt, ibique adiunctis Apoſtolicæ virtutis patrocinijs, hoc ipſum flagitabat. Verum ab Apoſtolo reſponſum accepit, Domini deliberatione, Hunnos Gallias maxima tempeſtate debere depopulari. Quare Tungros rediens, relictâ vrbe, quæ euertenda erat, ſedem Epiſcopalem Traiectum.

Molanus c. 3. Recapitulationis chronicæ SS Belgij. Idem in Nat. SS. Belgij 13. Maii.

iectum tranſpoſuit, vbi modicâ febre pulſatus à corpore receſſit.] Hactenus Molanus. Quod autem tantum fuit Tungrenſium facinus? Petrus Diuæus in Antiquitatibus Belgicis ita affert: Tungri ante Seruationis obitum ex nimiâ opulentiâ, in omnia vitiorum genera prolapſi, gentilitatem reſpicere cœpiſſe feruntur; atque eâ de cauſsâ Seruatio Traiectum migrauit, cum Tungros ab Hunnis euertendos cognouiſſet.] Sic ille. Euerſio porrò iſta anno à Seruatij morte 64. à Chriſto natò 401. contigit. Cui cum altera, Caroli Calui Francorum Regis ætate, Normannorum tempeſtas acceſſiſſet, nil niſi exiguum remanſit opidulum; quale hodieque eſt, Halbaniæ annumeratum: inter cuius ruinas olim, neſcio an hodiè, animaduertere licuit centum templorum, quæ proſtrata iacent, veſtigia, non obſcurum Fidei, ſplendoris & amplitudinis eius vrbis monumentum. Perſtat in hancce diem Canonicorum ibi Collegium, qui Sanctorum Decem Epiſcoporum ſuorum memorias habent; Materni, Nauiti, Marcelli, Metropoli, Seuerini, Florentij, Martini, Maximini, Valentini & Seruatij.

Diuæus lib. de antiquitatibus Belgicis c. 4.

Buſſemecherius vbi ſup.

Molan c. 1. Recollect. Chron. SS. Belgii.

Tungrenſe Hannoniæ, ſeu Aduaticorum.

CAPVT 102.

REctè id Diuæus: *retinent* (ſcribit) *Tungrorum nomen vici aliquot: Tongrenhem haud procul Coloniâ Agrippinâ; cis Moſam Tongerloo in Brabantia; Tongerloo in*

Diuæus vbi ſupra.

Digitized by Google

Pelandiâ; Tongrin & Comitatu Namurcenſi.] Addo ego Tungros Aduaticorum, elegantem & ſitus commoditate commendabilem pagum, abs Atho op. ſolo milliari remotum; quem Icuncula Virginea modico quidem, verum honeſto ſacello recluſa, ac miraculis frequentibus nobiliſſima, Tungris Eburonum reddit aſſimiliorem. Illam Cælicæ Geniorum turmæ, nocte intempeſtâ, anno 1071. eo in loco, vbi hodieque eſt, miro lumine coruſcantem depoſuerunt. Is locus, hortus ſeu viridarium erat, muris conſpicui Caſtri, quod nobilis Heros, Hector nomine, Tungrorum Dynaſta inhabitabat, circundatus, quem quum ſæpè ſæpius Sacra Statua Parœciæ Templo illata, eodem famulitio, ſub medio noctis velamine repeteret, votum conceperunt cum Hectore populus, Diuæ, quod ſedem ibi legiſſet, Sacellum ſtatuere. Quod vbi perfectum eſt, quanta emanarint prodigia, fruſtrà quis ſtylo aſſequi tentauerit. Cum Cheruienſibus nuper in lucem triginta celebriorum prodierunt, quorum poſtremum anno 1603. menſe Auguſto contigit, in puero à mortuis excitato, quem etiamnum ſupereſſe aſſerunt Hauportius & Caoultius, libris, ille vernaculo, hic latio idiomate editis. Porrò Tungri hodiè Dynaſtam habent Illuſtriſſimum Comitem Berlaymontium & Lalainum, aurei Velleris Equitem, Lucemburgenſis Ducatus Toparcham.

Robertus Hauportius lib. de mirac. B. Virg. Tungrenſis.
VValrādus Caoultius lib. de eodem titulo, cap. 37.

Viluor-

Viluordienſe. CAPVT 103.

ID à Viluordiâ Brabantiæ opido, ad Sennam Bruxellano nauigio remigabilem, ſito nomen habet; in quo Statua ſacra, quam Sophia Elizabethæ, Ludouici Thuringiæ Lantgrauij, coniugis, Filia, ac Henrici 2. Brabantiæ Ducis vxor, teſtamento legauit: de qua intereſt Iuſtum Lipſium audire. Is itaque in ſua Virgine Hallenſi taliter pingit: Sophia igitur iſta, Maternæ pietatis etiam hæres & adſecla, Diuæ Virginis cultui imprimis fuit mancipata. Putatur à Matre Statuas aliquot accepiſſe, quas vel ob eius memoriam caras, ſanctaſque habuit. E quibus vnam Viluordiæ, in cætu Virginum religioſarum dedit, dedicauit, miraculis olim & nuper claram, cui cognomen DIVÆ CONSOLATRICIS a re inditum; quia multi malis animi corporiſque remedia illic aut leuamenta reperiebant.] Hactenus.

I. Lipſius in Virg. Hallenſi cap. 3.

Zichemienſe. CAPVT 104.

QVidam Sichemienſe ſcribunt: Eſt autem Zichemium inter exigua, ſed vetera ad Demeram fl. Brabantiæ opidulum; quinto milliari à Louanio, vno circiter à Dieſthemio, ſexto Mechliniâ, nono Antuerpiâ atque Bruxellâ abiunctum: in cuius finibus medio illinc milliari collis exſurgit leni faſtigio; quem acutum vulgò dicunt. In eius parte verruca ſeu colliculus fuit; & in eo quercus; & in hac: Diuæ

Iuſt. Lipſius in Virgine Aſpricolli.

Digitized by Google

Diuæ Virginis adfixa Icuncula; quæ culta accolis à tali initio fertur. Aiunt ante annos centum (& conſtans ita fama habent) fuiſſe Paſtorem, qui oues in eo tractu paſceret: atque is repertam neſcio quo caſu Imaginem ſuſtulit, in ſinum condidit, certus eam domum ſecum auferre. Parua enim erat, & priuato cultui videbatur opportuna. Sed dum agitat, ecce membra eius omnia ſtupere, pedes vtique non mouere, & quaſi frutex aut ſtipes ibi ſtare, nec ad cauſſam adſurgere. Herus autem villicus abſens, requirere Paſtorem ſuum & gregem: nam hora iam reditui lapſa, & Sole remoto nox propinquabat. Itaque infortunij anxius, eò accurrit & reperit defixum, ſtantem & quæ geſta ſimpliciter narrantem. At ille mentis melior Imaginem ſtatim recipit, & timidâ religione, in veteri ſua ſede & quercu reponit. Eoque facto, Paſtor velut vinculis liberatur, & venerati vterque Numen domum abeunt, rem denarrant, & viciniam totam religionis implent. Ab hoc deinde miraculo in fama iam multa & cultu Imago fuit: & auxit, quod morbis & præſertim Febri ſolennis ac penè certa ibi medicina. Sed enim euenit, vt dicta Imago illa, ſiue Statua perierit, incertum, qua vi, aut caſu. Ea amiſſio incidit in annum 1580. & conſpici ibi Diua deſijt, ſed non coli. Veniebant enim nihilo ſegnius ad locum loculumque vacuum, & opem ac ſolatium etiam inueniebant. Poſt annos ſeptem, id eſt an. 1586. religioſus quidam ſenior & Senator Zichemienſis, conſpectâ affluen-

affluĕtium multitudine & ardore, qui inter Sicarios & tela prædonũ non abſiſtebant locum hunc petere, ſuffecit Imaginé arculæ ligneæ impoſitá, & quercui ibidem affixit. Manſit donec an. 1602. maiore in dies concurſu, Godefridus Paſtor Zichemienſis, venerationi augendæ, detractam arbore, in Sacello modico, quod è tabulis iuxta ſtruxerat, ritè & piè collocauit. Sed enimuerò quum id auguſtũ turbis eſſet, Sacellũ è lapide ſecto inchoatum abſolutumque eſt & Diuæ dicatũ ſacratũque ab Illuſtriſſimo & Reuerédiſſimo Matthia Houio, Mechlinienſi Archiepiſcopo, tanto hominũ è diſſitis etiam locis cõuentu, vt id quoque inter mirãda, ſi non miracula, cenſeri mereatur. Hoc factum an. 1604. Idibus Iunijs, die qui SS. Trinitati eſt ſacer. Ipſa autem miracula, quæ ibi pullulare, & magnis auctibus augeſcere cœperũt poſt Paſcha ſtatim an. 1603. & in hãc diem incredibiliter cõtinuant, ex I. Lipſio cognoſce, à quo, quæ hoc capite produximus, quaſi ſingula & verbis ipſis ſumus mutuati. Libri titulus eſt: *Iuſti Lipſij Diua Sichemienſis*, ſiue *Aſpricollis*; quem tali Sapphico claudit:

Diua, quæ gentes hominum, ſalutis
Exſules, partu recreas beato:
Aſtra quæ pandis, veterumque mutas
Fata parentum.
Diua quæ gaudens iterare dona,
Erigis lapſos, trepidiſque robur
Addis, & ſeruas varijs periclis
Vndique cinctos.

Clamat hoc ætas vetus, iſta clamat:
Belgica hoc Hallis, Grudijſque vidit,
Et palam iam nunc videt in propinquo
Colle Sichemi.

Hic tui vultus modica eſt Imago,
Sed potens, præſenſque leuare noxas,
Quas neget curare vel Æſculapi
Docta medela.

Cedit hic febris mala; cedit hydrops;
Claudus hic greſſum recipit, ſonorem
Surdus admittit, radios diei
Cæcus ab ortu.

Adſtupet quiſquis videt, & ſoluta
Voce mox laudans, precibus fatigat,
Vt ſibi cariſque ſuis viciſſim
Suppetieris.

Diua fac nobis, miſerare Belgas;
Quos nimis ſæuis agitat procellis
Ciuicum bellum, & minitatur ipſam
Mergere nauim.

Tu malis feſſos releua, & fauente
Pacis, indulge, recreemur aurâ:
Tunc tibi laudes, Dea, dicet omnis
Sexus & ætas.

In eandem Diuam ita etiam luſere, Aubertus Miræus vir Doctiſſimus Canonicus & Scholaſticus Eccleſiæ Cathedralis Antuerpienſis:

Miracla veris penè maiora audiens,
In Colle Acuto, Diua *præpotens, tuis*

Patrata:

Patrata meritis, Orbis immenſus ſtupet.
Concurrit ingens populus, & feruent viæ
Denſis cateruis, dona certatim ferunt,
Aræque figunt vulgus atque Principes:
Nec tu clientum vota ſpernis aut preces
Reſpuis. Vtroque claudicantes poplite
Te dante firmis ambulant inceſſibus;
Surdi patentes aurium impetrant ſinus;
Oculiſque capti lumen inuiſum hactenus
Benignitate, Virgo, *conſpiciunt tua:*
Varijs leuantur plurimi languoribus,
Diriſque morbis. Vna tu miſeris ſalus,
Commune aſylum Belgicæ, & ſpes vltima.
Senſi fauorem & Numinis nuper tui,
Aufractuoſos inter vndarum ſinus,
Dubius opaca nocte, cum veſtigia
Incerta traherem. Diua, *Miræum tuum*
Porrò tuere, & corporis vetus malum
Animique prauos corrige adfectus mei.

DIVÆ TVTELARI O. D. S. M. EX VOTO PANXIT ET POSVIT AVBERTVS MIRÆVS CANONICVS ANTVERP.

CIↃ. IↃCIV. III. IDVS MARTIAS.

Et Philippus Meyerus celebris Poëta & Hiſtoricus Atreb. Iacobi Meyeri Flandr. Chronogr. Pronepos:

Si iure iactat obſtupendam Virginem
Laureta *tellus, Adriæ contermina:*

Si iure ſaltus Serra *prædicat* Suam,
Iberiæ collata propter munera:
An Aſpricollem *laudibus non euehat,*
Pacata quondam, nunc tumultu Belgico
Martiſque quaſſa cladibus, Brabantia?
Cum præter Hallas *nobiles miraculis,*
Ædem Sichemij *nouam ſelegerit*
Mortalium Regina *&* *immortalium,*
Vires vbi potentiæ exſerat ſuæ,
Adſitque Belgis *Orthodoxam qui fidem*
Conſtanter, inuitâ tuentur Hæreſi.
O grata cœlo, fas tibi, Brabantia
Secundiora iam ominari tempora,
Hoſtes licet minentur & circumfremant,
Et Principi *ſuo rebelles, &* Deo.
Tu Perduellium retundes impetus,
Tu priſtinum tandem reſarcies decus,
Sichemienſis Diuæ *amica* Numini.

Et nos puro iſto Iambo ad *Phaſelum* Catullianum adludentes:

ZICHEMVS *ille, quem videtis, Aduenæ,*
Ait fuiſſe collium ſacerrimus;
Neque vllius malignitatis ordinem
Nequiſſe deuorare, ſiue Spiritu
Opus foret valere, ſiue Corpore.
Et hoc negat natantis orbicum Moſæ
Negare littus, Opidúmue Gudilæ,
Mechliniam, Antuerpiamuè *nobilem,*
Louaniumque *& Vrbicum* Ducis Nemus.

Vbi iſte,

Vbi iſte, poſt ſacratus, anteà fuit
Apex profanus : eius arduas enim
Bidens tenella ſæpè meſſuit comas.
Brabante Paſtor, & Bubulce periſer
Tibi hæc fuiſſe & eſſe cognitiſſima
Ait Zichemus. *Vltimâ ex origine,*
Suo ſtetiſſe Virginem *in iugo refert,*
Suo edidiſſe ſigna digna Numine.
Et inde tot per Orbis *arua* Belgici
Viros ciſſe, læua, ſiue dextera
Pateret aura; ſiue vtrique Parthenos
Simul ſecunda, ſe ducem daret viæ.
Neque vlla vota Deliæ auſpici Deæ
Sibi eſſe facta, geſtijt datâ vt ſibi
Imagine, hæc ad vſque ſigna ſplendida.
Sed hæc prius fuere : Thaumatum *modò*
Nitet decore; ſeque dedicat tibi
Beata Virgo, Spes Beata Virginvm.

Divæ Virgini-Matri Zichemiensi semper Avgvstæ;

FERREOLVS LOCRIVS

Lvbens meritò panxi, posvi.

CIƆ. IƆCV. VI. Idus Decemb. S. V. S.

Finis libri quarti.

Digitized by Google

INDEX
CAPITVM HVIVS
LIBRI QVARTI.

CAPVT primum. *Ingreſſio. Paginâ.* 337.
Cap. 2. TEMPLA APOSTOLORVM TEMPORE B. VIRGINI INSCRIPTA. *Quæritur quod fuerit primũ. An S.Petri?* 338.
Cap. 3. *B. Iacobus templum Deiparæ locat.* 341.
Cap. 4. *Ioannes Apoſtolus Ædem, quin Ædes Virgini-Matri donat.* 342.
Cap. 5. *S. Lazarus, Martha, Magdalena tantundem faciunt.* 343.
Cap. 6. ASIA TEMPLIS MARIANIS ILLVSTRIS; *ac primùm eius Iudæa.* 344.
Cap. 7. *Meſopotamia.* 345.
Cap. 8. *Syria.* 346.
Cap. 9. *Media.* *ibid.*
Cap. 10. *India.* 347.
Cap. 11. *Chinæ.* 349.
Cap. 12. *Iaponia.* *ibid.*
Cap. 13. AFRICA MARIÆ TEMPLIS ORNATA; *Primum eius Ægyptus.* 350.
Cap. 14. *Lybia.* 351.
Cap. 15. *Æthiopia.* 352.

Cap. 16. EVROPA MARIANIS TEMPLIS REFERTISSIMA; AC PRIMVM EIVS HISPANIA. 353.
Cap. 17. *Templa Cæſar-Auguſtana.* 354.
Cap. 18. *Templum Toletanum.* 356.
Cap. 19. *Templum Ouetanum.* 360.
Cap. 20. *Templum Hiſpalenſe.* 361.
Cap. 21. *Templum Olyſiponenſe.* 362.
Cap. 22. *Templum Legionenſe.* 364.
Cap. 23. *Templum Guadalupanum.* 364.
Cap. 24. *Alia aliquot Templa Deiparæ in Hiſpanijs Sacra.* 366.
Cap. 25. *Templum Montis-Serrati.* 367.
Cap. 26. ITALIA TEMPLIS VIRGINEIS REFERTISSIMA. 371.
Cap. 27. *Roma.* 371.
Cap. 28. *Maria Maior.* 373.
Cap. 29. *Templum Tranſtiberinum, ſeu ad Fontem Olei.* 377.
Cap. 30. *Sancta Maria Rotunda.* 378.
Cap. 31. *Sancta Maria de Populo.* 382.
Cap. 32. *Sancta Maria de Anima.* 383.
Cap. 33. *Templum Mediolanenſe.* 384.
Cap. 34. *Senenſe.* 385.
Cap. 35. *Florentiæ tria Templa Deiparæ Sacra.* 387.
Cap. 36. *Templa Neapolitana.* 389.
Cap. 37. *Templum Viterbienſe.* 390.
Cap. 38. *Nolanum.* 391.
Cap. 39. *Francicanum & Melitanum.* 392.

Cap. 40. TEMPLI LORETANI INITIA. 392.
Cap. 41. *Loretani Templi progreſſus.* 395.
Cap. 42. SICILIÆ TEMPLA QVÆDAM AFFERVNTVR; *ac primò Panormitanum.* 397.
Cap. 43. *Montis Regalis.* 399.
Cap. 44. *Agrigentinum & Camerinenſe.* 400.
Cap. 45. *Tyndarenſe & Segeſtanum.* ibid.
Cap. 46. *Erycium, Claromontenſe, & S. Mariæ à Grutta.* 401.
Cap. 47. TEMPLA GRÆCIÆ. 402.
Cap. 48. CAPPADOCIÆ. 405.
Cap. 49. GERMANIA TEMPLA DEIPARÆ SACRA HABET; *Aquiſgrani & Coloniæ.* 407.
Cap. 50. *Aureati & Erfordiæ.* 408.
Cap. 51. *Herbipoli.* 409.
Cap. 52. *Argentorati.* 410.
Cap. 53. *Baſileæ & Moguntiæ.* 411.
Cap. 54. BAVARIÆ ALIQVOT DANTVR. 412.
Cap. 55. *Etiam* HVNGARIÆ PRINCEPS VNVM. 413.
Cap. 56. *Alia* BOHEMIÆ, SAXONIÆ, CLIVIÆ. 414.
Cap. 57. POLONIÆ. 415.
Cap. 58. FRANCIÆ TEMPLA ERVVNTVR. 415.
Cap. 59. *Ambianenſe.* 416.
Cap. 60. *Andegauum duobus Templis famoſum.* 417.
Cap. 61. *Templum Anicienſe.* 418.

Cap. 62. *Aurelianenſe.* 418.
Cap. 63. *Auaricenſe.* 419.
Cap. 64. *N. D. Bononienſis & Boni Deſiderij.* 420.
Cap. 65. *Burdegalenſe.* *ibid.*
Cap. 66. *Noſtræ Dominæ de Campis.* 422.
Cap. 67. *Carnotenſe & Compendienſe.* *ibid.*
Cap. 68. *Clariacenſe.* 424.
Cap. 69. *Claromontanum.* 425.
Cap. 70. *Laudunenſe.* *ibid.*
Cap. 71. *Noſtræ Dominæ Exhilaratricis, vulgò de Lætitia.* 427.
Cap. 72. *Nannetenſe.* 428.
Cap. 73. *Nouiomenſe & Poſſiacenſe.* 430.
Cap. 74. *Pariſienſe, cum Sacello Regio.* 431.
Cap. 75. *Rotomagenſe.* 436.
Cap. 76. *Rupes Amatoris ſeu Adamatoris, vulgò Rochamador.* 438.
Cap. 77. *Noſtræ Dominæ Sueſſionenſis.* 439.
Cap. 78. *Alia curſim eruuntur.* *ibid.*
Cap. 79. ANGLIÆ TEMPLA PROFERVNTVR; *ac primò Londinenſe.* 441.
Cap. 80. *Lincolnienſe.* 442.
Cap. 81. *Walſinghamenſe.* 443.
Cap. 82. *Aliud incerti ſitus.* *ibid.*
Cap. 83. IN HYBERNIA. 445.
Cap. 84. TEMPLA BELGICÆ. 446.
Cap. 85. *Templum Ærdemburgenſe & Aldemburgenſe.* 446.
Cap. 86. *Aldenardenſe.* 447.

Cap. 87. *Aloſtanum.* 448.
Cap. 88. *Antonianum.* ibid.
Cap. 89. *Noſtræ Dominæ Ardentium.* 449.
Cap. 90. *Atrienſe.* 450.
Cap. 91. *Brouchurgenſe, ſeu Burburgenſe.* 451.
Cap. 92. *Cherſelerenſe.* 452.
Cap. 93. *Cheruianum.* ibid.
Cap. 94. *Condatenſe.* 453.
Cap. 95. *Curtracenſe.* 455.
Cap. 96. *Loënſe.* ibid.
Cap. 97. *Locrenſe.* 456.
Cap. 98. *Noſtræ Dominæ de Nemore.* 457.
Cap. 99. *Neoportanum.* 458.
Cap. 100. *Popringenſe, Rodenburgenſe, Sluſanum,* ibid.
Cap. 101. *Tungrenſe Eburonum.* 460.
Cap. 102. *Tungrenſe Hannoniæ, ſeu Aduaticorum.* 461.
Cap. 103. *Viluordienſe.* 463.
Cap. 194. *Zichemienſe.* ibid.

FINIS.

ERRORES.

Paginâ 339. lineâ 2. dele *filij*. pag. 351. lin. 4. cacumen. pag. 353. lin. 1. volunt. pag. 360. lin. 9. effert. pag. 371. lin. 14. Genua. pag. 375. lin. 7. Xiſtiana. pag. 376. lin. 20. Sacro-Sanctum. pag. 380. lin. 11. Deorum. pag. 386. lin. 1. vitro. pag. 398. lin. 11. deletâ. pag. 431. lin. 9. fœtum. pag. 446. lin. 13. obſcurioris. & lin. 28. *Ardentium*.

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ

ICONES ET RELIQVIÆ.

LIBER QVINTVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,

in B. Nicolai apud Atrebates Parœco.

ATREBATI,

EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.

cIↄ. Iↄc. IIX.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRTVTVM ET GENERIS SPLENDORE CONSPICVO VIRO DOMINO

ANTONIO VIGNON; OVVENCVRIJ, *de Rieu, le Taillich,* &c. *Dynaſtæ; Ser.*[morum] *Belgicæ Principum à Conſilijs, Arteſiæ Electo, &c.*

ET hunc librum Nomini tuo inſcriptum, N. D. eccè in lucem emitto. Hoc præſtans tua virtus, quàm à Maioribus accepiſti, & egregiè excultam atque adauctam ad poſteros tranſmiſiſti; ſuo ſibi quodam iure poſtulabat. Is nempè euntis æui genius; vt niſi ſolidis Illuſtrium Virorum fulcris operæ iſtæ innitantur; adeóque à ſtridentium ridentiumque calumnijs vendicentur: Libitinam ament, oporteat; ineantque tenebras pro ſepulcro. Cui non ſe affricuit hæc gangræna mortalium? & ab hâc ſanie, quot fœtus ingeniorum extincti vel in

embrione? qui ſi propitiæ Luciniæ manus paſſi fuiſſent; fuiſſent Orbi, non modico fructui & decori. Ergò vt à luce tuâ, conatus hic meus luceret, ſeu in lucem iret, putaui conſultiſſimum. Quòd ſi cum Themiſtocle congrediendum mihi nunc eſſet, qui nullum Acroama, quàm ſuorum audire ſe libentiùs prædicabat: in Maiorum tuorum laudes altiuſculè exſurgerem. Verùm, quâ modeſtiâ præditus es, id præconiorum genus quià aſpernaris; obiter id dixerim, eoſdē Belgij noſtri Principibus fuiſſe acceptiſſimos: quorum proindè induſtriâ & operâ, quà ſago, quà togâ, libenter vſi fuerint, fideles probarint, muneribus auxerint. Sit exemplo Parens tuus; cui grauiſſimis in cauſſis honorifica ſæpè commiſſa legatio, ex quibus & ſibi nomen gloriamque peperit; & Reipubl. emolumentum non exiguum reportauit. Tu verò felicis arboris felix ramus, non modò in laudes illas ijſti; quin eaſdem penetraſti. Splendet in Orbe Melodunæ ſtirpis nomen: ex eâ Roubayus Marchio, Prouinciæ huius olim Toparcha, ſanguinem & vitam traxit. Quid ille? Te familiæ toti, & rebus ſuis præfecit. Denaſcitur: ſupereſt Coniunx Anna, ab alterâ ſtirpe, Borboniâ, Illuſtriſſima, adeoque Henrico IV. Galliarum Regi ſanguine iuncta. Quid etiàm illa? Eaſdem partes

ſuſtine-

ſuſtineres, magnoperè rogauit. Et hæc defuncti Mariti fit conſors; ſuperſtite Annâ, Eſpinoij Principijs filiâ, Roubaij nepte, &, ex parte, vtriuſque Hærede. Quid etiam tum? Huic vt tu Patrem te geras, poteſtatis tibi datæ ratio imperat. Quæ ſingula, à tuâ probitate profecta quis non videt? Quâ Belgicæ Optimatibus probè exploratâ, charus ijſdem fuiſti, & talis viuis; immò & Principibus; qui tibi in Conſulum ſuorum Ordinem allecto, vt Arteſianæ Nobilitatis rationem haberes, prouinciam demandarunt. Quæ virtutis tuæ teſtamenta, non dubito quin eadem & pietatis; quæ te in primis ducit ad MAGNAM ILLAM DIVAM. Illiúſne te obliuio ceperit, cuius Iconibus amplæ tuæ ædes hìc, ibì illuſtres? Atque ijs vt oblectaris; aduerte, en alteras affero, tuoque Nomini ſacro & dico. Harum obtutu ſi tuum in illam adfectum ſubinde promoueris, ſimul & in te meum agnoſce, quem munuſculo hoc, ſeriò tibi aperio. Nouit Summum illud Numen; à quo feliciter & diù vt viuas, ſummum meum eſt votum.

D. T.

Deditiſsimus.

F. LOCRIVS.

Digitized by Google

IN LIBRVM QVINTVM, AD LECTOREM Epigramma.

L Vcas (*vt aiunt*) *alter Aeſculapius,*
Coïque Apellis æmulus,
Expreſſit ora penicillo Virginis
Formoſiora qualibet
Formoſitate; Quæ licet poſt funera
Sit cum pudicis artubus
Illata Cœlo tota; liquit attamen
Diuerſa terris pignora,
Seruata iam labentibus tot ſeculis;
Hoc vt volumen indicat.

PH. M. A.

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ
VIRGINIS DEIPARÆ
Icones & Reliquiæ.

LIBER QVINTVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in S. Nicolai apud Atrebates Parœco.

Ingreſſio.

CAPVT PRIMVM.

DIVI Iſidori Peluſij, in Ægypto Monachi, aurea illa ſententia eſt, in ſecundo Nicæno Concilio prædicata, & à S. Ioanne Damaſceno repetita: TEMPLI NVLLA RATIO, QVOD NON ORNATVR IMAGINE. Etenim ſi, B. Ioanne Chryſoſtomo aſſertore, templum Chriſtianorum ſit quaſi cœli Regia, ſiue terreſtre quoddam cœlum: profectò conſequens eſt, vt ſicut templum eſt cœli Imago, ita in ipſo templo eorum adſint Imagines, qui in cœlo, fœlici & ſempiterno fruuntur æuo.

Conc. 2. Nicænum Act. 1. Damaſcenus l. 1. de Imaginibus.

Chryſoſtomus hom. 36. in priorem ad Corinthios.

Gregor. lib. 9. Regiſtri c. 9.

Agite Iconomachi; quo melius loco ſacræ Imagines, quam ſacro contineantur? Si auctore B. Gregorio, quod legentibus Scriptura, hoc idiotis pictura; vt quid Sanctorum Iconibus ſale & igni interdicitis? Si ad earum intuitum, Diuorum in nobis memoria renaſcitur, quâ partim ad eorum opem implorandam, partim ad gratiam referẽdam, partim ad præclara eorum facinora imitandum excitamur; quorſum à vobis Idololatriæ toties inſimulamur?

Aurea, inquam, Iſidori ſententia ſeu Acroama: TEMPLI NVLLA RATIO QVOD NON ORNATVR IMAGINE. Sed quâ potius illud exornandum eſſe putabimus, quam Filij tui & Tua, ô Pulcherrima Formoſarum? Nulla profecto tot templorum Nomini tuo deuotorum, ratio adeſſet, niſi Imaginibus tuis, quæ introeuntium mentibus aliquam tui memoriam inducerent, ſingula ornarentur. Illud ipſum erat, quod ſeptima Synodus ſub Conſtantino & Irene celebrata, agitabat, quum ſcriberet: *Salutamus Sanctas Dominicas, Apoſtolicas & Propheticas, item Sanctorum; præcipuè autem Dominæ Noſtræ Deiparæ Imagines, quæ nobis veluti exemplaria ſunt & inſtitutiones bonorum operum; imitationis & fidei erga Chriſtum.*] Verum enimuerò quis tam temerarius ac impudens, vt in Angelicum illum vultum tuum curioſius audeat ſcrutari? Stupuit Dionyſius ille Areopagita, conceſſa videndi aliquando tui facultate; nec profiteri dubitauit: *Niſi ſcirem alium eſſe Deum; hanc Virginem Diuinitatem ipſam ac Deitatem eſſe exiſtimarem.*] Veniam itaque

Synodus Nicæna ſeptima Act. 4. circa finem.

Dionyſ. Carthuſianus in Elucidar. c. 3. de diuinis nominibus. Inſtitut. Sodalit. Corrigiatorum c. 11.

Itaque dabis (ô intemerata!) ſi de te, tuiſque Iconibus quidpiam picturiens, dignitati tuæ ars noſtra omnimodè ceſſerit. Neque enim ſpeciem illam cæleſtem alio intueri pacto fas ſit, quam interiecto paruitudinis noſtræ velamine: & quia nonnihil illam hactenus promouiſti, benignitati tuæ porrò adſcribetur, ſi tantillum in hac etiam tabella penicillo acquieueris. Etenim memini, quam temere nihil in hoc genere ſcriptionis tentandum ſit, vt quæ Anatolium, omnifariæ improbitatis ſentinam, licet gratiam captare volentem, auerſa, Iconis tuæ obtutu frui neutiquam ſuſtinueris.

Caniſius lib. 5. cap. 1 pag 438. vbi plura fructuosè colliges. Vbertinus de Caſali (vixit an. 1300.) libro de vita Saluatoris. Bernardinus de Buſto (vixit an. 1497.) parte 2. Marial. ſerm. 4. par. 2. Fran. Arias lib. de Imitat. B. Virg. c. 2. Petr. Paludanus ſerm. de Concept B. Mariæ Virg. 1. & 2. rei eius omnes meminere.

B. Virgo à D. Luca effigiatur.

CAPVT 2.

SAcratiſſimam Deiparam, Lucæ Euangeliſtæ manu affabrè ad viuum expreſſam fuiſſe claſſis eſt auctorum qui teſtetur. In quibus Theodorus Lector, qui ante mille annos floruit; Nicephorus; Simeon Metaphraſtes; Carolus Sigonius; Theodoricus de Alpodia; Vincentius Beluacenſis; Caniſius; Bellarminus; &c. Nicephorus hiſce verbis rem pangit: *Pulcheria Auguſta templum in vrbe Conſtantinopolitana, erexit* ὁδηγῶν *viæ Ducum appellatum, vbi Antiochiâ Miſſam Verbi Matris Imaginem dedicauit; quam Diuus Apoſtolus Lucas ſuis ipſe manibus depinxit, illa adhuc viuente & tabulam ipſam vidente, gratiamque adeò illi formæ ſuæ immittente. Hæc Imago primum, in loco, qui Tribunal dicitur fuit;*

Theodor lib. 1. Collectaneorũ. Niceph. lib. 14. cap. 2. & lib. 15. cap. 14. Metaphraſtes in vita S. Lucæ. Sigonius l 1. de Regno Italiæ. De Alpodia l. a. vide S. Dominici c. 5. Beluacenſis in ſpeculo l. 25. cap. 147. Caniſius lib. 5. cap. 22. Bellarmin lib. 2. de Imaginibus cap 10.

vbi ea, quæ nunc quoque fiunt Miracula peracta ſunt. Hactenus Nicephorus. Antiochia inquam; etenim teſtatur Caniſius, non recenti aut dubia, ſed vetere & conſtante Eccleſiæ traditione cõſtare, B. Lucam non Matris ſolum, ſed & Filij Imagines Antiochenæ Eccleſiæ reliquiſſe. Vide apud eundem plura, & quæ ad eius præſentiam intuitumúe contigere Miracula, partim ex Nicephoro, partim ex Niceta Choniate collecta; ſed & ſimul ea, quæ Libro primo & ſecundo Operis huius attigimus.

Nicephor. vbi ſupra. Nicet. Choniates in Annal. Lib. 1. cap 30. & 32. Lib. 2. cap. 5.

An ſemel, an pluries.

CAPVT 3.

MAuellim pluries, eique ſententiæ Caniſius, Scedelius, Vincentius Beluacenſis, Thomas Bozius, Ioannes Bonifacius, pari calculo ſuffragantur. Singulorum verba produco:

Caniſius lib. 5. cap 22.

Caniſij: *Non eſt quicquam incommodi, ſi credamus egregium Pictorem Lucam, ſiue vltrò, ſiue rogatum, plures vnius generis Icones, quæ Mariam exprimerent, in aliorum gratiam cupidè depinxiſſe.*

Hartman. Scedelius in Chronico de ſex ætatib mundi, ætate ſexta

Scedelij: *Hic* [S. Lucas] *cum picturæ artis edoctus eſſet; propter conuerſationem quam iugiter cum B. Virgine habuerat, eius Imaginem pluries depinxit.*

Vincentius in Speculo l. 25. cap. 147.

Vincentij; qui de Bizantinis, quos Sarraceni vallo cinxerant, agens, ita fatur: *Itum eſt ad ædem, quæ erat Sanctæ Sophiæ templo vicina; inde Imago Deiparæ, vna ex duabus, quas Lucas diuinus pictor expreſſerat, reuerenter & ſum-*

Digitized by Google

& ſummo cum honore deducta, & in publica ſupplicatione circumgeſtata eſt.

Bozij: *Neque vero Lucas habuit ſatis Deiparam ſuis ſacro-ſanctis ſcriptis commendare; ſed præterea voluit ipſius plures Imagines ad æternam illius memoriam depingere, vt è Nicephoro & Græcis habemus.* Bozius lib. 9. de ſignis Eccl. cap. 8.

Bonifacij: *Altera Imago Deiparæ Romæ erat, altera Conſtantinopoli: Nam duas à Diuo Luca ad minimum eſſe depictas, viri docti conſentiunt, idque fatendum eſt vt concordent hiſtoriæ multorum.* Bonifacius lib. 2. hiſtor. Virg. cap. 10.

Audis iſtarum vnam Romæ eſſe? Sed & Caniſius eſſe aſſerit, ac à mille amplius annis, nobili glorioſam miraculo, de quo libro operis huius ſeptimo. Ergo ſaltem duæ B. Virginis Imagines à B. Luca depictæ habentur; ad quarum prototypum multæ aliæ effigiatæ, cognomines circumferuntur; nec perperam. Quod enim gratioſius nomen quam à primo auctore, ad cuius archetypum expreſſæ ſunt, poterunt ſibi retinere? In ijs, quum aliæ, tum illa Venetiarum; de qua Caniſius hoc ſtylo: *Sacræ picturæ huius* [Conſtantinopolitanæ] *exemplar, quod ex Archetypo Lucæ fideliter exceptum eſt, in hunc vſque diem exſtare, & Venetijs apud celeberrimum pictorem* Titianum *inueniri dicitur; in eoque ſpectari aiunt notas omnes, quas Nicephorus expoſuit, vbi ſtaturam formamque ſanctiſſimæ Virginis, ex Epiphanij ſententia deſcribit.*] Hactenus Caniſius, qui luculentiùs & neruosè contra Matthiam Illyricum de hoc themate, ad quem te remitto.

Sigonius lib. 2. de Venetæ vrbis Situ, regione 6. & vltima. Richeomius l. de Animæ migratione Colloquio 55. Caniſius lib. 5. cap 22. Nicephor. lib. 2. cap. 23.

Quo exemplo admiſerit Maria.

CAPVT 4.

EXemplo ſanè Filij ſui, Domini noſtri; quem inter mortales viſibiliter verſantem plures Imagines repreſentarunt: plures, inquam, & ſex fortaſſe.

Prima ſit, quam ipſe Dominus Abagaro Edeſſæ Toparchæ, videndi ſui percupido, dono miſit: de qua Annalium Baronij Epitomiſta grauiſſimorum Scriptorum teſtimonia congerit, dum in hæc verba „ loquitur: Ieſum porrò vna cum litteris, ſuam ipſius „ Imaginem, ad eundem Abagarum, in linteo ad fa„ ciem admoto, mirabiliter expreſſam, miſiſſe, vt „ eius ſe videndi cupiditati ſatisfaceret, complures grauiſſimi ſcriptores teſtatum reliquerunt. Ioannes „ Damaſcenus, Nicephorus, & de eadem præterea „ exſtat luculenta oratio Conſtantini Porphyrogeniti apud Metaphraſtem, & in actis Sanctorum Samonis „ & Guriæ apud eundem, de qua & Græci anniuer„ ſariam celebrant ſolennitatem. Euagrius denique „ complura miracula, per eam edita recenſet, quæ in „ Nicæna ſynodo ſunt comprobata; quæ eadem in „ Hiſtoria Miſcellanea, ex Theophane habētur. Apud „ Latinos Hadrianus Papa, Epiſtola ad Carolum Ma„ gnum, eandem de Imagine hiſtoriam cognitam & receptam teſtatur.] Hactenus Biſciola; cui pro iſta Imagine adſtipulantur, Sixtus Senenſis, Bellarminus, Molanus, Bozius, Richardus Briſtoūs alij.

Gabriel Biſciola in Epit. Baronij ad an. Chriſti 31.

Damaſc. lib 4. de fide Orthod. cap 7. Nicephor l. 2. cap 7. Metaphraſt. 17. Auguſti, & 15. Nouemb. In Græcorum Menologio. Euagrius lib 4. cap. 26. Conc. Nicænū 2. Actio 5.

Sixt. Senenſ l. 2. Bibliot. S. Bellarm. lib. 2. de Imag. cap. 19. Molan. l. de Picturis cap. 5.

At quod

At quod de Litteris loquitur à Chriſto ad Abagarum miſſis, conſtat eas à Gelaſio Papa inter apocryphas pridem eſſe relatas.

Bozius lib. 15. de ſign Eccleſ. cap. 12. Rich. Briſtoüs tom 2. Motiuorum Antihæreticorum. Motiuo 18. Gelaſius diſtinct. 15.

II. Illa eſt quæ olim Paneadi habebatur, ab Hemorroiſſa, Chriſti Domini beneficio, ſanitati reſtituta, in facti memoriam conflata ſempiternam. Quæ in Iuliani vſque tempora ſtetit, ac innumeris inclaruit miraculis. Id talibus Sozomenus teſtatur: *Cum Iulianus certior factus eſſet Cæſareæ Philippi (ea eſt quidem vrbs Phœniciæ, quam Paneadem vocant) præclaram eſſe Chriſti Statuam, quam mulier quæ ſanguinis profluuio laborabat, cum eſſet morbo liberata, ibi collocauerat; eam deturbauit, ſuamque in eius loco poſuit. Quo facto ignis violentus de cœlo delapſus, ſtatuam illam circiter pectus perſecuit, caputq́, vnà cum collo in terram deiecit, atque in faciem humi ea in parte defixit, quæ fuerat à pectore diuulſa. Ex quo quidem tempore ad hodiernam diem, atra, tanquam fulminis ictu ambuſta manet. Id temporis igitur Gentiles ſtatuam Chriſti tanta cum violentia trahebant, vt eam confringerent. At Chriſtiani eius fragmenta cum collegiſſent, in Eccleſia poſuerunt, vbi etiam adhuc cuſtoditur. Ex baſi, ſupra quam hæc ſtatua locata erat, herba quædam vti narrat Euſebius, quæ morbis cuiuſque generis mederi ſolet, enaſcebatur, quæ quidem cuius generis eſſet, nemo noſtrorum medicorum, qui vel ſcientia valebant medendi, vel experientia, omninò nouit.*] Hactenus Sozomenus; Cui accedit auctoritas Actorum Artemij Martyris apud Metaphraſtem: Item Nicephori, Damaſceni, Theophilacti, & aliorum. Euſebius autem à Sozomeno allegatus iſta inſuper addit: *Pro*

Sozomen. lib. 5. hiſtor. Eccl. cap. 20.

Metaphraſt. 20. Octobr. Nicephor. lib. 10. cap 30. Damaſcen l. 1. de Imaginib. Theophilact. in c 9. Matthæi. Baron. in Annal ad annum Chriſti 302 Bozius lib. 15. cap 12. Bellarmin. lib. 2. de Imaginib. cap. 10. Molan. lib. de picturis c. 5.

foribus

foribus domus illius, æneam mulieris effigiem [durare memorant] *genibus flexis, & manibus inſtar ſupplicantis, in anteriorem partem extenſis, ſuper editum lapidem collocatam: huic è regione viri erectam Imaginem, ex eadem materia conflatam, veſtitu ad talos demiſſo, decenter ornatam, & manum mulieri porrigentem, &c.*]

Euſebius lib. 7. cap. 14.

III. Illa eſt, quam dicitur Nicodemus feciſſe, & quæ à Iudæis per ludibrium crucifixa, innumeris claruit miraculis. Refert hoc Athanaſius in libello de Paſſione Imaginis Domini. Et quanquam dubium eſſe poſſit, an ſit hoc opus Magni Athanaſij; tamen certum eſt (ait Bellarminus) eſſe antiquiſſimi auctoris, quandoquidem citatur tanquam antiquiſſima hiſtoria in Septima Synodo. Vide Ioannis Molani libellum, de picturis & Imaginibus ſacris inſcriptum.

Athanaſ. lib. de Paſſione Imag. Domini c. 4. Septima Synodus actione 4. Bellarmin. lib. 2. de Imagin. cap 10. Molanus lib. de pict. c. 5.

IV. Sit illa, quam benigniſſimus Redemptor Crucem baiulans, occurrentis Veronicæ linteo impreſſit, quæ hodieque (ſcribit M. Attilius Serranus) Romæ in B. Petri aſſeruatur. De quâ ſomnio proximum puto, quod Matthæus Weſtmonaſterienſis in floribus hiſtoriarum ad annum 73. ſtylo ſimili depingit : Cum Tiberius morbo lepræ graui teneretur; nuntiatur eidem quod Hieroſolymis medicus quidam eſſet, qui omnes morbos ſolo verbo curaret, neſciens quod cum Iudæi & Pilatus occidiſſent. Dixit itaque Voluſiano ſibi Priuato : Vade citiùs trans partes Marinas, diceſque Pilato vt hunc medicum mihi mittat, qui me priſtinæ ſanitati reſtituat. Cum

M. Attilius lib. de 7. vrbis Eccleſijs.

Digitized by Google

Cum autem ille ad Pilatum veniſſet, & mandatum Imperatoris expoſuiſſet eidem, territus Pilatus quatuordecim dierum iuducias poſtulauit. Intra quod ſpatium, dum Voluſianus quandam Matronam, quæ fuit familiaris Ieſu, nomine Veronicam, vbi Chriſtus Ieſus inueniri poſſet, interrogaſſet, ait: Heu Dominus meus & Deus meus erat, quem Pilatus per inuidiam traditum, cōdemnauit & crucifigi præcepit. Tunc ille nimis dolens, ait: Vehementer doleo, quia quod mihi Dominus meus iuſſerat, explere non valeo. Cui Veronica: Dominus meus cum prædicando circuiret, & eius præſentiâ nimis inuita carerem; volui mihi ipſius depingi Imaginem, vt dum eius priuarer præſentia, mihi ſaltem præſtaret ſolatium Imaginis ſuæ figura. Cumque linteum Pictori deferrem depingendum, Dominus mihi obuiauit, & quo tenderem, requiſiuit. Cui cum viæ cauſſam aperuiſſem, à me petijt pannum, & ipſum mihi venerabili ſuâ Facie reddidit inſignitum. Huius ergò Imaginis aſpectum, ſi Dominus tuus deuotè intueatur, continuò ſanitatis beneficio potietur. Cui ille: Eſtné huiuſmodi Imago auro vel argento comparabilis? Cui illa; non. Serio affectu deuotionis tecum igitur proficiſcar, & videndam Cæſari Imaginem deferam & reuertar. Venit ergo Voluſianus & Veronica Romam; dixitque Tiberio Imperatori: Ieſum à te prius deſideratum Pilatus & Iudæi morti tradiderunt, & per inuidiam Cruci affixerunt. Venit ergò mecum matrona quædam ipſius

r Ieſu Ima-

Ieſu Imaginem deferens, quam ſi deuotè proſpexeris, ſanitatis tuæ beneficium mox obtinebis. Cæſar igitur bannis ſericis viam ſterni fecit, & Imaginem ſibi præſentari præcepit. Qui mox, vt eam fuit intuitus priſtinam aſſecutus eſt ſanitatem. Et hæc Imago vſque hodiè Romæ, in Eccleſia Apoſtolorũ Principis populo demonſtratur, quæ & à portatrice, à quibuſdam à Veronica appellatur.] Hactenus ille: Fidem eius a me ne quære Lector.

Baron. in Annal. ad annum 34 Panigarolius parte 3. lect 4. contra Caluinum.

V. Sit, quæ Dominici Sepulcri Sindoni, reſurgente Domino, relicta, Auguſtæ Taurinorum, vulgò Turini in Pedemontanis magnificè honoratur. Id teſtatum habemus ab Illuſtriſſimo Cardinale Baronio, & Franc. Panigarolio, Aſtenſi, in Prouincia Mediolanenſi, Epiſcopo: Quicquid contra loquatur Campegius; qui libello de ſanctis Galliæ locis vult illam Camerini Picenorum op. detineri.

Claud Campegius l. de Sanctis Galliæ locis.

VI. Denique accedat, quæ B. Lucæ opus fertur. Neque enim is ſolùm Matris, ſed & filij pariter effigiem poſteritati committere ſtudioſus fuit, teſtante Baronio ex Metaphraſte. Cæterum, ait, alibi teſtatur Nicephorus S. Lucam Euangeliſtam, Dei Genitricis pinxiſſe Imaginem: ſed & Saluatoris effigiem ab eodem coloribus eſſe effigiatam aſſerit Metaphraſtes.] Quid quod hæc Chriſti prima? Iam-iam ex Caniſio didici, qui ſic: Is primus omnium, vt Simeon etiam Metaphraſtes affirmat, cera & lineamentis Chriſti figuram expreſſit.] Porrò, quia Metaphraſtæ toties mentio incidit, congruum duximus,

Baron. in Annal. ad annum Chriſti 48.

Caniſius lib. 5. cap. 22.

Metaphraſtes in vita S. Lucæ 22. Octob.

eius,

eius, hac de re, ſtylum hic appendere: *Hoc aut*, ſcribit, *inter cætera gratiſsimum eſt, quod ipſum quoque aſſumptum typum humanitatis Chriſti, ac ſignum eius quæ illum peperit, Lucas primus omnium cera & lineamentis pingens, vt ad hæc vſque tempora in Imagine honorarentur, tradidit; tanquam non ſatis eſſe exiſtimans, mente, & ſpiritu cum his eſſe quos deſiderabat; niſi etiam per Imaginem & typum verſaretur cum eis, quod feruentiſsimi amoris indicium eſt.*] Sic Metaphraſtes.

Sixtus Senenſis eadem verba affert l. 2. Bibliot. Sanctæ lit. l. in Luca.

Ergo præclaro Filij accepto exemplo, poſteris effigiem ſui communicare Virgo Mater clementiſſima neutiquam tergiuerſata eſt. Quâ porrò cauſſa?

Quâ cauſſâ. CAPVT 5.

EIus aliquid ex Metaphraſte iam dictum. Nouerat ſiquidem videndæ cæleſtis pulchritudinis ſuæ innumeros eſſe, & futuros olim cupientiſſimos. Quibus qua ratione ſatisfieri poſſet non alia arbitrata eſt, quam donando, adeoque beando mortales, nunquam expungenda ſacra ſui effigie. Neque enim par erat matrem diutiùs à dulciſſimo filij conſortio abeſſe. Seraphicus eam thalamus manebat, cui iam admiſſa, in Nati complexibus commoratur. Ergo vt apud tam loco remotos, quam tempore ſeparatos beneuolentiæ ſuæ ſigna deponeret, nil morata eſt, ſe penicilli lineamentis exprimi permittere. Id ipſum eſt, quod recenſitis Ignatij & Dionyſij deſiderijs Caniſius adducit: Cum multorũ, inquiens,

Vide Ignatij Epiſt. 1. & 2. Item Dionyſii Areop. l. de diuin. nominibus cap. 3.

 incen-

Caniſius lib. 5. cap. 22.

incenſus eſſet animus, vt Domini ac Dei ſui in cœlo
„ regnantis Matrem coram viderent, & videntes iure
„ ſuſpicerent, atque reuererentur; nec omnes tamen
„ vndique ad eam proficiſci, ſuoque deſiderio ſatiſ-
„ facere poſſent; prudens ac pium conſilium inuen-
„ tum eſt, vt Mariæ vultum, ſaltem in tabella depi-
„ ctum exciperent, hocque perenne monumentum,
„ tum præſentes, tum abſentes ad ſuum ſolatium reti-
„ nerent, alijque alijs inuicem communicarent.]

Quæ Mariæ Pulchritudo.

CAPVT 6.

NEmpe inexplicabilis. Quis teſtabitur, quàm qui vidit & obſtupuit, quin in terram retrò lapſus iuit? Is Dionyſius Areopagita, vir diuinus, fuit, cuius Epiſtola ad B. Paulum Apoſtolum tranſmiſſa [cõmunicauit R.P. Ioannes Maior, Societatis IESV Preſbiter & Theologus] quæ illa tandem ſit, non obſcuris indicijs demonſtrat. Ea ſic habet:

Dionyſ. Areopagitæ Epiſtola ad B. Paulum Apoſtolum.

SERVVS ET NOVISSIMVS, VNCTVS DIONYSIVS, ELECTISSIMO VASI, CÆLICO PAVLO, PRÆCEPTORI ET PRINCIPI, SALVTEM.

Auctores, qui huius meminerunt, vide adnotatos in margine præſentis libri c. 1.

Non credidi, confiteor, coram Deo Princeps mi Maximè, extra Deum ſummum & optimum eſſe, haberi etiam neque ab hominibus poſſe percipi, quem ego oculis, non tantum mentis, ſed corporis vidi, perſpexi, atque proprijs oculis intuitus ſum: Deifor-

Deiformem, atque ſupra omnes cælicos Spiritus, Sanctiſſimam Matrem Chriſti Ieſu Domini noſtri, quam mihi benignitas Dei, & clementia Saluatoris, & gloria maieſtatis Deiformis Virginis Matris eius. Quoniam cum à Ioanne, vertice Euangelij & Prophetarum, qui in corpore habitans, quaſi ſol fulget in cœlo, ductus fui ad Deiformem præſentiam altiſſimæ Virginis; tantus me, immenſus, diuinus ſplendor circumfulſit exterius, & plenius irradiauit interius; tanta etiam in me omnium odoramentorum ſuperabundauit fragrantia, vt nec corpus infœlix, nec ſpiritus poſſet totius ac tantæ fælicitatis inſignia ſuſtinere. Defecit cor meum, defecit ſpiritus meus, tantæ gloriæ maieſtate oppreſſus. Teſtor, qui aderat in Virgine, Deum, ſi tua diuina mente concepta non me docuiſſent, Hanc verum Deum eſſe credidiſſem. Quoniam nulla videri poſſet maior gloria Beatorum, quam fælicitas illa, quam ego infelix nunc, tunc vero feliciſſimus deguſtaui. Gratias ago ſummo atque Optimo Deo, Diuinæque Virgini, & eminentiſſimo Apoſtolo Ioanni, & tibi Eccleſiæ vertici atque Principi triũphanti, qui mihi talia clariſſime & clementiſſime præſtitiſtis. Vale.

Quid ad iſta addere tentemus nos, homulorum minimi? nihil profecto auderemus, niſi præeunte Nicephoro, qui poſt Epiphanium, talem affert Virginei habitus delineationem. *Sacratiſſimæ Deiparæ mores, formæque & Staturæ eius modus, talis, vt inquit Epiphanius, fuit. Erat in rebus omnibus honeſta & grauis, pauca admodum eaque neceſſaria, loquens; ad audiendum facilis & perquam affabilis; honorem ſuum & venerationem omnibus exhibens; ſtatura mediocri, quamuis ſint qui eam aliquantulum mediocrem longitudinem exceſſiſſe dicant. Decentis*

Nicephor. lib. 2. cap. 23. Molanus lib. de pict. c. 48.

dicendi [a] *libertate aduerſus homines omnes vſa eſt, ſine riſu, ſine perturbatione & ſine iracundia maximè. Colore fuit triticum referente, capillo flauo, oculis acribus, ſubflauas & tanquam oleæ colore pupillas in eis habens. Supercilia ei erant inflexa & decenter nigra: naſus longior, labia florida, & verborum ſuauitate plena. Facies non rotunda & acuta, ſed aliquanto longior; manus ſimul & digiti longiores. Erat denique faſtus omnis expers, ſimplex minimeque vultum fingens, nihil molliciei ſecum trahens, ſed humilitatem præcellentem colens. Veſtimentis, quæ ipſa geſtauit, coloris natiui contenta fuit, id quod etiamnum ſanctum capitis eius velamen oſtendit. Et vt paucis dicam, in rebus eius omnibus, multa diuinitùs inerat gratia.* Hactenus Nicephorus, ſed quaſi compēdio, vti & Cedrenus & nonnulla B. Anſelmi operibus adſcripta. Qui latius volent, adeant Marianas Alberti Magni, Pepini, Pelbarti, de Piſis, de Buſto, Bonifacij, Caniſij, Aliorum.

[a] Cenſuram in hæc verba animaduerſione dignam vide apud Caniſium l. 1. cap. 13.

Notandum huc obiter venit, quod quanquam nemini æquiparabilis fuerit eius pulchritudo, hominum tamen nullus, ob Angelicam eius puritatem, voluptariè concupiuerit. Quod quî factum, non aliter, quam ſingulari Spiritus Sancti beneficio Sponſæ conceſſo putandum eſt: *Quomodo enim,* ſcribit Cantipratanus, *aliter fieri potuit, non videmus.* Immo ipſe vultus ſplendor intuentes ac admirantes ad caſtitatem inuitabat, vti ex Ambroſio ſumptum multi docuerunt: Thomas, Bonauentura, Alexander Hallenſis &c.

Ioan. Thauler. ſerm 1 in Feſto Annũt. Mariæ. B Thomas Aquinas in 3. ſentent. d 3. q. 1. a. 2. ad 4. Bonauent. ibid. a. 2. q. 3. Cantiprat. l. 2. de Apib. cap. 29 p 5. Halenſis p. 3. q. 9. Nouemb 3. Bonifacius. lib. 1. cap. 7. Ambroſ. lib. de Inſtitut. Virginum c. 7.

Illam

Illam impenſè odit Dæmon.

CAPVT 7.

QVantus Mariomaſtigum in Diuæ Icones ſit furor, an dementia? vel hinc loquidò conſtare poteſt, quod eorum proauus ſeu Anteſignanus, Dæmon, earum præſentiam ſuſtinere nullo pacto valeat, ac multo magis cultum exhorreſcat atque exſecretur. Cuius inter plurima exempla, illud ex Theodoro Eliote ſeſe offert; quod cuidam ante Virginis Imaginem prono ac ſupplici adſtans, talibus eum verbis ab incœpto reuocare conatus ſit: *Iſtam Imaginem, ſi nolles me tecum luctari, caue amplius adores.* Cuius ne nomen quidem vafer hoſtis dignatus eſt proferre. Cui vix abſimile habes in Vincentij Speculo, & Pelbarti Pomerio; aliaque alibi. Quod quidem eius odium iam ab ipſo mundi exordio fuerat à Domino prædictum, quum ſerpentem, & in ſerpente, Dæmonem verbis talibus increparet: *Inimicitias ponam inter te & mulierem; & ſemen tuum & ſemen illius; & ipſa côteret caput tuũ, & tu inſidiaberis calcaneo eius.* Quod eſt porrò illud Dæmonis ſemen mulieri olim illiuſque ſemini inimicaturum? Profecto quotquot Virgineæ Iconis, Filium Ieſum brachijs implexum geſtantis Iconoclaſtæ reperiuntur. Vnde planè conſtat quo genio ingenioque Mariomaſtiges ducantur quoties in eius Imagines impudenter blaſphemant ac impotenter ferociunt.

Theodorus Eliotes. Vincent. lib. 7. cap. 107. Pelbartus lib. 5. p. 3. a. 3.

Geneſios 3.

Mario-

Mariomaſtiges rectè mortis damnantur.

CAPVT 8.

ET verò Antidicomarianitas hos extremo ſupplicio rectè affici,ac capitis damnari, *Lex Diuina, Humana, Concilia, Ratio, Exempla* probant.

1. Cor. 3.

Lex Diuina : *Si quis violauerit templum Dei, diſperdet illum Deus.* An non Sanctiſſima Virgo, Dei Templum? Dicat Cyrillus : *Tibi, ô plena gratiæ! vniuerſa creatura gratulatur, Angelorum cœtus & hominũ genus; quæ es Templum ſanctificatum, Paradiſus ſpiritualis &c.* Dicat Cyprianus : *Non receſſerat à venerabili pectore Matris Spiritus-Sanctus, ad verbũ Gabrielis elapſus; poſſidebat domum ſuam, & Templum quod ſibi conſecrauerat, &c.*

Cyrillus in Epi. can. 32. de Cõſecr. diſt. 1. can. Iacobus.

Cyprian. lib. de Chriſti Natiuitate.

Codex tit de Epiſcopis & Clericis; lege, Si quis.

Lex Humana : Si quis in hoc genus ſacrilegij proruperit, vt in Eccleſias Catholicas irruens,Sacerdo-
„ tibus & Miniſtris, vel ipſi cultui locoque aliquid
›› importet, iniuriæ quod geritur, à Prouinciæ Recto-
›› ribus animaduertatur : atque ita Moderator Prouin-
›› ciæ, Sacerdotum & Catholicæ Eccleſiæ Miniſtro-
›› rum, loci quoque ipſius & diuini cultus iniuriam,
›› capitali in conuictos ſeu confeſſos reos ſententia no-
›› uerit vindicãdam &c.] Quæ lex ab Arcadio & Honorio optimis Imperatoribus lata fuit.

Concil. Lateranen. tit. de Pactionib. c.16.

Concilia, in quibus Lateranenſe ſub Alexandro tertio celebratum; in quo ordinatum ac ſancitum eſt, vt omnes Eccleſiarum inuaſores & ſpoliatores, ſpiritalis gladij fulmine feriantur.

Ratio:

Ratio: Etenim ſi lege Iulia conſtitutum ſit, vt qui Imagines aut Statuas Imperatorum iam conſecratas conflauerint, aliudue quid ſimile commiſerint, crimine læſæ maieſtatis teneantur: atque ipſe pientiſſimus Imperator Theodoſius, vrbem Antiochenam grauiſſimè afflixerit, ob contumeliam in coniugis ſuæ Statuam perpetratam: Quam potiore iure ſeueriter in eos animaduertendum erit, qui in Imperatricum lectiſſimæ maximæque, Virginis Mariæ Imaginem, audacius aliquid non veriti fuerint attentare? De Elizabetha Anglicana, infami muliere legimus; tanti Icones ſui feciſſe, vt publicè expoſitas qui non honoraret, examini & pœnæ foret obnoxius.

Lex Iulia ff. digeſto nouo leg. qui Statuas.

Hiſtor. Tripartita l. 9. c. 32. Nicephor. lib. 12. c. 43. Chryſoſt hom. 2 17. & 20. ad pop. Antioch.

Nic. Sanderus l. de Orig. Sciſmatis Angl.

Exempla: Eorum plurima feruntur, & dedimus libris ſuperioribus primo, ſecundo, quarto. Quibus accedat ſingularis, Franciſci Gallorum Regis pietas, in reparandâ, ad Diuæ Virginis Icunculam, patratâ in vrbe, iniuriâ; cuius Gaguinus in Chronico, & Belforeſtus in Annalibus meminere. Ita autem res ſe habet.

Lib. 1. cap. 8. 9. 10. l. 2. c. 25. l. 4. c. 95.

Gaguinus l. 11. Chron. Franc. Annal. Belforeſti in Franciſco Rege.

Anno 1527. 3. Id. Maij, contigit Pariſijs, perditæ frontis & ſalutis Iconomachum ſacram Diuæ Statuam, quæ poſt D. Antonij in precio & cultu erat, capite truncare. Res in vulgus diffuſa, ad Regis aures etiam peruenit. Is ſubitò dolore & Zelo correptus, inquiri diligenter in nefarium iubet; mille aureos delatori daturum, & ſi crimine inſperſo condonaturum ſe, pollicitus. Fractæ interim Statuæ in

ſ locum

Digitized by Google

locum aliam ſufficit argenteam, auro inductam, quam cum Clero populoque ſolenniter per vrbem circumferri curauit, cantibus precibuſque coniunctis; à quo comitatu abeſſe, duxit religioni. Addit Bonfonius in Faſtis Pariſienſibus, hanc alteram, etſi ferreis clathris reclusam, nihilominus anno 1545. perijſſe: & tertiam in locum ablatæ relatam ſimiliter cum prima illa anno 1551. capite fuiſſe multatam; tãtum eſt ſc. Mariomaſtigũ in Virginem odium; quod non inferius debet ſequi ſupplicium.

Petrus Bonfonius lib. 3. de Faſtis Pariſien. c. 8. & 9.

NONNVLLÆ DEIPARÆ IMAGINES EMENDANTVR.

CAPVT 9.

SAcroſancti & Oecumenici Concilij Tridentini illud eſt, Seſſione, ſupra viceſimam, quinta: *In ſanctus & ſalutares obſeruationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri ſancta Synodus vehementer cupit, ita vt nulla falſi dogmatis Imagines, & rudibus periculoſi erroris occaſionem præbentes, ſtatuantur.* Quamobrem quum in Diuæ Iconibus ſeu ſculpendis, ſeu pingendis, ſeu fuſili arte exprimendis errores ſubinde, non tam operarum fortaſſean maleuolentiâ, quam conſuetudine à multis retrò ſæculis inueteratâ, ſubrepant: operæpretium me facturum putaui, ſi nonnullum laborem, in eliminandis iſtis erroribus collocem; Ioannis Molani grauiſſimi & inculpati ſcriptoris, in primis innixus auctoritati; cui, in hoc genere ſcriptionis

Concil. Trid. Seſſ. 25. in principio.

tionis, id adprimè quadrat;

Auia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita ſolo.

Facio etiam, vti conſtet, Statuario nulli aut Pictori licere, in re ſacrâ, id Poëtæ ſibi vſurpare:

— Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Conceptionis Virgineæ Icon reſtituta.

CAPVT 10.

Conceptam eſſe Beatam Virginem (verba ſunt Molani) ex oſculo, eſt fabuloſum & obſcurum quorundam figmentum. Vnde etiam memini me in Oliuerij Mailardi ſermonibus legiſſe acrem reprehenſionem Imaginis, in qua Anna & Ioachim ſub Aureâ Portâ ſe mutuò oſculantur, cum ſubſcripta rubrica:

Molanus lib. de Picturis c. 72. Vide de Feſto Conceptionis infra l. 6. c. 1.

TALITER CONCEPTA EST B. MARIA.

Videntur mihi huius erroris occaſionem deſumpſiſſe ex Apocrypho libro, qui inſcribitur Proteuangelium D. Iacobi, in quo ſic habet impreſſum in Germania exemplar: *Et ſtabat Anna in porta, viditq; Ioachim venientem cum gregibus ſuis; & accurrens appenſa eſt à collo eius dicens: Nunc cognoſco quod Dominus Deus benedixit mihi vehementer, quoniam quæ eram ſterilis in vtero habebo.* vbi videntur ipſi mihi pro [habebo] legiſſe [habeo.] Hoc aut ſimile quid eos reſpexiſſe putarim. Vnde S. Epiphanius: *Tametſi enim hiſtoria Mariæ*

Apocryphum eſſe vide in Gratiano diſt. 17. can. Sancta Mater Eccleſia &c. ſub Gelaſio Papa.

ſ 2 *& tradi-*

Digitized by Google

Hæreſi 79. cõtra Collyridianos. & traditiones habent, quod dictum eſt patri ipſius Ioachim in
„ deſerto: Vxor tua concepit: tamen non quod ſine coniugio hoc
„ factum, neque ſine ſemine viri, ſed futurum Angelus miſſus
„ prænaticinatus eſt, vt ne qua hæſitatio fieret, propter id quod
„ iam ex Deo ordinatum eſt, & à Deo promiſſum. Porrò ſicut
„ Canticorum liber rectè applicatur B. Virgini; ſic
„ etiam ſuauis inuentionis eſt, ea Virginis Imago, in
„ qua ei appinguntur Sol, Stella, Luna, Porta cœli,
„ Lilium inter ſpinas, Speculum ſine macula, Hortus
„ concluſus, Ciuitas Dei & ſimilia; adſcriptis etiam
„ verbis: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te:*
Cantic. 4. „ *electa vt ſol, pulchra vt Luna, Stella Maris, Porta Cœli,*
„ *ſicut Lilium inter ſpinas, &.* Hactenus Molanus; cui id
ſubiungo; non incongruè hiſtoriam Conceptionis
Virgineæ effigiari poſſe, duplice Gabrielis Archan-
Iudicum 13. geli ad Ioachim in deſerto, ad Annam in æde, vel
Lucæ 1. potius in horto agentes, apparitione; vti & Samſo-
nis in vetere, Ioannis Baptiſtæ nouo Inſtrumentis
paſſim neque incongruè exprimi cognouimus. Dixi
Vide Metaphraſten in S. Michaele, & Caniſium l. 3. c. 1. Gabrielis Archangeli, quodque ad Annam in horto
apparuerit: Siquidem Pantaleon, referente Meta-
„ phraſte, de hoc Gabriele Narrat, quod Mariæ Pa-
„ rentem Annam adhuc ſterilem inuiſerit, ac ei in
„ horto precanti (verba ſunt Caniſij) prædixerit fore
„ vt talem gigneret Filiam, quæ mater fieret Re-
„ demptoris.]

Etiam

Etiam Præſentationis.

CAPVT II.

ICONIS huiuſce exprimendæ duplex occurrit hiſtoria. Vna quâ ſacra Virgo Filium S. Simeoni offert, idque ex cauſſa, quam verbis hiſce affert Baronius: Scimus antiquitus Præſentationis ſolennitatem eam eſſe appellatam, qua Dei Genitrix Sancto Simeoni infantem Ieſum in templo obtulit, vt antiqua Ritualia, & alia vetuſta Eccleſiarum monumenta ſignificant; & ipſa inſuper oratio Miſſæ eius diei, planè indicat.] Sic Baronius. Verum ipſa Præſentatio Filij Chriſti paſſiua eſt, Virginis vero actiua; de qua non loquimur. Altera itaque melius collineabitur, ſi ipſa Sacerdoti ſummo à Parentibus oblata, auguſtiſſimum Salomonis templum velut ingredi videatur; eaque iuuencula & quaſi triennis; idque ampliſſimis teſtimonijs Cæſar Baronius in Apparatu ad Annales Eccleſiaſticos confirmat; Euodij, Gregorij Nyſſeni, Damaſceni, Germani Epiſcopi Conſtantinopolitani, Andreæ Cretenſis, Georgij Epiſcopi Nicomediæ & Cedreni, qui omnes conſentiunt, trimulam ſc. præſentatam, ac XI. ibi degiſſe annos. Ipſa itidem diei Feſti Collecta (vt vocant) de trienni Diuæ ætate, ſimili modò affert. Quis autem picturæ hic error? Ecce iterum Molanum; Conantur nonnulli exprimere, ex libello de ortu Beatæ Mariæ, apud Hieronymum, quod trien-

Vide infra de Feſto Præſentationis l. 6. c 3. Baron. in Martyr. Rom. 21. Nouemb.

Baron. in apparat. num. 48. Euodius apud Nicephorum, l. 2. c. 3. Gregor. Nyſſ. orat de S. Chriſti Natiu. Damaſc de Orthod. fide c. 13. German ... m. de Præſent. Andr. Cretenſ. ſer de Deipara. Georg. Nicomed. ſerm. de Præſent. Cedren. in Cõputo hiſtor. Molanus cap. 71.

Digitized by Google

Vide Iacobum à Vitriaco in hiſtoria Orientali cap. 62.

Ianſenius in Pſal. 119.

nis abſque ductu aſcenderit per quindecim gradus
templi. Verum quæ dicuntur de quindecim gradi-
„ bus, planè incerta eſſe annotauit Reuerendiſſimus
„ D. Ianſenius.] Hactenus Molanus. Ergo ſtante horum auctoritate, incerta, ſi non falſa & hæc quoque graduum quindecim repreſentatio, ſeu effigiatio eſt.

Etiam Sponſaliorum.

CAPVT 12.

Vide infra de Feſto Deſponſationis lib. 6. cap. 4.

AN verò animaduerſione dignum illud non eſt, quod in Diuæ Sponſalibus, vbi illa cum Ioſepho in manum venire depingitur; tam ſenex, tam curuus & quaſi ætate centenarius, adeoque baculo innitens maritus ei affingatur? Non aliter æſtimetur, quam quod iuuenis inueni conceſſus ſit; adeoque vtrique id Iſaiæ (ait Ioannes Gerſon) competere: *Habitabit iuuenis cum Virgine, & gaudebit ſponſus ſuper ſponſam.* Equidem Ioannes Heſſelius, celebris Academiæ Louanienſis Doctor Theologus, in Quartum Sententiarum ſcribens, grauiter id talibus refutat:

Heſſelius in 4. ſent. diſt. 28.

„ Epiphanius in Hæreſi Antidicomarianitarum narrat
„ fabulam, quod Ioſeph Mariam duxerit, cum iam
„ annum ſuæ viduitatis ageret octogeſimum. Verùm
„ nullo modo conueniſſet virum ferè centenarium &
„ imbecillem ſenem adhiberi Mariæ cuſtodem, cum
„ fugiendum eſſet in Ægyptum cum puero & Matre
„ eius, & inde redeundum. Nec decebat eum aliorum
„ filiorum amore eſſe diſtractum, qui curam tantæ

Virgi-

Virginis & prolis eſſet geſturus. Confirmauit fabu- «
lam pictorum carnalitas, qui ex ſua libidine de «
Ioſeph iudicantes, putant non aliter eum continere «
potuiſſe à Virgine niſi ſenex, & per ætatem proue- «
ctam impotens ad coniunctionem fuiſſet; pluri- «
mum derogantes gratiæ Dei, quæ tam efficax eſſe «
poteſt in adoleſcentulis ipſis, atque in aliûs ætatis «
hominibus. Credo igitur conformius eſſe Euange- «
licis literis, ſi Ioſeph credatur fuiſſe iuuenis, fortis «
& valens, qui poſſit induſtria & labore ætatis, Vir- «
ginem defendere; & vrgente periculo, mox puerum «
in Ægyptum deferre, & reducere, ac ſuis laboribus «
nutrire. Certè incõtinentiæ ſuſpicione, nõ caruiſſet «
Maria, ſi virum centenarium habuiſſet. Et vanus eſt «
carnalium timor. Facilius continet Deum timens «
iuuenis Virgo, quam impotens & libidini aſſuetus «
ſenex. Quantò autem magis hic Ioſeph, qui multò «
excellentior fuit Ioſeph filio Iacob.] Hactenus Heſ- «
ſelius. A qua quidem ſententia quanquam temerè recedendum non ſit; illam tamen Ioſephi ſenis, non tamen adeò decrepiti, tolerari poſſe, Ioannes Gerſon Academiæ Pariſienſis Cãcellarius ampliſſimus, ſcribit, his verſibus cogitatis: Gerſon in Ioſeph diſt. 5. Vide Molanum c 22. & 62.

Ergo Ioſeph reputaſſe ſenem fecere ſeniles
In ſe virtutes; vel neu carnalis haberet
Suſpicio de te quicquam carnale, Maria.

Etiam

Digitized by Google

Etiam Annuntiationis.

CAPVT 13.

Vide infra de Feſto Annuntiationis lib 6. cap. 5. & lib. 7. cap. 16.

QVid illud eſt? quibuſdam in locis exponitur Annuntiationis Dominicæ myſterium, corpuſculo quodam humano, inter Spiritus Sancti quos effundit radios apparente; quaſi è cœlo in Virginis vterum Chriſto Domino delabente, adeoque intuenti vulgo occaſionẽ hanc erroris præbente, quod noſter Redemptor corpus è cœlo (is Valentini Hæretici error olim fuit) attulerit; non ex puriſſimis Diuæ viſceribus aſſumpſerit. Faceſſat id, ô pictorum turba! nec tam portentoſæ labis anſam præbeatis. Et ſi B. Antonini Florentini Archiepiſcopi verba in medium producere, fructuoſum; audite:

Antoninus p. 3. tit. 8. cap. 4. paragr. 11.

» Reprehenſibiles ſunt etiam pictores, cum pingunt
» ea quæ ſunt contra fidem; cum faciunt Trinitatis
» Imaginem vnam perſonam cum tribus capitibus,
» quod Monſtrum eſt in rerum natura; vel in Annun-
» tiatione Virginis, paruulum puerum formatum, ſc.
» Ieſum, mitti in vterum Virginis, quaſi non eſſet de
» ſubſtantia Virginis corpus aſſumptum &c.] Faceſſat

Caniſius lib. 3. cap. 1.

& iſtud, in quo, Lutheri delirat ſapientia, Mariam accepta Hydria, foras ad hauriendam aquam prodijſſe, atque tunc illi vocem, neſcio vnde allatam, ſonuiſſe: *Aue gratia plena.* Virginem in dextram & ſiniſtram partem, vt inſolitæ vocis auctorem cognoſceret, circunſpexiſſe. Quæ deliria hæc? quæ figmen-

figmenta? In ædibus erat; genibus flexa erat; in meditatione erat; ad camini dextram erat, ſcribit Horatius Turſelinus; ad ſiniſtram Gabriele Archangelo adſtante & affante. Horat. Turſelinus l. 2. hiſtor. Lauret. c 17.

In ædibus, inquam: Quì enim aliàs factum, vt, Luca aſſerente, Angelus ad eam ingreſſus, cõmiſſæ legationis ſecretum aperiret? Quin Loſſium Lutheri diſcipulum, Magiſtro repugnantem habemus; cuius hæc ſententia eſt: Piè creditur Mariam ſolam fuiſſe in conclaui, aut alio loco precantem, legentem, aut meditantem de promiſſo Liberatore: cuius aduentum in carnem, vt multi alij, ardentibus votis exoptauit.] Miſer Luthere! vapulas à diſcipulo. Et ne quaſi huius, qui hæreticus eſt, ſola opinione duci videamur, quemque non niſi ad ridendam Magiſtri fabulam, produximus; pridem ſcripſit Ambroſius; *Solam in penetralibus, quam nemo virorum videret, ſolus Angelus reperit: Sola, ſine comite, ſola ſine teſte, ne quo degenere deprauaretur affatu, ab Angelo ſalutatur.* Pridem pronuntiauit Bernardus: *Suſpicandum non eſt, quod apertum inuenerit Angelus oſtiolum Virginis, cui nimirum in propoſito erat, hominum fugere frequentiam, vitare colloquia, ne vel orantis perturbaretur oratio, vel continentis caſtitas tentaretur. Clauſerat itaque etiam illa hora ſuum ſuper ſe habitaculum Virgo prudentiſſima.*] Sed & Andreas Hieroſolymitanus Mariã in thalamo collocat, quæ clauſas fores habuerit, quũ ad illam Angelus placidè ingrederetur. Næ iſtæc Lutherum vehemẽter feriunt, ac vanum eius commentum prorſus elidunt.

Ambroſius in c. 1. Lucæ.

Bernard hom. 3. de B. Virg.

Azorius tom. 2. Inſtit. Moral. l. 1. c. 18.

Andreas Hieroſol. in ſerm. de ſalutatione.

t *Flexis*

Digitized by Google

Flexis genibus ; ac Incarnationis myſterium meditans : Scribit enim Molanus : magnam probabilitatem habet, quod flexis genibus ſuperbenedicta Virgo, eo tempore ſe occupauerit, in Redemptionis Noſtræ meditatione. Si enim nec Danieli, viro deſideriorũ, „ niſi intentiſſimè oranti nuntiauit Gabriel tempus „ Natalis Chriſti : ſi Zachariæ Sacerdoti ante omnia „ annuntiauit exauditam eſſe deprecationẽ, qua Meſ- „ ſiam aduenire precabatur ; putãdum non eſt eum, ad „ hanc Virginem veniſſe Deo non intentam.]

Molanus c. 13. Vide Dionyſ. Carth lib. 1. de Maria, art 25. Heſſel. ſalutat. Angel. c. 10. Daniel. c. 10.

Quâ porrò Angelus formâ? Hieronymus aſſerit, illum in forma viri deſcendiſſe ; Ambroſius, ſexus virilis ſpeciem peregrinam aſſumpſiſſe ; Auguſtinus, facie rutilante, veſte coruſcante, ingreſſu mirabili, aſpectu terribili apparuiſſe, dum virginem ſalutaturus intraret. Quorum amplexus ſententiam „ Ioannes Azorius ſubſcribit : Decuit in hac ſpecie „ & figura vt Angelus appareret Virgini ; quoniam „ ſic apparuerũt Angeli Abrahæ & Iacob Patriarchis, „ Danieli & Tobiæ. Et veri ſimile eſt apparuiſſe tan- „ quam iuuenem modeſtum, decorum & elegantem, „ candidiſſimis quoque veſtibus indutum. Sic enim „ apparuiſſe Angelum quendam in Dominica reſur- „ rectione legimus. Hinc etiam eſt, vt credatur voce „ humanâ locutus, & vſus *Hebræo ſermone*, quia ad Vir- „ ginem ex Hebræis parentibus natam loquebatur.]

Hieronymus in Epiſt. ad Euſtochium. Ambroſ. lib. 1. offic. c. 18. Auguſtin lib 2. de fide Orthod. cap. 3.

Hactenus ille. Nec tamen ad Angeli aſpectum expauit Virgo conſtantiſſima, vtpote quam idem Gabriel inuiſere ſolebat (vt auctor eſt Ambroſius) ſuum

Ambroſ. l. 2. de Virgin. b.

Digitized by Google

ſuum nempe colloquium miſcens libenter cum Virgine. Qui plura eaque præclara de hoc themate volet, adeat B. Thomam Aquinatem; Caniſium; Ioannem Azorium, &c.

S. Thomas 3. p. q. 30. Caniſ. l. 3. c. 1. Azori. tom. 2. Inſtit. Moraliũ l. 1. c. 17.

Etiam Partus & Puerperij.

CAPVT 14.

HIc nimirum duplicis erroris duplex quoque adſit cenſura. Prior, quod Obſtetrix, quaſi à Ioſepho ſpõſo quæſita, parienti Virgini appingatur: Poſterior, quod Diua ægrotantium cæterarum more puerperarum pallida, thoro decumbens, cui multa muliercularum ſedulitas operam variam impendat; alia ſorbitiunculam, iſta culcitram, altera ceruical, alia id genus fomenta ſubminiſtrent. Quæ porrò hæc inſania eſt; quum ſacratiſſima Deipara Chriſtum Filium ſine vllo doloris ſenſu, Virgo ante partum, Virgo in partu, Virgo poſt partum, emiſerit in mundum?

Vtrumque errorem ancipiti gladio iugulent S. Hieronymus: *Nulla* (inquit) *obſtetrix, nulla muliercularum ſedulitas interceſſit: ipſa & Mater & obſtetrix fuit. Pannis inuoluit infantem* (ait Lucas) *& reclinauit eum in præſepio.* Quæ Euangeliſtæ verba Ioannes Maldonatus Theologus grauiſſimus diſcutiens: Non ſolùm falſa (ſcribit) ſed etiam fabuloſa, & vt ſuſpicor ex Rabbinis nata opinio illa eſt, quam non modò in neſcio quibus apocryphis libris, ſed etiam apud

Hieron. contra Heluidium. Vide Caniſium l. 2. c. 9.

Lucæ 2.

Maldonat. Cõmentar. in c. 2. Lucæ.

 Suidam,

„ Suidam, nimis in hac re credulum auctorem lego „ parienti Mariæ obſtetrices affuiſſe. Acutius Eccle- „ ſiaſtici viderunt auctores, hoc ipſo loco indicari, ſine „ vlla eam obſtetricis ope, peperiſſe; Gregorius Na- „ zianzenus, in Chriſto patiente; Cyprianus in ſecun- „ do de Natiuitate Chriſti; Gregor. Nyſſenus Oratio- „ ne prima de Reſurrectione Chriſti; Hieronymus „ contra Heluidium; Fulgentius in ſerm. de laudibus „ Mariæ; & Bernardus ſermone 4. in Vigilia Natiui- „ tatis Domini.] Hactenus ille.

Theod. in can. 82. 6. Sinodi.

Theodorus Balſamon: Is ſextæ in Trullo Synodi canonem 82. exponens; *Eos*, ait, *malè facere arbitror, qui arcanam & ſalutarem* Domini *& Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti Generationem thoro ſtratam exprimunt.*

Cyprianus de oper. car. in nat. Chriſti.

S. Cyprianus: *Quæ & in partu & poſt partum virgo diuina virtute permanſit; æquè ſine dolore parturijt, nec aliquo indiguit obſtetricis obſequio; ſed ipſa Genitrix & obſtetrix deuotam dilectæ Soboli exhibet clientelam, attrectat, amplectitur, iungit oſcula, porrigit mammam; totum negotium plenum gaudio, nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio.*

Nazian in Tragœdia Chriſti patientis.

Gregorius Nazianzenus hiſce Iambis idem teſtatur.

Matrem abſque ſponſo ſcimus & viro: ſuas
Hic nulla partes, & ſuam manum obſtetrix
Deprædicauit: partus hic diuinus eſt.

Henricus Mechlinienſis homil. in Natiu. Domini.

Denique, vt Noſtratium vnus, licet recentior loquatur; Henricus Lutenius Mechlinienſis, ita de hoc „ themate diſſerit: Ridendi ſunt qui Mariam virgi- „ nem, dum ipſius puerperium depingunt, aut ſculpunt, lecto

punt, lecto decumbentem effingunt, quaſi ægrotan- „
tium more puerperarum quæ cum dolore pariunt, „
obſtetrice, lecto, culcitris, fomentis & pluribus ſub- „
ſidijs indiguerit. Nam eo quid ſtultius, quid deli- „
rum magis?] Atque hactenus de duplice iſto abuſu.

Porrò vt quid hiſtoriæ huius efformandæ veritati conformius ſculptoribus pictoribuſque afferamus; non incongruum erit Diuam complicatis manibus, inque genua, ante paruulum filium prouolutam præſentare. *Ipſum* enim, *quem genuit*, canit Eccleſia, *adorauit*. Iuxta quam Ioſeph ſimiliter ſupplex deſcribatur; boue & aſino humanitatis officia (portentum!) Domino ſuo offerentibus. Id enim perquam veriſſimile eſſe adnotauit Baronius; ac varios auctores ita ſentientes in Annalibus producit. Nimirum vt locum hic habeat iſtud Iſaiæ: *cognouit bos poſſeſſorem ſuum & aſinus præſepe Domini ſui.* Et Abacuc iuxtà Septuaginta: *In medio duorum animaliũ cognoſceris.*

Molanum conſule cap. 20. & 73. de picturis.

Boron. tom. 1. Annal. in principio.

Iſaiæ 1.

Abacuc 3.

Cæleſtium porrò Geniorum choros quis neget etiam forma viſibili, affuiſſe? quis inficietur & Paſtores, eoſque, ſecundum V. Bedam, numero tres adſtitiſſe? Immò neque paradoxon erit, ſi fons lympidiſſimæ vndæ, è petra copioſiſſimè ſcaturientis ſchemati inſeratur; de quo, Cardinali Baronio ſic viſum eſt teſtari: Nec tacendum quod tunc etiam
in eodem puerperio accidiſſe fertur miraculum; ni- „
mirum quod in eadem ſpelunca, ad ea, quæ vſus „
cottidianus expoſcebat, è petra fluxit aqua, quæ „
nunquam potuit exhauriri; ſed manſit diutius diui- „

Beda de locis Sanctis c. 8.

Lucas cap. 2.

Baron. in apparatu ad Annal. Eccl.

t 3 næ vir-

„ næ virtutis monumentum. Siquidem adhuc Bedæ „ temporibus, viuebat cunctis perſpicuum tantæ rei „ prodigium &c.] Huc vſque Baronius; quum paulò antè refutaſſet tanquam fabulam, id quod in D. Zenonis Epiſcopi Veronenſis ſermone 6. de Dominico Natali verbis hiſce legitur: Maria incorrupta concepit, poſt conceptum virgo peperit, & poſt partum virgo permanſit. Obſtetricis incredulæ periclitantis, enixâ in teſtimonium repertâ eiuſdem eſſe Virginitatis, incenditur manus; qua tacto infante, ſtatim edax illa flamma ſopitur: ſicque illa medica feliciter curioſa, dum admirata mulierem virginem, admirata infantem Deum, ingenti gaudio exſultat; quæ curatum venerat, curata receſſit.]

S. Zeno ſerm. 6. de Nat Domini, ſi quidem eſt Zenonis; nã inter eius opera nõ exſtare ſcribit Sixtus Senenſis l 4 Bibl. Qui autem ei tribuuntur ſermones, ſunt Hilarij, Baſilij, aliorum.

Etiam ſtantis Diuæ iuxtà Filium in Cruce pendentem.

CAPVT 15.

DVlciſſimam Matrem Chriſto in Cruce pro Mortalium æternâ ſalute morienti affuiſſe, non aliundè optamus, quam ab ipſo ſacro Euãgelij fonte haurire: de quo qui vidit, teſtimonium perhibuit; & ſcimus, quia verum eſt teſtimonium eius: *Stabat*, inquit, *iuxta Crucem Ieſu Mater eius*; Neque id nos agitamus: illud autem; an dextera, an ſiniſtra Crucifixi, Deiparæ tribuenda ſit. Siquidem priſcorum quorundam opinio fuit, applicaſſe ad ſiniſtram; diſcipulum, quem diligebat Ieſus, ad dextram. Illius rei exemplum ex Sophronio Hieroſolymorũ Epiſcopo ha-

Ioannis 19.

copo habemus; dum in Commentario Sanctorum Cyri & Ioannis, miraculo 306. ita enarrat: *Ecce Imaginem maximam & mirificam vidimus, repræſentantem in medio quidem picturam Domini noſtri Ieſu Chriſti: Chriſti autem Matrem & Dominam noſtram Deiparam ſemper Virginem Mariam à ſiniſtris, à dextris vero baptiſtam Saluatoris noſtri Præcurſorem.*] Quin etiam Bernardinus de Buſto Franciſcanus, ætatis propinquioris auctor, in hanc opinionem ſcribit, & rationes adducit.

Sophronius cōmētario de SS. Cyro & Ioan. tom. 3. Concil. fol. 107.

Molanus c. 5.

De Buſto p. 3. marial ſerm. 6. conſiderat. 5.

Prima eſt: Maria ſtans ad Crucem faciem tendebat ad Orientem.

Altera: Ad Aquilonem ſtabat, vt oraret pro peccatoribus, qui ſunt ex parte ſiniſtra Chriſti: idque vt firmet, illud Canticorum affert: *Surge Aquilo & veni Auſter; perſla hortum meum, vt fluant aromata illius.*

Cantic. 4.

Tertia ex Pſalmis deprompta eſt; in quibus conquerentis Domini hic verſiculus: *Conſiderabam ad dexteram, & videbam: & non erit qui cognoſceret me.* quia, addit non erat ibi B. Virgo, ſed in ſiniſtra parte.

Pſalm. 141.

Verùm quam hæc opinio non admittenda ſit; contraria, Virginis ad filij dexteram ſtantis ſuſtinenda, primò vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo, quæ non infirmis nititur argumentis, conuincit. Vide noſtratium, vide exterorum antiqua, noua Templa, cœmiteria, alia publica loca, in quibus innumera auorum, quid ſentirent, veſtigia; quid videas?

Accedunt veteres nummi, antiquitatis ſani indices; qui idipſum monſtrent. Eorum vnus, iſque aureus

aureus, in Lætienſi Aduaticorum Monaſterio curâ magnâ ſeruatur, Henrici Imperatoris donum; illuc ex Conſtantinopolitano opido, anno 1208. tranſmiſſum. Eius ectypon licet videre in I. Lipſi notis ad libros de Cruce.

Lipſius ad cap. 16. lib. 2. de Cruce.

3. Reg. c. 2.

Quid ſi altera Bethſabee Maria, ſedeat ad dexteram veri Salomonis in cœlo triumphantis, (*dextera illius amplexabitur me*; prædixerat illa) non prius ſtetit ad dexteram in terra patientis? Præferetur etiam, credo, diſcipulus Matri? Et verò ipſæ Bernardini rationes tantum non officiunt, quin faciunt pro nobis: videamus.

Cantic. 2.

Diua, inquit, faciem ad Orientem tendebat; & ego, Chriſtus (ſecundum omnes ſanos auctores, & templorum vſum ſtruendorum) ad Occidentem habebat obuerſam; adeoque iſtâ matris & filij vultuum oppoſitione licuit ad inuicem contemplari & compati. Et ad Aquilonem ſtabat mater, addit, vt pro peccatoribus filium oraret. Infero; ergo ad nati dexteram ſtabat: neque enim video, quì poſſim Occiduam plagam ſpectare, niſi Aquiloni dextera reſpondeat. Atqui Chriſti facies occiduæ, ergò dextera frigidæ iſti & ſiccæ, obuerſæ plagis: & ſtetit Maria ad Aquilonem; ergo ſtetit ad Chriſti dexteram. Quod verò Bernardinus adducit ex quarto Canticorum Capite; *Surge Aquilo, & veni Auſter, &c.*

Cantic. 4.

Vtriuſque Cardinis, putem, ad Eccleſiæ hortum ſubeundum colendumque, inuitamentum; aut certè, ad literam cum Petro Nannio, hac paraphraſi ornaue-

Petr. Nannius paraphr. in c. 4. Cant. Cant.

ornauero: *Sit refrigerium ex Borea, calor ex Auſtro; vt hoc temperamento latiùs & copioſiùs fluant aromata.*

Nec tertium ex Pſalmographo vrget; *Conſiderabam ad dexteram, &c.* Quomodo enim iſta ſubſiſtant: Maria ad ſiniſtram, Ioannes ad dexteram ſtabant; &, *conſiderabat Dominus ad dexteram & videbat, & non erat qui eum cognoſceret?* An Ioannes, recèns Mariæ in filium datus à Chriſto patiente, Chriſtum patientem compatiens non agnoſcebat? Iacobo de Valentia, Chriſtopolitano Epiſcopo adhæream; qui id Chriſto, à Iudæis in horto Oliuarum capto, atque à diſcipulis quibuſque derelicto, cauſſanti tribuendum retur. Vel ad dexteram. i. ad partem proſperam, ſi quis inueniretur, qui toto Paſſionis tempore, in mei fauorem loqueretur; & non erat qui auxilium ferret aut fauorem: immò omnes ſententiam mortis ferentes, in me conſpirabant. Stet ergo conſuetudo olim inueterata; & praxis toto orbe obſeruata, beatiſſimæ Virginis dexteræ filij adſtantis. Neque hic prætereundum eſt, quod Chriſtianus Adrichomius, in Hieroſolymorum vrbis delineatione, verbis hiſce notauit: B. Maria, cum Ioanne, Magdalena « & alijs mulieribus, firma mentis fideique conſtan- « tia ſtetit, quindecim vlnis, quæ nunc octodecim gra- « dibus metiuntur, à Cruce Domini ſeparata.] «

Iac. de Valent. in pſal. 141.

Adrichomius num. 253.

Sed neque illud Baronij ex Simeone Metaphraſte: Porrò (ſcribit) Dei Genitricem, quæ cum cæteris prius enarratis fœminis [conſule quæ illæ ſint] aderat; magna cum reuerentia, collegiſſe quantum «

Boron. tom. 1. Annal. ad an. Chriſti 34. Metaphraſtes 15. Auguſt.

„ potuit, ſanguinem & aquam, quæ è latere Domini
„ fluxerat, ex antiquioribus monumentis recitat Me-
„ taphraſtes; qui & hæc inſuper addit: dicunt hi qui
„ de rebus his tractarunt, eam ab initio vſque ad finem
ſe fortiter atque conſtanter geſſiſſe, honeſtè qui-
dem, & non indecorè vtentem motu animi: factis
„ etiam oſtendens, ſe eſſe matrem omninò illius, qui
„ motum animi certis finibus continuit. Mortuum-
„ que videns Filium, eo motu vſa eſt, vt oportuit:
„ quin etiam in eo de Cruce deponendo; maternis
„ manibus inſeruiuit, & clauos qui extrahebantur in
„ ſinu ſuo accepit, & membra illius amplexa eſt, par-
„ tim quidem vlnis aſtringens, partim quidem ſuis
„ lachrymis plagas emundans. Dein tota toti corpori
„ circumfuſa: *Ecce tibi ab omni ſæculo præfinitum myſterium*
„ *ad finem vſque deuenit, ô Domine!* placidâ voce dixit:
„ & Ioſepho in manus tradens ſudarium, ait: *Tibi au-*
„ *tem deinceps curæ erit, vt Sepulturæ tradens, hoc eum honeſtè*
„ *componas, myrrhâ condias, & ei Iuſta facias.*

Vide Adrichomiũ num. 123. & l. Bonifaciũ l. 1. hiſt. Virg. cap. 16.

Etiam Diuæ Morientis.

CAPVT 16.

NEc illud Pictori cedemus, Virginem mortis præſciam proximamque, ægrotantis vultu habituque monſtrandam eſſe. Et tamen id etiam fit. Recede, quiſquis pictor fingis; aut ex Iudoco Clichtouæo poſt B. Auguſtinum aſſerenti, diſce: *tam fuit à dolore carnis extranea, quam à corruptione fuerat aliena.* & pau-

Clichtouæus l. de Aſſumpt. Mariæ c. 6.

& paulò poſt: *Quânam ratione*, arguit, *ea quæ corpore quidem in terris degerat, ſpiritu autem in cœlis ſemper conuerſata, nullam habens ad carnem affectum, ſed liberis contemplationum alis, cœli ſecreta penetrarè aſſueta, in ſolutione naturalis compagis animæ ad corpus, vllum perſenſiſſet doloris aculeum?* Non igitur, infert Molanus, pingi illa debet habitu & ſpecie ægrotantis.] Molan. cap. 67.

Quid autem? Num lecto decubuit? Nicephorus & quidam alij Græcorum, aiunt. Nicephorus: *Tempus* (inquit) *inſtabat, quum in Sion, ſuper humiliore lecto reponitur &c.* Multaque prætereà affert, planè arti pictoriæ facientia; nec omnia improbarim. Sed perplacent quæ Clichtouæus iterùm, & ex illo Molanus: *Crediderim eam non decubuiſſe lectò, more ægrotantium, & qui morbo preſſi claudunt hanc vitam (cum venia pictorum & ſculptorum) cum neque infirmitate vexata, credi potius debeat, neque debilitate proſtrata; ſed flexis reuerenter genibus, & ſublatis in cœlum manibus, inter orandum, acceptiſſimũ Deo Spiritum cõmendaſſe, quemadmodũ Paulũ primum Eremitam obijſſe tradit Hieronymus.*] & poſt pauca idem Clichtouæus rationem eius reddens: *Nullum certè decentius emigrationis è corpore genus, nulla honeſtior ratio; quam in ſpeciem orantis, poſitis genibus, & vtraque in cælum extenta manu, extremum vitæ diem claudere, vt ipſo corporis habitu, demonſtretur occupatio mentis, & ſubleuatio ad Deum, quum ſui corporis relinquit ergaſtulum. Quare non incongruum viſum fuerit & hunc reſolutionis modum Sacro-Sanctæ Virgini pro affectu aſſcribere, vt & eo ipſo aſſimilata fuerit filio ſuo, cœlos in Aſcenſione penetranti, qui (vt*

Nicephor. lib. 2. cap. 21.

Vterque vbi ſupra.

 ait Lucas)

Digitized by Google

ait Lucas) eleuatis manibus ferebatur in cælum. Hactenus Clichtouæus.

Etiam Aſſumptionis.

CAPVT 17.

Vide infra de Feſto Aſſumpt. l.6. c.9. 10. 11. 12. & 13.
Anton. p.3. tit. 8. c. 4. paragr. 11.
Molanus c.73.
Baron. tom. 1. Annal. ad an. Chriſti 48.

DImiſit, ſcilicet, in cœlos ſcandens Diua, Cingulum; atque in Beati Thomæ manus delapſum eſt; incredulitatis, quod à morte Dei Filius ſurrexiſſet, mnemoſynon futurum. Id figmentum eſt, nec tolerandum; adeoque à B. Antonino, Molano, Baronio alijſque ex pictorum officina rectè exploſum. Affero Antonini, vt antiquioris, verba à Molano repetita: *Nec etiam*, ſcribit, *laudandi ſunt pictores, cum Apocrypha pingunt; vt obſtetrices in partu Virginis; & Thomæ Apoſtolo cingulum ſuum à Virgine Maria, in Aſſumptione ſua, propter dubitationem dimiſſum.*] Nec aliter ſonant verba Baronij.

Ac demum in extremo Iudicio Mortalium.

CAPVT 18.

SVpplex pingitur, ac quaſi in preces, manibus decuſſatim ſe tangentibus, poplitibus incuruis, capite demiſſo, ſoluta. Quis, quæſo, ibi futurus precibus locus, in Domini magnâ illâ Die; Die, inquam, Domini, ſoli Iuſtitiæ, nulli Miſericordiæ ſeruatâ? Nugæ, nugæ ô pictores! Ab æterno decreta ibit in effectum, inexorabilis ſententia æternorum. Et

quia

quia cum Molano hanc reſtitutarum Iconum ſeriem ſum exorſus, porrò cum eodem finiam. In extremo, inquit, iudicio aliqui apponunt B. Virginem & Baptiſtam orantes, quæ pingēdi ratio videtur ſapere Origenicum dogma, de ſaluatione damnatorum; & directè repugnare illi, quod ex Hieronymo citare ſe dicit Gratianus: *In præſenti ſæculo, ſcimus orationibus inuicem nos poſſe iuuari. Cum autem ante tribunal Chriſti venerimus; nec Iob, nec Daniel, nec Noë rogare poſſe pro quoquam.*] Hactenus de beatiſſimæ Virginis veris, falſis, dubijs Iconibus. Iam eiuſdem perueſtigemus Reliquias.

Molanus c. 16.

Gratianus 13. quæſt. 2.

RELIQVIÆ BEATISSIMÆ VIRGINIS.

CAPVT 19.

QVas porrò proferam? Si Patrum Eccleſiæ Hieronymi, Auguſtini, Bernardi, Anſelmi, Iuuenalis Hieroſolymitani, aliorumque (vt proximo libro cap. 11. explicabimus) vniformis eſt ſententia, B. Virginem non animâ ſolâ beatam, ſed & corpore cæleſtem aulam inijſſe; quid Reliquiarum eius (Græcis λειψάνων) nobis hoc in mortali & miſerabili deſerto reſtabit, quod iactemus, veneremur, lætemur? Equidem ingens gaudiorum incentiuum nobis eſſet, ſi Chriſtophori illius thalami vſurâ frueremur. Etenim ſi B. Chryſoſtomo (vt omittam quod Titi Liuij, Eloquentiæ nomine aliquot Iberos; Salomonis, Sapientiæ & Magnificentiæ titulis, Regi-

Hieron. tract. de Aſſumpt. Aug. Serm. de Aſſumpt. Bern. Serm. de Aſſumpt. Anſelm. lib. de excellent. Virg. cap. 8. Iuuenal. a Niceph. citat. lib. 2. cap. 23. Vide Baronii in Martyrolog. Rom. 15. Aug.

 nam Sa-

Digitized by Google

nam Saba;Petri vt Apoſtolorum Principis,Paulum, videndorum deſiderium in viam traxerit)illud Præſepe Domini, quod Conſtantinopoli olim, nunc Romæ aſſeruatur, adeò animos mouit, vt exclamaret; *O ſi mihi liceret videre illud Præſepe, in quo Dominus iacuit!* nobis non licuerit magis dicere; non libuerit fauces in parem Apoſiopæſim laxare: *O ſi nobis liceret videre regium illud Præſepe Mariam, in quo Dominus nouem menſes iacuit; ex quo humanitatis ſuæ ſumpſit originem!* Verum non id viſum Domino, qui per Pſalmographum iam antè edixerat: *Exſurge Domine in requiem tuam; tu, & Arca ſanctificationis tuæ.* Neque enim par erat, vt quæ incorrupta corpus ſubminiſtrauerat, corruptioni nulli obnoxium, de quo propterea ab eodem Propheta dictum; *Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem*; eadem principium, origo & quaſi fons, alterationem eiuſmodi à morte pateretur. Vnde B. Ioannes Damaſcenus: *Cuius in partu incolumis virginitas manſit, eâdem è vitâ migrante, corpus ita conſeruatum eſt, vt non diſſolutum, ſed ad præſtantiorem & diuiniorem vitam, quæque non iam morte interrumpitur, verum in infinita ſæcula ſæculorum permanet, tranſlatum ſit.* & inferius paulò Deiparam alloquens: *Non enim*, inquit, *anima tua in infernum deſcendit, nec caro tua corruptionem vidit.* Hactenus Damaſcenus.

Chryſoſt. hom. 2. in Luc.

Pſalm. 131.

Pſalm 15.

Damaſc. orat. 1. de Dormit. Deiparæ.

Ergo eius aſſumpto & cœlis donato corpore, ſaltem id nobis boni reliquum eſt, vt quæ ſacratiſſimo iſti tabernaculo proxima fuerunt, aut inde prodierunt, lætanter glorioſeque poſſideamus atque prædicemus.

Digitized by Google

dicemus. Quibus obtinendis ſeruandiſque, non vltima profecto gratia ac gloria Pulcheriæ ſanctiſſimæ Heroinæ referenda eſt; quæ (teſtante Nicephoro) *conquiſitis vndequaque Reliquijs, quæ ad Mariam pertinerent, tria ei templa Conſtantinopoli ædificauit.* Nicephor. lib. 17. cap. 28.

Obiectiuncula refellitur.

CAPVT 20.

VOciferantur Mariomaſtiges: Quid ridiculum magis, quam dementatos adeò videre Papiſtas, vt iſta Marianarum Reliquiarũ ſomnia ſeu figmenta, non ſolùm eſſe (quod falſiſſimum eſt) ſibi perſuadeant; ſed tanquam Fidei articulum credenda, facili leuique plebeculæ mendaciſſimè proponant. Quorum iſtis latratibus compendiò reſpondeo; non articuli Fidei loco eas nos habere, aut vt tales populo venditare; ſed modò Traditionum (quas boni iſti repudiãt) auctoritati; modò veterum Auctorum fidei; modò Miraculorum ad eas patratorum ſplendori accedentes, Deiparæ Reliquias eas eſſe, nihil aut vix nihil nos ambigere; adeoque venerari & colere; nos earum præſentiâ beatos fateri & eſſe; quanquam harum ab illis certitudo quandoque maior, & ex eâ honor habeatur.

Reliquia-

Digitized by Google

Reliquiarum Mariæ quinque claſſes.

CAPVT 21.

ILlæ in quinque claſſes diſtinguuntur: quarum Prima eas complectitur, quæ corporis fuerunt: Altera cohærentes proximè: Tertia virgineum funus concomitantes: Quarta quæ id ſubſecutæ: ac denique quæ Chriſto ſeruierunt, ab eius Matre acceptæ. Earum ecce Series:

Prima. Lac, Capilli, Domus, Lectus, Induſia, Togæ, Zona, Vitta, Vela, Pecten, Soccus, Annulus, Chirotheca.

Secunda. Fuſus, Fontes, Lapides, Arbores, Epiſtolæ, Icones, Columna.

Tertia. Sudarium, Feretrum, Sepulcrum.

Quarta. Albæ ſeu Planetæ, Sedes, Candelæ, Oleum, Theologia.

Quinta. Præſepe, Faſciolæ, Cunnæ, Induſium, Toga inconſutilis, Sudarium.

Plures quæ Deiparæ habeãtur, in notitiam noſtram, licet quæſitione multiplice factâ, non deriuarunt.

VBI PRIMÆ CLASSIS RELIQVIÆ;
Ac primò,
Lac; Capilli, Domus, Lectus.

CAPVT 22.

Lac. L*Acteum* illum vberum niue candidiorum *Liquorem*, multoties Chriſto propinatum, Aſſiſium, in B.Da-

in B. Damiani, Ordinis S. Claræ Cœnobio; Mons Gerardi in Flandris; Duacum in Diui Amati; Tungri Eburonum; [a] Toletum & [b] Ouetum in Hiſpanijs; [c] Pariſij quum in cathedrali templo tum in ſacro Regis ſacello, aliaque Orbis loca poſſident.

Relat.

[a] Hiſtor. Hiſp.
[b] Marinæus Siculus lib 5. de reb. Hiſpan.
[c] Petr. Bonfon. l. 2. Faſtor. Pariſ. c. 6 & 10.

Capilli.

Capillorum eius flauorum (ante ex Nicephoro notaui) partem Roma in D. Crucis magna religione conſeruat, vbi ſubterranea B. Helenæ Capella, & hîc ſacrum pignus; quem locum annuè, ſemel tantum, ſoliſque fœminis Martij 20. ſubire, & in pignore quod eis oſtenditur, Deiparam venerari conceſſum eſt. Huius fidus eſt teſtis M. Attilius Serranus libro quem de ſeptem vrbis Eccleſijs conſcripſit. Eorundem aliquid habet [a] Ouetum; Participant & [b] Altimontum in Calabria; [c] Aquiſgranum in Germania; [c] Mons Gerardi; [d] Duacum; Audomaropolis; [e] Mareolenſe aſceterium Atrebato mille paſſibus abiunctum; & quondam ampliſſimum B. Virginis in Croylandiâ inſulâ Monaſterium, ex dono Henrici Cæſaris; quos ipſe ab Hugone Gallorum Rege acceperat: De quibus ſic Ingulphi Abbatis hiſtoria: *Idem Imperator contulit de Crinibus S. Dei Genitricis Mariæ, quos Rex Franciæ ei, incluſos in aurea pixide, dederat.*

M. Attilius Serranus lib. de 7. vrbis Eccl.

[a] Marinæus Siculus lib. 5. de reb. Hiſpan.
[b] Gabr Barrius Frãcicanus lib. antiq. Calabr.
[c] Rel.
[d] l antiq MS. Eccl. S Amati.
[e] Monument. Eccl. MS.

Ingulphus Abbas Monaſter. Croylãdienſ. in hiſtor. ſua.

Domus.

Domus Virginis ſuam deſcriptionem habet lib. 4. Eius partem ſe habere dicunt Aſcetæ Montis S. Eligij, iuxta Atrebatum.

l. 4. c. 40. & 41.

Lectus.

Lecti eodem Attilio aſſertore, Romæ in S. Mariæ Maioris, pars aſſeruatur.

Attil. vbi ſup.

Digitized by Google

Induſia. CAPVT 27.

DVo Beatiſſimæ Virginis *Induſia* ſiue *Interulas* reperio; quarum altera *Carnoti*, altera *Aquiſgrani* in magna veneratione habentur. Illam *Carnotenſibus* liberalitas Caroli Calui Gallorũ Regis, impertiuit, ſingulari olim miraculo longè cantatiſſimam; cuius meminere Willielmus Anglus Monachus Malmeſburienſis; Rogerus de Houeden; Thomas Walſingham; Wilhelmus Gemiticenſis; Hannoniæ Chronicon; Antoninus; Belforeſtus; ac nouiſſimè Ioannes Bonifacius. Malmeſburienſis antiquiſſimi auctoris, Henrico primo, Anglorum Regi coëui, ſigno verba: *Rollo piraticam aggreſſus, cum vbique libera ſpatiaretur inſania, apud Carnotum hæſit. Siquidem ciues nec armis nec muris confiſi, Beatæ Dominæ Mariæ ſuffragium adorant. Camiſiam quoque eiuſdem Virginis, quam Carolus Caluus cum alijs Reliquijs à Conſtantinopoli aduexerat, in modum vexilli, ſuper propugnacula, Cuſtodum trita pectoribus, ventis exponunt: hoſtes viſam ridere, & in eam per inane ſagittas dirigere, non impunè. Nam mox oculis obnubilatis, nec retrò regredi, nec ante tendere valuere. Quod opidani lætis animis conſpicati, multa eorum cæde, quantum Fortuna aſpirabat, gaudium ſuum ſatiarunt. Euaſit tamen Rollo, quem fidei ſuæ Deus reſeruabat.* Contigit iſta victoria, ſi Rogero de Houeden credimus, anno Domini 897: At ſecundum Antoninum Florent. Archiep. an. 878. Vide Ioannem Bonifacium.

Malmeſburienſis l. 2. de geſtis Reg. Angl.
Houeden parte priore Annal. Angl.
VValſingham in Ypodigmate Neuſtriæ ad an. 806.
G. Gemiticenſis l. de Ducib. Norman. c. 15.
Hãnon. chron. t. 3. l. 14.
Anton. 2 parte tit. 16.
Belfor. in Annal. ad Carol. Caluum.
Bonifac. lib. 3. hiſtor. Virg. cap. 13.

Alteram verò B. Virginis Interulam *Aquiſgrano* dedit

dedit Carolus Magnus Imperator, anno circiter 810. vt Philippus Bergomas verbis hiſce teſtatur : *Carolus Conſtantinopoli in Galliam rediens , Coronæ Domini noſtri Ieſu Chriſti partem, partemque Dominicæ Crucis, & Clauum vnum Sudariumque, nec non & beatiſſimæ Virginis Mariæ Camiſiam ſecum detulit, ad Baſilicam Aquiſgrani tranſmiſit.* Hactenus ille. Porrò aiunt Aquiſgranenſes, & ita ex traditione tenent, eam ipſam eſſe, qua Virgo-Mater pariens eſſet amicta. Coloris eſt candidi, lino ac ſerico contexta ; vlnis cum quadrante duabus oblonga ; lata vlnâ ſingulari, additis duobus quadrantibus & ſemi.

Bergomas lib. 10. Supplementi Chron.

Relat.

Togæ. CAPVT 24.

ET duæ, duabus Interulis Beatiſſimæ Deiparæ, Togæ ſeu Tunicæ reſpondeant; quas mortis accelerantis præſaga, bonis amiciſque Viduis teſtamento legauit : hiſtoriam ſic narrat Nicephorus: Tum Virgini Diſcipulo, & itidem alijs ipſa Virgo præcipit, vt duas eius Tunicas vicinis viduis, quæ præter cæteras, propenſiore erga eam amore atque pietate fuiſſent, donent.] Quarum ſaltem altera inſequentibus deindè temporibus, per annos ferè 400. frequentiſſimis miraculis apud Iudæos inclaruit; donec Leone primo Imperatore (abijt è viuis an. 474.) Galbius & Candidus Germani Fratres (ſcribit Nicephorus) Patriciâ dignitate præditi, Hieroſolyma profecti, omnia ibi loca perluſtrarunt & exoſculati,

Niceph. lib. 2. hiſtor. c. 21.

Niceph. lib. 15. cap. 24. Idipſum Procopius l. de ædificijs Iuſtiniani.

 culati,

Boron. tom. 1. Annal. ad an. Chriſti 474. Surius ex Metaphraſte tom. 4. 16. Aug. Zonaras lib. 3. Annal. Caniſius l. 5. c. 23. & 27. Bozius l. 9 de ſign. c. 9. & l. 15. c. 11. Franciſc. Arias l. de Imit Virg. cap 20 alijque enarrant.

culati ſunt; atque inde in Galilææ partes venerunt, & theſaurum hunc, apud Iudæam quandam aſſeruatum repererunt, conſilium eius auferendi ceperunt. Et Hieroſolymorum vrbe peragrata, & ſancto quoque loco ſalutato, ex Paleſtina diſceſſuri, arcam eadem longitudine & latitudine, qua illa erat, in qua diuina Dei Matris VESTIS repoſita erat, fieri curarunt: eamque vacuam, ſolito ornamento coopertam, per fraudem in loco ſuo depoſuerunt; alteram autem illam cum *Sacro-Sancta Veſte* receperũt, „ & cum eâ quam celerrimè Conſtantinopolim re- „ currerunt, in ſuburbana regione, cui Blachernæ no- „ men erat, occultare diuinum theſaurum volentes. „ Quandoquidem verò rem tentare, quæ fieri nequi- „ ret, viſi ſunt; ingratis etiam eam ad Imperatorem „ [Leonem] retulere. Ille incredibili elatus volup- „ tate, rotundo, in eo loco vbi aſſeruabatur, conſtructo „ templo, cum magna veneratione, ſacram arcam in „ eo collocauit: vbi nunc quoque (ait pro ſua ætate „ Nicephorus) veneranda illa veſtis integra ſeruatur, „ veluti inuictum perpetuumque Vrbis præſidium, „ quæ varios repellit morbos, & miraculis, quæ in „ ea fiunt, naturam & vim temporis ſuperat.] Hactenus Nicephorus, qui ſuo etiam tempore integram eam in *Blachernis* aſſeruatam aſſerit.

Verum enimuero temporis collapſu, pluria deinde loca eius aliquid participaſſe, quum ſcriptores tum traditiones fecere, vt credamus.

Attil. lib. de 7. vrb. Eccl.

Etenim M. Attilius Serranus partem eius in

B. I au-

B. Laurentij extra vrbem haberi aſſerit.

Marinæus Siculus tantundem tribuit *Oueto* Hiſpaniarum opido.

Marinæus l. 5. hiſt. Hiſpan.

Gabriel Barrius Francicanus partem eius etiam impertit *Conſentiæ* & *Balneariæ* in Calabriâ; *Locro* iuxtà Zephyrium promontorium, (Diuæ vbi Imago, quæ magna pietate ab opidanis & accolis frequentatur) & *Briatico* ab Oenotrijs cōdito in Italia opidis.

Barrius, l 2 de antiquit. & ſitu Calabriæ & l. 3. eiuſd.

Godſcalcus in Præceptorio *Aquiſgranum* parte etiam illius beari aſſerit.

Godſcalc. Hollen Doct Ord. Eremit. S. Auguſt. in ſuo præceptor. explanatione primi Præcepti de adorat Sanctor.

Petrus Bonſonius in Faſtis *Pariſienſibus* templum Cathedrale ait tantundem poſſidere.

Bonſon in Faſtis l. 2. c. 6.

Nobis autem fidâ relatione innotuit, aliquid eius *Tungris Aduaticorum*; *Duaci* in D. Amati; & apud *Eligianos* noſtros ſeruari & coli; multiſque alijs non dubito, locis. Hic quæres:

Relat. & l antiq M S. Eccl. S. Amati.

Cuius coloris fuerint B. Virginis Veſtes.

CAPVT 25.

RESpondet poſt Epiphanium Baronius: *Veſtimentis quæ ipſa geſtauit, natiui coloris contenta fuit,*] Quis verò ille? inquies. Ater, inquam, aut ſubfuruus; atque ita eſſe, inde conijciò:

Baron. tom. 1. Annal. ad an. Chriſti 48. Franc. Arias l. de Imitat Virg. cap. 3.

Primò; quia is color ſummè eſt modeſtus, adeóque Virginali modeſtiæ congruens.

Secundò; quia color iſte in primitiua Eccleſia Chriſtianis maximè communis erat; Ethnicis vero candidus. Vnde Metaphraſtes 28. Decemb. in Martyrio

Metaphraſtes 26. Decemb.

tyrio S. Indis, agens de impijs, qui eius ſupplicio intererant: *Candidis* (ſcribit) *& magnificis veſtibus, celebrantes feſtum ſui interitus, ſolus autem Indes atris indutus veſtibus.* Idem Metaphraſtes 5. Nouembris, & Baronius in Annalibus, de Martyribus Syriæ tractantes; dicunt Honofrium candidas accepiſſe veſtes, ne aliàs Chriſtianus eſſe noſceretur. Vnde idem Baronius: *Nigri* (inquit) *coloris indumentum, teſſera quædam Chriſtianæ Philoſophiæ eſſe videbatur.*

Id. 5. Nouem. Baron. in Annal. ad annum 256.

Tertiò; quia id commune erat Virginibus, quæ caſtitatem erant profeſſæ. Vnde D. Hieronymus, Epiſtola 12. *Solent*, ait, *quædam cum futuram Virginem ſpoponderint, pullâ tunicâ eam induere, & furuo operire pallio.* Idem Epiſtola 23. quæ eſt ad Marcellam: *Pulla tunica*, inquit, *minus, cum humi iacuerit, ſordidatur.* Quare Baronius ad Annum Chriſti 57. *Deo*, ſcribit, *ſacratas Virgines, non tantum tegi ſacro velamine, ſed nigra indui veſte & operiri pallio olim in Eccleſia conſuetudo fuit.*

Hieron. Epiſt. 12.

Idem Epiſt. 23. ad Marcellam.

Baron. in Annal. ad annum 57.

Rationibus hiſce vtuntur Paulinus Bergomenſis; Auguſtinus Tolentinas; Georgius Maigretius Auguſtinianus Tornacenſis, quò B. Virginis veſtes, pulli coloris fuiſſe probent.

Paul. Bergom. in vita B. Monicæ. Tolentinas init. priuileg. Ord. S. Auguſtini. Maigret. l. Inſtit. Sodal. Corrigiatorũ c. 47.

Quid quod ipſa Deipara D. Monicæ S. Auguſtini & Sanctarum Perpetuæ, Felicitatis, Baſilicæ Matri aliquando apparuit, atris induta, cinguloque tergino ſuccincta; indicans id veſtimenti genus ſe, dum viueret, geſtaſſe; proindeque ſuadens vt pariter ipſa gereret. Quæ dicto audiens, exemplo præiuit Monialibus Ordinis S. Auguſtini, idipſum

Maigretius ibidem.

ipſum facerent; fitque hodiè ab ijs in Italia, Hiſpania, alibi.

Zona. CAPVT 26.

ILlam Baſilica in Chalcoprateio Bizantiorum (eius aliquoties ante meminimus) à Pulcheriâ Auguſtâ exſtructa; à Germano Antiſtite conſecrata poſſedit olim; cuius in ipsâ dedicatione laudatorem eundem Germanum audijt: adeoque illius ad Diuam, Apoſtrophen ex Metaphraſte lubet depromere: *Ad templum tuum*, inquit, *alacriter & ſtudioſè concurrimus, in quo cum ſumus, in cœlo ipſo ſtare nos credimus. Venerandam* ZONAM *tuam nemo fidelis aſpicit, quin animi incredibili voluptate compleatur*. Et inde ad ipſam ſe Zonam conuertens: *O diuiniſsime* CINGVLE, exclamat, *qui efficis vt vitia fugiamus, ſequamurque virtutes. Caſtitatem lumbis, efficacitatem manibus affers. O* ZONA *quæ noſtræ imbecillis naturæ laſciuiam coërces, ac refrænas; & hoſtes noſtros, ſiue illi ſub aſpectum cadunt, ſiue non videntur, abſterres & fugas*. Eandem celebrauit Euthymius; & in multis; *Laudatur*, dixit, ZONA, *quæ annos plus nongentos, illæſa atque integra perſeuerat; cuius nequaquam infuſcatus eſt color, quæ vincit ſplendore niuem; talemque ſe videntibus exhibet, qualis ex manu prodiuit artificis. Ea ſe cœli Regina reuera, vt credimus, cinxit; Idolorum contriuit aras; gentium delubra vaſtauit, & humani cruoris effuſionem flumenque coërcuit.*] Hactenus Euthymius.

Pet. Creſpet. in Sũma Eccl. tit. Maria. Ioan. Boniface. lib. 2. hiſtor. Virg. c. 9.

Ex orat. S. German. Patriarch. Conſtantinopolitani apud Simeon. Metaphraſt.

Euthym Monachus apud Metaphraſt.

Illius partem Brugenſes anno 1230. ab Waltero Conſtan-

tyrio S. Indis, agens de impijs, qui eius ſupplicio intererant: *Candidis* (ſcribit) *& magnificis veſtibus, celebrantes feſtum ſui interitus, ſolus autem Indes atris indutus veſtibus.* Idem Metaphraſtes 5. Nouembris, & Baronius in Annalibus, de Martyribus Syriæ tractantes; dicunt Honofrium candidas accepiſſe veſtes, ne aliàs Chriſtianus eſſe noſceretur. Vnde idem Baronius: *Nigri* (inquit) *coloris indumentum, teſſera quædam Chriſtianæ Philoſophiæ eſſe videbatur.*

Id. 5. Nouem. Baron. in Annal. ad annum 256.

Tertiò; quia id commune erat Virginibus, quæ caſtitatem erant profeſſæ. Vnde D. Hieronymus, Epiſtola 12. *Solent*, ait, *quædam cum futuram Virginem ſpoponderint, pullâ tunicâ eam induere, & furuo operire pallio.* Idem Epiſtola 23. quæ eſt ad Marcellam: *Pulla tunica,* inquit, *minus, cum humi iacuerit, ſordidatur.* Quare Baronius ad Annum Chriſti 57. *Deo,* ſcribit, *ſacratas Virgines, non tantum tegi ſacro velamine, ſed nigra indui veſte & operiri pallio olim in Eccleſia conſuetudo fuit.*

Hieron. Epiſt. 12.

Idem Epiſt. 23. ad Marcellam.

Baron. in Annal. ad annum 57.

Rationibus hiſce vtuntur Paulinus Bergomenſis; Auguſtinus Tolentinas; Georgius Maigretius Auguſtinianus Tornacenſis, quò B. Virginis veſtes, pulli coloris fuiſſe probent.

Paul. Bergom. in vita B. Monicæ. Tolentinas init. priuileg. Ord. S. Auguſtini. Maigret. L. Inſtit. Sodal. Corrigiatorū c. 47.

Quid quod ipſa Deipara D. Monicæ S. Auguſtini & Sanctarum Perpetuæ, Felicitatis, Baſilicæ Matri aliquando apparuit, atris induta, cinguloque tergino ſuccincta; indicans id veſtimenti genus ſe, dum viueret, geſtaſſe; proindeque ſuadens vt pariter ipſa gereret. Quæ dicto audiens, exemplo præiuit Monialibus Ordinis S. Auguſtini, idipſum

Maigretius ibidem.

Digitized by Google

ipſum facerent; ſitque hodiè ab ijs in Italia, Hiſpania, alibi.

Zona. CAPVT 26.

ILlam Baſilica in Chalcoprateio Bizantiorum (eius aliquoties ante meminimus) à Pulcheriâ Auguſtâ exſtructa; à Germano Antiſtite conſecrata poſſedit olim; cuius in ipsâ dedicatione laudatorem eundem Germanum audijt: adeoque illius ad Diuam, Apoſtrophen ex Metaphraſte lubet depromere: *Ad templum tuum*, inquit, *alacriter & ſtudiosè concurrimus, in quo cum ſumus, in cœlo ipſo ſtare nos credimus. Venerandam* ZONAM *tuam nemo fidelis aſpicit, quin animi incredibili voluptate compleatur*. Et inde ad ipſam ſe Zonam conuertens: *O diuiniſsime* CINGVLE, exclamat, *qui efficis vt vitia fugiamus, ſequamurque virtutes. Caſtitatem lumbis, efficacitatem manibus affers. O* ZONA *quæ noſtræ imbecillis naturæ laſciuiam coërces, ac refrænas; & hoſtes noſtros, ſiue illi ſub aſpectum cadunt, ſiue non videntur, abſterres & fugas*. Eandem celebrauit Euthymius; & in multis; *Laudatur*, dixit, ZONA, *quæ annos plus nongentos, illæſa atque integra perſeuerat; cuius nequaquam infuſcatus eſt color, quæ vincit ſplendore niuem; talemque ſe videntibus exhibet, qualis ex manu prodiuit artificis. Ea ſe cœli Regina reuera, vt credimus, cinxit; Idolorum contriuit aras; gentium delubra vaſtauit, & humani cruoris effuſionem flumenque coërcuit*.] Hactenus Euthymius.

Pet. Creſpet. in Sũma Eccl. tit. Maria. Ioan. Bonifac. lib. 2. hiſtor. Virg. c. 9.

Ex orat. S. German. Patriarch. Conſtantinopolitani apud Simeon. Metaphraſt.

Euthym Monachus apud Metaphraſt.

Illius partem Brugenſes anno 1230. ab Waltero

Conſtan-

Ex hiſtor. Brugenſi MS Cõmunicauit Pu. Meyerus a Iacob. Proprio Flandr. Chronogr. acceptã.

Conſtantinopolitano acceperunt; & luculentum eius teſtimonium affert, antiquum hoc eius Eccleſiæ Diploma MS.

Walterus Præpoſitus Eccleſiæ B. Mariæ de Cin-
» ctura, Conſtantinopol. Vniuerſis Chriſti fidelibus,
» præſentes litteras inſpecturis in noſtro Salutari Sa-
» lutem. Quum ſit, humani generis peccatis exigen-
» tibus, adeo peruerſa conditio, quod procliuis ſit in
» partem interpretari deteriorem ambigua, & con-
» damnet facilius quam abſoluat; ad notitiam ſingu-
» lorum volumus peruenire, quod nos, qui licet in-
» digni videmur, de Sacro-Sanctis Sanctorum Reli-
» quijs; de ZONA GLORIOSÆ VIRGINIS
» MARIÆ; de Brachio S. Bartholomæi Apoſtoli; de
» Brachio S. Blaſij Martyris glorioſi atque Pontificis;
» de Sanctis Laurentio atque Stephano Protomarty-
» re, per Eccleſias Conſtantinopolitanas cum omni,
» quâ potuimus diligentiâ, ex piâ largitione Præla-
» torum earundem Eccleſiarum, recollegimus, &
» cum deuotione, quâ potuimus, longo tempore cu-
» ſtodiuimus & honore, ſperantes quod in partibus
» tranſmontanis, debeat ijſdem Sacro-Sanctis Reli-
» quijs reuerentia amplior exhiberi; dilecto noſtro
» Lamberto Præpoſito B. Mariæ Brugenſis conceſſi-
» mus Sacro-Sanctas Reliquias ſuperius annotatas.
» Ne vero ſuper his poſſit in mentibus aliquorum hæ-
» ſitationis ſcrupulus ſuboriri; ſed eiſdẽ Sacro-Sanctis
» & veriſſimis Reliquijs poſſit & debeat indubitan-
» ter, omnis honor ab omnibus Chriſti fidelibus fi-
deliter

deliter deuotè fieri; præſentes litteras eidem Præpo- «
ſito tradidimus ſigilli noſtri munimine roboratas. «
Datum Cõſtantinopoli an. 1230. Menſe Februario.] «

Porrò *Zonam* ipſam ſeu ab Vrbe Conſtantinopolitanâ per Turcas occupatâ, ſeu antequam in extimam iſtam direptionem iret, Romani ſe nunc poſſidere gloriantur, eamque M. Attilio Serrano ſcriptore, in B. Mariæ Maioris aſſeruari & coli profitentur.

M. Attilius Serran. lib. de 7. Vrb. Eccl.

At Aquiſgranenſes eam ſibi vendicant; Atrebatenſes noſtri retinent; Tungrenſes Eburonum faciunt ſuam. Quam contentionem non, niſi, vel Eccleſiarum monumentis luſtratis, ſedaueris; vel dixeris plures Virginis Zonas fuiſſe; aut vnicam in varia fragmenta diſſectam.

Pro Atrebatenſibus vide poſt alterum caput, geminum diploma.

Vitta. CAPVT 27.

ITerum *Brugis* de *Vitta* Mariæ eſſe aut fuiſſe, aliud eius diploma teſtatur; eſt id tale:

Ex ead. hiſtor. Brugenſi MS.

Moyſes Dei gratiâ Epiſcopus Romonerenſis ter- «
ræ Hieroſolymitanæ; vniuerſis Chriſti fidelibus ad «
quos literæ iſtæ peruenient, in Domino Salutem. «
Noueritis quod ad dilecti in Chriſto Filij Láberti, «
Præpoſiti B. Mariæ Brugenſis, precum inſtantiam, «
ex cuius inſinuatione, Eccleſiã ſuam precioſam ca- «
rere Reliquijs percepimus; ex miti miſericordia & «
largitione pia, de Reliquijs, quas de partibus Hie- «
roſolymitanis, in magna veneratione, annuente di- «

„ uina gratia, nobiſcum conſtanter apportauimus; vi-
„ delicet de VITTA *Glorioſæ Virginis Mariæ*; de S. Phi-
„ lippo Apoſtolo, & de S. Blaſio, eidem ad honorem
„ *Virginis Mariæ* benignè contulimus. Sed ne ſuper hoc
„ fidelium fides incerta permaneat; litteras noſtras
„ teſtimoniales, ſigilli noſtri munimine roboratas,
„ eidem conceſſimus. Veruntamen quia de cunctarum Reliquiarum aduentu, ſicut iuſtum eſt, * Fideles gratulari. ° debent; nos de Dei Omnipotentis
„ confiſi miſericordiâ, ſiorum omnium Sanctorum
„ interceſſionibus, noſtra etiam auctoritate, quam à
„ Summo Pontifice obtinuimus; omnibus Chriſti fidelibus verè confeſſis, qui earum * demonſtrationi
„ interfuerint, & honorificauerint, & poſtmodũ corde contrito viſitauerint, 40. dies de iniunctis ſibi
„ pœnitentijs, in eius nomine, qui peccata dimittit,
„ miſericorditer relaxamus. Datum Conſtantinopoli
„ anno 1232. Menſe Martio.

* Legebatur *Fidelium.*
° Legebatur *debeat.*
* Legebatur *demonſtrationi interierint.*

Vela. CAPVT 28.

VEla, inquam, accedant, verecundiſſimo Virginis Mariæ vultui obnubẽdo ſeruientia: quorum aliquot loca, ijs ſeu integris ſeu partitis celebria, verbo indico.

Roma, in D. Crucis Hieroſolymitanæ;
Melita, Inſula;
Terranoua, Calabriæ op.
Treuiri, inclytũ Germaniæ op. ex B. Helenæ dono;

Antil. vbi ſup.
Gabriel Barrius lib. 2. de Antiquit. Calabr.
Middendorp. l. 5. Academiarũ, In Treuiris.

Aſſiſium,

Aſſiſium, in B.Franciſci, duplice quotannis oſtentatione honoratum; Relat.

Tungri, ſubtilis texturæ, lanâ ac ſerico mixtum;

Atrebatum; *Duacum*; *&c.* Quod Atrebati idque candidum ſeruetur; duplice Diplomate largam facio fidem.

Prius ita habet:

Ex codice MS. celebris Bibliothecæ Eccleſiæ Atreb. cuius copiam fecit D. Andreas Herby eius Eccl. Canonicus. Sedebat Guilielmus de Iſiaco 47. Atrebat. Pontifex.

Venerabili in Chriſto Patri, ac Domino Ioanni Dei gratia Electo, & Confirmato Cathalaunen. Deuoti eius H. Præpoſitus, R. Decanus, totumque Atrebateñ. Eccleſiæ Capitulum cum omni reuerentia & honore paratam ad beneplacita voluntatem. Habet hoc proprium antiqui hoſtis inuidia, vt quos fidei gratia repleri circunſpicit, ſeditionis magis dilace-
ret macula, & coinquinationis pice denigret. Ab "
olim quippe à nobis, à noſtris quoque prædeceſſo- "
ribus in Atrebateñ Eccleſia obſeruatum extitit Fe- "
retrum quoddam Angelorum Sereniſſimæ Dominæ "
pretioſo nomine nuncupatum, In quo VELVM "
CANDIDVM, quo ſanctiſſimum ſuum caput mu- "
lierum more tegebat, ipſius etiam CINGVLVM "
quo in humanis agens ſacratiſſimum cinxit vterum; "
MANNA quoque quod in modum lanæ è cœlo "
pluuiæ mixtæ (vt teſtatur Hieronymus:) defluxit "
Atrebati, quod Patres noſtros nonnunquam reple- "
uit bonis, cum Crucis Ligno ſanctiſſimo, alijſque "
innumeris Reliquijs, annis ſingulis die Pentecoſtes "
ad Maioris Atrebateñ, & Scabinorum non leuem "
inſtantiam, ac eorum fidei meritum fœliciter aug- "

„ mentandum; ad noſtram quoque Fabricam fabrican-
„ dam, eiſdem certo aſſuetoque modo concedere.
„ Cumque illud eis reuoluto iam anni ſpatio, more
„ ſolito tradere curaſſemus, poſt dies quantoſlibet
„ illius verſutijs qui Sathanas dicitur, tumultu cum
„ ſcandalo, & ſeditionis zizania exortis in plebe, eo-
„ dem actore cum gladijs & fuſtibus, ſtrage in plebe,
„ & nece factis ad noſtram Eccleſiam huiuſmodi San-
„ ctuarium, malorum more partim caſſum, partim
„ fractum, per incuriam forſan raptum, per tumultus
„ rabiem partimque concuſſum inhumaniter, repor-
„ tarunt. Quod in propinquo vos latere non credi-
„ mus: cum iam peruenerit in longinquo. Ne tamen
„ ex tanta inſania veneranda huiuſmodi, ac infirmo-
„ rum corda vileſcant, ne canis ille qui caritatem in
„ cœlo nequiuit habere, terram circuiens, caſum
„ huiuſmodi non Dei patientiam, ſed ſuam malitiam,
„ ſuam potentiam aſſeueret, nouum Vas, Vas inſigne,
„ Vas nobile, Vas virtuoſis ſtellatum lapidibus, Vas
„ ſculptum vtique, Vas exciſum quaſi manu Sapien-
„ tiæ ad huiuſmodi, & infraſcriptas reliquias, quæ in
„ noſtra ſunt iamdudum Eccleſia, inibi ſolléniter die
„ Dominico, poſt feſtum B. Dionyſij transferendas,
„ vltra vires, auro, gemmis, lapidibus argento quæ-
„ ſitis conſtrui fecimus; Paternitati veſtræ humiliter
„ ſupplicantes, quod tam pium opus Serenitatis ſo-
„ litæ oculos inclinantes, Tranſlationis Die cum ſuis
„ Octauis Atrebatum peregre proficiſcentibus, de bo-
„ nis ſuis ibidem largientibus, xl. dierum Indulgẽtiam
largiri

largiri dignemini. Indulgentiam vero, quam noſtræ «
Eccleſiæ veſtræ liberalitatis munificentia duxerit «
concedendam, nobis lator præſentium fideliter re- «
portabit. Valeat P. Veſtra. Datum Atrebati Anno «
Domini milleſimo, ducenteſimo, octuageſimo, ſex- «
to, Die Sabathi in Octauis Sanctorum Apoſtolo- «
rum Petri & Pauli.

In calce Diplomatis ſequitur:

Reliquiæ autem hæ: «

De *Veſtimento* glorioſæ Virginis Mariæ. «

De *Sepulcro* eiuſdem. «

De *Veſtimento* Domini. «

De *Veſte* Domini *purpurea*, *&c.* Vbi diuerſorum «
Sanctorum diuerſæ Reliquiæ exprimuntur.

Alterum ſic:

Calyxtus Epiſcopus Seruus Seruorum Dei vniuer- Ex eod. l. MS. eiuſdem Eccl.
ſis Chriſti Fidelibus præſentes litteras inſpecturis «
Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Si popu- «
lus Iſraëliticus, qui ſub vmbra legis frequenter ac- «
cedens oraturus ad locum, quem Dominus elegit, «
vota ſua, & donaria plurima ibidem offerebat, tan- «
to fortius populus Chriſtianus, cui apparuit beni- «
gnitas & humanitas Saluatoris, tenetur eccleſias præ- «
cipuè Cathedrales, in quibus Chriſtus ad abolen- «
dam noſtrorum criminum corruptelam immolatur «
quotidiè, congruis honoribus frequentare, & of- «
ferre munera cum animi puritate, quantò certiora «
ſunt experimenta rerum, quam ænigmata figurarũ. «
Cum itaque ſicut accepimus in Eccleſia Atrebateñ; «

Digitized by Google

» quæ mirifica ædificiorum fabrica conſtruitur eſt,
» atque pretioſiſſimis Sanctorum Reliquijs, capſis
» & iocalibus decorata: inter cætera quoddam vas in-
» ſigne auro, argento & gemmis coruſcans exiſtat:
» In quo non modica CRVCIS, in qua Saluator no-
» ſter ſe obtulit Patri Hoſtiam viuam particula; &
» VELVM, quo caput ſuum texit intemerata Virgi-
» nitas: necnon CINGVLVM quo vterus virginalis,
» tēplum Dei, ſacrariū Spiritus-Sancti circumamictus
» erat: Ac de illo MANNA, quod velut lanam albam
» pluuiæ mixtam, apud Atrebatas è cœlo defluxiſſe
» celebres teſtantur Authores, recondita ſunt; Quod-
» que propter ſui ſingularem æſtimationem vniuerſus
» illius, aliarumque regionum populus Feretrum S.
» Mannæ nominat, & veneratur. In cuius deſcenſu
» cōfluunt cateruatim habitatores regionis, pia exiſti-
» mantes deuotione ſuas animas gratiam, terramque
» rore & pluuia ad fructus ſuos miniſtrandos, diuina
» miſericordia aptiores eſſe. Quibus præmiſſis, vt
» ſimiliter accepimus, tradidit antiquitas vſque ad
» moderna tempora protenſa, quod olim populo fame
» pereunti in Regione Atrebatē, Dominus miſe-
» ricorditer viſitans illam, hoc Manna demiſit ab alto:
» ex cuius præſentia terra prius arida, & ſterilis, fer-
» tilis effecta eſt valdè, & ipſe populus ſaturatus
» pane quaſi de cœlo miſſo; Cuius portionem ne me-
» moriam tanti beneficij vlla deleret obliuio, in lo-
» culo illo pretioſo Patres eorum ſeruauerunt, ad in-
» ſtar Moyſi famuli Dei, qui præcepto eius ex Manna,
Patribus

Patribus in diſerto cœlitus conceſſo Gomor in vrna aurea repoſuit, vt ſeruaretur in futuras retrogenerationes. Et vt has Dei miſerationes Incolæ regionis cãtent memoriter & teneant; Dominica, qua in ſancta Dei eccleſia in introitu Miſſæ canitur; Miſericordia Domini plena eſt terra, ipſa Atrebateñ eccleſia ſuarum Reliquiarum, atque huius diuiniſſimi muneris, ſancti ſcilicet Mannæ ſollemnia deuotiſſimè celebrat, ſubmittendo cum gaudio reuerenter capſam ipſam hora nonæ Vigiliæ præcedentis, eamque per totas Octauas contrectari, oſculari que à populo permittens; Ac vbi die octauo diuinum officium decenter exoluit, ſuo in loco cum iubilo diuinæ laudis deuotiſſimè reponitur. Nos igitur cupientes vt ipſa eccleſia, cui ſicut venerabilis Frater Ioannes Epiſcopus Atrebateñ Referendarius noſter, & dilecti Filij Præpoſitus, Decanus & Capitulum dictæ Eccleſiæ nobis expoſuerunt, licet per has Octauas ipſe populus olim offerret munera pretioſa, vt Eccleſia memorata integra conſiſteret, & ne vlla ex parte pateretur ruinam; Nihilominus tamen inſtantibus nouiſſimis temporibus populi caritas adeo refriguit, quod eorum oblationes, ac ipſius Eccleſiæ facultates, quæ exiguæ ſunt ad reparationem & manutentionem tam altæ Fabricæ, tamque mirificæ, quæ mammilla Regum, & lacte populi retro actis ſæculis nutrita, integra permanebat, non ſuppetant: quinimo ad hoc Chriſti fidelium ſuffragia ſunt quamplurimum opportuna

a populo

» à populo prædicto, ac alijs Fidelibus, cõgruis hono-
» ribus frequentetur, & etiam pijs eorundem ſuffra-
» gijs in ſuis ſtructuris reparetur, pariter & conſer-
» uetur, & ipſe populus, ac alij Chriſti fideles eo li-
» bentius cauſſa deuotionis confluant ad eandem, &
» ad illius reparationem, reſtaurationem & conſer-
» uationem manus promptius porrigant adiutrices,
» quo ex hoc ibidem dono cœleſtis gratiæ vberius
» conſpexerint ſe refectos, de omnipotentis Dei miſe-
» ricordia, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum
» eius authoritate confiſi, omnibus vere pœniteñ &
» confeſſis, qui in Vigilia memoratæ Dominicæ, nec-
» non ipſius, ac Corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti,
» ac Aſſumptionis & Natiuitatis B. Mariæ Virginis
» feſtiuitatum diebus, quibus illud pretioſiſſimum Fe-
» retrum per populum & fideles ipſos venerandum
» ſubmittitur, & per ſingulos dies Octauarum earun-
» dem feſtiuitatum, necnon alijs diebus, quibus etiam
» ipſum Feretrum ob aliquam cauſſam iudicio & ar-
» bitrio dicti Capituli rationibilem deorſum mitte-
» tur, eandem eccleſiam deuotè viſitauerint annua-
» tim, & ad reparationem ac conſeruationem huiuſ-
» modi manus adiutrices porrexerint (vt prefertur)
» pro ſingulis diebus præfatis quindecim annos, & to-
» tidem quadragenas de iniunctis eis pœnitẽtijs miſe-
» ricorditer in Dño relaxamus; pœnitẽtibus poſt quin-
» quaginta annos minimè valituris. Datum Romæ
» apud S. Petrum anno Incarnat. Dñicæ 1455. 17. Kal.
» Iullij Pontificatus noſtri Anno primo.

Pecten.

Digitized by Google

Pecten. Capvt 29.

Et hunc cum Peplo ſeu Velo habent Treuirenſes, ab Helenâ Conſtantini Matre donatum, & ab Agritio Treuirenſi Archiepiſcopo, B. Ioannis Euangeliſtæ templo, quod prius circa annum 333. ſtruxerat, incluſum. Iacobus Middendorpius etiamſi prolixius, exactè tamen id in Academijs deſcribit; quod aliorum quorundam pignorum, quia cognitioni conducit, eius non grauabor mutuare ſtylum: Middendorp. vbi ſupra.

Circa an. Domini 333. Treuirenſes (inquit) temporibus ſceleratorũ Diocletiani & Maximiani Principum, à fide Chriſtiana, relictis primorum patrum ſuorum Eucharij, Valerij, atque Materni dogmatibus defecerunt. Helena quondam indigena Treuirenſium, hoc nomine admodum ſollicita, & triſtis, adijt cum Filio ſuo Conſtantino, intrepida S. Sylueſtrum, vt ipſe patriæ ſuæ defenſorem idoneum Chriſtianæ Religionis ſuppeditaret ſupplicans. Poſt preces tandem conclamatum eſt, Agritium præclarum Antiochenæ Cathedræ Patriarcham, huic oneri & honori accommodatiſſimum forè; eundemque omnes fideles exoptabant. Legatio miſſa fuit ad Agritium; conſenſit, deſeruit Antiochenam Eccleſiam, vt & Petrus quondam; ſolatij cauſſa vnum comitem, nempe venerãdum religioſum Abbatem Ioannem, Monachum Antiochenum aſſumpſit, & cum eo itineri ſe accinxit. Romam cum veniſſent, à Sylueſtro, Conſtantino, Helena magno gaudio & ap-

 plauſu

„ plauſu ſunt excepti. Commiſſa itaque eſt, ſtudio
„ Helenæ, cura adminiſtrandæ Treuirenſis Eccleſiæ
„ S. Agritio. Helena autem vt patriam ſuam ſplendi-
„ dius illuſtraret; S. Agritio pretioſas quaſdam & ra-
„ ras Reliquias (vt præſtantibus muneribus ad fidem
„ eos alliceret) Treuerim perferendas tradidit. Pri-
„ mo itaque *Domini noſtri Ieſu Chriſti Tunicam inconſuti-*
„ *lem*, ex Laterano ſumptam, à Conſtantino magno
„ nuper illic reconditam, olim per Titum Cæſarem
„ Hieroſolymis in Arca Teſtaměti, cũ alijs reliquijs
„ tranſportatam; *vnum* præterea *Clauorum*, quo Do-
„ minus pro nobis Cruci affixus fuit. Inſuper *Cultrum*
„ quendam *Domini* veneranda antiquitate præclarum;
„ *partem* quoque Sanctiſſimæ *Crucis* admodum nota-
„ bilem: ad hæc *Peplum B. Mariæ* cum PECTINE, &
„ *B. Matthiæ Apoſtoli Corpus &c.*] & paulò poſt: Regale
„ Templum Conſtantini Cæſaris, ex petitione Ma-
„ tris, & ſuo cõſenſu ad Dei gloriam [Agritius] euer-
„ tens; in formam templi Chriſtiani pulchrè redegit,
„ & in honorem S. Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ
„ dedicauit: hoc templum donauit Reliquijs nempe
„ *Cultello*, quo Dominus vſus fuiſſe perhibetur; præ-
„ terea *B. Mariæ Peplo* & PECTINE, &c.]

Soccus. CAPVT 30.

IS B. Virginis Soccus, ſeu, vt alij vocant, Subta-
lare, Sueſſione Galliarum vrbe, à quinque am-
plius ſæculis aſſeruatur. De quo Hugo Farſitus Ca-
nonicus

ſonicus Laudunenſis (viuebat anno Chriſti 1113.) Libro MS. Miraculorum B. Virginis Sueſſionenſis, multis agit, ac præſertim capite 3. cuius quaſi clauſula hæc: *Intra quindecim dies, nominatim adnotati ſunt centum ac tres, ab hoc igne* [ſacro] *reſtincti; & tres puellæ diſtortis membris, quæ aduenerant, ad ſanitatis gratiam reſtitutæ.*] Eius porrò fama, & ex eâ cultus hodieque perſeuerant; febricitantibus non infrequente ope exploratâ.

Hugo Farſitus l. MS. Miraculorum B. Virg. Sueſſionenſis.

Annulus. CAPVT 31.

PRonubus verò B. Virginis Annulus, quo Semimurenſis apud Mandubios in Burgundia Prioratus, Gerardi Ruſſilloni * Comitis liberalitate nobilitatur, ibi nomen ab octingentis & ſeptuaginta ſeptem annis obtinuit. Eius Genebrardus in Chronographia ad annum 868. meminit, hiſce quaſi terminis: Quocumque tempore is [Gerardus] exſtiterit, videtur conditor, aut certè dotator Prioratus Semimurenſis, apud Mandubios in Burgundiâ; in quo oſſa Gerardi diuitis religiosè conſeruantur, & exequiæ quotannis ſolenniter celebrantur; a quo & Annulum pronubum D. Virginis è tranſmarinis partibus habent.] Hactenus Genebrardus.

* al. Ruſcionenſis; viuebat anno 730. Vide ſupra lib. 4. cap. 94.

Genebrard. l. 4. Chronogr.

Sed enim Aquicinctini Monaſterij Aſcetæ alium Beatæ Virginis Annulum habere ſe prædicant & monſtrant, effigie quâdam exiguâ in pallâ ornatum. Rarum id Virginis, ſi eius ſit, monumentum, vel

Molan in natt. SS. Belgij 16. Octob & Relat R. V. Geor. Coluen. Duaci S Theol. Profeſſ.

Z 2 ex eo,

Digitized by Google

Item N. V. Maxim. de Citei Atreb. Senatoris. ex eo, quòd puerperij moleſtias acriùs patienti, præſens; earum ſtatim liberet; idque exemplis probatum eſt. Adſit vnum ab Illuſtriſſimo lectiſſimoque connubio, Lignienſis nempè Heroinæ, Principis Clariſſimæ collectum. Rel. eiuſd. Fors fuit vt Puerperij anguſtijs aliquãdò miſerè torqueretur, in quibus quantùm fœtui dando deficere, tantùm Spiritui emittendo proficere declamabatur. Audiunt de Annulo iſto; abs Antiſtite, licet ægrè, extorquent; Vixque pro foribus eſt, Prole Princeps extempore exoneratur; hodieque nobis ſupereſt; annos augeat Numen. Aliud, ſed infœlicis partus.

Relat. eiuſd. Quædam adoleſcentula, non ita pridem, extra matrimoniũ corrupta, eius Annuli priui adſpectus admodùm ſtudioſa fuit, & ſibi monſtrari, magnoperè rogauit. Sed quùm priùs à Sacerdote moneretur, ſi vteri conſcia eſſet, recederet; imperterrita ſtetit, vt vt contingeret, incuria. Sed ecce ſacro porrecto pignore, ſarcinam publicitùs deponit, actorum turpiter teſtem præſentiſſimum.

Chirotheca. CAPVT 32.

Chronic. Bertinenſe MS. ILla Audomaropoli eſt in B. Bertini Monaſterio, è transmarinis tractibus, opera Simonis quadrageſimi quinti ibi Abbatis, cum eiuſdem Virginis Capillis eò tranſlata. Solidum horum teſtimonium dabit Chronicon Bertinenſe MS.

VBI.

VBI SECVNDÆ CLASSIS RELIQVIÆ. *Ac primò;*

Fuſus. CAPVT 33.

DIuæ Fuſum, quo ipſa nendo, non Arachnes, aut Mineruæ figmenta, ſed crinium ſuorum ſplendorem atque ornamentum æquiparabat, (ἄτρακτον ſcripſit Nicephorus; Interpres Penſum) Hieroſolymis Conſtantinopolim delatum, S. Pulcheria in templo τῶν ὁδηγῶν, quod ipſa fabricarat, cum alijs ſacris Reliquijs recluſit. Ecce Verba Nicephori: Templum item τῶν ὁδηγῶν, hoc eſt, viæ ducum cognomine, clarum eſt; in quo diuinam illius Imaginem, quam Lucas Apoſtolus, in tabulà depictam reliquit; ſacrumque PENSVM, & Seruatoris ipſius Faſcias, perinde atque Theſaurum, quem ad Theodoſium Eudoxia Auguſta, quum Hieroſolyma profecta eſt, miſit, ſeruandas curauit.]

1. Viæ Ducum. Nicephor. lib. 14. c. 2.

Fontes. CAPVT 34.

NOn repeto Fontem illum, cuius hoc libro iam ante memini, qui Naſcente Bethlehemi Domino in Speluncâ erupit: non refero etiam alterum, qui eodem tempore, quo iſte Romæ in Infernâ meritoriâ, totâ die copioſiſſimè fluxit, de quo dictum ſatis eſt libris huius operis primo & quarto.

Lib. 5. cap. 14. Lib. 1. c 24. & l. 4. c. 29.

At verò hic ſilendus non eſt, qui in horto bal-

Item N. V. Maxim. de Citei Atreb. Senatoris.

ex eo, quòd puerperij moleſtias acriùs patienti, præſens; earum ſtatim liberet; idque exemplis probatum eſt. Adſit vnum ab Illuſtriſſimo lectiſſimoque connubio, Lignienſis nempè Heroinæ, Principis Clariſſimæ collectum. Fors fuit vt Puerperij anguſtijs aliquādò miſerè torqueretur, in quibus quantùm fœtui dando deficere, tantùm Spiritui emittendo proficere declamabatur. Audiunt de Annulo iſto; abs Antiſtite, licet ægrè, extorquent; Vixque pro foribus eſt, Prole Princeps extempore exoneratur; hodieque nobis ſupereſt; annos augeat Numen. Aliud, ſed infœlicis partus.

Rel. eiuſd.

Quædam adoleſcentula, non ita pridem, extra matrimoniū corrupta, eius Annuli priui adſpectus admodùm ſtudioſa fuit, & ſibi monſtrari, magnoperè rogauit. Sed quùm priùs à Sacerdote moneretur, ſi vteri conſcia eſſet, recederet; imperterrita ſtetit, vt vt contingeret, incuria. Sed ecce ſacro porrecto pignore, ſarcinam publicitùs deponit, actorum turpiter teſtem præſentiſſimum.

Relat. eiuſd.

Chirotheca. CAPVT 32.

Chronic. Bertinenſe MS.

ILla Audomaropoli eſt in B. Bertini Monaſterio, è transmarinis tractibus, opera Simonis quadrageſimi quinti ibi Abbatis, cum eiuſdem Virginis Capillis eò tranſlata. Solidum horum teſtimonium dabit Chronicon Bertinenſe MS.

V. BI.

Digitized by Google

VBI SECVNDÆ CLASSIS RELIQVIÆ.
Ac primò;

Fuſus. CAPVT 33.

DIuæ Fuſum, quo ipſa nendo, non Arachnes, aut Mineruæ figmenta, ſed crinium ſuorum ſplendorem atque ornamentum æquiparabat, (ἄτρακτον ſcripſit Nicephorus; Interpres Penſum) Hieroſolymis Conſtantinopolim delatum, S. Pulcheria in templo τῶν ὁδηγῶν, quod ipſa fabricarat, cum alijs ſacris Reliquijs recluſit. Ecce Verba Nicephori: Templum item τῶν ὁδηγῶν, hoc eſt, viæ ducum cognomine, clarum eſt; in quo diuinam illius Imaginem, quam Lucas Apoſtolus, in tabulà depictam reliquit; ſacrumque PENSVM, & Seruatoris ipſius Faſcias, perinde atque Theſaurum, quem ad Theodoſium Eudoxia Auguſta, quum Hieroſolyma profecta eſt, miſit, ſeruandas curauit.]

1. Viæ Ducum. Nicephor. lib. 14. c. 2.

Fontes. CAPVT 34.

NOn repeto Fontem illum, cuius hoc libro iam ante memini, qui Naſcente Bethlehemi Domino in Speluncâ erupit: non refero etiam alterum, qui eodem tempore, quo iſte Romæ in Tabernâ meritoriâ, totâ die copioſiſſimè fluxit, de quo dictum ſatis eſt libris huius operis primo & quarto.

Lib. 5. cap. 14. Lib. 1. c. 24. & l. 4. c. 29.

At verò hic ſilendus non eſt, qui in horto bal-

Burchardus p. 2. deſcriptionis terræ Sanctæ c. 4.

ſani, æquali ferè ſpatio inter Heliopolim & Babiloniam cernitur. De quo Burchardum eius loci contemplatorem, fidumque Scriptorem intereſt audire: Inter Heliopolim & Babiloniam (ſcribit) medio fermè loco eſt Balſami Hortus, qui modico Fonte, copioſo tamen, irrigatur; in quo fama eſt beatam Virginem Ieſum paruulum ſæpè lauiſſe, pãniculoſque eiuſdem atque linteola tum deterſiſſe, quum eſſet in Ægypto, & metu Herodis exularet.] Et paulò poſt: Verum quia fons ille exiguus ac modicus, totius horti irrigationi non ſatis fore videbatur; Sarraceni profundum puteum ſuffoderunt, vnde quaterni boues rotali machina, tubiſque immiſſis aquam extrahebant. Sperabant nãque Ægyptij ex ipſa *Fontis Ieſu* vicinitate (hoc enim illi nomen erat) aquam recentis effoſſi putei, non modo fore copioſam, ſed etiam ſalubris fertilitatis effectricem. At ſe deceptos animaduertentes, quod Antlia non tantum aquæ, quantum ſatis eſſet, hauriret; canalem conſtruxerunt per quem aquam deriuabant, inque *Ieſu Fonticulum* transfundebant, vt aquarum confuſione perpetua, hortus poſſet commodè recreari, qué Virginalis Aquæ iam virtus attigiſſet. Nec eos fefellit opinio. Hodiè enim plantas omnes aqua exhauſta lætificat, & Balſami Hortus fonte immiſſo redditur valdè fœcundus. Quem fontem ille ſacraſſe creditur, qui agri pleni ſpirat & refert odorem, & illa fortunaſſe, quæ balſamo comparatur.] Huc vſque Burchardus.

De eo-

De eodem Fonte meminerunt Ianſenius, Baronius, Bozius, Bonifacius, Lucas Pinellus & omnibus ijs antiquior, Iacobus à Vitriaco, in hæc verba: Sunt in prædicto campo ſex fontes; in quorum vno dicunt quod Beata Virgo Chriſtum paruulum balneauit. Vnde certum eſt & probatum, quod liquor balſami, quem opobalſamum Phyſici appellant, tranſlata prædicta vinea ſeu frutice, in alium locum nunquam poteſt procreari.] Quo quidem loco Ægyptij ad talium memoriam ſeruandam ad annum vſque milleſimum centeſimum ſexageſimum lampadem accenſam retinuerunt.

Cornel. Ianſenius Concor. Euang. c. 11. Baron. tom. 1. Annal. Bozius l. 1. de ſign. c. 17. Bonifac. lib. 1. hiſt. Virg. c. 14. Pinellus libro Meditationum de vita B. Virginis. Iac. à Vitriaco in hiſt. Orientali c. 86.

Alterius memoratur Ioſephus libro ſeptimo de bello Iudaico, quem ſecutus is Bonifacius hoc ſtylo progreditur: Et vero fons ille alter qui Ioſepho teſte, in Paleſtina, Sabbathis duntaxat affluens, diebus Hebdomadæ reliquis exareſcit; qua de cauſſa Sabbathicus eſt appellatus, quem Titus ipſe conſpexit.] & paulò poſt: Quod vero non alio die niſi Sabbatho flueret, in eo Sabbathinas ferias Virgini ab Eccleſia dicandas præmonſtrari.]

Ioſephus lib. 7. de bello Iudaico cap. 24.

Lapides. CAPVT 35.

VNum dictus Burchardus cōtemplatus eſt, iuxta illum horti Balſami fontem, ſuper quem Chriſti panniculos & linteola quæ lauerat, B. Mater ſiccanda extendebat.

Burchardus & Bonifacius vbi ſupra.

Alter in ipſo templi Toletani aditu monſtratur; in quo

I. Maria. l. 6. de reb. Hiſp, c. 14.

Illeph. Giron: tom. 1. Promptuar. conc. Feſt.

in quo B. Virgo, S. Illephonſo Archiepiſcopo apparens, veſtigio conſtitit. Hodiè ad memoriam ferreis clatris eſt incluſus.

Seruant Duacenſes in D. Amati, Lapidis partem, ſuper quem Chriſtus recens natus poſitus fuit; vt vult l. antiq. Eccl. S. Amati MS.

Petr. Bellonius l. 2. obſeruant. cap. 87.

Alios autem & ſine nomine lapillos obſeruauit Bellonius, dum in Bethlehemiticum agrum pergeret, rotundos illos, ciceris magnitudine & forma, per agrum quendam diſperſos. Vulgus (ſcribit ille) perſuaſionem hanc habet; Diuam Virginem, dum hac iter faceret, quendam conſpexiſſe, qui cicer ſereret; cumque interrogatum quidnam ageret; reſpondiſſe, lapillos ſero: & ab eo tempore ſolum petroſum remanſiſſe, tanquam cicer in lapillos fuiſſet transmutatum.] ſic ille. At fabulis proximum id æſtimo.

Arbores. CAPVT 36.

Bellonius ibid.

AGro iſti lapidoſo vaſtam Terebinthi Arborem conterminam, idem Bellonius ſe vidiſſe ait; ſub quâ, vt ibi fama eſt, Diua quieſcere ſolebat, quum ex Bethlehem Hieroſolyma proficiſceretur. Sed huic tantum fidei, quantum iſtis lapillis tribuimus.

Sozo. l. 5. hiſt. Eccl. c. 20. Baron. tom. 1. Annal. ſub initium.

Veritati id proximius quod Sozomenus & ex eo Baronius narrant de Arbore; quæ Mariâ cum Filio & Sponſo Ioſepho, Herodis Infanticidium declinante,

nante, ac Hermopolim Thebaidos opidum petente, verticem licet eminentiſſimum, præſentis velut Numinis ſciens, in terram declinauit. Cuius exinde fructus, aut folia, aut corticis particula ægrotis admota, morbos à corporibus depulerunt. Sozomenus de illâ fuſiùs.

Epiſtolæ. Capvt 37.

Baron. ad ann. Chriſti 48. in Annal.

NVllas, quæ Virginis eſſe feruntur, Baronius admittit. Signo verba: Fertur, inquit, eiuſdem Dei Genitricis Epiſtola, ad Ignatium reddita, eiuſdemque Ignatij vna ad ipſam ſcripta; duæ verò ad Ioannem Euangeliſtam, de eadem ipſa loquentes. Sed Hieronymus & alij antiquiores, qui eiuſdem Ignatij cenſuerunt Epiſtolas, eas non nouerunt. Thraduntur & aliæ ad alias ſcriptæ ciuitates: quæ cunctæ cum careant auctoritate, non niſi in Apocryphorum claſſem reijciendas eſſe, omnes facile iudicabunt.] Hæc ille.

Sixtus Senenſis l. 2. Bibliothecæ Sanctæ litera M.

Cæterùm, vt locum aliter ſentientibus etiam demus: Sixtus Senenſis lib. 2. Bibliothecæ Sanctæ, ſic contra differit: Maria Virgo Beatiſſima, Domini ac Dei noſtri Ieſu Chriſti Mater, ſcripſiſſe fertur breuiſſimam quandam Epiſtolam ad Ignatium Martyrem & tertium poſt Petrum Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopum.] Hactenus Senenſis; qui & ſuam ſententiam firmare nititur auctoritate Marci Michaëlis Cortonenſis (Sixto; at Carnotenſis Caniſio) Preſbi-

Michael Carnotēſ l. de viris illuſtribus.

teri, qui in libro de viris illuſtribus eius recordatur in hunc modum: Ignatij exſtant Epiſtolæ ad Ioannem Euangeliſtam præceptorem ſuum, & ad Mariam Beatiſſimam Virginem, & Domini noſtri Saluatoris dulciſſimam Matrem; ad quem reſponſiuam & breuem epiſtolam humiliter reddere non dedignata eſt.] Et Franciſcus Arias Soc. Ieſu Religioſus, ita prorſus etiam arbitratur, libro quem de Imitatione Virginis conſcripſit. Eiuſmodi autem illa eſt:

Arias l. de Imit. Virg c. 20.

IGNATIO DILECTO DISCIPVLO,
HVMILIS ANCILLA CHRISTI IESV.

Habetur inter Ignatij Epiſtolas Pariſiis an. 1569. excuſſis.

De Ieſu quæ à Ioanne audiſti & didiciſti, vera ſunt; illa credas, illis inhæreas & Chriſtianitatis votum firmiter teneas, & mores & vitam voto conformes. Veniam autem cum Ioanne, te & qui tecum ſunt viſura: ſta & in fide viriliter age; ne te commoueat perſecutionis auſteritas; ſed valeat & exultet Spiritus tuus in Deo ſalutari tuo. Amen.

Hanc autem non recipit Baronius non ſecus ac illam B. Ignatij Miſſam ad Virginem Epiſtolam: At B. Bernardus ſermone 7. in Pſalmum 90. Ignatianæ meminit, his verbis: *Magnus ille Ignatius, auditor Diſcipuli, quem diligebat Ieſus, Martyr noſter, cuius precioſis Reliquijs noſtra eſt ditata paupertas, Mariam quidem in pluribus, quas ad eam ſcripſit, Epiſtolis Chriſtiferam conſalutat. &c.*] Cui Dionyſius Carthuſianus in Commentarijs, quos in librum Dioniſij Areopagitæ de Diuinis nominibus, edidit, ſubſcribens; *Sanctus Ignatius*, inquit, *in vna Epiſtolarum ſuarum, ad Sacratiſſimam Virgi-*

S. Bernard. ſerm. 7. in Pſal. 90.

Dionyſ. Carth. in librum Dionyſ. Areop. de Diuinis nominibus.

Virginem, feruidè rogat eandem, & pro conſolatione & confortatione ſui, & plurium Neophytorum, dignetur venire ad ſe.] Itaque ſi ſecundum B. Bernardum, & hunc Dionyſium virum ſanctiſſimum & à Ioanne Molano, grauiſſimo Academiæ Louanienſis Theologo, in Natalibus Sanctorum Belgicæ cōputatum, Ignatij Epiſtola immò Epiſtolæ extra apocryphas cenſendæ ſint; vix erit eiuſdem Fidei expers illa, quæ Mariæ circunfertur Epiſtola. Molan in natt. SS. Belgij 12. Martii.

Ad alias porrò eiuſdem Deiparæ quod attinet: Gloriantur *Florentini* (ſcribit Caniſius) quod Epiſtolam à Deipara ſcriptam acceperint; eamque Hieronymus Ferrarienſis pro concione explicare non dubitauit. Sic autem habet: Caniſius lib. 5. cap. 1. Hieron. Ferrarienſis concione Ferrariæ an. 1495. 25. Oct. habita.

> *Florentia* Deo & *Domino Ieſu Chriſto Filio meo & mihi dilecta, tene fidem, inſta orationibus, roborare patientia: his enim ſempiternam ſalutem apud Deum, & apud homines gloriam conſequeris.*

Meſſana quoque vetuſta Siciliæ ciuitas, Charybdis freto ab Italiæ finibus diſcreta, aliam Epiſtolam ab eadem Virgine ſibi miſſam prædicat; atque vt audio (ſcribit Caniſius) reuerenter in ſuis ſcrinijs aſſeruat. Vnde idem Caniſius concludit. Caniſius vbi ſupra.

> *Hæc ego velut Marianæ charitatis ſymbola dixerim; quibus talem tantamque Matrem, de multorum etiam abſentium, longeque diſſitorum ſalute, non parum ſollicitam fuiſſe, res ipſa confirmat.* Ibidem.

Ecce par Athletarum; Baronius, Caniſius: ſequatur quiſque quem volet; ego cum Sixto Senenſe;

 Michaële

Digitized by Google

Michaële Carnotenſe; Hieronymo Ferrarieſe; Franciſco Ariâ; ſequor Caniſium.

Icones, & Columna.

CAPVT 38.

DEiparæ Icones, in ordine Reliquiarum, etiam ſibi locum iure ſuo vendicant; quibus fruuntur, Roma, Venetiæ, Hiſpalis, Ceſtocouia in Polonia, Cameracum, aliaque varia loca, B. Lucæ aut prototypa, aut ectypa. De quibus quia ſæpè diximus, quum alibi, tum maximè præſentis libri initio; porrò dicere ſuperſedemus.

Beuterus in Chronic. c. 23. & Genealogia Reg. Hiſpan. Arias l de Imit. cap. 20.

Lib. 4. cap. 17.

Columna verò Iaſpidea, ſupra quam B. Iacobus ſacram Virginem ſtãtem in Hiſpanijs vidit, & alloquẽtem ſe audijt, idque, ſcribit Antonius Beuterus, an. Chriſti 36. queq; Fr. Arię teſtimonio, hodie Cęſar Auguſtæ in Hiſpanijs aſſeruatur; ſæpè laudes ſuas hactenus habuit, ac maximè lib. huiuſce operis 4.

VBI TERTIÆ CLASSIS RELIQVIÆ.
Ac primò,

Sudarium & Sepulcrum.

CAPVT 39.

SVdarium ac Faſcias Sepulcrales, quibus Sacratiſſimæ Virginis defunctæ Corpus, licet breui tempore, inuolutum fuit, Hieroſolymis Conſtantinopolim

polim Iuuenalis Epiſcopus Hieroſol. vnà cum eius Sepulcro tranſmiſit, Martiano Cæſare adhuc ſuperſtite. Quibus Pulcheria ſanctiſſima Heroina templum (vt alibi non ſemel, diximus) condidit, inque illo ea recondidit. Quorum ſingulorum duplice in loco teſtimonium fert Nicephorus. Cuius tamen auctoritati multa refragantur; quod Sepulcrum Virginale Conſtantinopolim tranſlatum aſſerat.

Niceph. lib. 14. cap. 2. & l. 15. cap. 14. Ioan. Damaſc. ſerm. 2. de Dormit. Deiparæ circa finem. Creſpet in ſumma Eccleſ. tit. Maria.

Adſunt enim teſtes oculati, qui multo poſt Iuuenalem & Martianum tempore, loca iſta perluſtrarunt; & Diuæ Sepulcrum in valle Ioſaphat, non procul à Gethſemani poſitum & patens venerati ſunt. Ac in primis Bonauentura Brochardus; inde Bartholomæus de Saligniaco; Chriſtianus Adrichomius; Petrus Bellonius, & ſi qui alij recentiorum; illud ibi ſe vidiſſe, in Itinerarijs ſuis profitentur atque deſcribunt. & quidem Bonauentura Brochardus his verbis: Sepulcrum Virginis glorioſæ oſtenditur in valle Ioſaphat; non in ima eius profunditate; ſed in pede Montis Olilueti, & in editiore loco, quam ſit iſta vallis, quod ante ſubuerſionem Ciuitatis extra terrã eminebat. Nunc verò eſt ſub terra, vnà cum Eccleſia, circum Sepulcrum extructa.]

Brochardus in deſcript. Terræ Sanctæ, Pariſiis an. 1544. excuſa.

Bartholomæi à Saligniaco verba lege apud Bartholomæum Caſſanæum in Catalogo gloriæ mundi; vel in ipſo auctore tom. 7. c. 6. & tom. 9. c. 1.

Caſſanæus par. 12. Cat. gl. Mundi; conſider. 75. Saligni. tom. 7. Itinerar. c. 6. & t. 9. c. 1.

Adrichomius ſic pangit: Hoc loco (ſc. valle Ioſaphat) in honorem Deiparæ Virginis, à pia Imperatrice Helena grandis, teſtudinata, atque mirifica

Adrichom. in deſcr ter Sanct. num. 198.

„ (in quam nunc 48. gradibus deſcenditur) exſtructa
„ eſt Eccleſia; in cuius medio Sanctiſſimum hoc Se-
„ pulcrum, quod albo marmore veſtierat, eſt inclu-
„ ſum, idque adhuc nedum Chriſtiani peregrini; ve-
„ rum Sarraceni atque Turcæ ſummè venerantur.]

Bellon. lib. 2. obſeru. c. 54.

Bellonius hoc ſtylo: Regreſſi per pontem Torrentis Cedron, conſpeximus in valle Ioſaphat, in quo Chriſtum ſanguinem & aquam ſudaſſe, aiunt, atque hic ſacellum exſtructum. Ad huius latus, tumulus eſt D. Virginis & D. Annæ. Eſt autem hic tumulus ſubterranea fornix, è magnis complanatiſque ſaxis exſtructa, atque craſſis lapideis columnis ſuſtentata. Lati ſunt gradus ſcalæ, per quam deſcendendum eſt. Eſt enim ſacellum, ſub terra, Helenæ Conſtantini matris iuſſu, vt putatur, exſtructum.]

Beda l. de locis Sanctis c. 6.

Quid quod Venerabilis Beda ſuis etiam temporibus (florebat anno 690.) vacuum in dicto loco cerni conſignet? *In eadem valle* (ſcribit) *Sancta Mariæ rotunda eſt Eccleſia lapideo tabulatu diſcreta; cuius in ſuperioribus, quatuor altaria, in inferioribus vnum habetur in Orientali plaga; & ad eius dexteram, Monumentum vacuum, in quo S. Maria aliquandiu pauſaſſe dicitur; ſed à quo vel quando ſit ablata, neſcitur.*

Baron. in Annal. ad annum Chriſti 48.

Quæ quidem ſcriptionum obluctatio Cæſarem Baronium, indefeſſum, laudatiſſimumque hiſtoricum in admirationem pertraxit, nec in mari Annalium ſuorum ſiluit in hunc modum ſcribens: Haud
„ multum ante tempora Iuuenalis; Sepulcrum illud
fuiſſe

Digitized by Google

fuiſſe repertum ex prædictis adducimur, vt creda- «
mus. Qui enim ea loca intuiti ſunt, eademque fi- «
deliter deſcripſere, ſanè teſtantur poſt cladem Hie- «
roſolymitanam, à Romanis illatam, ſepulcrum Dei «
Genitricis, ruina propinquorum ædificiorum, ſic «
fuiſſe obrutum & coopertum, vt per gradus circiter «
ſexaginta [poſuit Adrichomius 48.] pateat ad illum «
locum deſcenſus. Et qui noſtris tẽporibus illuc pe- «
regrinati ſunt, teſtantur illud in petrâ exciſum eſſe, «
& inſtar Sepulcri Domini, natiui lapidis, cohæren- «
tia loco immobiliter inhærere. Meminit etiam Beda «
de locis Sanctis, Sepulcrum Dei Genitricis conſpici «
vacuum, in dicto loco. Vnde miramur quomodò «
illud dicatur Conſtantinopolim fuiſſe tranſlatum.] «
Hactenus Baronius.

Sepulcri huius Reliquiæ ſiue particulæ: Romæ tam in D. Crucis, quam S. Laurentij extra vrbem habentur. Feruntur etiam apud nos ſeruari tam abs Eligianis Aſcetis, quam Duacenſibus in D. Amati Canonicis.

Attilius l. de 7. Vrb. Eccl.

Relat.

Feretrum. CAPVT 40.

ID Lauduni Galliarum op. à quingentis amplius annis fuiſſe, teſtatur Hugo Farſitus, cuius ſupra ſexaginta prodit miracula, circa annum CIↃ. C. XIII. fieri cœpta; dum per varias regiones illud circumferretur, ad recipiendas Fidelium Eleemoſynas, pro Templi Laudunenſis reparatione; quod vlciſcente

Hugo Farſitus l. MS. Miracul. Feretri B. Virg. Laudunenſis.

patrata

patrata in illo ſcelera Numine, miſerandum in modum ignibus conflagrarat. Vide quæ ſuperiore libro ex dicto Hugone retulimus. Sed & memoranda de iſto Feretro affert Vincentius Beluacēſis in Speculo Hiſtoriali; illum, ſi placet, conſule.

Lib. 4. cap. 69.

Vincent. l. 27. p. 4. c. 12.

VBI QVARTÆ CLASSIS RELIQVIÆ.

Ac primò,

Planetæ ſeu Caſolæ; Sedes.

CAPVT 41.

TRes earum reperio, ipſis Deiparæ manibus ad Sacro-Sanctum altaris myſterium peragendum, mortalibus conceſſas.

Prima & nominatiſſima eſt illa, quæ *Oueti* in Hiſpanijs, etiam hodiè aſſeruatur. Eius hiſtoria taliter à Ioanne Vaſæo texitur:

Vaſæ. in Chronic. Hiſpan. ad an. 662.

„ Mortuo B. Eugenio Toletanæ Sedis Epiſcopo „ Metropolitano; ſurrogatur Alfonſus (alij Illefonſum, quidam Ildefonſum atque etiam Hildefonſum „ vocant) claro natus loco, & S. Iſidori diſcipulus; „ cuius tempore duo diſcipuli ex Gallia Gothica in „ Hiſpaniam venerũt, & inuiolatam Beatiſſimæ ſemper Virginis Mariæ Virginitatem, ſacrilego ore polluere conati ſunt; inſanum ac blaſphemum Heluidij dogma reſtaurare volentes. Horum alteri * Teudio nomen, alteri Pelagio fuit. Quos B. Pontifex „ Alfonſus & facundiæ gratia, & Scripturarum teſtimonijs

* Helladium Ioan. Mariana vocat.

monijs ita confutauit, vt confuſionis & verecun- «
diæ plenos Hiſpania cedere coëgerit. Quod obſe- «
quium tam gratum Sanctiſſimæ Virgini Matri extiti- «
tit, vt Sanctorum Agminibus ſtipata ipſi apparue- «
rit, cum B. Alfonſus ad Matutinas horas de nocte «
ſe conferret, clero comitatus & populo; librum «
quem de perpetua ipſius Virginitate ſcripſerat ma- «
nu geſtans, idque 15. Kalend. Ianuarias: quo die ex «
decimi Concilij Toletani Decreto, Commemora- «
tio Annuntiationis Beatiſſimæ Virginis tota Hiſpa- «
nia celebratur: neque ſolum apparuerit, ſed veſtem «
etiam ſacram, qua in facienda re diuina vteretur, «
dederit; tanquam Diuinæ gratiæ & fauoris ſui pi- «
gnus & obſidem, &c.] Hactenus Vaſæus. Ad cuius «
rei memoriam Eccleſia Toletana ſuis in ſtemmatibus Sacram Virginem appingit, Diuumque Illefonſum ipſius pedibus prouolutum, ac cæleſtem illam veſtem induentem.

Illefonſ. Giron Hiſpan tom 1. conc Feſtiualiũ conc de S. Illefonſo.

Cæterùm quanquam omnes qui hanc hiſtoriam attigerunt, vt dictus Vaſæus; Ioan. Mariana, lib. 6. cap. 11. ad annum 657. Marinæus Sicul. l. 5. de Reb. Hiſpan. Rodericus Ximenius lib. 2. c. 22. Tritthemius l. de Scriptor. Eccleſiæ; Alfonſus Villegas in Flore Sanctorum 23. Ianuar. Illef. Gironius tom. 1. promptuarij Conc. Feſtiual. Baronius in Annal. ad an. 657. Iudocus Clichtouæus l. 1. de puritate Conceptionis B. Virginis c. 13. Pelbart. l. 1. Pomerij p. 4. a. 3. c. 3. Haræus & G. Gazeus in vitt. Sanctorum 23. Ianu. Wionius l. 5. Ligni vitæ c. 63. & in Marty-

Auctores qui ſupradictam hiſtoriam attigerunt.

Martyrol. Benedict. 24. Decemb. Petrus Creſpetius in Summa Eccl. littera M. Ioan. Bonifacius lib. 2. hiſtor. Virg. c. 7. alijque in iſta apparitione & libri oſtenſione conueniant: Tamen dictus Villegas & Tritthemius, veſtem in altera apparitione, 24 die eiuſdem menſis facta, datam fuiſſe affirmant. Ecce Tritthemij verba ab altero repetita: Rurſum ei B. Dei Genitrix apparens, veſtimentum Sacerdotale quod nos albam (ſeu Planetam) vocamus, & CATHEDRAM, illi attulit; de quibus miranda & glorioſa narrantur.] Hactenus ille. Quid audio? Etiam & CATHEDRAM ſiue SEDEM? affirmat Tritthemius.

Nota. Cathedra ſeu Sedes à B. Virgine Illefonſo allata.

Verba autem quibus tunc vſa diua fuit, hæc à Roderico Toletano habemus:

Roderic. Ximenius Toletanus lib. 2. de reb. Hiſpan. c. 22.

Quia fide certa, conſcientia pura, lumbos tuos Virginitatis cingulo cinxiſti, & gratia labijs tuis diffuſa, Virginitatis meæ gloriam in cordibus Fidelium depinxiſti, accipe veſtem de theſauris Filij mei, vt etiam in hac vita veſtimento gloriæ adorneris; & ea in meis & Filij mei ſolennitatibus veſtiaris.

Conſonant quaſi ea, quæ Ioannes Mariana tradit. Sunt vero iſta:

I. Mariana l. 6. cap 11. ad an. 657.

Cultæ in tuo corpore Virginitatis cum mentis puritate, Fideiq; ardore coniunctæ, noſtræq; Virginitatis defenſæ præmium erit ex cœleſti theſauro munus allatum.

Inter hæc verba veſtem ſuis manibus capiti inſerés: *Hac* (inquit) *Filij mei meaque, quæ toto anno recurrunt, Feſta celebrato.*

Cele-

Celebrauit itaque diuinâ illa veſte ornatus, nec ab illo quiſquam auſus inter ſacra vti; præter Siſbertum; qui an. 690. in defuncti Iuliani Archiepiſcopi Toletani locum ſuccedens, homo audax & temerarius; illam Prædeceſſorum religione hactenus intactam, contrectare atque ea indui non formidauit. At non impunè: etenim paulò poſt læſæ Maieſtatis reus, & ſede ſua expellitur, & in exilium relegatur.

Idem l. 6. c. 18. ad an. 690.

Porrò, ſacro hoc pignore lætati ſunt Toletani in annum 714 ſolùm, nec ampliùs. Tunc enim Vrbanus Archiepiſcopus in Aſtures Veſtem detulit, vt à Maurorum, qui tunc in ijs partibus graſſabantur, direptionibus tutior eſſet; ac in ſubterraneo ſpecu abſcondit, octo millibus paſſuum ab eo loco, vbi poſtmodum Ouetum vrbs ædificata eſt. Quâ conſtructâ, ac S. Saluatoris templa eadem in Vrbe per Froilam Regem ÆRA 791. i. an. Chriſti 753. comparato; diuinum hoc munus eo transfertur, hodieque conſeruatur.

Mariana lib. 6. cap. 24. ad. an. 714. Roderic. Ximenius lib. 4. cap. 3 & 8.

Quod quam ægrè tulerint inſequentes Toletani Archi-præſules, tanto ſe pignore ſcilicet videre priuatos; vnius Franciſci Ximenij factum declarabit; De quo Aluarus Gomecius Caſtrus Toletanus, ita diſſerit: Inceſſit illum (ſcilicet Ximenium) mira quædam cupido viſendi & venerandi Reliquias viri Sanctiſſimi (Illefonſi) qui & Deiparæ Virginis munere & alloquio perilluſtris eſt; & Eccleſiæ Toletanæ Pontificatum, adeò integrè & vigilanter tem-

Gomecius l. 3. de reb. geſt Franc. Ximen. Ciſner. Archiepiſc. Tolet.

» pore duriſſimo, dum ſchiſmata & hæreſes vigebant,
» adminiſtrauit, vt diuinos ſibi honores inter Diuos
» relato ſibi comparauerit. Dolebat Toletanam Ec-
» cleſiam, eo eſſe theſauro ſpoliatam; & nihil magis
» ex illa calamitoſa Hiſpaniæ vaſtatione, quam ſub
» Roderico vltimo Gotthorum Rege, ſuſtinuit, in fa-
» miliari colloquio deplorabat; quam Sanctiſſimi Il-
» defonſi Corpus, Veſtemque Sacram per Virginem
» Matrem cœlitùs ad eum deductam, quæ in Ouetana
» Eccleſia eſt, à Templi Toletani adytis per alienas
» ſedes exulare.] Hactenus Gomecius.

Vincent. Beluacenſis l 7 97. Magn Specul. Exemplor diſt. 4. exemplo 6.

ALTERA VESTIS SACRA SEV PLANETA Aluerniæ, quæ Mons Clarus dicitur, eiuſdem largitione obtenta ſeruatur, ac populo monſtratur. Illam Sacra Virgo S. Bonito Aluernenſi Epiſcopo, dum ſolus in B. Michaëlis templo profundius oraret, ſplendidiſſimo Angelorum ac Sanctorum cœtu ſociata celebraturo obtulit, atque in amoris fauoriſque ſui arram reliquit: cuius materies & texturæ modus (ſcribit Vincentius) à nullo hominum dignoſci poteſt. Et eſt eximij candoris, miræque leuitatis ac lenitatis.

Ibidem diſt. 9. exemplo 122.

TERTIA ſit illa, quam D. Thomas Archiepiſc[illegible] Cantuarienſis, etiam tum adoleſcens in di[illegible]is ſymbolum accepit, purpuream illam, at[illegible]cherrima pixide recluſam: de qua latius tra[illegible]in Magno Speculo exemplorum.

Cereus

Cereus Atrebatenſis.

CAPVT 42.

DE illo aliquoties iam dixi, libris ſecundo & quarto: quare id Iac. Meyeri addidiſſe ſuffecerit: Memoratiſſimus ille (ſcribit) Atrebatium Cereus, Duobus Hiſtrionibus Itherio & Normanno, de cœlo, per Virginem Matrem traditus, qui & alios quidem ſanare morbos, ſed præcipuè contra Ignem ſacrum, præſentiſſima præſtare dicitur remedia. Vnde & multi alij Cerei, vt Brugenſis, Falcobergenſis, Bononienſis, Nigellanus, Arkenſis Blandecanuſquę deriuati.] Hactenus Meyerus. Addo Pecquicurtianum in Aquicincto; Lilanum; Paulinatium meorum alterum; qui ante funus Vrbis noſtræ deploratiſſimum (contigit anno 1537.) in illa & meritò, vel Iterij illius Paulinatis nomine, habebatur, magnaque veneratione colebatur, Societate collectâ ſub Auſpicijs N. D. de lætitia, ſiue Exhilaratricis; vulgò, vt patrius tunc ſermo erat; NOSTRE DAME DV IOYE.

Iac. Meyerus l. 4. Annal. Fland. ad an. 1095.

Illum Atrebatenſem cæterorum quaſi fontem ſeu principium ex quo cæteri orti ſunt, multis celebrauit Gulielmus Gazæus, hîc in D. Magdalenes Parœcus; datumque an. 1105. ſcribit; ad quem qui plura volet habeat acceſſum. Addo interim, ipſo ſtatim initio dati ſacri pignoris, 144. ab igne ſacro fuiſſe ſanatos.

G. Gazæus in hiſtor. Cerei. Atreb.

Ex Monumentis. M S.

„ pore duriſſimo, dum ſchiſmata & hæreſes vigebant,
„ adminiſtrauit, vt diuinos ſibi honores inter Diuos
„ relato ſibi comparauerit. Dolebat Toletanam Ec-
„ cleſiam, eo eſſe theſauro ſpoliatam; & nihil magis
„ ex illa calamitoſa Hiſpaniæ vaſtatione, quam ſub
„ Roderico vltimo Gotthorum Rege, ſuſtinuit, in fa-
„ miliari colloquio deplorabat; quam Sanctiſſimi Il-
„ defonſi Corpus, Veſtemque Sacram per Virginem
„ Matrem cœlitùs ad eum deductam, quæ in Ouetana
„ Eccleſia eſt, à Templi Toletani adytis per alienas
„ ſedes exulare.] Hactenus Gomecius.

Vincent. Beluacenſis l 7 97. Magn Specul. Exemplor diſt. 4. exemplo 6.

ALTERA VESTIS SACRA SEV PLANETA Aluerniæ, quæ Mons Clarus dicitur, eiuſdem largitione obtenta ſeruatur, ac populo monſtratur. Illam Sacra Virgo S. Bonito Aluernenſi Epiſcopo, dum ſolus in B. Michaëlis templo profundius oraret, ſplendidiſſimo Angelorum ac Sanctorum cœtu ſociata celebraturo obtulit, atque in amoris fauoriſque ſui arram reliquit: cuius materies & texturæ modus (ſcribit Vincentius) à nullo hominum dignoſci poteſt. Et eſt eximij candoris, miræque leuitatis ac lenitatis.

Ibidem diſt. 9. exemplo 122.

TERTIA ſit illa, quam D. Thomas Archiepiſcopus Cantuarienſis, etiam tum adoleſcens in dilectionis ſymbolum accepit, purpuream illam, atque pulcherrima pixide recluſam: de qua latius tractatur in Magno Speculo exemplorum.

Certus

Cereus Atrebatenſis.

CAPVT 42.

DE illo aliquoties iam dixi, libris ſecundo & quarto: quare id Iac. Meyeri addidiſſe ſufficerit: Memoratiſſimus ille (ſcribit) Atrebatium Cereus, Duobus Hiſtrionibus Itherio & Normanno, de cœlo, per Virginem Matrem traditus, qui & alios quidem ſanare morbos, ſed præcipuè contra Ignem ſacrum, præſentiſſima præſtare dicitur remedia. Vnde & multi alij Cerei, vt Brugenſis, Falcobergenſis, Bononienſis, Nigellanus, Arkenſis Blandecanuſque deriuati.] Hactenus Meyerus. Addo Pecquicurtianum in Aquicincto; Lilanum; Paulinatium meorum alterum; qui ante funus Vrbis noſtræ deploratiſſimum (contigit anno 1537.) in illa & meritò, vel Iterij illius Paulinatis nomine, habebatur, magnaque veneratione colebatur, Societate collectâ ſub Auſpicijs N. D. de lætitia, ſiue Exhilaratricis; vulgò, vt patrius tunc ſermo erat; NOSTRE DAME DV IOYE.

Iac. Meyerus l. 4. Annal. Fland. ad an. 1095.

Illum Atrebatenſem cæterorum quaſi fontem ſeu principium ex quo cæteri orti ſunt, multis celebrauit Gulielmus Gazæus, hîc in D. Magdalenes Parœcus; datumque an. 1105. ſcribit; ad quem qui plura volet habeat acceſſum. Addo interim, ipſo ſtatim initio dati ſacri pignoris, 144. ab igne ſacro fuiſſe ſanatos.

G. Gazæus in hiſtor. Cerei. Atreb.

Ex Monument. MS.

Digitized by Google

Oleum. CAPVT 43.

INſigne, & hoc ante nuperas Hæreticorum tragœdias, Virginis Mariæ donum; *Oleum* ſc. ſacrum; quod ipſamet B. Thomæ Cantuarienſi Archiepiſcopo, exilij ærumnas patienti tradidit; quo deinceps Reges Anglorum, Regni capiẽtes diadema, per Cantuarienſem Põtificem inungerentur. Id diſertè aſſerit Thomas Walſingham, quum in Hiſtoria ſua Anglicana, tum in Ypodigmate Neuſtriæ. Hìc ita habet: Die tranſlationis S. Eduuardi Regis & Confeſſoris, coronatus eſt Rex Henricus 4. apud Weſtmonaſterium, per manus Domini Thomæ Cantuarienſis Archiepiſcopi; &c.] & paulò poſt. Et in auſpicium vberioris gratiæ ſibi futuræ, delibutus eſt illo cœleſti vnguento, quod olim B. Maria Mater Dei commiſit Beato Thomæ Martyri & Archipræſuli Cantuarienſi dum eſſet in exilio, conſeruandum; prædicens eidem quod Reges Anglorum, qui vngerentur hoc vnguento, pugiles eccleſiæ futuri eſſent. Hoc vnguentum in Aquila Aurea & olla lapidea conſeruatum latuit per multa tempora, vſque ad 21. annum Richardi 2. Regis, prædeceſſoris regis præſentis [Henrici 4.] qui dum curioſè perſcrutaretur res relictas in turri à ſuis anteceſſoribus, inopinatè reperit aquilam auream, cum ampullâ, & ſcripturam ſiue Prophetiam beati Thomæ repoſitam cum ijſdem. Hanc Aquilam rex Richardus portauit ſuper ſe profecturus in Hiberniam, & inde

Thom. VValſingh in Ypodigmate Neuſtriæ ad annum 1399.

Nota Auctoris ætatem.

inde rediens tradidit Archiepiſcopo Cant. eam pe- «
tenti, licet inuitus.] Hactenus ille. «

Theologia. CAPVT 44.

QVidni afferamus & efferamus ſublimioris illud Scientiæ Argumentum, ſeu quaſi Theologicæ doctrinæ compendium, quod à Deipara dictatum, B. Gregorio Thaumaturgo per Ioannem Apoſtolum ipſa impertiuit nobiſque innotuit? Illud vero eſt. *Vnus eſt Deus, Pater Verbi viuentis, Sapientiæ ſubſiſtentis, & Potentiæ & Figuræ æternæ. Perfectus Perfecti Genitor; Pater Filij vnigeniti. Vnus Dominus, ſolus ex Solo, Deus de Deo; Figura & Imago Deitatis. Verbum efficax; Sapientia conſtitutionis rerum vniuerſarum comprehenſiua, & Potentia totius Creaturæ effectrix. Filius verus, veri Patris, viſum effugiens, viſum effugientis, & corruptioni Non obnoxius, non obnoxij corruptioni; & morti non obnoxius, non obnoxij morti, & Æternus Æterni. Vnus Spiritus-Sanctus ex Deo ortum & exiſtentiam habens; quique per Filium apparuit videlicet hominibus. Imago Filij perfecti, perfecta vita, viuentium cauſſa, Fons ſanctus, Sanctitas Sanctificationis ſuppeditatrix; per quem manifeſtatur Deus Pater, qui eſt ſuper omnia & in omnibus, & Deus Filius, qui per omnia permanet. Trinitas perfecta, quæ gloria atque æternitate & regno non diuiditur, neque abalienatur.*] Hactenus Deipara.

Baron. in Annal. Eccleſiaſticis.

Quoddam Martyrologium manuſcriptum Collegij S. Saluatoris in Diui Pauli Caſtro primùm, per Ro-

Mart MS. Eccl. S. Saluatoris in op. S. Pauli.

Digitized by Google

per Rogerum, anno circiter 1174. indè in ipſâ vrbe anno 1251. per Guidonem Caſtillonium, eius ditionis Comites, conſtituti, eandem Theologicam doctrinam ijſdem ferè verbis enarrat, fuſiuſque nonnihil extendit; atque ideò ſubiunxi: *Vnus Deus, Pater Verbi viuentis, Sapientiæ ſubſiſtentis, & Virtutis ſuæ & Figuræ. Perfectus Perfecti Genitor; Pater Filij Vnigeniti. Vnus Dominus, ſolus ex ſolo Deo; Figura & Imago Deitatis, Verbum penetrans; Sapientia comprehendens omnia; & Virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri, & inuiſibilis ex inuiſibili, incorruptibilis ex incorruptibili; immortalis ex immortali; ſempiternus ex ſempiterno. Vnus Spiritus-Sanctus ex Deo ſubſtantiam habens & qui per Filium apparuit: Imago filij perfecti; perfecta viuentium cauſſa; ſanctitas ſanctificationis præſtatur. Per quem Deus ſolus ſuper omnia & in omnibus cognoſcitur, & Filius per omnes. Trinitas perfecta Maieſtate & Sempiternitate, & regno minimè diuiditur, neque abalienatur. Igitur neque ſecundum quod aut ſeruiens in Trinitate; neque ſuperinductum, tanquam ante hoc quidem non ſubſiſtens, & quaſi poſtea ſuper ingreſſum; neque ita defuit vnquam Filius Patri; neque Filio Spiritus-Sanctus: ſed inconuertibilis & immutabilis eadem Trinitas ſemper manet.* Hactenus ex verbis Martyrologij.

VBI

Digitized by Google

VBI QVINTÆ CLASSIS RELIQVIÆ.
Ac primò;

Præſepe, Cunæ, Faſciolæ.

CAPVT 45.

DOminicum Præſepe, in quo recens natus Saluator recubuit, Romæ eſſe ex Bozio cognoſcimus: *Præſepe*, inquit, *in quo Chriſtus eſt natus, ſcimus Romæ eſſe.* In D. Mariæ Maioris autem ex Attilio Serrano; id enim ipſe, in ſeptem Vrbis Eccleſijs aſſerit. Quod verò luteum ſit; & Romam Conſtantinopoli tranſlatum B. Chryſoſtomi teſtimonio declaratur: *Nunc nos* (ſcribit) *Chriſtiani, quaſi pro honore tulimus luteum, & poſuimus argenteum.* (loquitur de Domini Præſepi.) *ſed mihi precioſius illud eſt quod ablatum eſt. Non condemno eos, qui honoris cauſſa fecerunt: Neque enim illos condemno, qui in templo fecerunt vaſa aurea; ſed admiror Dominum. Qui Creator eſt mundi, non inter aurum & argentum; ſed in luto naſcitur.*

Bozius lib. 3. c. vlt.

M. Attilius l. de 7. Vrb. Eccl.

Chryſoſt. hom. 2. in Luc.

Molanus lib. de pict. c. 73.

Cunarum, pars in D. Mariæ Maioris; pars in S. Petri Vaticani; pars in S. Ioannis Lateranenſis Romæ aſſeruatur. Attilius ibid.

Faſciolæ, quibus Maria Filij corpus inuoluebat, iterum in B. Mariæ Maioris, Conſtantinopoli illuc tranſportatæ cernuntur. Idem.

De ijſdem Cunis & Faſciolis participauit Templum B. Amati opidi Duacenſis, vt refert eius Ec- Ex Eccl. Monument.

cleſiæ liber, bene antiquus, MS. ſolido argento coopertus.

Induſium; Toga inconſutilis; Sudarium.

CAPVT 46.

Attilius ibid.

INduſium porro lineum, quo à Matre habito Filius eſt vſus, etiam Romæ in B. Ioannis Lateranenſis magno in precio haberi, ſcribit Attilius.

Inconſutilem Chriſti Tunicam, operâ artificioque Deiparæ mirabiliter contextam; & integram miſſa à militibus ſorte ſeruatam, Argentolij Galliarum opidi, in aſceterio Virginũ (harum meminere Franciæ Annales) ſub B. Bernardi regula Chriſto militantium ſeruari, quiddam nobis inſonuit: Verum enimuero Iacobus Middendorpius Academiæ Colonienſis Procancellarius, qui diligentiùs id quæſiuit & propiùs ſpectauit, nuper ſignauit ſtylo vulgauitque Togam D. N. Inconſutilem à Treuirenſibus S. Helenæ largitione poſſideri. Helena (ſcribit) vt patriam ſuam ſplendidiùs illuſtraret, S. Agritio precioſas quaſdam & raras Reliquias (vt præſtantibus muneribus ad fidem eos alliceret) Treuerim perferendas tradidit. Primo itaque D. N. Ieſu Chriſti *Togam inconſutilem* ex Laterano ſumptam; à Conſtantino Magno nuper illuc reconditam, olim per Titum Cæſarem Hieroſolymis in Arca Teſtamenti, cum alijs Reliquijs tranſportatam.] Hactenus ille. Hartmannus quidem Scedelius Nurember-

Middẽdorpius lib. 5 Academiarũ tit. Treuirenſis.

rembergenſis, Regiſtro de ætatibus mundi, toto diametro ab hac hiſtoria diſcrepat; ſed quia in chronico non ſatis ſibi conſtat, & ſæpè alibi labitur; malo placidè eum præterire, quam in re tam ſancta ac ſeria vitilitigare.

Scedelius Regiſtro de ætat. mundi, ætate 6.

Sacri *Sudarÿ* ſeu Sindonis D. N. Ieſu Chriſti, aliquoties hoc libro meminimus; docuimuſque illam à B. Virgine ſepeliendo Chriſto fuiſſe comparatam; eique impreſſam diuinitùs Chriſti effigiem; atque Auguſtæ Taurinorum in Pedemontanis magna religione cuſtodiri. Quare ſolum id Baroniani Epitomiſtæ, ad huius capitis, atque adeò libri calcem, coronidis loco appendam: Permanet (ſcribit ille) integra, diuina operante Virtute, ex incendioque quodam illæſa, hactenus ſanctiſſima *Sindon* illa, quæ Corpus D. N. Ieſu Chriſti de Cruce depoſitum excepit; & eius Imaginem expreſſam retinuit; ac poſt cum eodem vnguentis delibuto, in ſepulcro poſita fuit, velut operimentum & ſtratum, aſſeruaturque ſummo honore in Eccleſia Taurinenſi.] Hactenus.

Lib. 5. c. 4. n. 5. & c. 15.

Baron. Epitome ad annum Chriſti 34.

Libri quinti finis.

Digitized by Google

INDEX
CAPITVM HVIVS
LIBRI QVINTI.

CAPVT Primum. *Ingreſſio.* Paginâ. 485.
Cap. 2. B. VIRGO A D. LVCA EFFIGIATVR. 487.
Cap. 3. *An ſemel, an pluries.* 488.
Cap. 4. *Quo exemplo admiſerit Maria.* 490.
Cap. 5. *Quâ cauſſâ.* 495.
Cap. 6. *Quæ Mariæ Pulchritudo.* 496.
Cap. 7. *Illam impensè odit Dæmon.* 499.
Cap. 8. *Mariomaſtiges rectè Mortis damnantur.* 500.
Cap. 9. NONNVLLÆ DEIPARÆ IMAGINES EMENDANTVR. 502.
Cap. 10. *Conceptionis Virgineæ Icon reſtituta.* 503.
Cap. 11. *Etiam Præſentationis.* 505.
Cap. 12. *Etiam Sponſaliorum.* 506.
Cap. 13. *Etiam Annuntiationis.* 508.
Cap. 14. *Etiam Partus & Puerperij.* 511.
Cap. 15. *Etiam ſtantis Diuæ iuxta Filium in Cruce pendentem.* 514.
Cap. 16. *Etiam Diuæ Morientis.* 518.
Cap. 17. *Etiam Aſſumptionis.* 520.

Cap.

Cap. 18. *Ac demum in extremo Iudicio mortalium.* 520.
Cap. 19. RELIQVIÆ BEATISSIMÆ VIRGINIS. 521.
Cap. 20. *Obiectiuncula refellitur.* 523.
Cap. 21. *Reliquiarum Mariæ quinque Claſſes.* 524.
Cap. 22. VBI PRIMÆ CLASSIS RELIQVIÆ: *ac primò; Lac, Capilli, Domus, Lectus.* 524.
Cap. 23. *Induſia.* 526.
Cap. 24. *Togæ.* 527.
Cap. 25. *Cuius coloris fuerint B. Virginis veſtes.* 529.
Cap. 26. *Zona.* 531.
Cap. 27. *Vitta.* 533.
Cap. 28. *Vela.* 534.
Cap. 29. *Pecten.* 541.
Cap. 30. *Soccus.* 542.
Cap. 31. *Annulus.* 543.
Cap. 32. *Chirotheca.* 544.
Cap. 33. VBI SECVNDÆ CLASSIS RELIQVIÆ: *ac primò; Fuſus.* 545.
Cap. 34. *Fontes.* *Ibidem.*
Cap. 35. *Lapides.* 547.
Cap. 36. *Arbores.* 548.
Cap. 37. *Epiſtolæ.* 549.
Cap. 38. *Icones, & Columnæ.* 552.
Cap. 39. VBI TERTIÆ CLASSIS RELIQVIÆ. *ac primò; Sudarium & Sepulcrum.* *Ibidem.*
Cap. 40. *Feretrum.* 555.
Cap. 41. VBI QVARTÆ CLASSIS RELIQVIÆ.

ac primò; Planetæ Seu Caſolæ, & Sedes. 556.
Cap. 42. *Cereus Atrebatenſis.* 561.
Cap. 43. *Oleum.* 562.
Cap. 44. *Theologia.* 563.
Cap. 45. VBI QVINTÆ CLASSIS RELIQVIÆ.
ac primò; Præſepe; Cunæ, Faſciolæ. 565.
Cap. 46. *Induſium; Toga inconſutilis; Sudarium.* 566.

FINIS.

ERRORES.

Paginâ 494. lineâ 3. pannis. pag. 495. lin. 1. autem pag. 499. lin. 4. liquidò. pag. 526. lin. 1. 23. pag. 529. lin. 17. veſtes. pag. 550. lin. 13. audiſti. pag. 559. lin. 17. templo.

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ

FESTA ET SODALITATES.

LIBER SEXTVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in B. Nicolai apud Atrebates Parœco.

ATREBATI,
EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.
cIↄ. Iↄc. IIX.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTISSIMIS

ATQVE ORNATISSIMIS

DD. SENATORIBVS POPVLOQVE

Opidi S. Pauli.

QVò Vos, ORNATISSIMI SENATORES, & cæteri mei CIVES, non inuiſum iuero; apud quos contigit naſci, educari, & in Adoleſcentiam dulciſſimè foueri? *Noſtri partem*, ſcripſit Diuinus ille ad Architam, *Patria vendicat, partem Parentes, partem Amici*. Et hanc igitur capite laboris mei partem, vobiſque vendicate: à ſe etiàm non planè indebitam. De *Feſtis* Virgineis eſt, & *Sodalitijs*, & eadem in vobis & à vobis apprimè ſolennià. Quo non loco iſta? Quod Solenne de Deiparâ recurrit; in quo quique ad inueteratam vobis non ſe comparent pietatem? Res eſt palàm, adeóque ſcribam liberè: Statâ Sacrorum horâ, hominum vidua eſſe fora, viduos vicos, vidua diuerſoria; immò & cæteris ferijs ſacris talia: interim ipſum maius templum eorum refertiſſimum. Templum, quod tanto ſumptu

& curâ cottidiè adornatis; velut & reliqua minora, ſeu vrbana illa, ſiuè ſuburbana. Et ab hac pietate, vt Arteſiæ huius ſingula opida, ſingularem commendationem habent; ſic & veſtrum in ijs inſignem refert laudem. Pergite probi *Senatores*; & talibus exemplis populo præite: & quam auitam *Religionem* mordicùs tenuiſtis atque coluiſtis; colite porrò. Bonus ille Deus, vt deletum ſæpè per varias bellorum tempeſtates, Vrbis veſtræ decorem reſtituit; illius etiam curæ erit, tutari deinceps ampliùs ſolidiuſque. Ille eſt

Qui terram inertem, qui mare temperat,
Ventoſum & Vrbes, Regnaq́; triſtia:

feliciter, ſi ſeruiatur fideliter. Pulchrè olìm quidam Romanus: *Omnia proſpera eueniunt colentibus Deum; aduerſa ſpernentibus.* Sic de vobis & Vrbe veſtrâ ſtatuiſſe; quam Deus ille moderatur, & noſtra tuetur *Diua*; hæc, ab ſui cultu, cuius ſumma ratio in vobis, quùm in *Feſtis*, dixi; tùm etiam Sodalitijs. Animo mecum repetite tempora illa, quibus tanto in honore & famâ erat S. Virginis Sodalitas, cui à *Lætitiâ* nomen. Quis tunc ſplendor Vrbis, quis decor; pro quo potentiſſimi Principes toties decertarent? Et ſi alicundè fulgebatis, certè à Sacro illo Cereo, quem id temporis poſſidebatis. Illum vos Atrebatibus debebatis acceptum, aut fortè hi vobis. Paulinas namque, & Ciues veſter Iterius erat, qui ex DIVÆ manibus, Illum ipſum, quo hodiéque gaudent Atrebates

bates, accepit; ex quo plures, & in ijs veſter, deindè conflati. Quis ille honos Paulinatiũ? quæ gloria? Sed extinxit turbo præliorum, & altera flamma conſumpſit: ſimulque diſſipatione internecioneq́ue Ciuium, ſub militum inſolentia, euolauit ea Sodalitas in ventos: ſic tamen, vt reddito pacis Sole, & Zephyro tranquillitatis adſpirante, altera ſurrexerit, Serto ſeu Roſario Virginis exornata. Quis non in eam Ciuis relatus? O Viri prudentes! qui in Miſericordiarum Dominæ ſinu ſpes omnes veſtras collocatis; & vbi propugnacula veſtra cum aggeribus corruerunt, illius vos præſidijs circum-vallatis. Iterùm dico; pergite ſolerter in iſtâ regiâ pietatis viâ; veram illam metam intuentes, in quâ ſempiterna ſecuritas & quies; quam vos tandem conſequi, faciant vterque, quos dixi, DEVS & DIVA. Valete Senatores; mei Ciues Valete.

D. V.

Addictiſſimus,

F. LOCRIVS.

Digitized by Google

IN LIBRVM SEXTVM,

AD LECTOREM

Epigramma.

CONCEPTIO, *Natale, Vita Virginis*
Et ipſa demùm Funera,
Vix aſſequendis mentibus mortalium
Referta ſunt myſterijs,
Queis præpotentis vſa Proles Numinis
Redemit humanum genus.
Hinc Orthodoxi multa ritè Præſules
Sanxêre Feſta Virgini,
Digeſta Menſes Faſtibus per ſingulos
Quos Auctor hic attexuit;
Qui nec ſilendas Matris Auguſtiſſimæ
Sodalitates cenſuit.

PH. M. A.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ *FESTA ET SODALITATES.*

Liber Sextus.

Præponitur Calendarium Feſtorum N. D.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE, in D. Nicolai apud Atrebates Paroeco.

Ingreſſio.

QVIs iam nunc tandem inficias ierit, tot Diuæ Pignoribus habitis; Iconibus comparatis; Templis exædificatis; Monaſterijs conſtitutis; Ordinibus inſtitutis; Opidis, Prouincijs, Regnis conſecratis; Heroinis, Heroibus, Pontificibus, Doctoribus, Diuæ nomen omnia per Regna, per Sæcula concinentibus, ringentibus nequicquam contra hoſtibus, Ferias Sacras Matri Auguſtiſſimæ indici eſſe quam optimum, Mortalibus conſultiſſimum, Deiparæ acceptiſſimũ? Priſcis ijs Romanis ſolenne erat, cõtinuum anni decurſum Ioui & Soli; Menſes verò

Plutarc. tom. 2. Moral. Quæſt. Rom. 77.

ſingulos Iunoni & Lunæ adſcribere; quod hæ, menſes; illi, annum, quanquam ſpecie diſpari, ſingula Zodiaci ſigna peruadentes, metirentur. Et in gente electa Iudæorum, Imperante rerum Domino, idem ardor, idem ſtudium erat, Nouilunijs recurrentibus ſummâ prorſus alacritate Neomeniæ Feſtiuitatē peragere. *Buccinate* (inuitat Pſaltes Regius) *in Neomeniâ, tubâ; in inſigni die Solennitatis veſtræ: Quia præceptum in Iſrael eſt: &c.*] Quid porrò iſtud niſi quoddā prældij ſpecimen ad Feſtiuitates, quæ in honorē Mariæ, pulchræ vt Luna à Sponſo prædicatæ olim celebrarentur? Non ſilendum B. Antonini Archiepiſc. Florentini, Elogium, quo Lunæ in hæc inferiora Dominiū, cum Deiparæ in Mortales Principatu aſſimilare contendit: *Vt hæc inferiora* (inquit) *variantur ſecundum motum Lunæ; ita ſuis ipſa meritis & precibus ſuſtentat mundum, & quaſi regit; vnde mundi Regina dicitur.*] Sic ille.

Pſalm. 80.

Anton p. 1. tit. 14. c. 4. parag. 4.

Sed enim Luna ſplendorem & lumen à Solis velut lampade mutuatur; Maria ſplendidiore Iuſtitiæ Sole Chriſto, quâquâ ſui parte circumamicitur: Luna errantibus per noctis tenebras facem præfert ac monſtrat viam; Maria caligantes errorum tenebris, mentis oculos, radijs clementiæ ſuæ & fauoris illuſtrat: Lunæ menſibus ſingulis Faſti dies donabantur; & Mariæ ſingulis meritò, vt quæ ſingulis principatur. Id ex eius quod ſubieci, diſcamus Calendario.

Apoc. 12.

CALEN-

CALENDARIVM

FESTORVM BEATISSIMÆ VIRGINIS MARIÆ.

Epacta.	Lit Do	Calend. Non Id.	Num. Dier.	IANVARIVS.
*	A	Cal.	1	*Circunciſio D.N.Ieſu Chriſti, Mariæ Filij Primogeniti.*
				Octaua partus B. Mariæ.
29	b	iiij.	2	Dedicatio Eccleſiæ.S.Trinit. apud Viterbienſ. in Italia, cum Octaua.
28	c	iij.	3	Octa. S. Ioannis Euang. Filij adopt. Mariæ.Commemoratio Octa.
27	d	Prid.	4	De Octaua.
26	e	Non.	5	De Octaua.
25 25	f	viij.	6	*Gaudium B. Mariæ, Filio Chriſto à Magis adorato.* Commemoratio Octa.
24	g	vij.	7	De Octauis.
23	A	vj.	8	Commemoratio S. Mariæ Atrebati; Semiduplex.
				Commemor. S. Mariæ apud Eligianos Monachos, duplex: Itidem in diui Petri Aëriæ; alibi, idque ſingulis anni Sabb. nō impeditis: & de octauis.

Digitized by Google

22	b	v.	9	Octaua Viterbienſium. Cõm. Oct. Filij Adorati.
21	c	iiij.	10	De Octaua.
20	d	iij.	11	De Octaua.
19	e	Prid.	12	De Octaua.
18	f	Idib.	13	Octaua Gaudij B. Mariæ Fil. a Mag. adorato.
17	g	xix.	14	
16	A	xviij.	15	
15	b	xvij.	16	
14	c	xvj.	17	
13	d	xv.	18	
12	e	xiiij.	19	
11	f	xiij.	20	
10	g	xij.	21	
9	A	xj.	22	*Deſpõſatio B. Mariæ* ſecundum aliquos.
8	b	x.	23	*Deſpõſatio B. Mariæ* ſecundum vſum Atreb.
				Apparitio B. Mariæ in Hiſp.
7	c	ix.	24	
6	d	viij.	25	
5	e	vij.	26	
4	f	vj.	27	
3	g	v.	28	
2	A	iiij.	29	
1	b	iij.	30	
*	c	Prid.	31	

Digitized by Google

FEBRVARIVS.

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non. Id.	Num. Dier.	
29	d	Cal.	1	Dedic. Eccl. N.D. Tungrenſis in Aduaticis cum Oct. Vigilia apud Pariſienſes.
28	c	iiij.	2	*Purificatio B. Mariæ* cum Oct. Commem. Oct.
27	f	iij.	3	De Octauis.
26	g	Prid.	4	De Octauis.
25 24	A	Non.	5	De Octauis.
23	b	viij.	6	De Octauis.
22	c	vij.	7	De Octauis.
21	d	vj.	8	Octaua Dedicat. Tungrenſis Commem. Octa. Purific.
20	e	v.	9	Octaua Purificationis in Ordinibus Cluniacéſi, Ciſter.. Carmel. &c.
19	f	iiij.	10	
18	g	iij.	11	
17	A	Prid.	12	
16	b	Idib.	13	
15	c	xvj.	14	
14	d	xv.	15	
13	e	xiiij.	16	
12	f	xiij.	17	
11	g	xij.	18	
10	A	xj.	19	
9	b	x.	20	

Digitized by Google

8	c	ix.	21
7	d	viij.	22
6	e	vij.	23
5	f	vj.	24
4	g	v.	25
3	A	iiij.	26
2	b	iij.	27
1	c	Prid.	28

MAR-

Digitized by Google

MARTIVS.

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non.Id.	Num. Dier.	
*	d	Cal.	1	
29	e	vj.	2	
28	f	v.	3	
27	g	iiij.	4	
26	A	iij.	5	
25 25	b	Prid.	6	
24	c	Non.	7	
23	d	viij.	8	
22	e	vij.	9	
21	f	vj.	10	
20	g	v.	11	
19	A	iiij.	12	
18	b	iij.	13	
17	c	Prid.	14	
16	d	Idib.	15	
15	e	xvij.	16	
14	f	xvj.	17	*Eccleſiæ Loretanæ factæ Cathedralis Feſtum.* *Feſtum N. D. de Pietate Atreb.*
13	g	xv.	18	
12	A	xiiij.	19	*Feſtum S. Ioſephi B. Virginis Sponſi.*
11	b	xiij.	20	*Feſtum B. Ioachim Patris Mariæ.*
10	c	xij.	21	
9	d	xj.	22	

8	c	x.	23	
7	f	ix.	24	Vigilia per Gregor.2. Papam inſtituta.
6	g	viij.	25	*Annuntiatio B. Virginis.* *Dolor B. Mariæ Filio moriente.* Dedicatio B. Mariæ Reparatæ apud Florentinos.
5	A	vij.	26	De Octauis.
4	b	vj.	27	*Gaudium B. Virginis Chriſto Reſurgente.* De Octauis.
3	c	v.	28	De Octauis.
2	d	iiij.	29	De Octauis.
1	e	iij.	30	De Octauis.
*	f	Prid.	31	De Octauis.

Martyrologiū Vſuardi à Ioan. Molano auctū & illuſtratum.

APRI-

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non Id.	Num. Dier.	APRILIS.
29	g	Cal.	1	Octaua Annunt. Mariæ apud Carmelit.
				Octaua B. Mariæ Reparatæ.
				Gaudium Mariæ reperto Filio in templo diſputante. Cõm. Oct.
28	A	iiij.	2	Conſeruatio op. Cameracẽſis contra Hungaros.
27	b	iij.	3	Octa. Gaudij Mariæ Chriſto Reſurgente.
25 26	c	Prid.	4	
24	d	Non.	5	
23	e	viij.	6	
22	f	vij.	7	
21	g	vj.	8	Feſtum Miraculorũ B. Virg. Camberonenſis.
20	A	v.	9	Fundatio Monaſter. Ciſterc.
19	b	iiij.	10	
18	c	iij.	11	
17	d	Prid.	12	
16	e	Idib.	13	
15	f	xviij.	14	
14	g	xvij.	15	
13	A	xvj.	16	Feſtum N.D. de Pietate apud Ciſtertienſes.
				Feſtum Roſarij B. Virg.
12	b	xv.	17	
11	c	xiiij.	18	

Digitized by Google

10	d	xiij.	19	
9	e	xij.	20	
8	f	xj.	21	Erectio Caſtelli S. Mariæ in Opidum, in Ducatu Cameraceſij.
7	g	x.	22	
6	A	ix.	23	
5	b	viij.	24	Supplicatio Sodal. Corrigiatorum B. Virginis.
4	c	vij.	25	
3	d	vj.	26	
2	e	v.	27	
1	f	iiij.	28	Dedicatio Eccl. D. N. Cameronenſis.
*	g	iij.	29	De Octaua.
29	A	Prid.	30	De Octaua.

MAIVS.

Digitized by Google

Epacta	Lit Do.	Calend. Non. Id.	Num. Dier	MAIVS.
28	b	Cal.	1	De Octaua.
27	c	vj.	2	De Octaua.
26	d	v.	3	Dedicat. Monaſt. S. Benedicti Traiect. ad Rhenũ cum Oct.
				De Octaua.
2525	e	iiij	4	De Octauis.
24.	f	iij.	5	*Gaudium* N. D. *Chriſto in cœlum Aſcendente* cum Oct.
				Octaua dedic. Eccl. Cambron.
23	g	Prid.	6	De Octauis.
22	A	Non	7	Feſtum *Gaudiorum B. Virginis* Audomaropoli.
				De Octauis.
21	b	viij.	8	De Octauis.
20	c	vij.	9	*Dedic. Eccl. N. D. Tornac.* cũ Oct.
				De Octauis.
19	d	vj.	10	Oct. dedic. Mon. S. Bened. Tra.
				Dedicatio opidi Conſtantinopolitani.
				De Octauis.
18	e	v.	11	De Octauis.
17	f	iiij.	12	Octa. Gaudij N. D. Chriſto in cœlum Aſcendente.
				De Octaua.
16	g	iij.	13	*Ded. eccl. S. Mar. ad Mart.* cũ oct.
				De Octaua.
15	A	Prid.	14	*Dedicatio Eccl. S. Mariæ Nouiodunenſis* cum Oct.

				De Octauis.
13	c	xvij.	16	Octa.dedic. Eccl. Tornacẽſis. De Octauis.
12	d	xvj.	17	De Octauis.
11	e	xv.	18	De Octauis.
10	f	xiiij.	19	De Octauis.
9	g	xiij.	20	Octa. S. Mariæ ad Martyres. De Octauis.
8	A	xij.	21	Octaua dedicat. S. Mariæ Nouiodunenſis. De Octaua.
7	b	xj.	22	Octaua Gaudij N.D. Chriſto Paracletum mittente.
6	c	x.	23	Supplicatio Solennis opidi Cameracenſis.
5	d	ix.	24	
4	e	viij.	25	
3	f	vij.	26	Dedic. Eccl. N. D. Caricampenſis; cum Oct.
2	g	vj.	27	De Octaua.
1	A	v.	28	De Octaua.
*	b	iiij.	29	*Feſtum N. D. Ardentium Atreb.* De Octaua.
29	c	iij.	30	De Octaua.
28	d	Prid.	31	De Octaua.

IVNIVS.

Digitized by Google

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non. Id.	Num. Dier.	IVNIVS.
27	c	Cal.	1	De Octaua.
25 26	f	iiij.	2	Octa. dedic. N.D. Caricamp.
24	g	iij.	3	
23	A	Prid.	4	Feſtum N.D. de Victoria in Gallijs.
22	b	Non.	5	Feſtum N. D. de Victoria Bruxellis.
21	c	viij.	6	
20	d	vij.	7	
19	e	vj.	8	
18	f	v.	9	
17	g	iiij.	10	
16	A	iij.	11	
15	b	Prid.	12	
14	c	Idib.	13	*Dedicatio Ædis N.D. Zichemienſis*, cum Oct. *Dedicatio Eccl. N. D. Aquicinctinæ*, cum Oct.
13	d	xviij.	14	De Octauis.
12	e	xvij.	15	De Octauis.
11	f	xvj.	16	De Octauis.
10	g	xv.	17	De Octauis.
9	A	xiiij.	18	Dedicatio Eccl. N.D. Quercetanæ cum Oct. De Octauis memor.
8	b	xiij.	19	De Octauis.

Oo 3

7	c	xij.	20	Octaua dedicat. Ædis N.D. Zichemienſ.
				Octaua dedicat. Eccl. N.D. Aquicinct.
				De Octaua.
6	d	xj.	21	De Octaua.
5	e	x.	22	De Octaua.
4	f	ix.	23	De Octaua.
3	g	viij.	24	De Octaua.
2	A	vij.	25	Octaua dedicat. Eccl. N.D. Quercet.
1	b	vj.	26	
*	c	v.	27	
29	d	iiij.	28	
28	e	iij.	29	Dedicat. Eccl. Camerac. per Petr. Ranchicurtum Epiſc. Atreb.
27	f	Prid.	30	

IVLIVS.

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non. Il.	Num Dier.	IVLIVS.
26	g	Cal.	1	
25 25	A	vj.	2	*Viſitatio B. Mariæ*; cum Oct.
24	b	v.	3	Depoſitio veſtimentorum B. Virg. Conſtantinopoli.
				De Octaua.
23	c	iiij.	4	Feſtum Gaudiorum B. Virg. apud Nouiodunenſes.
				De Octaua.
22	d	iij.	5	De Octaua.
21	e	Prid.	6	De Octaua.
20	f	Non.	7	*Dedicat. Eccl. Atreb.* cum Oct.
				De Octaua.
19	g	viij.	8	De Octauis.
				Initium Miraculorum B. Virginis Duaci ad D. Petri.
18	A	vij.	9	Octaua Viſitat. B. Mariæ apud Cluniacenſes, Præmõſtrat. Cæleſtinos, Dñicanos, Ciſtercienſes, Carmelitas & Auguſtinianos. Cõm. Oct.
				Dedic. Eccl. Camerac. cum Oct.
17	b	vj.	10	De Octauis.
				Liberat. opidi Hall. in Hann. ab aggreſſ. Oliuerij Tẽpelij.
16	c	v.	11	De Octauis.
15	d	iiij.	12	De Octauis.
14	e	iij.	13	De Octauis.

13	f	Prid.	14	Octaua dedicat. Eccl. Atrebat. De Octaua.
12	g	Idib.	15	De Octaua.
11	A	xvij.	16	*Solennis Cõmm. B. Virginis in toto Ordine Carmelitarum.* Octaua dedic. Eccl. Camerac.
10	b	xvj.	17	
9	c	xv.	18	
8	d	xiiij.	19	*Feſtum S. Annæ Matris N.D.* in Eccl. Camerac. cum Oct.
7	e	xiij.	20	De Octaua.
6	f	xij.	21	De Octaua.
5	g	xj.	22	De Octaua.
4	A	x.	23	De Octaua.
3	b	ix.	24	*Fundatio Eccl. Camberonenſis.* De Octaua.
2	c	viij.	25	De Octaua.
1	d	vij.	26	*Feſtum S. Annæ* ſecũdum vſum Rom. Oct. S. Annæ in Eccl. Camer.
*	e	vj.	27	
29	f	v.	28	
28	g	iiij.	29	
27	A	iij.	30	
26	b	Prid.	31	

AVGVS-

Digitized by Google

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non. Id.	Num. Dier.	AVGVSTVS.
25 24	c	Cal.	1	Dedicat. Eccl. Camerac. per Dodilonem Epiſcopum.
23	d	iiij.	2	Dedicat. Eccl. N. D. de Angelis ſeu Portiũcula, Aſſiſij. cum oct.
22	e	iij.	3	De Octaua.
21	f	Prid.	4	De Octaua.
20	g	Non.	5	*Dedicatio Eccl. S. Mariæ ad Niues*; cum oct.
				De Octaua.
19	A	viij.	6	De Octauis.
18	b	vij.	7	De Octauis.
17	c	vj.	8	De Octauis.
16	d	v.	9	Oct. dedic. N.D.de Angelis.
				De Octaua.
15	e	iiij.	10	De Octaua.
14	f	iij.	11	De Octaua.
13	g	Prid.	12	*Feſtum N. D. Rotomagenſis.*
				Oct.ded. Eccl.N.D.ad Niues
12	A	Idib.	13	
11	b	xix.	14	Depoſit. Imag. N.D.Camer.
				Vigilia.
10	c	xviij.	15	*Aſſumptio B.Virginis*; cum oct.
9	d	xvij.	16	De Octaua.
8	e	xvj.	17	De Octaua.
7	f	xv.	18	De Octaua.

6	g	xiiij.	19	De Octaua.
5	A	xiij.	20	De Octaua. *Encenia vrbis Antuerpienſis.*
4	b	xij.	21	De Octaua.
3	c	xj.	22	Octaua Aſſumptionis B. Virginis.
2	d	x.	23	
1	e	ix.	24	
*	f	viij.	25	
29	g	vij.	26	
28	A	vj.	27	*Recollectio Feſtorum B. Virginis Antuerpienſis.* *Recollectio Feſtorum B. Virginis Cameracenſis.*
27	b	v.	28	
26	c	iiij.	29	
25 25	d	iij.	30	
24	e	Prid.	31	Depoſitio Cinguli B. Virgin. Conſtantinopoli. Dedicatio N. D. in Chalcoprateio Conſtantinopoli; cum Octaua.

SEPTEM-

Epacta.	Lit Do.	Calend. Non. Id.	Num. Dier	SEPTEMBER.
23	f	Cal.	1	De Octaua.
22	g	iiij.	2	De Octaua.
21	A	iij.	3	*Supplic. Solennis N.D. Cheruienſis.*
				Supplicatio Solennis Opid. Hallenſis.
				Supplicatio Solennis & Recollectio Feſtorum N.D. Louanienſis, Encæniaque Ciuitatis.
				De Octaua.
20	b	Prid.	4	De Octaua.
19	c	Non	5	De Octaua.
18	d	viij.	6	De Octaua.
17	e	vij.	7	Octaua dedicat. N.D. in Chalcoprateio Conſtantinopoli.
				Vigilia per Gregor. 2. Pont. Max. inſtituta.
16	f	vj.	8	*Natiuitas B. Mariæ Virginis,* cum Octaua.
				Dedicatio Templi Montis-Serrati, cum Octaua.
				Dedicatio Templi N.D. de Lætitia in Gallijs, cum Octaua.
				Supplicatio Valencenenſis.
15	g	v.	9	*Feſtum B. Ioachimi Patris B. Virg.* in Eccl. Orientali.
				De Octauis.
14	A	iiij.	10	*Dedic. Eccl. N.D. Viluordienſis* cum ſupplicatione ſolenni.

Digitized by Google

				De Octauis.
13	b	iij.	11	De Octauis.
12	c	Prid.	12	De Octauis.
11	d	Idib.	13	De Octauis.
10	e	xviij.	14	*Supplicatio Tornacenſis* ex inſtitutione Ratbodi Epiſcopi. De Octauis.
9	f	xvij.	15	*Octaue.*
8	g	xvj.	16	
7	A	xv.	17	
6	b	xiiij.	18	
5	c	xiij.	19	
4	d	xij.	20	
3	e	xj.	21	
2	f	x.	22	
1	g	ix.	23	Aſſumptio ſecunda B. Virginis olim celebrata.
*	A	viij.	24	
29	b	vij.	25	
28	c	vj.	26	Commemorat. Miraculorum B. Virginis Burburgi.
27	d	v.	27	
25 26	e	iiij.	28	
25 24	f	iij.	29	
23	g	Prid.	30	

OCTO-

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non. Id.	Num. Dier.	OCTOBER.
22	A	Cal.	1	
21	b	vj.	2	
20	c	v.	3	
19	d	iiij.	4	
18	e	iij.	5	
17	f	Prid.	6	
16	g	Non.	7	*Feſtum Roſarij B. Virginis.*
15	A	viij.	8	*Romæ Feſtum Cõſecrationis Altaris S. Mariæ de Cancellis.*
14	b	vij.	9	
13	c	vj.	10	
12	d	v.	11	
11	e	iiij.	12	
10	f	iij.	13	
9	g	Prid.	14	
8	A	Idib.	15	*Dedicatio Eccl. N. D. Teruanenſis*, cum Oct.
7	b	xvij.	16	*Dedicatio Eccl. Cathedralis Mediolanenſis*, cum Oct.
				Dedic. Eccl. N. D. Cirenceſtrienſis in Anglia cum Octaua.
				De Octaua.
6	c	xvj.	17	De Octauis.
5	d	xv.	18	De Octauis.
				Dedicat. Eccl. Camerac. per Gerardum Epiſcopum.

4	e	xiiij.	19	De Octauis.
				Dedicatio Eccleſiæ N. D. Camberonenſis, cum oct.
3	f	xiij.	20	De Octauis.
2	g	xij.	21	De Octauis.
1	A	xj.	22	Oct. dedic. Eccl. Teruanéſis.
				De Octauis.
*	b	x.	23	Oct. ded. Eccl. Mediolanéſis.
				De Octaua.
29	c	ix.	24	De Octaua.
28	d	viij.	25	*Dedic. Eccl. Toletanæ*, cum oct.
				De Octaua.
27	e	vij.	26	Oct. dedic. Eccl. Camberon.
				De Octaua.
26	f	vj.	27	De Octaua.
25 25	g	v.	28	De Octaua.
24	A	iiij.	29	De Octaua.
23	b	iij.	30	De Octaua.
22	c	Prid.	31	De Octaua.

NOVEM-

Digitized by Google

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non Id.	Num. Dier.	NOVEMBER.
21	d	Cal.	1	*Feſtum S. Mariæ & omnium Sanctorum*, cum octaua. Octa. dedicationis Eccl. Toletanæ.
20	c	iiij.	2	De Octaua.
19	f	iij.	3	De Octaua.
18	g	Prid.	4	De Octaua. *Liberatio Opidi Atrebatenſis per Ioan. Griſardum Diuæ Hallenſis ope implorata.*
17	A	Non.	5	De Octaua.
16	b	viij.	6	De Octaua.
15	c	vij.	7	De Octaua.
14	d	vj.	8	Oct. Feſti B. Mariæ omniumque Sanctorum.
13	e	v.	9	
12	f	iiij.	10	
11	g	iij.	11	
10	A	Prid.	12	Dedic. N. D. de Candelli apud Ciſtercienſes; cum oct.
9	b	Idib.	13	De Octaua.
8	c	xviij.	14	De Octaua.
7	d	xvij.	15	De Octaua.
6	e	xvj.	16	De Octaua.
5	f	xv.	17	De Octaua.
4	g	xiiij.	18	De Octaua.

	3	A	xiij.	19	Octaua dedicat. N. D. de Candelli.
	2	b	xij.	20	Vigilia per Greg. 2. Pont. Max. inſtituta.
	1	c	xj.	21	*Præſentatio B. Mariæ Virginis.*
	*	d	x.	22	
	29	e	ix.	23	
	28	f	viij.	24	
	27	g	vij.	25	
25	26	A	vj.	26	
25	24	b	v.	27	
	23	c	iiij.	28	
	22	d	iij.	29	
	21	e	Prid.	30	

DECEM-

Digitized by Google

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non Id.	Num. Dier.	DECEMBER.
20	f	Cal.	1	Feſtum Reliquiarũ Eccl. Lætienſis in Hannonia.
19	g	iiij.	2	
18	A	iij.	3	
17	b	Prid.	4	
16	c	Non.	5	
15	d	viij.	6	
14	e	vij.	7	
13	f	vj.	8	*Cõceptio B.Mariæ* ſecũdũ vſum Romanum; cum Oct.
12	g	v.	9	*Conceptio B.Virginis*, ſecundum priſcos Græcos.
				De Octaua.
11	A	iiij.	10	De Octaua.
10	b	iij.	11	De Octaua.
9	c	Prid.	12	De Octaua.
8	d	Idib.	13	De Octaua.
7	e	xix.	14	De Octaua.
6	f	xviij.	15	Octaua Concept. B.Virg. per Sixt. 4. Pont. Max.
5	g	xvij.	16	
4	A	xvj.	17	*Dedicat. Eccleſiæ B.Virginis Maſſilienſis.*
				Dedicat. Eccl. B.Virgmis Aſcenſis in Hiſpania.

Digitized by Google

3	b	xv.	18	Feſtum Annũtiationis B. Virginis olim obſeruatum. Deſcenſio B. Virginis in Eccl. Toletana. Expectatio Partus B. Virg. De Octauis.
2	c	xiiij.	19	De Octauis.
1	d	xiij.	20	De Octauis.
*	e	xij.	21	De Octauis.
29	f	xj.	22	De Octauis.
28	g	x.	23	De Octauis.
27	A	ix.	24	Octauæ Eccl. B. Virg. Maſſilienſis & Oſcenſis. Deſcenſio 2. B. Virg. in Eccleſia Toletana. Vigilia.
26	b	viij.	25	*Partus Beatiſſimæ Virg. Mariæ.*
25 25	c	vij.	26	De Octaua.
24	d	vj.	27	De Octaua. *Feſtum S. Ioannis Euangeliſtæ Filij adoptiui Mariæ.*
23	e	v.	28	De Octaua.
22	f	iiij.	29	De Octaua.
21	g	iij.	30	De Octaua.
20	A	Prid.	31	De Octaua.

Calendarij Virginei finis.

FESTI

Digitized by Google

FESTI MARIÆ DIES EXPLICATIVS RECENSENTVR. ac primò;

Feſtum Conceptionis Mariæ.

CAPVT PRIMVM.

CONCEPTIONIS VIRGINEÆ Feſtum (ab eò enim, quo primitùs Diua cœpit eſſe, meritò ordior) in Eccleſia Romana, Idus Decembres ſextam hodieque tenet; in Græcanica autem, quintam ſibi olim vendicabat; vti habet Emmanuelis Imperatoris conſtitutio, quam Theodor. in Nomocanonem Photij multis iam retro-actis ſæculis detulit.

Vide ſuprà, lib. 5. cap. 10.

Theodor. in Nomoc. Photij tit. 7. c. 1. Baron. in notis ad Martyrol. Rom. 8. Decemb.

Quæritur; quo id tempore inſtitutum?

Anceps reſponſio, & in vtraque Latinorũ, inquam, & Græcorum Eccleſia. Fatẽdum eſt quidem Orientis Eccleſiam in eius obſeruatione Occidentalem præueniſſe: at quanto tempore, etiamnum neſcitur.

Græcos porrò Leonis Imperatoris (aſſumpſit Imperium anno 886.) ætate, feſtum hoc coluiſſe, ſummi inſtar teſtimonij ſit; quod, licet trabea ſceptróue cõſpicuus, ſæcularium rerum partes agitaret,

 nihil-

Digitized by Google

3	A	xiij.	19	Octaua dedicat. N. D. de Candelli.
2	b	xij.	20	Vigilia per Greg. 2. Pont. Max. inſtituta.
1	c	xj.	21	*Præſentatio B. Mariæ Virginis.*
*	d	x.	22	
29	e	ix.	23	
28	f	viij.	24	
27	g	vij.	25	
26	A	vj.	26	
25 25 24	b	v.	27	
23	c	iiij.	28	
22	d	iij.	29	
21	e	Prid.	30	

DECEM-

Epacta.	Lit. Do.	Calend. Non Id.	Num. Dier.	DECEMBER.
20	f	Cal.	1	Feſtum Reliquiarũ Eccl. Lætienſis in Hannonia.
19	g	iiij.	2	
18	A	iij.	3	
17	b	Prid.	4	
16	c	Non.	5	
15	d	viij.	6	
14	e	vij.	7	
13	f	vj.	8	*Cõceptio B. Mariæ* ſecũdũ vſum Romanum; cum Oct.
12	g	v.	9	*Conceptio B. Virginis*, ſecundum priſcos Græcos.
				De Octaua.
11	A	iiij.	10	De Octaua.
10	b	iij.	11	De Octaua.
9	c	Prid.	12	De Octaua.
8	d	Idib.	13	De Octaua.
7	e	xix.	14	De Octaua.
6	f	xviij.	15	Octaua Concept. B. Virg. per Sixt. 4. Pont. Max.
5	g	xvij.	16	
4	A	xvj.	17	*Dedicat. Eccleſiæ B. Virginis Maſſilienſis.*
				Dedicat. Eccl. B. Virginis Aſcenſis in Hiſpania.

FESTI MARIÆ DIES EXPLI-PLICATIVS RECENSENTVR. ac primò;

Feſtum Conceptionis Mariæ.

CAPVT PRIMVM.

CONCEPTIONIS VIRGINEÆ Feſtum (ab eò enim, quo primitùs Diua cœpit eſſe, meritò ordior) in Eccleſia Romana, Idus Decembres ſextam hodieque tenet; in Græcanica autem, quintam ſibi olim vendicabat; vti habet Emmanuelis Imperatoris conſtitutio, quam Theodor. in Nomocanonem Photij multis iam retro-actis ſæculis detulit.

Vide ſuprà, lib. 5. cap. 10.

Theodor. in Nomoc. Photij tit. 7. c. 1. Baron. in notis ad Martyrol. Rom. 8. Decemb.

Quæritur; quo id tempore inſtitutum?

Anceps reſponſio, & in vtraque Latinorũ, inquam, & Græcorum Eccleſia. Fatẽdum eſt quidem Orientis Eccleſiam in eius obſeruatione Occidentalem præueniſſe: at quanto tempore, etiamnum neſcitur.

Græcos porrò Leonis Imperatoris (aſſumpſit Imperium anno 886.) ætate, feſtum hoc coluiſſe, ſummi inſtar teſtimonij ſit; quod, licet trabea ſceptróue cõſpicuus, ſæcularium rerum partes agitaret,

hh 2 nihil-

nihilominus de hac ipſa ſolennitate Imperator ſermonem habere non dubitauit; cuius exemplar in Bibliothecæ Sfortianæ codice MS. numero 65. hac

Baronius ibid. Bozius l. 9. de ſign. c. 8.

etiam tempeſtate conſeruatur; teſtibus Baronio Cardinale & Thoma Bozio, Romanis Scriptoribus claris ſimis. Huius ſtylum ſubijcio : „ Adiectum præterea Conceptionis Feſtum, quod ante Græcorum „ diſſidium celebrabatur in Oriente, vt è Græca ora- „ tione, quæ exſtat in Bibliotheca Sfortiana, liquet. „ Habita eſt illa à Leone Imperatore Sapiente, qui „ Photium relegauit in Monaſterium : atque ex ea „ conſtat, lõgè ante id Feſtum in Oriente celebratum.] Hactenus Bozius. Quid, quod Ioannes Damaſcenus Leone antiquior (florebat enim anno 721.) eius

Bozius vbi ſupra. Caniſius lib. 1. cap. 7.

Feſti in Martyrologio meminiſſe ab eodem Bozio, & R. P. Petro Caniſio prædicetur? Ergo in illa plaga antiquiſſimum iſtud, & ab 880. annis ſaltem obſeruatum eſt. Porro ſi quis Caniſij verba requirat,

Damaſcen. in Martyrolog.

ecce adſunt : *Exſtat eiuſdem Damaſceni Martyrologium; in quo dies Conceptionis Mariæ notatur, hoc expreſſè addito;*

Galatinus l. 7. de Arcanis catholicæ veritatis, cap. 5.

quod illa πρὸ συλλήψεως ἁγνή, *id eſt, ante Conceptionem pura dicatur, ſicut & Galatinus annotauit.*] Hactenus ille.

Ex Baronio vbi ſupra.

At in Eccleſia Occidentali non eſt perinde antiquum. Non quod à Sixto 4. Pont. Max; anno 1471. inaugurato, ſumpſerit exordium; vt aliquis opinatur. Vetuſtius eſt; & imus probatum.

Dionyſ. Carth. ſerm. de Cõcep. B. Mariæ.

Primò, ſi eorum ſententiæ accedamus, qui in Superiore Germania, id primò fuiſſe obſeruatum, arbitrãtur; in quibus Dionyſius Carthuſianus, Serm. de Con-

de Concept. B. Mariæ; Fr. Franciſcus Iuannez in Compend. Viror. Illuſtr. Ord. S. Benedicti; & Bernardinus de Buſto Dominicanus in ſuo Mariali, dicemus Fridericum (quidam Fortunatum vocant) Lotarij & Carolomanni, Filiorum Caroli Calui, Fratrem, primò Monachum Fuldenſem, inde Aquilegienſem Patriarcham (dignitatem adeptus eſt an. 884. tenuitque annis tredecim) auctorem eius extitiſſe.

Fr. Iuannez in Compend. vir. Illuſtr. Ord S. Benedic. Bernard. de Buſto in Mariali lect. 5. offic. de Cõcept. feria 6. Octauæ. Arnold. VVionius Belga lib. 5. Ligni vitæ, c. 103.

Quæ opinio ſi minus placet, neque omnibus certè placet, adeoque oculos in Angliam vertamus; vel B. Anſelmum Cãtuarienſem Archiepiſcopum, qui anno Salutis 1109. florebat, inſtitutorem iactabimus; Aut altiuſculè progredientes; id Elſino (alijs Elpinus, quibuſdam Heliſmus appellatur) Abbati Remenſi Benedictino, inſtitutum referemus acceptum; qui Gulielmi Cõquæſtoris Angliæ Regis tempore, an. circiter 1070. clarus habebatur.

Porrò Anſelmum id primum in Occidente & Anglia cogitaſſe, quum Petri de Natalibus Epiſcopi Equilini, tum Arnoldi Wionij aſſertio eſt; quorum poſterior ſic fatur: Sequimur hac in parte opinionem à pluribus receptam, D. Petri Equilini, qui l. 1. c. 42. Catalogi Sanctorum, eandem ab Anſelmo Priore inſtitutam primùm, ac deinde facto Archiepiſcopo auctam & roboratam tenet.] Sic Wionius, qui & eiuſce inſtituti codicem MS. in Monaſterio Caſinenſi haberi tradit. Ipſe autem Pontifex Equilinus rei geſtæ hiſtoriam ſimili calamo

VVionius ibid.

Petr. de Natal. in catal. Sanct. l. 1. c. 42.

„ pingit, quum pangit: Huius celebrationis Feſti
„ principium, fuit B. Anſelmus Prior Monaſterij Be-
„ cenſis; poſtmodum Cantuarienſis Archiepiſcopus,
„ propter miraculum quod eidem apparuit; quod tale
„ fuit. Dum enim ipſe dicti Monaſterij Prior, pro qui-
„ buſdam vrgentibus ad partes Britanniæ nauigaſſet;
„ diſpoſitiſque agendis repatriaret; contigit tempeſta-
„ te nimia exorta, & intumeſcente procella nauem
„ periclitari. Et dum cuncti in diſcrimine nimio po-
„ ſiti, omnique ſpe humana deſerti diuinum adiuto-
„ rium, & Beatæ Virginis flagitarent, potiſſimè au-
„ tem Prior Anſelmus, qui Beatæ Dei genitricis fue-
„ rat ſingularis deuotus; ſubito concipiunt quendam,
„ mirabili claritate fulgentem; pontificali habitu de-
„ coratum, ſuper vndas maris verſus nauem ambu-
„ lando venire. Quin proximus naui Anſelmum vo-
„ cat, eumque alloquitur: vt ſi periculum maris eua-
„ dere cupit, & in patriam ſaluus redire, eidem pro-
„ mittat coram Deo, quod Feſtum Conceptionis Ma-
„ tris Chriſti annis ſingulis ſolenniter celebraret; &
„ celebrandum quibuſcumque poterit ſuaderet. Et
„ cum ille de die feſti, & officio fiendo interrogaſſet;
„ reſpondit quod VI. Idus Decembris Feſtum illud ce-
„ lebrandum erat, quo die B. Virgo concepta fuerat:
„ & quod idem officium, quo Eccleſia vtitur in eius
„ Natiuitate; in hoc feſto dicendum erat, mutato ſo-
„ lum nomine Natiuitatis in nomen Conceptionis.
„ Et quum Prior de nomine nuntij interrogaſſet; reſ-
pondit ſe eſſe [a] Nicolaum Epiſcopum à B. Dei Ge-
nitrice,

[a] Angelũ fuiſſe ſcribit Iudocus

nitrice, pro tali reuelatione & eorum liberatione tranſmiſſum. Mox Anſelmus iuſſa promiſit, & voti interpoſitio confirmauit; ſtatimque ſedata tempeſte & flante vento proſpero, ad propria redierunt.] Hactenus Equilinus.

Clichtoueus l. 1. de Puritate Cõcept. B. Virginis cap. 15.

Cæterum Cæſar Baronius non id B. Anſelmo; quin potius dicto Elſino, tribuendum retur: Petrus (ſcribit ille) in Catalogo, rem geſtam refert, ac tribuit S. Anſelmo Cantuarienſi Epiſcopo; qui vixit ante Bernardi tempora, obijtque diem anno Domini 1109. At licet ei reuelatio eodem fermè modo, vt ſcribit, ſe habuerit: tamen non eſt facta Anſelmo, ſed alij; qui nec temporibus, quibus ille factus eſt Epiſcopus, claruit, ſed paulò antè, circa annum Domini 1070. cum Guilielmus Normãdorum Dux regnaret in Anglia: quando Elſino, aliàs Elpino Anglo Abbati, maris tempeſtate periclitanti, diuinitus quoddam viſum apparuit, eumque admonuit de eiuſmodi celebranda ſolemnitate; ſubſecutumque eſt miraculum in Fidei veritatis teſtimonium. Habemus rei geſtæ hiſtoriam in antiquo codice manuſcripto; cuius exordium eſt: Eo tempore quo Guilielmus, &c.] Hactenus Baronius.

Baron. in notis ad Martyrolog. Rom. 7. Decemb.

Idem Bozius affert lib. 5. cap. 8.

Porrò vtri, vtri accedas etiamſi addubites; illud ſaltem planum eſt Eccleſiam Occidentalem ab aliquot ſæculis in Anglicano regno eius feſti ſolennitatem primò obſeruaſſe.

Inde in Gallias emanans Lugdunenſem Eccleſiam ſtatim occupauit, circa annum Domini 1145.

vt patet

S. Bern. Epiſt. 174 Vide Iudocum Clichtouæum lib. 2. purit. cõcept. B. Virgin. c. 14.

vt patet ex D. Bernardi Epiſtola 174. ad Canonicos Lugdunenſes; ſubindignantis, quod abſque auctoritate (ſcribit Baronius) Catholicæ Rom. Eccleſiæ, nouam inducerent celebritatem, obtentu ſupernæ cuiuſdam Reuelationis, cum tamen de his omnibus ſe iudicium Romanæ Eccleſiæ, expectare profiteatur.

Lib. 1. puritatis Concept. B. Virg c. 15.

Quæ verò ea fuerit reuelatio, Iudocus Clichtouæus ſic breuiter aperit: *Quid in pelago Gallicano Sacerdos ob impuritatem vitæ à Dæmonibus aquis obrutus, & ſacratæ Virginis Mariæ præſidio, poſtea eorum manibus ereptus atque vitæ reſtitutus, iuſſus in ſuſcepti beneficij compenſationem à ſacra Virgine ſingulis annis celebrare, & celebrandam denuntiare immaculatam ipſius Conceptionem nobis deſignat; niſi eiuſdem Beatæ Virginis beneplacito atque reuelatione diuina indictam eſſe hanc ſolennitatem?*

At verò Eccleſiæ Romanæ iudicio & auctoritate poſtea accedente, non modò in Lugdunenſi Diœceſi, ſed Gallia, ſed Germania, Italia, Hiſpania, Europa ipſa denique tota; immo integro Chriſtiano Orbe, eiuſmodi Solennitas obſeruari cœpta eſt, & hactenus perſeuerat.

Habetur in extrauagantibus cõmunib. tit de Reliq. & Venerat Sanctorum; Item ad calcem Concilij Tridentini. Ioan. Molanus

Ecce quid de ea præcipiat Sixtus 4. Pont. Max. bulla 3. Calend. Martij data, anno 1476. cuius Initium: *Cum præcelſa,* &c. *Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius, auctoritate confiſi; Auctoritate Apoſtolica, hac in perpetuum valitura conſtitutione, ſtatuimus & ordinamus, quod omnes & ſinguli Chriſti Fideles vtriuſque ſexus, qui miſſam & officium Conceptionis, eiuſdem Virginis*

Virginis glorioſæ, iuxta piam, deuotam & laudabilem ordinationem dilecti filij Magiſtri Leonardi de Nogarolis, Clerici Veronenſis, Notarij noſtri, & quæ deſuper à nobis emanauit, Miſſæ & Officij eiuſmodi inſtitutionem, in die Feſtiuitatis Conceptionis eiuſdem Virginis Mariæ & per Octauas eius, deuotè celebrauerint, & dixerint; aut illis horis canonicis interfuerint: quoties id fecerint; eandem prorſus indulgentiam, & peccatorum remiſſionem conſequantur, quam iuxta fœlicis recordationis Vrbani 4. in Concilio Viennenſi approbatæ, ac Martini 5. & aliorum Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum conſtitutiones conſequuntur illi, qui Miſſam & horas canonicas in Feſto Corporis & Sanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti, à Primis Veſperis, & per illius Octauas, iuxta Romanæ Eccleſiæ conſtitutionem celebrant, dicunt, aut Miſſæ officio & horis huiuſmodi interſunt, præſentibus perpetuis temporibus valituris.] Sic Bulla Pontificis; qui & eiuſdem Feſtiuitatis meminit in altera, data pridie nonas Sept. an. 1483. cuius initium; *Graue nimis gerimus, &c.*

in annotat. ad Vſuardi Martyrol & Iudocus Clichtou. lib. 1. Puritatis Cõcept B. Virginis c. 16. eius etiam meminerunt.

Quæ vero illa Indulgentia, quam, dixit, Fideles in Feſto Corporis Dominici cõſequuntur? Centum, ſcilicet, annorum; quâ Conceptionis Mariæ Feſtiuitatem celebrantes, ſimiliter potiuntur.

Atque vt miſſa faciam alia Pontificum Maximorum decreta; acceſſit nouiſſimè Concilium Tridentinum; ſimulque Pius Quintus Papa, qui eandem ſeruari præceperunt. Eius Octaua à Sixto 4. inſtituta, in Carmelitarum familiâ hodiè ſolennis eſt; vti & in alterâ Cæleſtinorum; de quibus non ſine fructu legas Ioannis Bonifacij Virginalem

Conc. Trident. ſeſſ 5. Decreto de Peccato Orig habita 17. Iunij an. 1546.

Ioan. Bonifac. l. 4. c. 17.

Digitized by Google

hiſtoriam, in Nicolao Pratenſi Cæleſtino.

Feſtum Natiuitatis B. Mariæ.

CAPVT 2.

SExto Idus Septembres Natalis glorioſæ Virginis Dies, toto orbe celeberrimè recolitur. Nata autem B. Virgo eſt Caio Furnio, & Iunio Silano Coſs. anno ab V. C. 737. Auguſti Imper. à Triumuiratu an. 26. Olympiadis 190. anno 3. Mundi conditi 4007. Die Septembris, vt habet Eccleſiæ vetus traditio, octauà; atque aurorâ, ſcribit ex quadam reuelatione Durandus, illuſceſcente. Decuit nimirum, addit Azorius, vt quæ verum Iuſtitiæ Solem tanquam aurora, præcedebat, naſceretur in mundo aurorâ diei appetente.

Baron. in apparatu ad Annal. Eccl.

Durandus l. 7. cap. 28. Azorius tom 2 Inſtit. Moral. L. 1. cap. 20. quæſtione 3.

Cæterum auſpicati huiuſce Feſti dies etiam in nocte eſt. Quidam ab Innocentio 4. inſtitutum putant: ſed malè; antiquius eſt. Quidam B. Auguſtino viuente celebre fuiſſe æſtimant: verum malè; recentius eſt.

Baron. in notis ad Mart. Rom. 8. Septemb.

Quod Auguſtino recentius, ecce Auguſtinum qui doceat. Primum, Sermone 21. de Sanctis; vbi ſic: *Poſt illum* (inquit) *Sacro-Sanctum Natalis Domini Diem, nullius hominis Natiuitatem legimus celebrari, niſi ſolius B. Ioannis Baptiſtæ.* Et ſermone ſequente: *Solius Domini* (ſcribit) *& B. Ioannis dies Natiuitatis in vniuerſo mundo celebratur & colitur.*

Auguſt. Serm. 23. & 22. de Sanctis.

Verum, inquies, in Eccleſiaſtico Natalis Mariæ

officio

officio B. Auguſtini Sermo de ea ſolennitate legitur. Huic obiectiunculæ Baronius breuiter ita ſatisfacit: Monitum volumus lectorem, verè Sermonem illum eſſe germanum S. Auguſtini opus; nequaquam « tamen in Natali Dei Genitricis habitum: ſed per- « paucis mutatis eidem celebritati accommodatum, « qui eſt ſecundus de Annuntiatione; vbi verba illa: « *Gaudeat terra noſtra tantæ Virginis illuſtrata ſolenni die*; « ita piè mutata leguntur in Breuiario: *Gaudeat terra* « *noſtra tantæ Virginis illuſtrata Natali*. Nec vero mirum « hoc cuiquam videatur, quod Sermonem hunc S. « Auguſtini, ad Beatiſſimam Virginem pertinentem, « Sancta Eccleſia ad hanc feſtiuitatem accommodauerit; « nam idipſum in Antiphonis & Reſponſorijs a- « gere conſueuiſſe ſatis apparet; dum quæ ſunt alicui « ſolennitati peculiariter accommodata; ijſdem vta- « tur in alijs.] Ita Baronius.

Baron. in Martyr. Rom.

Quod vero Innocentio 4. Pontifice ſit antiquius, quis inficiabitur ſi B. Bernardi, qui anno 1153. è viuis receſſit, ſermones de illo aut legerit, aut audierit? Sed & S. Fulbertum, quem Florentem annus 1010. obtinuit, orbis habuit eius Feſti laudatorem. *Inter omnes ſanctos* (inquit) *huius Beatiſſimæ Virginis memoria, & frequentius atque feſtiuius agitur; quo maiorem apud Deum inueniſſe gratiam creditur. Vnde poſt alia quædam ipſius antiquiora ſolennia, non fuit contenta deuotio Fidelium, quin Natiuitatis eius ſuperadderet diem Feſtiuum.* Quin Sergius 26. Decemb. anno 687. Romanus Pontifex creatus, ea die Litanias fieri præcepit, vt Ord.

Baron in Martyr. Rom. 20. Auguſti.

Fulbertus tract. de Natiuit. B. Virginis.

Ord. Rom. de diuin offic. pag. 24.
Baron. vbi ſup.
I. Azorius tom. 2. Iuſt. Moral. l. 1. c. 19.

Rom. de Diuinis Officijs teſtatur. Addo B. Illefonſum Archipræſulem Toletanum illiuſce Feſti meminiſſe, libro quem de illibata Deiparæ Virginitate conſcripſit. Florebat autem is anno 662. Ergo à nongentis amplius annis id Feſtum in Eccleſia ſolenne eſt; quo vero anno, aut à quo inſtitutum, id vetus Romanorum vſurpabo, * N. L. Vnde ſic Baronius:

* i. non liquet.

,, Quonam potiſſimum tempore fuerit eiuſmodi ſo-
,, lennitas inſtituta, nuſquam expreſſum reperi, nec
,, quid certò affirmare auſim. Quantum autem ex hi-
ſtorijs Eccleſiaſticis compertum habeo, à Concilij
Epheſini temporibus, ex quo execranda illa Neſto-
,, rij Hæreſis damnata atque proſcripta eſt, qua ſanctæ
,, Mariæ Virginis, *titulus ille ſupremus Dei Genitricis*, im-
,, piè auferebatur, animaduertimus, (ſecundum ea
,, Prophetæ verba, *In tribulatione dilataſti mihi*) magis,
,, magiſque indies toto orbe Chriſtiano Beatiſſimæ
,, Virginis cultum auctum amplificatumque fuiſſe:
,, non tamen dicere præſumimus, eo tempore inſtitu-
,, tum eſſe præſentem Solennitatem, cum conſtet Gal-
,, licanam Eccleſiam, etiam temporibus Caroli magni
,, & Ludouici Pij, eam ignoraſſe, vt apparet ex Con-
,, cilio Moguntino, ſub eodem Imperatore celebrato,
,, an. Domini 813. can. 36. & ex Capitularibus eiuſ-
,, dem Imper. & Ludouici Pij l. 1. c. 164. l. 2. c. 35. &
l. 6. c. 186.] Huc vſque Baronius.

Eiuſdem opinionis eſt Io. Azorius tom. 2 Inſtit. Moral. lib. 1. cap. 9. quæſt. 1.

Pſal. 4.

Ecquid verò viam huic ſtrauit inſtituto? Indicat Petrus Equilinus; Sanctum nempe virum quempiam, contemplationi ſedulò vacantem, ſingulis annis

annis ſexto Id. Sept. iucundiſſimos Angelorum concentus audire conſueſſe. Cui inſtanter precibus à Domino contendenti, quorſum ea ſola, non alijs anni diebus talis Harmonia auribus inſonaret, reuelatum tandem fuit, id fieri, quia tali die Maria nata eſſet; ac deinde iuſſum, vt re Summo Pontifici denuntiata, militans Eccleſia in iubilatione triumphanti reſponderet. Quod exinde ſeruatum eſt.

Petrus in catal. l. 8. c. 51.

Octauam hoc Feſtum habet, ab Innocentio 4. poſitam. Cuius etiam rationem quæris? Arnoldus Wionius eam ſubminiſtrat: Cum S. R. E. Cardinales, ob multiplices Frederici 2. Imper. inſidias, poſt mortem Cæleſtini 4. de eligendo Pontifice, inter ſe conuenire nequirent; iamque Apoſtolica Sedes viginti ferè & vno menſibus Rectore caruiſſet; ad Miſericordiæ Reginam conuerſi, voto vouerunt, ſe eius Natiuitatis Octauum diem coli præcepturos, ſi à Filio ſuo, ſummo omnium Paſtore Paſtorem ſibi precibus impetraret. Quod cum ex animi eorum ſententia contigiſſet, Innocentius 4. qui vnus ex vouentibus fuerat, vt voto ſatisfaceret, primo ſui Pontificatus anno, eundem octauum Natiuitatis diem, pio decreto celebrari præcepit; & quo ad vixit deuotè celebrauit; quod ab eo ſic acceptum in hodiernum diem manet.

Arnold. VVionius Belga lib. 5. Ligni vitæ, cap. 22.

Porrò Solennitas iſta primaria eſt in Virgineis, Eccleſiæ Loretanæ; etiam & Atrebatenſis; in cuius antiqua Ciuitate, illa recurrēte, quatriduanum Iuſtitium obſeruatur, & Nundinæ celebrantur.

Vide Horatium Turſelinum in hiſtor. Virgin. Loretanæ.

Lubet hic adnotare quod Nicolaus Sanderus libro quem de Origine Schiſmatis Anglicani inſcripſit, de Elizabetha Anglicana euulgauit; vt facile intelligant omnes, quanta ſit eorum impudentia, qui à dulciſſimo Deiparæ cultu nequiter receſſerunt. *Ad maiorem* (ſcribit) *Sanctiſſimæ Virginis contemptum Elizabethæ huius* [Anglorum Reginæ] *Natalem diem ſolenniſſimè celebrant ſeptimo Septembris, in ipſo Profeſto Beatiſſimæ Deiparæ; cuius Natiuitatem atris literis & minuſculis; Elizabethæ vero maiuſculis & rubris in Calendario ſuo notant. Quodque eſt auditu incredibilius; in Summo Vrbis Londinenſis templo, & neſcio an alibi, ad complementum diurni Officij, quod olim terminabatur Antiphona ad Diuam Virginem; hodiè dicuntur decantari Laudes Reginæ Elizabethæ.*

Nicol. Sanderus l. de Schiſmate Anglic. fol 171 & 172. impreſſ. Colon. an. 1585.

At pectus acrius ferit mouetque; id Richardi Briſtoï Angli in Anti-hæreticis Motiuis, ſtylo affluentiore diductum, hacce prorſus methodo: Quid
„ dicam de glorioſiſſimâ Dei Genitrice Mariâ? cuius
» omnibus feſtis diebus, maiore cæcitate an malitiâ,
» neſcio; omnibus (inquam) diebus intemeratæ Vir-
» ginis, nec vnâ exceptâ renuntiarunt. Nam Annun-
» tiatio eiuſdem Dominæ Noſtræ, quid eſt niſi Con-
» ceptio Domini? Et Purificatio Dominæ, quid eſt
» niſi Præſentatio Domini, ſeu (vt Græci vocant)
» ὑπαπαντή? Neque enim earum alterutra magis pro-
» priè dies eſt Dominæ, quam Domini Natalis, qui
» Dominæ Partus fuit, Dies eſt eiuſdem Dominæ. Sed
» proprij Dies Glorioſiſſimæ Dominæ Noſtræ atque
» Deiparæ ſunt Conceptio eius, Natiuitas eius, Viſitatio

Briſtoüs Anti-Hæreticorum Motiuorum tom. 2. Motiuo 22.

Digitized by Google

ratio eius, & maximè Aſſumptio eius; quibus omnibus Proteſtantes valedixerunt; quaſi Chriſto honor eſſet colere Præcurſoris ſeu Baptiſtæ eius Natiuitatem, ignominia autem colere Natiuitatem Matris eius: honor Chriſto, ſi colimus Sanctorum eius Aſſumptiones ex hâc vitâ ad vitam in cœlo immortalem; ignominia autem, ſi colimus Aſſumptionem Matris eius: res certè in quâ abſurdiſſimè peccauerunt: quod cum in Sanctis omnibus maximè colamus eorum Natalitia, ſeu Aſſumptiones ad Chriſtum; diem illum quo Beatiſſima & Chariſſima Mater eius per mortem Aſſumpta eſt (vtrum in ſolâ animâ, vt cæteri Sancti, an etiam in corpore, quanquam certum ſit, hic non diſputo) quod hunc diem Matris Dei, Dominæ Sanctorum & Angelorum, illi non celebrent, eſt (inquam) res vna, in quâ declararunt intolerabilem ſuam vel cæcitatem vel malitiam, eoque magis, quod interim Reginam ſuam terrenam, die feſto quotannis celebrent cum incredibili pompâ ac ſplendore, & campanarum ſtrepitu quas alioqui in Feſtis Dei ſilere iuſſerunt. Quo etiam die Archi-Puritanus ille Laurentius Humphredus non erubuit in ſermone ad Vniuerſitatem & Ciuitatem Oxonienſem aliquandò per Rhetoricam contentionem dicere inter alia: *Papiſtæ colunt Sanctos mortuos: noſtra autem hæc eſt Sancta viua.*

7. Septemb.

Feſtum

Feſtum Præſentationis B. Virginis.

CAPVT 3.

Vide ſupra lib. 5. cap. 11. Martyr. & Breuiar. Rom.

VNdecimo Calendas Decembris B. Virginis in templo Hieroſolymitano à Ioachimo & Anna Parentibus actam in tenera eius ætate Præſentationem, Eccleſia Romana recolit: quanquam Franciſcus Ximenius Pontifex Toletanus, an. 1495. electus, eam in Hiſpaniæ Regno, ſecundo Calendas Octob. ſeruari præceperit. De qua Aluarus Gomecius in eius vita ſic deſcribit: *Diem Præſentationis Dei Genitricis Mariæ, 2. Calend. Octob. Solenni pompa, & feſto apparatu coli iuſſit.*

Aluar. Gomecius l. 1. de reb. geſt Franciſci Ximenij.

Baron. in notis ad Mart. Rom. 21. Nouemb. & Ioan. Molanus ad aliud Vſuardi.

Id porrò Feſtum ab octingentis nonaginta amplius annis in Orientis Eccleſia ſolenne fuit. Etenim B. Germanus, qui anno 715. Conſtantinopolitanam Cathedram occupabat, ſermonem de hac Solennitate conſcripſit. Idem Georgius Nicomedienſis, & Gregorius Nyſſenus Epiſcopi, ſuis etiam temporibus præſtiterunt. Germani autem ſermo tale initium habet: *Ecce rurſus dies Feſtus & celebris Matris Domini, &c.* Titulum vero talem: *Encomium Sanctiſſimæ Dei Parentis, quando adducta fuit in Templum à ſuis Parentibus, cum eſſet tres annos nata.* At Georgius Nicomedienſis, ita ſuam auſpicatur: *Pulchra nobis principia argumenti dicendi, oſtendit hic dies Feſtus, &c.* Vtrumque latinè redditum Surij tomus ſextus complectitur: græcè autem ſcripti reperiuntur in Bibliotheca Sfortiana, codice MS.

Huiuſ-

Digitized by Google

Huiuſcemodi vero Feſtiuitatem in Gallias primus deduxit Philippus de Maſerijs, Regni Cypri Cancellarius, idque an. 1375. quo tempore Petrus Luſignanus in iſto Regno, & Carolus Quintus in Gallijs rerum potiebantur; inque Feſti huius honorem, Monaſterium Metenſe conſtruxit, & Cæleſtini inſtituti Religioſis conceſſit. Nec ſegniori cura, in hac parte ſudauit Carolus iam nominatus; vti liquido declarat eius epiſtola, quam eodem annô ad Nicolaum Antiſſiodorenſem Epiſcopũ tranſmiſit. Creſpetius In Summa Eccl. tit. Maria. Molanus Notis in Martyrolog. Vſuardi.

Inde Paulus 2. Pont. Max. quum anno 1464. mala innumera in terrarum orbe inualuiſſent; id Feſtum approbauit, & ſolenniter celebrari imperauit; etiam Indulgentijs (quod & Pius 2. eius anteceſſor, recens præſtiterat) id piè colentibus, impertitis, vt Vſuardi Martyrologium à Ioanne Molano auctum, verbis hiſce confirmat: *Hieroſolymis Præſentatio Beatæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quã Pius & Paulus Pontifices Romani cum Indulgentijs inſtituerunt.* Creſpetius vbi ſupra. Genebrard. in Chron. & Supplem. Chronici Euſebiani. Martyrologiũ Vſuardi.

Cæterum Pius 5. Pont. Maximus quum Feſti huius obſeruationem de medio ſuſtuliſſet; de quo R. P. Caniſius: Etſi vero, ait, Eccleſia Romana, quam honoris cauſſa nomino, Feſtum hunc diem « non celebrat, alios tamen quum priuatim, tum pu- « blicè celebrantes, nec damnat, nec vituperat; quin « multo etiam tempore iampridem celebrauit; priuſ- « quam tandem Pio 5. Pont. Max. viſum eſt Sancto- « rum Ferias contrahere, minor vt illarum nume- « rus maiore cum fructu retineatur.] Sixtus quintus « Caniſius lib. 1. cap. 12.

Digitized by Google

Breuiar. Rom. nouum. Ioan. Oſorius tom. 3. Concionum.

Pont. Max. id honori ſuo priori an. 1585. reddidit, & ſub Officio duplici celebrari præcepit; vti non obſcurè indicat Romanum Breuiarium nouum.

Eam Sixti ordinationem Cæleſtini Ordinis Religioſi annis 18. præuenerunt; vti in ſua Summa adnotat Creſpetius: Ad petitionem (ſcribens) quorundam deuotorum Fratrum, anno Salutis 1567. in Capitulo noſtro Generali, Pariſijs congregato, moderante Prouinciam R. P. F. Claudio Bondano, inſtituta eſt hæc ſolennitas Præſentationis, per vniuerſa Ordinis noſtri Monaſteria Gallicana, ſub titulo Feſti duplicis minoris, perpetuis temporibus celebranda, ad B. Virginis laudem, gloriam & honorem, &c.]

Creſpetius vbi ſupra.

Feſtum Deſponſationis Mariæ.

CAPVT 4.

Vide ſupra lib. 5. cap. 12.

IAnuarij 23. Deſponſationis ſeu Sponſaliorum Beatæ Virginis cum B. Ioſepho initorum Solennitas, in Atrebatenſi Eccleſia celebratur: at in Gallijs præeunte die, ſc. viceſima ſecunda eiuſdem Menſis. Quæ quidem feſtiuitas cæteris recentior eſt; neque enim reperio ante Pauli 3. Rom. Pont. tempora in Occiduo Orbe celebratam fuiſſe. Eo autem ſedente, cœpit in Gallijs, pio Petri Aurati Dominicani S. T. D. ſtudio publicari; qui anno 1546. compoſito eius Solennitatis Officio, precibus à Summo Pontifice contendit, ratum laborem ſuum haberet,

Breuiar. Atreb.

Petr. Auratus l. de Imagine virtutis ad calcem capitis 10.

idque Feſti in Gallijs ſeruari permitteret. Litera-
rum tenor hic eſt: «

Paulo 3. Pontifici Maximo «
F. Petrus Auratus Prædicator S. «

BEatiſſime Pater, nos qui iuxta Apoſtolum ſub- «
tractionis Filij haud ſumus in perditionem, ſed «
Fidei in acquiſitionem animæ, quantum hac tem- «
peſtate, diuorum gloriã & honorem obſcurare mo- «
liuntur hæretici, tantum ſatagimus promouere, vt «
vel ſic vincat ſapientia malitiam, veluti cum hyber- «
no tempore frigus intenditur, videtur calor augeſ- «
cere, quatenus ſuo reſiſtens aduerſario, ipſum pro- «
pellat. Ab hoc ſcopo non aberrat, vel latum (quod «
dicitur) vnguem diſcedit S. T. quæ cum Paulo gla- «
dium tenet, quo hoſtes fidei ſpiritali mucrone fe- «
riat, & cum B. Petro clauem geſtat, qua dignos in «
ouile Domini intromittat, indignos repellat Hære- «
ſiarchas perditiſſimos. Horum ego commercium & «
commentum ſemper abhorrens, & pro virili geni- «
mina harum viperarum calcans, nullum non moueo «
lapidem, vt ſanctis ſuis tribuatur honos, qui certè «
Deo Opt. Max. nequaquam derogat, quippe qui «
propter illum ipſis impenditur, qui inuenit illos «
dignos ſe: præcipuè autem Deiparæ Virgini nun- «
quam ſatis laudatæ encomia afferimus. Officium ita- «
que nouum de Deſponſatione illius cum Sanctiſſi- «
mo Ioſepho, ſancto inſtigante Spiritu edidi, idip- «
ſum pijs Catholicis ſuadentibus, quod nunc S. T. «
offero ſupplex deprecans, vt tua auctoritate (ſi «

Digitized by Google

,, probat S. T.) à deuotis liceat in Eccleſia decantari,
,, ac ipſius ſacræ Deſponſationis celebritatem fieri 22.
,, Ianuarij, quo tempore, quantum è vetuſtioribus
,, auctoribus colligi poteſt, iſta facta æſtimatur, pro-
,, derit iſtud, non ambigimus, ad cunctorum fidelium
,, ædificationem, vt vel hoc modo cernant æmulan-
,, dum integritatis exemplar, in ſponſo caſtiſſimo Io-
,, ſeph & deſponſata Virgine puriſſima. Inuitabuntur
,, quoque ad ipſorum ſuffragia imploranda, quatenus
,, benigniſſimus Pater ille cæleſtis, ſua ſancta pace om-
,, nia, ſatis diſſidijs lacerata inſtauret, conciliet &
,, conglutinet. Bene valeat S. T. quam Chriſtus pius
,, Samarites & Seruator omnium, religioni ſuæ illu-
,, ſtrandæ, & Oecumenicæ Synodo celebrandæ ſer-
,, uet incolumen. Datum Lutetiæ Prid. Calend. April.
,, anno Domini 1546.]

Gallicanam Eccleſiam Diœceſis Atrebatenſis de-cennio poſt æmulata eſt, Euſtatio Foüetio Atreba-tenſi Canonico curante, qui an. 1556. ſub Antonio Perrenoto Epiſcopo noſtro, inde Mechlinienſe Ar-chiepiſcopo, inde Cardinale Granuellano, inde Pro-rege Neapolitano, à Collegis obtinuit, vt annuè in Cathedrali templo, Solennitas ea ſub Officio duplici celebraretur. Quo comparato in vniuerſam Diœce-ſim eadem ſtatim emanauit, atque eius officium, ſex prioribus matutini lectionibus ex dicti Aurati offi-cio depromptis, Breuiario noſtro adiectum.

Monumenta Eccl. Atreb.

Cæterum qui Sponſalia hæc peracta ſint, latè doctèque explicat Caniſius.

Lib 2. c. 10. 11. 12. & 13.

Feſtum

Digitized by Google

Feſtum Annuntiationis Mariæ.

CAPVT 5.

OCtauo Calendas Aprileis Annuntiatio Beatiſſimæ Virginis, Dei Genitricis Mariæ, toto Orbe Chriſtiano eſt ſolennis. Verum quidem eſt quod olim in multis Eccleſijs ea ſolennitas ad 15. Calend. Ianuarij ageretur; eâ nimirum ex cauſsâ (ſcribit in Martyrol. Rom. Baronius) quod Quadrageſimæ tempus, luctui potius & mœrori deberetur; vt apparet ex Concilio Laodicenſi c. 51. & Toletana Synodi Decima can. 1.] Hactenus Baronius: quæ quidem Synodus Toletana coacta eſt ſub. B. Eugenio 3. (quibuſdam 2.) Archipræſule Toletano, ac B. Illefonſi auunculo; conuenientibus Fugitiuo Hiſpalenſi, Potamio Bracarenſi, alijſque viginti duobus Epiſcopis; anno Regni Recceſuuinthi octauo; Chriſti Nati 658. vt vult Arnoldus Wionius in Martyrologio ſuo Benedictino 18. Decemb. at ſecundum Ioannem Marianam an. 656. Eius profero verba: Maiori aliquanto numero Præſules viginti conſequenti mox anno [656.] nouum conuentum Toleti agitarunt, Calend. Decembris. In eo conuentu Annuntiationis Feſtum, quo die Filij Dei noſtra carne induti memoria celebratur, quotannis ad Octauam Calend. Aprilis: quoniam is dies Quadrageſimæ celebritate & Chriſti Dei morte commemoranda occupatus erat, ſancitum in diem octauum

Vide ſupra lib. 5. c. 13. & infra l. 7. c. 16.

Baron. in notis ad Mart. Rom. 25. Martii.

VVionius in Martyrol. Benedict. 18. Decemb.

Ioan. Mariana lib. 6. de reb. Hiſpan. c. 9. ad an. 655.

» decimum Decembris transferri.] ſic illc. Verum Molanus ſcribens in Vſuardi Martyrologium id decimo ſexto eiuſdem menſis tribuit. Ait enim: Decimo ſeptimo Calendas Ianuarij &c. in Hiſpanijs ex » conſtitutione decimi Concilij Toletani, Feſtum Annuntiationis B. Mariæ.] Conſulantur dicti Wionius; Mariana; Molanus, & Baronius; item Alfonſus Villegas; Andreas Scottus; Aluarus Gomecius; Vaſæus, & alij.

Molanus in Vſuardi Martyr. 16. Decemb.

Villegas in Flore Sanctorum Hiſp 23 Ianu. Scotth. in notis ad c. 22 l. 2. Roderici Toletani lib. de reb. Hiſpaniæ. Gomec. l. 1. de reb geſt. Franc. Ximenij. Vaſæ. in Chronico Hiſpan. ad an. 655.

Cæterum Romana Eccleſia 25. Martij diem retinuit, quod eo die & menſe Sacro-Sancta Trinitas in puriſſimo Beatæ Virginis vtero, Incarnationis Dominicæ operata ſit myſterium. Cauſſas cur illum potiſſimum diem & menſem tam admirandi operis teſtes Deus Opt. Max. eſſe voluerit, varias vide in Ioanne Azorio. Qua verò horâ id factum vide infra l. 7. c. 16. Cæterũ Diuus Illefonſus dicti Eugenij Succeſſor, eam Annuntiationis Feſtiuitatem quæ 18. Decembris colebatur, in Expectationis B. Mariæ commutauit: eaque vulgo S. Mariæ de O. appellatur, eo quod in primis huius Solennitatis veſperis, inchoëtur cantari ſeptem illæ maximi myſterij Antiphonæ, ab O. exordientes. Conſule Arnoldum Wionium; Illefonſum Gironium, & Ioannem Oſorium. Iam vero quod ad eius inſtitutionem attinet, in confeſſo eſt, eam omnium Virgineorum Feſtorum antiquiſſimam, adeoque primam eſſe. *Primum hoc memoriæ ſubijciendum* (ſcribit Cyrillus, quibuſdam Athanaſius) *Feſtum hoc vnum eſſe ex Dominicis Feſtis,*

Tom. 2 Inſtit. Moral. lib. 1. c. 17 q 2. & 3.

VVionius vbi ſupra. Gironius tom. 1. Promptuarii Concionũ Feſtiual. conc. de expect. B. Mariæ Oſorius tom. 3. Cõcion de eodem feſto.

Feſtis, atque adeò primarium & prorſus venerandum, vt pote quod pro ordine & digeſtione rerum, quæ in Euangelijs de Chriſto prædicantur, Sacro-Sanctum habeatur; quippe in quo de Filij Dei è cœlis deſcenſu agatur. Quod omnium ſit antiquiſſimum vel ex eo liquet, quod B. Gregorius Thaumaturgus, qui anno 230. florebat, ſermonem de eo Græcè ſcripſerit, nunc à Willelmo Lindano Ruremõdenſi Epiſcopo, Latinè redditam, cuius initium eſt: *Hodie Angelica acie hilariores ſplendeſcunt Dei Laudes, &c.* adeoque Thomas Bozius non dubitauit aſſerere id Natiuitatis, Præſentationis, Aſſumptionis longè vetuſtius eſſe, B. Auguſtini auctoritati innixus, qui lib. 4. de Trinit. cap. 5. illud à maioribus acceptum ſcribit. Quibus porrò maioribus? anne ipſis Apoſtolis? Immò ab ipſis Apoſtolis, ait Ioannes Bonifacius in hiſtoria ſua Virginali. Audiamus: Has eaſdem ferias peranti-quas fuiſſe, ex Athanaſio, ex Leone Papa, & ex 10. Concilio Toletano intelligimus, in quibus ſanè locis, ſignificatur Annunciatæ Virginis Sacro-Sanctum diem fuiſſe ab Apoſtolis inſtitutum.] « « « «

Bozius l. 9. de ſign. c. 8.

S. Auguſtini l. 4. de Trinitat. cap. 5.

Ioan. Bonifac. lib. 2. hiſtor. Virg. c. 5.

De illo ſcripſere ſermones varios Auguſtinus, Ambroſius, Bernardus, Fulgentius, Chryſologus, Heſichius, Andreas Hieroſolymitanus, Abſalon Abbas, Guerricus, & recentiorum ſine nomine turba. Ioannes Damaſcenus Hymnum ſacrum de hac ſolennitate compoſuit.

Eius Octaua in Carmelitarum familia ſub ſemiduplici officio celebratur.

Digitized by Google

Feſtum Viſitationis Mariæ.

CAPVT 6.

SExto nonas Iulij Viſitationis B. Virginis Mariæ ad Elizabeth Feſtiuitatem ſolenni ritu vniuerſa recolit Eccleſia. Vrbanus Sextus Papa,eam an. 1389. nona Aprilis inſtituit; ſed literas inſtitutionis (ſcribit in Chronico Maſſæus) morte præuentus non edidit. Porrò eius Succeſſor Bonifacius 9. Bullam expediuit nona Nouembris, feria tertia.] Verum Ioannes Molanus in notis ad Vſuardum, ait Bullam Vrbani ſexti extare parte 2. Legedæ; nec longè recedit Baronius, quando ait Bonifacium, id Feſti euulgaſſe potius quam confirmaſſe.

Chriſtian. Maſſæus lib. 18. chronici ad an. 1389.

Molanus in Vſuard.

Baron in Martyrolog. Rom. 2. Iulii.

Porrò Bonifacij Bulla ita habet: Bonifacius Epiſcopus, Seruus Seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Superni benignitas Conditoris, humanam creaturam ad ſimilitudinē ſuam creatam &c.] & poſt multa:

Thom. VValſingham in hiſtor. Anglic. ad Richardum 2.

Bulla Bonif. 9.

Hanc igitur Viſitationem, felicis recordationis Vrbanus Papa Sextus, prædeceſſor noſter, de Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium conſilio annis ſingulis, vt Virginis Matris Dei humile obſequium Cognatæ exhibitum, iugiter cordibus fidelium ſit infixum, in Eccleſia Catholica, ſexto nonas Iulij in perpetuum celebrari inſtituit. Volens etiam idem prædeceſſor Chriſti fideles ad colendū Feſtum tantæ Virginis, & etiam celebrandum donis ſpiritualibus animare,

animare, ipſoſque myſticis de theſauris militãtis Ec- «
cleſiæ benedictionis muneribus cupiens præuenire, «
omnibus verè pœnitentibus & confeſſis, qui in ma- «
tutinali officio Feſti eiuſdem in Eccleſia, in qua idem «
celebraretur adeſſent, centum dies; qui verò miſſæ, «
totidem; qui autem in primis veſperis iſtius Feſti, «
ſimiliter centum; qui verò ſecundis, totidem. Illis «
verò qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ ac Comple- «
torij adeſſent officijs, pro qualibet horarum ipſa- «
rum quadraginta dies, de Omnipotentis Dei miſe- «
ricordia, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum «
eius auctoritate confiſus, de iniunctis Pœnitentijs «
miſericorditer relaxauit, &c.] «

Quis verò inſtituendi Feſti impulſus ſeu cauſſa? Vigeſimum ſeptimum (quibuſdam 21.) idque grauiſſimum in Eccleſia Romana ſchiſma, à Gregorij xj. Pont. Max. morte exortum in Summi Pontificis electione. Etenim Gregorio eo ſublato; Itali Italum Pontificem; Galli Gallum, quem Clementem ſeptimum appellarunt, magnis vtrimque animis expetebant. Qua contentione diutius, quam par erat incrudeſcente; denato Vrbano, Bonifacius 9. Inde Innocentius 7. Deinde Gregorius 12. Alexander 5. Ioannes 22. ſuis vicibus ab Italis ſufficiuntur. At vero Clementi, qui Auenione annos circiter 36. Schiſmaticè Pontificis munera obierat, per mortem è viuis erepto, Galli Cardinales Benedictum ſurrogarunt. Atque ita in peſſum res Eccleſiæ ferebantur. Cui malo in tempore & quaſi naſcẽti dictus

Baronius vbi ſupra.
Genebrard l. 4. Chronic.

Creſpetius in Summa Eccl. litera M.

Vrbanus, occurrendum eſſe ratus, ad Diuæ præſidium impetrandum ſeſe tranſtulerat, inſtituta eius Viſitationis Solennitate. Sed non ceſſauit, vt iam diximus, pro eius voto procella; immo ſex totos ſupra triginta annos ſæuiſſimè graſſata eſt; donec affulſit amicabilis illa lux quæ Conſtantienſe Concilium cogendum eſſe tandem demonſtrauit. Anno itaque 1414. ſub Ioanne 22. Romano Pontifice, conuocatum eſt; finitum an. 1418. ſub Martino 5. Ioannis ſucceſſore. Conuenere præfatus Pontifex Ioannes, Concilij Præſes; quatuor Patriarchæ; 29. Cardinales; 47. Archiepiſcopi; 160. Epiſcopi; 564. Abbates & Doctores; Sigiſmundus Imperator, tantaque aliorum turba; vt à Paſchæ Feſto ad vſque Pentecoſten, in Vrbe Conſtantienſi, ſexaginta hominum millia aliquando fuerint numerata.

Pactum itaque tunc feriò fuit, electione Vrbani approbatâ; improbatâ alterâ Clementis; ac Martino 5. (defuncto tunc Ioanne) Nationum omnium & Cardinalium Suffragijs in Pontificem Maximum aſſumpto.

Baronius vbi ſupra.

Sed vt regrediamur; non caruit Feſtiuitas hæc ſuo impugnatore: Is Adelbertus quidam fuit; contra quem Ioannes Pragenſis eruditè diſſeruit; texuit etiam nonnulla diuina Miracula, & certas Reuelationes, quibus Deus dictam ſacratiſſimam Solennitatem manifeſtè comprobauit. Eius Ioannis tractatum MS. Cæſar Baronius ſe in Bibliotheca Vaticana, nactum fuiſſe, & legiſſe aſſerit.

Quin

Quin quanti eam faciant in Orientis Eccleſia Iaponij, ſcitè aperit R. P. Ludouici Froij Societ. Ieſu Relig. Epiſtola, ab ipſo cœlo tranſmiſſa; in qua ſic lego: Eo die cibum apud nos cuncti ſumpſere, " quod feſtis fermè celebrioribus factitant, præſertim " verò Die Viſitationi Mariæ Virginis ſacro, quem " diem præcipuo cultu atque honore exigunt Miſeri- " cordiæ Sodalitia, conuiuij curatoribus in qualibet " Eccleſia conſtitutis.]

Maffeius lib. 4. Epiſt. Indicarum.

Eius Feſti Octauam ab Vrbano 6. ad formam Feſtiuitatis Corporis Chriſti inſtitutam, Cluniacenſes, Dominicani, Carmelitæ, Auguſtiniani, Præmonſtratenſes & Ciſtercienſes obſeruant, velut ex eorum Breuiarijs habeo; ipſi etiam Cæleſtini idipſum factitant, apud quos de eâ ſolennitate diuina quædam viſio facta, à Claudio Firmino Cæleſtino & Antonio Solaërio narratur; vti Creſpetius in Summâ ſuâ Eccleſiaſticâ teſtatur.

Horum Breuiaria.

Hartman. Scedelius, Regiſtro Aetat. mundi, ætate 6.

Cl. Firminus l. de viris Illuſtr. Ord Cæleſtini. Solaerius lib de Veneratione & Interceſſ. Sanctorum. Creſpetius vbi ſupra.

Feſtum Purificationis Mariæ.

CAPVT 7.

QVarto Nonas Februarij Feſtum Purificationis Sacro-Sanctæ Virginis, quod à Græcis Hypapante ſeu Hypante Domini appellatur, adprimè in Chriſti Eccleſia eſt celebre. Id non altius quam ad Iuſtiniani Imperatoris ætatem, an nempe 544. (quibuſdam 541. ſc. 15. Imperij Iuſtiniani, alijs 542.) exordia ſua reſumit. Huius teſtes luculentos habemus,

Putat Ioannes Azorius id inſtitutũ ab Apoſtolis vel eorũ Diſcipulis: ſed ration. eius nullas affert. Vide tom. 2. Inſtit. Moral. lib. 1. c. 12. q. 1.

mus, quum Græcos, tum Latinos: Nicephorum in Græcis; Paulum Diaconum, vel potius Ioannem Diaconum in Latinis, quos Cæſar Baronius Cardinalis & Ioannes Molanus rerum harum peritiſſimi indagatores, rectiſſimè & ſenſiſſe & ſcripſiſſe confitentur.

Baron. in notis ad Mart. Rom. & in Annal. ad an. 544. Molanus ad Vſuardi Martyr.

Non diffitear nonnullos contra opinari, ea potiſſimum ratione perſuaſos, quod dicant reperiri tum Gregorij Nazianzeni, tum aliorum Patrum Orationes & Homilias in eadem ſolennitate legi & cantari ſolitas; cuius generis multas profert Creſpetius eadem opinione imbutus. Verum an ita ſit Baronium audiamus: Ego ſanè (inquit) illud aſſeuerare non dubito nullum vel Latinorum vel Græcorum Patrum, qui ante Iuſtinianum Imp. vixerunt, ſermonem in Feſto die occurſus Domini ſcriptum reliquiſſe.] Quid vero, Baroni, ad Patrum Orationes & Homilias, quæ huiuſce Feſti cauſſa aut dictæ aut ſcriptæ à pluribus cenſentur? Eſſe aut in ſecundum caput Euangelij D. Lucæ commentarios, quo rei geſtæ hiſtoria enarratur; aut conciones quidem de ea ad populum factas, ſed alia die & occaſione: vt apud Latinos S. Auguſtinus feciſſe videtur; qui in ſermone quodam habito in Die Natalis Domini, multa de Simeone Domino occurrente recenſet. Eſt hic Sermo de tempore 13. quem laudabiliter Dei Eccleſia huic aptauit ſolennitati. Eiuſmodi generis ferè ſunt homiliæ Patrum, quas Surius tomo primo deſcripſit. Sed aliud prorſus eſt Chriſti Domini facta laudibus

Sigebertus in Chron. ad an. 542.

Creſpetius in Summa Eccl. littera M.

laudibus prædicare; aliud eorum cauſſa feſtos dies indicere, & celebrare.] Hactenus Baronius.

Obijcies: Gregorij Nazianzeni Patriarchæ Conſtantinopolitani, Oratio, hoc titulo inſcribitur; AD SANCTA LVMINA. Reſpondet iterum Baronius illam die Epiphaniæ, quo etiam Græci conſueuerunt celebrare Chriſti Baptiſmum, habitam eſſe; vocarique Feſtum Sanctorum Luminum, eò quod Baptiſmus etiam Luſtratio diceretur; vt ex eadem oratione apparet, quo etiam nomine appellat eam Cyrillus Monachus in actis quæ de S. Euthymio exactè conſcripſit.] Huc vſque varijs locis Baronius.

Baron in Martyrolog. Rom. 2. Februarii & 6. Ianuarii.

Non ergo à Nicephori ſententia, Baronio aſſertore tam grauiter corroborata temerè recedamus. Ea vero ſic habet: *Iuſtinianus Imperator tum primum Seruatoris Exceptionem toto orbe terrarum feſto die honorari inſtituit.* Quando, tum primum? Peracta ſc. quinta Synodo Vniuerſali, in vrbe Conſtantinopolitana; in quâ impia Theodori & Theodoriti Cypri Epiſcoporum, Ibæ Edeſſeni, & Origenis dogmata iugulata ſunt; Anno Chriſti 544.

Nicephor. lib. 17. hiſtor. cap. 28.

Quæ autem Iuſtinianum occaſio traxit in hanc ſollicitudinem? Peſtis grauiſſima quæ id temporis funeſtiſſimè Conſtantinopoli ferociebat. Teſtare tu Martine Polone: *His temporibus facta eſt mortalitas apud Conſtantinopolim, qua de cauſſa conſtituta eſt ſolennitas Purificationis S. Mariæ, quæ dicitur Hypante, dum Hypantem Græcè, Latinè dicitur obuiare.*

Rodericus Santius parte 2. hiſtor. Hiſp. c. 16.

Martinus Polonus l. 4. Chronici ad annum 529.

Digitized by Google

Genebr lib. 3. Chron. ad an. 537.

Teſtare Genebrarde: Iuſtinianus diem feſtum
„ Hypapantes Domini (.i. Occurſus qui dicitur Pu-
„ rificationis, quo Simeon occurrit Chriſto, qui in
„ templo præſentabatur) ob mortalitatem magnam
„ inſurgentem anno 542. compoſito Tropario, ſiue
„ modulo de Chriſti duabus Naturis, & vnica Per-
„ ſona, vbique celebrari inſtituit.] Hactenus. Tro-
parij autem (vt id breuiter adnotem) initium tale
eſt: VNIGENITVS FILIVS ET VERBVM DEI,
&c. quod Eccleſiæ, inter pſallendum, vſurpan-
dum tradidit.

Bernardinus de Buſto p. 8. Marial. Serm. 2. p. 3.

Teſtare Bernardine: *Feſtum Purificationis glorioſæ Virginis antiquitus nõ fiebat, Tẽpore autem Iuſtiniani Auguſti, apud Conſtantinopolim facta eſt magna hominum mortalitas. Cumque plaga inualeſceret, nec vllum remedium poſſet reperiri; reuelatum eſt cuidam S. Viro, vt 4. Nonas Februarij Purificatio B. Virginis celebraretur, & ſic omnis mortalitas ceſſaret in hominibus. Quam ſolennitatem dum fideles celebrarent, omnis peſtis abſceſſit.*

Ioan. Biſciola tom. 2. Epitomes Annal. Baronij ad an. 544.

Teſtare denique Biſciola, Baronij Epitomiſta:
Quod vero nõ amplius, quam tribus menſibus Ci-
„ uitatem Conſtantinopolim ea peſtis (quæ ab Ægyp-
„ to inchoans, per Angelos malos immiſſa, vniuer-
„ ſum orbem per quinquaginta annos depaſta eſt)
„ occupauit; miraculo tribuitur; quod licet neque à
„ Procopio vel Euagrio recenſeatur, tantum tamen
„ beneficium ſolenni die feſto in honorem Dei Geni-
„ tricis Mariæ inſtituto, anniuerſaria die in Eccleſia
„ repetendo remãſit poſteris perpetuâ memoriâ conſi-
gnatum;

Digitized by Google

gnatum; cum videlicet idem Hypapante eſt nominatum.] Cæteros tranſeo. «

Porrò Feſto huic inſtituendo Occidentalis Eccleſia annis circiter quinquaginta facem prætulerat, quando B. Gelaſius Romanus Pontifex anno fermè 494. Lupercaliorum Feſta, quæ menſe Februario Romæ peragi conſueuerant, Apoſtolica auctoritate extinxit. Exſtat eiuſdem Pontificis eâ de re erudítiſſimus commentarius, aduerſus Andromachum Senatorem, & cæteros Romanorum, tam horribilis amantium fatuitatis. Eſt eius exordium: *Sedent quidam in domibus ſuis, neſcientes neque quæ loquuntur, &c.* Eum lege integrum in Cæſaris Baronij Annalibus Eccleſiaſticis ad annum 497. Qui, quid Lupercalia fuerint, explicatius cognoſcere volet; adeat Geniales dies [a] Alexandri ab Alexandro cum Tiraquelli Annotationibus; [b] Ludouici Viuis Commẽtarium in S. Auguſt. de Ciuitate Dei; Catalogum [c] Petri de Natalibus; Mythologiam [d] Natalis Comitis; Aduerſaria [e] Hadriani Turnebi; Antiquitates Conuiuiales [f] Guilielmi Stuckij; [g] Ouidium lib. 2. de Faſtis: Immo D. [h] Auguſtinum lib. 18. contra Fauſtum Manichæum; [i] Petri Caniſij Mariale; [k] Bernardinum de Buſto; Baronij quum Annales Eccleſiaſticos, tum notas ad Martyrologium Romanum, alioſque paſſim obuios.

Varro lib. 5. de lingua Latina. Baron. in notis ad Mart. Rom. 2. Febr. Ioan. Biſciola tom. 3. Epit. Baron.

a l. 4. Gen dierum c. 12.
b in c. 12. l. 18.
c l. 3. c. 72.
d l. 9. c. 9.
e l. 5 c. 3. l. 19. c. 16. & l. 22. cap. 11.
f lib. 1. antiq. Conuiu. c. 31. & l. de Sacrificijs circa medium fol. 76.
g Ouid. lib. 2. Faſtor.
h lib. 18 contra Fauſtum, c. 5.
i l. 4. c. 12.
k p 8 ſerm. 1. litteram B.
Baron vbi ſup.

De vſu

De vſu Cereorum.

CAPVT 8.

CEreorum vſum in Eccleſiam à Sergio Pont. Max. inductum eſſe exiſtimant nonnulli; ſed titulis non ſatis ſolidis. Etenim S. Eligius Nouiodunenſis Epiſcopus Sergio antiquior, in ſermone, quem de Hypapantes ſolennitate habuit, pluribus diſſerit de myſterio iſto cereorum. Diem autem ſuum Eligius obiuit, ſi Sigeberto credimus, an. 665. & Sergius an. 688. inijt Pontificatum. Cæterum lubens admiſero Sergium auctorem eſſe, cur huic Solennitati Cereorum vſus ſeu ceremonia adaptetur; quod ipſum Baronius etiam atteſtatur. Addidit (ſcribit ille) huic Solenni Sergius Papa, (vt habet „ Ordo Romanus) Litanias ſic inſtitutas, vt exeunte „ clero cum populo ab Eccleſia S. Hadriani, procede„ ret cum cereis ad talem vſum benedictis, ad Baſili„ cam S. Mariæ Maioris.] Hactenus Baronius.

Baron. in notis ad Martyr. & in Annal. ad an. 701.

Huius porrò obſeruationis varias reperio cauſſas.

I. Primò ad remouendam Ethnicorum erroneam, eamque inueteratam conſuetudinem, qua ſuis in ſacris prophaniſſimis, accenſis lampadibus tædiſque abutebantur. Nempe;

In Saturnalibus. Vnde Macrobius: *Inde*, ſcribit, *mos* (*Hercule per Italiam reuertente*) *per Saturnalia miſſitandis cereis cepit. Alij cereos non ob aliud mitti putant; quam quod hoc Principe* [Saturno] *ab incemi & tenebroſá vitâ,*

Macrob. lib. 1. Saturn. dierum c. 7. & 11.

vitâ, quaſi ad lucem & bonarum literarum ſcientiam editi ſumus. Hactenus ille, qui & ſimilia alibi. Vide Natalem Comitem in Mythologicis, & Gulielmum Stuckium in antiquitatibus conuiuialibus. Nat. Comes l. 2. Mythol. c. 2. Stuckius lib. 1. antiq. Conuiual. c. 33.

In Luſtrationibus, quæ quinto quoque anno recurrebant. Adeoque canit Lucanus:

Mox iubet & totam varijs à ciuibus vrbem Lucanus.
Ambiri, & feſto purgari mœnia luſtro.

Et Iuuenalis:

— Cuperent luſtrari, ſi qua darentur Iuuenal. Satyra prima.
Sulphura cum tædis, & ſi foret humida laurus.

In Cerealibus; de quibus ſic Ouidius:

Et per tædiferæ myſtica ſacra Deæ. Ouid. Epiſt. 2.

In Sacris Plutonis; *Proſerpinæ*; *Februæ*; inque alijs. Vide eoſdem & Stuckium: item Petrum de Natal. de Buſto &c. vbi ſupra.

Vnde rectè Innocentius: *Vt mos* (inquit) *Ethnicus, cum Chriſtiano ritu commutetur, & quod à ſtultis Idolorum cultoribus, ad honorem Cereris & Proſerpinæ agebatur; id prudenter à pijs, ad honorem laudemque Mariæ Virginis conuertatur.* Innocent. ſerm. de Purific. Mariæ. Caniſiu lib. 4. cap. 14.

Et Venerab. Beda libro de temporum ratione: *Hanc* (ſcribit) *luſtrandi conſuetudinem, bene mutauit Chriſtiana Religio, cum in menſe eodem, die Sanctæ Mariæ, plebs vniuerſa cum Sacerdotibus ac miniſtris, Hymnis modulatæ vocis, per Eccleſias, perque congrua vrbis loca procedit; datoſque à Pontifice cuncti cereos, in manibus geſtant ardentes, &c.* Beda lib. de ratione tempor. cap. 10. Baron. in notis ad 2. Febr.

II. Secundò; Cerei accenduntur, vt eorum luminibus,

Petr. de Natal. l. 3. c. 72. nibus, quam luminoſa beata Virgo fuerit, adeoque Purificatione haud indiguerit, palàm proteſtemur. Quæ ratio eſt Petri Equilini Epiſcopi.

III. Tertiò; *In feſto Purificationis* (ſcribit Antoninus) *candelas accenſas geſtamus in manibus, lumen ardentiſſimæ charitatis Virginis deſignantes, & eam viuam in noſtris operibus habere proteſtantes.*

Antoninus par. 4. Summæ tit. 15. c. 24.

IV. Quartò; huius & hæc ratio eſt; *vt qui per Chriſti gratiam* (ait iterum Innocentius) *ſunt purificati, hac ceremonia moneantur, prudentes illas Virgines imitari; quæ, vt Euangelica docet parabola, non ſine Lampadibus accenſis, ad Chriſti Sponſi nuptias ingrediuntur.*

Innocentius vbi ſupra.

V. Quintò; *In Purificatione S. Mariæ* (dicit Rupertus) *ideò candelas portamus, vt fœlici gaudio Iuſti Simeonis aliquatenus participemus, qui Chriſtum Infantem geſtans in vlnis, agnouit & confeſſus eſt, paratum antè faciem omnium populorum Lumen ad reuelationem gentium. Hoc enim ſigno commoniti exterius, ipſum verum lumen quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, in mente noſtra, Fidei vlnis arctiùs attingimus, & abſentiam eius corporalem, ſurſum tendentibus deſiderijs, gementes quærimus & quærentes gemimus.*

Rupertus lib. 3. de Offic. Diu. c. vlt.

VI. Sextò; *Læti* (inquit Cyrillus) *hodie lampades ornemus, tanquam Filij lucis; cereos veræ luci Chriſto offeramus: quoniam lumen in reuelationem gentium mundo apparuit. Lumen itaque è lumine mutuati, ſuper niuem dealbemur.*

Cyrill. orat. de Pur. B. Virg.

Caniſius. Creſpetius. Plura huc pertinentia vide in Caniſij Mariali l. 4. c. 11. & 12. & l. 5. c. 24. Petri Creſpetij Summa Eccle-

Eccleſiaſtica, titt. Cæreus, Ignis, Luminaria; Baronij notis ad Martyrol. Rom. &c.

Baronius.

Qui miracula ad Feſti huius & Cerei commendationem patrata quærit, legat [a] Cæſarium; [b] Willielmum Malmeſburienſem; Magnum [c] Speculum Exẽplorum; [d] Petrum Cluniacenſem; [e] Gregorium Turonenſem; [f] Illefonſum Gironium; [g] Antoniũ Auerouldum; Reuelationes S. [h] Mechtildis Virginis, & S. [i] Elizabethæ etiam Virginis, Cœnobitæ Sconaugienſis; [k] Gomeſium Archidiaconum Saguntinum &c. nec laboris pœnitebit.

[a] l. 7. c. 20.
[b] l. 1 de geſt. Pontif Angl.
[c] diſt. 6. exemp. 60. diſt. 9. exemp. 121.
[d] l. 2. de mirac. c. 30.
[e] l. 1. Mirac. S. Martini c. 31. 50. & 57. & l. 2. c. 11.
[f] tom. 1. cõcio. Feſtiualium.
[g] tom. 1. Catec. hiſtor. c. 3. tit. 22. p 8.
[h] l reuelat c 16.
[i] l. 2 reuelat. ſuarum c. 6.
[k] lib. 1. de reb. geſt. Iacobi primi Arag. Reg.

Feſtum Aſſumptionis Mariæ Omnium Maximum.

CAPVT 9.

DEcimo octauo Calendas Septemb. anniuerſaria recurrit Aſſumptæ Virginis Solennitas; quæ ab Hunnis, Carthuitio teſte, DIES DOMINÆ Antonomaſticõs appellatur. Antonomaſticõs, inquam, ſeu per Excellentiam; vt quæ cæteras eius feſtiuitates, præſtantia ſui, intermorituro nunquam meritorum brauio collato, multis nominibus antecellat. Quod nec ipſi diffitentur Hæretici quamuis à Deiparæ cultu longè ſint alieniſſimi. Etenim Caniſius teſtis eſt Dauidem Cythræum, Hæreticorum non poſtremum, ſcripſiſſe; Feſtum hoc apud Conſtantinopolitanos & Græcos vnũ ex præcipuis eſſe, quod ſicut Natiuitatis Domini & Reſurrectionis ac Pentecoſtes Feſtum ſolenniter celebretur.

Vide ſupr. l. 5. c. 16. & 17.

Carthuitius Epiſcopus in vita S Stephani Regis.

Cythræus Orat. de Statu Eccleſiaium.

Caniſius lib. 5. cap. 6.

mm 2 Diuus

Digitized by Google

Illeſonſ. Orat. 2. de Aſſumpt. Virg.

Diuus vero Illeſonſus integerrimus ſcriptor ac Mariæ ſingularis amator, aliquando dictauit, Prærogatiuam Feſti Aſſumptæ Diuæ tantam eſſe, vt inter præcipuas Sanctorum Feſtiuitates hæc ipſa refulgeat & excellat.

Sophron. ſerm. de Aſſumpt. Vide cenſuram Baron. in notis ad 15. Aug.

Cantiprat. L. 2. c. 40. p. 7.

Hinc perpetuum Angelorum in cœlis iubilum *Feſtiuitas hæc* (ſcribit B. Sophronius, ſi tamen is auctor eſt) *quæ nobis hodiè reuoluitur annua, illis omnibus* [Angelis] *facta eſt continua.* Nec addubitem ſcribere; hinc Angelorum in terris iubilum. Siquidem Cantipratanus libro quem *De Bono vniuerſali* inſcripſit; illos Aſſumptionis die, non procul Sueſſione, Galliarum vrbe, auditos fuiſſe teſtatur, hanc Antiphonam ſuauiſſimo concentu reſonare; *Fœlix namque es Sanctiſſima Dei Genitrix, &c.*

Petrus Cluniacenſis lib. 2. de mirac. c. 30.

Hinc in ipſa vrbe principe, Mariæ Maioris Baſilica, Cerei à primis Feſti huius Veſperis, ad vſque ſecundarum finem per totas 24. horas continuè ardentes nihil olim penitùs imminuti. Id fatetur Petrus Venerabilis Abbas Cluniacenſis, additque: *Hoc tam nobile, & ante nuſquam auditum miraculum, ad commendandam mortalibus, gloriam Matris Domini, non in quolibet ignoto vel humili loco, non in qualibet vel quantalibet ciuitate: ſed in ipſa vrbe Orbis capite, non ſemel tantum, ſed aſſiduè recurſu annuo, diuina pietas & potentia operatur.*

Baron. in notis ad Mart. Rom. 15. Auguſt.

Hinc ieiunium in eius Profeſto, & Octaua toto orbe Chriſtiano celebratur; atque adeo in huius diei honorem ampliſſima Baſilica à B. Stephano Rege eleuatur.

Cæterum

Digitized by Google

Cæterum id iam quæro : Quis *Feſti*, *Ieiunij*, *Octauæ* inſtitutor?

Et ad *Feſtum* quod attinet, in confeſſo eſt antiquiſſimum eſſe, vel ex eo; quod, vti iam ante diximus, B. Illefonſus Tolletanus Sermones de ea ſolennitate habuerit. Ac illa annuè recurrente, *tam Regem* (inquit Iulianus Pomerius) *quam populum ad hanc gratiam ſollicitabat*. Vnde patet, à 944. annis ſaltem in Hiſpanijs id feſti cultum & celebre fuiſſe.

Vide Azorium tom. 2. Inſtit. moral. lib. 1. c. 20. quæſt. 1.

Iulianus Pomerius in B. Illefonſi vita.

In Græcanica vero Eccleſia, ſi Caniſio accedas, certum eſt à 932. annis illud floruiſſe. Ait enim Emmanuelem, qui anno 674. imperabat; initia ei ſua tribuiſſe. Sin autem Nicephoro, cui ſubſcribit Genebrardus, adhæreas; anni amplius 1023. prætериere, à prima ſua, in illo cœlo, ordinatione. Vult namque ille Mauritium Cæſarem, Imperij habenas an. 583. moderantem, eius auctorem eſſe.

Caniſius lib. 5. cap. 6.

Nicephor. lib. 17. hiſtor. cap. 28.
Genebrard. in Chronic.

Verum enimuero Cæſari Baronio, nec is nec ille auctores fuerunt. Etenim (ſcribit) Diuus Bernardus, ad Canonicos Lugdunenſes, Epiſt. 174. non "aliunde quam à Sancta Dei Eccleſia, hanc ſolenni-"tatem ſe accepiſſe teſtatur.] Et ad Nicephori aucto-"ritatem ſic reſpondet : Quod autem ſcribit Nice-"phorus eiuſmodi ſolennitatem, edicto Mauritij Im-"peratoris ſtatutam, ſic accipias, vt eam antea ab "Eccleſia inſtitutam, ipſe in Oriente Sanctione edi-"ta, promulgarit.]

Baronius vbi ſupra.
Bernard Epiſt. 174. ad Canon. Lugdun.

Ab hac poſteriore ſententia Creſpetius non recedit; immo B. Iuuenalis an. 425. Epiſcopi Hiero-

Creſpetius in Summa Eccl. tit. Maria.

mm 3 ſolymi-

ſolymitani ætate, contendit in Ecclſia celebre fuiſſe, vel ex hiſce verbis quæ apud Nicephorum leguntur: *Inde fama eſt non ita pridem Sanctiſſimæ Virginis quoque ſacra primum celebrari cœpta fuiſſe.* Que quidem verba vult eſſe ipſius Iuuenalis.

Nicephor. l. 12. cap. 23.

Baronius vbi ſupra.

In Gallias autem tranſijt hæc Solennitas circa Caroli Magni tempora; vt ex l. 1. c. 163. l. 2. c. 35. l. 6. c. 186. Capitul. Reg. Franc. & Concilio primo Moguntino conſtare poſſe teſtatur Baronius. Atque hæc quidem pro ætate huius Feſtiuitatis.

At quando *Profeſti Ieiunium* ab Eccleſia imperatum? Antiquum eſſe ſcitur; ſed quam antiquum, neſcitur. Solum id ex Baronio afferre poſſum: *Nicolaus Papa* (ſedebat an. 858.) *ſcribens ad Conſulta Bulgarorum c. 4. dum commemorat ieiunia antiquitus ſeruari ſolita à S. Romana Eccleſia; recenſet inter ea, ieiunium celebrari conſuetum ante ſolennitatem Aſſumptionis B. Mariæ Virginis.*

Nicolaus Papa ad cõſulta Bulgaror. c. 4.

Octauæ autem inſtitutæ tempora, non adeò obſcura ſunt. Eam quippe Beatus Leo, an. 847. Romanus Pontifex ordinatus, ſeruari præcepit; ex cauſſa, quam Platina in eius vita hocce ſtylo commemorat:

Platina in vita Leonis 4. Pap.

» Hunc tantæ Sanctitatis fuiſſe conſtat, vt & Baſiliſ-
» cum ſerpentem (quem Latini Regulum appellare
» poſſunt) ſuis orationibus è fornice S. Luciæ Virgi-
» nis, in Orphea expulerit, cuius habitu & veneno
» multi mortalium perierant; & incendium illud, ſi-
» gno crucis extinxit, quod diu per domos Saxonum
» & Longobardorum vagatum, D. Petri Baſilicæ ap-
» propinquabat. Hoc autem factum eſt Octaua die ab

Aſſump-

Aſſumptione Beatæ Dei Genitricis; qui dies poſtea «
vt Feſtus celebratus eſt, non longè à Baſilica Lau- «
rentij Martyris extra mœnia. Eo namque loco ip- «
ſius Virginis templum exſtabat, cui munificentiſ- «
ſimus Pontifex multa dona ex argento auróue ob- «
tulit.] Idem atteſtantur Anaſtaſius Bibliothecarius, qui illis ipſis temporibus vixit, in actis Leonis quarti; Sigebertus in Chronico ad annum 847. Baronius quum in Notis ad Martyrologiũ Romanum, tum in Annalibus Eccleſiaſticis; Philippus Bergomas in Supplemento; &c.

Porrò, ſi qui perpetrata illuſtrandi huiuſce feſti occaſione miracula cognoſcere volent; plurimùm iuuabunt Cæſarius l. 7. c. 21. Thomas Cantipratanus l. 2. de Apibus c. 29. p. 20. Bredenbachius l. 2. collat. Sacr. c. 26. Magnum Speculum Exemplorum diſt. 3. c. 37. Haræus in vita S. Illefonſi Ianu. 23. Zacharias Lippeloo tom. 1. vitæ Sanctor. ead. Ianuarij die; Franciſcus Moſchus in vita S. Arnoldi de Cornibout; Ioan. Bonifacius lib. 2. hiſtor. Virg. cap. 8. & alij.

Cæſarius lib. 7. cap. 21. Cantipratanus l 2 c. 29. Bredenbac. l. 2. collat. c. 26. Specul. exempl. diſt. 3. c. 37. Haræus in vita Sanct. 23. Ianu. Lippeloo eod. die. Moſchus in vita S. Arnold. Bonifac. lib. 2. cap. 8.

Qui vero de ipſo feſto ex ſtudio aut dixerint aut ſcripſerint, eorum plurimi recenſentur à Cæſare Baronio & Ioanne Molano in Martyrologijs; ille Romano, hic Vſuardi. Idem Molanus plures recenſet tom. 2. Bibliothecæ Theologicæ MS. quam breui typis cudendam ſperamus. De eodem vide l. 1. Reuelationum S. Mechtildis c. 46. 47. 49. 50. Item S. Elizabethæ l. 1. Reuel. c. 15.

Baronius vbi ſupra. Molan ad Martyr. Vſuardi.

Tres

Tres quæſtiones ſuper Aſſumptæ Deiparæ Feſto curſim explicantur.

Prima;

Quoto ætatis anno Maria defuncta.

CAPVT 10.

TRanſeo nempe Collyridianorum deliria, qui Mariam mortis expertem, quia Diuinæ eſſet naturæ, vociferabantur: Lubenſque falſam prætereo quorundam ſententiam qui Mariam Martyrio vitam finijſſe aſſerebant. Quis ambigat eam verè hominem fuiſſe? At more hominum naturali morte correptam, iampridem teſtatus eſt Iſidorus. Quod & nuper lucidiſſimâ methodo aſſertum probatumque iuit Ioannes Azorius tomo primo Moralium Inſtitutionum; l. 1. c. 20. quem adire pretium operæ duco. Tria verò hæc ſolum volo:

Vide Ioan. Bonifacium lib. 1. c. 19 & Baron. notas in Rom. Martyrol. 15. Auguſt.

Iſidorus lib. de vit. & obit. Sanctor. c. 68.

1. *Quoto ætatis anno mortali vitæ Maria conceſſit:*
2. *An aſſumpto corpore rediuiua in cœlis triumphet:*
3. *Quoto ab obitu, die corpus in cœlum aſſumptum.*

Et quidem de primo, cui hoc caput damus, non vna eſt ſententia.

I. Quidam annos quadraginta nouem, mẽſes quinque, dies vnum & viginti Virginem natam obijſſe contendunt; in quibus Petrus Equilinus: In viſione, inquit, prædictæ Elizabeth aſſeritur, quod Virgo Maria poſt Chriſti Aſcenſionem anno integro ſuper-

Petr. Equilinus lib. 1. Catal. cap. 65.

ſuperuixit; & tot diebus vltra annum, quot ſunt ab Aſcenſione Chriſti, vſque ad Aſſumptionem Virginis: & hoc verius iudicatur ex eo quod dicit Dionyſius, omnes Apoſtolos Dormitioni Virginis interfuiſſe; quod eſſe non potuiſſet, ſi ipſa poſt Aſcenſionem vlterius vixiſſet: cum Iacobus Apoſtolus filius Zebedæi paſſus fuerit ad literam biennio poſt Domini Paſſionem.] Hactenus ille. Quod autem ait de Iacobi Martyrio, contigiſſe ſc. biennio poſt Paſſionem Domini; mauellim decennio. Conſule Baronij Annales, in quibus Iacobum Zebedæi filium, anno Domini 44. diem clauſiſſe, teſtatum prodit. Baron. in Annalibus Eccleſiaſticis.

II. Alij anno ætatis vndeſexageſimo vitam terminaſſe aſſerunt; ſcilicet à mundi redemptione decimo. Quæ ſententia quam arrideat Nicephoro, ab eodem ſic colligimus: Eo tempore, ſcribit, cum Claudius quintum imperaret annum, & immaculatam Dei Verbi Matrem, mortem obire oporteret, vndeſexageſimum illa agens annum, nuntium à Filio per Angelum de migratione & aduentu ad ſe eius, ita vt antea, quum ipſe ad eam venturus fuerat, accipit.] Sic ille. Verum quì iſtud ſtabit, ſi anno Chriſti 43. Claudius imperare cœperit; Atque adeo quintus Imperij eius annus in Chriſti annum 47. inciderit, vt vult Baronius? Nicephor. lib. 2. cap. 21.

III. Alij anno ſupra Sexageſimum ſecundo, vel tertio factum id volunt, & ex iam dictis ita concludunt. Formo argumentum:

Maria quindecim annos nata Chriſtum peperit:
Atqui à Chriſti partu an. 47. Imperij Claudij, (ſecundum Nicephorum) an. 5. diem obijt:
Ergo anno ætatis 62. vitam terminauit.

IV. At vero vitali hac aura Deiparam diutiùs vſam fuiſſe, inde fortaſſe probabitur; quod B. Dionyſio Areopagitâ per Apoſtolum ad fidem iam conuerſo viuere deſierit. Quid enim illud ſibi vult, quod in libro de Diuinis nominibus, ad Timotheum Epiſcopum Epheſinum ſcripto, producit: *Nam & apud ipſos diuino ſpiritu plenos Pontifices noſtros; cum & nos (vt noſti) & plerique ex Sanctis Fratribus noſtris, ad contuendum corpus illud, quod auctorem vitæ Deumque ceperat, conueniſſemus (aderat autem & Frater Domini Iacobus & Petrus ſupremum decus & antiquiſſimum* [a] *Theologorum columen) vbi poſt contuitum placuit, vt infinitè potentem diuinæ virtutis bonitatem Pontifices laudarent omnes, quiſque pro captu ſuo.*] Quid, inquam, id teſtatur, niſi quod ipſe Dionyſius ſanctiſſimis Deiparæ Exequijs vna cum cæteris Apoſtolis interfuerit? At qui interfuiſſe potuit ſi Maria vitam diutius non propagarit? Siquidem, confirmante in Annalibus Baronio, Dionyſius non ante annum à Chriſti paſſione vndeuigeſimum, fidei lumen, Apoſtolo Paulo Athenis prædicante, recepit. Immò alibi docuimus, Virgini aduc viuenti Dionyſium affuiſſe, vidiſſe, ob eximiam vultus pulchritudinem ſtupuiſſe. Quæ ratio ſi peruincit, plures illi annos demus, cum Epiphanio, Glyca, Cedreno, Andrea Cretenſi, & recentioribus Caniſio, Baronio,

Dionyſi de diuin. nom. c. 3.

a Theologorũ Coryphæum & Principem, vertit Langus. At Clichtou. textũ hic poſitum ſequitur libro de Aſſumpt. Mariæ c. 4.

Baron. in Annal. Eccl.

Lib 5 c. 6.

Epiphan in vita B Virg.
Glycas parte 3. Annal.
Cedren in Cõpend. hiſtor.
Cauſſ. l. 5. c. 1.

Baronio, alijs; quorum omnium ſententia eſt B. Virginem annos ſeptuaginta, vel ſeptuaginta duos attigiſſe; vt interim omittamus quod ex B. Anſelmo prodijt, eandem ad 82. annos ſua tempora dilataſſe. Cæterum cur Chriſtus ab Aſcenſionis ſuæ triumpho matrem diutiùs ſuperſtitem eſſe voluerit, quum apud alios, tum Iudocum Clichtouæum vide, tractatu de B. Virginis Aſſumptione c. 1. Baron. tom. 1. Annal. ad annũ Chriſti 48.

An Maria cum corpore ſit Aſſumpta in Cælum.

CAPVT II.

QVæſtioni huic, quia libro ſuperiore, quo de Reliquijs Sacratiſſimæ Virginis tractauimus, factum eſt ſatis; hic ſolum id agito, vt palàm faciem oſtentent, ex Patrum Græcorum; Latinorum; Scholaſticorum; Hiſtoricorum; Poëtarum; Reuelationum; Chronographorum, claſſe, deprompta, huic themati ſeruientes, ſententiæ. Lib. 5 c. 19.

Ac in primis PATRES GRÆCI ex aulæis in theatrum prodeant; primuſque S. Iuuenalis, quid ſentiat publicè profiteatur: *Quod diuinum hoc Dei genitricis tabernaculum reſurrecturum fuerat, Propheta quoque Dauid prædixit*: EXVRGE DOMINE TV ET ARCA SANCTIFICATIONIS TVÆ. Iuuenalis hæc verba leguntur in Nicephoro l. 2. c. 22.

Inde B. Epiphanius: *Quomodo Sancta Maria, vna cum carne cælum non cernat, quæ neque laſciuierit, neque fornicata ſit, neque adulterium commiſerit, ſed neque infandum aliquod carnis opus patrauerit; ſed impolluta permanſerit?* Epiphan. lib. 1. contra Hæreſ. Hæreſi 24. & l. 3. Hæreſi 78.

Damaſc. Orat. 1. de Obdorm. Mariæ Virg.

Tertiò D. Ioannes Damaſcenus: *Hodiè Virgo immaculata, non in terram reuerſa eſt, ſed cum eſſet animatum cœlum, in cœleſtibus tabernaculis collocatur: vt filia veteris Adam veterem ſententiam ſubijt; nam & eius filius, qui eſt vita ipſa, eam non recuſauit: vt autem Dei Viuentis Mater, ad illum ipſum dignè aſſumitur.*

Hierony. tract. de Aſſumpt. Virg.

Succedant PATRES LATINI S. Hieronymus: *Plena gratia, plena Deo, plena virtutibus, non poteſt non poſſidere plenè gloriam claritatis æternæ.* At quomodo plenè poſſideat, niſi ſimul & corpore?

Auguſt. Serm. 1 de Aſſumpt. Virg.

Vide Iudocum Clichtouæum tract. de Aſſumptione Mariæ c. 13. vbi ex ipſius Auguſtini auctoritat. hanc aſſertionem dilucidè ſtabilit, rationib. ſeptem productis.

B. Auguſtinus: *Conſideratis vniuerſis, vera ratione ſentio confitendum, Mariam in Chriſto & apud Chriſtum eſſe. In Chriſto, quia in ipſo viuimus, mouemur & ſumus; apud Chriſtum, tum glorioſè ad æternitatis gaudia aſſumptam benignitate Chriſti, & honoratè ſuſceptam præ cæteris; quam gratia honorauit præ cæteris, atque ad communem vilitatem non eſſe adductam poſt mortem; putredinis vedelicet, vermis, & pulueris, quæ ſuum & omnium genuit Saluatorem.*

S. Thom. Aquinas in Opuſcul. 8. circa Expoſitionem Salutat. Angelicæ.

Suis vicibus loquantur SCHOLASTICI DOCTORES; quorum Coryphæus ſeu Anteſignanus B. Thomas Aquinas liberè proteſtabitur: *Credimus quod poſt Mortem Maria reſuſcitata fuerit & in cœlū deportata.*

Richar. Victor. par. 1. de Viſione Ezechielis, cap. vlt.

Richardus Victorinus: *O Iubilum, quo iubilat Mater nato vnita! ô quam præclara rutilat duplicibus veſtita! Verè ſurrexit ô dulcis Mater Chriſti!*

Clichtouæus tractatu de Aſſumpt. Virg. cap. 11.

Iudocus Clichtouæus: *Diuina virtute Angelorumq́; miniſterio, illud tabernaculum Altiſsimi vitæ reſtitutum eſt, & in cœlos cum Anima Sancta traductum. Et hoc ipſum Catholica quoque adſtruit Eccleſia; cum de ſacra Virgine canit, quod*

MORTIS

MORTIS NEXIBVS DEPRIMI NON POTVIT. *Quid enim aliud ſunt nexus mortis; niſi connexiones & vincula, quibus corpus ad mortem arctius aſtringitur, quamdiu ab anima manet diuulſum?*

Iam HISTORICI audiantur: Omnium loco ſtabit Nicephorus, vulgabitque: *Vbi ad Gethſemani peruentū eſt, ſepulturæ quidem illa filium imitata, traditur: per illum autem ad diuina tabernacula, ad ipſum ſc. Paradiſum, vbi & vitæ arbor conſita eſt, ratione ea, quam, qui hæc fecit, Deus nouit, transfertur.* Nicephor. lib. 2. c. 22.

Et POETÆ, quorum attollet claſſicum Mantuanus: Mantuanus l. 8. Faſtorum.

Hæc eſt illa dies, qua Chriſtus in æthera Matrem
Suſtulit, indutam membris; ſic credere ſanctum eſt:
Nam nec erat locus in terris, vbi viſcera condi
Fas foret, æternum quæ progenuere Parentem.

Vnde eius REVELATIO? A S.Brigitta vidua, quam R. P. P. Caniſius teſtatur cælitus illuſtratam monuiſſe, duo duntaxat corpora, Chriſti nimirum & Mariæ glorificata in cæleſti patria reperiri. Nos poſt alterum caput, quid de hac re totâ, B. Elizabetha viderit, ſcripſeritque, notabimus. Reuel.S.Brigittæ cap. 26.

EPILOGVM his dabis ANNALIVM accuratiſſime Scriptor Baroni: *Sicut igitur tam ex Græcorum quam Latinorum omnium (perpaucis exceptis) aſſertione, ita etiam ex Romanæ Eccleſiæ vſu recepto, firmiter conſtanterq́; aſſerimus ac profitemur; ipſam Sanctiſſimam Dei Genitricem Mariam, vna cum ſacratiſſimo illo corpore, quo impertita eſt Deo Carnem, in cœlum eſſe receptam. Quod nec adeò mirum* Baron in Annal. ad an. 4.

vel nouum videri debet, cum ſi cætera in illam collata penſentur beneficia, hoc leuius videri debeat. Pluribus Caniſius in ſuo Mariali, & Baronius in Annalibus.

Tertia quæſtio;

Quoto ab obitu, die Corpus Mariæ in Cœlum Aſſumptum.

CAPVT 12.

TErtium quæſitum, ſic breuiter expedio. Nonnullorum ſententia fuit Diuæ corpus quadrageſimâ ab obitu, luce, animæ redditum, in cœlos aſſumptum eſſe. Quæ quidem opinio ex quibuſdam, quæ vulgatæ, reuelationibus ſumpſit originem. Antoninus namque ſcriptor laudatiſſimus, cuidam reuelatum ait, poſt annum elapſum ab Aſcenſione Filij, & tot dies quot intercurrunt ab eo tempore, vſque ad decimam quintam Auguſti, eam eſſe defunctam; ac demum poſt alios 40. dies ab eius obitu Aſſumptam eſſe in cœlum. Item Cæſarius aſſerit eius quaſi ætate, in Longobardia, loco qui Carixtus dicitur, D. Virginem Bertramo cuidam, Monacho apparuiſſe, ac dixiſſe: *Bertrame noueris pro certo, me in vtraque ſubſtantia, id eſt corpore & anima, glorificatam; & die quadrageſimo à mortuis reſuſcitatam.* Similem aliam refert Belethus, aitque: mulier quædam „ religioſiſſima, appellata Elizabeth, quæ nunc etiam „ in viuis eſt, habitatque in finibus Saxoniæ, ait l. 4. „ c. 1. ſibi reuelatum, quod circiter dies 40. aſſumptum fue-

Anton. 3. parte tit. 19. c. 11.

Cæſarius lib. 7. cap. 38.

Ioan. Belethus in Rational. diuin. officiorum cap. 146.

tum fuerit corpus poſt Aſſumptionem animæ, de «
qua re opuſculum quoddam compoſuit; ſed non eſt «
in Romana Eccleſia cõprobatum &c.] Eam autem «
Elizabetham ſcribit filiam fuiſſe Regis Hungariæ,
ac Lantgrauij Turingiæ anno 1230. coniugem. Ex
quibus ſanè reuelationibus alicui placuit ad Bedæ
& Vſuardi Martyrologia adijcere, ſecundam Mariæ
Aſſumptionem nono Calend. Octob.

Ioan. Molan. in not ad Vſuard. Martyrol. 23. Septemb.

Verum enimuerò quam eæ reuelationes fidem mereantur, vel ex eo liquet, quod dictæ Elizabethæ opuſculum Eccleſia Romana non approbarit, vt notauit Belethus; quodque (ait Antoninus) non ſemper quæ Sancti viderunt in Spiritu, eadem vt Prophetæ viderunt, ſed iuxta ſuas mente conceptas imaginationes. Antonini verba ſubijcio: Quod aſſumpta ſit Maria in anima & corpore, ſatis communiter
creditur & dicitur à Doctoribus. Quod autem poſt «
annum & menſes tres migrauerit, opinio commu- «
nis eſt in contrarium, ſed quod duodecim annis ſu- «
peruixerit poſt Aſcenſionem. Si etiam quadrageſi- «
mo die corpus eius viuificatum fuerit, & Aſſump- «
tum in cœlum vel ante, omnino eſt ignotum, & à «
doctoribus non inſinuatum; vnde in huiuſmodi li- «
cet vnicuique in ſuo ſenſu abundare, & opinari «
quod ſibi videtur magis conſonum rationi, in his «
quæ Eccleſia non determinauit. Nec per hoc detra- «
hitur Sanctitati Elizabethæ, ſi non creditur; quia & «
Sancti viri Prophetæ credunt à Deo ſibi aliqua re- «
uelari Spiritu Prophetiæ, quæ ex phantaſia ſua «
trahunt

Baron. in notis ad Mart. Rom. 15. Auguſt.

Antoninus parte 3. hiſtor. tit. 19. cap. 11.

„ trahunt in viſionibus ſuis, vt patet in Nathan Pro-
„ pheta.] Verum de his fuſius à Baronio in Annal.

Damaſc. Orat. prima de obdormit. Mariæ Virg.

Cæterum B. Ioannis Damaſceni Sententia veritati proxima videtur, quod Deiparæ corpus, die poſt obitum tertio Chriſti filij exemplo, monumento ceſſerit & in cæleſte tabernaculum fuerit aſſumpta.

Reuelatio Elizabethæ.

CAPVT 13.

QVia Elizabethanæ Viſionis ſeu Reuelationis aliquoties iam memini, non ingratum lectori futurum ſpero, ſi quibus illa retulit verbis, eandem ſuperioribus adiecero. Illa ſic habet:

Viſionum Elizabethæ lib. 4. in principio.

Viſio Elizabethæ Ancillæ Domini, quam vidit
„ in Sconaugienſi cœnobio de Aſſumptione Virginis
„ Mariæ Matris Domini. In Anno quo mihi per An-
„ gelum Domini annuntiabatur liber viarum Dei:
„ in die quo Octauam Aſſumptionis Dominæ Noſtræ
„ Eccleſia celebraret; in Hora Diuini Officij, fui in
„ exceſſu mentis, & apparuit mihi ſuo more illa con-
„ ſolatrix mea Domina cœlorum. Tunc ſicut ab vno
„ è ſenioribus noſtris præmonita fueram, rogaui il-
„ lam dicens: *Domina mea placeat benignitati tuæ, vt de*
„ *hoc certificare nos digneris, vtrum ſolo ſpiritu aſſumpta ſis in*
„ *cœlum, an etiam carne?* Hoc autem idcirco dicebam;
„ quia, vt aiunt, de hoc dubiè in libris Patrum ſcrip-
„ tum reperitur. Et dixit mihi; quod inquiris non-
„ dum ſcire potes: Futurum tamen eſt, vt per te hoc
reuele-

reueletur. Ego toto itaque illius anni ſpatio, nihil «
de hoc vel ab Angelo, qui mihi familiaris eſt, vel «
ab ipſa cum ſe mihi præſentaret, amplius interro- «
gare audebam. Iniunxit autem mihi frater ille, qui «
ad hanc inquiſitionem me hortabatur, aliquas ora- «
tiones, quibus impetrarem ab ea reuelationem quam «
ſpoponderat mihi. Quumque euoluto anno rurſus «
adeſſet Feſtiuitas Aſſumptionis eius, languebam «
ægritudine dierum multorum: & ſicut eram ia- «
cens in lectulo, in tempore diuini ſacrificij, veni «
in mentis exceſſum cum labore vehementi. Et vi- «
di in loco valdè remoto ſepulcrum quoddam, mul- «
to lumine circumfuſum, & quaſi ſpeciem mulie- «
ris in eo; & circumſtabat multitudo magna An- «
gelorum. Et poſt puſillum erecta eſt de Sepulcro; «
pariterque cum illa multitudine adſtantium eleua- «
ta eſt in ſublime. Cumque aſpicerem, ecce in oc- «
curſum eius venit de altitudine cœlorum, vir ſu- «
pra omnem æſtimationem glorioſus, portans in «
dextera ſignum Crucis, in quo & vexillum appa- «
ruit, quem intelligebam eſſe ipſum Dominũ Salua- «
torem; & infinita millia Angelorum cum eo. Sic- «
que eam alacriter ſuſcipientes, cum magno con- «
centu, in ſuperna cœlorum euexerunt. Cumque «
hæc ita perſpexiſſem, poſt modicum temporis pro- «
greſſa eſt Domina mea ad oſtium luminis, in quo «
eam videre conſueui. Et ſtans oſtendit mihi glo- «
riam ſuam. In eadem hora aſſiſtebat mihi Angelus «
Domini, qui venerat annuntians mihi decimum «

Digitized by Google

„ ſermonem præfati libri; & dixi ad eum. Domine
„ mi, quid ſibi vult hæc viſio magna, quam vidi? Et
„ ait: Oſtenſum eſt tibi in hac viſione, quomodo
„ tam carne quam ſpiritu Domina noſtra in cœlum
„ aſſumpta eſt. Poſt hæc in die octaua iterum ſciſci-
„ tata ſum ab Angelo qui me tunc quoque viſitauit,
„ & præfato libro terminum impoſuit, *in quoto die à*
„ *die dormitionis eius, acciderit corporalis illa reſurrectio eius.*
„ Et rurſum de hoc me beneuolè certificauit dicens:
„ Quoniam in eo die quo nunc celebratur Aſſump-
„ tio eius de vita hac migrauit: quadrageſimo autem
„ die poſt illum, hoc eſt nono Calend. Octobris, re-
„ ſurrexit.] & paulò poſt: [Cum Diuini Officij my-
„ ſterium celebraretur, apparuit mihi ſecundum con-
„ ſuetudinem ſuam; & dum conferret mecum plu-
„ rimos ſermones; interrogaui eam dicens: *Domina*
„ *mea quanto tempore poſt Aſcenſionem Saluatoris vixiſti ſu-*
„ *per terram?* nunquid in ipſo anno Aſcenſionis eius
„ Aſſumpta es in cœlum? Et reſpondit placidè ver-
„ bis meis, & ait: Poſt Aſcenſionem Domini, per-
„ manſi in vita mortali ſuper terram anno integro
„ & tot diebus, quot ſunt à feſtiuitate Aſcenſionis,
„ vſque ad diem in quo celebratur Aſſumptio mea.
„ Item ſubieci dicens: Et *nunquid affuerunt ſepulturæ tuæ*
„ *Apoſtoli tui?* & ait: Omnes affuerunt; & cum ma-
„ gna veneratione corpus meum terræ commendaue-
re.] Hactenus Elizabetha.

Alia

Alia Deiparæ Feſta ; ac primò Feſtum Dolorum Mariæ.

CAPVT 14.

ALiæ ſequantur, quæ quanquam minus celebres, non tamen prætereundæ Deiparæ Solennitates : Ac in primis illa prædictorum à S. Simeone Dolorum; quæ plurimis in locis, & in noſtra potiſſimum Diœceſi, ſextâ ante Dominicam palmarum feria celebratur. Ciſtercienſis verò Ordinis Aſcetæ decimum ſextum Aprilis diem ei reſeruant; vt ex eorum Breuiario colligitur. Cuius quidem honori inſeruit maximè laudatiſſima illa Societas Abbenbrouckanorum Traiectenſis Diœceſis, in D. Ægidij vbi Canonicorum Collegium (ſi tamen hodiè ſupereſt) olim in Dolorum Virgineorum honorem erecta, & ſignis innumeris, ibi radiantibus illuſtriſſima; vti libellus de ea Societate, Latinè editus, luculenter teſtatur; in quo cæcis aut oculis malè affectis, vndecim; claudis, nouem; ſurdis & mutis, quatuor; à Febribus, peſte, ſquinantia ſedecim; Dolore colico, calculis, excoriatione veſicæ ſanatis quamplurimis, tredecim; à morte autem ſuſcitatis, quindecim capita tribuuntur.

Breuiarium Ciſtercienſe.

Hiſtoria miraculorum Societatis Dolorum N. D. Abbenbrouckanæ.

De diuæ doloribus multi multa ſcripſerunt; Iudocus Clichtouæus librum vnum & homiliam. Bernardinus de Buſto, Pelbartus, de Piſis, Caniſius, &c. Sanctus Gregorius, vti ſequente libro monſtrabimus

De Buſto p. 10. Marialis, ſer. 1. Pelbart. lib. 3. p. 3. a. 2. Pomerij. De Piſis in ſuo Mariali.

Caniſius l. 4. c. 27. & 28.

mus Rythmum illum fabricauit; *Stabat mater doloroſa, iuxta crucem lachrymoſa, &c.* Exſtat & inſigne Philippi Menzelij Medicinæ Doctoris & Profeſſoris Ingolſtadij carmen, Caniſiano Mariali immixtum, quod tale eſt:

Menzelius inter opera Caniſ. de B. Virg.

Quid tibi mentis erat, Virgo, quos pectore planctus
Quas lachrymas (ſi non lachrymas dolor hauſerat omnes)
Diua dabas, gemitu, heu, inconſolabilis alto,
Dum miſeranda tuum, ſolo iam nomine Mater,
Vnigenam infando mactari funere natum
Inſontem, penituſque alienæ ob crimina culpæ
Aſpicis, ah, oculoſque vides morientis & ora;
Et circum gelidos letho complecteris artus?
Sol equidem tam triſte nefas ne cerneret ipſe,
Abruptis mœſtus radijs in nubila fugit:
Bruta ſed & tellus acri concuſſa dolore
Horruit & ſceleris tanti ſub mole laborans,
Laxauit rigidos tremefacto corpore montes.
Hoc hoc illud erat tibi quod longæuus ad aras
Interpres Diuûm, quondam pia dona ferenti,
Prædixit Simeon. Veniet labentibus annis
Tempus, ait, quando immani tibi vulnere adactus
Trans animam hanc gladius, Virgo miſerabilis, ibit.
Hei mihi? quis falſum dicet Simeona? liquet res
Indubitata palam: cerno cerno amplius vnum
Qui te, Diua, petit, qui te tranſuerberat enſem.
Quippe nec impreſſum ſpinoſo tegmine gnati
Dulce caput, pallorque genis ſuffuſus, & atra
Morte graues oculi, concreti ſanguine crineis,

Lingua

Lingua ſitim confeſſa acrem, cumulataque mille
Vulnera vulneribus, neque te clamantis ab alta
Iam cruce luctificæ, media inter funera voces
Immenſo tantum tua confixere dolore
Pectora: quin etiam diri ſors prima Sathanæ
Cerinthuſque, Hebionque, euerſoreſque Sacrorum
Neſtor & Heluidius, ſtimulis furialibus acti,
Direxere aciem, ſtrictiſque tot enſibus omnes,
Te contra ſua caſtra mouent, tibi vulnera crebri
Ingeminant, quorum facinus crudele propagat
Hoc æui Hæreſeôn legio, non vna per orbem
Bella ferens, dum cuncta tuo meditatur honori
Extrema, & rabido paßim te dente laceßit.
Tu tamen, ô, firma nunc ætheris arce beati,
Diua, ſedens, omnem millena in gaudia luctum
Soluiſti; procul eſt, quicquid dolet: Vnicus ille,
Quem propter tot dura lubens, tot acerba tuliſti,
Filius, æterno præſens te mulcet amore:
Ille truces plagas, atque intentata propulſat
Vulnera, maternæ vindex, tutelaque famæ.

Feſtum Gaudiorum Mariæ.

CAPVT 15.

GAudiorum Virgineorum Feſto index Martyrologij Vſuardi, Antuerpiæ per Philippum Nutium anno 1582. excuſi, Septimum Maij diem tribuit: nec inde procul Eccleſia Audomarenſis & S. Petri Arienſis eiuſdem Diœceſis recedunt, quæ (Martyrolog. Vſuardi.) (Relat.) (Breuiar. Eccleſiæ S. Petri Arienſis.)

Miſſ. le Nouiomenſe. Sabbatho Aſcenſionem Domini immediatè ſequente, eius ſolennia peragunt. Eccleſia autem Nouiomenſis, vt ex eius miſſali colligo, in Dominicam, que B. Martini tranſlationem (illa quartum Iulij incidit) proximè ſequitur, eandem feſtiuitatem differt. Quæ porrò ea ſint gaudia liber Reuelationum Beatæ Mecthildis Sanctiſſimæ Virginis primus ab Mecthildis l. 1. Reuelat. c. 66. ipſa Sacratiſſima Virgine Dei Matre indicata ſic exhibet: Glorioſiſſima Virgo Maria, dum vice quadam illi appareret; illa rogabat beatiſſimam Virginem, vt dignaretur illam inſtruere, quid ea die ei honoris exhiberet. Cui reſpondit, admone me gaudij quod habui, quum filius Dei tanquam ſponſus procedens de corde Patris, in vterum meum venit, exultans vt gigas ad currendam viam. Secundò, gaudij quod habui, cum de Virginali vtero meo procedens, factus eſt mihi filius dulcedinis & gaudij. Alij filij matribus ſuis dolorem inferunt & triſtitiam: Filius autem Dei, qui ipſa dulcedo eſt, mihi matri ſuæ gaudium attulit, & lætitiam & factus eſt perſuauis. Tertio gaudij quod habui, in magorum oblatione; vbi factus eſt mihi filius honoris: quia nunquam aliqua matrum in natiuitate filij, talibus eſt donis honorata. Quarto gaudij quod habui, cum Filium meum in templum obtuli; vbi factus eſt mihi filius munditiæ & Sanctitatis: quia ſicut aliæ matres ex hoc purificantur; ita ego cum purificari non indigerem, purificatio illa mihi auxit Sanctitatem. Quinto, quia in paſſione extitit mihi filius mæſtitiæ & dolo-

& doloris. Sexto, quia in Reſurrectione factus eſt mihi filius lætitiæ & exultationis. Septimo, quia in Aſcenſione factus eſt mihi filius diuinæ maieſtatis & regiæ dignitatis.] Sic ibi.

Eadem Gaudia B. Arnulphus Villarienſis Monachus cottidiè reuoluere, ſummopere ſtudioſus fuit; ac proinde ab ipſa Virgine ſibi apparente audire promeruit, non tantum ſibi gratulandum ob illa, quibus in terris gauiſa eſt; verum etiam illa recolenda eſſe, quibus nunc & incomparabiliter fruitur in cœleſtibus. Quæ autem altera ſit gaudiorũ materies & ſeges; amantiſſimo ſui famulo etiam dictitauit; vt videre eſt in eius vita recèns à R.V. Frãciſco Moſcho Armentarianorum in Flandris curione euulgata.

Fr. Moſchus in vita S. Arnulphi.

Eadem B. Thomas Cantuarienſis Archiepiſcopus valdè meditabatur; rythmoſque, quos ipſe fecerat ſæpè in hunc modum iterabat:

Caniſius lib. 4. cap. 13.

Gaude Virgo Mater Chriſti
Quæ per aurem concepiſti,
Gabriele nuntio.
Gaude quia Deo plena,
Peperiſti ſine pœna,
Cum pudoris Lilio.
Gaude quia magi bona,
Nato tuo ferunt dona,
Quem tenes in gremio.
Gaude quia iuxta legem
Obtuliſti mundi Regem
In templi Sacrario.

Gaude

Gaude quia tui nati
Quem dolebas mortem pati
Fulget Reſurrectio.
Gaude Criſto aſcendente
Qui in cœlis te vidente
Motu fertur proprio.
Gaude virgo quia miſit.
Paracletum quem promiſit
Sanctorum collegio.
Gaude quæ poſt ipſum ſcandis
Et eſt honor tibi grandis
In cœli palatio.

Miſſale Eccleſiæ Nouiomenſis.

Qui Rythmus à dictis Nouiomenſibus cantatur quando Gaudiorum feſta peragunt, vt indicat eorum Miſſale.

Hiſtoria Zichemienſ. Virgin. Gallica c.14.

Vtrique quum dolorum tum gaudiorum Mariæ Feſto inſtar corollarij, adſit Principum noſtrorum, Alberti & Iſabellæ prouida pietas, qui hiſce annis nihil prius duxerunt, quam Zichemienſis Virginis (de qua lib.4. diximus) verticem, quatuordecim Sacellis, extus, maioris muros gyrantibus onerare ornareque; quorum iuſta pars, Dolorum; altera Gaudiorum Mariæ hiſtorijs appararetur.

Feſtum S. Mariæ ad Martyres.

CAPVT 16.

Martyro. Rom. 13. Maij.

FEſti huius, quod tertium Idus Maias occupat, inſtitutio, Bonifacio 4. Pont. Max. accepta refertur.

fertur. De quo vel Martyrologium Romanum audiamus: *Romæ dedicatio Eccleſiæ S. Mariæ ad Martyres, quam Beatus Bonifacius Papa quartus, expurgato Deorum omnium veteri Fano, quod Pantheon vocabatur, in honorem Beatæ Mariæ ſemper Virginis, & omnium Martyrum dedicauit, tempore Phocæ Imperatoris.* Hactenus Martyrologium. Tempore Focæ Imperatoris, dixit; à quo eam gratiam Bonifacius impetrauerat; vt hæc Ven. Bedæ ſignant verba: Hic eſt Bonifacius 4. à Beato Gregorio Romanæ vrbis Epiſcopo; qui impetrauit à Focate Principe, donari Eccleſiæ Chriſti templum Romæ, quod Pantheon vocabatur ab antiquis, quaſi ſimulacrum eſſet omnium deorum in quo ipſe eliminata omni ſpurcitia, fecit Eccleſiam S. Dei Genitricis atque omnium Martyrum Chriſti, vt excluſa multitudine dæmonum, multitudo ibi Sanctorum memoriam haberet.] Sic Beda; cui, vt alibi ſæpè, conforme eſt Breuiarium noſtrum Atrebatenſe, multis eius lucubrationibus refertum. Cæterum, quod Bonifacius ad Martyres ſolos conſtrinxit; Gregorius 4. Papa ad omnes Sanctos dilatauit; vt ex Sigeberto profert Genebrardus ad annum 613. quo tempore Bonifacius Eccleſiæ præerat. Gregorius autem eandem ſedem ingreſſus eſt anno 828. Baronio teſte in Annalibus. Vnde ad manum habe, Lector, quantum temporis interſtiterit iſtanc Gregorij abs Bonifacij inſtituto priore, ampliationem. Vide etiam quæ l. 4. de hoc tempore poſuimus.

Beda l.2.hiſtor. Anglic. c. 4. Idem in ſuo Martyrolog. 3. Id. Maij.

Breuiar. Atreb.

Genebrard. in Chron.

Baron. in Annal. ad an. 828.

Lib. 4. c. 30.

Digitized by Google

Feſtum N. D. de Victoriâ Bruxellæ.

CAPVT 17.

NOnis Iunij Solénis eſt penes Bruxellenſes Cõmemoratio Victoriæ, quam Ioannes hoc nomine primus Brabantinorum Dux, de hoſtibus reportauit; cuius ſic Molanus ad Vſuardi Martyrologium: *Bruxellæ Commemoratio B. Mariæ ſemper Virginis, inſtituta ob glorioſam victoriam, quam hac die apud* Wœrong *habuit Ioannes huius nominis primus, Lotharingiæ, Brabantiæ & Lemburgiæ Dux*. Quæ porrò illa fuerit victoria, ille ipſe Molanus, libello, quem de ſacra Ducum Brabantiæ militiâ euulgauit, ita indicat: Ioannes primus benignè annuens precibus Comitis Montenſis, Vualrami Comitis Iuliacenſis & ciuium Colonienſium, obſedit Woringiam, peſſimum Diaboli nidum: è quo negotiatoribus & peregrinis, à prædonibus, qui illic morabantur, multo tempore plurima illata fuerant damna. Archiepiſcopus Colonienſis, ſub quo locus erat conſtitutus, anno CIↃ. CC. LXXXVIII. die ſexto Iunij, cum horrendo exercitu, qui contra paganiſmum videbatur ſufficere poſſe, aderat: Attulerant etiam compedes, manicas & funes, quibus Brabantinos captiuos vincirent. Dux verò, tametſi decuplo plures eſſent hoſtes, obuiam tamen eis in aciem proceſſit, cum acerrimè vtrimque pugnatum fuit. Vbi & Dux ipſe, quaſi vnus de Machabæis, ſupra modum ſtrenuè ſeſe fortiter

Molan ad Martyrol Vſuardi 5. Iunii.

Molan. de militia Sacri Ducum Brabantiæ cap. 63.

titer geſſit, ac poſt diuturniorem conflictum, victor «
euaſit; captis Archiepiſcopo Siuerto, Comite Gel- «
driæ, Domino de Valkenborch, Comite Murſenſi, «
Comite de Naſſau, qui poſtmodum Imperator Fuit, «
multiſque alijs nobilibus & militibus. Ex parte du- «
cis pauci corruerunt; quorum præcipui fuere Wal- «
therus Berthouts Dominus Mechliniæ, & Arnoldus «
de Zeelhem, homo probus, moribuſque compoſi- «
tus. Deſtructa ergo Woringia, reuerſi ſunt in Bra- «
bantiam cum magna gratiarum actione magnifican- «
tes Deum.] Hactenus Molanus. Eandem hiſtoriam
Iuſtus Lipſius Hiſtoricus Regius in ſuum Loua- Louaniū Lipſii l. 2. c. 9.
nium retulit.

Feſtum N. D. Ardentium Atrebati.

CAPVT 18.

ID Dominicâ, infra V. EVCHARISTIÆ Feſti Octauam occurrente, tota plaudente vrbe noſtra, pompâ apprimè ſolenni celebratur. Verum quidem eſt ab ipſo Sancti Altaris Profeſto, quum Iuſtitio; tum maioris Campanæ, (cuius pondus librarum octodecim ferè millium) quam vrbs habet, pulſu; Tibijs; Buccinis; Lituis; alijſque id genus muſices organis, ex ſpeculatoria, eaque ingenioſiſſimi operis turre, reſonis, initia eius ſumi & in Dominicam produci: at hæc dies in cæteris, ſolennitate potior; Sacro Cereo ſubter auguſtum conopæum ad Summam Ædem Virginis, comitantibus, equis admiſſis,

Digitized by Google

Lib. 2. c. 19. & l. 4. c. 37. & l. 5. c. 42. opidi primoribus, delato; ac redditis ibi votis, ſuum in locum, faſtu pari relato. Vide, quæ ſuperioribus libris diximus.

Feſta duo N. D. Conſtantinopolitanæ.

CAPVT 19.

Vſuardi Martyr. 2. Iulii. PRius ſit DEPOSITIONIS VESTIMENTORVM B. VIRGINIS IN BLACHERNIS, quod diem Iulij ſecundum incidit. De quo Vſuardi Martyrologium; & nos alibi.

Id. 31. Auguſt. Alterum autem pridiè Calendas Septembres ſolenne erat, quod ZONÆ DEIPARÆ IN CHALCOPRATEIO DEPOSITIO vocabatur; de qua (inquit ad Vſuardum Molanus) ſunt apud Metaphraſtem Encomia Germani, Epiſcopi Conſtantinopolitani & Euthymij Monachi, tomo 4. Surij. Huius etiam nos ſupra meminimus.

Feſtum N. D. ad Niues.

CAPVT XX.

Martyro. Rom. hac die. QVinta Auguſti id in Romanâ Eccleſiâ percelebre eſt. De quo ſuperfluum hic dicere, ſi modo Vide ſupra lib. 4. c. 27. 4. libri ſuperioris caput viceſimum ſeptimum repetere velis: aut certè Bonifacij capita duo libri ſecundi hiſtoriæ Virginalis, primum ſc. & ſextum. Interim arrideat hoc alicuius non ignobile poema, de templi ſitu & loco:

Hic vbi

Hic vbi marmoreum cœli petit ardua templum,
Sculptaque magnifico tecta labore nitent.
Auia prærupti quondam faſtigia montis,
Horruerant rigidis aſpera ſaxa rubis.
Donec ab æthereis lapſa niue ſedibus, illum
Virgo ſibi in terris deligit alma locum.
Æſtiuo mirare niueis in Sole rigentes,
Vlla nec à calida damna tuliſſe cane.
Virginis & Matris niueum mirare pudorem;
Vlla nec à partu damna tuliſſe nouo.

Ioan. Bonifacius lib. 2. cap. 8. & 6.

Memorandum miraculum, huius feſti decori ſeruiens habet Nouale Sanctorum Ioannis Gillemans Regularis in Rubra-valle iuxta Bruxellã Canonici, Ordinis S. Auguſtini libro ſecundo MS.

Ioan. Gillemãs lib. 2. Noualis Sanctor. MS.

Feſtum Recollectionis Feſtorum Beatæ virginis.

CAPVT 21.

SOlennitas Recollectionis Feſtorum Deiparæ, ſi aliubì, certè comprimis in OPIDO LOVANIENSI, ſacrâ Muſarum æde, eſt Nobilis; adeò vt cæteris, quæ Vſuardi Martyrologio Feſta continentur, eam Solam Molanus accenſuerit. Ibi enim lego: *Dominica die prima menſis Septembris, Louanij in Baſilicâ S. Petri, Solennitas Recollectionis Feſtorum Beatiſſimæ Virginis Mariæ, quæ cum totius vrbis lætitia feſtiuè celebratur.* Nempè feſtiuè, quum ſupplicatione valdè celebri, tum ipſius Encenijs ciuitatis, vt alicubì notauimus. In cuius Feſti gratiam Reuerendiſſimus

Vſuardi Martyrologium 1. Septemb.

Lib. 2. c. 12.

Henric. Cuyckius Epiſc. Ruremund. officiũ collegit. D. Henricus Cuyckius Ruremundanus Epiſcopus, quum adhuc Louanij, Decani munere in D. Petri fungeretur, ſolennitatis huiuſce officium compilauit, quod à Summo Pontifice approbatum, Ioannes Maſius, eius Academiæ Typographus anno 1594. euulgauit. Cauſſam autem inſtituti huius apud Grudios feſti, memini me in Martiniana eiuſdem opidi Bibliotheca, libro manuſcripto legiſſe; quam non exſcripſiſſe nunc doleo. Verum ſupplet Lipſij Louanium, vide.

Relat. R. D. G. Eſtij S. T. P. & in B. Petr. Duaci Præpoſiti. Eandem Feſtiuitatem, altera Belgicæ Academia DVACVM, in D. etiam Petri Baſilicâ ſolenniter recolit Dominicâ Auguſti vltimâ. Etiam in D. Amati, auctore D. Ioanne de Ligni ibi Preſbytero.

Itidem ANTVERPIA Emporiorum Belgicorum Domina, Dominicâ ab Aſſumptione Deiparæ ſecundâ. Tunc per vrbem ſolennis Supplicatio, in qua ditiſſima Diuæ Imago humeris Clericorum, putà, Canonicorum, Sacellanorum, Fratrum mendicantium, per certas Stationes circumfertur. (Relat. Domini Miræi.)

Similiter CAMERACI Dominicâ Auguſti quartâ, obſeruatur; eiuſque officium vidi Pariſijs anno 1507. ſimul cum eius Diœceſeos Breuiario excuſum; in cuius Calendario, menſe Auguſto, die 21. verſiculus hic legitur: (Breuiarium Cameracenſe.)

Luce Dei quartâ, Mariæ collige Feſta.

Feſtum

Feſtum Spherulæ Precatoriæ, ſeu Roſarij B. Virginis.

CAPVT 22.

SEptimo Octobris Feſtiuitas Roſarij B. Virginis (antè, N. D. de Victoriâ vocabatur) magna pietate recolitur; eaque potiſſimum ob obtentam ad Echinadas, per Ioannem Auſtriacum, non auditam hactenus, de Turcis Victoriam, eo ipſo tempore, quo hoc Roſarij nomine coacta Sodalitas, pias ad Deum Romæ funderet preces. Teſtem habeamus Romanum Martyrologium: *Nonis Octobris* (ibi ſcribitur) *Commemoratio S. Mariæ de Victoria, quam Pius 5. Pont. Max. ob inſignem victoriam à Chriſtianis, bello nauali, eiuſdem Dei Genitricis auxilio, hac ipſa die, de Turcis reportatam, quotannis fieri inſtituit.* Incidit autem tanta victoria in annum 1571. cuius nomine paulò poſt erecta Eccleſia, Neapolitanum opidum non mediocriter exornauit.

Martyr. Rom. hac die.

Baronius in illud.

Porrò victoriam hanc, nunquam mihi ſilendus Ioannes Molanus, in libello militiæ ſacræ Ducum Brabantiæ, ſic deſcribit: Cum anno 1571. nihil ſe " Chriſtiani mouiſſent; rei, non dubium, difficultate " abſterriti, & ſubſequenti æſtate numeroſior etiam " Turcarum claſſis, Chriſtianorum ditionibus immi- " neret; Sacro ſe fœdere Philippus optimus Rex ad- " ſtringi voluit, quod pro Chriſtiani nominis defen- " ſione, inter Pontificem Pium Quintum, Philip- " pum Regem, & Venetam Rempublicam ictum eſt. " Ea res

Molanus lib. de militia Sacra Ducum Brabant. c. vlt.

„ Ea res vſque adeo Philippo cordi fuit, vt ſtatim parata LXXXI. triremium, & XX. onerariarum Nauium claſſe, Ioannem Auſtriacum fratrem ſuum præclariſſimum, ſacri belli, futurum Ducem, ex Hiſpanijs Genuam, Genuâ in Siciliam dimiſerit; vbi coniuncta cum Venetijs claſſe, ſuſceptiſque Pontificis auxilijs, hoſtium ſeſe, ſuperioris anni victoriâ ſuperbientium conatibus obiecit. Id quod ita proſperè ab eo peractum fuit, vt atrociſſima ad Actium propè littus, nauali pugna commiſſa, ex Ducentis quinquaginta Turcarum triremibus, vix quadraginta noctis beneficio euaſerint; reliquis omnibus aut in mare depreſſis, aut in Victoris poteſtatem redactis, cæsâ innumerâ Barbarorum multitudine, captis trecentis nonaginta tormentis bellicis, & hominibus non paucis. Memorabilis fuit ea Chriſti victoria, vt à multis ſcriptum ſit, parem è Turcis nunquam habuiſſe.] Hactenus Molanus; cui conformiter Baronius in Martyrologium, *Laurentius* Surius in hiſtoria ſua, alijque ſcribunt. Quam quidem victoriam ab ipſo Pio Pontifice præuiſam & prædictam fuiſſe, ſunt qui aſſerant.

Laurent Surius in hiſtor. quam a Natali Caroli 5. Cæſar. an ſc. 1500 orditur. Bonifac. lib. 3. hiſt. Virg. c. 13. Rich. Briſtous Motiuor. Antihæretic. tom. 2. motiuo 20.

Ergo propterea Pius 5. (vt dixi) annuam eius Commemorationem, ſub nomine S. Mariæ de Victoria inſtituit. Verum Gregorius 13. eius ſucceſſor, ſolenne eius Feſtum, ſub duplici maiori officio & S. Roſarij titulo, in tota Eccleſia fieri dedit in mandatis. Id planum facit eius diploma quod ſic habet:

Calend. April. anno 1573. datum.

Animad-

Animaduertentes quoque eâdem die ſeptimâ, quæ tunc fuit dies Dominica prima dicti menſis Octobris, Fraternitates omnes, ſub dicti Roſarij nuncupatione militantes, per vniuerſum orbem, iuxta earum laudabilia inſtituta & conſuetudines, proceſſionaliter incedentes; pias ad Deum preces effudiſſe, quas per interceſſionem Beatiſſimæ Virginis, ad dictam Victoriam conſequendam, multum profuiſſe piè credendum eſt; operæ-pretium nos facturos eſſe exiſtimauimus, ſi ad tantæ Victoriæ, cælitus proculdubiò conceſſæ, memoriam conſeruandam, & ad gratias Deo & Beatiſſimæ Virgini agendas, Feſtum ſolenne ſub nuncupatione Roſarij, in prima Dominica menſis Octobris, ſingulis annis celebrandum inſtituerimus. Quocirca motu proprio, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ad laudem Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſque glorioſæ Virginis Matris, tenore præſentium decernimus, de cætero perpetuis futuris temporibus, qualibet prima die Dominica menſis Octobris, per vniuerſi Orbis partes, in his videlicet Eccleſijs, in quibus altare, vel Capella Roſarij fuerit, ab omnibus & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, feſtum ſolenne ſub nuncupatione Roſarij prædicti, ſub duplici maiori officio, adinſtar aliarum ſolénium Feſtiuitatum celebretur & ſacrificetur, eademque die officium de beatiſſima Virgine nouem lectionum more Eccleſiaſtico perſoluatur, &c.] Ioſeph. Stephanus tract. de Indulgent. Roſarij, Venet. an. 1587. excuſo.

Inde idem Gregorius, ſex ferè poſt annos, tertiâ Id. Stephanus.

Aprilis Dominicâ, eandem ſolennitatem ſeruari præcepit, plenaria peccatorum remiſſione, hac die pœnitentibus Roſarij Sodalibus indulta, vt ex altero diplomate conſtat; dato 3. Ianu. an. 1579. cuius initium eſt: *Cum ſicut accepimus in Eccleſia, &c.*

Laurent Schrader. l. 2. monument. Ital.

Claudo hoc caput cum Pij 5. Epitaphio, quod in ornatiſſimo Sixti 5. Pont. Max. Sacello ad eius ſepulcrum legitur. Eſt autem tale:

Solymum Turcarum tyrannum, multis inſolentem victorijs, ingenti parata claſſe, Cypróque expugnata, Chriſtianis extrema minitãtem, Pius V. fœdere, cum Philippo 2. Hiſpan. Rege, ac Republ. Veneta inito, M. Ant. Columnam Pontificiæ claſſi præficiens, ad Echinadas, hoſtibus 30. mill. cæſis; 10. mill. in poteſtatem redactis; triremibus 180. captis; 11. demerſis; 15. mill. Chriſtianis à ſeruitute liberatis, precibus & armis deuicit.]

Feſtum Sabbathi.

CAPVT 23.

SAbbathum cuiuſque Hebdomados Mariæ ſacrum eſſe, vix eſt qui neſciat. Toto namque orbe Chriſtiano, ea die eius laudes vel cantantur, vel leguntur, ac Sacrum Miſſæ Officium, *De Beata*, vt vocant, celebratur. Verum quando & qua cauſſa lux hæc Deiparæ ſacrata fuerit, non eſt æquè obuium.

Qui de.

Digitized by Google

Qui de præſtanti Cardinale & Epiſcopo Oſtienſi Petro Damiano ſcribunt (ait Caniſius) ad Gregorium ſeptimum Pont. Max. referunt id inſtitutum; quorum hunc an. 1073. Pontificatum inijſſe; illum autem circa eadem tempora ſc. an. 1068. floruiſſe Annales teſtantur.

Palmerius in Chronico
Iac. Philip Bergomas in Supplem. Chronic.
Martin. Polon. in Chron.
Genebrard lib. 4. Chron.
Caniſ. l. 5. c. 25.

Nonnulli id tribuunt Concilio Claromontano, anno 1096. ſub Vrbano 2. Pont. Max. pro recuperatione Terræ Sanctæ è Sarracenorum tyrannide congregato; in quibus Hieronymus Rauennas l. 5. hiſtoriæ, & Arnoldus Wionius Belga, l. 5. Ligni vitæ. Ex quibus conſtat ſaltem a 510. annis id inſtitutum eſſe, & ſequentibus inde ſæculis obſeruatum.

Rauennas l. 5. hiſtoriæ.
Arnold lib. 5. Ligni vitæ cap. 20.

Ad cauſſam verò quod attinet B. Bernardus libro de Paſſione Chriſti, ſic de illa ſcribit: *Maria, quæ ſola benedicta eſt in mulieribus, ſola per illud triſte Sabbathum ſtetit in fide, & ſaluata fuit Eccleſia in ipſa ſola: propter quod aptiſſimè tota Eccleſia in laudem & gloriam eiuſdem Virginis, diem Sabbathi per totius anni circulum celebrare conſueuit.* Cui Bernardi aſſertioni de Fide in ſola Virgine ſalua, Alexander Alenſis, Ioannes de Turrecremata, Caietanus & Durandus ſuffragantur: Verum Illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus eam non recepit, niſi de fide explicita Reſurrectionis intelligatur. Ex quo tamen non ſequitur (inquit) in alijs fuiſſe errorem vel infidelitatem; quia non tenebantur credere explicitè Reſurrectionem, niſi poſt legitimam eius promulgationem & probationem; & præſertim illi, qui aberãt ab Hieruſalem & nihil de

Bernard lib. de Paſſione Domini c. 2. & Molanus l. de Pictur. c. 79.

Alenſis part. 3. q. vlt. art. 2.
De Turrecremata lib. 1. de Eccleſ. c. 30. & l. 3. c. 61.
Caietan. lib. 6. Rat. Diuin. Offic. cap. 7.
Durandus l. 4. Diuin. Offic. cap. 1.

Bellarm. lib. 3. de Eccl. militante c. 17.

„ Chriſto audierant. Et ſanè videtur periculoſum di-
„ cere, in ſola Virgine manſiſſe veram fidem; tum
„ quia Eccleſia perijſſet, non enim vna perſona eſt Ec-
„ cleſia, quum Eccleſia ſit populus & Regnum Dei;
„ tum etiam quia tunc illi qui aberant ab Hieruſalem,
„ & vſque ad illud tempus habuerant veram fidem,
„ mox illam amiſiſſent ſine ſuâ culpâ.] Sic Bellar-
minus.

Durandus l. 4. Ration. Diuin. offic. c. 1.

Gulielmus Durandus alias Sabbathini huius inſtituti cauſſas affert, quarum tres ſolùm producam.

Prima ſit: Dies Sabbathi eſt ianua & introitus ad Dominicam diem: quia ipſa igitur eſt nobis porta ad Regnum cœlorum quod per Dominicam figuratur, ideo &c.

Secunda; id factum eſt, vt ſolennitas Matris Solennitati filij copuletur.

„ *Tertia*: Olim (inquit) in quadam Eccleſia Ciui-
„ tatis Conſtantinopolis, erat Imago B. Virginis, co-
„ ram qua, dependebat velum, quod totam velabat
„ Imaginem. Sed hoc velum in ſexta feria poſt Veſ-
„ peras recedebat ab Imagine nullo mouente, ſolo
„ Dei miraculo, quaſi deferretur in cœlum, vt ad ple-
„ num poſſet Imago à populo conſpici. Celebratis
„ verò veſperis in Sabbatho, deſcendebat ipſum ve-
„ lum ante eandem Iconem ſiue Imaginem & ibi ma-
„ nebat vſque ad ſextam feriam. Hoc viſo miraculo,
„ ſancitum eſt; vt ſemper illa feria, de Beata Virgine
„ cantaretur.] Hactenus Durandus.

Cui prodigio non abſimile eſt id quod ex Ioſe-
pho pro-

Digitized by Google

pho promit Bonifacius de quodam fonte; qui in Paleſtina, Sabbathis duntaxat affluens, diebus hebdomadæ reliquis exareſcit; qua de cauſſa Sabbathicus eſt appellatus, quem Titus ipſe conſpexit. Vnde concludit, quod non alio die, niſi Sabbatho flueret, in eo Sabbathinas ferias Virgini ab Eccleſia dicandas præmonſtrari.

Ioſephus lib. 7. de Bel. Iudaico cap. 24. Ioan. Boniſacius lib. 1. Inſt. Virg. c. 14.

Cæterum Sabbathinum hoc Deiparæ Feſtum non parum illuſtrarunt, quum Pontificum, tum Sanctorum aliorum virorum pia decreta & facta.

In quibus adſit laudatiſſimus Epiſcopus noſter Gulielmus ab Iſiaco, ordine à S. Diogene, 47. qui quaque Hebdomade, die Sabbathi non impedita Mariæ Virginis officium ſub Semiduplici, tota ſua Diœceſi (quod & in Cameracenſi atque Audomarenſi ſeruatur) celebrari præcepit. obijt an. 1293.

Guliel. Gazæus in Catal. Epiſc. Atreb.

Breuiariũ Camerac. Breuiar. Eccl. S. Petri Arienſis.

Inde Ioannes de Goupigny, Montis D. Eligij in Arteſia, nobilis Archimandrita, de eadem, officio duplici Feſtum ſingulis Sabbathis peragi ordinauit. Is etiam fuit qui cottidiè miſſam De beata in crypta cantari inſtituit, vt Monaſterij ordinaria innuunt. Ceſſit è viuis anno 1520.

Monumenta Abbatiæ.

Ijs exemplo Romana Eccleſia præluxerat, vt quæ eadem die, de Beata Virgine officium perſoluat ſed ritu ſimplici.

Accedant Sanctiſſimorum hominum Ieiunia, ea die iugi tenore in Virginis honorem ſeruari ſolita. Quanquam, vt id breuiter moneam, olim ea die alijs ex cauſſis ieiunium præceptum fuiſſe planè

Digitized by Google

Azorius lib. 7. Inſtit. Moral. cap. 26.

conſtet, & vt latè ſic doctè R. P. Ioannes Azorius in ſuis Inſtitutionibus Moralibus docet, ad quem remitto hærentem.

Surius de vitt. Sanctor. menſe Septemb.

S. Nicolaus Tolentinas, eorum in numero fuit, qui non ſolùm Sabbathis, immò & ſecundis, quartis & ſextis quibuſque ferijs in pane & aqua ieiunabat.

Ioannes Petrus Perpinian. l. 1. de laudibus Elizabethæ.

Beata etiam Elizabetha Luſitanorum Regina, quæ præter Mariæ feriarũ Peruigilia & Sabbathinos dies, exeuntem Iunium, totum Quintilem & dimidiatum Sextilem in Aſſumptæ gloriam Virginis, ſolo pane ducebat.

Cæſarius lib. 7. cap. 59.

Præclarum aliud exemplum, de quodam milite, non procul Tridento Latrocinium exercente, ſed Sabbathi die in Virginis honorem ieiunante, quia prolixius eſt, vide in Cæſario l. 7. Miraculorum.

Vincent. Beluac. lib. 7. cap. 102. & 103. Ioan. Iunior. in magno Specul. exempl. diſt. 4. exempl. 8. Cantiprat. l. 2. c. 29. p. 18. Cæſarius lib. 7. cap. 29.

Alia ſimilia exempla habe ex Speculo hiſtoriali Vincentij Beluacenſis, Ioanne Iuniore Dominicano, Thoma Cantipratano, iterum Cæſario, &c.

Sodalitates B. Virginis, aliquot recenſentur.

CAPVT 24.

FEſtis potioribus Beatiſſimæ Virginis ita recenſitis, ſuccedent Sodalitates, vulgo Confraternitates vocant, eiuſdem Virginis honori inſtitutæ; quibus cum & illis quædam Sympatia intercedere videtur. Quæ ad notitiam noſtram peruenerunt, ſunt hæ:

De

SODALITAS NOSTRÆ DOMINÆ

- De [a] Pilari Cæſar-Auguſtæ in Hiſpanijs.
- [b] Loretanæ in Italia, inde in Europam totam effuſa.
- [c] Abbenbroeckanæ, de Septem Doloribus B. Virginis.
- [d] De Miſericordia in Æde Loretana.
- [e] Montis-Serrati in Hiſpanijs.
- [f] Ardentium, Atrebati.
- [g] Toletanæ de Conceptione.
- [h] Dilectæ, in pago Brabantino, Woluâ nuncupato; iuxta quem Abbatia Rubeæ-vallis.
- Hallenſis.
- Corrigiatorum.
- Diſciplinatorum.
- Roſarij.
- Annuntiatæ.

[a] Hieron. Blāca Cæſar-Auguſt. in Cōment. rerum Aragon.
[b] Manual. Sod. B. Virg. c. 2.
[c] hoc l. c. 14.
[d] Horat. Turſelinus in hiſt. Loret.
[e] Sup. l. 3. c. 24. & l. 4. c. 25.
[f] hoc. l. c. 18. & alibi.
[g] Supra lib. 3. c. 110.
[h] Molanus in nat. Sanctorum Belgii 18. Iunii.

Non dicam de ſingulis, quia iſtarum aliquot vel alibi mentio iam facta eſt; vel pauca ſcitu digna nobis innotuerunt. Quinque autem tantū celebriores, quas vltimo ordine cenſui, propiùs attingam.

Sodalitas Noſtræ Dominæ Hallenſis.

CAPVT 25.

SOdalitas hæc antiquitus fuit inſtituta; confirmata à Pōtifice, & præmijs Indulgentijſque prouocata anno 1432. & Codex aſſeruatur, in quem relati qui nomina dederunt. Plurimi vtriuſque ſexus ſunt;

Iuſtus Lipſius in Virgine Hallenſi c. 34. eod. ſtylo.

ſunt; ſed ferè titulis, non proprijs ſuis nominibus inſigniti; in quo Auctarios equidem culpem. Scribuntur iſti: *Cæſar cum vxore & liberis. Rex Angliæ cum vxore & liberis.* Et conijcere licet, illum fuiſſe Maximilianum Auſtriacum, noſtrum, & hunc Henricum Octauum, eidem Cæſari amicum. Eſt deinde; *Dux Brabantiæ, Lotharingiæ, Limburgi cum vxore & liberis*: Item *Dux Geldriæ & Iuliaci.* & iam nominatim:

Guilielmus Senior Comes Hannoniæ & vxor.

Alius *Guilielmus Comes Hannoniæ, Hollandiæ & Zelandiæ cum vxore & liberis.*

Albertus Comes Palatinus Rheni, Dux Bauariæ, Comes Hannoniæ, Hollandiæ & Friſiæ cum vxore & liberis.

Ludouicus Comes Flandriæ & vxor Margareta.

Fredericus Dux Bauariæ.

Theodoricus Comes Loſſenſis.

Guilielmus Flander, Comes Namurenſis, Bethuniæ Dominus cum Ioanna vxore.

Multi alij Principes, Antiſtites, Nobiles, Priuati, Plebeij: quos ſine fructu aut oblectatione nominemus. Illud addo, aliam velut Sodalitatem eſſe eorum, qui Diuam Virginem, ſolenni *Supplicationis* die inuiſunt, & dona publicè ei ferunt. Res explicanda eſt. Sunt duodecim partim opida, partim Municipia, quæ quotannis Dominica prima Septembris (is ſtatus & ſolennis dies eſt) Hallis ſe ſiſtunt: id eſt, ab ijs miſſi primores aliquot ciuium aut incolarum. Quibus Eccleſiaſtæ & Magiſtratus Hallenſis, obuij fiunt, comiter & honeſtè excipiũt, & ad ædem, Statuam-

Digitized by Google

Statuamque ſacram venerandam deducunt. Ijſdem vina & cibi, beniuolentiæ ergo offeruntur. Illi autem, pro ſuo quiſque opido aut municipio, Chlamydem Diuæ offerunt, numero vniuersè duodecim: aut (quia affatim iam Chlamydum eſt) ipſas ab æditituis templi ſumunt, & certam pecuniam in pios vſus rependunt. In ſupplicatione deinde, cum Statua per vrbem & ſuburbana defertur, illi comites ſunt: & ordine etiam humeros ſupponunt, pia æmulatione ſacrum onus affectantes. Opida ſunt iſta: Athum, Tornacum, Bruxella, Valentianæ, Condatum, Namurum. Municipia autem; Lembeca, Quiurania, Criſpinum, Brania, Buſigniacum, & Sancti.] Hactenus ex calamo Lipſij.

Pio huic Sodalitio Indulgentias impertierunt Nicolaus 5. & Clemens 8. Summi Pontifices, ille anno 1451. hic anno 1599. quorum diplomata in Virgine Hallenſi eiuſdem Lipſij ad libri calcem habentur.

Sodalitas Corrigiatorum B. Mariæ.

CAPVT 26.

ISta autem, ſub Eugenio 4. Papa, an. 1446. feria 2. Pẽtecoſtes ſumpſit originem. A quo quidem tempore, multis priuilegijs ac Indulgentijs creuit, ſummorum Põtificum liberalitate, Innocentij 8. Iulij 2. Leonis 10. Clementis 7. Pij 5. Gregorij 13. & Clementis 8. Equidem Leo Decimus & Gregorius 13. plenam peccatorum remiſſionem ijs indulſere, qui

Georg. Maigretus Auguſtin. Tornacenſis l. Inſtit. Sodalit. Corrigiat. c. 9. & 29. apud quem lege plura.

Sodales Eccleſiam Eremitarum S. Auguſtini, diebus Conceptionis, Natiuitatis, Purificationis, Annuntiationis, Viſitationis & Aſsũptionis B. Virginis Sacramẽtis Pœnitentię & SS. Euchariſtię refecti viſitarint.

Sodalitas Diſciplinatorum Sanctæ Mariæ.

CAPVT 27.

Manuale Sodalitat. B. Virgin. cap 2. Surius tom. 7. in vita S. Bernardini. Fr. Haræus in vitt. Sanctorum 20 Maii. Gazæus; Lippeloo in vitt. Sãctorum ead. die.

HÆc primò Senis Italiæ opido, caput attulit ab annis ampliùs ducentis, Xenodochio excipiendis ægrotis comparato, quod *de La Scala* vulgò nominatur; quo quidem ex loco complures Sancti Viri prodiere; Ioannes Columbinus Ord. Ieſuatorũ, Franciſcus Vincẽtinus Ord. Oliuetanorum Inſtitutores; B. Petrus de Petronijs, Andreas de Galleranis & alij permulti, rerum Cæleſtium ſtrenui cõtemplatores. Nec ſilendus B. Bernardinus, qui iuuenis & adhuc laicus in eam ſocietatem aſcribi voluit. In quam relatus, omnia pietatis officia humillimè promptiſſimèque obiuit, in curandis potiſſimum ægrotis; & maximè in peſte illa, quæ an. 1400. per Italiam ſæuiſſimè graſſata eſt. Illa deinde Societas per omnem ferè Italiam propagines dilatauit.

Sodalitas Roſarij B. Virginis.

CAPVT 28.

Guillel. Pepin. Ser. 1. de Roſar. B. Mariæ.

ATqui iſta Societas non vnum nomen obtinet. Siquidem apud Gallos *Sodalitas de Serto*; apud Germa-

Germanos, *de Roſario*; apud Italos, *de Pſalterio Noſtræ Dominæ* variè appellatur. Eius inſtitutor Beatus Pater Dominicus fuit, in Tholoſano tractu, an. 1223. hancque ob cauſſam: Quum per ea tempora Hæreſeôn labes, ac maximè Albigeſium, Italia emigrans, in Franciæ Regnum ſeſe produceret; adeoque Tholoſam vſque virus ſuum effunderet: Sanctiſſimus vir Dominicus, tanto malo obuiam ire, ſuarum partium eſſe ratus; oculos primum ad Miſericordiæ Matrem conuertit, enixè obteſtans, ne ſolitum fauoris & Clementiæ ſuæ præſidium ſubtraheret; quin magis ac magis tanta in cauſſa, illud promouere dignaretur. Vtque faceret; & populum conuocare, in Mariæ amorem accendere, eique certam per globulos precandi formulam communicare. Quem fortaſſe ritum vel à Paulo Lybico, quingentorum Monachorum, circa annum 374. Abbate didicerat, de quo in Tripartita hiſtoria Caſſiodorus: Orabat [Paulus] ſolummodò: & velut quoddam tributum habens impoſitum, trecentas Orationes Deo, vno quoque die, reddebat. Et ne numero fortè delinqueret, trecentos lapides ponebat, & ſingulis orationibus lapidem mittebat in ſinum. Expenſis verò lapidibus, Orationes ſciebat eſſe completas.] Hactenus ille. Vel certè traxit id B. Dominicus à Petro re & cognomine Eremita Ambianenſi; de quo ſic Polydorus: Eius rei * auctor fertur Petrus Eremita, homo Gallus, Ciuis Ambianenſis, qui abhinc annos 430. hoc eſt circiter annum Salutis humanæ

Ioſephus Stephan. in Bullis Variorum Pōtific. an. 1587. Venetiis excuſis; vbi plurima intermixta de Roſario.

Caſſiodor. l. 8. hiſtor. Tripartitæ cap. 1.

* ſc. per calculos orandi ritus.

Pol. Vergilius l. 5. de Inuent. rerum c. 9. Molan. in Natal. Sanct Belg. 15. Iulii. Obiit Petr. Eremita an. 1115.

manæ 1090. Sanctitate floruit, egitque cum Vrbano Romano Pontifice, vt bellum Aſiaticum à noſtris ſumptum fuerit, quo Hieroſolyma recepta eſt.] Sic Polydorus.

Cæterum præclaro iſto B. Dominici inſtituto factum eſt, vt mirum in modum fuerit iſta Albigenſium hæreſis attrita, & magna ſui parte in exilium relegata. Quod animaduertentes Summi Pontifices, eam precandi formam ratam habere, Societate nobilitare, præmijs varijſque indulgentijs ditare non neglexerunt.

Eundem Roſarij vſum Frater Alanus Brito, Ordinis Prædicatorum, Sixti 4. Papæ ætate, Religioſus, Virginis Mariæ (ſcribit Leander Albertus) monitu, nonnihil neglectum reſtituit; ac Franciſcum & Margaretam coniugem Britanniæ Duces, precibus compulit, vt à dicto Summo Pontifice Indulgentias impetrarint.

Ioſeph. Steph. vbi ſupr. Molanus in Biblioth Theologica MS. & in natt. 8. Sept.

Quem inſecutus alter Alanus, cognomento de Rupe, Germanus (Ioanni Molano Batauus) eiuſdem Ordinis Religioſus, plurimas Roſarij Societates in agro Colonienſi excitauit, obijtque an. 1474.

Liber priuilegiorum Ordin. Prædicatorum fol. 16.

Alexander autem Foroiulienſis Epiſcopus, & Summi Pontificis Legatus à latere, Friderici 3. Imperat. poſtulatu anno 1476. eam Societatem approbauit confirmauitque.

Ioſeph. Steph. vbi ſupr.

Eandem Leo decimus, an. 1520. Clemens 7. anno ſui Pontificatus 11. Iulius 3. an. 1551. Pius 4. & 5. Gregorius 13. & Sixtus 5. Romani Pontifices, &

compro-

comprobarunt & varijs priuilegijs ornauerunt; quæ vide in Ioſepho Stephano Valentino.

De hoc Roſario vide Ioan. [a] Bonifacij hiſtoriam Virginalem; Antonij [b] Auerouldi Catechiſmum hiſtorialem; Magnum Speculum Exemplorum; Cæſarium; Cantipratanum alioſque, vbi plurima paſſim occurrent miracula.

[a] Lib. 2. c. 15.

[b] t. 1. c. 2. t. 8. p. 1. 2. 3. &c.

Coſterus eius myſteria explicauit; Granatenſis edidit meditationes; Pepinus varios de illo Sermones compoſuit; alia alij innumeri.

Angelus Sangrinus Abbas Caſſinenſis id Carmine Sapphico celebrauit.

Coſter lib. 1 c. 20. Chriſt. Inſtit.
Granat. l. 5 memorial. vitæ humanæ.
Pepinus in Roſario Aureo.
Arnold. VVionius lib. 1. ligni vitæ c. 16.

Sodalitas Annuntiationis Mariæ.

CAPVT 29.

ROſarij Societatem alia ſecuta eſt, Annuntiationis B. Virginis nuncupata. Illam Gregorius 13. Pont. Max. anno 1584. Romæ erexit, multiſque donarijs nobilitauit, id præſtare rogatus à Reuerendiſſimo Patre Claudio Aquauiua, Societatis Ieſu Præpoſito Generali. Vnde breui poſt tempore in omnes ferè Orbis partes emanauit; adeo vt nulla ſtudiorum Vniuerſitas, vllibi terrarum frequentetur, eiuſce Societatis titulo non inſignita. Sed & ſingulæ vrbes collegijs Patrum Societatis Ieſu donatæ, eadem ſocietate gloriantur; in quibus ab Vrbe Orbis Domina, eminent Pariſienſis; Colonienſis; Moguntina; Treuirenſis; Spirenſis; Herbipolenſis; Fulden-

Liber Sodalitatis.

Franc. Beacius in Annal. Societatis Ieſu.

Ioan Boniſacius lib. 2. cap. 14.

Middendorp. in fine lib. 8. de Academijs.

Fuldenſis; Padelbornenſis; Heyligenſtadienſis; Confluentiana; Molshemienſis; Monaſterienſis; Embricenſis; Monachienſis; Angrenſis; Panormitana; Ambulenſis; Salmanticenſis; Medinenſis; Louanienſis; Antuerpienſis; Tornacenſis; Valencenenſis; Duacenſis; Audomarenſis & nuper noſtra Atrebatenſis. De quarum parte potiore, vide Bencij Annales; Ioannis Bonifacij hiſtoriam Virginalem; & Catalogum Prouinciarum Societatis Ieſu ad calcem lib. 8. de Academijs Iacobi Middendorpij poſitum, in quo ducenta quadraginta quinque eius Societatis Collegia enumerantur.

Porrò Sodalitij huius B. Virginis Priuilegia docet eius Manuale, primum Latinè, indè etiam Gallicè excuſum; ad quod te remitto.

Finis Libri Sexti.

INDEX

Digitized by Google

INDEX CAPITVM HVIVS LIBRI SEXTI.

CAPVT PRIMVM. *Feſtum Conceptionis Mariæ. Paginâ* 607.
Cap. 2. *Feſtum Natiuitatis B. Mariæ.* 614.
Cap. 3. *Feſtum Præſentationis B. Virginis.* 620.
Cap. 4. *Feſtum Deſponſationis Mariæ.* 622.
Cap. 5. *Feſtum Annuntiationis Mariæ.* 625.
Cap. 6. *Feſtum Viſitationis Mariæ.* 628.
Cap. 7. *Feſtum Purificationis Mariæ.* 631.
Cap. 8. *De vſu Cereorum.* 636.
Cap. 9. *Feſtum Aſſumptionis Mariæ omnium Maximum.* 539.
Cap. 10. *Tres quæſtiones ſuper aſſumptæ Deiparæ Feſto curſim explicantur: Prima; Quoto ætatis anno Maria defuncta.* 644.
Cap. 11. *An Maria cū corpore ſit aſſumpta in cœlum.* 647.
Cap. 12. *Tertia quæſtio; Quoto ab obitu, die Corpus Mariæ in Cœlum aſſumptum.* 650.
Cap. 13. *Reuelatio Elizabethæ.* 652.
Cap. 14. *Alia Deiparæ feſta: ac primò; Feſtum Dolorum Mariæ.* 655.
Cap. 15. *Feſtum Gaudiorum Mariæ.* 657.
Cap. 16. *Feſtum S. Mariæ ad Martyres.* 660.
Cap. 17. *Feſtum N. D. de Victoria, Bruxellæ.* 662.

Cap.

Cap. 18. *Feſtum N. D. Ardentium, Atrebati.* 663.
Cap. 19. *Feſta Duo N. D. Conſtantinopolitanæ.* 664.
Cap. 20. *Feſtum N. D. ad Niues.* *Ibidem.*
Cap. 21. *Feſtum Recollectionis Feſtorum B. Virginis.* 665.
Cap. 22. *Feſtum Sperulæ Precatoriæ, ſeu Roſarij B. Virginis.* 667.
Cap. 23. *Feſtum Sabbathi.* 670.
Cap. 24. *Sodalitates B. Virginis, aliquot recenſentur.* 674.
Cap. 25. *Sodalitas N. D. Hallenſis.* 675.
Cap. 26. *Sodalitas Corrigiatorum B. Mariæ.* 677.
Cap. 27. *Sodalitas Diſciplinatorum S. Mariæ.* 678.
Cap. 28. *Sodalitas Roſarij B. Virginis.* *Ibidem.*
Cap. 29. *Sodalitas Annuntiationis Mariæ.* 681.

FINIS.

ERRORES.

Paginâ 583. lineâ 6. Filij. pag. 591. lin. 29. Gaudium B. Virginis Filio Paracletum mittente. pag. 625. lin. 11. Synodo. pag. 627. lin. 8. redditum. pag. 628. lin. 11. Legendæ. pag. 652. lin. 6. aſſumptum.

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ OFFICIVM

SVIS AVCTORIBVS ILLVSTRATVM.

LIBER SEPTIMVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE,
in B. Nicolai apud Atrebates Parœco.

ATREBATI,
EX OFFICINA R. MAVDHVY TYPOGR. IVRATI.
cIↃ. IↃC. IIX.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

IN LIBRVM SEPTIMVM,

AD LECTOREM

Epigramma.

QVOD *ſeculum, quis Auctor in lucem dedit,*
Sudore fertur vltimo,
Odas & Hymnos cum ſacratis Canticis,
Queis Fana paſsim perſonant;
Pernoxq́; perdiuſq́; Clerus optimæ
Dum vota fundit Virgini.
Tandem librorum cogit agmen Chronicon;
Et hic quieſcit Locrius.
Nouis vt inde ſuppetat laboribus,
Subire quos vltrò parat;
Vetuſtiorum res vt Atrebatium
Prodat ſacris Annalibus.

PH. M. A.

Digitized by Google

CLARISSIMO VIRO
D. FRANCISCO MOSCHO
NIVIGELLATI
I. V. D.

VIRGINIS DEIPARÆ Corollæ libros ſeptem, quaſi totidem Stellas ſeu Pleiadas, vt adnexui; eorum Septimum, Clariſſime D. volui tuo Nomini dicatum. nempè;

Iam ſeptima vertitur Æſtas,

ex quo me in amicitiam tuam aduenientem admiſiſti, aut potiùs aduocaſti; & benignitatis tuæ fontem reſeraſti vltrò, neque hactenus obſeraſti; ideóque vel hoc nomine, volui nuncupatum: quanquàm etiam illo Stellarum, à quo ipſa nihil abhorret DIVA; de quâ in Scripturis: *Quaſi Stella Matutina in medio nebulæ.* Illas ſeptem dixi eſſe; qui Perfectionis eſt numerus: & Pleiadas vocaui; quod, vt nominis vult Etymon, Neptuno credendi ſe nautis tempus aperiant, quorũ *Maria* Præſes, atq; Rectrix. Et earum Septima Maia, an Maria? quià miſerias

non ſuſtineat, miſericors *Diua*, miſerorum mortalium. Verùm, te rogo, vbì cœlorum iſta? pro *Tauri* genibus, aiunt periti Aſtrorum indagatores. Ecquis porrò ille, niſi de quo Fati præſcius Moſes, ad Ioſephi Tribum eſt fatus: *Benedictio illius, qui apparuit in rubo, veniat ſuper caput Ioſeph, & ſuper verticem Nazaræi inter Fratres ſuos. Quaſi primogeniti Tauri, pulchritudo eius; cornua Rhinocerotis, cornua illius; in ipſis ventilabit Gentes vſq; ad terminos terræ.* Hic ille eſt Sanctæ Immolationis Taurus, cuius aduoluta pedibus Pleias *Maria*, iugis nobis eſt Patrona. Et nos in eius laudem linguæ vincula ſoluere moramur? Vide, vide, C. D. toto iſto opere quàm multi omnis ætatis, ſexus, ordinis fecêre: etiàm cecinêre, vt hìnc habes. Quòd ſi HORTI tui, quem, ad DIVÆ laudem, nauiter coluiſti, floribus appoſueris; triplice perfundêre voluptate, Odoris, Coloris, Canoris. Interìm hoc mei in te Candoris munus habe, & vale.

C. T.

Deditiſſimus.

F. LOCRIVS.

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ OFFICIVM

SVIS AVCTORIBVS ILLVSTRATVM.

LIBER SEPTIMVS.

AVCTORE

FERREOLO LOCRIO PAVLINATE;
in D. Nicolai apud Atrebates Parœco.

Ingreſſio.

CAPVT PRIMVM.

ADSVNT ergo Deiparæ Feſta, adſunt ſolennia, quibus peragundis nihil contuleris, ſi ſileatur. Vobis volupe olim, ô Ethnici! fuit Rheæ Pſeudotheôn Matris, profaniſſimis ſacris multa afferre. Audite veſtrum Lucretium: Lucretius l. 2.

Tympana tenta ſonant palmis & cymbala circum
Concaua, rauciſonoque imitantur cornua cantu;
Et Phrygio ſtimulat numero caua tibia mentes.

Audite & Alexidem etiam veſtrum, ſtudijs Epigrammatographum: Alexis Epigrã-matographus.

Digitized by Google

MARIÆ AVGVSTÆ
VIRGINIS DEIPARÆ
OFFICIVM
SVIS AVCTORIBVS ILLVSTRATVM.
LIBER SEPTIMVS.

AVCTORE
FERREOLO LOCRIO PAVLINATE;
in D. Nicolai apud Atrebates Parœco.

Ingreſſio.

CAPVT PRIMVM.

ADSVNT ergo Deiparæ Feſta, adſunt ſolennia, quibus peragundis nihil contuleris, ſi ſileatur. Vobis volupe olim, ô Ethnici! fuit Rheæ Pſeudotheôn Matris, profaniſſimis ſacris multa afferre. Audite veſtrum Lucretium: Lucretius l. 2.

Tympana tenta ſonant palmis & cymbala circum
Concaua, rauciſonoque imitantur cornua cantu;
Et Phrygio ſtimulat numero caua tibia mentes.

Audite & Alexidem etiam veſtrum, ſtudijs Epigrammatographum: Alexis Epigrãmatographus.

tt *Cymbala*

Digitized by Google

Cymbala ſunt, raucoque ſono mox tibia: Frontis-
Lunatæ vituli cornua flexa vide.
Tympana ſunt grauiter pulſantia corda, &c.

Volupe & vobis ô Iudæi! in neomænijs tuba clangere; vti libro ſuperiore poſuimus. Cantemus itaque, & in Virginis Laudes ora noſtra relaxemus, & qui exemplo præiuerint, perſcrutemur; quid profuderint vel cuderint ſuauiloqui Beatiſſimæ Virginis Encomiaſtæ, adnotemus; adeoque cum iubilo & cantu, hoc quicquid eſt operis & laboris ab exiguitate noſtra, ad Deiparæ decus & gloriam profectum, tandem terminemus.

De Officio Virgineorum Feſtorum in genere.

CAPVT 2.

EOrum quæ comprimis ſolennia ſunt (ſunt autem quatuor, Natiuitatis, Annuntiationis, Purificationis, Aſſumptionis) officia, à quibus cæteræ Feſtiuitates, puta Conceptionis, Præſentationis, Viſitationis, &c. immutatis paucis, mutuantur; auctorem alium non norunt, quam qui Breuiarium ipſum produxit; Sanctiſſimam ſc. Eccleſiam, Catholicam ſemper & Apoſtolicam; quæ muneris ſui putauit eſſe, Feſtis ſtatim natis, cantica & preces copulare. Quæ quidem Spiritus Sancti afflante numine confecta eſſe, nullus iure diffitebitur; vt ex cuius penu, Sacris Biblijs inquam, potior eorum pars ſit conflata. In quibus poſt aliquot Regis Dauidis

Pſalmos

Pſalmos & Cantica duo, quorum vnumipſius Mariæ, Elizabetham cognatam Salutantis eſt; aliud Zachariæ; Cantica Canticorum Salomonis elucent. Cætera ferè ex Sanctorum Patrum Homilijs aut Sermonibus ſunt deprompta.

Nouimus tamen qui peculiaria quædam officia compilarunt, aut partes eorum confecerunt; de quibus iam dicemus.

De eodem in Specie.

CAPVT 3.

IN primis ipſe Summus Eccleſiæ Pontifex Innocentius 4. nominetur; qui Cæſare Baronio teſte, officium quod in Natiuitatis S. Virginis Octaua, legi & cantari ſolet, ordinauit. Orationem autem ſeu collectam, quæ ſic initio habet: Supplicationem Seruorum tuorum Deus miſerator exaudi &c. quamque non vna Eccleſia in primis Natiuitatis Veſperis legit; nonnulli D. Gregorij Papæ aiunt eſſe & credunt.

Baron. in notis ad Mart. Rom. 15. Septemb.

Arnold. VVionius l. 5. ligni vitæ c. 12.

Adamus Præmonſtratenſis, Cardinalis aliud de Viſitationis Feſtiuitate, luce donauit, quod in Cæleſtinorum Familia receptum eſt. De quo Creſpetius: Cantum, inquit, atque officium nos habemus ab Adamo Præmonſtratenſi & Cardinali deuotiſſimè editum, Officio Solennitatis Euchariſtiæ, per omnem modum in modulatione conforme.]

Creſpetius in Summa Eccl. tit. Maria.

Petrus Auratus Doctor Theol. Officium de B.

Lib. de Imagine Virtutis cap. 10.

Virginis Deſpõſatione compilauit, & Paulo 3. Pont. Max. comprobandum an. 1546. obtulit. De quo nos alibi in Feſto Deſponſationis.

p. 1. ſerm. 9. de Concept.

Bernardinus de Buſto Franciſcani inſtituti Religioſus, etiam alterum perfecit de B. Virginis Conceptione, & eius Octaua, quod Sixtus 4. Papa an. 1480. candido calculo cenſuit & probauit.

Ex quod. Breu. antiquo.

Eandem operam pro eadem Solennitate impendit Leonardus Nogarulus Protonotarius Apoſtolicus ac S. T. Doctor; Cuius officij initium eſt; *Sicut Lilium, &c.*

Pelbartus lib. primo p. 4. a. 3. c. 2.

Sabbathinum autem Deiparæ officium, B. Illefonſi Toletani Archipræſulis opus eſſe, ſunt qui arbitrentur; in ijs Pelbartus. Verum S. Antoninus, cui plus fidei tribuendum eſt; & poſt illum Genebrardus refragantur; aiuntque id laudis dandum eſſe Vrbano 2. Pontifici Romano, qui in Claromontano Concilio anno 1096. congregato, id illum inſtituiſſe aſſerunt. Dabo ſtatim Genebrardi verba. Quæro prius;

Bozius lib. 9. de ſign. cap. 8.

Quis cottidiano officio noſtro, cottidianũ aliud de Maria coniunxit? Petrus Damianus, reſpondet Bozius. Audite: Præterea Petri Damiani ſtudio per-,, fectum, vt horis ſeptem qualibet die, preces illi fun-,, derentur, vt pro nobis intercedat apud Chriſtum ,, Deumque, vt in eius vita narrat Hieronymus Rubens. Verum enimuerò Petrus Caniſius Gregorium 7. Pontificem auctorem ſcribit; reſtitutorem ipſum ,, Damianum. Signo verba: Qui verò de præſtanti

Caniſius l. 5.

Cardi-

Cardinale & Epiſcopo Oſtienſi Petro Damiano ſcri- «
bunt, ad Gregorium ſeptimum Pontificem referunt «
hoc inſtitutum; quod ferè obliteratum, per eundem «
Damianum in vſum reuocari cœperit; nimirum vt «
ſacris initiati omnes, ad ſacrum cultum Deiparæ «
Virgini exhibendum, cottidiè penſum perſoluant «
horarium.] Hactenus Caniſius. Verum quum Gregorius & Damianus coæui fuerint (vt ſexto libro notauimus, & lucidè Palmerij chronicon demonſtrat) neſcio quì tam citò obliterari & deinde reuocari id potuerit. Cæterum Vrbanus ſecundus in dicto Concilio Claromontano, idipſum præcepiſſe, poſt dictum Antoninum teſtantur Genebrardus & Arnoldus Wionius. Dixi Genebrardi verba me producturum, ideoque fidem ſoluo: Cum iam eſſet ſtatutum, vt clerici ſeptem Horas Canonicas cottidiè dicerent, totidem iuſſit in concilio apud Claromontem an. 1096. recitari cottidiè in laudem D. Virginis; & inſtituit eius officium in Sabbathis.]

Lib. 6. c. 23. Palmerius in Chronico ad an. 1068. & 1069.

Genebrard l. 4. Chron. Antonin. tit. 16. c. 1. VVionius l. 5. de Ligno vitæ cap. 20.

Acceſſit inſequentium Conciliorum conſenſio; Francofordienſis, Moguntini, Aquiſgranenſis, Colonienſis Turonenſis, Cabilonenſis, Remenſis, Arelatenſis, Triburienſis, Wormatienſis &c. de quibus conſule Caniſium.

Caniſius lib. 5. cap. 29.

Seraphinus Razius Dominicanus & Theologus, in Hortulo Exemplorum, poſt tit. de dilectione Inimicorum, exemplo 10. adfert aliquid huc ſeruiens; pote ex appendice Magni ſpeculi exemplorum, exemplo 92. Sed & Iudocus Clichtouæus de

Seraph. Razius in hort. exemp. tit. de dilect. inimic. exemp. 10.

Clichtouæus libro de vera nobilitate cap. 11. & in vita

B. Ledouici c. 6. & 16. de S. Ludouico Francorum Rege; eundem conſule.

Hymni; ac primò Veſperarum; Aue Maris Stella, &c.

CAPVT 4.

HYmnum hunc in cæteris principem meritò tenere locum, obque Annuntiationis Virgineæ ſolennitatem compoſitum fuiſſe, Iudocus Clichtouæus & Hermannus Torrentinas grauiſſimi auctores atteſtantur; adeoque in illum ſcripſere; eoſque non pauci ſecuti; Iacobus Fabricius; Lyranus; auctor operum S. Ambroſij; liber Hymnorum Coloniæ anno 1496. editus, alij. Sed quis illius auctor exſtiterit, nemo adducit; proptereaque Anonymi & incogniti eſſe auctoris Dionyſius Carthuſianus opinatur.

Attamen ſi coniecturis aliquid aſſequi fas eſt, ſtylus B. Bernardum redolet. Eaque eſt Franciſci Coſteri inſignis Societatis Ieſu Theologi ſententia; dum in ſuis meditationibus ad hunc Hymnum ſic pangit: hoc carmen incerti quidem Auctoris eſt, refert tamen dulcedinem melliflui Bernardi, cui à nonnullis tribuitur.] Cui ijſdem quaſi verbis aſtipulatur Arnoldus Wionius, libro de Ligno vitæ quinto. Plura de hoc hymno adducit Coſterus, quem non ſine fructu leges.

Vide Coſterum.

VVionius l. 5. ligni vit. c. 79.

Porrò varia ad huius hymni pronuntiationem patrata miracula narrantur; in quibus non ſileam, quod in Ordine Miraculorum N.D. Montis-Serrati,

primum

primum lego : voluiſſe ſcilicet Abbatis & Aſceta- L. Miraculorũ N. D. Montis-Serrati, mir. primo.
rum rogatu Pictorem quempiam, nomine Andream, Sacram eius Iconem, picturâ noua reddere illuſtriorem; quod vt attentat, penicillumque admouet, extemplò cæcitate percutitur; ac eandem menſes tres perpetitur. Quibus actis fors fuit, vt ipſo ante Deiparæ Statuam Sacram ſupplice, hic hymnus à Clero caneretur: quumque illuc peruentum : *Solue vincla reis; profer lumen cæcis, &c.* nulla mora cadit cæcitas, lumenque reſtituitur amiſſum.

Aliud etiam habet præclarum Horatius Turſe- Lib. 3. Virgin. Loret. c. 33.
linus in Virgine Loretana; redditam alicui Schedam, quam Dæmoni, pacti in pignus tradiderat, vbi verba illa ſonarent : *Monſtra te eſſe Matrem*. Quod vix abſimile ab altero de quo B. Bernardus, ſcribens Bernard. ſuper Euangelium, Miſſus eſt.
in Euangelium *Miſſus eſt, &c.*

Aliud Georgius Maigretius l. de inſtitutione So- Cap. 12.
dolitatis Corrigiatorum; & alij alibi.

Cæterarum Horarum.

CAPVT 5.

MAtutini eſt hic : *Quem terra, Pontus, Æthera, &c.* Ille quanquam dubij auctoris ſit, eſt tamen Breuiariũ Romanum.
alterius horum, S. Gregorij aut Fortunati : ita namque maieſtas Breuiarij Romani correcti credere iubet; & Breuiarium Atrebatenſe Fortunati dicit eſſe.

Laudum vero, *O glorioſa Domina, &c.* Ambroſij, eſt, ſicut & ſequens;

Primæ,

Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ & Completorij *Memento Salutis auctor, &c.* Illius hanc partem; *Maria Mater gratiæ, Mater miſericordiæ, &c.* iuuenem quendam ſæpè recitantem, miras Dæmonis præſtigias euaſiſſe, ſcribit Pelbartus.

Pelbart. lib. 12. p. vlt. c. 8.

Iudocus Clichtouæus alium Hymnum compoſuit, quo ſolet Eccleſia Atrebatenſis vti, in Feſtiuitate Viſitationis Mariæ; cuius initium eſt: *Adſunt feſta iubilæa, in Mariæ nunc gaudia, &c.*

Breuiarium 2. Iulij.

Reſponſoria. CAPVT 6.

Breuiar. Atreb. 15. Auguſt.

GAVDE MARIA VIRGO, &c. Nonum Aſſumptæ Deiparæ, in Eccleſia Atrebatenſi, Matutini Reſponſorium; ſummè ibi ſolenne habetur; Statimque proſa excipit, cuius initium; *Inuiolata integra & caſta es Maria, &c.* priuſquam Ambroſij & Auguſtini Canticum, *Te Deum laudamus, &c.* inchoetur. Nec minus celebre eſt in Eccleſia Antuerpienſi; cuius Canonici, cum reliquo Clero ſingulis Sabbathis poſt perſolutum diei officium, in Virginis Sacello id decantant. Ioannes Iunior in Magno Speculo exemplorum, eius auctorem quendam cæcum, muſices peritum ſcribit; qui eo poſt octauam lectionem officij Aſſumptæ Virginis, in Maria Rotunda, Bonifacij Papæ & Phocæ Imperatoris tempore, ante Dei parentis altare, alacri & alta voce decantato, luminis vſum recuperauerit; adducitq; auctores Pelbartum, Cantipratanum, Stellarium.

Ioan. Iunior diſt. 8. exemp. 58.

Pelbart. l. 3. p. 1. a. 2. c. 3. Cantipr. l. 2. in append. c. 29.

STIRPS

STIRPS IESSE VIRGAM PRODVXIT, &c. eſt Beati Fulberti Carnotenſis Epiſcopi; velut & illud: SOLEM IVSTITIÆ REGEM, &c. teſte Chriſtiano Maſſæo, decimo ſexto libro Chronici; & cauſſam dicit; quod deuotiſſimus eſſet erga Noſtram Dominam, cuius lacte refocillari in vltima ſua ægritudine promeruerit.

Maſſæus l. 16. chron. ad an. 996.

Genebrardus pariter, pro priore Reſpõſorio poſt Tritthemium reliquit teſtatum.

Genebrard l. 4. chron. ad an. 996.

Illud vero: FOELIX NAMQVE ES SACRA VIRGO MARIA, &c. etſi incerti hactenus mihi ſit auctoris; tamen, ſi Cãtipratano acquieſcamus, hunc honoris titulũ referat, quod ab Angelis iuxta Sueſſionenſe opidum, cantari fuerit auditum.

Cantipr. lib. 2. c. 4. p. 7.

Antiphonæ; ac primò, Regina Cæli Lætare, &c.

CAPVT 7.

FAtendum eſt partim Angelorũ, partim hominis, & mox diſcemus, illam eſſe. Qua autem origine? Anno 590. Romæ, & adiacentibus circum locis, hominum propè ſinguli abs Epidimia funeri dabantur. Id ſternutando & oſcitando etiam fiebat. Qua luce extincto, cum multa plebe, Pelagio Pontifice, S. Gregorius eius ſucceſſor, dominanti inquietiùs plagæ obuiandum retur. A Maioribus acceperat, & identidem pectore recluſerat Diuæ, erga populum Romanum, in triſtiſſimis quibuſque clementiam. Cuius & Romæ exſtarent veſtigia, abs eius B. Lucæ

Sigonius l. 1. de regn. Italiæ. Duiand. lib. 6. Rat. diuin. offic c. 89. Hylaret. ſerm. in feſto Paſchæ. Baron. in Annal ad annum 590. Caniſius lib. 2. cap. 6. Tilman Bredenbac. l. 2. col. Sacr. cap. 19. aliuque.

Digitized by Google

opera, depicta Imagine, quæ in Mariæ Maioris templo aſſeruabatur. Itaque ſupplicationem indicit; coit cum Clero populus; Sacra Imago per Vrbem, canente Clero, orante populo circunfertur; & quacunque tranſitur, malum ceſſare, Angelorum etiam voces audire, hac Antiphona Deiparæ accinentium:

Regina cæli lætare, Alleluya;
Quia quem meruiſti portare, Alleluya;
Reſurrexit, ſicut dixit, Alleluya;

Quos inſecutus Pontifex ſtatim ſubiunxit:

Ora pro nobis Deum Alleluya.

Interim ad Hadriani (nunc Angeli) collem accedebatur; in cuius vertice viſus Angelus, qui ſtrictum gladium, multo ſanguine madentem, vagina recluderet; ſedati furoris diuini nuntium præclarum. Ab illo tempore Antiphonam hanc Paſchalibus gaudijs Eccleſia adaptauit.

Salue Regina, &c.

CAPVT 9.

SVnt qui hanc Antiphonam, *Salue Regina Mater Miſericordiæ &c.* putent eſſe opus Petri Epiſcopi Compoſtellani; Ita enim ſcribunt Durandus, Frater Claudius de Rota, & Wionio teſte, Iacobus de Voragine. Ioannes autem Laſciuius Polonus & Hæreticus, in confutatione Hæreſis Moſcorum ad caput 13. Gregorio 11. Papæ id tribuit; velut & alteram illam Antiphonam *Regina cæli, &c.*

Durand. lib. 4. Diuin. Offic. cap. 22. Cl. de Rota in Legend. Sanct. cap. 177. V. Vionius l. 5. ligni vitæ cap. 171.

Sed non

Sed non ita eſſe, quum communis Eccleſiæ Catholicæ conſenſus, tum ſequentium ſcriptorum auctoritas manifeſtant; Trittemij de Scriptor. Eccl. & de viris Illuſtr. Ord. S. Bened. l.2. c.84. Fr. Pauli de Rouado Ord. Prædic. in Conuiuio animæ; Genebrardi l.4. Chronici; Philippi Bergomatis l.12. Supplementi; Petri Cratepolij Minoritæ; Franciſci Coſteri in præfat. meditat. huius Antiphonæ; Antonij Senenſis Luſitani in chron. Fratrum Prædicat. Caniſij l.5. c.13. Roberti Bellarmini Cardinalis l.1. de bonis operibus in particulari c.15. Arnoldi Wionij l. 5. Ligni vitæ c. 105. aliorumque qui omnes per Hermannum Contractum, Sueuum ex illuſtri Veringenſium Comitum ſanguine oriundum, & Monachum Ord. S. Benedicti in Monaſterio S. Galli, inde electum Abbatem Sangalenenſem; inde, ſcribit Cuſpinianus, Epiſcopum Conſtantionem, compoſitam hanc Antiphonam fuiſſe, vna voce profitentur. Obijt verò dictus Hermannus, teſte Molano, anno Domini 1054. Quare fallitur Antoninus Senenſis, quum ait illam ex Hermanni officina non ante annum 1100. prodijſſe. Rectius Coſterus, qui annum ei 1040. aſſignat; à cuius compoſitione quatuordecim annos auctor ſuperuixerit; adeoq; anno, vt notauit Molanus, 1054. viuis exceſſerit. Inde ad vſque Gregorij noni Papæ (ſedebat anno 1227.) tempora, quaſi 190. anni ſunt euoluti; quum is Pontifex Antiphonam hanc approbauit; quumque tunc in Germania & Gallia tantum, ſolennis eſſet; certis

Varij auctores allegantur.

Digitized by Google

diuinæ rei horis, vt auctor eſt Abbas Vrſpergenſis, præſertim poſt Completorium, per omnes totius Orbis Eccleſias cantari præcepit.

Illam B. Bernardus habitis ad Monachos Sermonibus explicuit: Inde Beatus Bonauětura verſibus aut Rythmis potiùs, celebrauit. Noſtra autem ætate Petrus Caniſius & Robertus Bellarminus, contra Hæreticorum iacula egregiè tutati ſunt: In eandem Meditationes concepit Fr. Coſterus; alijque alia de eadem panxerunt.

Qui miracula, quæ ad eius pronunciationem euenerunt, noſſe deſiderat; adeat S. Antonini Chronicon p. 3. tit. 23. c. 3. fol. 237. antiquæ editionis: Magnum Speculum Exemplorum Ioannis Iunioris diſt. 7. Exempl. 42. 43. 44. Cantipratanum lib. de Apibus ſecundo c. 10. p. 19. Georgium Maigretium l. de Sodalit. Corrigiat. B. Mariæ c. 36. in quo ſeptem miracula reperiet: Librum 1. Reuelationum S. Mechtildis c. 48. &c. Cantatur in Eccleſia à Pentecoſte, vſque ad Domini Aduentum.

Miracula cum ſuis auctoribus.

Alma Redemptoris Mater, &c.
Aue Regina Cœlorum, &c.

CAPVT 9.

PRior eiuſdem Hermanni eſt, conuenientibus in eam ſententiam dictis auctoribus ferè ſingulis. Eſt Metri Heroici lege ſtrictior ab illa. Ab Aduentu Domini advſque Purificationis ferias ſolet in Eccleſia

cleſia cantari.

Poſterior autem, Pelbarto auctore, ſi tamen hîc ei credendum eſt, Domina iam moriente & animam efflante, ab Apoſtolis & inuenta & cantata eſt. Et allegat Coſmæ neſcio cuius auctoritatem, qui ex ijs fortè verbis: *Vale valdè decora & pro nobis Chriſtum exora*; perſuaſus, id ſcriptitarit. Verum maiorem hac in re quæro fidem. Certum eſt tamē illam antiquam eſſe, adeoque ab Eccleſia receptam; & ab Hypapante Domini, in quintam hebdomados ſacræ feriam, diurno officio applicari.

Aliæ quatuor Antiphonæ.

CAPVT 10.

SANCTA MARIA SVCCVRRE MISERIS, &c. à quibuſdam Fulberto Carnotenſi Epiſcopo adſcripta fuit; eaque occaſione, quod eius operibus immixta reperiatur. Verum non eius, at S. Auguſtini Auguſt. ſerm. 2. de Annunt. eſt, Fulberto longè antiquioris. Etenim ad verbum in ſecundo de Annuntiatione Virginis Sermone, quem is compoſuit, ad finem legitur.

AVE GLORIOSA DEI GENITRIX, &c. ad primas Aſſumptæ Deiparæ Veſperas, in Eccleſia Genebrard. lib. 4. chron. ad an. 1294. Atrebatenſi, vſurpari conſueta, fertur à Bonifacio 8. Pontifice, fabricata: eaque opinione ducitur Genebrardus.

Harum denique duarum; O GLORIOSVM LVMEN, &c. & AVE PRÆCLARA, &c. idem eſt

 auctor,

Digitized by Google

auctor, qui iſtarum *Salue Regina*, *&c.* & *Alma Redemptoris Mater*, *&c.* Hermannus ſc. Contractus; id ſic firmante Caniſio: Is (ſc. Hermãnus) præter alia in Mariæ laudem, ſelecta quædam & ſuauia cantica edidit, quæ adhuc in vſu ſeruantur Eccleſiæ, quemadmodum illi ſunt Hymni: *Aue præclara*, *Salue Regina miſericordiæ*, *Alma Redemptoris Mater*, *O glorioſum lumen*, ſicut fatentur etiam Centuriatores.] Hactenus ille.

Caniſius lib. 5. cap. 28.

Centur. 11. cap. 10.

Salutatio Angelica, Aue Maria, gratia plena, &c.

CAPVT II.

PArtim Angelico, partim humano ore ſalutatio iſta profluxit. Salutationis tamen Angelicæ nomen retinet, quum ob Seraphici Ordinis ſublimitatem, tum quia priorem eamque potiorem eius partem Angelus pronuntiauit, & tempore præceſſit. Eam, noſtis, Gabriel & Elizabeth conflauerunt; ille quum Virginem ſalutaret; hæc quum à Virgine ſalutaretur. Propterea que ſummo ſemper in loco eſt habita; adeò vt olim iugis Sacrificij pars eſſet. Etenim illam Baſilius Magnus & Ioannes Chryſoſtomus in ſuas liturgias retulerunt.

Caniſius lib. 5. cap. 39.

Quin ipſi Syri ab Apoſtolis vel primum inſtituti, SS. Miſſæ Sacrificium, hac methodo abſoluere conſuerant: *Pax tibi Maria plena gratia*: *Dominus noſter tecum*: *Benedicta tu inter mulieres*, *& benedictus fructus qui eſt in vtero tuo Ieſus Chriſtus*. Statimque ſubiungebant: *Sancta*

Idem ibidem.

Digitized by Google

Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis, pro nobis, inquam, peccatoribus. Amen. Nec diſſimiliter antiqui Æthyopes faciebant. Vnde cum antiquitate illiuſce venerationis, ſimul liquet, quam priſcum in Eccleſia ſit, vel Apoſtolorum tempore receptum, vt Angelicæ Salutationi, Oratio hæc: *Sancta Maria Mater Dei, &c.* annectatur. Quanquam Cæſar Baronius ſcribat, additamentum id Salutationi Angelicæ acceſſiſſe anno 431.

Baron. in Annal. ad annum 431.

Nec hic prætereundum quod Sixtus 4. Pont. Max. (ſedebat anno 1476.) aliud adiecerit quod ſic habet: *Et benedicta ſit Anna Mater tua; de quâ ſine maculâ tua proceſſit caro virginea*: idque piè fundentibus Apoſtolica præmia impertiuit; vti Iudocus Clichtouæus in Virgineis laudibus lucido ſtylo ſignare nil dubitat.

Clichtouæus l. 1. de Puritate Cõceptionis B. Virg c. 16.

Ad alia verò Salutationis Angelicæ quod attinet; habet illa multos ſui illuſtratores: Albertum Magnum; Staniſlaum Hoſium Cardinalem & Concilij Tridentini Præſidem; Coſterũ; Caniſium; Michaëlem Merſpurgenſem Epiſcopum &c.

Staniſlaus Hoſius c 59. operum ſuorum. Coſterus lib. 5. Sodal. Caniſ. vbi ſup. Mich Merſpurgenſis. Catech. Catholici Concione 17.

Multa per illam etiam euenere ſigna, quæ colligas ex Cantipratano l. 2. c. 29. parte 6. 9. 23. 24. Pelbarto l. 1. p. 4. a. 2. c. 4. p. 5. a. 1. c. 3. l. 12. p. vlt. c. 6. Cæſario l. 7. c. 26. 27. 28. 33. & l. 12. c. 5. Ioanne Bonifacio l. 2. c. 11. Magno Speculo exempl. diſt. 3. exemp. 32. diſt. 4. exemp. 1. diſt. 5. exemp. 58. diſt. 8. exemp. 60. libro Societatis Corrigiatorum c. 34. vbi decem miracula, &c.

Miracula cum ſuis auctoribus.

Sancta

Mecht. lib. 1. Reuel. c 71.

Sancta Mechtildis libro Reuelationum ſuarum primo, capite 71. hanc à Chriſto ſibi apparente Salutationem ſe didiciſſe ſcribit:

» Salue virgo excellentiſſima, in ſtillicidio dulciſ-
» ſimo; quod de corde Sanctiſſimæ Trinitatis ab æter-
» no fluxit in te, de tua fœliciſſima prædeſtinatione.
» Salue virgo Sanctiſſima in ſtillicidio dulciſſimo;
» quod de corde beatiſſimæ Trinitatis in te fluxit, de
» tua feliciſſima conuerſatione.
» Salue virgo nobiliſſima, in ſtillicidio dulciſſimo;
» quod de benigniſſima & pijſſima Trinitate fluxit in
» te, de Filij tui dulciſſima doctrina & prædicatione.
» Salue virgo amãtiſſima, in ſtillicidio dulciſſimo,
» quod de Sãctiſſima Trinitate fluxit in te, in tui vnici
» paſſione & amariſſima morte.
» Salue virgo digniſſima, in ſtillicidio dulciſſimo,
» quod de beatiſſima Trinitate fluxit in te, in omni
» gloria & iocunditate, qua nunc gaudes, & in æter-
» num gaudebis ſuper omnes creaturas in cœlo &
» in terra, ante mundi conſtitutionem electa, &
» prælecta.]

Canticum Mariæ.

CAPVT 12.

IAm poſt homines, poſt Angelos; quid ipſa hominum & Angelorum Regina panxerit perluſtremus. Et ecce ſtatim occurrit diuinum illud & cæleſtè canticum, quod afflata Sancto Spiritu, coram Eliza-

Digitized by Google

Elizabeth cognata extempore concepit & protulit;
MAGNIFICAT ANIMA MEA DOMINVM, &c.
De quo præſagiens olim Regius Pſalmographus,
cantabat : *Deus canticum nouum cantabo tibi ; in pſalterio* Pſalm. 143.
decachordo pſallam tibi. Quod enim eſt illud pſalte-
rium decachordum quam id Cantici, decem verſi-
bus comprehenſi? Neque id quidem velim à me Iac. de Valentia commentar. in Pſalm. 91.
ſolo ferri acceptum ; quin Iacobo Parezio Epiſcopo
Chriſtopolitano, qui ad illud Pſalmi 91. *In decachor-*
do pſalterio cum cantico in cythara taliter commentatur:
Per pſalterium decem chordarum, intelligitur can- «
ticum quod cantauit tympaniſtria noſtra Virgo Ma- «
ria, in domo Elizabeth quando dixit; *Magnificat ani-* «
ma mea Dominum. Illud enim canticum dicitur pſal- «
terium decem chordarum, eo quod continet decem «
verſus. Quod quidem pſalterium & canticum fa- «
bricauit Virgo Maria & primo cantauit, & exinde «
cottidiè cantat Eccleſia in Veſperis.] Hactenus ille, «
qui & commentarium luculentiſſimum eidem de-
dit conſcriptum; alijque auctores, vt I. Gerſon Can-
cellarius Pariſienſis, & ij omnes qui in Lucæ Euan-
gelium aut cõmentarios aut expoſitiones ediderunt;
quos ſingillatim recenſere ſuperuacaneum puto.

Signa autem & miracula quæ ab illo emanarunt,
ſunt innumera.

B. Anſelmus à pedis grandi dolore conualuiſſe ſe
dicit, cantico hoc integrè recitato.

D. Ioſcio Bertinianus Aſceta, in ore eſt om-
nium, ob enatas ex eius defuncti ore, auribus, oculis

quinque roſas purpureas, in quibus Mariæ nomen aureis literis expreſſum erat; quod cottidiè Pſalmos quatuor, poſterioribus quatuor nominis MARIA literis principio notatos, quibus canticum hoc præibat, ad Deiparæ gloriam pronuntiaret. Hoc habemus à grauibus viris teſtatum; ac in primis Ioanne Molano, qui in Natalibus Sanctorum Belgij de ea re taliter diſſerit: Cum Theobaldus Archiepiſcopus Cantuarienſis, Roma rediens, & in Capitulo S. Bertini Sermonem faciens, inter cætera dixiſſet, Hieroſolymitanos multos ad Deiparæ Virginis honorem quinque Pſalmos pſallere conſueuiſſe à ſingulis literis nominis eius incipientes; videlicet Magnificat; Ad Dominum cum tribularer; Retribue; In conuertendo, & Ad te leuaui; ſingulis Pſalmis præmittendo ſalutationem Angelicam; Ioſcio iſtud cottidiè poſt matutinos eſt imitatus. Inuentus eſt autem circa Feſtum Andreæ in Dormitorio Mortuus; ſed corpus ſeptem diebus palam oſtenſum eſt, cum duabus roſis purpureis ad oculos, totidem ad aures, & vna ex ore in qua nomen Mariæ habebatur.] Hactenus Molanus. De eodem etiam Vincentius Beluacenſis & alij. Huic ſimile refert Cantipratanus de quodam Ioſberto etiam Monacho l.2.de Apibus, ſiue Bono Vniuerſali.

Molan. in natt. Sanctor. Belgij 30. Nouemb.

Vincent. Beluac. l. 8. Spec. cap 116. Cantipr. l.2.de Apibus c.22.in appendice.

Miſſa,

Miſſa, ſeu Altaris Sacrificium ad Laudem Mariæ Virginis.

CAPVT 13.

EArum quæ communiores magiſque ordinariæ ſunt, auctorem non agnoſco præter Eccleſiam: quarundam vero peculiarium, ecce quæ comperta habeo.

S. Illefonſus Archiepiſcopus Toletanus Liturgiæ cuiuſdam auctor fertur, qua is in Eccleſia ſua, die Aſſumptæ Virginis vtebatur. Id ita aſſerit Iulianus Pomerius in eius vita his ferè verbis: Superueniente die [Aſſumptionis] ſemper Virginis Mariæ, ante tres dies Litanias peregit, & Miſſam quæ in eius honorem caneretur, compoſuit; Porrò vbi ventum eſt ad eius ſanctam ſolennitatem quæ eſt Aſſumptio, &c. Laurent. Surius tom. 1. vitæ Sanct. Harum 23. Ianuar.

Petrus Auratus alterius eſt auctor, pro Feſto Deſponſationis B. Virginis fabricatæ. Aurat. l. Imag. virt. c. 10.

Bernardinus de Buſto alteram Conceptioni Virgineæ dedit, quam Sixtus 4. Pontifex anno 1480. approbauit. De Buſto p. 1. ſerm. 9.

Concilium Baſileenſe eandem operam nauauit, in Viſitationis B. Virginis Solennitatem. Miſſale Franciſc.

Is autem Sixtus Pontifex Feſtum Noſtræ Dominæ de Pietate, altera à ſe confecta adornauit. Vtramque expreſſam habet Miſſale nouum Franciſcanorum.

Digitized by Google

Miſſæ Sacrificium ingredientia.

CAPVT 13.

Introitus.

Ioan. Boniſac. lib. 2. cap. 13.

SAbbathini officij communis hic Introitus : *Salue Sancta Parens, &c.* eſt Sedulij Poëtæ. Nec temerè eius verſibus Eccleſia vtitur ; quos aliquando ab ipſa Virgine vſurpatos cognouerit. Etenim Oſbertus Monachus, qui anno 1020. claruit, in vita Dunſtani Archiepiſcopi Cantuarienſis, ac Deiparæ ſummi cultoris ſic loquitur : Cum aliquando media de nocte Dunſtanus ad Sacro-Sanctæ Virginis Sacellum iret, ipſa cœli Regina numeroſo Virginum choro cincta, venienti Dunſtano obuiam proceſſit, & ſummo honore acceptum, ad ſacellum deduxit, quo Præſul ipſe properabat, duabus ex illo cæleſtium Nympharum comitatu, Sedulij carmen illud præcinentibus, cuius eſt initium:

Cantemus, Sociæ, Domino, cantemus honorem;
Dulcis amor Chriſti perſonet ore pio.

Recinebant hos ipſos reliquæ Reginæ cœli pediſſequæ, duabus primis binos quoſque perſequentibus, atque hymnum continuantibus:

Primus ad ima ruit magna de luce ſuperbus,
Sic homo cum tumuit, primus ad ima ruit.

Cantemus Sociæ, cæteræ repetebant ; duabus illis quæ primę cecinerant ſingula diſticha percurrentibus, & ad finem vſque cantantibus ; ita tamen vt poſt duos impariter iunctos, chorus vniuerſus [*Cantemus Sociæ*

Sociæ Domino] vſque ad illud [*perſonet ore pio.*] dulcedine mira concentus iteraret. Ergo Sancta Mater Eccleſia Sedulij verſus frequenter vſurpat. Nam illud; *Salue Sancta parens enixa puerpera Regem, &c.* à Sedulio eſt.] Hactenus poſt Oſbertum I. Bonifacius. Fructuosè de eodem Introitu leges B. Mechtildis reuelationes l. 1. c. 63. 64. 65. 67. & 70.

Eandem porrò Dunſtani hiſtoriam Willielmus Monachus Malmeſburiẽſis ſic enarrat. Excellit omnia, præiuit vniuerſa, quod Dominam Domini Matrem, præſenti miraculo, & vigilanti oculo conſpicatus eſt [Dunſtanus] ſocias pudoris, inter quas & eiuſdem Pontificis Matrem, ad Chriſti laudes inuitare; illudque Sedulianum, modulato canore concinere & repetere — Malmesb. l. 1. de geſtis Pont. Angl.

Cantemus Sociæ Domino, cantemus honorem.
Dulcis amor Chriſti perſonet ore pio.

Collectam hanc VENERANDA NOBIS, DOMINE, HVIVS DIEI FESTIVITAS, *&c.* in miſſæ ſacrificio, multis locis cantare ſolitam; S.Gregorio Pont. Max. Ioannes Eckius & Molanus referũt acceptam. — *Collecta.* — Molanus lib. de picturis c. 67.

Specialis autem Præfatio de Beatiſſimæ Virginis Natiuitate habetur in Sacramentario eiuſdem Gregorij, quod antiquiſſimum exſtat in Bibliotheca Vaticana Manuſcriptum. — *Præfatio ſpecialis.* — Baron. in Martyrol. Rom. 8. Septemb.

Communis verò iſtius *& te in Veneratione Beatæ Mariæ ſemper Virginis collaudare, &c.* Vrbanus 2. Pont. Max. auctor habetur. Vnde Carolus Sigonius de eodem Vrbano agens: Sanxit (inquit) hic idem — *Præfatio Cõmunis.* — Sigon. lib. 9. de Regno Italiæ.

Boniſacius lib. 2. cap. 7.

Pontifex, multa alia Eccleſiæ ſalubria. In primis autem nouem Præfationibus decimam addidit (*& te in veneratione B. Mariæ ſemper Virginis collaudare*) & quæ ſequuntur, ad Deiparam laudandam & prædicandam aptiſſima, &c.] Idem aſſerit Honorius Auguſtodunenſis, in opere quod de Gemma animæ inſcripſit.

Honor. Auguſtod. lib. 1. de gemma animæ cap. 120.

Cantiprat. lib. 2. cap. 29. in append.

Vide in Cantipratano quid memorabile de Preſbitero, qui cottidiè miſſam de Beata, aliam nunquam celebraret.

Proſa & Rythmus.

CAPVT 15.

NOn inſolens eſt varijs in locis Proſa hæc, LANGVENTIBVS IN PVRGATORIO, *&c.* inter Funera ad Deiparæ laudem cantari; nec improbo, ſi modo purgata. Cuius ſi quæras auctorem; audio eſſe Ioannem Langoeznouenſem, ex nobili Britannorum familia oriundum, in Diœceſi Cornubiorum (Gallicè Cornouaille) Abbatem; loco qui patrio idiomate, Landeuenec appellatur.

Rel. D. Georg. Coluener. S.T. Profeſſ. Duaci.

At Rythmus iſte tam cuiuis Chriſtianorum familiaris;

STABAT MATER DOLOROSA, *&c.* exiſtimatur ex B. Gregorij calamo prodijſſe, ea opinione trahitur Philippus Bergomas, qui de Superſtitioſa Albatorum Religione tractans, eiuſmodi ſententiam inuoluit: Laudes & Hymnos cantabant; & quam

Bergomas in Suppl. ad annũ 1399. vide etiã Platinam in vita Bonifac. 9. ſub finem; vbi eadem Albatorum hiſtoria fuſius ad eorum

& quam-maximè ſequentiam illam à B. Gregorio editam; Stabat Mater doloroſa, &c. Quidam tamen recentiorem volunt, nec ſatis Gregoriano ſtylo conformem.

vſque extermi- nium deduci- tur.

Campanæ Pulſus.

CAPVT 16.

IAm tandem euocor, & iubeor ſilere: Campana, claſſici adinſtar, receptui canit, aut, ſi mauis, ſonat. De qua, priuſquam finiam, obiter hic dicendum.

Vſu in Eccleſia receptum eſt, mane, meridie, veſpere, ter ad Deiparæ laudes ſacrarũ ædium campanas pulſare: atque eius inſtituti auctores habeo.

Ioannes 22. Pontifex Romanus, circa annum Domini 1320. id ad veſperam fieri, dedit in mandatis; ſi quidem Polydoro Vergilio, qui id ſcribit, acquieſcamus. Etenim Arnoldus Wionius libro *Ligni vitæ* quinto, & auctores, quos allegat, Vrbanum ſecundum Papam quum veſpertini, tum etiam matutini huius pulſus inſtitutorem volunt; Meridiani autem Gregorium 9. Pontificem. Gratum, ſcio, gratum erit Lectori, cum inſtituti huius auctoribus, ſimul & cauſſam eius ex allegato Arnoldo recognoſcere. Scribit ergo: Vrbanus ſecundus in eodem Concilio " Claromontano ſtatuit vt à primo die quo exercitus " Chriſtianus Terram Sanctam recuperaturus diſcederet, " veſpere & mane, in omnibus Chriſtiani Orbis " Eccleſijs, tam Cathedralibus, quam Abbatialibus " vtri-

Polydor. lib. 6. de inuent. rer. cap. 12.

VVionius lib. 5. ligni vitæ cap 20.

„ bus vtriuſq; ſexus, populus Chriſtianus trino cam-
„ panæ pulſu, ad orationem excitaretur; tum euocan-
„ do cæleſti auxilio, ad frangendam Barbarorum po-
„ tentiam, tum pro eorum ſalute, qui ab hoſtibus icti,
„ ſanguinem vitamque profunderent. Qui mos in-
„ uiolabiliter ſeruatus per annos ferè 134. vſque ad
„ tempora Gregorij papæ 9. Hic videns laudabilem
„ hanc conſuetudinem in obliuionem à fidelibus tra-
„ di; eo quod ſcilicet inſtitutionis eius cauſſa, Hie-
„ roſolymis ipſis à Sultano Ægyptio receptis, Chri-
„ ſtianiſque fugatis iam ceſſaſſe videretur, eundem in
„ laudem D. Virginis, adiuncto & meridiano pulſu,
„ tranſmutauit. Scilicet *obtriplicia myſteria*, quibus illa
„ à ſibi deuotis ſolet honorari. Scilicet *Gaudiorum, quæ*
„ *cœperunt in Chriſti Incarnatione*, & hæc indicat pulſus
„ veſpertinus; *Dolorum qui fuerunt ſummi in Dominica paſ-*
„ *ſione*, quos rememorat meridianus pulſus: *Glorioſo-*
„ *rum quæ initium habuerunt in Chriſti Reſurrectione*, quæ ex-
„ citat pulſus Matutinus, &c.] Hactenus Arnoldus
Wionius; cui quidem adſtipulor pro matutino &
veſpertino iſto pulſu. Verum me ſuſpenſum tenet,
quod Gregorio nono meridianũ tribuit. Sunt enim
qui Ludouici 11. Gallorum Regis inuentum eſſe ve-
lint; Gaguinus, Genebrardus, alij. Alij Caliſti tertij
Pontificis eſſe dicunt; cuius teſtis eſt & Gallus ſcrip-
tor, Petrus Meſſias vocatus. Cuius quidem ſenten-
tia etiam Arnoldo placet, dum præcedentibus ſub-
„ dit: Nonnullorum tamen ſententia eſt; hunc meri-
„ dianum pulſum non à Gregorio nono, ſed à Caliſto
tertio,

Vide ſimiles Rationes in l. Sodalitat. R. P. Coſteri.

Gaguinus l. 10. hiſtor. Franc. Genebrard. in Chron. l. 4. ad an. 1227.

tertio, eadem de cauſſa, qua Matutinus & Veſpertinus ab Vrbano 2. prius inſtituti fuerant, eſſe adinuentum. Scilicet vt eo excitatus populus Chriſtianus, orare recordaretur pro exercitu Chriſtiano in Hungaria contra Turcas decertanti. Id refert Petrus Meſſias, quidamque alij Neoterici, quibus & ego libenter aſſentior. Nam Abbas Vrſpergenſis qui hoc inuentum Gregorio nono attribuit, non dicit Pontificem pulſum meridianum præcepiſſe, ſed tantum vt ad Conſecrationem Euchariſtiæ campanæ pulſarentur ordinaſſe.] Hactenus ille, & de triplicis iſtius pulſus auctoribus; quibus pauca quædam, non ab hoc inſtituto aliena, ſubijcio.

Veſpertini etenim in ijs, pulſus occaſione, à Gregorio nono ob myſteriũ Gaudiorum, quæ in Chriſti Incarnatione cœperunt; quæro: *Quotâ diei horâ conceptus eſt Chriſtus?* Cui quidem quæſtioni, lubens fateor, non à me, verum Ioanne Azorio Societatis Ieſu acutiſſimo Theologo, ita ſatisfacturus procedo; atque non alio, quam illo ipſomet loquente. Diuerſi, reſpondet, diuerſa tradiderunt: quidam putarunt, appetente nocte Angelum ad Virginem veniſſe, & eam ſalutaſſe, cum ea ſermonem habuiſſe vſque ad mediam noctem, & tandem Virginem ſuum præſtitiſſe conſenſum, & tunc Filium Dei, in eius vtero, ſecundum carnem fuiſſe conceptum. Alij verò dicunt Angelum B. Virgini apparuiſſe initio diei, videlicet in aurora matutina: & tunc Chriſtum eſſe conceptum. Hi mouentur auctoritate

Ioan. Azorius Inſtitutionum Moral. tom. 2. l. 1. c. 17. q 4.

„ Athanaſij, in Sermone de Deiparâ ad finem, vbi
„ dicit, ab Angelo ſalutatam fuiſſe B. Virginem in
„ exordio diei, & eâdem horâ, quâ ſol inchoat diur-
„ num curſum ſuum, ac incipit in noſtro Hemiſphœ-
„ rio apparere, Chriſtum ſolem iuſtitiæ, tanquam gi-
„ gantem, ſuum iter inchoaſſe, & in noſtro Hemiſ-
„ phœrio ſecundum carnem eſſe cœpiſſe. Meo iudi-
„ cio fuit conceptus mediâ nocte deſinente, & inci-
„ piente iam die. Id probo triplici ratione. In primis,
„ quia Chriſtus Dominus natus eſt media nocte fi-
„ niente, cum dies inchoabat, videlicet 25. Decem-
„ bris: ſic enim habet Eccleſiaſtica traditio. Vt ergo
„ eſſent integri & perfecti nouem menſes, à die quâ
„ conceptus eſt, vſque ad diem in quâ natus fuit,
„ conceptus eſt in eadem horâ diei vigeſimæ quintæ
„ Martij. Deinde vt vtroque tempore impleretur,
„ quod dictum fuerat in libro Sapientiæ, cap. 18. *Dum*
„ *medium ſilentium tenerent omnia, & nox in ſuo curſu medium*
„ *iter haberet; Omnipotens Sermo tuus Domine à regalibus ſe-*
„ *dibus venit.* Durus videlicet debellator in medio ex-
„ terminij tempore exiliuit, nimirum die 25. Martij;
„ venit Verbum Dei in vterum Virginis ex ſinu Pa-
„ tris; & die 25. Decembris proceſſit in mundum ex
„ vtero Matris Virginali. Poſtremò vt reſponderet
„ veritas figuræ: Nam Angelus Dei mediâ nocte,
„ iuſſu Domini, venit ad occidẽda Primogenita Ægyp-
„ tiorum, & ad liberandum Iſraëliticum populum,
„ Exodi 12. vt in terram patribus promiſſam reduce-
„ retur. Ita Chriſtus magni conſilij Angelus mediâ
nocte

noćte conceptus & natus eſt; vt populum ſuum à «
poteſtate Dæmonis liberaret, & primum hominis «
peccatum deſtrueret, mortem exterminaret, & ſuos «
ad vitam æternam reduceret.] Hactenus Azorius. «
Inferes: quâ ergo ratione iſtius diei Veſpera ad campanæ pulſum, auribus inducit Dominicæ Incarnationis gaudium? Anticipatiuè reſponderim; quia in iſto mediæ noctis ſilentio ſomnus altus premat corda dormientium; atque adeò, alioquin non audituris, gaudij huius prænuntius inſtet ſonus iſte bonis mortalibus. Aliudpiam quæris? Conradus à Lichtenau, Abbas Vrſpergenſis, ſicut notat Genebrardus, ait Honorium tertium Papam, Pontificio decreto edixiſſe, vt quotieſcumque Virgineum officium in templis caneretur, toties eius campanæ pulſus daret iudicium.

Cuius porrò indicium eſt illud, quod nobiliſſima in Hiſpanijs familia, à Sancto Clemente cognomentum mutuata, pro Inſignibus circumfert? Scutum inſidet campana; cuius ſummo, AVE, imo, MARIA inditum. Certè audio id Familiæ tributum, ob captas de quodam Turca (cuius imago Scuto ſupereminet) phaleras, ea voce, AVE MARIA, per ludibrium inſignitas.

Ioannes Piſtorius S. T. D. principio hiſtoriæ quam Hiſpaniam illuſtratam vocat.

Cæterũ obſeruationis huius ſummoperè ſtudioſi Itali feruntur; maximèque veſperi; qui iſto indiculo, Virginis implorata ope, valere adinuicem iubeãt, & quieti ſeſe cõponant: cui tandẽ, ſi preces meas prius audieris, ô beatiſſima Mater, me etiam compono.

Concluſio per Apoſtrophen ad Mariam Deiparam.

CAPVT 17.

QVas vero pares meritis iam gratias tibi referam, *Sacratiſſima Virgo-Mater Maria*, quæ huc vſque conatus meos, benignitatis tuæ fauore promouiſti adeò, vt emenſo vaſto & profundo rerum tuarum æquore, liceat appellere ad littus, inque illo quieſcere? Nunquam, quum vaſtitatem illam cernerem, ſperaſſem futurum. Erant ſtatim in ingreſſu obuij hoſtium tuorum ſcopuli; ibi ampla Regionum; illic longa temporum metienda. Et vt liceret, appellandi erant Pontifices, erant Cæſares, erant Reges & Principes. A quibus genialiter excepti & foti, atque venia (quę eorum liberalitas fuit) conceſſa, quocumque vellet lembus, exſpatiandi; ſurrexit primitùs cupido, Regna, Prouincias, Vrbes, quibus ô *Beata!* patrocinio ſeu aſylo es, colluſtrare. Vixque elato inde pede, ecce ad dexteram famulantium tibi Monachorum greges, qui Echineidos ſeu Remoræ adinſtar, cymbulam ſiſtentes, & ſe luſtrari, ſuaque domicilia voluerunt. Acquieui, quia & tu volebas, ô Diua! Quod vt paratum; negotium negotio ſuccedit; idque maius: Templa namque tua, eò vis intus fixa trahebat, vbique locorum ſtantia, gratiam comprecaturi tuam ſubiuimus; & quia ieceramus anchoram, in ijs diutius ſumus immorati; quod viſendæ eſſent Imagines ſeu Icones tuæ, Reliquiæ honorandæ, ce-

dæ, celebranda Feſta, & audiendus chorus laudes tuas reſonantium Sacerdotum. Quibus ritè peractis; labores alios auſpicabar animo; quum ecce (ea dulcedo tua fuit) ad portum me appuliſſe cerno. Salue itaque ô Beatiſſimâ Virgo; Maris Stella; Cynoſura naufragorum; lux errantium; fulcrum titubantium; aſylum peccatorum. Salue ô Triclinium Trinitatis; Domicilium Dei; Diuerſorium Spiritus-Sancti; Mater Chriſti, Mater Dei. Salue ſumma Imperatrix; Salue omnium Soſpitatrix. Eſto mea ſemper lux, eſto Pharus, eſto ſalus. Quam irretiant me tricæ; quibus obuoluar nebulis, quibus ſtringar vinculis, quibus ſordeam culpis, ô Salutaris Mater! intimè noſti. Iuua puſillanimem, refoue flebilem; ora pro me miſerrimo peccatore, ſed ſeruo tuo. Grata ſit tibi tenuitas noſtra; gratus labor noſter, ſed nec labor, quem tam lubens, quanquam non indigeres, ſuſcepi. Excuſa errores, indulge infirmitati, firma vires, mentem ſana, linguam ſolue; vt valeam te, ô Angelorum hominumque vnicum delicium! hîc & ibi vbi regnas, eternùm laudare. Amen.

Libri Septimi & totius Operis Finis.

DEO OPT. MAX. ET MARIÆ OPT. MAX.
LAVS, HONOR, GLORIA SEMPITERNA.

INDEX CAPITVM HVIVS LIBRI SEPTIMI.

CApvt Primvm. *Ingreſſio. Paginâ.* 693.
Cap. 2. *De Officio Virgineorum Feſtorum in genere.* 694.
Cap. 3. *De eodem in Specie.* 695.
Cap. 4. *Hymni; ac primò Veſperarum; Aue Maris Stella, &c.* 698.
Cap. 5. *Cæterarum Horarum.* 699.
Cap. 6. *Reſponſoria.* 700.
Cap. 7. *Antiphonæ; ac primò, Regina Cœli lætare, &c.* 701.
Cap. 8. *Salue Regina; &c.* 702.
Cap. 9. *Alma Redemptoris Mater, &c. Aue Regina Cælorum.* 704.
Cap. 10. *Aliæ quatuor Antiphonæ.* 705.
Cap. 11. *Salutatio Angelica, Aue Maria gratia plena, &c.* 706.
Cap. 12. *Canticum Mariæ.* 708.
Cap. 13. *Miſſa, ſeu Altaris Sacrificium ad laudem Mariæ Virginis.* 711.
Cap. 14. *Miſſæ ſacrificium ingredientia.* 712.
Cap. 15. *Proſa & Rythmus.* 714.
Cap. 16. *Campanæ Pulſus.* 715.
Cap. 17. *Cõcluſio per Apoſtrophen ad Mariã Deiparã.* 720.

FINIS.

Digitized by Google

ERRORES.

Paginâ 695. *lineâ* 21. *Viſitationis*. *pag*. 697. *lin*. 28. *pete*. *pag*.698. *deleatur*, dc. *pag*. 713. *lin*. 20. *cantari*. *pag*. 714. *lin*. 9. *Presbytero*.

Digitized by Google

Digitized by Google

CHRONICA ANACEPHALÆOSIS MARIÆ AVGVSTÆ VIRGINIS DEIPARÆ.

Auctore FERREOLO LOCRIO *Paulinate, in D. Nicolai, Atrebati Parœco.*

ANNO MVNDI 4007.
OLYMPIADIS 190. ANNO 3.
AB V. C. AN. 737.
AVGVSTI A TRIVMVIRATV AN. 26.
CAIO FVRNIO
C. IVNIO SILANO } COSS.
ANNO ANTE VERBVM INCARNATVM DECIMO QVARTO;
MARIA AVGVSTA VIRGO DEIPARA PARENTIBVS IOACHIMO ET ANNA NASCITVR.

Triennis in templo præſentatur, ibique annos vndecim tranſigit.

Annos nata quatuordecim, Ioſepho in Sponſam datur, & poſt paulò in ea, & ex ea VERBVM incarnatur.

Prægnans per montana properè graditur, Elizabetham Cognatam ſalutatura; apud quam tribus degit menſibus; indè ad propria regreditur: quam vbi gerentem vterum nouit Ioſephus, de dimittendâ eâ cogitat. Sed in ſomnis per Angelum cohibetur, doceturque myſterium.

Digitized by Google

1. DVM nox in mèdio curſu iter peragit, & altum ſilentium tenent omnia, fœcundiſſima VIRGO MARIA, è regalibus clauſtris ſuis, IESVM CHRISTVM FILIVM VNIGENITVM in lucem emittit.

Qua die Romæ trans Tiberim, fons olei vberrimus è Tabernâ Meritoriâ fluit: Sed & alius aquæ, in ipsâ nati Dei ſpeluncâ; quibus in locis Mariana templa duo poſtmodùm ſurrexerunt.

Februarij die 2. Deipara purificatur, & Ieſum Filium in templo offert.

Angeli monitu fugit in Ægyptum cum Nato & Sponſo; in quorum aduentu, omnia Ægypti ſimulacra concidunt, itemque procera quædam arbor Perſis vocata, verticem in terram declinat.

8. *An.* Chriſti nati octauo, Maria per Angelum, iubetur Filium in terram Iſraël reportare.

9. *An.* 9. die Ianuarij ſeptimâ Paleſtinam cum Nato ingreſſa, ob Archelai, Herodis hæredis & Filij metum, ſecedit in partes Galilææ, & in Nazareth viculo habitat.

12. *An.* 12. Maria Ieſum in templo Hieroſolimitano inter Doctores diſputantem, reperit.

30. *An.* 30. Mulier exclamans, beatificat ventrem [Virginis] qui Chriſtum portauit, & vbera quæ is ſuxit: at Matri & Fratribus eos Chriſtus præfert, qui audiunt verbum Dei & cuſtodiunt illud.

31. *An.* 31. Inchoato 6. Ianuarij B. Virgo ad nuptias inuitatur; in quibus à Filio ſignorum eius primum, aquæ

Digitized by Google

aquæ in vinum conuerſæ, impetrat. Eodem anno recedit Capharnaum cum Filio, Fratribus, & Diſcipulis, nec diù ibi moratur; etenim paulò poſt redit Nazareth & illic habitat.

An. 34. Adſtat Chriſto morienti; Sanguinem eius ſacrum colligit; mortui corpus excipit, ſepelit; reſurrexiſſe, in cœlum aſcendere videt. 34.

An. 36. B. Iacobo Apoſtolo in Hiſpanijs agenti, ſtans ſupra iaſpideam columnam apparet ac ſolatur. 36.

An. 57. Maria morti proxima, duas tunicas ſuas vicinis viduis teſtamento legat; indè moritur, ſepelitur, in cœlum aſſumitur. 57.

Circa hæc tempora Apoſtoli Deiparæ ædem ſacrant, ac in eâ ſacrificant.

An. 69. B.Petrus Apoſtolus & ſummus Eccleſiæ Pontifex, ſub Nerone Imp. Martyrio coronatur, relicto S. Materno diſcipulo, qui Tungris Eburonum primam cis Alpes Eccleſiam Deiparæ collocauit. 69.

An. 77. Veſpaſianus Imperator templum Pacis Romæ, quod pariente Virgine concidiſſe, à multis ſcribitur, exædificat. 77.

An. 80. Ebion & Cherintus contra Mariam debacchantur. Quibus Diaboli primogenitis D.Polycarpus grauiter aduerſatur; ac peruincendis B.Ioannes Apoſtolus & Euangeliſta, quùm Euangelium, tùm Apocalypſim, inſtar Aquilæ ſublimis volans, deſcribit. 80.

An. 110. S. Ignatius Romæ ſub Traiano Impe- 110.

ratore, leonibus expoſitus in theatro, ab eis diſcerpitur, relictis, vt creditur, duabus ad B. Virginem, Epiſtolis.

120. *An.* 120. Dioniſius Areopagita, ſub Hadriano Imp. Martyrio coronatus, hoc de Deiparâ elogium reliquiſſe, à quibuſdam traditur: *Niſi ſcirem alium eſſe Deum, hanc Virginem diuinitatem ipſam, ac Deitatem eſſe exiſtimarem.*

140. *An.* 140. Cerdo & Marcio, par hæreticorum, virus ſuum in Virginem effundunt.

150. *An.* 150. Idipſum Valentinus & Apelles. At D. Irenæus B. Virginis læſores & oſores acriter inſectatur.

224. *An.* 224. S. Caliſtus Pont. Max. annuente Alexandro Imp. Baſilicam S. Mariæ trãs-Tiberim, exſtruit.

230. *An.* 230. B. Gregorius Thaumaturgus Virginis laudator floret, à qua & Theologicum tractatum accipit.

240. *An.* 240. Decio Imp. Litaniarum vſus, quibus ſacra Virgo, & cæteri ſancti inuocantur, in Orientis Eccleſia, frequentatur.

250. *An.* 250. SS. Cyprianus & Methodius Deiparæ ſtylum & affectum afferunt ac offerunt.

260. *An.* 260. S. Dionyſius Monachus in Eccleſiæ Summum Pontificem aſſumitur. Is paratias per regiones diuiſit; in quibus Eccleſia Atrebatenſis annumerata eſt.

280. *An.* 280. Manes Hæreticus contrà Virginem blaſphemat.

An. 300.

Digitized by Google

An. 300. Toletum, celeberrimum Hiſpaniarum opidum, primâ D. Virginis æde honoratur. 300.

*An.*309. Viuit S. Athanaſius Mariæ Encomiaſtes. 309.

An. 310. Petrus Alexandriæ Epiſcopus & Martyr, templum Deiparæ componit. 310.

An. 326. Conſtantinopoli, ad Virginis Parentis gloriam, Conſtantinus ædem ſacram conſtruit. 326.

An. 330. Conſtantinus vrbem ſuam Conſtantinopolim, in conſeſſu multorũ Patrum, qui ad Nicænam Synodum conuenerant, Deiparæ nuncupat. 330.

An. 346. B. Seruatius Tungrenſis Epiſcopus Concilio Agrippinenſi intereſt. Is Tungrenſem cathedram, metu Hunnorum, Traiectum ad Moſam fl. tranſtulit. 346.

An. 360. Iulianus Apoſtata Matri & Nato pariter inimicatur. 360.

Eodem tempore S. Baſilius ſeſe Deiparæ Antagoniſtam, contrà Mariomaſtigum iacula fortiter obijcit.

An. 363. Idem Baſilius, Virginem, inter orandum, videt S. Mercurio in mandatis dantem, vti impuriſſimum Iuliani pectus telo tranſadigat. 363.

An. 365. S. Liberius Pont. Max. Baſilicam in monte Eſquilino, impenſis Ioannis Patritij Romani eiuſque coniugis exædificatam, Virginis-Matris nomine conſignat. 365.

An. 369. S. Ambroſius inſignis Mariæ laudator, Epiſcopus Mediolanenſis declaratur. 369.

An. 370. B. Cyrillus Virginis decus tuetur. 370.

380. *An.* 380. Apollinaris hæreticus, de Theotoco virgine peſſimè arbitratur: contrà, S. Hieronymus de eâdem glorioſè diſſerit.

384. *An.* 384. S. Diogenes Atrebatium Epiſcopus, ædem Virgini-Matri Atrebati conſtituit.

389. *An.* 389. Deiparæ benignitate ager Atrebatenſis fœcundatur, lanâ (manna vulgò vocamus) è cœlo cadente, pingui rore permixtâ.

390. *An.* 390. Heluidius Hæreticus impudentiſſimè virginitatem Virgini eripit.

399. *An.* 399. Sibyllarum Libri multa de Mariâ vaticinantes, ſub Arcadio & Honorio Imp. (quod etiam à Iuliano iam antè præſtitum fuerat) ignibus conſecrantur.

401. *An.* 401. Tungrenſe opidum iuxta Leodicum, cum Deiparæ templo per B. Maternum Petri Apoſtoli diſcipulum exſtructo, ab Hunnis incendio deletur.

Eodem tempore SS. Ioannes Chryſoſtomus, & Auguſtinus ad honores Deiparæ reddendos ſeſe comparant.

420. *An.* 420. D. Petrus Chryſologus idem aggreditur.

423. *An.* 423. B. Cæleſtinus Papa, Neſtorium per litteras ſollicitè monet, à verborum in Virginem iactatorum petulantiâ reſiliat.

431. *An.* 431. Salutationi Angelicæ adijcitur, *Sancta Maria Mater Dei, ora &c.* idque ex opinione Cæſaris Baronij; at Petrus Caniſius ad Apoſtolorum tempora refert.

An. 435.

Digitized by Google

An. 435. Reſtituitur (an conſtituitur?) à Sixto 3. Pont. Max. Eccleſia Deiparæ, que Maria Maior; ad Præſepe; Liberij; Sixti variè vocata eſt.

An. 436. Neſtorius in Oaſim famoſiſſimum exilij 436.
locum; Theodoſij Imp. decreto deportatus, linguâ à vermibus exesâ, ac toto computreſcente corpore, digno, ob imminutam Deiparæ dignitatem, ſupplicio conſumitur.

An. 440. Eutyches Virginem Mariam Dei eſſe 440.
Matrem inficiatur: in quem & cæteros Antidicomarianitas SS. Leo & Proclus vires ſuas intendunt.

An. 450. S. Pulcheria Auguſta it in manus cum 450.
Martiano viro Tribunitio, illibatâ, quam S. Virgini vouerat, virginitate.

An. 451. Eutyches à Chalcedonenſis Concilij 451.
Patribus anathematis damnatur.

Attila, flagellum Dei nominatus, Gallias vaſtat: cuius immanitatem D. Tungrêſis iuxta Leodicum, Eccleſia fugere neſciens, funeri deditur.

An. 453. S. Pulcheria curſu naturæ peracto, inter 453.
alia pietatis ſuæ monumenta, tria Deiparæ templa relinquit; primum in Chalcoprateio; alterum τῶν ὁδηγῶν i. viæ Ducum; tertium in Blachernis ſuburbio CP.norum

An. 455. Iuuenalis Epiſcopus Hieroſolymitanus 455.
Sudarium B. Virginis, vnà cum eius Sepulchro, Marciano Imp. adhuc ſuperſtite mittit CP.lim

An. 457. Leo acclamatus Imperator ſemper Au- 457.
guſtus, par templorum Deiparæ attribuit; vnum

extra

Digitized by Google

extra vrbem CP. in quo ſacra eius Veſtis ſeruaretur; alterū iuxta auream portam, cui Fontis nomen.

458. *An.* 458. Anatolius verborum in Mariam procacitatem, miſerrima morte luit.

474. *An.* 474. Cyzici Aſiæ minoris opidi templum, ab Argonautis, Rheæ Syluiæ ſacris olim deſignatum, Leonis Imp. decreto, eliminatis Deorum Simulacris, Virgini Deiparæ nuncupatur.

500. *An.* 500. Alcanaldus, Clodouæi Francorum Regis Palatinus; baſilicam Sanctiſſimæ Dei parenti, in opido Duacenſi ad Scarpam fl. fundat; quæ poſtmodum S. Amati, eius illato corpore, eſt appellata.

501. *An.* 501. Clodouæus primus Gallorum Rex Chriſtianus, exſtruit Argentorati inſigne templum ad gloriam Deiparæ.

520. *An.* 520. S. Fulgentius Virginis laudes explicat. Ordo Benedictinorum inchoatur, ac non paruam Mariæ opem ſæpè experitur.

525. *An.* 525. Cameraci in S. Virginis honorem templum erigitur.

529. *An.* 529. Apud Abſagos, Indiæ, iuxta Caucaſum montem, populos, templum B. Mariæ à Iuſtiniano Imp. conditur.

530. *An.* 530. Idem Imperator, aliud eidem Hieroſolymis fabricat.

Eâdem ætate B. Vedaſtus à B. Remigio Pontifex Atrebatenſis creatus, Paſtorale regimen aggreditur.

531. *An.* 531. Iuſtinianus Imp. Templo Conſtantinopolitano,

Digitized by Google

politano, quod terræ motu corruerat, reparando multam diligentiam, ſumptúſque impertit.

An. 542. Templum ingens ad Deiparæ gloriam Antiochiæ, per eundem Imperat. conſtituitur. 542.

An. 544. Eodem Iuſtiniano imperante, Feſtum Hypapantes Domini, ſeu Purificationis B. Mariæ Virginis inſtituitur: cauſſa; grandis mortalitas, quæ id temporis Conſtantinopoli ingraueſcebat. 544.

An. 545. Vitæ iacturam facit B. Remigius Francorum Apoſtolus: qui cùm immortalis nondùm eſſet, multam temporalium rerum à Clodouæo Rege acceptarum affluentiam B. Virgini Laudunenſi participauit; quin Cathedrâ eam ornauit, Genebaldo primo Pontifice creato. 545.

An. 566. Iuſtinus Iunior factus Imperator, locum Iudæorum Synagogâ CP.[li] infamem expurgat; expurgatum, Virgineâ Baſilicâ nobilitat. 566.

An. 574. Chilpericus Clotario Patri in Galliæ Regnum ſuccedit. Is ab Ragnemodo Põtifice, in cathedrali B. Virginis Pariſienſis templo, Sacris Vndis tinctus eſt. Hinc diſce, quàm antiqua apud Pariſienſes Deiparæ veneratio & ædes. 574.

An. 580. Tornaci templum cathedrale B. Virginis à dicto Chilperico ædificatur, ac multis poſſeſſionibus honoratur. In Paleſtina (ſcribit quidam) iuxta vrbem Zaphat, Toga Chriſti inconſutilis à B. Virgine contexta, ab Epiſcopis Gregorio Antiocheno, Ioanne Hieroſolymitano, & Ioanne CP.[tano] in- 580.

Digitized by Google

tegra, ac arcâ marmoreâ incluſa reperitur atque CP.^{lim} transfertur.

583. *An.* 583. Mauritius Orientis Imperator declaratus, Aſſumptæ Deiparæ Feſtiuitatem in Græcanicâ Eccleſiâ facit ſolennem.

590. *An.* 590. S. Rupertus, adiuuante Theodeberto Bauariæ Principe, in ſuperiori Iuuauienſis opidi Caſtello, ampliſſimum Virginum Monaſterium, ſub Virginis patrocinio condit.

591. *An.* 591. S. Gregorius Magnus, indictâ ſolenni ſupplicatione, S.Mariæ Iconem à B.Lucâ effigiatam, per vrbem circumfert. Tunc contagionem, quæ atrociter graſſabatur, ceſſare; ac Angelorum audire voces, hanc Antiphonam reſonantium, REGINA COELI LÆTARE, *&c.*

Idem Pontifex vſum publicè Litanias cantandi inſtituit.

Eodem tempore, Vto & Theodo Bauariæ *etiam* Principes, Oetingẽſis Virginis Baſilicam cõponunt.

605. *An.* 605. Clotarius 2. Galliarum Rex, templum Morinenſe, ad eximium Deiparæ decus, ædificare orditur: quod ad coronidem perductum, affluo annali prouentu, alendo Clero exornat.

Quo quidem tempore factum Cathedrale, Pontificem primum habuit Antimundum; inde Athalbertum; hinc S. Audomarum; &c.

687. *An.* 687. Bonifacius IV. Pont. Max. à Phocâ Imp. impetrat, liceat ſibi templum Iouis Vltoris, omniumque Deorum, quod Pantheon vocabatur, expurgatis

purgatis Gentilium ritibus, ſacratiſſ. Deiparæ omniumque Martyrum nomini conſecrare.

An. 618. (alijs 605.) Clotarius Rex Templum in Sithiu, loco iuxta Audomaropolim lutoſo, Deiparenti tribuit. 618.

An. 621. Heraclius Imp. Virginis fretus Imagine, inſignem de Perſis victoriam reportat. 621.

Lidericus Hædus primus Flandriæ Saltuarius, Brugæ primi quondàm Belgicæ Emporij, ædem Mariæ collocat.

An. 625. Conſtantinopolis, Deiparæ interuentu, ab obſidione Saracænorum liberatur. 625.

An. 630. S.Sophronius de Virginis Aſſumptione alijſque pangit; & Clotarius Rex vitâ defungitur. 630.

An. 650. Moritur S. Waldetrudis, prima Monaſterij, quod Montibus Hannoniæ, in Caſtriloco ſitum eſt, fundatrix. Id Noſtræ Dominæ olim; nùnc ab ipſa fundatrice nomenclaturam mutuauit. 650.

Eodem tempore Olympius Cõſtantis Imp.Exarchus, ſpatarium mittit, qui Martinum Pont. Max. ſacris in Mariæ Maioris baſilicâ operãtem, trucidet; ſed facinus aggreſſus cæcitate percutitur.

An. 655. Moritur Eugenius Papa, Martini ſucceſſor; qui à Clero P. Q. R. prohibitus aliquando fuit, in eo Mariæ Maioris templo ſacra peragere; donec Petri CP.tani Patriarchæ litteras, Catholicæ puritatis parum redolentes, repudiaret ac damnaret. 655.

Receſuindo Hiſpaniæ, ex ſanguine Gotticho, Rege; Toleti in Eccleſiâ Apoſtolorũ Petri & Pauli,

Digitized by Google

decimum Concilium Toletanum, ſub B. Eugenio Archiepiſcopo cogitur; in quo ſtatuitur, vt octauo, ante Chriſti Natiuitatem, die Annuntiatio Dominica celebretur.

662. *An. 662.* Teudio & Pelagius Virginitatem Deiparæ tollentes, à S. Illefonſo Archiepiſcopo Toletano, ſingulari certamine ſuperantur, ipſaque exploduntur Hiſpaniâ. Quæ eorum audacia Illefonſo anſam præbuit, intemeratæ Deiparæ Virginitatem, ſtylo ad poſteros tranſmittendi vendicatam. At in operæ huiuſce gratiam, haud dedignata eſt Virgo-Mater, Pontificem ſuâ præſentiâ recreare; ſermone calamum probare; Veſtis ſacræ munere honorare.

B. Sigebertus Auſtraſiæ Rex moritur. Fertur is à quibuſdam fundator Monaſterij, quod Montibus Hannoniæ in Caſtri-loco S. Waldetrudem poſuiſſe, paulò antè notauimus.

672. *An. 672.* Conſtantinopolis auxilio Deiparæ, ab obſidione Saracenorum iterùm ſoluitur.

690. *An. 690.* Ven. Beda ad Virginem honorandam fidelium animos ſollicitat.

Broyli apud Menapenſes, Eccleſia Dei Genitricis, haud procul ab alterâ D. Petri, per S. Mauron-tum conſtruitur.

Eodem tempore, S. Vindicianus Epiſcopus Cameracenſis & Atrebatẽſis, atque Theodoricus Rex, Eccleſiam Atrebatenſem multis opibus augent.

Iulianus Eccleſiæ Toletanæ Archiepiſcopus, ſacrâ

Digitized by Google

ſacrâ Veſte, quam B. Virgo S. Illefonſo dederat, vti (an abuti?) audet, at non impunè: ſede namque expellitur, & in exilium relegatur, perduellionis reus comprobatus.

An. 701. Sergius Pont. Max. Eccleſiam B. Mariæ in viâ latâ, Romæ dedicat. 701.

Idem decernit, vt in die Purificationis Mariæ, Litania exeat à S. Hadriano, cereis accenſis, cui ad S. Mariam populus occurrat. Præcipit etiam Litanias in feſtis Natiuitatis, Annuntiationis & Aſſumptionis S. Virginis à Clero publicè cantari.

An. 710. Sedes Epiſcopalis B. Virginis Traiectenſis ad Moſam fl. Leodicum per D. Hubertum, cum S. Lamberti corpore transfertur. 710.

S. Irmina Dagoberti Regis filia, Treuiris, in patris Horreo, Monaſterium erigit, S. Mariæ in Horreo ideò appellatum.

An. 711. S. Switbertus ex Comitibus Nortigalliæ oriundus, Baſilicam Noſtræ Dominæ Werdenſis, in Cliuenſi Ducatu conſtruit, ac eius primus Pontifex ordinatur. 711.

An. 714. Vrbanus Archiepiſcopus Toletanus, metu Maurorum, ſacram Veſtem B. Illefonſo per Virginem allatam, in Aſtures defert. 714.

Mauri Toletanum opidum diripiunt, ac ſacram Virginis ædem, rituum ſuorũ fœditate prophanant.

An. 715. S. Germanus Patriarcha CP.[tanus] ac ſtrenuus Deiparæ laudator, floret. 715.

An. 716. Ethelbaldus Merciorum Rex, mona- 716.

ſterium longè nobiliſſimum, quod Croylandienſe vocatur, regiâ Magnificentiâ exædificat, ac Deiparentis titulo inſignit.

717. *An.* 717. CP.[lis] abs Arabibus & Saracenis triennio obſeſſa, interueniente Virginis præſidio, mirabiliter & tertiùm liberatur.

718. *An.* 718. Pelagius Aſturum Princeps, paruâ manu, accedente Deiparæ ope, innumeram Gothorum multitudinem frangit ac fundit.

719. *An.* 719. Leo Iſaurus Iconomachiæ arenam ingreditur, in quâ vix ſupputandæ Virginis ſtatuæ cadunt.

721. *An.* 721. S. Ioannes Damaſcenus grauiter Leonis Iſauri conatibus obluctatur: vnde dextera ei amputata, rarô B. Virginis beneficio reſtituitur. Indè animoſiùs in Iconoclaſtas animum, linguam, ſtylum exſerit.

730. *An.* 730. S. Gregorius 3. Pont. Max. auream Virginis ſtatuam conflari præcipit, eamque in eius æde ad Præſepe collocat.

Circa hæc tempora, Gerardus Ruſcionenſis Neruiorum Dynaſta, Prioratum Semimurenſem, in Mandubijs à ſe conſtructum, annulo Mariæ pronubo exornat.

736. *An.* 736. Moritur B. Willibrordus Traiectenſis Epiſcopus, poſteaquàm Treuiris Eccleſiam S. Mariæ ad Martyres, in Benedictinorum aſceterium tranſmutaſſet.

741. *An.* 741. Carolus Martellus Gallorum Rex viuere de-

Digitized by Google

uere deſinit. Hoc de ſe monumentum poſteritati reliquit; quod cum in Gerardum Ruſcionenſem, cuius iam memini, arma moueret, B. Virginis Antonienſis & Condatenſis ædes ſacras incendio deleuerit.

An. 744. Conſtantinus Copronymus ex ipſius impietatis arbore defractus ramus, in Deiparæ Maieſtatem ſcarabæus inſultat. 744.

An. 749. Anſelmus Dux Foroiulienſis, Nonantulanum Monaſterium in Virginis honorem erigit, in quo poſtmodùm is factus Abbas, pater exſtitit, paruulis exceptis, 1144. Monachorum. 749.

An. 754. Dononienſe Aſceterium, Virginum familiâ longè lateque famigeratum, à B. Adelberto & S. Reginâ coniuge Auſtrouandiæ Comitibus, Deiparæ nomine ab ipſis fundamentis excitatur. 754.

An. 755. (alijs 754.) B. Bonifacius Maguntinus Pontifex Martyrio coronatur. Exſtitit is fundator Eccleſiæ, quæ Aureati olim, ſub Virginis auſpicijs frequentabatur. 755.

An. 791. Oueti nobilis in Aſturibus quondam opidi, templo S. Saluatoris vix ædificato, ſacra Deiparæ veſtis B. Illefonſo oblata, illuc transfertur, & ingenti Toletanorum dolore, etiamnum aſſeruari dicitur. 791.

An. 795. (alijs, 772. quibuſdam 782.) Conſtantino Solio, cum Eirene Matre, imperante, lamina aurea antiquiſſimi cadaueris pectori affixa reperitur, hoc titulo inſculpta: *Chriſtus naſcetur ex Virgine,* 795.

& ego

& ego Credo in eum. O ſol! ſub Eirenæ & Conſtantini temporibus iterum me videbis.

801. *An.* 801. Carolus Magnus Imperator declaratus, tria Virgini templa donat; vnum Sicambriæ, alterùm Aquiſgrani, tertium Campidunæ opidi Rhetiorum.

802. *An.* 862. Idem Carolus Dononienſis Virginis aſceterium, Normannorum diritate proſtratum, ſplendidè reparat.

Eo regnante, feſtum Aſſumptionis Deiparæ in Gallijs iubetur coli.

803. *An.* 803. Oueti, Alphonſus 2. Hiſpaniarum Rex, Baſilicam regiâ magnificentiâ & munificentiâ dignam, animosè componit; quæ inſequenti ætate varijs Regum Mauſolæis inſignita eſt.

810. *An.* 810. Carolus Magnus Conſtantinopoli in Gallias redux, Deiparæ Induſium Aquiſgranum mittit in ſuâ Eccleſiâ recludendum, vbi & ipſe denatus iacet.

814. *An.* 814. Ludouicus Pius, iugis Deiparæ Iconis ſocius, Imperator renuntiatur.

Leo Quintus in Oriente Imper. animum hoſtilem in Mariam aperit.

821. *An.* 821. Michaël Balbus pariter Virgini inimicatur.

829. *An.* 829. Theophilus vtriuſque, cum Imperio, impietatem excipit.

838. *An.* 838. Ciſonienſis Virginis monaſterium, ab Euerardo eius loci Comite, fundatur.

An. 840.

Digitized by Google

An.840.Ludouicus Pius Gallorum,iam dixi,Rex Tornacenſem Eccleſiam liberaliter locupletat. 840.

An. 846. Raminirus Hiſpaniarum Rex, fuſis barbarorum copijs, ſecundo ab Oueto lapide, ad latus montis Naurantij, Virgini-Matri ſacram ædem offert. 846.

An. 847. S. Leo Papa Aſſumptionis Virgineæ Octauam inſtituit, multaq; donaria Marianæ extra-vrbem baſilicæ confert. 847.

An. 851. Monaſterium S. Mariæ in Truncinio vno milliari à Gandauo op.ſecretum, per Normannos inceditur. Id principio Eccleſia tantùm erat, à S. Baſino Rege & Martyre, honorandæ Virginis ſtudio fabrefacta. At poſtea S. Amandus Gandauenſium Apoſtolus, collegium Canonicorum adiecit; qui, vt fit, laxius vitæ genus, quam par erat, amplexantes, Præmonſtratenſis Ordinis Aſcetis, an. 1138. cædere compulſi ſunt. 851.

An. 854. Euerardus Ciſonienſis, iam dixi, Comes ex Italia in patriam redux, Virgini Ciſonienſi de B. Caliſti reliquijs donat. 854.

An. 855. Benedictus tertius Papa, inaugurationis ſuæ die, ad S.Mariæ Maioris Baſilicam deducitur. 855.

An. 858. Nicolaus primus etiam Papa, Beatæ Virginis ædem, quæ olim antiqua, nunc noua appellatur, labaſcentem, à ruinâ vendicat. 858.

An. 860. B. Aufridus Epiſcopatu Traiectenſi dimiſſo, Benedictinorum aſceterium in monte N. D. iuxta Amerfordium conſtruit. 860.

C *An*. 862.

862. *An.* 862. Ipſo Deiparæ Aſſumptæ feſto, mirum apud Morinos prodigium, cuiuſdam induſio, qui feſtum contemneret, ſanguineis maculis diuinitus inſperſo, primum in vrbem, exinde in orbem euulgatur.

867. *An.* 867. Hadrianus II. ex N.D. Baſilicâ ad Præſepe, ad Lateranenſem nolens perducitur, Pontifexque creatur.

874. *An.* 874. Fratres Meruillani Duacum in Deiparæ Virginis (nunc S. Amati) Baſilicam tranſmeant; inque ſuis priuilegijs à Cameracenſi Antiſtitæ & Galliarum Rege confirmantur.

876. *An.* 876. Compendij Monaſterium N.D. quod nunc à S. Cornelio nomen ſortitum eſt, à Carolo Caluo Gallorum rege, recens imperium adepto, conſtruitur.

878. *An.* 878. Carnotum inſigne Gallorum opidum, à Rollonis Pyratarum Anteſignani aggreſſu, allato oſtenſoque Deiparæ (Caroli Calui eſt donum) Induſio, ex tempore ſoſpitatur.

882. *An.* 882. Templum Cameracenſe per Normannos prophanatur ac diruitur.

883. *An.* 883. Templum Atrebatenſe, & Truncinienſe Monaſterium per eoſdem Normannos ignibus exhauriuntur.

884. *An.* 884. Dictum Truncinienſe Monaſterium per Balduinum Caluum reſtauratur.

886. *An.* 886. Leo Imperator creatus de Virginis Conceptione ſplendidè diſſerit.

An. 888.

An. 888. Cœnobium in Riuipullenſi pago ab Wifredo Barciconenſi Comite B. Mariæ, conditur; eique Daginus Abbas primus præficitur. 888.

An. 890. Statua ſacra Deiparæ Montis-Serrati ab opilionibus, per montis aſpredinem fortè palantibus, prodigiosè reperitur. 890.

Eodem tempore ac loco, cœnobium à Godefrido Peloio Barcinonenſi Comite, Benedictinis Virginibus inſtauratur: in quarum locum euoluto ſæculo, eiuſdem ordinis Monachi ſurrogantur.

Templum Cameracenſe vtcumque reſtitutum à Dodilone Pontifice dedicatur.

An. 894. Ordo Cluniacenſis inſtitutus (alij tamen an. 826. alij 910. factum id volunt) Dei Matris tutelam ſeligit. 894.

An. 895. Eccleſia Noſtræ Dominæ Condatenſis, anno 740. à Carolo Martello incendium paſſa, pietate & munificentiâ Reigneri, illuſtris Hannoniæ Comitis, redintegratur: at poſt paulò (malum!) à Rollone Dannorum Duce, iterum flammis deditur. 895.

An. 900. Ludouicus Bauarus Imp. Etalenſe in Bauariâ aſceterium ad Virginis Aſſumptæ gloriam erigit, & quæſitâ eius imagine donat. 900.

An. 912. Rollo Normannorum Dannorumque Dux atque famoſus pyrata ad fidem conuerſus, & à Francone Rotomagenſi Archiepiſcopo Baptizatus, permaximas poſſeſſiones Baiocenſis & Ebroicenſis Virginis Eccleſijs impertit. 912.

An. 913. Idem Rollo, Robertus poſteà in Sancto 913.

 fonte

Digitized by Google

fonte nominatus, N. D. Rotomagenſis Baſilicam renouare à fundamentis orditur.

917. *An.* 917. B. Virgo S. Ratbodo Fraiectenſi Epiſcopo infirmâ ægritudine decumbenti apparet & ſolatur.

918. *An.* 918. Ordonius Caſtiliæ Rex Mauris debellatis, perinſignem in Legionenſi opido Baſilicam exſtruit; quam, faciente Fruminio eius loci Pontifice, adiuuantibus alijs vndecim Epiſcopis, Apoſtolorum collegij adinſtar, Virgini-Matri adſcribit, vbi quinquennio expleto vita priuatus ſepelitur.

930. *An.* 930. Cameracum ab Hungaris furioſo aſſultu impetitur; at eorum conatus caſſos reddit auxilium Virginis imploratum.

940. *An.* 940. Alanus, Barbetorte cognomine, Britanniæ Dux, Nannetenſem Eccleſiam, & in eâ Sacerdotes Deiparæ comparat.

944. *An.* 944. Edmundus Anglorum Rex, immensâ liberalitate Glaſtonienſis Virginis Monaſterium perficit.

960. *An.* 960. Inguelranus Cameracenſis & Atrebatenſis Antiſtes, eam Baſilicæ Cameracenſis partem, quæ occiduæ plagæ obuerſa eſt, adhuc iacentem releuat.

S. Oſwaldus 17. Wigornienſis Eccleſiæ in Anglia Epiſcopus, nobile in illa vrbe cœnobium Virginis Mariæ patrocinio credit.

985. *An.* 985. Mons-Ferratus in Longobardiæ regno Marchionatus titulum recipit; cuius Principes elegantiſſi-

gantiſſimis duobus Deiparæ Monaſterijs lubentes exinde verticem decorarunt.

An. 990. S. Fulbertus floret integerrimus B. Virginis laudator. 990.

An. 992. Londinum Regium Angliæ opidum ab impetu Dacorum Virginis auxilio liberatur. 992.

An. 998. Harduinus 37. Nouiodunenſis Epiſcopus vrbem ſuam ſacrâ Virginis æde illuſtrat. 998.

An. 1000. S. Stephanus Hungarorum Rex, immò Apoſtolus, ſe, ſuoſque, adeoque regnum ipſum B. Virginis clientelæ reſignat. 1000.

Conſtantia Roberti primi Gallorum Regis Filia, fundat Monaſterium N. D. Poiſſiacenſis in Diœceſi Carnutenſi.

An. 1001. Caſtellum S. Mariæ Ducatus Cameracenſis in opidi titulum per Ottonem Cæſarem ſublimatur. 1001.

An. 1008. in Traiectenſi Diœceſi Aufridus Pontifex Monaſterium Marianum collocat. 1008.

An. 1017. Canutus Angliæ Rex nominatur. Is Carnotenſi Virgini opes ingentes contulit, eo ſc. tempore, quo Sanctiſſimus Fulbertus eius cathedram Pontifex impleret; cuius ardor in Virginem mirè eluxit, quando eius indefeſsâ curâ, templum cathedrale inchoatum & perfectum tandem fuit. 1017.

An. 1026. B. Thomas Argentolius Eccleſiæ Atrebatenſis Præpoſitus, in ipſo templi gremio ob defenſam iuſtitiam trucidatur. 1026.

An. 1030. Tonitru deorſum detonante N. D. 1030.

Atrebatenſis Baſilica, cum Canonicorum ædibus fulgere percellitur, vaſtumq; perpetitur incendium.

Rudolphi eius Eccleſiæ Theſaurarij in Virginem Atrebatenſem laudatur liberalitas.

Templi Cameracenſis reædificatio, Gerardi Pontificis diligentiâ conſummatur, re ſeptennio antè inchoata.

Henricus, cognomento Niger, imperium adeptus, Baſileæ non ſegniorem operam collocat, Baſilicæ Matri-Virgini ſtatuendæ.

1033. *An.* 1033. Audomaropoli templum B. Virginis (nunc S. Audomari audit) ignibus abſumitur.

1035. *An.* 1035. Herluinus Normannus ex nobili Dannorum ſtirpe oriundus, Beccenſe Monaſterium in Normanniâ, adiuuante Lanfranco Italo, ædificat, Deiparæ nuncupat, inque eo primus Abbas ab Herberto Lexouienſi Pontifice creatur.

1039. *An.* 1039. Moritur S. Stephanus Rex, eiuſque corpus Albam Regalem tranſlatum, in Virginis æde, quam fundarat, glorioſè tumulatur. Henricus 2. Imp. proclamatur. Is voto fuſo Virginitatem Virgini pollicitus, multa & templa, & Monaſteria & votiua alia dona Deiparæ comparat.

1049. *An.* 1049. Idem Henricus temporale Cameracenſis agri Dominum, nullâ, quam pietatis impulſus lege, Lietberto Pontifici eiuſdemque ſucceſſoribus perpetuò futuris reſignat. Quo quaſi tempore Richildis præſtantiſſima Heroina, ac Hannoniæ Comes, non curtâ manu de ſuo cenſu eidem

Eccleſiæ

Digitized by Google

Eccleſiæ impertitur.

An. 1054. Harmannus Contractus, patriâ Sueuus, 1054.
genere nobilis vitâ defungitur, ſcriptis duabus de B.Virgine Antiphonis : SALVE REGINA, MATER MISERICORDIÆ ; & ALMA REDEMPTORIS MATER.

An. 1056. Aldemburgus mediocre in Flādris opi- 1056.
dum, Mariæ cœmiterio nobilitatur, in quo ſola nobilium copora ius ſepulturæ hàbent.

An. 1057. Leofricus nobilis in Anglia Comes, 1057.
Leofuuini Ducis filius, in Couentrenſi Monaſterio quod cum Godiua coniuge conſtruxerat, ac Mariæ, cui deuotiſſimus eſſet, conſecrarat, exanimis ſepelitur.

An. 1061. Remigius Dorkeceſtrenſis in Anglia 1061.
Pontifex, cœnobium Noſtræ Dominæ de Stou, (latinè de loco dices) ædificat; cuius poſteà Monachi in Egnesham tranſmigrarunt.

An. 1063. Einhamenſe iuxta Aldenardam in 1063.
Flandris Monaſterium, Beatæ Virgini conceſſum, Balduinum Lilanum Flandriæ Comitem, auctorem ſuum iactat.

An. 1064. Templum Cameracenſe flammâ ite- 1064.
rum inuaditur.

An. 1065. Meſſinenſe Monaſterium ab Adela Ro- 1065.
berti Gallorū Regis filia, dicti verò Balduini cōiuge, nullis parcēte ſumptibus magnificētiſſimè erigitur. Quam eius liberalitatē Philippus Galliæ Rex, anno proximè ſequente, ratam fixamque habet.

An. 1066.

1066. *An.* 1066. Obit S. Eduardus Anglorum Rex, ſingularis Deiparæ cultor, ac defenſor; cui ſe puerum dicauerat: & quanquam cum Egica matrimonio iunctus, nihilominus, annuente coniuge, illibatam pudicitiam perpetuò coluit.

1067. *An.* 1067. In Normannia templum S. Mariæ in Gemetico à Gulielmo Anglorum Rege conſtruitur, ac Virgini-Matri per Mauritium Rotomagenſem Archiepiſcopum conſecratur.

1070. *An.* 1070. aut per ea ferè tempora, nimirum B. Lietberto Eccleſiam Cameracenſem moderante, Arnulphus Hannoniæ Comes, Virgini Condatenſi tredecim Sacerdotia attribuit; quem nati ex illo Comites, cum Manaſſe Antiſtite inſecuti, ea largitione vſi ſunt, vt prioribus tredecim, alia duodecim Sacerdotia acceſſerint.

Quidam Monachi in agrum Lutzemburgenſem ex Calabria appellentes, Aureæ vallis Monaſterium conſtruunt, ac Deiparæ concedunt; quod quidem anno 1130. Ciſtercienſis ordinis Monachis ceſſit.

Eodem tempore floret Elſinus, alijs Elpinus, Abbas Remenſis in Anglia, Feſti Conceptionis Virgineæ inſtitutor.

1071. *An.* 1071. Londini in Anglia, tectum N. D. ad Arcus, ventorum impetu, cum ſexcentis domibus diſijcitur.

1074. *An.* 1074. Alduuinus, Elfuuinus, ac Remifreidus Prouinciæ Merciorum Monachi in Northimbriam diuinitus miſſi, celeberrimum cœnobium Eboraci

Eboraci Deiparæ conſcribunt.

Eodem tempore in eiuſdem gloriam, ab ijſdem Monachis aliud Dunelmi ſtatuitur.

An. 1076. Baſilica Cameracenſis per Gerardum 1076.
II. Pontificem reponitur.

Eodem anno Petrus Ambianenſis Eremita, modum per calculos precandi fertur primus docuiſſe.

An. 1079. B. Virginis Aquicinctinæ cœnobium 1079.
per Galterum & Sohirum nobiles Duacenſis opidi ciues, in Hannonibus fundatur.

Moritur Adela Meſſinenſis cœnobij fundatrix.

An. 1080. Conradus Epiſcopus Traiectenſis, 1080.
collegium Canonicorum, qui Deiparæ famularentur, conuocat.

Remigius Dorkeceſtrenſis ſeu Lincolnienſis in Anglia Pontifex, Lincolnienſem baſilicam ad faſtigium perducit; cuius ſucceſſor Robertus Bloetius, à Remigij morte (id ille ipſo ſui obitus die facere decreuerat) Deiparæ vouet & ſacrat.

An. 1081. Iuxta Aldemburgum, quoddam Vir- 1081.
ginis Mariæ templum ſignis irradiare incipit.

Eodem anno Statua Virginis Tongrenſis in Aduaticis, primis prodigijs inclareſcit.

Virginis item Aquicinctinæ ædicula ignibus conflagrat.

An. 1083. Conradus Comes Lutzemburgenſis, 1083.
ipſum opidum (Auguſtam Romanduorum Ptolemæus dixit) inſigni Benedictinorum Monaſterio ſub Deiparæ auſpicijs cohoneſtat.

Digitized by Google

1085. *An.* 1085. Carthuſienſis Ordo naſcitur, ac principio vacillans, mira Virginis ope ſolidatur.

1087. *An.* 1087. Gulielmus cognomento Conquæſtor, Anglorum Rex, ac ſingularis Deiparæ cultor, moriens, vltimas preces ac ſpes ſuas apud eam deponit.

1090. *An.* 1090. Euthymius Encomiorum Deiparæ ſertum adornat.

1091. *An.* 1091. Ratbodus Neruiorum Epiſcopus, Brugas Virginis templo diutiùs carere non patitur.

1092. *An.* 1092. Ignariâ peſte, vulgò ſacro igne Tornacum vexatur; cui cladi ſedandæ Ratbodus Pontifex annuam Deiparæ ſupplicationem indicit.

1093. *An.* 1093. Sanctius Aragoniæ Rex, cœnobium N. D. Tomerienſis ad Araurij fl. ripas in Narbonenſi territorio conſtructum, magnificis largitionibus locupletat.

1095. *An.* 1095. Sedente Lamberto Pontifice noſtro, Atrebati in cathedrali templo, Cereus ille per vniuerſam Europam cantatiſſimus, ipsâ Virgine præſente, & donante, Itherij Sanpolani, & Normanni hiſtrionum manibus excipitur; ac innumeri per eum ab Igne Ardente (ſic morbũ qui tunc graſſabatur vocamus) liberãtur. Illum nullâ ſui parte, licet ſæpiculè ardeat, imminutum, immò verò auctum hodieque poſſidemus.

1096. *An.* 1096. in Cõcilio Claromontenſi, Vrbanus II. Papa iubet cottidiano officio aliud Deiparæ copulari, ſimulque Sabbathinum eius officium inſtituit.

Eccleſia Oſcenſis à Maurorum ſpurcitijs expurgata,

gata, Pontificibus ſex adſtantibus, Deiparæ nuncupatur.

An. 1097. in Hiſpaniarum Vrgellitana Diœceſi, ad Nochariam fl. Artaldus, alijs Arnaldus, Pallarienſis Comes, Aſceterium Deiparæ inſtaurat. 1097.

An. 1098. Ordo Ciſtertienſis incunabula ſua Dei Matri commendat. 1098.

An. 1100. D. Anſelmus auxilium Virginis proteſtatur. Eodem anno Sueſſione Galliarum vrbe ad S. Virginis Soccum ſeu Subtalare, innumeri morbis adfecti curantur; adeo, vt intra quindecim dierum ſpatium, centum & tres ab igne ſacro liberati legantur. 1100.

An. 1101. Rotomagi in turri, Butyracea dicta, templi cathedralis Deiparæ ſacri campana ſuſpenditur, Georgij Amboſij Archiepiſcopi donum, cuius pondus, librarum triginta ſex millium, lingua ſeptingentas decem pendente. 1101.

An. 1107. Ligerius Anachorita in litore Furnenſi, loco ſolitario & arenoſo, vitam ducit apprimè ſanctam. Conueniunt ad eum in eandem ſolitudinem viri aliquot religioſi, Sanctitatis ipſius famâ exciti, quibus 20. per annos piè & ſanctè præeſt, conſtructâ cellâ, quam Epiſcopus Morinorum Ioannes in honorem S. Mariæ Virginis conſecrat. Tale Dunenſi cœnobio omnium longè celeberrimo exordium fuit; cui Guilielmus Normannus & Theodoricus Elſatius Comites, primi omnium fundos aliquot ac poſſeſſiones aſſignauerunt. 1107.

1110. *An.*1110. N.D.Laudunenſis templum, & multæ opidi ædes, ſeditione ciuium concitata, Waldrico Pontifice crudeliter prius trucidato, in fauillas exeunt.

Robertus & Clemẽtia ſelectiſſimi Flandriæ Comites,templum Aldenardæ condunt; Mathilde Arnulphi iunioris Aldenardenſis filiâ, & Leberto quodam cum Sigillinde coniuge aream præbentibus. Id Odo Cameracenſis Pontifex, eodem quaſi tempore Deiparæ dedicat.

1113. *An.*1113. Miracula N.D. Laudunenſis ad eius Feretrum progredi incipiunt & ea varia.

Bartholomæus in Waldrici interempti locum ſuffectus, de reſtituendo Laudunenſi templo, ſeriò cogitat, negotiumq́ue incunctanter & animosè orditur.

1115. *An.* 1115. Clareuallenſe Monaſteriũ conſtruitur.

Vitâ defungitur Lambertus Atrebatenſis Epiſcopus. Eius temporibus, quum illius, tum Canonicorum labore & cura ſumptibuſq́ue Atrebatenſis Eccleſia admirabili ſtructurâ faſtuque reſtituitur.

1116. *An.* 1116. Ordo Præmonſtratẽſis oritur.

1118. *An.* 1118. Ioannes Commenus Imperator declaratus, plurima Mariæ benignitate impetrat; quæ eidem referens accepta, non ſe immemorem facto declarat.

Cæſar-Auguſtæ Eccleſia N.D. à Saracenis profanata, Petro Libranâ Epiſcopo ſatagente, ſplendori ſuo reſtituitur, obtento à *Gelaſio* Papa diplomate,

Digitized by Google

plomate, quo coadiuuantibus Indulgentiæ conceduntur.

An. 1121. Is Commenus de Schytis, Deiparæ ope, glorioſè ſuparatis, pompa nobili triumphat. 1121.

An. 1124. Canonici Antuerpienſes ex S. Michaëlis æde, ad eam quæ Mariæ eſt, quamque hodie incolunt, ſeſe conferunt. 1124.

Gulielmus Vercellenſis, Ordinis ſui iacit fundamenta, ſtructo primitùs S. Virginis oratorio, ſiue, vt nonnulli volunt, monaſterio.

Pontiniacenſis Virginis Monaſterium exſurgit.

Conradus & Otto Scheyrenſes Comites Scheyrenſe caſtrum in N. D. cœnobium transformant; quibus repugnans Arnoldus, cuius aliqua pars erat, eam Dæmoni reſignat: obque id facinoris in ſublime per aëra videntibus cunctis tollitur, ac in lacum vicinum deinde præcipitatur.

An. 1125. Guido Ord. Præmonſtr. Monachus, celeberrimum Viconienſe Monaſterium ſtruere aggreditur. 1125.

Godobaldus Traiectenſis Pontifex, par cœnobiorum, virorum vnum, alterum Virginum, ad Virginis Mariæ memoriam, fundat in loco, quem Oeſbroet nuncupant.

An. 1126. Carolus Flandriæ Comes, Brugis in S. Donatiani, ante B. Virginis altare, vnà cum Galtero Locrio eius progeuſtà per Stratenſes trucidatur. 1126.

An. 1129. Monaſterium N. D. Parcenſis iuxta Louanium, Godefridi Barbati Lotharingiæ Ducis, 1129.

D 3 & Loua-

Digitized by Google

& Louanienſis Comitis liberalitate, per Galterum Sancti Martini Laudunenſis Abbatem erigitur.

Plaga Ignis Diuini Carnotum, Pariſios, Sueſſionem, Cameracum & alia multa loca mirabiliter peruadit : ſed mirabiliùs per Dei Genitricem extinguitur.

Rogerius Rogerij Comitis filius, primus & Siciliæ Rex nominatur, & in B.Virginis ædicula Panormi oleo ſacro inungitur.

1130. *An.*1130. Chieruia Hannoniæ vrbecula,ab Atho vno ferè lapide remota, ſacro Mariæ ſacello, Idâ Chieruenſi egregiâ Heroinâ faciente, decoratur.

Hugo Farſitus Canonicus Laudunenſis, Miracula N.D.Laudunenſis & Sueſſionenſis deſcribit, exſtantque MSS.

1131. *An.* 1131. Monaſterium N.D. Bonæ Spei in Aduaticis, à Lietardo Cameracenſi Antiſtite conſecratur.

Extinguitur Henricus primus Angliæ Rex,poſtquam Leſminſtrenſe Aſceterium inter Renetum & Tameſim flumina Deiparæ comparaſſet.

1133. *An.* 1133. Milo triceſimus Morinorum Epiſcopus, Eccleſiam Teruanenſem dedicat.

B.Virginis Aquicinctinæ Eccleſia, ſtructurâ à priori, firmiore reparatâ, in S. Saluatoris & Sacratiſſimæ eius Parentis gloriam à Roberto Atrebatenſi (alij volunt Gerardo Cameracenſi) Epiſcopo conſecratur.

1134. *An.*1134. Tres Galliæ Germani, Hieroſolimitanâ

expedi-

Digitized by Google

expeditione, ſub Godefrido Bullonio, actâ, Ægyptum fortè appellentes, in carcerem, Sultani edicto compinguntur: in quo Deiparæ ſtatuâ ab ipſamet donati, foribus deindè recluſis, ac factâ per Sultanum patriam repetendi poteſtate, viam ineunt, ſacramque Icunculam ſimul deferunt: quam ſignis increbeſcentem, Sacello includunt. Perſeuerant ea; audiunt omnes: Virginem in eo veneraturi accurrunt, aut vota reddituri. Nomen *Noſtræ Dominæ de Lætitia*, ſeu *Exhilaratricis* hodie tenet.

An. 1135. Henricus Anglorum Rex, Gulielmi Conquæſtoris Filius & Hæres, moritur, cœnobio S. Mariæ à Pratis quod Machtildis mater iuxta Rhotomagum inchoarat, ad coronidem perducto, annuoque prouentu non modicùm ornato. 1135.

An. 1137. (alijs 1138.) Truncinienſis Virginis Aſceterium, curãte Iuuano Comite Aloſtano, Præmõſtratenſis Ordinis Monachis incolendũ traditur. 1137.

An. 1138. Morinenſis Eccleſia incendium patitur. 1138.

An. 1139. Theodoricus Alſatius & Sibylla coniunx Flandriæ Principes, B. Bernardi rogatu, Claromarenſe Monaſterium iuxta Audomaropolim Dei Genitrici offerunt. 1139.

Aluiſius Atrebatium Epiſcopus templum Vicorienſæ Deiparæ nuncupat.

An. 1140. Emergunt ſigna N. D. Rupis Amatoris in Caturcenſi pago, copioſore quam centum viginti ſex eorum ſequelâ. 1140.

An. 1141. Hugo Campauenenſis, Paulinatium 1141.

in Ar-

in Arteſia ſoli Comes, nobile N. D. Caricampenſis Monaſterium in eodem tractu inſtruit.

1142. *An.* 1142. Puella quædam Atrebatenſis, à morbo ſecretiore per Virginem in Maiore templo mirabiliter ſanatur

1144. *An.* 1144. Iuuanus Aloſtanus, iam dixi, Comes Monaſterio ſuo Truncinienſi quamplurimas opes impertitur.

Obit Petronilla, Clotarij II. Imp. ſoror, & Florentij II. Hollandiæ Comitis vidua, poſteaquam Rhenoburgenſe Virginum Benedictinarum cœnobium, milliari vno à Lugduno Batauorum olim ſitum, in Virginis-Matris honorem erexiſſet.

1145. *An.* 1145. Eccleſia Lugdunenſis in Gallijs, quamquam reluctantibus nonnullis, Conceptionis Virgineæ feſtum admittit & colit.

1148. *An.* 1148. Eccleſia Cameracenſis rurſus, cum Pontificis palatio, S. Sepulchri & S. Auberti Aſceterijs, magnaque vrbis parte flammis deletur.

In Aduaticis fundatur Eccleſia N. D. Cambronenſis, ſumptu Domini Anſelmi, ex inclyta Traſegnienſium Herôum proſapia oriundi, ac Peronnæ Viromanduorum op. Dynaſtæ.

1152. *An.* 1152. Gerlandus III. Floreffienſis in Leodicenſibus Abbas, Præmonſtratenſes Monachos in Leſſlienſis Virginis Monaſterio collocat.

1153. *An.* 1153. In Coſetanis Hiſpanorum ad Populetũ, cœnobium D. Mariæ Ordinis Ciſtercienſis regali magnificentia conſtructum conſecratur.

An. 1156.

An. 1156. Alexander Pont. Max. & Ludouicus Francorum Rex, Morinenſem Eccleſiam largâ munificentiâ afficiunt. 1156.

An. 1157. Ripacurcienſe in Hiſpanijs monaſterium, à Berengario Bardaxino Viro præpotente, multis poſſeſſionibus augetur. 1157.

An. 1158. Blanca, Sanctij 3. Caſtellæ Regis vxor, morte tollitur, ac in cœnobium N. Dominæ Anagarẽſis, cui paulò antè ſupremum vitæ diem Neſtarenſe opidum donauerat, ſepelienda defertur. 1158.

An. 1163. Theodorico Alſatio rerum Flandricarum potiente, B. Ioſcio Bertinienſis monachus ac Mariæ ſummus cultor, ſub Leone Abbate moritur: ex cuius defuncti ore, auribus, oculis, quinque purpureæ roſæ exſurgunt, quinque aureis literis inſignitæ, quarum prima M. ſecunda A. tertia R. quarta I. quinta A. quæ iunctæ, MARIA quod Deiparæ eſt nomen, intuentium oculis obijciunt. 1163.

Monaſterium horti B. Mariæ Ordinis Præmonſtratenſis, in pago Hallumenſi, ſeſquimilliari à Leouardia, Friſiæ Occidentalis Metropoli, fundatur à B. Frederico eius loci parœco.

An. 1165. Caſtelli, Ducatus Cameracenſis op. Eccleſia Parœcialis, B. Virginis nomini abſcribitur. 1165.

An. 1170. Henricus II. Anglorum Rex, ab infirmitate N. D. Rupis Amatoris ope conualeſcens, eò proficiſcitur, ac reddit vota. 1170.

An. 1173. Traiecti Marianam Baſilicam, magnamque vrbis partem ignis depaſcitur. 1173.

1176. *An.* 1176. Ærdenburgus Flandriæ olim Metropolis, collegio Canonicorum honoratur, id Michaele Tornacenſi Pontifice, in ſacris B. Virginis ædibus collocante.

1177. *An.* 1177. Alexander III. Pont. Max. Xenodochio Charitatis S. Mariæ apud Venetos Indulgentias largitur.

Cirenceſtrienſe Monaſterium apud Anglos olim nobiliſſimum, à Bartholomæo Oxonienſi Pontifice, Deiparæ nuncupatur.

1180. *An.* 1180. Eccleſia noſtræ Dominæ Cantipratenſis in Cameracenſis opidi ſuburbijs eſſe incipit.

1181. *An.* 1181. Alfonſus Luſitaniæ Rex, Eboræ militibus ſub Diuæ Ciſtertienſis vexillis belligerantibus, Auiſium caſtrum cedit.

Eccleſia Aquicinctina in ſplendidiſſimam ſtructuram à fundamentis erigitur, ſub Simone Abbate, cuius primum lapidem poſuit Balduinus Hanoniæ Comes, quamplurimis reditibus annuis Monaſterio attributis.

Philippus Auguſtus ſceptra Gallica capeſſit. Is Mauritio Præſule hortatore Pariſienſis Deiparæ Baſilicam, illam, inquam, quæ hodieque ſupereſt, ingenti operâ ad faſtigium deducit, non ſine maximâ annalis prouentus adiectione.

1182. *An.* 1182. Truncinienſis Virginis templum dedicatur.

In Montis Ætnæ decliui, Monaſterium S. Mariæ Maniacis vocatum, à Margaretâ Siciliæ Reginâ exſtrui-

exſtruitur, inque illo Ordinis Benedictini Aſcetæ includuntur.

An. 1185. Panormi Siciliæ Metropolis, templum cathedrale cura Gualterij Archiepiſcopi, a Gulielmo II. Rege, incredibili magnificentiâ comparatur, ac Deiparæ dedicatur. 1185.

An. 1190. in Siciliâ, iuxta Caſtellum bonum, ſub Marone monte ac gemellis collibus, Monaſterium S. Mariæ à Partu fundatur ab Vlâ, Ioannis Graffæi Partamiæ Domini coniuge. 1190.

Philippus Auguſtus Cœnobium N. Dominæ Boni Portus in Gallijs ædificat. Sunt tamen qui Richardo primo Anglorum Regi, an. 1199. vita functo, eam pietatem deferant.

An. 1192. Balduinus 4. cognomento Animoſus, Hannoniæ Comes; Canonicos de Salâ ſeu Aulâ N. D. Valencenis inſtituit, moriturque 16. Decemb. 1195. quo tempore Decimas quas in Haurenſi villâ annuè legebat, Cameracenſi Eccleſiæ teſtamento legauit. 1192.

An. 1200. Richardus primus Anglorum Rex, denaſcens, ſceptrum Hæredi tranſmittit. Eius cor in N. D. Rotomagenſis Baſilicâ, telluri mandatur, quam viuus Canonicorum collegio ornauerat, quadringentis vini modijs ex annuo reditu aſſignatis. 1200.

Werricus Canonicus Floreffienſis, à Ioanne 5. eius loci Abbate, primus Leffienſis Aſceterij Archimandrita nominatur, cùm hactenus Leffienſes Monachi proprio Præſule caruiſſent.

Digitized by Google

1205. *An.* 1205. Balduinus CP.tanus Flandriæ Comes moritur. Illius frequens in N.D. Curtracenſis templo memoria, cuius fundator prædicatur, & Sacerdotiorum collator.

1207. *An.*1207. S.Hugo Carthuſianus Lincolnienſis in Angliâ Epiſcopus, mortalem hanc vitam cum immortali commutat, ac in æde N. D. Lincolnienſis, quam is viuēs ędificarat ac dicarat, init ſepulcrum.

Albigenſes Virginis Auguſtæ pudori ſummum probrum obtrudunt.

1208. *An.* 1208. Iacobus primus Aragoniæ Rex, cognomento Expugnator naſcitur, & ipſo Purificationis Mariæ, cui totâ vitâ addictiſſimus fuit, ac ſe a pueris vouit, die feſto, baptiſmatis vndis ſacris tingitur, non ſine prodigio emicante diuinitùs.

1209. *An.*1209. Monaſterium S.Mariæ Regalis, Ordinis Ciſtertienſis iuxta Burgos, ab Aldefonſo Regę Caſtellæ conſtruitur.

1212. *An.* 1212. Illuceſcunt miracula N. D. Bononienſis, iuxta Arteſiam.

Ioanna & Agnes Sorores Beginæ, cœnobium Virginis Fontanellæ condunt in agro Valentiano, iuxta Scaldim fl. At eo, ob Virginum multarum concurſum, anguſtiore reddito, aliud capacius an. 1216. ſibi conſtituunt.

Ordo S. Mariæ de Redemptione Captiuorum, per Iacobum Aragoniæ Regem initiatur.

Quidam in annum 1246. differt; alius in annum 1218. reuocat.

Mona-

Monaſterium S. Mariæ ab Arcu in Siciliâ, vrbe Neâ, ſub Friderico Cæſare & Siciliæ Rege, per Iſimbardum Morengiam, & Caram eius coniugem exædificatur, atque Ciſtertienſibus committitur.

An. 1213. Milites de Auis, primum Eboræ nuncupati, per Garſiam de Acâ duplice cenſu aucti, certam Ordinis formam ſub Deiparæ patrocinio excipiunt. 1213.

An. 1214. in Lingonenſi Diœceſi fundatur Monaſterium N. D. de Bonâ Valle. 1214.

An. 1215. Philippus Auguſtus aſceterium in Gallijs meditatur, nomine Noſtræ Dominæ de Victoriâ, ab illâ quam paulò antè de Ottone Cæſare reportarat. 1215.

Atrebati pulcherrima ingenioſiſſimæ ſtructuræ pyramis, ſacro Virginis Cereo recludendo, in minoris fori quaſi vmbilico ſeu meditullio erigitur.

An. 1216. Beatrix Lenſienſis Virgo, Monaſterium Spinæ-locum vocatum, ad Deiparæ laudem, Ioannâ Flandriæ & Hannoniæ Comite, Beatricis conatus liberaliter promouente, conſtruit. 1216.

Erigitur Monaſterium N. D. de Syluâ in Cathalaunenſi Diœceſi.

Dominicanorum Ordo initiatur: Ij Fratres B. Virginis vocantur; quemque habitum gerant, ab ipsâ Virgine monſtratur.

An. 1217. Noſtra Domina de Monte-ſciſſo in Biſuntinenſi Diœceſi exſtruitur. 1217.

Monaſterium N. D. de Bello-Rege in Lingo-

 nenſi

nenſi Diœceſi inſtauratur.

1219. *An.* 1219. Aſceterium N. D. de Spinoſa-valle in Cathalaunenſi Diœceſi ſtabilitur.

In Diœceſi Rhemenſi N. D. de Landanijs componitur.

S. Heduuigis, Sileſiæ Duciſſa, inde Ordinis Ciſtertienſis Monialis, cœnobium Trebnicenſe in B. Virginis ac S. Bartholomæi honorem ædificat. Moritur autem an. 1243.

1220. *An.* 1220. Codex trilinguis effoditur, in quo ſcriptum: *Filius Dei naſcetur ex Virgine Mariâ, & pro ſalute hominum patietur.*

1222. *An.* 1222. in Trecenſi Diœceſi, Monaſterium N. D. de Inſulâ inchoatur, ac tandem conſummatur.

Eodem anno Mauritius Burgenſis Epiſcopus Eccleſiam N. D. inſtaurat.

Toletanæ Eccleſiæ ſtructura à Roderico Archiepiſcopo penitus renouatur, cuius lapis primus, Iulij viceſimâ ponitur.

1223. *An.* 1223. Honorius III. Pont. Max. Franciſcanorum Ordinem approbat.

S. Engelbertus Coloniẽſis Archiepiſcopus Martyrium paſſus, ſingulis quartis ferijs, ad Deiparæ honorem ieiunabat.

Albigenſibus in Gallijs graſſantibus, S. Dominicus Roſarij vſum, à Petro Eremitâ Ambianenſi (vt ſupra an. 1076. notatum eſt) excogitatum quidem, ſed non ſatis euulgatum, non minus fructuosè, quàm gloriosè reſtaurat.

An. 1227.

Digitized by Google

An. 1227. Noſtra Domina de Dei Memoriâ, apud Tullenſes, conſtruitur. 1227.

Gregorius IX. Papa, ſtatuit vt campanæ ad laudes Virginis pulſentur. Quidam id Honorio III. tribuunt.

An. 1230. (alijs 1191.) Ordo Teutonicorum militum tyrocinium ſuum ſub Mariæ clientelâ orditur. 1230.

Ordo S. Mariæ de Redemptione Captiuorum à Gregorio IX. confirmatur.

Brugenſes partem Zonæ B. Virginis ab Waltero Eccleſiæ B. Mariæ de Cingulo, Conſtantinopoli Præpoſito obtinent.

An. 1231. Fundatur Noſtra Domina Valliſcholarium in tractu Leodicenſi. 1231.

In agro Mechlinienſi aſceterium N. Dominæ Vallis-lyliorum fabricatur, ac Virginibus Præmonſtratenſem regulam profeſſis conceditur.

An. 1232. Brugenſes de Vittâ B. Virginis à Moyſe Hieroſolymorum Antiſtite accipiunt. 1232.

An. 1234. Obit Sanctius Nauarræ Rex, ac in Monaſterio N. D. de Roſcida-valle, quod viuens condiderat, tumulatur. 1234.

Petrus Albanenſis Epiſcopus, Cardinalis, & in Germania ſummi Pontificis legatus, Aquicinctinam Eccleſiam, à Balduino Hannoniæ Comite ingenti ſumptu, decori nouo anno 1181. redditam, Domino Saluatori, eiuſque ſacræ Genitrici dedicat.

Refugium ſeu Aſylum N. D. in Aduaticis iuxta Athum, à Ioannâ Flandriæ & Hannoniæ Comite

exſtrui-

exſtruitur; idque Ciſtercienſis Ordinis Virginibus traditur habitandum.

1240. *An.* 1240. Aſceterium Cambronenſe Matri-Virgini nuncupatur.

1243. *An.* 1243. Innocentius IV. Romæ Pontifex creatus, decernit vt Octaua Natiuitatis Mariæ quotannis in Eccleſiâ, celebretur.

Eo ipſo tempore Gulielmus Pariſienſis ſartum tectum Auguſtæ Virginis honorem tuetur.

1245. *An.* 1245. Henricus VII. Imperij moderamen aſſumit, in primis Deiparæ cultoribus, meritò nominandus.

1248. *An.* 1248. Sacellum Regium à B. Ludouico Rege Pariſijs exſtructum, Dei-Parenti per Philippum Bituricenſem Archiepiſcopum dedicatur, ac ſacro eius Lacte à Balduino Imper. CP.tano ad Ludouicum, cum varijs alijs SS. Reliquijs miſſo, magnoperè locupletatur.

Carmelitarum Ordo ſub N. Dominæ præſidijs Chriſto militans, certâ viuendi regulâ formatur, atque per Innocentium IV. approbatur.

1250. *An.* 1250. S. Bonauentura, Speculum ſine maculâ Mariam publicat ac laudat.

1241. *An.* 1251. Alfonſus X. Caſtellæ Rex, cognomento Aſtrologus, Murtiam de Saracenorum manibus ereptam, templo Mariano illuſtrat.

Odeion, ſeu Chorus Eccleſiæ Cameracenſis, Elizabethæ, Andreæ Hungarorum Regis filiæ, liberalitate ſplendidè conſummatur.

An. 1257.

Digitized by Google

An. 1257. Pariſienſis Virginis Baſilicæ pars illa, quâ Auſtrum reſpicit, Kalenſi Latomo inchoatur. 1257.

Eccleſia Parœcialis Noſtræ Dominæ Duacenſis à fundamentis exædificatur.

*An.*1258. Viterbij, Eccleſia Sanctæ Mariæ ad gradus, à Raynaldo Cardinale conſtructa, per Alexandrum IV. Pont. Max. ſacratur. 1258.

Eodem anno, eâdem in vrbe, idem Pontifex Trinitariorum Eccleſiam, ſub S. Virginis patrocinio dicat. Item Margareta Flandriæ & Hannoniæ Comes, ratam habet largitionem, quam Ioanna, eorundem locorum anteà Comes, refugio N. D. in Hannonibus an. 1234. impertierat.

An. 1259. S. Ludouicus Rex ampliſſimum Monaſterium, ſub Dei Genitricis tutelâ Pariſijs ædificat, & Carthuſianâ implet familiâ. 1259.

An. 1260. S. Thomas Aquinas & eius Magiſter B. Albertus, quanta ſit amplitudo Mariani nominis, profundo ſtylo recludunt. 1260.

An. 1262. Eccleſia Caricampenſis, in Sancti Pauli vetuſtiſſimo Arteſiæ Comitatu, Deiparæ conſecratur. 1262.

Dunenſis cœnobij templum, inter Flandriæ præcipua numerandum, à Radulpho Morinorum, & Ioanne Neruiorum Epiſcopis, ſub Theodorico Brabantino Abbate, Noſtræ Dominæ clientelæ inſcribitur.

*An.*1264. Patauij moritur S. Compagnus, primus Prior Sanctimonialium S. Mariæ de Porciliâ. 1264.

F *An.*1267.

1265. *An.* 1265. Carolus Siciliæ Rex, ac Lodouici Gallorum Regis, Germanus, Monaſterium S. Mariæ, à Regali valle ſub Ciſtercienſi regula, in Nolana Diœceſi exſtruit.

1267. *An.* 1267. Macthildis Atrebatenſis & S.Pauli Comes, Miſſam de Beatâ, vt dicimus, in ſui & ſuorum ſolamen aut memoriam, à Monachis N.D. Caricampenſis cottidiè decantari ab Abbate & Conuentu impetrat.

Altera Macthildis, Florentij IV. Hollandiæ & Zelandiæ Comitis vxor, Eccleſiæ Hallenſi Sacram Beatiſſimæ Virginis Imaginem, toto orbe ob innumera Signa diuulgatam, pia liberalitate donat ac vouet.

1268. *An.* 1268. Is, quem dixi, Carolus Siciliæ Rex, nox procul Neapoli, ob deuictum Conradinum, Conradi Alemaniæ Regis, Fratrem, aſceteriũ ſtruit, *Sancta Maria de Victoriâ*, nuncupatum.

1270. *An.* 1270. Thomas Cantipratanus viuit Deiparæ laudator.

Tuda, inter amœniores Gallecíæ ciuitates, templo Mariano decoratur, à Pelagio Correa, Ordinis S. Iacobi Magiſtro, obtentâ de Mauris victoriâ, conſtructo.

Conradus Friſingenſis Eccleſiæ Antiſtes, Monachij in primis Germaniæ ſuperioris op. alteram parœciam (vna tantum in eam vſque ætatem, eaque S.Petri fuerat) ſub Mariæ patrocinio aſſerit.

1271. *An.* 1271. Ioanna Alfonſi Pictonum Comitis Coniunx

Coniunx in B. Virginis Garſienſis apud Hiſpanos cœnobio ſepelitur.

An. 1273. Rodenburgi prodigia ad Virginis Statuam ſacram initium capeſſunt. 1273.

An. 1276. Iacobus primus Aragoniæ Rex, cognomento Expugnator, Hiſpaniam ædibus bis mille ad Deiparæ gloriam conſtructis, clariſſimam relinquit. 1276.

An. 1278. In Hiſpanijs, Aragoniæ regno, Monaſterium *B. Mariæ de Caſuas*, ab Oriâ nobiliſſ. Heroinâ Pallarienſi Comite conſtruitur. 1278.

An. 1279. Diem ſuum obit Margareta Flandriæ Comes, fundatis in Virginis Mariæ honorem quampluribus monaſterijs; in quibus Grœningenſi & Flinenſi; etiam cõuentu Frãciſcanorum in Sluſis; item templis in Darizele, Zoetendale, alibi. 1279.

An. 1286. Gulielmus Iſiacus Atrebatenſis Pontifex, ſancit, vt hebdomadatim Virgineum officium ſub ſemiduplici ſolennitate Diœceſis vniuerſa perſoluat; ſimulque Velum atque Cingulum B. Virginis, vna cum Manna (de quo ante diximus) in argenteam thecam faberrimè compoſitam transfert. 1286.

Iuxta inſulam Mechlinienſem, virorum Monaſterium N. D. de Hanſwicca, ſub B. Patris Auguſtini Regula conſtruitur.

Item Ordo Seruorum B. Mariæ inſtituitur.

An. 1288. Bruxellenſes feſtum auſpicantur, N. D. de Victoriâ appellatum; ob victoriam ex hominum memoria vix olim obliterandam, quam Ioan- 1288.

F 2 nes,

Digitized by Google

nes, hoc nomine primus Lotharingiæ, Brabantiæ & Lemburgiæ Dux de Siuerto Colonienſi Archiepiſcopo, id temporis retulit.

1290. *An.* 1290. Philippus Pulcher Galliarum Rex, in vrbe Regiâ Aſceterium Humilitatis N. D. condit, vulgò, *des Bilettes*, iactatum.

Ordo militum B. Mariæ Monteſæ in Hiſpanijs naſcitur.

Iacobus Morinorum Antiſtes, parœcialem Eccleſiam, recèns Popringæ in Flandris conſtructam Deiparæ nuncupat.

1291. *An.* 1291. Paterna Mariæ domus, ex Paleſtinâ in Illyriam, Angelorum famulitio, deportatur.

1292. *An.* 1292. Moritur Alfonſus tertius Aragonum Rex, ac in Populetanæ Virginis Mariæ cœnobio, quod Raymundus Pater fundarat, is verò ornauerat atque ditarat, telluri mandatur.

1294. *An.* 1294. Eadem ſacra domus ijſdem famulantibus, ex Illyriâ in Marcam Anconitanam, ea Italiæ eſt, transfertur; inde in Germanorum collem.

1295. *An.* 1295. Eadem Deiparæ ædes in Loretano vertice deponitur, hodieque ſedet.

1298. *An.* 1298. Bonifacius VIII. Papa, fertur auctor huius Antiphonæ : *Aue virgo glorioſa.*

1302. *An.* 1302. Philippus Pulcher Poiſſiacenſe Monaſterium à Conſtantia Roberti primi Gallorum Regis coniuge, circa annum 1000. ad Deiparæ gloriam exſtructum reparat, ac Auguſtinianorum Monachorum loco, Dominicanas Virgines ſurrogat.

Macthil-

Macthildis Roberti illuſtris filia Arteſiæ Comitatum capeſſit. Hæc Cereum Atrebatenſem nobis à Deiparâ collatum quampluribus exornauit.

An. 1306. S. Nicolaus Tolentinas ad cœlos migrat. Is ſecundis, quartis & ſextis quibuſque hebdomadæ ferijs, etiam Sabbathis in Deiparæ honorem ieiunabat, pane & aquâ contentus. 1306.

An. 1314. Fridericus III. Imperator renuntiatus, Aſſumptæ Virginis diem ſingulari pietate obſeruabat. 1314.

An. 1319. Margareta Mulés Collegium Octo Sacerdotum, qui alternis vicibus, ſacris operarentur, ad Deiparæ gloriam, Duaci iuxta B. Petri congregat, annuoque ornat cenſu. 1319.

An. 1320. Oliuetanorum Ordo inſtitutus, miro B. Virginis patrocinio defenditur. 1320.

Ioannes XXII. Papa, veſperè Campanam ad Salutationem Angelicam ter pulſari iubet.

An. 1326. Miracula N. D. Chieruienſis iuxta Athum inchoantur, quorum duo ſuprà 60. nuper in lucem emiſſa. 1326.

An. 1332. Signa N.D. Cambronenſis exoriuntur. 1332.

An. 1338. Franciſcus Petrarcha Deiparæ Encomiaſtes, Romæ laureà poeticâ à Benedicto XII. Papâ, adſtantibus purpuratis Patribus & ipsâ vrbe ferè totâ, donatur. 1338.

An. 1346. Morinenſis Virginis Imago, inſigni ſigno edito, famigeratur. 1346.

An. 1348. Beatrix Soetkens Bruxellenſes Dei 1348.

Matris Icone donat, miraculis nobiliſſima.

1349. *An.* 1349. Annua Mariæ Supplicatio Montibus Hannoniæ indicitur. Cauſa, epidemiæ lues, quæ in eo tractu tùnc validè graſſabatur.

1356. *An.* 1356. Pariſienſes Deiparæ vota faciunt pro Ioanne Rege ab Anglis captiuo.

Ordo Annunciatorum B. Virginis, Amedæo Allobrogum Duce, auctore naſcitur.

1365. *An.* 1365. Florentia cathedrali templo, Sanctæ Mariæ Floridæ nuncupato ornatur, cuius Architectus Philippus Brunelleſcus Florentinus, ob admirandam in tanto opere poſitam induſtriam, meruit Hiſtoricorum calamo ſubijci.

1366. *An.* 1366. Gulielmus Wykham collegium in Oxonienſi Academiâ B. Virgini condit.

1371. *An.* 1371. Gregorius XI. Pont. Max. Oliuetanorũ ordinem anno 1320. inſtitutum, ratum habet.

Carolus V. Gallorum Rex, Præſentationis Virgineæ Feſtum regno ſuo inducit.

1378. *An.* 1378. iuxta Catanam Siciliæ vrbem, Aſceterium N.D. à Noua-Luce per Artalum Alagonam Miſtrettæ Comitem, ac Siciliæ Proiuſtitiarium, à fundamentis erigitur, ac Carthuſienſibus primò, indè Benedictinis conceditur.

1383. *An.* 1383. Burburgi in Flandris op. Statua B. Virginis, more puerperæ decumbentis, à ſceleſto quodam Britone gladio petita, largum cruorem fundit; & exinde aliorum ſeries Signorum.

Sacellum B. Virginis in foro Cameracẽſi cõditur.

An. 1385.

An. 1385. Neoportus etiam Flandriæ op. templum parœciale N. D. inſcriptum, pientiſſimo Philippi Audacis Burgundiæ Ducis ac Flandriæ Comitis ſtudio conſequitur. 1385.

An. 1388. Ioannes Galeatius Mediolanenſium Dux, ſua in vrbe, templum maius ſeu cathedrale ædificat; id poſteà Martinus V. Papa ex Concilio Conſtantienſi redux 17. Calend. Nouemb. an. 1400. Deiparæ Virgini conſecrauit. 1388.

An. 1393. quùm primo Calend. Iunias Ludouicus Tornacenſis Pontifex Sluſæ in B. Virginis parœciali templo ſacros ordines conferre meditatur, potior parœciæ pars ignibus abripitur. 1393.

An. 1399. greges Albatorum, mala ſecta, ad 70. millia ex Alpibus in Italiam, duce quodam preſbytero, colluuionis inſtar illabentium, ac Proſam ſeu Rythmum STABAT MATER DOLOROSA, &c. aliaſque orationes fundentium, quòd fictæ huiuſce pietatis paludamento ſuperſtitionum ſuarum labem contegerent, à Bonifacio Pont. Max. puniuntur. 1399.

An. 1400. Ludouicus Tornacenſis, dixi, Pōtifex, annuam S. Virginis ſupplicationem reſtituit. 1400.

Viuit Laurentius Iuſtinianus, Patriarcha Venetus, Mariæ laudator.

An. 1407. Ioannes Canardus Atrebatenſis Pontifex, multa quùm Epiſcopio tùm templo ſuo affert ornamenta. 1407.

An. 1411. Alnoldus Crayenhemius Toparcha in Grobendonck, & Elizabetha Steiubortia coniunx, 1411.

hortum

hortum concluſum Beatæ Mariæ in Herentallenſi, apud Brabantos, opido ſuis ſumptibus ædificant.

1412. *An.* 1412. Hieronymianorum Ordo, cuius patrocinium S. Virgo pridem ſuſceperat, à ſplendore ſuo recedens, per Lupum Hiſpalenſem, Ordinis Generalem ſtudioſè redintegratur.

Sluſæ, Flandriæ op. templum parœciale B. Virgini nuncupatum fulmine percuſſum conflagrat.

1414. *An.* 1414. in agro Aloſtano, pago Leenſi, prodigia ad Deiparæ iconem exſurgunt.

1417. *An.* 1417. iuxta Hannofer Miſnenſis Diœceſis in Saxoniâ opidum, Virginis Sacellum conditur, ob ſigna quæ inibi ad ſacram Statuam ſuam frequèns operatur.

1418. *An.* 1418. Pariſijs, in Vrſorum, nunc S. Maglorij vico, Statua Deiparę cultro icta, ſanguinem emittit.

1426. *An.* 1426. Coloniæ Synagoga Iudæorum expurgatur, fitque nobile Deiparæ ſacellum.

1428. *An.* 1428. Carolo VII. in Gallijs regnante, Eccleſia N. D. Clerienſis Anglorum facibus concrematur.

1431. *An.* 1431. Ordo Velleris Aurei ſub Deiparæ & B. Andreæ auſpicijs, Philippo Burgundiæ Duce auctore exoritur.

Moritur Nummius Pereira Equitum in Luſitania Magiſter, Barceloſij & Oreni Comes, atque Eccleſiæ B. Mariæ ad Villam viciosam in Hiſpanijs fundator.

1432. *An.* 1432. Sodalitas B. Virginis Hallenſis coaleſcit,

leſcit, & à Pont. Max. confirmatur.

An. 1436. Eugenius IV. Papa exquiſitiſſimam Florentinorũ Baſilicam S. Mariæ Reparatæ dictam, ingenti pompa & apparatu conſecrat. 1436.

An. 1438. Albertus II. Imperator ſalutatus, Deiparæ laudes publicitus cum clero, ex templorum ſubſellijs decantat. 1438.

Moritur Hugo Cayetanus Atrebatenſis Epiſcopus. Is Eccleſiæ ſuæ corollas ampliſſimis fornicibus exornauit.

An. 1439. Concilium Baſileenſe cogitur, quùm aliorum, tùm ſtabiliendæ feſtiuitatis Virgineæ Conceptionis causâ. 1439.

An. 1442. Initium ſumunt miracula Sanctæ Virginis Louanienſis, cuius Imago ſacra, in Beati Petri, multo honore colitur. 1442.

An. 1448. Eugenio IV. Papa, Sodalitas Corrigiatorum B. Virginis inſtituitur ſub Gerardo Ariminenſi, Ordinis S. Auguſti Priore Generali. 1448.

An. 1450. Moritur M. Ioannes Furſæus, Cameracenſis Eccleſiæ Archidiaconus. Is Imaginem ſacram, quæ in ea Eccleſia Religioſiſſimè ſeruatur, ac Sancti Lucæ opus creditur eſſe, inibi repoſuit. Eius miracula propediem euulganda ſperamus. 1450.

An. 1451. Nicolaus Pont. Max. Sodalitatem Beatæ Virginis Hallenſis approbat ac Indulgentijs illuſtrat. 1451.

An. 1452. Gulielmus Cardinalis, Eccleſiam Sanctæ Mariæ Annuntiatæ, apud Florentinos, dedicat. 1452.

1455. *An.* 1455. Prodigia N. Dominæ de Ceraſo, in Flandris iuxta Aldenardam, enaſcuntur.

Calixtus Pont. Max. Fidelibus Sacrum B. Virginis Velum eiuſque Cingulum, in Eccleſia Cathedrali Atrebatenſi, vbi ea habentur, Dominica 2. poſt Paſcha piè venerantibus, Indulgentias largitur.

1456. *An.* 1456. B. Dionyſius Carthuſianus, Deiparam ſtylo ſuo adornat.

Faberiana Piceni op. Xenodochio Beatæ Mariæ Ieſu dicto, Vrſino Archiepiſcopo Tarentino, primum lapidem inferente, conſtruitur.

Noſtra Domina Cerſelerenſis iuxta Aldenardam in Flandris, multis prodigijs redditur glorioſa.

1459. *An.* 1459. Quinto Iunij Ædes eiuſdem Dominæ Cerſelerenſis flammis inuaditur; nec tamen ceſſant, reparatâ illâ, in hanc diem miracula.

1461. *An.* 1461. iuxta Amerfordium, Mariæ Burgenſe cœnobium ædificatur.

1464. *An.* 1464. Paulus II. Pont. Max. Præſentationis virgineæ feſtum approbat, ac in Eccleſiâ ſeruari imperat.

1470. *An.* 1470. Minimorum Ordo ſub patrocinij Virginei vmbellâ, ſua ponit exordia.

1472. *An.* 1472. Thuringenſis Virginis Baſilica à B. Bonifacio Archiepiſcopo Maguntino pridem conſtructa, igni cum magnâ vrbis parte inuaditur.

Eccleſia Cameracenſis per Petrum Ranchicurtum denuò conſecratur.

Ludouicus XI. Gallorum Rex, decernit vt meridianâ

Digitized by Google

ridianâ horâ, (ſicut mos ad veſperam inualuerat) ad cāpanæ pulſum vota & laudes Deiparæ offerrentur.

An. 1474. Alanus de Rupe, patria Batauus, Ordine Dominicanus, vitæ diem extremum claudit. Is varias in agro Colonienſi, Roſarij Societates congregauit; eiuſque miracula & pſalterij Mariani compendium deſcripſit. 1474.

An. 1476. Fridericus III. Imperator Societatis Roſarij confirmationem ab Alexandro Epiſcopo Foroiulienſi, & in Germania Legato à latere conſequitur. 1476.

Eodem anno Sixtus IV. Pont. Max. Conceptionis Mariæ Feſtiuitatem toto orbe Chriſtiano ſeruari præcipit.

Anno quaſi eodem, non procul Panormo clariſſ. Siciliæ opido, Monaſterium à Matthæo Agrigentino, illuſtri, ſua tempeſtate, Concionatore, Fratribus Minoribus erigitur, ac Sancta Maria de Ieſu appellatur.

An. 1478. Alanus Brito Dominicani inſtituti Religioſus, vſum Roſarij quaſi antiquatum, pro virili reſtituit: cuius impulſu aut ſuaſu Franciſcus & Margareta Britanniæ Principes, Indulgentias à Sixto IV. Papa, eodem anno obtinent. 1478.

Ludouicus XI. Rex, mille ducentos aureos Virgini Cameracenſi pendit, ad coronam conflandam, quæ vna cum duodecim lancibus argenteis, totidemque luminaribus ſacellum Virgineum diu, noctu illuſtraret.

Digitized by Google

1480. *An.* 1480. Ædes Noſtræ Dominæ Clerienſis ab Anglis vaſtata, per Ludouicum Regem reparatur.

B. Virgo Rhodios milites à Turcarum impetu ſoſpites facit.

Sixtus IV. officium de B. Virginis Conceptione, à Bernardino de Buſto Dominicano compoſitum, approbat.

1484. *An.* 1484. 7. Iulij. Eccleſia Atrebatenſis à Petro Ranchicurto Pontifice conſecratur.

1489. *An.* 1489. Hallum Hannoniæ op. ad irruptione Philippi Cliuij, Mariæ ope miſericorditer ſaluatur.

Caſtrum Mareolanum Virgini Atrebatenſi per ſanctam Bertiliam olim donatum, Ranchicurtus Pontifex à ruina vendicat.

1492. *An.* 1492. Atrebatum Virginis Hallenſis auxilio implorato, verò Principi per Griſardum redditur.

1493. *An.* 1493. Carolus. VIII. Galliarum Rex, non ſpernendum Minoritarum cœnobium ad Ararim fl. exædificat, ac N. Dominæ Angelorum nuncupat.

1497. *An.* 1497. Bernardinus de Buſto Beatam Virginem iuſto volumine celebrat.

1499. *An.* 1499. Pariſijs Ludouico XII. regnante Pons Maximus B. Mariæ inſcriptus, æſtuantis inſolenter Sequanæ fl. impetu multo multorum impendio diſijcitur.

1500. *An.* 1500. Franciſcus Ximenius Archiepiſcopus Toletanus, Theologorum Xenodochium Deiparæ nomini adſcriptum, in Academia Complutenſi, conſtrui iubet; in quo magnâ curâ fouerentur,

ſi qui

ſi qui tenuioris Fortunæ ſtudioſi infirma valetudine tenerentur.

An. 1501. Ioanna Ludouici XI. filia, ac Ludouici XII. Gallorum Regis Coniunx, ſanctitate, & à morte miraculis celebris, Ordinem B. Mariæ nouum ab Alexandro 6. Iulio 2. & Leone 10. Pont. Max. approbatum, inſtituit. 1501.

An. 1506. Idem Ximenius ſodalitatem in vrbe Toletanâ inſtituit, ſub Nomine Conceptionis Beatiſſimæ Virginis. 1506.

Idem omnibus Archiepiſcopatus ſui parœcis ſtrictè præcipit, ſingulis diebus Feſtis & Dominicis, Completorio cantato, parœciarum ſuarum pueros ad Deiparæ ſalutationem ſollicitè conuocent.

An. 1512. Iulius II. Pont. Max. lampadem argenteam Virgini Hallenſi offert. 1512.

An. 1514. Fr. Ximenius vitæ vſum relinquit, inque B. Virginis aſceterium, quod non procul Turrilacunâ is exſtruxerat, ſepeliendus defertur. 1514.

An. 1515. Templum Loretanum Leonis X. Florentini Papæ imperio; aggere, foſsâ, muris & propugnaculis munitur. 1515.

Templum Goenſe ab Alfonſo Albuquercio ad B. Virginis honorem conditum, Alfonſus eius filius reparat, multiſque nobilitat.

An. 1516. Fernandus Ritura, ex Francicâ Calabriæ opido oriundus, oculos per mortem claudit; æde prius iuxta vrbem ſuam, ad Virginis honorem, conſtructâ: iuxta quam poſito ſimul medioeri cœ- 1516.

Digitized by Google

nobio, reliquum vitæ curſum tranſegit.

1519. *An.* 1519. Carolus V. Imperator electus, ac deindè Romæ ſacratus, Virgini Hallenſi Donaria multa contulit.

Franciſcus Melunæus, Iſabellæ Lutzemburgenſis filius, ac Ludouicæ Foixiæ coniunx, maternæ pietatis votum explendi ſtudioſus, Monaſterium Annuntiatarum virginum, Bethuniæ, inſignis Arteſiæ opidi, conſtituit.

1520. *An.* 1520. Societas Roſarij confirmatur à Leone decimo, inde à Clemente VII. Iulio III. Pio IV. & V. Gregorio XIII. & Sixto V. Rom. Pont.

Ioannes Coupignius in B. Eligij, iuxta Atrebatum, Aſceterio Abbas moritur; lege prius datâ & fixâ, cottidiè Miſſa de Virgine ab Aſcetis ſolenniter caneretur.

1521. *An.* 1521. Sacellum N. D. Arienſis in Arteſijs, quod iuxta vrbis muros ſedebat, tollitur, atque in vrbem, loco vbi nunc N. D. Parœciale templum eſt, deponitur.

1524. *An.* 1524. Eraſmus Roterodamus, in Colloquijs ſuis B. Virgini petulanter illudit.

1527. *An.* 1527. Pariſijs Iconomachi cuiuſdam audacia, B. Virginis Imago caput truncatur; in cuius facinoris animaduerſionem Franciſcus Rex, ſe omninò præſtantem exhibet.

1532. *An.* 1532. Saccæ, veteris ad Lybici maris oram Siciliæ opidi, Franciſcus Fazellus Cœnobiũ S. Mariæ de Itria fundat, ac Dominicanis Virginibus aſſignat.

Duaci

Duaci B.Virginis Mariæ Statua,ad S.Petri, ſignis irradiare incipit.

*An.*1533. Antuerpienſe templum incendium patitur. Delphis Batauorum op. trium Deiparæ Iconum prodigia per Belgicam inclareſcunt. 1533.

An. 1534. Patres Societatis Ieſu numero nouem, iįque huiuſce Sodalitij primi, ipſo Aſſumptæ Deiparæ die, in Pariſienſis opidi ſuburbio, Religionis votum emittunt, ac ſingulari labori ſe accingunt. 1534.

*An.*1543. Sacellum N.D.Arienſis in Parœcialem Eccleſiam tranſmutatur. 1543.

An. 1546. Petrus Auratus officium de Virginis Sponſalibus (eo ex parte vtitur Eccleſia Atrebatenſis) componit, ſollicitatque Paulum III.Pont.Max. vt auctoritate ſuâ id probare velit. 1546.

Patres Concilij Tridentini Conceptionis Mariæ Feſtiuitatem approbant.

An. 1550. Henricus 2. Gallorum Rex, Deiparæ Statuam Argenteam, cum 4. eiuſdem metalli Lampadibus prægrandibus, vrbi ſuæ Bononienſi in Picardia impertit. 1550.

An. 1553. Vrbs Morinorum cum peruetuſto & cathedrali Deiparæ templo, extremo ſui fato exſcinditur. 1553.

An. 1556. Feſtum Sponſaliorum B. Virginis in Eccleſiâ Atrebatenſi inſtituitur. 1556.

An. 1558. Eccleſiæ Caricampenſis campanile & tectum, fulmine percuſſa pereunt. 1558.

An. 1559. Eccleſia Antuerpienſis fit cathedralis. 1559.

An. 1565.

Digitized by Google

1565. *An.* 1565. Mater Tireſia Ieſu, mulier planè mirabilis, conuocatis aliquot Virginibus, Carmelitanum ordinem, approbante Pio V. Pont. Max. ad priſtinum rigorem, ſupra ſexus ſortem, reuocat, variaque per Hiſpanias Monaſteria ſui ſequacibus ædificat.

1566. *An.* 1566. Antuerpiæ in Fratrum Minorum templo, Iconomachi Deiparæ Imaginem fruſtra deturbare laborant, ipsâ ſe Virgine defendente.

1567. *An.* 1567. Cæleſtini ordinis Religioſi, Præſentationis B. Virginis feſtum ſub Duplici officio celebrare aggrediuntur.

1571. *An.* 1571. Octob. 7. dùm Supplicatio Sodalium Roſarij Romæ, Pio Pontifice imperante circumagitur, Ioannes Auſtriacus, nunquam auditâ priſcis ſæculis gloriâ, ad Echynadas de Turcis triumphat.

1572. *An.* 1572. tectum Eccleſiæ Atrebatenſis, cum minore campanili, mira nolarum harmoniâ reſono, triſti incendio conſumitur.

1573. *An.* 1573. Gregorius XIII. Pont. Max. Feſtum Roſarij Dominica Octobris prima ſeruari præcipit.

1574. *An.* 1574. vitâ defungitur D. Franciſcus Richardotus Atrebatium Pontifex. Is Eccleſiam ſuam Cathedralem dealbari curauit ac multis auxit ornamentis.

1577. *An.* 1577. in celebri quodam Flandriæ pago, à Gandauo IV. milliaribus diſtincto (Flandri Lokeren, Latini Locrum vocitant) Deiparæ ſtatua memorandum prodigium operatur.

Elionora

Elionora Santonia Panormitana Xenodochium *Anno Chriſti.*
ampliſſimum Neapoli, pauperibus Virginibus dotandis inſtitutum, S. Mariæ Annunciatæ nomine inſcribit, adiunctis quater mille ducatis annui cenſus. Panormitani abs Epidimiæ lue, Virginis Loretanæ benignitate, liberati reddunt vota.

Viuit R. P. Petrus Caniſius ſummus Mariani decoris aſſertor.

An. 1580. Sacra Noſtræ Dominæ Zichemienſis 1580.
Statua, ab ſæculo per opilionem quendam fortè reperta, ac in Monte-Acuto relicta, neſcio quo caſu perditur.

Altera illa quam Beatrix Soetkens anno 1348. Bruxellanis donauerat, inualeſcente Iconoclaſtarum furore etiam perditur.

Hallenſe opidum Virgine protegente, Oliuerius Tempelius fruſtrà aggreditur.

Diuæ Cantipratenſis Aſceterium, bellorum iniuriâ deuaſtatur.

An. 1581. Lugdunenſes peſtis contagione miſe- 1581.
rè affictantur; ſed fuſo ad Virginem Loretanam voto, ex tempore liberantur.

Iuxta Lillam, celeberrimum hodiè Flandriæ Emporium, prodigia Noſtræ Dominæ Loënſis naſcuntur ac perſeuerant.

An. 1584. R. P. Claudius Aquauiua Patrum So- 1584.
cietatis IESV Præpoſitus Generalis, à Gregorio XIII. Papa, Annuntiationis Virgineæ Societatem impetrat, innumeris priuilegijs deinde ador-

Anno Chriſti. natam. Quo factum, vt omnes pene Orbis Academias, aliaſque vrbes Societas hæc peruaſerit.

1585. *An.* 1535. Feſtum Præſentationis B. Virginis per Sixtum V. reſtituitur.

1586. *An.* 1586. Altera Deiparæ Imago, in Aſpricolle ſeu Monte-Acuto, iuxta Zichemium, in ſublatæ locum ſufficitur.

Sixtus V. Loretanam Eccleſiam, ex Collegiata facit cathedralem.

1591. *An.* 1591. Ædes Noſtræ Dominæ Loënſis, iuxta Lilam Flandriæ Galicanæ caput, erigitur.

1594. *An.* 1594. Officium Recollectionis Feſtorum B. Virginis Louanij ordinatur, & à Summo Pontifice approbatum, excuditur.

1595. *An.* 1595. In Pedemontanis iuxta Mondouienſe op. multa Miracula Virgo operatur.

1597. *An.* 1597. Clemens VIII. Pont. Max. plenarias, vt vocant, Indulgentias, ad decennium ijs elargitur, qui certis diebus Sacellum Atrebatenſe, in quo Cereus ille Sacer ſeruatur, piè viſitarint.

1599. *An.* 1599. Eædem ad annos viginti, ab eodem, Societati Hallenſi conceſſæ.

Matthias Boſſemius Duaceñ. Academiæ Cancellarius moritur, Seminario ſub B. Virginis tutelâ, ea in vrbe conſtituto.

1600. *An.* 1600. ALBERTVS & ISABELLA Belgicæ Principes, Atrebatenſem Cereum coràm venerantur, ac de illo participant.

Moritur Dominus Matthæus Moullartius memorabi-

morabilis Antiſtes noſter; non reijcienda pecu- *Anno Christi.*
niæ ſummâ, tecto Cathedralis Eccleſiæ releuando, legatâ.

An. 1602. Chorus Eccleſiæ Noſtræ D. Arienſis forma venuſtiore & ampliore donatur. 1602.

An. 1603. Dom. Euſtarius Bayartius Abbas Caricampenſis, Eccleſiæ ſuæ campanile ſpectanda pyramide reſtituit, maioremque nudati Templi partem lamellis cæruleis inſigniter veſtit. 1603.

Bruxellani & Antuerpienſes peſte vexati, Zichemienſis Virginis fauore ſoſpitantur; cuius neutiquàm immemores, miſſis donis votorum ſe liberaliter liberant.

Longæ-villæ Duciſſa, Eccleſiam Noſtræ Dominæ de Campis, iuris ſui emptione factam, lamellis ſeu ſectilis laminæ tabulis retegit; ac Monaſterio auctam, Carmelitici Inſtituti Virginibus perpetuò habitandam tradit.

An. 1604. Atrebati in templo Cathedrali, prodigia ad quandam Deiparæ Imaginem, cui à Floribus nomen, renouantur. 1604.

Iuſtus Lipſius Virginem Hallenſem ſtylo celebrat.

Zichemienſis Virginis Sacellum, à Matthiâ Houio Archiepiſcopo Mechlinienſi ſacratur.

Duaci, Monaſterium Noſtræ Dominæ de Pace Benedictinis Virginibus, ad priſtinum Ordinis rigorem regreſſis, conceditur.

An. 1605. Iuſtus Lipſius quam Virgini Hallenſi 1605.

Anno Chriſti. operam dederat, eandem Zichemienſi impertit.

1606. *An.* 1606. Atrebatenſe templum damnum ingens patitur, ſæuiente non alias auditâ per Europam ventorum procellâ.

Magna Literarum iactura orbi Belgico per mortem eripitur Magnus Lipſius. Flete Muſæ.

FINIS.

Laus Deo Opt. Max. & Sacratiſſimæ eius Parenti Mariæ ſemper Virgini.

ERRORES.

Paginâ 4. *lineâ* 25. *Parœcias. pag.* 19. *lin.* 2. *Barcinonenſi. pag.* 22. *lin.* 2. *fulgure. & lin.* 25. *Dominium. pag.* 23. *lin.* 9. *corpora. pag.* 29. *lin.* 4. *ſuperatis.*

Digitized by Google

NOTÆ.

BEneuole Lector, veniam præfatus; quia, vt humanum eſt, aliquādo amouenda commiſi; *Nemo namque*, ait ille, *tam fœlix, qui non ſubiectus ſit errori: & hoc non dementis eſt proprium, verùm hominis;* aut admouenda omiſi: *Alius alio*, ſcribit alter, *plura inuenire poteſt, nemo omnia*: Breuiculas haſce Notas affero; vberiùs facturus, benignè ab ijs monitus, quibus oculi perſpicaciores; & laxiores mànus. Moneri velle & parere, decori duco: contrà, dedecori. Hoc fac quiſque cordatus es; & gratiæ huius editionem alteram, quæ in foribus eſt, participa, eius immemorem haud futuram; atque optimè vale.

AD LIB. I. CAP. 18.

D*Ruydæ Galli Arboribus litabāt.*] Sāctiùs illud, quod de B. Virgine prædixerint; & Priſci Comitis induxerint in animum, Statuam Templumq; ei dare. Id Nicolaus Naucelius Doctor Medicus, in Parecbaſi de mirabili Natiuitate D. N. Ieſu Chriſti, c. 11. talibus teſtatur: *Annalium Carnutenſium hiſtoria de Druydibus (ij fuere olim Gallorum Magi, ſeu Sapientes, eo potiſſimum tractu, inter lucos verſari ſoliti) certò memorat & conſtanter affirmat, homines religionis atque omnium ſcientiarum peritos, Chriſti Aduentum præſenſiſſe, & præuidiſſe. Quorum imbutus doctrinâ Comes Carnutenſis, nomine Priſcus, Statuam erexit Virginis-Matris, Puerum in ſinu geſtantis: eidemque Virgini pariture templum conſecrauit à Godefrido Montis-Lerici Comite communibus impenſis adiutus, Chriſti Aduentùm lon-*

Digitized by Google

tum longè ante humano generi ſalutarem præſtolatus, meritoque veneratus. Hactenus ille. Excuſus eſt liber Andegaui anno 1593.

AD CAP. 25.

NOno, Carolo Magno Imperante.] Idiotam ad Caroli Magni tépora retuli, ex Doctorũ Pariſienſium ſenſu; qui in Bibliotheca Sanctorum Patrum, Impreſ.1.Centenario 7.ſic notarunt;& multi calculum eorum ſecuti; in quibus Illuſtriſſimus Cardinalis Robertus Bellarminus: ſigno eius verba: *Habemus octauò vetuſtum auctorem, cognomine Idiotum, qui paulò poſt an. Domini D.CCC. floruit. Is enim in contemplatione Mariæ &c.* Habentur l.4. de amiſſione gratiæ, c.15. Verùm ſunt qui eum recentiorem eſſe arbitrentur; vt qui S.Bernardi non modò doctrinâ, ſed etiam ſtylo delectetur, ſcriptiſque immiſceat. Sit exéplo Libellus *de Statu Religioſo*, eius opus. In hanc ſententiam eunt R.D. Gul. Eſtius S. T. D. Primarius Duaci; R. D. Georg. Coluenerius ibid. Profeſſor; & R.P. Ioan. Maior.Soc.Ieſu Theol.hodieque ſuperſtites. Itaque Idiotæ, pro iſto æuo, ſubſtituo Haymonem, qui an. Chriſti 834.eſt denatus. Is in Apocalypſim ſcribens; *O quam gaudens eſt*, exclamat, *eius obitus, qui Mariæ, dum viueret, ſedulus fuit & deuotus*! Ex Nicolai Lyrani Codice in Pſalm. Dauid. ſcribentis.

AD LIB. 2. CAP. 11.

ORiginem ſuam & progreſſum Dei Matri debet.] Quid quod ipſe ſitus Vrbis, Virgini, Sexto Zodiaci ſigno, Auguſtum menſem inſidenti, & hæc inferiora

influenti,

influenti, rectè AVGVSTA NOSTRA ad ſuperiora adſurgente; reſpondeat, quaſi eius influxu ſacro perpetuò alitæ & fotæ? Id enim egregius Guicciardinus, in *Belgicâ* ſuâ, tit. *Antuerpia* adnotauit.

Ad quadringentos ſexaginta ſex pedes.] Is Guicciardinus 420.ſolummodò tribuit; quâ Campanæ, minoribus grandioribuſque computatis, tres ſupra triginta contineantur. De ipsâ autem templi Dedicatione, in antiquis eius vrbis archiuis verſus iſti reperiuntur:

Vndecies centum ductis & ſex quater annis
Virginis à partu conciliante reum;
Burchardus Præſul hac atria, nec minus aram
Sacrauit, &c. Ibid.

AD CAP. 19.

ANno 542. *Secundum Baronium.*] Eius verba ſunt *Fuit hic* (S.Vedaſtus) *ordinatus Epiſcopus à S. Remigio Rhemenſi Epiſcopo, an. Domini* 542. *Sedit vſq; ad an.* 570. *quo ex hac vita migrauit, vt ſcribit Sigebertus in Chronico, &c.* Qui ſupputus ſi tenendus, octo & viginti tantum annos, Atrebatibus præfuit. Verùm diutiùs egiſſe Pontificem, vetera Cathedralis Eccleſiæ Monuméta MSS. expreſsè aſſerunt; in quibus legimus: *Reparatis Templorum ædificijs, maximè autem Atrebatenſi Eccleſiâ reædificatâ propter Aram Dei Genitricis integram inuentam, præfatus Dei Sacerdos Vedaſtus in ipſa pacificè ſedit, ipſamq;, diuinâ auxiliante gratiâ, rexit Eccleſiam annis circiter quadraginta, &c.*

Ipſe Rex Theodoricus ex rebus proprijs.] De liberalitatis hujus cauſsâ, ita in ijſdem monumentis: *Theodoricus*

Digitized by Google

ricus Fracorum Rex, cum Ebroino Maiore domus ſuæ, S. Leodegarium Auguſtodunenſem Epiſcopum, poſt multa tormenta, in territorio Atrebatenſi, in loco, qui adhuc vocatur [a] SYLVA S. LEODEGARII, *decollari fecit. Pro cuius ſceleris ſatisfactione; maximè S. Vindiciano interueniente, præfatus Rex ad vſus Canonicorum Eccleſiæ Atrebatenſis, Villas* BASSEVX; FRESNICOVRT; AIX ...... FAMPOV, & BOYELLE *cum omni libertate conceßit.*

[a] Gal. *Le Bois de Sainct Legier.*

AD CAP. 32.

EOdem, ni fallar, in opido, Fridericus Barbaroſſa an. 1152. Imperator ſalutatus, Collegium Canonicorum, Clientelæ Virgineæ nuncupatorum aggregauit; idque, Pontificis Maximi Imperio, in culpæ piamentũ, quâ ob tragicum, in Mediolanenſis opidi funere, quod patrarat, facinus erat infectus. Guicciardinus, vbi ſuprà in Traiecto.

AD LIB. 3. CAP. 7.

A*D reuerentiam Matris eius Glorioſæ Virginis.*] Id Marchantius in ſua Flandria l. 3. etiam verbis hiſce notauit. *Philippus Bonus ipſo nuptiarum die* (Brugæ celebratæ ſunt) *Ordinem Aurei Velleris inſtituit; propter amorem, vt ait, erga Nobilem ſtatum dignitatis Equeſtris, ad gloriam Omnipotentis Creatoris & Redemptoris, laudemque Virginis Dei Matris, Sanctique Andreæ Apoſtoli Martyriſq́;, ad exaltationem fidei, Sanctæq́; Eccleſiæ & virtutum bonorũq́; morum excitationem, exemplo Gedeonis, &c.*

AD CAP. 24. pag. 223. lin. 15.

TOlle, *Martyr generoſiſsimus.*

AD CAP. 66. pag. 264. lin. 25.

Sic lege:

SIc lege: quod Ordinis Benedictini Monachi poſtmodùm incoluerunt. In illo Grallonus, quum fato conceſſiſſet, ſepulcrum accepit, & eiuſmodi Epitaphium, &c.

AD CAP. 82.

NOn igitur poſt mariti mortem primùm id Adela aggreſſa eſt.]Eodem facit illud Molani in natt.SS.Belgij, Iul. 3. *Sancti Sidronij Corpus* (ſcribit) *qui ſub Aureliano Principe martyrio eſt coronatus, Româ allatum eſt Meſſenas, ab Adela filia Roberti Regis, & Coniuge Balduini Pij Comitis Flandriæ. Quo loco anno milleſimo ſexageſimo quinto inſtituit Canonicorum Collegium, & Benedictinarum Monaſterium; vbi etiam ſacrum velamen, marito orbata accepit.* Sic Molanus; & conformiter quidam libellus antiquus Gallicè MSS. cuius participem me fecit N. V. Ferdinand. Cardeuaquius Atreb. Vide Aub. Miræi Origines cœnob. Belgic. c. 53.

AD CAP. 85.

SVbijciatur: Eſt & Aquæcurtenſe cœnobium, in Arteſiæ finibus, Picardiæ conterminum, Ordinis olim Aroaſienſis, nunc S. Auguſtini, Deiparæ ſacrũ. Fundauit Odo Preſbyter & Anachoreta, an. circiter 1101. Sacrauit Lãbertus Põtifex noſter & vectigalibus auxit. De illo in Chronico noſtro Atreb.

AD LIB. 4. CAP. 61.

IBi *Præputium Dominicum*. Idque ex mente Cãpegij: alij alibi eſſe ſcribunt; in quibus Matthæus Weſtmonaſterienſis, in Floribus hiſtoriarum, ad annum Chriſti primũ. *Octauo die* (ſcribit) *circunciditur Chriſtus;*

cuius Præputium ab Angelo, Carolo Magno dicitur delatum in Templum Domini, in Hieruſalem, & ab eo tranſlatum Aquiſgranum; & poſtea à Carolo Caluo, poſitũ in Eccleſia Saluatoris apud Caroſium, & ibidem reuerenter obſeruatum.

AD CAP. 76.

IBi *Campana, quæ prodigio olim, &c.*] Id tale eſt: Quùm naufragio periclitantes, huius Diuæ præſidium implorarent; audita ſæpè, nullo impellente aut agitante, dare & latè diffundere ſonum. Ex Campegio l. de Sanctis Gall. locis.

AD CAP. 78.

NOſtra *D. de Plantis.*] Id loci ſedet, non procul à Ponte, cui de S.Spiritu nomen. Ibi B.Virginis Imago, miraculis clara, quam à meſſoribus fruges declinantibus ferunt repertam.

Liſlæ-Barbæ.] Semi milliari abs Lugduno recedit, ad Ararim fl. ſita. Ibi, vt piè creditur, Cyphus Smaragdinus, ex quo Chriſtus fertur in vltimâ Cœnâ bibiſſe; iuxtìm verò Abbatia.

Vallis-Floridæ.] Eſt Prioratus, ſeptimo lapide ab eodem opido abiunctus. Eius Icuncula ſub Iunipero, quæ in fonte, ad montium hinc inde capita attollentium radices, lympido riguoque, Hyeme mediâ floreſcebat (inde loco nomen) abs pueris aquas haurientibus, dicitur inuenta. Inde connaſcentibus prodigijs, ibidem ſacellum conſtructum abs accolis. In cæteris, quæ ibi Diua operatur, calculo laborantibus, præſentem ſæpè confert ſanitatem.

AD CAP. 99.

Subij-

SVbijciatur nouum Caput, pro N. D. Perroenſi, quæ idiomate patrio, eoque noſtro Dv PERROY nominatur; ad Bethunienſis opidi (eius l. 3. c. 90. meminimus) muros percelebris. Illius Sacellum Robertus Atrebatium & Bethunæorum Dominus (Aduocatum olim vocabant) an. 1100. exædificauit. Inde coniunctis, ad Religionis formam, per Gulielmum Roberti filium & Hæredem, ædibus, atque annuo non ſpernendo vectigali attributo; Aſcetis in B. Eligij monte agentibus, eò conuocatis ceſſit; vbi ſub Priore, Chriſto Domino, eiuſque Beatiſſimæ Matri iugiter deſeruirent.

AD LIB. 5. CAP. 33.

F*Vſus.*] Inſcribe *Penſum*; & ita corrige in textu. Cui *Glomus* eiuſdem Virginis rectè iungatur; quod in Aduaticis, opido Huo, audio ſeruari, filo ſacris Deiparæ digitis diducto preſſoque prorſus decorũ. Rel. R. P. Ioan. à Caſtro Soc. Ieſu Rel. & Eccleſiaſtæ.

CAP. 34.

L*Ampadem accenſam retinuerunt.*] Id ex Pinello hauſimus, qui quùm Fugæ, tùm Loci ſic meminit. *Poſt longum & laborioſum iter, Maria tandem peruenit in Ægyptum: diſtat enim vnde illa diſceſſerat, duodecim dierum bene longorum itinere. Quã in viã veriſimile eſt, auctore Ianſenio, expendiſſe Mariã ea, quæ diuinã inſpiratione reſeruarat, ex muneribus à Magis ante acceptis. Sedem autem fixit in ditione, quæ dicitur Matarea, ibique manſit ad quinque circiter annos: quo tẽpore labore ſuo & Sponſi Ioſeph aluit & educauit Chriſtum Dominum. In domo, quam hæc Societas incoluit, adhuc*

viſitur

viſitur Fons Aquæ ſalientis miraculoſus. Cernitur quoque Hortulus, in quo olim extitere nonnullæ exiguæ frutices, precioſo balſamo ſtillantes. Hoc loco Ægyptij ad conſeruandam talium habitatorum memoriam, vſque ad annum 1160. Lampadem accenſam retinuerunt. Vide ad hæc lib. 4. cap. 13. & lib. 5. cap. 36.

AD LIB. 6. CAP. 23.

GVlielmus ab Iſaico, &c.* Is, inquam, Sabbathinum officium in Diœceſi ſua celebrari præcepit; ſed, vt notaui, ſub Semiduplici penſo. Nam iam ante Robertus, & is eiuſdem Sedis Pontifex, qui Gulielmi Fatum, annis centum ſexaginta duobus (obijt namque anno 1131.) præuenit, B. Virginis Officium, in Maiori Æde cottidie decantari ordinarat; Vrbani Pont. Max. imperium ſecutus, qui in Claromontanâ Synodo, anno 1096. coactâ, id ita fieri dederat in mandatis. Sic de illo Eccl. Atrebaten. tabulæ: *Robertus genere Atrebatenſis, &c. Horas B. Mariæ in Conuentu Canonicorum decantari primus elaborauit.*

AD

AD CHRONICON.

AD annum 500. Arcanaldum, Clodouæi Francorum Regis Palatinum retuli, ex ſenſu quum Guicciardini, tum alterius Viri doctiſſimi amici noſtri; quorum ille in ſua Coſmographia Belgica, tit. *Duacum*; hic in elegante Duacenæ Ciuitatis delineatione, quæ exſtat ità notauerunt. Cæterum putem centum poſt annos, immò adhuc longè plures egiſſe illum in viuis. Fuit namque Arcanaldus Sigefridi, qui S. Bertham, & B. Adalbaldi qui S. Rictrudem habuere Coniuges, Frater; vt Chronicon Marchianenſe, Molanus in Natt. alijque paſſim teſtantur. Porrò S. Rictrudis anno circiter 630. Marchianenſe, & S. Bertha anno 682. Blangiacenſe Monaſteria Benedictinis Virginibus adpararunt. De quibus vide operis huius lib. 2. cap. 16. & lib. 3. cap. 86. & A. Miræi Origines. Erroris autem eius cauſſa, quod non nulli Gallicanarum rerum Scriptores, Clodouæum, qui ſecundus hoc nomine Rex fuit, primum nominent; & qui tertius, ſecundum. Qui tamen error, (ſcribit Ioannes Tilletius) eſt tolerandus, ne in legendis eius Regni Hiſtoricis, maior irrepat confuſio. Regnare autem Clodouæus (cuius verè Palatinus, iſte Arcanaldus) cepit anno 646. Vide allegatum Tilletium, libro de Regibus Franciæ, Pariſijs

anno 1602. Gallicè excuſo; pag. 29. quem & Ludouicum vocat, Neuſtriæ ſeu Franciæ Occidentalis Regem.

Ad annum 1290. Ordinem Militum B. Mariæ Monteſæ dixi inſtitutum, idque pro mente Hieronymi Blancæ. Referas ad annum 1212. conformiter ad illa, quæ lib. 3. cap. 5. notauimus.

ERROR.

Paginâ 61. lineâ 10. quiſquis.

Digitized by Google

TOTIVS OPERIS INDEX.

A.

AARONIS MITRA. Paginâ. 418.
Abagarus Rex Edeſſæ Chriſti Imagine donatur. 490.
Ægypti Templa Mariæ ſacra. 350. & ſeqq.
Ægyptiorum Sacerdotes, Hierophantæ dicti. 44. Deiparæ Imaginem coluerunt ante Chriſti Aduentum. 45. Eorum Simulacra corruunt. 45. & 350.
Ærdemburgenſe templũ. 447.
Aërienſe templum. 450.
Æthiopia templum Virginis habet. 352.
Ætas B. Virginis 644. & ſeqq.
Africæ templa Mariæ ſacra. 350. & ſeqq.
Agrigentinum templum. 400.
Albæ ſeu Planetæ B. Ilefonſo per B. Virg. datæ. 93. 556. &c.
S. Alberti magni de B. Virgine Elogium. 61.
Alberti 2. Auſtriaci Imper. in B. Virg. affectio. 70.
Alberti Principis noſtri in B. Virg. ſtudium & pietas. 74. & 75.
Albigenſium impudentia. 10. audacia in Gallijs cõpreſſa. 679. & ſeqq.
Albumazar Aſtrologus Chaldæorum Deiparæ ortum præuidet. 45.
Alcairum templo Virgineo celebre. 351.
Alcoranus Mahumetanorũ. 27.
Aldeburgenſe templum. 447.
Aldenardenſe templum. ibid.
Alexandria æde Virginea nobilis. 351.
S. Alfonſi Hiſpaniarum Regis in B. Virginem deuotio. 73. Ordinem militũ conſcribit. 189.
Alfonſi 6. & 10. Hiſpan. Regg. in B. Virg. pietas. 358. & 366.
Alma Redemptoris Mater, &c. 704.
Alſatia Monaſterio Virgineo illuſtris. 247.
S. Amati Corpus Duacũ transfertur. 127. eius templum

Digitized by Google

anno 1602. Gallicè excuſo; pag. 29. quem & Ludouícum vocat, Neuſtriæ ſeu Franciæ Occidentalis Regem.

Ad annum 1290. Ordinem Militum B. Mariæ Monteſæ dixi inſtitutum, idque pro mente Hieronymi Blancæ. Referas ad annum 1212. conformiter ad illa, quæ lib. 3. cap. 5. notauimus.

ERROR.

Paginâ 61. *lineâ* 10. *quiſquis.*

Digitized by Google

TOTIVS OPERIS INDEX.

A.

AARONIS MITRA. Paginâ. 418.
Abagarus Rex Edeſſæ Chriſti Imagine donatur. 490.
Ægypti Templa Mariæ ſacra. 350. & ſeqq.
Ægyptiorum Sacerdotes, Hierophantæ dicti. 44. Deiparæ Imaginem coluerunt ante Chriſti Aduentum. 45. Eorum Simulacra corruunt. 45. & 350.
Ærdemburgenſe templũ. 447.
Aërienſe templum. 450.
Æthiopia templum Virginis habet. 352.
Ætas B. Virginis 644. & ſeqq.
Africæ templa Mariæ ſacra. 350. & ſeqq.
Agrigentinum templum. 400.
Albæ ſeu Planetæ B. Illefonſo per B. Virg. datæ. 93. 556. &c.
S. Alberti magni de B. Virgine Elogium. 61.
Alberti 2. Auſtriaci Imper. in B. Virg. affectio. 70.
Alberti Principis noſtri in B. Virg. ſtudium & pietas. 74. & 75.
Albigenſium impudentia. 10. audacia in Gallijs cõpreſſa. 679. & ſeqq.
Albumazar Aſtrologus Chaldæorum Deiparæ ortum prævidet. 45.
Alcairum templo Virgineo celebre. 351.
Alcoranus Mahumetanorũ. 27.
Aldeburgenſe templum. 447.
Aldenardenſe templum. ibid.
Alexandria æde Virginea nobilis. 351.
S. Alfonſi Hiſpaniarum Regis in B. Virginem deuotio. 73. Ordinem militũ conſcribit. 189.
Alfonſi 6. & 10. Hiſpan. Regg. in B. Virg. pietas. 358. & 366.
Alma Redemptoris Mater, &c. 704.
Alſatia Monaſterio Virgineo illuſtris. 247.
S. Amati Corpus Duacũ transfertur. 127. eius templum

Digitized by Google

Duacenſe. ibid.
Ambianum opidum, eiuſque templum. 416.
Amedæus Allobrogum Dux, Ordinem Annuntiatorũ militum conſcribit. 193.
Anabaptiſtæ Hæretici. 9.
Anatolij Supplicium. 16.
Ancona Deiparæ ſacra. 96.
Andegauum opidum eiuſque templa. 417.
Angeli B. Gregorio Sacris operanti reſpondent. 376. Natiuitatis B. V. Feſtum celebrant. 617. etiam Aſſumptionis. 640. vindictæ diuinæ adminiſtri. 702.
Anglia Virgineo cultui addicta. 106. eius templa 441. & ſeqq. Monaſteria 265. & ſeqq. prima in Occidente Conceptionis Virgineæ Feſtum celebrat 108. & 611. eius Reges Deiparæ addicti. 72.
Anglorum hodiè impudentia. 618. & 619.
Anicienſe templum. 418.
Annulus B. Virginis. 202. 543. & ſeq.
Annuntiatio B. Virginis media nocte contigit. 718. Eius feſtum 625. & ſeqq. Icon ſeu hiſtoria reſtituta 508. & ſeqq. Ordo 220. Monaſterium 235. Xenodochium 314. & ſeqq. Sodalitas. 681.
Annuntiatorũ militũ Ordo 193.
B. Anſelmi de B. Virgine Encomium 61. Feſti Conceptionis auctor 609.
Antiocheni ob violatam Imperat. Statuam puniti 501. eorum templum. 448.
Antiphonæ B. Mariæ Virg. 701.
Antuerpia Mariæ Ciuitas 110. & ſeqq.
Apelles hæreticus. 5.
Apollinaris hæreticus. ibid.
Apollinis templum. 411.
Apoſtoli Deiparæ ædes in Sacellum conuertunt. 338. & ſeq.
Apparitiones B. Virginis 2. 16. 20. 137. 165. 194. 199. 202. 208. & ſeqq. 212. 217. & ſeqq. 222. 225. 273. 341. 354. 402. 444. 712.
Aquarum Ambulones. 17.
Aquiſgranum templo Virgineo celebre. 68. & 407. Induſio Virgineo donatum. 527. ibi Carolus Magnus quieſcit 68.
Ara cœli Romæ in Capitolio. 41. & ſeq.
Arbor ad Chriſti præſentiam verticem declinat. 351. & 549.
Archyſtadienſe templum. 409.
N. D. Ardetium Sacellũ Atreb. 449. Feſtum 663.
Argentoratum in Deiparæ tutela 101. eius templum 71. & 410.
Argillerenſe templum. 417.
Argonautæ templum Rheæ Syluiæ ſtatuunt. 38.
Arriani Virg. ope ſuperati. 99.
Arte-

Arteſia. 133.
Aſiæ templa 344. & ſeqq.
Aſſumptionis B. Virginis feſtum 639. & ſeqq. Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 520.
S. Athanaſij de B. Virgine Elogium. 50.
Athenis templum Mineruæ Iaſon conſtruit. 40.
Atrebatum Virginis Mariæ opidum; eius antiquitas, Diœceſis, templum, varijque euentus. 133. & ſeqq.
Audomaropolis eiuſque templa 146. & ſeqq.
Aue Maris Stella. 698.
Aue Regina Cœlorum. 704.
Auenionenſe templum 439.
Auguſtales Sacerdotes. 259.
Auguſtæ Vindelicorum templum. 413.
S. Auguſtini de B. Virgine Elogium. 59.
Auguſtinianæ Virgines. 530.
Auguſtoritum Deiparæ auxilio à proditione ſaluum. 105.
Aurelianenſe templum. 418.
Auſcienſe templum. 440.
Auſtriacorum Principum in B. Virginem pietas. 70. 74. 244.

B.

Bayocenſe templum. 440.
Balaami benedictio. 22.
Balduini Animoſi Hānon. Com. in B. Virg. pietas 160.
Balneum Puteolanum. 320.
Balſami Hortus. 547.
Baptiſmus Chriſti. 633.
Barcinona eiuſq; templum. 227. & 366.
Baſilienſe templum. 411.
S. Baſilij de B. Virgine Elogium. 58.
Baſiliſcus Romā fugatus. 199. & 642.
Bauariæ templa 412. Monaſteria 245. & ſeq.
Bauarorum Principū in B. Virginis pietas 74.
V. Bedæ de B. Virg. Elogium 51.
Belgica ſeu Belgium in Deiparæ tutela 109. & ſeqq. eius templa 446. & ſeqq.
S. Benedicti Carcer 312. eius Ordo 197. & ſeqq. Ordinis tricesies ſepties mille Monaſteria. 226.
S. Bernardus B. Virginis Encomiaſtes. 53. eiuſd. Sacellanus & Actuarius. 202.
S. Bertiliæ in B. Virginem affectio. 77. & 135.
Bethleem templa quatuor. 344.
Bethunia opidum. 295.
Blaſphemi in Deiparam puniti. 13. & ſeqq. & 246.
Bohemiæ templum. 474.
S. Bonauenturæ de B. Virgine Elogium. 60.
Boni-deſiderij templum. 420.
S. Bonifacius Archyſtadium op. inſtaurat. 409.
Bononienſis Comitatus & ciuitas Deiparæ ſacra. 73. & 105.

eius templum. 420.
Brabantiæ opida. 110. & ſeqq.
Brachmanes Indiæ Philoſophi. 46. & 350.
Broucburgenſe templum. 451.
Bruga eiuſque templum. 122.
S. Bruno. 204.
Bruxella Mariæ deuota. 118.
Burdegalenſe templum. 420. & ſeqq.

C.

CÆcitas ſanata. 699.
Cæſar-Auguſtana templa 341. 354. & ſeq. Ciuitas ab aggreſſu Maurorum per Virginem libera. 354.
Cæſar-Auguſtus ex oraculo diſcit Chriſtum natum. 41.
Calabriæ templum. 392.
Calcutij templum Deiparæ ſacrum. 347. ibi Virginis Imago. 46.
Caluini impietas. 9. mors. 17.
Cameracum B. Virginis opidũ; eius templum varijq; euentus. 148. & ſeqq.
Camerinenſe templum. 400.
Campana incredibilis magnitudinis Rotomagi. 437. etiam Pariſijs. 335.
Campanæ pulſus ad Deiparæ laudes à quo inſtitutus. 73. 715. & ſeqq.
Campenſe templum. 422.
Campidunenſe templum. 68.
Cananorenſe templum. 348.
Candaces Regina Ægypti. 352.
Candela; vide, Cerei.
Canticum Mariæ, Magnificat, &c. 708. & ſeqq.
Canutus ſeu Cnuto Anglorum Rex. 423.
Cappadociæ templum. 405.
Capilli B. Virginis. 525.
Captiuorũ Redẽptio. 190. & ſeq.
Carcer S. Benedicti. 312.
Carmelitarũ Ordo. 212. & ſeqq. domus Virgineæ cuſtodes 396
Carmelitæ Harlemenſes. 163.
Carmelus mons templo inſtructus. 340.
Carnotenſe templum. 429. Ibi Induſium Virgineum. 526.
Caroli Magni in B. Virginem pietas. 67. Aquiſgrani quieſcit. 68. templa conſtruit. 68. 407. & ſeq.
Caroli Quinti Auſtriaci Imp. in B. Virginem pietas. 70.
Carolus Caluus Gall. Rex Comitatus titulum Hollandiæ tribuit. 161.
D. Caroli Flandriæ Comitis in B. Virg. pietas. 74. eius Martyrium. 126.
Carthaginenſe templum. 352.
Carthuſienſis Ordo. 204.
Caſſellenſe templum. 441.
Caſtellum Cameracenſe. 153. & ſeq.
Caſulæ ſeu Albæ tres tribus per B. Virg. allatæ. 360. 556. 560.
Cayphas Prophetat. 21.
Cerdo Hæreticus. 5.
Cerea-

Digitized by Google

Cerealia Romanorum. 637.
Cerei prodigioſi in Hiſpan. 230. & 366. In Italia. 376. & 640.
Cereorum vſus in feſto Purificationis. 636. & ſeqq.
Cereus Atrebatenſis. 137. 449. 561. 663.
Cereus Clariacenſis verſatilis. 425.
Cereus Pariſienſis. 103.
Ceruæ humanum officium. 78.
Chalcoprateion Bizãtiorum. 76.
Chaldæi de Deipara, antequam naſceretur edocti. 45.
Cherſelerenſis Virg. ædes. 452.
Chieruenſe templum. ibid.
Chinczi Chinarũ opidi Deiparæ Imago in honore 46. Chinarum templum. 348.
Chirotheca B. Virg. 148. & 544.
Chriſti mox Humanitas mox Diuinitas negata. 5. & ſeq. eius effigies ſex expreſſæ. 490. & ſeqq.
Cingulum B. Virg. vide Zona.
Ciſterciẽſis Ordo. 201. eius Monaſteria mille octingenta. 226.
Clariacenſe templum. 424.
Claromõtenſe tẽplum in Francia. 425. in Polonia. 415. in Sicilia. 401.
Cliuiæ templum. 414.
Clodouæus 1. Gall. Rex. Chriſtianus Argentorati templum Deiparæ condit. 71. & 410.
Cluniacenſis Ordo. 200.
Cœmiteriũ Aldẽburgenſe. 447.
Collegia Anglorum. 107. Pariſienſium. 104. Octo Sacerdotum Duaci. 129. Societatis Ieſu ducẽta quadraginta quinque. 225.
Colliridianorum deliria. 5.
Coloniæ B. Virg. ædes. 408. Monaſteria. 240. & ſeq.
Columna Iaſpidea in Hiſpanijs 93. 341. 552.
Comites S. Pauli Mariæ ſtudioſi 293.
Compendienſe templum. 424.
Cõcept. B. Virg. Feſtum. 607. & ſeqq. eius Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 563. & ſeqq.
Condatenſe templum. 453.
Coniuratio Stratenſiũ in Carolum Principem. 125.
Conſtantinopolis B. Virg. ſacra. 67. 98. & ſeq. peſte afflicta. 633. & ſeq.
Conſtantini Magni in B. Virg. pietas. 66. & 402.
Cõſtantini Copronimi hypotipoſis & impietas. 12. mors 20.
Corpus Chriſti furtim Traiecti ablatum. 166. cultro ictum ſanguinem mittit. 258.
Corpus Mariæ cœlo donatum. 522. 647. & ſeqq.
Crecquianorum Heroum in B. Virg. pietas. 295.
Cunæ Chriſti. 565.
Curtracenſe templum. 455.
S. Cypriani de B. Virgine elogium. 30.

S. Cyrilli de B. Virgine Elogium. 58.

D.

DÆmon Imagines Deiparæ odit. 499. fugatur à Virgine. 273. 699.
Dedicatio templi Atrebatenſis. 138. Cameracenſis. 151. Teruanenſis. 141. Aldenardenſis. 448. Maſſilienſis. 543. N. D. Reparatæ apud Florentinos. 388. Monaſterij Clareuallenſis. 203. vrbis Conſtantinopolitanæ. 99.
Depoſitionis Veſtimẽtorum & Zonæ B. Virg. Feſta. 664.
Deſponſationis B. Virginis Feſtum. 622.
Dianæ templum. 409.
Diœceſes Belgicæ Deiparæ ſacræ. 109.
S. Diogenes Atreb. Epiſc. eiuſque cædes. 134.
S. Dionyſij Areopagitæ Epiſtola 496. & ſeq. eius in Francia Monaſterium. 249.
D. Dionyſij Carthuſiani de B. Virgine Elogium. 54.
Dodonæum Oraculum. 37.
Dolanum templum. 439.
Dolorum Mariæ Feſtum. 655.
S. Dominici in comprimendis Albigenſibus feruor. 679.
Dominicanorum Ordo. 200. & ſeqq. cœnobia quater mille centum quadraginta tria. 226.
Domus B. Virginis. 95. & 525. fit templum. 338. 393. & ſeqq.
Dordracenſe templum. 102.
Druydæ Gallorum Sacerdotes. 37. & 423.
Duacum opidum eiuſque varia loca Deiparæ ſacra. 127. & ſeqq.
S. Dunſtanus. 712.

E.

EBroicenſe templum. 440.
Edeſſæ templum. 345.
Eduardi Angl. Reg. in B. Virg. pietas. 72.
S. Elizabethæ Reuelatio. 652. & ſeqq.
Elizabethæ Anglicanæ impudentia. 618.
Encenia opidi Antuerpiẽſis. 115. & 666. Duacenſis 128. & 666. Hallenſis 110. & 676. Louanienſis. 118. & 665. Cameracenſis. 666.
Enſiferorum Ordo. 189.
Epiphaniæ Feſtum. 633.
Epiſtolæ B. Virg. 549. & ſeqq.
Eraſmus dictus Semichriſtianus; eiuſq; cum Luthero Syncretiſmus. 7. Antilogia. 23.
Erfordienſe templum. 408.
Expectationis B. Virginis Feſtum. 626.

F.

FAſciolæ Chriſti. 565.
Feretrum B. Mariæ. 420. & 555.
Feſta B. Virg. 607. & ſeqq.

Feſtum

Feſtum Inuentionis Manticæ B. Virg. 201.
Ficus è lauro nata. 38.
Flandriæ opida. 121. & ſeqq.
Florentiæ templa. 387.
Fontes miraculoſi. 377. 403. 513. 545. & ſeqq. 673.
S. Franciſci in B. Virg. pietas. 211. eius Ordo. 210. cœnobia ſexagies mille. 226.
Francia in Deiparæ tutela. 103. eius Monaſteria. 249. templa. 415.
Frãciſcus Petrarcha à Pont. Max. laurea donatur. 54.
Friderici Auſtriaci in Deiparam pietas. 70.
Frigionaria congregatio. 219.
Fuga Chriſti in Ægyptum. 45. & 350. vbi latuerit. 351.
Fuga Ieremiæ Prophetæ in Ægyptum. 44.
Fuſus B. Virginis. 545.

G.

GAllorum Dij Arbores inhabitare crediti. 37.
Galterij Ordo. 193.
Galteri Locrij in Principem ſuũ fides & cædes. 125. & ſeq.
Gaudiorum Mariæ Feſtum. 657. & ſeqq.
Gedeonis Vellus. 196.
S. Genouefæ Brabantinæ in B. Virg. pietas. 78.
Germaniæ opida in Deiparæ clientela. 101. Monaſteria. 240. templa. 407. & 412.
Gethſemani templo B. Virg. ornatur. 345.
Gladius Miſſæ Sacrificio adiunctus. 410.
Godefridi Lotharingiæ Ducis in B. Virg. pietas. 119.
Godefridus Bullonius. 187.
Goẽnſe templum. 348.
Goſnayenſe Monaſterium. 206.
Græcia Deiparæ ſacra. 98. eius templa. 402.
S. Gregorij Magni in B. Virg. pietas. 65. Duæ Virg. Imag. ab eo quibus datæ. 365. Ei celebrãti Angeli reſpondent. 376.
S. Gregorij Thaumaturgi de B. Virg. Elogium. 57.
Guadalupanum templum. 364.
Gulielmitarum Ordo. 206.
Gymnaſia, vide, Collegia.

H.

HAbsburgẽſium Comitũ in B. Virg. pietas. 243.
Hadriani Sexti Pont. Max. corpus nouo ſepulcro à Carolo. 5. Cæſare donatum. 383.
Hæretici diabolo peiores. 4. eorum ſcripta non ſeruanda. 16. punitio. 15. & ſeqq. inconſtantia. 22.
Hallũ opidũ, eius tẽplum, varijque euentus. 66. 73. 120. 156. eius Encænia. 675.
Hannonia. 155.
S. Helenæ in B. Virg. deuotio. 76. ei templa condit & inſtaurat. 339. 344. &c.

Hemorroiſſa Chriſti Imaginem æream ſtatuit. 491.
Henrici Caſti Imp. in B. Virg. affectus. 68.
Heraclij Imp. in B. Virg. fiducia. 101.
Herbipolenſe templum. 409.
Heremus Heluetiorum. 313. tredecim aliæ Montis-Sertati. 226.
Hermannus Contractus. 703. & ſeqq.
Hermes Triſmegiſtus. 350.
Hermopolis templo Virgineo celebris. 350.
S. Hieronymi de B. Virg. Elogium. 60.
Hieronymianorum Ordo. 218.
Hierophantæ Ægyptiorum Sacerdotes. 45.
Hieroſolymorum obſidio & cædes. 18. Vrbis recuperatio. 187. & 215.
Hiſpalenſe templum. 361.
Hiſpania in Deiparæ tutela. 91. & 341. eius templa. 341. 353. & ſeqq. Monaſteria. 226. & ſeqq. Primas Toletanus Archiepiſcopus. 359.
Hollandiæ templa. 162.
Hortus S. Mariæ in Friſia. 309.
Hũgariæ Regnum Deiparæ ſacrum 71. & 97. templum. 413.
Hyberniæ templum. 445.
Hymni B. Virginis. 698. & ſeqq.
Hymnus I. Lipſij. 465.

I.

S. IAcobus Adelphotheos cognominatus; eiuſque de B. Virg. encomium. 49. Hiſpanorum eſt Apoſtolus. 91. Struxit apud eos templum. 341.
Iacobus Expugnator Aragoniæ Rex, duos Militum Ordines cõſcripſit. 190. & 192. bis mille ædes Deiparæ cõparauit. 353.
Iapones Imaginis B. Virg. cultores. 46. & 349. ad fidem conuerſi. 223. Feſtum Viſitationis Virgineæ colunt. 631.
Idola Ægyptiorũ corruunt. 45.
Idola Chinenſium. 349.
Ieiunium Sabbathinum. 673. & ſeq.
Ieremias in Ægyptum fugit, & ibi prophetat. 44.
B. Ignatius Ordinis Societ. Ieſu inſtitutor. 223.
Ignis diuini lues ſopita. 132. 137. 152. & 449.
S. Illefonſus Toletanus Epiſcopus. 199. de Hæreticis triumphat. 6. planetam ſeu albam à B. Virgine accipit. 93.
Imagines templis neceſſariæ. 485.
Imago Chriſti, ipſo adhuc in terris viſibiliter verſante, ſexies expreſſa. 490. & ſeqq.
Imagines B. Virg. quanti fecerint Imperatores. 68. & ſeq.
Imagines B. Virg. à S. Luca depictæ. 93. 487.

Imago

Imago Deiparæ Romæ miraculis illuſtris. 65. & 376.
Imaginis Deiparæ præſentia victoriæ habitæ. 106. Conſtantinopolis à Sarracenorum obſidione liberatur. 100. Heraclius Imperator Perſas debellat. 101. Alfonſus Hiſp. Rex, de Mauris & Sarracenis triumphat. 94.
Imago Deiparæ in triumphum ducta. 69. Alexium alloquitur. 345. Apud Turcas & Sarracenos in honore. 27. item apud Ægyptios vel ante Christi Aduentum. 45. item Calicutij, in Chinis & India. 46. 224. 346.
Imagines Deiparæ varijs alijs locis miraculis illuſtres:
Anicienſis, vulgò de Puteo. 418.
Antuerpienſis. 116.
Argillerenſis. 417.
Atrebatenſis, cui à Floribus nomen. 110.
Audomarenſis. 148.
Aurelianenſis. 418.
Bononienſis. 106. & 420.
Broucburgenſis. 451.
Bruxellenſis. 119.
Cæſar-Auguſtana. 354.
Caldiſurnenſis. 419.
Camberonenſis. 297.
Cameracenſis. 152.
Cherſelerenſis. 452.
Chieruenſis. 452.
Conſtantinopolitana. 672.
Delphenſes tres in Hollandia. 163.
Dordracenſis. 162.
Duacenſis. 129.
Graueſandenſis. 163.
Guadalupana. 364.
Hallenſis. 156.
Harlemenſis. 163.
de Lætitia. 428.
Leenſis. 448.
Locrenſis. 456.
Loenſis. 455.
Louanienſis. 117.
Montis-Serrati. 227.
de Nemore iuxta Atreb. 457.
Rodenburgenſis. 459.
Rupis Amatoris. 438.
Ruſſeauillenſis. 295.
Saxoniæ. 414.
Scheidamenſis. 164.
Teruanenſis. 145.
Tornacenſis. 132.
Tungrenſis. 462.
Viluordienſis. 463.
Zichemienſis. 116. 120. 463. & ſeq. &c.
Imperatorum in B. Virg. ſtudium. 66.
Inconſtantia Hæreticorum. 22.
Indi ad fidem conuerſi. 223.
Indiæ templa. 347.
Induſium Domini. 424. & 566.
Induſia B. Virginis. 167. 526. & ſeq.
Induſium ſanguinolentum. 145.
Ingenij ruditas erudita. 2.

Inſulæ Mariæ nomine & monumentis celebres. 77. 170. 311. 392.
Inſulæ natantes. 146. 294.
S. Ioannes Apoſtolus Deiparæ templa componit. 343.
S. Ioannes Damaſcenus Mariæ laudator. 51. ei dextera reſtituitur. 2.
Ioannis Auſtriaci Encomium & de Turcis Victoria. 668.
Ioannis Griſardi Atrebatij memorandum facinus. 139.
Ioannes Guarinus Anachoreta. 227.
S. Ioſcio Aſceta Bertinicus. 199. & 710.
S. Ioſeph. Mariæ ſponſus, an ſenex pingendus. 506.
S. Irenæi de B. Virgine elogium. 50.
Iſabellæ Auſtriæ Principis Noſtræ in B. Virginem affectio. 74.
Italia Deiparæ ſacra. 95. eius Monaſteria. 233. templa. 371.
Iudeorum cæcitas, obſtinatio & punitio. 18. eorum cum Paganis & Hæreticis Syncretiſmus. 3. Synagoga Coloniæ. 408. horribiles eorum in Mariam voces. 9. in Chriſti effigiem à Nicodemo expreſſam iniurij. 492.
Iudæus Corpus Domini cultro impetit. 258. Imagini Deiparæ haſtam infigit. 298.
Iudicij extremi Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 520.
Iuliani Apoſtatæ Hypotypoſis & impietas. 11. Chriſti Imaginem ab Hemorroiſſa erectam deijcit. 491. eius mors. 20. & 405.
Iurandi per B. Virginem cui mos. 73.
Iuſtiniani Imperat. in B. Virg. Zelus. 67. ei templa condit. 344. 345. 352.
Iuſtitium Sabbathinum. 72.

K.

Kalendarium feſtorum B. Virg. 583.
Kalendarium feſtorum Anglicanum. 106.
Kalendarij ad Formam Tabernaop. Germ. conſtructa. 411.
S. Kilianus B. Vedaſto familiaris. 409. Gotzbertum Herbipolēſem principem ad fidem conuertit. 410.

L.

Lac B. Virginis. 167. 524. & ſeq.
Lacus prodigioſus. 295.
Lampas Argentea B. Virgini Hallenſi à Iuliano Pont. Max. ſacra. 66.
Languētibus in Purgatorio, &c. Proſa. 714.
Lapides aliquot ſacri. 547. & ſeq.
Laudunenſe templum. 425.
Lectus B. Virg. 525.

Leenſis

Leenſis ædes iuxta Aloſtũ. 364.
Leo Imp. duo templa Deiparæ ædificat. 402.
Leonis Iſauri improbitas. 11. mors. 21.
Leopoldi Auſtrij in B. Virg. pietas. 244.
Leonardienſis Epiſcopatus. 160.
Liber trilinguis non procul Toleto terra erutus. 48.
Liberij baſilica Romæ. 273.
Lidericus primus Flandr. Saltuarius Brugenſe ſtruit opidum & in eo Deiparæ templum. 122.
Lincolnienſe templum. 442.
Liſſæ-barbæ templum. 441.
Liturgia S. Iacobi. 49.
Liuonia Chriſto acquiſita. 189.
Loenſis ædes. 455.
Londinum ab aggreſſu Dacorum ſoſpitatum. 107. eius templum. 441.
Loretani templi initia & progreſſus. 352.
Loldunenſe cœnobium. 163.
Lotharingia Monaſterio N. D. illuſtris. 247.
Louanium. 117. Eius Encænia. 665.
B. Lucas Imagin. Chriſti & Deiparæ pictor. 494. 487.
S. Ludouicus Gall. Rex Pariſijs Sacellũ Deiparæ ſtruxit. 435.
Ludouici Pij & Lud. Bauari in B. Virg. deuotio. 68.
Ludouici XI. Gall. Rex. in B. Virg. affectio. 73.
Lugdunum à cõtagione ſaluum 105. Feſtum Conceptionis in Gall. opidis primum ſeruat. 611.
Lumina prodigioſa. 366. & 368.
Lunæ Maria comparatur. 582.
Lunæ & Solis templum. 363.
Lupercaliorum Feſta. 635.
Luſitania templ. Virg. celebris. 362. & 364.
Luſtrationes Romanorum. 637.
Lutheri ſtupiditas & Hæreſis. 8. eius cum Eraſmo collatio. 7. cõmentum de Annũtiatione B. Virg. 508. Mors. 17.
Luxuria punita. 612.
Lybia templo Virgineo clara. 351.

M.

Mahumetæ de Deipara elogium. 27. Mahumetani Mariæ cultores. 26.
Manna Atrebatenſe. 134. 535. 538.
Mantica B. Virginis eiuſque feſtum. 201.
Mareolenſe Monaſteriũ in Arteſia. 77. & 136.
Maria in Hiſpaniam Angelorum famulitio defertur. 91.
Mariæburgum op. 102. & 180.
Marioma ſtiges rectè mortis damnantur. 500.
Martyrum omnium primũ templum Romæ. 378. eorum feſtum. 661.

Maſſilienſe templum. 343.
Mater Tireſia Ieſu. 216.
S. Maurontus Deiparæ ſtudioſus. 128.
Mechlinia op. 168.
Medrolanenſe templum 384.
Melitæ inſulæ templum. 392.
Meměto ſalutis auctor. &c. 700.
S. Mercurius Iulianum Apoſtatam haſta transfodit. 405.
Milites de Auis 189.
Milites S.Mariæ Monteſæ. 192.
Milites Teutones. 187.
Minimorum Ordo. 219.
Mineruæ templum Athenis cõſtructum. 40.
Miraculum Manetis hæretici. 15.
Miſſa de B.Virgine. 170.205.711. & ſeqq.
Miſſæ ſacrificio vbi gladius adiũgitur. 410. id Angeli cantu honorant. 376. vbi S. Petrus primò peregit. 339.
Moguntinum templum. 412.
Monachium templo Mariæ honeſtatum. ibid.
Monaſteria B. Virg. ſacra; vide libro tertio à pagina. 225. vſque.313. & catalogum ad eius libri calcem.
Monaſteriũ Auilenſe. 216. Brugenſe. 126. Clareuallenſe. 203. Cluniacenſe. 200. de Hãſuicca 168. Malonienſe. 169. Moliſmenſe. 201. de Pace. 130.
Monaſteriũ Virginũ primũ. 186.
Monaſterium opidum. 102.
Monialium B. Virgo exemplar, & Antiſtita. 186.
Mons Noſtræ Dominæ Herbipoli. 410. Martyrum. 223. Regalis in Sicilia. 399.
Montis Clari ſeu Clarimontis templum in Sicilia. 401. in Polonia. 415. in Francia. 425.
Montis Erycij in Sicilia templum. 401.
Montis Eſquilini templũ. 373.
Montis-Ferrati Monaſteria. 233.
Montis-Serrati Monaſteriũ. 226. templum. 367.
Montis-Virginis Monaſterium. 206.
Montis Zichemienſis Sacra Statua & ædes. 463.
Mons loco ſuo miraculosè amotus. 394.
Morientis Virginis Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 518.
Mortui pueri reſurrectio. 170.

N.

Namurcum opidum. 168.
Nannetenſe templũ. 428.
Natalis dies Elizabethæ Anglicanæ. 618.
Natiuitatis B. Virginis Feſtum. 614.
Nazarenum Deiparæ templum. 338.
Neapolitanũ Regnum. 207. eius templa. 389.
N. D. de Nemore templum iuxta Atrebatum. 457.

Neome-

Digitized by Google

Neomeniæ Feſtum apud Iudæos. 694.
Neoportanum templum. 458.
Neſtorij Hæretici blaſphemia. 6. inconſtantia & mors. 15.
Nicodemus Chriſti faciem ad viuum expreſſit. 492.
S. Nicolai apparitio. 610.
Niues prodigioſæ. 374.
N.D. ad Niues Feſtum. 664.
Nolanum templum. 391.
S. Norbertus Præmonſtratenſis Ord. Fundator. 203.
Nouiomenſe templum. 430.
Numiſmata varia Deiparæ Imagine ſignata. 96. & 103.

O.

Obſidio Hieroſolymæ. 18. Obſidiones fruſtrandæ Deipara protegente. 100.107. 148. 526. &c.
Obſtetrix parienti Virgini nulla adfuit. 511.
Officium feſtorum B. Virg. 694. & ſeqq.
Officium Hebdomadarium B. Virg. à quo inſtitutum. 128. Sabbathinum. 673. & 696.
O glorioſa Domina, &c. 699.
Olei fons. 377.
Oleum vngẽdis Anglorum regibus cælitus ab ipſa Virgine allatum. 106. & 562.
Opobalſamum vnde habeatur. 547.
Ordines Sæculares B. Virgini ſacri. 187. & ſeqq.
Ordines Regulares B. Virgini Sacri. 197. & ſeqq. vſque. 225.
Oſcitatio lethalis. 701.

P.

Pacis templum Romæ. 43. Palladis templum. 440.
Panormus, Deiparæ Sacra. 96. eius templum. 397.
Pantheon omnium Deorũ templum. 378. & 661.
Paralyſis ſanata. 206.
Pariſienſe op. Deip. Sacrũ. 104. eius templum. 431.
Partus & Puerperij B. Virg. Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 511.
Patientiæ exemplum ſingulare. 71.
S. Pauli Comitum in B. Virg. pietas. 293.
Pectẽn B. Virg. 541.
Perſæ Aſtrologiæ ſtudioſi. 28.
Peſtis Deiparæ beneficio extincta. 96. 105. & ſeq. 199. 633. & ſeqq. 642. 701. & ſeq.
S. Petrus Apoſtolus tẽplũ Deiparæ conſtruit. 339.
Petrus Ambianenſis Eremita. 679.
Philippi Auguſti Gall. Regis in B. Virg. pietas. 431.
Pij Quinti Pont. Max. nouum ſepulcrum. 376.
Noſtræ Dominæ de Plantis templum. 441.
Platonis effatum de B. Virgine. 47.
Poiſſiacenſe templum. 430.

Polonia Imagine Deiparæ illuſtris. 415.
Pons B. Virg. Pariſijs. 104.
Pontificum Romanorum in B. Virg. ſtudium. 63. & ſeqq.
Popinarij improbati ab Ethnicis. 378.
Popringenſe templum. 458.
Portus B. Virg. nomine inſigniti. 171.
Præputium Chriſti, vbi. 418.
Præſentationis B. Virg. feſtum. 620. Eius Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 505.
Præſepe Chriſti. 375. & 565. id videre optat Hieronym. 522.
Prodigia. 47.
Prophetia S. Sabæ. 344.
Prophetant impij. 21.
Pruſſia Chriſto acquiſita. 188.
S. Pulcheriæ in B. Virginem deuotio. 76. Virginis Reliquias vndique quæſiuit. 523.
Pulchritudo B. Virginis. 486. 496. & ſeqq.
Purificationis B. Virg. Feſtum. 631.
Putæus Sanctorũ Carnoti. 424.
Pythagoræ in diſcipulis auctoritas. 25.

Q.

QVem terra, pontus, æthera, &c. 699.

R.

RAbbini Iudæorum Mariæ Laudatores. 24.
Ratiſponenſe templum. 413.
Recollectionis Feſtorũ B. Virg. Solennitas. 665.
Redemptio Captiuorum. 190.
Regina Cœli, Antiphonæ Auctor. 65. 701. & ſeqq.
Reliquiæ B. Virg. 76. & 521.
S. Remigij teſtamentum. 135.
Reſponſoria B. Virginis. 700.
Reuelatio B. Elizabethæ. 652.
Rheæ Syluiæ Matris Deorum templum. 38.
Rhodij milites. 193.
Rhollo Dux Normannorum. 436. & 454.
Rodenburgenſe templum. 458.
Romana templa B. Virg. ſacra. 371.
Romuli palatium. 42. Statua. 48.
Roſæ miraculoſæ. 199.
Roſarij B. Virginis Feſtum. 667. Sodalitas. 678. & ſeqq.
Roſarij inſtitutor. 679.
Rotomagum opidum eiuſque templum. 436.
S. Rupertus ingenij promptitudinem aſſequitur. 2. & 199.
Rupis Amatoris ædes. 438.
Ruſſia Monaſterio B. Virg. illuſtris. 248.

S.

SAbbathum. 170. 200. 368. Eius Feſtum. 670. & ſeqq.
Sabbathinum iuſtitium. 72.
Sabbathi Religio. 74.
Sabbathicus fons. 547.
Sacellum Regium Pariſijs. 435.
Sacerdos impurus punitur. 612.

Sala Valencenenſis. 160.
Salinenſe templum. 440.
Salue Regina, Antiphona. 702. & ſeq.
Salutatio Angelica. 77. 706. & ſeqq.
Sancti, Opidum. 203.
Sanguis Chriſti à B. Virg. collectus 518. templum conſtructum in loco, vbi Chriſtus Sanguinem & Aquam ſudauit. 554.
Saraceni Deiparæ Imaginem colunt. 27.
Saturnalia Romanorum. 636.
Saxoniæ Monaſteriũ. 247. templum. 414.
Schiſma Eccleſiæ in eligendo Summo Pontifice. 617. 629. & ſeqq.
Seminarium; vide, Collegium.
Sena opidum Deiparæ. 96. eius templum. 385.
Sepulcrum B. Virg. 553.
Seruorum B. Virg. Ordo. 216.
Sibyllæ. 30. & ſeqq. earum vaticinia. 32. & ſeqq.
Sicambria templo Virg. nobilis. 68.
Siciliæ templa. 397. Monaſteria. 236. Reges vngi ſoliti. 398.
Sileſiæ Monaſterium. 242.
Societatis Ieſu Ordo. 222.
Sodalitates B. Virginis. 674. & ſeqq.
N. D. Annuntiationis. 130. 681. & ſeqq.
N. D. Bruxellenſis. 118.
N. D. Corrigiatorum. 677.
N. D. Diſciplinatorum. 678.
N. D. Hallenſis. 675.
N. D. Louanienſis. 117.
N. D. Roſarij. 678. & ſeqq.
Soles tres in Oriente viſi coaleſcere. 47.
Solis & Lunæ templum. 363.
Somniorum duo genera apud Ethnicos. 37.
Spelunca B. Virgini ſacra. 94.
Sponſaliorum B. Virg. Feſtum. ... Eorum Icon ſeu hiſtoria reſtituta. 506.
Stabat Mater doloroſa, &c. 714.
Statua; vide, Imago.
Stellæ Ordo. 193.
S. Stephani Hungarorum Reg. in B. Virg. pietas. 71.
Sternutatio lethalis. 701.
Stratenſium coniuratio in Principem ſuum. 125.
Subtalare B. Virg. 439. & 542.
Sudarium; vide Syndon.
Sueſſionenſe templum. 439.
Supplicatio Antuerpienſis. 116. Duacenſis. 128. Louanienſis. 118. Montenſium. 160. Tornacenſis. 132. Hallenſis. 676.
Syndon Chriſti, eius Imagine donata. 494. & 567. à Virgine, ſepeliendo Filio, oblata. 518.
Syndon qua B. Virginis Corpus fuit inuolutum. 552.

T.

TAberna, Germaniæ opidum. 411.
Tarquinius Priſcus Sibyllarum libros emit. 31.
Templa Ethnicorum non omnia exciſa. 381. 411.
Templum Auguſto Cæſari ſacrum. 259.
Templum Palladis. 39. Pacis. 43. Rheæ Syluiæ. 38.
Templa Imaginibus ornanda. 405.
Templa varia B. Virgini ſacra, vide toto libro huius operis quarto, & eorum indicem ad Calcem.
Templum primum B. Virginis. 338.
Teruanna eiuſque varij euentus. 140.
Terræ Sanctæ recuperatio. 187. & 215.
Teſtamentum S. Remigij. 135.
Teutonum Militum Ordo. 187.
Theodericus Gall. Rex Atrebat. Eccleſiam ditauit. 135.
Theologiæ tractatus B. Virginis donum. 563.
S. Thomæ Aquinatis de B. Virg. elogium. 53.
D. Thomæ Argentolij Atreb. Eccl. Præpoſiti cædes. 137.
Toga inconſutilis Chriſti. 566.
Togæ B. Virg. vide, Veſtes.
Toletanum templum. 356.
Toloſanum templum. 440.
Tornacum op. 131.
Traiectum ad Rhenum & Moſam opida. 164. & 167.
Tranſlatio Corporis S. Amati. 127.
Triumphus Imaginis B. Virginis. 69.
Tudenſe templum. 367.
Tungrenſe templũ Eburonum. 460. Aduaticorum. 461.
Turcæ ad Echinadas Inſulas ſuperati. 376. à Godefrido Bullono. 187. Imaginem Deiparæ colunt. 27.
Tyndarenſe templum. 400.

V.

VAlencenæ op. 180.
Valliſcholares Monachi. 159. eorum Monaſteria. 207.
Vallis floridæ templum. 441.
Vandalorum perſecutio. 134.
S. Vedaſtus Atrebat. Epiſcop. 135.
Vela B. Virg. 167. & 534.
Velleris Aurei Ordo. 195. Velleri B. Virgo comparata. 59. 196. & ſeq.
Ventorum procella horribilis. 441.
Veritatis vis. 21.
Veronica Chriſti effigiem linteo excipit. 491.
Veſtes B. Virg. 167. 527. & ſeq. cuius coloris fuerint. 529.
Vexillum Deiparæ miraculoſum. 94.
Victoria Virginis ope de Arrianis in Græcia reportata. 99. de Sa-

Digitized by Google

de Saracenis. 100. & 365. de Mahumetanis. 193. de Turcis. 187. 194. 376. 657. 719 de Saracenis iterùm & Mauris. 94.
N. D. de Victoria Feſtum Bruxellæ. 662.
Viluordienſe templum. 463.
S. Vincentij Tunica ſeu Stola. 433.
S. Vindicianus Atreb. Epiſc. Eccleſiæ ſuæ bona auxit. 135.
Virgiliani Montis Monaſterium 206.
Virgines duodecim quotãnis B. Virgini oblatæ. 364.
Virginitas in Matrimonio ſeruata; vide, Votum.
Virginum ſacrarum B. Virgo exemplar fuit & Antiſtita. 186.
Virginis ſignum in Zodiaco Virginei Natalitij comes. 45.
Viſitationis B. Virg. Feſtum. 169. 628. & ſeqq.
Vitta B. Virginis. 533.
Vnctio Regum Siciliæ. 398. Angliæ. 561.
Votũ Virginitatis in Matrimonio emiſſum & ſeruatum. 68. 72. & ſeq. 76. & ſeq.
Weſtphalia Monaſterio B. Virginis illuſtris. 245.
Wormatia Monaſterio B. Virg. illuſtr. 248.
Vulcani Delubrum. 400.

X.

Xenodochium Burgenſe. 228.
Xenodoch. Complutenſe. 318.
Xenodoch. Faberianenſe. 316.
Xenodoch. Florentinum. ibid.
Xenodoch. Lutzemburgenſe. 308.
Xenodoch. Neapolitanum. 314.
Xenodoch. Panormitanum. 317.
Xenodochium Teutonum in Iudæa. 187.
Xenodoch. Toletanum. 319.
Xenodoch. Venetorum. 317.
Xiſti Baſilica. 374.

Z.

Zeno Imperat. templum Rheæ Syluiæ purgatum Deiparæ nuncupat. 38.
Zichemienſis Virg. Statua & Ædes. 463.
Zona B. Virginis. 167. 531. 535.
Zuinglij Mors. 17.

FINIS.

BIBL. ... VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

5-3-3

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google